הלכה · מפרשים · משמרת הבית

משמרת הבית על תורת הבית הארוך

רבנו שלמה אבן אדרת [הרשב"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משמרת הבית על תורת הבית הארוך

רבנו שלמה אבן אדרת [הרשב"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משמרת-הבית-על-תורת-הבית-הארוך/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

הבית הראשון 4
השער הראשון 4
השער השני 25
השער הרביעי 35
השער החמישי 38
הבית השני 45
השער הראשון 45
השער השני 54
השער השלישי 54
השער הרביעי 59
השער החמישי 62
הבית השלישי 69
השער הראשון 69
השער השני 73
השער השלישי 74
השער הרביעי 101
השער החמישי 105
השער השישי 107
השער השביעי 108
הבית הרביעי 114
השער הראשון 114
השער השני 147
השער השלישי 159
השער הרביעי 160
הבית החמישי 171
השער הראשון 171
השער השני 173
השער השלישי 180
השער הרביעי 182
השער החמישי 193
השער השישי 197
הבית השישי 201
השער הראשון 201
השער השני 204
השער הרביעי 205
השער החמישי 207
הבית השביעי: **בית הנשים** 208
השער הראשון 208
השער השני 210
השער השלישי 216
השער הרביעי 222
השער החמישי 230
השער השישי 232
השער השביעי 233

הבית הראשון

השער הראשון

פסקה א

תחלת דבריו כתב כתב שם בבית ראשון בביאור ענין השוחטים בשער ראשון דקיימא לן כרבא דאמר ישראל אוכל נבלות לתיאבון בודק סכין ונותן לו וכו'. עוד יש לומר דכיון דבדקינן ליה מעיקרא הרי הוא בחזקתיה ונודע במה נשחטה קרינן ליה אפילו לרב הונא אלא אם כן היא פגומה לפנינו אבל כשנאבדה הסכין ולא בדקנוה לבסוף אין חוששין לה. הרי שכתב בפירוש דאפילו לרב הונא בנאבדה הסכין אין חוששין לה ואינו נכון דלרב הונא ודאי נאבדה הסכין אחר שחיטה ודאי אסורה וכו' והם דברים מחוורין.

אמר הכותב מדבריו נראה שלא פלפל בהלכה ולא ירד לעמקה של שמועה. ותדע לך שאם כן למה ליה לרב הונא למנקט לה בנמצאת פגומה לימא השוחט בסכין ונאבדה וכל שכן כשנמצאת פגומה דהשתא כשנאבדה דלא אתרעי סכין קא פסיל רב הונא עד שנדע במה נשחטה כשהוא פגומה לפנינו שיש לומר דאתי ספק מיהא ויוציא מידי ודאי לא כל שכן. ואם תאמר משום דרבי חסדא נקטיה דכחה דהיתירא עדיף ליה כלומר אפילו בנמצאת פגומה קא מכשר רב חסדא אם כן כבר הודינו דיותר יש לפסול בנמצאת פגומה מנאבדה וכיון שכן מנא לן דרב הונא דפסל בנמצאת פגומה יפסול בנאבדה ואי משום דאמרינן דאזיל לטעמיה והא אנן קיימא לן כותיה בבדיקת סכינין ומטעמיה ומתניתא מי אמרה נבלה ומטמאה במשא ולית לן כותיה בששבר בה עצמות דאלמא לאו בכל צד אמרינן הכי משום דמוקמינן סכין אחזקתיה אלא אם כן נמצאת פגומה. ולרב הונא נמי אע"ג דאזיל לטעמיה אין לנו לומר דאפילו בשנאבדה ואע"ג דלא אתרעי לפנינו. ועוד דאי משום דרב חסדא נקיט נמצאת פגומה לא היא דאכתי למה להו למימר אפילו שבר בה עצמות. ומאי אפילו וכי מאחר דאפילו נאבדה פסלינן עד שיודע לך במה נשחטה שבירת עצמות היכי תסיק אדעתין דמפיק לן מאיסור בהמה בחייה והא ודאי לא משום דרב חסדא נקט ליה לומר דרב חסדא לא מכשר אלא בששבר דהא רב חסדא אפילו בלאו הכי מכשר ומשום דאימור בעצם דמפרקת איפגום. וכדאמרינן מכלל דרב חסדא אעפ"י דלא שבר ואי לא שבר במאי איפגום ופרקינן אימור בעצם דמפרקת איפגום כלומר אימור נגע בעצם דמפרקת ובזה איפגום. עוד שמעינן לה מדמותיב ר' אבא לסיועיה לרב הונא מטבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ אעפ"י שנתעסק באותו המין כל היום כלו לא עלתה לו טבילה. ומאי סיעתיה דרב הונא. אדרבה מההיא הויא נמי תיובתיה דרב הונא דהא התם דוקא בשנמצא עליו דבר חוצץ הא לא נמצא ולא בדק עלתה לו טבילה דמעמידין

אותו על חזקתו שכבר חפף ואעפ"י שלא חפף סמוך לטבילה ואילו הכא אפילו מן הסתם אתה מוציאו מחזקתו עד שיבדוק. ועוד דהא מסיק ר' אבא תיובתיה משום דאתי ספק ומוציא מידי ודאי ואילו לרב הונא אפילו במקום שאין לומר בו אתי ספק אוסר דבשנאבדה ואין ידוע אם נפגמה אם לאו אפילו ספק אין כאן. וכי תימא שאני הכא דלרב הונא אפילו העור פוגם והרי יש כאן ספק מחמת שנתעסק בעור בין בדיקה לשחיטה אם כן אין זה מחמת שמעתיה דרב הונא דאמר בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה אלא מחמת עסק העור שאפילו בלא טעמא דבהמה בחייה יש לחוש שמא נפגמה בעור. וכדחייש אפילו רב חסדא בודאי בששבר בה עצמות בין בדיקה לשחיטה ואפילו לא נמצאת פגומה אלא שנאבדה והויא לה כההיא דרב גידל אמר רב נתנה תבשיל לבנה וטבלה לא עלתה לה טבילה דהא עור לרב הונא כנתנה תבשיל לבנה וכן כששבר עצמות לרב חסדא. ועוד דאם כן לרב הונא בין בהמה לבהמה בדיקת חכם ליבעי כאילו שבר בה עצמות שאין זו בדיקה דלאחר שחיטה אלא בדיקה דלפני שחיטה דכששבר בה עצמות ודאי לכולי עלמא צריכה בדיקת חכם. ועוד דהא כי מותיב ר' אבא לרב חסדא לסיועיה לרב הונא מטבל ועלה כי דחי ליה רב חסדא התם איתיליד ריעותא אהדר ליה ר' אבא הכא נמי איתיליד בה ריעותא כלומר שהרי סכין פגומה לפנינו. אלמא אף לרב הונא דוקא בדאיתליד ביה ריעותא אמרינן הא בנאבדה לא אמרינן אלא מעמידין את הסכין על חזקתה. ותדע לך עוד דהא טמא מעמידין אותו על חזקתו עד שיודע לך במה טבל. ואילו טבל במקוה שנמדד ונמצא חסר תנינן כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות משום דאמרינן העמד טמא על חזקתו ואפילו הכי מן הסתם אין חוששין לו ואין מודדין אותו וטעמא משום דמעמידין אותו על חזקתו דחזקה דאורייתא היא והוא הדין והוא הטעם בסכין ונמצאת פגומה כמקוה שנמדד ונמצא חסר לדעת רב הונא. ועוד דאם כן רבא ורב אשי דלא כרב הונא דאלו אנהו אמרי ישראל מומר אוכל נבלות לתיאבון בודק סכין ונותן לו לא בדק בודקין סכין אחריו. ואילו לרב הונא אפילו בדק ונתן לו בודק סכין אחריו. ואם איתא הוה להו למימר הכא רבא ורב אשי לא סבירא להו הא דרב הונא. וכדאמרינן הכא גבי רב יוסף כמאן כרב הונא. ועוד דלכאורה הא דאמרינן אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי רב כהנא מצריך בדיקה בין כל חדא וחדא כמאן כרב הונא ולמפסל בקמייתא משמע דלרב הונא לא מצרכינן בדיקה לבסוף לאכשורי קמייתא דאם איתא דכשנאבדה הסכין פסלינן עד שנדע במה נשחטה בדיקה דלבסוף אף לרב הונא צריך לאכשורי קמייתא וכי היכי דאמרינן בדרב חסדא לאכשורי בתרייתא הכא נמי הוה ליה

למימר בדרב הונא לאכשורי קמייתא. אלא ודאי כל היכא דלא אתרעאי ונאבדה אף לרב הונא כשרה וא"ת א"כ מאי קאמר רב כהנא מצריך בדיקה מדקאמר מצריך משמע אם לא בדק פסולה. י"ל דעצה טובה קמשמע לן כדי שלא לפסול את כלן אם תמצא סכין פגומה לאחר כולן ותדע לך דהא לרב חסדא ודאי לא צריך כדי להכשיר דאפילו נמצאת פגומה מכשר אלא עצה טובה שלא לפסול את האחרונות דמראשונה ואילך אם תמצא סכין פגומה לבסוף. גם מה שכתב שבכלל שבר בה עצמות כל היום אפילו שבר את הסכין לשברי שברים ואין לך אבדת סכין יותר מזו ואפילו הכי אסר רב הונא. טעה טעות גמורה בדמיון זה כי כששברו את הסכין גם כן מודה רב הונא דכשרה שהרי נשבר בידים לפנינו לאחר שחיטה וכן כשפגמוהו ממש לפנינו לאחר שחיטה דאפילו ספק אין כאן להוציא מידי ודאי של בדיקה וכמו שאמרנו והיינו דנקט דנמצאת פגומה דאם כן לימא ופגמוה לאחר מכן דמינה הוה שמעינן בין לנמצאת פגומה בין לנאבדה והדמיון שעשה שכל ששבר עצמות כל היום כנשברה לשברים שלפנינו אינו שהרי יש חרב שהוא חזק כל כך שלא יקבל פגימה בשבירת העצמות ואפילו בשבירת הברזל ויעידו על זה חרבות של פרשים ישברו כובעים ושריונות ולא יפגמו וכן סכין של קצבים ולפיכך כל שבדקנוה מעיקרא נעמידנה על חזקתה עד שנראה אותה פגומה וכל שנראה אותה פגומה ולא נודע בבירור במה אם בעור אם בעצם דמפרקת אם בשבירת העצמות פסלינן לה לבהמה משום דאתיליד בה ריעותא אבל כל שפגמה בידים לא אתיליד בה ריעותא דהא ההיא ריעותא אנן הוא דעבדינן לה בידים. ואלו דברים ברורים לכל בעל עינים. ומכל מקום כבר הראינו פנים מאירות בהלכה שכן הדברים בלי פקפוק דאפילו לרב הונא כל שנאבדה קודם בדיקה כשרה שמעמידין אותה על חזקתה ונודע במה נשחטה קרינן ליה כמקוה. דחזקה דאורייתא היא ומוקמינן אחזקתיה כדאיתא התם ויגיד על כל מה שאמרנו שהרי על אותה שמועה דשוחט בסכין ונמצאת פגומה אמרו מנא הא מילתא דאמור רבנן אוקי מילתא אחזקתיה דאלמא לכולי עלמא מוקמינן אחזקתיה דבר תורה וליכא מאן דפליג בה ואילו ודאי דברים מחוורין וכן דעת הרב רבי זרחיה ז"ל בספר המאור. וכן כתב הרב ר' יונה ז"ל. גם מה שכתב דלדידן דקיימא לן כרב חסדא כששבר בה עצמות דמעמידין אותה על חזקתה ואפילו לכתחילה אינה צריכה בדיקה גם זה אינו אמת אלא כל היכא דאיתא קמן בדקינן ליה מהיות טוב אל תקרי רע והוה ליה כבדיקת הריאה שאם בא זאב ונטל בני מעיה והחזירן כשהן מנוקבין דכשרה ואפילו הכי צריכה בדיקה וכן בדיקת השוחט כל היכא דאיתיה קמן כדעת הגאונים ז"ל שכל דבריהם תורה שלימה הן.

עוד שם כתב דבגמרא מסייעין לרבא מההיא דחמצן של עוברי עבירה מותר מפני שמחליפין וכו' ונראה לי משם שאם שחט בינו לבין עצמו ויש עמו בבית סכין פגומה וסכין יפה ואמר בזה שחטתי נאמן ק"ו ממחליף את החמץ שצריך לטרוח אצל אחרים ע"כ. ואני אומר שאי אפשר לדין זה אלא בשידוע לנו שהיתה סכין זו יפה ידועה לו שאלמלא כן יש לחוש שמא בשעת שחיטה לא היתה סכין יפה זו במקום ידוע לו אעפ"י שהיא עכשיו לאחר שחיטה לפנינו שהרי עבריין זה אינו נאמן לנו בעדותו כלל שהרי אינו נאמן לנו לומר בסכין בדוקה שחטתי וזה ברור.

אמר הכותב הבורר הזה נותן צרור בגרונו יותר מקב לסאה וקורא אותו ברור. וכל היום טועה בדמיונות כי דמה זה לאומר לנו בסכין בדוקה שחטתי ועושה ישנו אינו ואינו ישנו מי שאין בידו סכין יפה ואומר בסכין יפה שחטתי אינו נאמן דרוב סכינין אינן בדוקין ואפילו ישראל כשר שלקח סכין מן השוק ולא בדק ושחט בלי ספק שחיטתו פסולה והילכך מומר זה בדין הוא שלא יהא נאמן דסתם סכינין אינן בדוקין והוא לא טרח לבדוק ולתקן כדאמרינן על ההוא דרבא אי הכי כי לא בדק נמי ואהדר מטרח לא טרח אבל זה שסכין יפה בידו נאמן הוא לומר בזה שחטתי דהיינו נמי דאמר רבא לא בדק ונתן לו יבדוק סכין אחריו ואין חוששין שמא בסכין אחר פגום שחט ואינו נאמן לומר שבסכין זה שבידו שחט דמי לא עסקינן ששחט בינו לבין עצמו ואיתיה לסכין בידו ובדקינן ליה ותדע לך דעל רב אשי דאוקי מתניתין בישראל עבריין כדרבא אקשי וכלן ששחטו וכו' היכי דמי אי דלא בדק אי איתיה לסכין לבדוק כלומר ולא שנא אחרים רואים אותו ולא שנא אין רואין אותו אין הדבר תלוי אלא בבדיקת הסכין וכל שנמצא סכין יפה שחיטתו כשרה ונאמן לומר בזה שבידי שחטתי וכן פירש רש"י ז"ל לבדקיה השתא למה לי עדות הרואין וי"ל דלא נאמנות גמורה היא זו אלא אנו אומרים כאן נמצא וכאן היה ועל כרחנו אנו סומכים עליו ומאמינים אותו במקצת עניני השחיטה כיון שאינו עבריין להכעיס דהא קיימא לן דשוחט צריך לבדוק סימניו לאחריו ואם לא בדק תנא במתניתין נבלה ומטמאה במשא ואפילו הכי נאמן הוא לומר בדקתי בסימנין אחר שחיטה ונמצאו סימנין שחוטין כראוי מפני שאין זה נאמנות גמורה לפי שרוב השוחטין שוחטין יפה בשני סימנין ובלא שהייה ובלא הגרמה ובלא דרסה ואם בדק ולא נשחטו יפה חוזר תוך שיעור שהייה וגומר בהכשר ומכל מקום בכלל ענינים אלו סומכין על עדותו ועוד סומכין עליו לומר בהמה זו כשרה היתה שלא היו בה אחד מכן הטרפיות שפוסלין השחיטה כשחיטת הגרגרת ונקובת הושט. והילכך גם בזה יש לסמוך עליו כיון שסכין בדוקה אצלו לפנינו וכל שכן היא ואפילו יש גם סכין פגומה בידו נאמן לומר

ביפה שחטתי וזהו קל וחומר שאמר בחבור מחמצן של עוברי עבירה ואינו אומר לאחר יום או יומים אלא לשעתו ואפילו לאחר שעה כל שסכין יפה בידו סמוך לשחיטתו וכענין שאמרו בבודק סכין אחריו.

עוד שם כתב ואפילו עוף שחוט כל היכא דאיכא ישראל מומחה ואמר מומחה שחטו לי נאמן ולא גרע מחמצן של עוברי עבירה דאמרינן דודאי מחליפין ואני אומר שאין זה נכון ואינו דומה דהתם ודאי מצוי להחליף אבל הכא אע"ג דאיכא מומחה דילמא ליכא גביה סכין מתוקן וחשיב טירחא דנפיש תדע דאילו דמיין אהדדי ודאי כל היכא דאיכא מומחה אע"ג דלא אמר מומחה שחטו לי ליתכשר מידי דהוה אחמצן של עוברי עבירה. ואפילו אמר מומחה שחטו לי אדיבוריה סמכינן וכבר ביררנו שאין נאמן לנו בעדותו כלל וזה ברור.

אמר הכותב כבר אמרנו שכל היום קורא לתבן בר והוא לא ברר ולא יברור לעולם מה שאמר שאין זה מדין נאמנותו אלא מדין חזקה דלא שביק היתרא ואכיל איסורא כעוברי עבירה שאין סומכין על עדותן ואפילו הכי מתירין חמצן לפי שמחליפין ובודאי מחליפין הן כדאיתא בגמרא. ומיהו במה שכתוב בחבור ואמר מומחה שחטו לי פלוני מומחה קאמר וטעות ידי סופר הוא כשהשמיט ממנו פלוני מומחה שחטו לי דכל שאמר פלוני מומחה ודאי סומכין עליו כמו שאכתוב בסמוך ותחילה אשיב על מה שאמר דהתם מצוי להחליף והכא אינו מצוי דלא אמר כלום דטורח ההילוך והעיכוב אינו מועט שהרי עוברי עבירה טורח ההילוך והעיכוב יש להן אפילו הכי אין חוששין לכך כל שאינן צריכין לטרוח במעשה לתקן סכין שאנו חוששין לסתם הסכינין לפגומים אבל המומחה אם סכינו יפה ישחוט ואם לאו יתקן ויבדוק וישחוט. וכבר אמרנו שזה כל שיכול לאכול התר ובלא טרחו אינו חושש על ההלוך והעיכוב. ומן הדין היה שיהיה נאמן מן הסתם כההיא דחמצן של עוברי עבירה אלא מפני שאינו מצוי כל כך חוששין שמא לא יטרח כל כך לחזור אחר איש אחד יחידי מומחה או שנים ושלשה שיש בעיר. ולפיכך צריך לומר איש פלוני מומחה ותדע לך שהרי בחמצן של עוברי עבירה לא הצריכום לומר בחמצו של פלוני החלפנו. ואף על פי שהיא איסורא דאורייתא דהא סברוה דר' יהודה היא ואילו בדמאי דרבנן שנינו האומר למי שאינו נאמן על המעשרות קח לי ממי שהוא נאמן ממי שהוא מעשר מאיש פלוני הרי זה נאמן הלך ליקח ממנו ואמר לו לא מצאתיו ולקחתי לך מאחר שהוא נאמן אינו נאמן. וטעמא דמילתא נראה דחמץ בלא טורח גדול ימצא מי שיחליפנו שהרבה נכרים ימצא להחליף עמהם. ולפיכך אנו מתירין מן הסתם אבל בדמאי אין מומחין אלא מיעוט בני אדם ואין מי שהוא חשוד על הדמאי עשוי

לטרוח הרבה עד שימצא אותו היחיד או אותן היחידים שזה טורח גדול הוא לו ואפילו הכי כל שאומר מפלוני המומחה לקחתי נאמן. וטעמא משום דמסתפי דלמא ילך וישאל ממנו המשלח ויתפס כגנב. ועל כן גבי שחיטה דאורייתא כל שאין בעיר אלא יחידים שוחטין ומורגלים להיות אצלן סכינין בדוקין ומוכנין לשחיטה אעפ"י שאמר מומחה בשחיטה ושיש אצלו סכין בדוקה שחט לי אינו נאמן דכולי האי גוונא לא טרח אבל היכא דאמר פלוני מומחה נאמן דמסתפי דילמא אזיל ושאיל ואשתכח דמאכיל לזה נבלה. ואם ישאל שואל אם כן למה הוצרך בחבור להביא מחמצן של עוברי עבירה לא היה לו להביא אלא מההיא דדמאי. אי מההיא הוה אמינא דלמא בדרבנן וכדדחינן בההוא דחמצן וממאי דר' יהודה דלמא ר' שמעון היא דאמר חמץ לאחר הפסח דרבנן וכי מיקילי בדרבנן בדאורייתא לא מקילינן. ולפיכך הוצרך תחילה ללמוד מההיא דחמצן דאפילו בדאורייתא סמכינן כהאי ומשום דמומחין דאצלם סכין בדוקה מועטין כמומחין ונאמנין על המעשרות. הוצרך לומר שצריך לומר מפלוני המומחה. גם מה שתמה מאי שנא עוף דנקט אילו השגיח ראה למה דלפי שכתב דאפילו יש בידו בשר שחוטה אם יש מקולין וטבחין ישראל מותר דלא שביק היתרא ואכיל איסורא אמר ואפילו עוף דאין נמכר במקולין מותר באותו ענין שאמרנו וכן מפורש בקיצור דמשום שאין העופות נמכרין במקולין אמר כן.

עוד שם כתב ומסתברא שאפילו במומר לתיאבון סומכין על חזקה זו דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין הן וכו' ואינו נכון דמומר זה חשוד הוא לנו אבל האמת כלשון האחר שכתב דכל מומר ואפילו לתיאבון וכו' ודוקא מומחין שוחטין.

אמר הכותב. הכותב הזה מבין ריסי עינו ניכר שאינו נכנס אלא לקנתר מקום שרואה את המחבר אוסר מתיר וכשראה אותו מתיר אוסר ועל כן אינו משגיח על ראיות החבור המכריעות והמכריחות שהוא כבר הביא ראיות מפני שאמרו דרך כלל לכל השוחטין רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן סתמא אמרו ועוד דלא אדכר רב אשי בדבריו מומחה ואע"ג דאוקמה למתניתין במומר אוכל בנבלות וכן רבא וכן אביי בכותי. ורבינא בלחוד הוא דאמר הכל מומחין שוחטין. ואמרינן כלהו כרבינא לא אמרי רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן אלמא כלהו בסתמן קאמרינן בין בכותי בנכנס ויוצא בין במומר לתיאבון. והכותב הזה אם באמת בחר בדרך השני שכתב המחבר היה לו לדחות ראיות אלו בטעם מספיק אלא שהחפץ גובר והאמת יורה דרכו.

עוד שם כתב דהא דאמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן וסמכינן עלה להתיר דווקא בדליתיה קמן אבל היכא דאיתיה קמן צריך בדיקה כדעת הגאונים ז"ל ואין לזוז

מדבריהם. ואני אומר דברי הגאונים ז"ל מדת חסידות. אבל לפי ההלכה אינו כן דהא בגמרא אמתניתין דהכל שוחטין קיימין וחדא מנייהו דרבינא דאוקמה בהכל מומחין שוחטין ודחינן לה משום דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן. והאריך בדברים שאין להם שחר ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים וכל הרואה יגידם. ולא ראיתי לטרוח בכתיבתן וסתירתן לרוב פשיטתן. ובחיבור כבר דקדק והראה פנים בהלכה יותר מאירין מדברי הכותב הזה כנגד דברי הגאונים ז"ל ואפילו הכי תירץ כל הקשה והעמיד דבריהם. אלא שכתבתי דברי הכותב תחלתן משום סופן שתפס על המחבר במה שכתב שם ויש לנו כיוצא בזה שסומכים על הרוב בדיעבד וצריכין בדיקה כדאיתנהו קמן כגון בדיקת הסכין דלאחר שחיטה. וכתב הכותב ואני אומר שזו אינה וזו אינה דבדיקת הסכין אחר שחיטה אינה צריכה כלל ראיה ברורה לדבר מהא דאמרינן במומר לתיאבון בתקנתא דלכתחילה ליבדוק סכין וליתן לו דאמרינן עלה בלא בדק קודם שחיטה לבדוק לאחר שחיטה אלמא כי בדק קודם לא בעי כלל לאחר שחיטה ואף זה המחבר בעצמו כן כתב למעלה דכשבדק סכין מתחילה ונתן לו אינו צריך לבדוק סכין אחריו ואלו דברים ברורים.

אמר הכותב. הכותב הזה אינו חושש לעצמו כלל ועושה בורות נשברים דברים ברורים. וכמה טעה בראיה זו דאנן לא חייבנו להתעכב הבודק סכין ונותן לו עד שישחוט ויבדוק סכין אחריו ואפילו לכתחילה משום דמעמידין סכין בחזקתה ואפילו נאבד סומכין על חזקה זו ואפילו בנמצאת פגומה אם יש דבר לתלות בו וכגון ששבר בה עצמות אלא שכל שסכין לפנינו ויכולים לעמוד על הדבר אין סומכין על חזקה זו כדי שלא נראה כמעלימין עין מן האסור וזהו טעמא של בדיקת הריאה דאעפ"י שאם בא זאב ונטל מעיה והחזירן כשהן מנוקבין כשרה וכן כשנקבה הריאה היכא דמשמשא ידא דטבחא ומשום דרובן וחזקתן כשר אפילו הכי כל היכא דאפשר למבדקה מחייבינן למבדקה וגם מבדיקת הריאה הביא המחבר ראיה אלא שהכותב מכסה טפח כדי לשבר את האוזן לקטנים ובחבור כן כתוב דכשבדק סכין ונתן לו אין צריך בדיקה אחריו דמעמידין אותה על חזקתה ואם נאבדה ולא בדקנוה לבסוף אין חוששין לו שאלו היינו חוששין לו לא היינו מתירין עד שיהיה בודקין אחריו לעולם.

גם מה שכתב ומיהו אי עבד מהני דאילו לא בדק אחר שחיטה ואחר זמן חזר ובדק ומצא סכין פגומה הרי היא אסורה למפרע כדמוכח בשמעתא דהשוחט בסכין ונמצאת פגומה ואם בדק אחר שחיטה ונמצאת יפה ואחר כך חזר ונמצאת פגומה הרי שחיטתו כשרה שהסכין עשויה ליפגם מעצמו ע"כ. הכותב הזה חלים ומפשר ואני רואה בחלומותיו דברים בטלים הרבה. חדא דאפילו לפי דבריו היה לו לפרש לנו איזהו אחר זמן זה שאמר

ואם אמר אחר או אחר אחר וכמו שהוצרכו לפרש בנדה גבי נמצא עליו דם אחר זמן ואמרו מאי אחר אחר אחר וטרחו לפרש אי זהו אחר ואיזהו אחר אחר והכותב הזה עורך שלחן ואשר קרא לאכול על הזבח כאיב ליה פומייהו. ועוד שהטעם שכתב ומסמך עליו להתיר שהסכין עשויה ליפגם מעצמו. טעה בזה שאעפ"י שבדק אחר שחיטה ומצאה הוא יפה אם הניחה במקום המוצנע ומשתמר ונמצאת אחר זמן פגומה בודאי אסורה היא זו שאין ספק מוציא מידי ודאי שהיה פגומה לפנינו דכל שהיא ודאי פגומה לפנינו בלא שום סבה ידועה אין תולין מן הספק להקל בבדיקתו הראשונה מכמה טעמים האחד שיש לתלות בדיקתו הראשונה במקרה של מהירות וזה יארע כמה פעמים שאדם בודק ונמצאת יפה וחוזר ובודק לשעתו ונמצאת פגומה ולא שנתחדשה פגומה אלא שבתחילה לא נתן לב או שדלגה צפורן על פגימה קטנה או שלא הרגיש ועוד שאין כל הצפרנין שוים ואפילו באיש אחד ואלו דברים נראים לעינים ועוד שיש לפעמים סבה מצד דבר הנדבק על הסכין דלפעמים יכנס הדם בפגימה ויקרש בתוכה וכל שכן בפגימת הסכין הקטנה מפגימת המזבח ולאחר זמן ינער הדם ממנה יתגלה הפגימה וכן כתב הרב ר' אברהם ז"ל באיסור משהו והעיד כי פעם אחת בדק סכין אחר שחיטה ונמצאת יפה ואחר כך שכשך אותן במים ובדקוהו ונמצאת פגומה ותמה ואמר וכי המים פוגמין וחזר ואמר שהדם פעמים נקרש בתוך הפגימה ועל כן הצריך לרחוץ הסכין קודם בדיקה. ועוד כי מה שאמר שהסכין נפגם מעצמו. הטעם הזה נותן טעם לפגם שאם כן מאי שנא לאחר זמן אפילו בין שחיטה ומיצוי הדם ובדיקת סמנין לבדיקת סכין דכל דבר שבטבע בא מעצמו אינו בא כולו בבת אחת ויש לו התחלה והולך וגדל ואם כן מה הקשו בגמרא מכלל דרב חסדא אע"ג דלא שבר בה עצמות ואי לא שבר בה עצמות במאי איפגום. ומאי קושיא לרב חסדא שמעמיד סכין על חזקתה דלמא לאחר שחיטה איפגום מעצמו. ושמא התחילה ... אחר שחיטה והלכה וגדלה עד שנעשית כפגימת המזבח או קטנה ממנה. ועוד שאם כן טבחא דלא סר סכיניה לחכם וכי משתכח סכינו יפה משמתינן ליה בלחוד וכי לא משתכח סכינו יפה משמתינן ליה ומעברינן ליה ומכריזין אבשריה דטרפה וממסמסינן ליה בפרתא אמאי מכריזין עליה ואמאי מפסידין ליה ממונא דדילמא לאחר מכאן היא שנאכל הסכין ונפגם מעצמו וכי תימא הני מילי כשבדקוה לאלתר לא הוא חדא דדילמא לאחר גמר שחיטה נפגם וכדאמרן ועוד דההיא אפילו כשבדקוה לאחר זמן היא כדמוכח בהדיא בעובדא דההוא טבחא דלא סר סכיניה קמיה דרבא בר חיננא אלא בודאי דברים שאמר טעות הן בידו ושומר נפשו ירחק מהן.

ועוד במה שכתוב בחבור מ"א שהרב ר' משה בר' נחמן ז"ל כתב סעד לדברי הגאונים ז"ל דהא איכא חזקה דאיסורא דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ומן הדין היה שלא תצא מחזקתה אלא בידיעה ודאית ולא שנסמוך על הרוב אלא משום קולא דבהמה לא אתרעי שהרי שחוטה לפנינו סמכינן ארובא ודי אם נסמוך בכך היכא דליתיה קמן ע"כ.
כתב שם דרכו של אדוננו רבנו ז"ל לסמוך דברי הגאונים ז"ל בכל מקום אבל בעיקר הדין אין טענה זו מחוורת משום דכי אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן לאו דוקא רוב ולאפוקי מיעוט דהא לא אפשר דאם איתא איכא מיעוט לאיסורא דאין מומחין וחזקת איסור דבהמה וסמיך מיעוטא לחזקה כנגד רובא דמומחין ובכי האי גוונא אמרינן ביבמות בהדיא דחשיבא לן פלגא ופלגא ואמרינן בפרק כסוי הדם דחשיב לר' מאיר טפי מרובא. וכיון שכן לא הוה לן למסמך ארוב מצויין אצל שחיטה מומחין אלא לאו דוקא רוב אלא כל המצויין קאמרינן שאין לך מצוי לשחוט לעולם אלא מומחה ואפילו מיעוט ליכא והאי דנקט רוב אשגרות לישן הוא בגמרא וטעמא דמלתא דכל המצויין אצל שחיטה סומכין אנו לומר שהן מומחין לפי שדבר מפורסם הוא בישראל ואפילו אצל עמי הארץ שהנבלה אסורה וכן אבר מן החי אסור ואין תקנה בזה אלא בשחיטה הילכך אין אדם מישראל נזקק לשחוט אלא אם כן יודע הלכות שחיטה ואלו דברים קילורין לעינים ע"כ.
אמר הכותב הוצרכתי לכתוב כל דבריו מפני שיש מן השגיאות הרבה בכל פרט ופרט שכתב ואני צריך לחזור עליהן כבוצר על סלסלות. ואשר כתב כי דבריו אלה קילורין לעינים אני אומר האי דבעי דלסתמיה לכחול מהאי. פתח דבריו אמר שהרב לא כתב אלא לסייע דברי הגאונים ז"ל והרב ז"ל כתב דמן הדין היה שלא תצא מחזקתה אלא בידיעה ודאית והוא אומר שבעיקר הדין אין כן הנה שהכחיש דברי הרב ובפיו ובשפתיו כבדו ולבו רחק ממנו. ועוד נראה באמת שלא ידע דברי הרב ולא עמד עליהם שהרב ז"ל טרח לפרש בחדושיו ההלכה על דעת הגאונים ז"ל. עוד שגג הרבה למה שאמר דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין שאמר לאו דוקא אלא הכל ואפילו מיעוט אין לנו שלא יהא מומחה אלא רוב אשגרות לישן הוא בגמרא. ואין זה אמת שאנו לא ידענו בלמודנו אשגרות לישן בכי הא ובאמת פעמים מזכירין הרוב בלשון כל משום דרובו ככלו לפיכך אין מקפידין מלהזכיר רוב בלשון כל אבל במקום שצריך הכל דוקא שיוציאו אותו בלשון רביה לא שמענו מעולם ואשגרות לישן שאמרו בירושלמי לא על דרך זה נאמר אלא על מה ששנינו במגילה הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן אמרו בירושלמי לית כאן חרש אשגרות לישן הוא. לומר מפני ששגור בהרבה

מקומות להזכיר שלשה אלה בדוקא כגון הכל שוחטין חוץ מחרש שוטה וקטן ובפרק כסוי הדם חרש שוטה וקטן ששחטו. ובפרק המביא גט הכל כשרין לכתוב את הגט חוץ מחרש שוטה וקטן. הכל כשרין להביא את הגט ואפילו חרש שוטה וקטן וכן במקומות רבים לפעמים מזכירין אותן שלשתן ביחד מחמת אותו שגירות אעפ"י שאין הדין שוה בשלשתן באותו ענין כההיא דמגילה. וכענין זה מא שאמר בגמרא בריש פרק השוחט ולטעמיך שהייה חלדה דרסה הגרמה ועיקור בדאורייתא מי כתיבי אלא הלכתא גמירי להו. ובודאי דרסה מיכתב כתיב וכדאיתא פרק השוחט דתנן התיז את הראש בבת אחת פסולה ואמרינן עלה בגמרא מנא הני מילי אמר שמואל חץ שחוט לשונם ותנא דבי ר' ישמעאל ושחט אין ושחט אלא ומשך. אלא משום שהוא שגור להזכיר החמשה תמיד לצורך וכדאמר רב יהודה אמר שמואל כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הן הלכות שחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור. לפיכך לא דקדק שם והזכיר יחד וכענין זה מה ששנינו בפרק הבא על יבמתו הבא על אחת מכל עריות האמורות בתורה או פסולות אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט הנה שהזכיר בין איסורי ערוה דאורייתא חלוצה אף על פי שהחלוצה אינה אלא מדרבנן אלא מפני שאסרו את החלוצה משום לתא דגרושה הוא שגור בכל המקומות להזכיר החלוצה בכל מקום בכלל האסורות בדבר תורה בזה הוא אשגרות לישן שאמרו אבל הכל בלשון רב בפני עצמו זה לא היה וישתקע הדבר ולא יאמר. עוד שגג הרבה במה שאמר זה לשונו וטעמא דמלתא דכל המצויין אצל שחיטה סומכין אנו לומר שהם מומחין לפי שדבר מפורסם הוא אצל עמי הארץ שהנבלה אסורה וכן אבר מן החי אסור ואין תקנה בזה אלא בשחיטה הילכך אין אחד מישראל נזקק לשחוט אלא אם כן יודע הלכות שחיטה ע"כ ואין בכל טעמיו טעם לשבח חדא דמה שאמר שהכל יודעין שאין לה תקנה אלא בשחיטה האי נמי תקנה עבדי לה שהרי שחוטה לפניהם. ועוד דאי משום נבלה ואבר מן החי כמו שכתב וכי השחוטה על ידי ישראל שאינו יודע הלכות שחיטה נבלה היא או חייבין עליה משום אבר מן החי הרי שחוטה לפניך. ואתה אומר שיש בה משום אבר מן החי אין אלו אלא דברי התול גם משום נבלה ליכא ונראה שהוא עושה שחיטת מי שאינו מומחה כשחיטת נכרי וזו שגגה גדולה שבגדולות שאילו בא אליהו ואמר שלא שהה ולא דרס ונעשית שחיטה על ידו ואעפ"י שנעשית כן שלא בהשגחתו או שראו אחרים מרחוק מי לא אכלינן מניה כלומר מה שזובח ישראל ולמה ימנע השוחט מלשחוט כדי שלא יאכל נבלה או אבר מן החי אלא אני רואה שטעה בדברי רש"י ז"ל שפירש בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה בחזקת איסור אבר מן

החי ודברי רש"י ז"ל דרך אחר יש להן ולא כמו שיראה מדברי הכותב הזה. עוד שגג בעיקר הדין שאמרו בראיות שהביא אמר שאין דברי הגאונים אלא מדת חסידות אבל לפי ההלכה אינו כן. והאמת כי הגאונים דברי חסידות אמרו ולא על הצד שחשב הוא אלא חסידות שכל ישראל ראויין לאותו חסידות ומחוייבין בו שכל שהשוחט לפנינו ולא נודע אם מומחה או לאו צריך לחוש שלא נהיה כמעלימין עין מן האיסור כיון שאנו יכולים לעמוד על בירורו. אעפ"י שאילו איננו אין אנו חוששין דבמה שאיננו פה עמנו ואין בו משום העלמת עין וכענין בדיקת הריאה שכל שישנה אנו בודקים אע"ג דרובא וחזקה להדיא וכשאיננה ואפילו נטלה זאב והחזירה מנוקבת סומכין על הרוב להתיר. ומדין ההלכה נמי יראה כן שהרי אמרו בריש פרקין במאי דאוקי רבינא בהכל שוחטין מוחזקין לעלפויי לא חיישינן ובאוקמתא דכל המומחין שוחטין אמרו רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ולא אמרו לשאינו מומחה לא חיישינן כמו שאמר לעלפויי לא חיישינן וטעמא משום דהתם לא חיישינן כלל והכא חיישי כל היכא דאיתיה קמן וזה מדברי הרב רבי משה בר נחמן ז"ל. גם במה שתפס על הרב ז"ל שאמר דמן הדין היה שלא תצא מחזקתה אלא בידיעה ודאית וכתב הוא דאם כן איכא לאיסורא מיעוט דאין מומחין וחזקת איסור דבהמה ואיכא להיתרא רוב מצויין לשחיטה מומחין וכהאי גוונא מיעוט וחזקה כנגד רובא אמרינן ביבמות דהוה ליה כפלגא ופלגא ובפרק כסוי הדם חשיב לרבי מאיר טפי מרובא ע"כ. גם בזה טעה הרבה מכמה צדדין חדא דאפילו היה כדבריו שנסמוך מיעוטא לחזקה אין כאן אלא מיעוטא דמיעוטא דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין ומיעוט אין מומחין ואף מאותו מיעוט יש שלא קלקלו בשחיטתן וכיון שכן נמצאו המקלקלין מיעוטא דמיעוטא ולמיעוטא דמיעוטא לא חיישי אפילו ר' מאיר וכן כתוב בתוספות. ועוד דהא בקידושין פרק עשרה יוחסין ובנדה פרק כל היד אמרו פלוגתא דר' מאיר ורבנן בתינוק שנמצא בצד העיסה דר' מאיר מטהר וחכמים מטמאין טעמא דרבי מאיר עיסה זו בחזקת טהרה עומדת וסמוך מיעוטא דאין מטפחין אחזקה ואיתרע ליה רובא ורבנן מיעוטא כמאן דליתיה דמי ורובא וחזקה רוב עדיף. ואם תאמר דהתם לתלות דוקא אמרו ולא לשרוף וכר' יוחנן דאמר ... זו היא חזקה ששורפין עליה את התרומה. הא איכא אחרינא דסמכינן ארובא לשרוף עליה את התרומה בדאיכא רובא אעפ"י דאיכא חזקה ומיעוטא כנגד רובא דתנן עיסה בתוך הבית ושרצים וצפרדעים מטפלין שם ונמצאו חתיכות חתיכות בעיסה אם רוב שרצים טמאה ואם רוב צפרדים טהורה ואמרינן התם בפרק עשרה יוחסין דלכולי עלמא זו היא חזקה ששורפין עליה את התרומה דהולכין אחר הרוב ואע"ג דאיכא לטהרה חזקת טהרה ומיעוט צפרדעים. וההיא דיבמות דבריש

פרק האיש שהלך בעלה וצרתה ואמרינן אתי מיעוטא דמפילות וסמוך לחזקה והויא פלגא ופלגא. אי בעינא אמינא דההיא ר' מאיר היא ופשטא דההיא שמעתא לכאורה הכין משמע דהא מעיקרא אמרינן לימא מתניתין ר' מאיר היא דחייש למיעוטא ואמרינן אפילו תימא רבנן דמודו רבנן ברובא דליתיה קמן ואדחי האי טעמא ואסיקנא אלא מחוורתא ר' מאיר היא והדר אקשינן במאי אוקימתא כר' מאיר אימא סיפא. ותירץ רבא לעולם רישא חזקה לייבום ורובא לשוקא וחזקה לא עדיף כרובא ואתי מיעוטא דמפילות וסמוך לחזקה והויא לה כפלגא ופלגא. אלמא כולה ר' מאיר קאמרינן התם אבל לרבנן מיעוטא כמאן דליתיה דמי ורובא עדיפא ואפילו לשרוף את התרומה וכמו כשכתבנו וכן כתבו מקצת מן החכמים דמתניתין ר' מאיר היא ואדחיא מהלכתא. ועוד דאפילו תמצא לומר דרבא אפילו לרבנן אמרה וכמו שיש במקצת הגרסאות אמר רבא לעולם רבנן היא מכל מקום היה לו לכותב זה לשום לבו על אותה דעיסה בבית שסומכין על הרוב ואפילו לשרוף את התרומה המבלי נכוחות יעות. ועוד היה לו להתבונן אנן היכי אכלינן בשרא אי לאו דסמכין ארובא וכדאמרינן בפרק קמא דחולין מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא. ואמר רב אשי אתיא משחוטה עצמה דאמר רחמנא שחוט ואכול וליחוש דילמא במקום נקב קא שחיט ואע"ג דהכא איכא חזקה ומיעוטא כנגד רובא ואע"ג דדחי ליה רב כהנא דלמא היכא דאפשר אפשר מכל מקום רב אשי דלא רמי אנפשיה האי טעמא קא סבר דרובא עדיף מחזקה ומיעוטא כמאן דליתיה דמי. ורבה בר שילא נמי דמייתי לה מפרה אדומה הא לית ליה האי טעמא דהיכא דאפשר אפשר והא התם איכא מיעוטא דטרפות וסמוך אחזקה ותתסר וכן מאן דמייתי לה מפסח ועוד כי דחי ליה רב כהנא לרב אשי היכא דאפשר אפשר דאי לא תימא הכי לר' מאיר דחייש למיעוטא הכי נמי דלא אכיל בשרא למה ליה ר' מאיר דנקט לימא דאי לא תימא הכי אנן היכי אכלינן בשרא דהא איכא חזקה וסמוך מיעוטא לחזקה והוה ליה פלגא ופלגא. ועוד למאי דאשתבש ואמר דרוב מצויין שאמרו לאו דוקא רוב אלא הכל דאי לא סמוך מיעוטא דאין מומחין לחזקה אפילו תמצא לומר כל המצויין קאמר הא איכא מיעוט המומחין ששוהין או דורסין או מגרימין כדרך המקרים כנפלה סכין מידו או אף או שהיה סכין ראה ודרס וכיוצא בזה שאין ברית כרותה למומחין שלא ייעפו ולא ייגעו ולא תשיגם סבה בשחיטה ואפילו לכהן המקריב על גבי המזבח ופסיל דבשאינו מומחה אינו מחמת שאינו מומחה שאילו יבא אליהו ויאמר ששחט כראוי או שראו אותו אחרים מרחוק שחיטתו כשרה וכדאמרינן אלא אין פיסולו אלא מחמת שאנו חוששין מתוך שלא נזהר שמא יכשל באחת מאלו ואם כן אף במוצא גדייו ותרנגולין שחוטין למה מותרין

ולמה סומכין ארוב המצויין לשחיטה מומחין למאן דהוה מוקי פלוגתא דר' יהודה ורבי חנינא בריה דר' יוסי הגלילי בהכין וכן באומר לשלוחו צא ושחוט ובא ומצא שחוט דהא איכא חזקה ומיעוט שיקרה להם מקרים לפסול. אלא אפילו תימא דבעלמא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה לא אמרינן אלא ברובא וחזקה דעלמא אבל חזקה המסתלקת על ידי המתעסקין לסלקה ורוב דמתעסקין כל שיתעסקו בה מסלקין אותו ודאי. ושנתעסק בה מתעסק אחר ולא ידענו אם מן הרוב או מן המיעוט על כרחנו יש לנו לומר זיל בתר רובא ומיעוטא כמאן דליתיה דמי והיינו טעמא נמי דעיסה שבבית שהרי רוב הנוגעין בה מאותם שהם עמה בבית דוחים חזקת טהרתה וכיון שנמצאו עליה אברים מנופלים על כרחנו נדחה חזקתה שאין לנו לדון כאן אלא רוב כנגד מיעוט. וקרוב לענין זה כתב רש"י ז"ל שם בפרק עשרה יוחסים שבא לפרש ולחלק בין אותם דשרצים וצפרדעים דשורפים עליה את התרומה ובין אותה דתינוק שנמצא בצד העיסה שתולין ולא שורפים וזה לשונו איכא למימר כיון דודאי נגעו אין חזקתה של עיסה כלום שהרי הורעה דהא בעלמא רובא כנגד חזקה לרבנן חוששין באיסורין ואין עושין מעשה ע"כ ודכוותא מה ששנינו בנדה שליא בבית הבית טמא ולא שהשליא ולד אלא שאין שליא בלא ולד ר"ש אומר נמוק הולד עד שלא יצא ובודאי לא אמר תנא קמא דאי אפשר שנמוק אלא שאין הרוב נמוקין ואעפ"י שהבית בחזקת טהרה לא אמרינן סמוך מיעוטא דנימוקין אחזקה ותולין לא אוכלין ולא שורפין אלא הולכין אחר הרוב ושורפין בזו אחת מן השלש שא"ר יוחנן שעשאוה כודאי. ולגבי שחיטה נמי כיון שנתעסקו בה והרוב כשרין לא הורעה החזקה ואין מעכב אלא המיעוט וכמאן דליתיה דמי. עוד אני אומר דשאני ההוא מיעוטא דהתם דבפרק האשה שהלך בעלה משום דאותו מיעוט מרע הרוב ממש ומן הרוב אתה מסלקו כלומר מאותו חלק המרובה שמתעברות יש מקצתו שמפילות שאין לומר שכל הרוב מתעברות ויולדות שאם כן הכל מתעברות והרוב יולדות והמיעוט מפילות והא ודאי ליתא דאיכא עקרות ואילוניות ומקבלות מלקרי מניעת העיבור אלא הרוב מתעברות ומיעוט אין מתעברות ורוב המתעברות יולדות ומיעוט מפילות ולפיכך חשוב לעמוד כנגד הרוב בצרוף החזקה. אבל הכא וכדההיא דעיסה בבית מיעוט הצפרדעים אינו מגרע כחו של רוב השרצים ממש אלא שהוא מיעוט העומד לגמרי כנגד הרוב ומיעוט כזה אינו חשיב להצטרף. ותדע לך שאם כן למה לא חשב שם מיעוט שאינן מתעברות דהוה ליה למימר רוב מתעברות ויולדות ומיעוט אין מתעברות וסמוך מיעוטה דאין מתעברות לחזקה אלא משום דאותו מיעוט כנגד הרוב ממש לא חשיב להו לרב לכלום דמיעוט כמאן דליתיה דמי וכמיעוט קטנים סריסים ומיעוט קטנות איילונית דלא חשיב

להו לרבנן לכלום ואפילו כנגד רוב דליתיה קמן. ותדע לך עוד דכי אמר רבא התם כל שכן חזקה לייבום ורובא לשוקא וחזקה דלא עדיף כרובא ואתי מיעוטה דמפילות והוה ליה כפלגא ופלגא ולא תנשא ולא תתיבם ואמאי לימא סמוך מיעוטא דמפילות ומיעוטא דאין מתעברות אחזקה ועדיפי מרובא ותתיבם אלא שאותו מיעוט דאין מתעברות לא חשיב ליה אפילו להצטרף אל החזקה.

עוד שם אם קטן שיודע לאמן את ידיו בשחיטה וכו' אני אומר כן בדין מיהו אפילו ביודע הלכות שחיטה צריך לאחרים רואין אותו שאלמלא כן אינו נאמן להעיד לנו דאם מסרו בידו וחזרו עליו ועדיין הוא בידו אם הוא קטן שיודע לשמור מה שבידו מחזיקין אותו שזהו שמסרנו בידו דהכי מוכח בסוכה מדאמרינן התם קטן היודע לשמור את ידיו אוכלין טהרות על ידיו.

אמר הכותב מה נעשה לו שאינו מקפיד על לשונו ועל דבריו אמר אם מסרו בידו וחזרו עליו ועדיין הוא בידו ואם כלשונו זה שמסרו בידו ועדיין הוא בידו משמע שיש להן בו הטביעות עין דאי לאו הכי דילמא לאו היינו הוא שאמר ובכי הא אפילו נמצא בפי הכלב ומה לנו קטן שיודע לשמור מה שבידו ואם רצה לומר ומצאו כיוצא בו בידו לישניה איעקם ליה ועוד דאף זה מצד עדותו הוא דשמא החליפו ושמא הניחו ובא נכרי ונטל זה והביא אחר דהיינו טעמא דבשר שנתעלם מן העין ואין אומרים בכיוצא בזה כאן נמצאו וכאן היו אלא שסומכין אותו על עדותו ואף במה שאמר שאעפ"י שיודע הלכות שחיטה ויודע לאמן את ידיו ודוקא באחרים עומדים על גביו טעה טעות גדולה דכל שיודע לאמן את ידיו בשחיטה שוב אין כאן משום קלקול ואי משום דשמא יתקלקל ולאו אדעתיה כחרש ושוטה הרי יודע הלכות שחיטה ויתן דעתו שלא יקלקל וההיא דבפרק לולב הגזול דאמר רב חייא בריה דרב ייבא בגדול עומד על גביו בשאינו יודע הלכות שחיטה היא וכן פירש רש"י ז"ל שם זה לשונו והיודע לשחוט לאמן את ידיו בשחיטה אע"פ שאינו בקי בהלכות שחיטה מותר לאכול משחיטתו כדמפרש רב חייא והוא שגדול עומד על גביו וראה שלא שהה ושלא דרס עכ"ל וא"ת אי בשאינו יודע פשיטא דבעינן גדול עומד על גביו ומאי קמשמע לן רב חייא לא יהא אלא גדול בשאינו יודע אין אוכלין משחיטתו אלא אם כן ראהו גדול היודע שלא שהה ושלא דרס. הא לאו מילתא היא דאיצטריך לאשמועינן דאע"ג דיודע לאמן את ידיו בשחיטה כגון ששחט קמן כמה זימני שפיר מהו דתימא מדשחיט קמן שפיר נסמוך עליה קמשמע לן וכדאמרינן נמי בפרק קמא דחולין ברב נחמן אמר רב ראה אחד ששחט אם ראהו מתחילה ועד סוף אוכלים משחיטתו ואם לאו אסור לאכול משחיטתו. ואקשינן למאי אצטריך לאשמועינן הכי דאי בדלא

ידעינן אי גמיר אי לא גמיר נימא רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ואי ידעינן דלא גמיר פשיטא ואוקימנא בדידע דלא גמיר וכגון דשחט קמן חד סימן שפיר מהו דתימא מדהאי שפיר שחוט הך נמי שפיר שחיט קמשמע לן הא איתרמויי אתרמי ליה אידך שמא שהה ושמא דרס. גם מה שתלה זה בעדותו טעה שאין אנו צריכין בזה לעדותו דכל שיודע לאמן את ידיו ויודע הלכות שחיטה אע"פ שמסרנו לו ונמצאת שחוטה ואפילו הניחה בבית חזקה שפיר שחיט ולא מדרך עדות דאי לא אף במומר אוכל נבלות לא נסמוך דאינו נאמן לגבי נבלות דמומר הוא לאותו דבר אלא שאנו סומכין על רוב השוחטין היודעין הלכות שחיטה ויודעים לאמן את ידיהם דשפיר שחטו ולא מתרמי להו אחד מפסולי שחיטה גם במ"ש דהכי מוכח בסוכה מדאמרינן התם קטן היודע לשמור ידיו אוכלין על ידיו טהרות. ומכלל דבריו שהוא מפרש שאם מסרנו בידו טהרות וחזרנו ומצאנו אותן עדיין בידו אין חוששין שמא החליפן או שמא טמאן לאחר מכאן וטעות הוא בידו חדא דאף כאן היה לנו לחוש אם נסמך על עדותו וכמו שאמרנו למעלה ועוד שטעות בפירושם דאם כדבריו מאי האי דקאמר היודע לשמור גופו אוכלין על גופו טהרות וכי הנחנו טהרתו על גופו וחזרנו ומצאנו על גופו אלא התם הכי קאמר היודע לשמור עצמו מטומאת מגע ואהל אוכלין על גופו טהרות אם נגע גופו בטהרות אין חוששין להן אבל אם נגע בהן בידיו חוששין להן שיש יודע לשמור גופו ואינו יודע לשמור ידיו מתורת סתם ידים שגזרו עליהן להיות שניות ואפילו מספק או שנגע בספק אבל אם יודע לשמור ידיו שכל שבא ליגע בידיו בטהרות רוחץ ידיו אוכלין על ידיו טהרות כלומר אפילו נגע בידו בפנינו בטהרות אין חוששין להם וכן פירש שם רש"י ז"ל. גם מה שאמר שאין רשאי לשלוח על ידו שום דבר שצריך עדות זה הפך ממ"ש שהרי לפי דבריו הראשונים נראה שכל שמסרנו לידו וחזרנו ומצאנו בידו מחזיקין שזהו שמסרנו בידו. אלמא לחלופי לא חיישינן וכן אוכלין על ידיו טהרות דאין חוששין לא להחליף ולא לנגיעת אחר שהוא טמא וא"כ כשנמסור לו חבית למה ניחוש ולמה אין שולחין ומה אנו צריכין לעדותו אלא שסומכין על חזקה ושלא החליף ושלא נגע נכרי ביינו שמסור בידו. ואלו אמר שאין אומרים צא וקנה לנו בשר מן המקולין גם זה אם קנה והביא לנו מותר בדאיכא טבחי ישראל ומקולי ישראל דהולכין אחר הרוב ואפילו בנמצאת ביד עו"ג אבל ברוב טבחי נכרים או בדאיכא רוב טרפות בזה יש מקום עיון לפי שבכל המקומות לא ראינו ולא שמענו מי שנזהר בזה ... על ידי הקטנים בשר ויין ורואין אותן חריפין ומוחזקין בזה כגדולים וישראל אעפ"י שאינם נביאים בני נביאים הם. ולא אמר שאין סומכין על עדותן בשל תורה אלא במה שצריך עדות להוציא ממון ואפילו להעיד בעדות גדלן מה שראו

בקטנן וכאותה ששנינו בפרק האשה שנתארמלה אבל אין נאמנין לומר דרך היה לפלוני במקום הזה מספד היה לפלוני במקום הזה. ואמרינן עלה בגמרא מאי טעמא אסוקי ממונא הוא ואפוקי ממונא לא מפקינן ואי נמי במעשה שנעשה על ידי אחר כגון מדידת תחומין שאמר עד כאן היינו באים בשבת ואמרינן טעמא דמהימן משום דתחומין דרבנן הא למאן דאמר דאורייתא אינו נאמן. ואם כן במה שנעשה אפילו על ידו כל שיש בו טורח ודקדוק כבדיקת חמץ שצריך בדיקת חורין וסדקין ואפשר שיקלו בכך מחמת טרחן ומחמת שסומכין על אומד דעתן לומר אין מכניסין בזה חמץ ואין משתמשין ולפיכך אמרו דקטן שאמר בדקתי נאמן משום דהימניה רבנן בדרבנן הא אילו היה דבר תורה לא מהימן. אבל הקטנים החריפים שלוקחים על ידיהם בשר ויין שפיר דמי דאין עשויין לקלקל לקנות ולהביא מן האיסור ולהניח את המותר וזה נראה לי נכון ולא נשוי לכלהו ישראל טועין שאין זה מדרך עדות אלא חזקה היא. ואפילו להוציא ממון כל שאינו עדות גמורה אלא גלוי מלתא סומכין על עדותן ומוציאין ממון על עדות שמעידין בגדלן מה שראו בקטנן וכמו ששנינו ושיצאה בהינומה וראשה פרוע ואמרו טעמא בגמרא משום דגלוי מלתא בעלמא הוא.

עוד שם כתב דמומר להכעיס לדבר אחד הרי הוא כישראל לענין שחיטה וכו' ואיברא דהתם בע"א פליגי רב אחא ורבינא דחד אמר דמומר להכעיס מאיני וחד אמר מומר ופסקי רבוותא ז"ל לקולא וכו' עד להכעיס לאו דוקא לאפוקי דלא לתיאבון למימרא דהיכא דאיכא היתרא ואיסורא לא קפיד בין האי להאי אבל להכעיס ממש ודאי פשיטא מילתא דמאיני הוי.

אמר הכותב מי הזקיקו להוסיף דברים וברוב דברים לא יחדל פשע דכל זה שהוסיף טעות הוא בידו דמה שאמר להכעיס שאמרו היינו מקפיד בין זה לזה ומכלל דבריו שבכל שמניח את ההיתר ממש ואוכל את האיסור הוי מאני ושחיטתו כשחיטת מאיני וזו טעות גמורה דלהכעיס היינו שמניח ממש את שלפניו ופושט ידו ולוקח את האיסור וזהו להכעיס שמראה בעצמו שאינו מתכוין באכילתו אלא כדי לעבור על מה שאסרה תורה ואין מאני אלא מומר לע"א שמשתחוה לע"א וכיוצא בזה או שמנסך את היין וכמו שאמרו שם בההיא דרב אחא ורבינא וחד אמר להכעיס נמי מומר אלא איזהו מאיני זה העובד ע"א והיינו דמקשה לית מאן דאמר מומר להכעיס מאיני מדקתני בברייתא אכל פרעוש אחד או יתוש אחד הרי זה מומר דאלמא אפילו אכל פרעוש או יתוש אחד שבבירור אין מתכוין זה באכילתן אלא להכעיס ולעבור ולאכול מה שאסרה התורה. ואין לך מתכוין להכעיס ממש יותר מזה ואעפ"כ לא קראנוהו מאיני אלא מומר ורש"י ז"ל כן

פירש להכעיס מופקר להיות איסור והתר לפניו ומניח ההתר לאכול איסור אם עשה כן זהו להכעיס ומיאני הוא אלמא למאן דאמר מומר אפילו בכי הא הוי מומר ולא מאיני וכן מפורש בריש פ"ק דחולין דאפילו להכעיס אי זה שיהיה כל שאינו מומר אלא לדבר אחד אינו אלא מומר ומותר לאכול משחיטתו חוץ מן מומר לנסך את היין ולחלל את השבת בפרהסיא שמחלל את השבת ככופר בכל התורה כלה וכדמוכח נמי ברייתא דמכם ולא כלכם דמייתי התם ודברים ברורים הם לכל בעל עינים.

פסקה ב

עוד שם כתב שהשוחט לעו"ג שחיטתו כשרה. אבל שחטו ישראל על מנת שיזרוק העכו"ם הדם לע"א או יקטיר החלב לע"א הרי זו אסורה באכילה וכו' והביא ראיה מהא דאמרינן השוחט את הבהמה לזרוק דמה לע"א וכו' ואיני מאמין ומבין דבריו ואיני רואה ראייתו דכיון דקיימא לן דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן מה לי אם סבור שיזרוק הנכרי או יודע בו שיזרוק או שעושה על מנת כן ואפילו מתנה עמו ועושה כמצותו מה בכך וכי יש שליחות בכך וההיא דמייתי מריש לקיש ור' יוחנן ההיא ודאי כשהשוחט עצמו חשב שהוא עצמו יזרוק דמה לע"א וכו'.

אמר הכותב מה נעשה לו אם אינו מבין דברי המחבר ואם לא הבין מוטב היה לו לשתוק. ומה שאמר שאפילו התנה הנכרי עמו ועשה כמצותו מותרת טעות גדולה דהא קיימא לן כרבי יוחנן דאמר דמחשבין מעבודה לעבודה דגמרינן בהא חוץ מפנים אלא דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן דבחולין אין הכל הולך אלא אחר השוחט והיינו דזה שוחט וזה מחשב לזרוק דמה לע"א לא אמרינן הא כשחשב השוחט ודאי אמרינן דהכל הולך אחריו ובין ששחט לזרוק הוא בין שיזרוק העו"ג וכעין פנים שאילו חשב העובד ע"מ לזרוק דמה בין הוא בין אחר שלא לשמה פסולה וסייע' דאתו דכרי לצקונים ואמרו לטבחי ישראל בשרי ומשכה לדידכו ודמא ותרבא לדידן ושרי רב יוסף משום דטבחין לא חשבו כלום דזה עובד וזה מחשב לא אמרינן דהא משמע דאילו חשבו כן הטבחים כמחשבת הטייעין היתה אסורה דהשתא הא איכא מחשבת השוחט לעבודת הזריקה ומחשבינן מעבודה לעבודה כר' יוחנן. ובתוספות רבותינו הצרפתים ז"ל כן פירשו פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש בשוחט את הבהמה לזרוק דמה לע"א שהשוחט שוחט לזרוק העו"ג את דמה לע"א ומשום דקשיא להו תיפוק ליה משום דמומר הוא וזה לשונם ומשום דהוי מומר אין שחיטתו אסורה שעדיין אינו מומר שלא קבלה עדיין באלוה אלא שמחשב שיזרוק דמה. אי נמי לזרוק דמה לע"ג לצורך שהנכרי יזרוק דמה לע"א ע"כ הלא תראה שהם מפרשים שאפילו בשוחט על דעת שיזרוק הנכרי דמה לע"א קא אסרה ר' יוחנן

ובחבור שהביא ראיה מדריש לקיש ושתפס בה כותב זה ותלה עצמו מההיא דאמר ריש לקיש בע"א גבי גבינת בית אונייקי באומר בגמר זביחה הוא עובדה מדברי המחבר עצמו למדה שאף בחבור כך כתוב וז"ל ומיהו אין ראיה זו מחוורות בעיני דהא פירשה ר"ל בפרק אין מעמידין גבי גבינת בית אונייקי באומר בגמר זביחה הוא עובדה ומכל מקום הדין אמת שכל השוחט על דעת שיזרוק הנכרי דמה לע"ג הרי זו אסורה ע"כ לשון החבור. גם המחבר לא סמך על אותה שבפרק אין מעמידין להסכים ולומר דבפלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש דוקא בשוחט על מנת שיזרוק הוא אלא כתב שאין אותה ראיה נראית בעיניו מחוורת מפני שאפשר לבעל הדין לחלוק עליה מכל מקום אפשר לפרש דלזרוק העו"ג דמה לע"א קאמר וכמו שפירשו בתוספות לחד מן לישני וכמו שכתבתי ובגמר זביחה הוא עובדה דקאמר התם לאו אפלוגתא דידיה ור' יוחנן קאי אלא אגבינת בית אונייקי ולומר דהכא לאו משום דמחשבי בשעת שחיטה לזרוק דמה אלא בשחיטה עצמה עובדה שחשב על השחיטה עצמה לע"א ובשחיטה עצמה הוא עובדה ולהכי נקט גמר שחיטה משום דלריש לקיש סבר דאינה לשחיטה אלא לבסוף וכן פירש רש"י ז"ל. ומה שכתב הכותב דמכל מקום איכא ראיה לדידיה דטעמא משום דעובדה בשחיטה גופה הא לאו הכי לא מיתסרא ואע"פ שמחשב לזרוק דמה לע"א לאו כלום הוא כיון דאין מחשבין מעבודה לעבודה ע"כ הרבה דברים וטעות גמורה הן בידו דהני מילי לר"ל דאית ליה אין מחשבין אבל לר' יוחנן דאית ליה מחשבין מעבודה לעבודה לאו באומר בגמר זביחה הוא עובדה מוקמי לה אלא מחשב בשעת שחיטה לזרוק דמה לע"א וכדאיתא בהדיא בגמרא וזה דבר ברור אלא שהוא כותב וקורא מגילתו מתנמנם.

עוד שם כתב דהלכתא כרב הונא ועולא ור' יוחנן דאמרי אדם אוסר דבר שאינו שלו ודלא כרב נחמן ורב עמרם דאמרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואני אומר שזה אינו נכון אלא הלכתא כרב נחמן דהלכתא כבתראי והראיה שהביא אדרבה סייעתא הוא לדידי דהא ר' אשי התם בע"א כר' יהודה סבירא ליה.

אמר הכותב הנה אמת הנה נכון דקיימא לן כרב הונא ורבי יוחנן חדא דאינהו דאמרי כתנא קמא וקיימא לן כוותיה ועל הטעם הזה סמוך הרב בעל המאור שם בחולין ופסק כוותייהו. ועוד שהרי הקשו בגמרא על רב נחמן ורב עמרם מן השוחט חטאת בשבת בחוץ לע"א. וממשנת שנים אוחזין בסכין ושוחטין. וממשנת המטמא והמדמע והמנסך. ואע"ג דשנינהו אשינויי לא ניקום ונסמוך וזו שיטת הגמרא פשוטה לסמוך על כיוצא בזו ולפסוק כדברי מי שאומר כפשטן של משניות ובריייתות ושלא לסמוך אשינויי וכל שכן להקל. ועוד דהא מסקנא דשמעתא בפרק רבי ישמעאל דאדם אוסר דבר שאינו שלו

דגמרינן מכלים דאחא ורב אדא בר אהבה נמי מתרץ התם כרב הונא ועולא ורבי יוחנן וכן חזקיה כדאיתא התם ובפרק הערל אסיקנא דלית הלכתא כרבי יוסי דאמר אין אדם אוסר דבר שאינו שלו גבי המסכך גפנו על גבי תבואה של חבירו. ורש"י ז"ל והרב ר' משה בר נחמן ז"ל כן פסקו בע"א כתנא קמא דר' יהודה בן בתירא ורבי יהודה בן בבא דאדם אוסר דבר שאינו שלו ומה שהביא ראיה מרב אשי באמת נראה כי נעלמו ממנו דברי רב אשי בטעמם. והוא שרש"י ז"ל פירש שם טעמיה דרב אשי לאו משום דאית ליה כרבי יהודה בן בבא ורבי יהודה בן בתירא דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אלא אע"ג דלא סבירא לן כותיה להתירו למכו' לעו"ג אחר מהאי עו"ג מיהא שרי לאיפרועי נזקו משום טעמא דלאו כל הימנך עכ"ל. והרמב"ן ז"ל פירש דרב אשי הכי קא דייק דהני תנאי פליגי במנסך ואפילו שלא בפניה והילכך אפילו בסתם מגען ... לחוש שמא לשם ע"ג נסכו. ור' יהודה בן בבא ור' יהודה בן בתירא סבירא להו דלעולם אינו אוסר בהנאה שלא בפניה ואפילו במפרש לע"א. והילכך אמר רב אשדי דמההיא עו"ג דשכשך ביה מיהא שרי למשקל דמי חמרא ממה נפשך דאע"ג דמעו"ג אחרינא אסור משום דקיימא לן כתנא קמא דמי נזק שקיל מיניה דהא מיקלא קליא דהוה ליה סתם מגעו לע"ג דאסור מדינא ואינו אוסר בהנאה כתנאי בתראי דמי יין מותר בהנאה שקיל אלו דברי הרב ז"ל ובין כדבריו ובין כדברי רש"י ז"ל רב אשי לית ליה דאין אוסר דבר שאינו שלו כדברי ר' יהודה בן בבא ורבי יהודה בן בתירא אלא כתנא קמא והכותב הזה סמך דבריו על חלומותיו שהם תבן ולא בר. דמה שאמר הלכה כרב נחמן דבתרא הוא טעה הרבה דהא איכא רב הונא דבתרא כותיה והא איכא רב אדא בר אהבה דבתרא דכלהו תלמודיה דרבא הוה ואית ליה דעולא ור' יוחנן התם בע"א בפירושה דההיא ברייתא דאיזהו נעבד כל שעובדין אותו בין באונס בין ברצון וכדאיתא התם בפרק ר' ישמעאל. ולכאורה נמי משמע דרב נחמן הדר ביה מדגרסינן התם בהדיא בע"א אמר להו רב נחמן פוקו ואמרי ליה לעולא כבר תרגמה רב הונא לשמעתיך בבבל דאמר רב הונא היתה בהמת חבירו רבוצה לפני ע"א כיון ששחט בה סימן א' אסרה ולכאורה משמע דהודה לו כיון דשמע דאמרה עולא משמיה דר' יוחנן ועוד דהתם נמי בשלהי השוחט אמרינן ר"נ ור"ע ורב יצחק דאמרי אפילו למאן דאמר אדם אוסר דבר שאינו שלו הני מילי בנכרי אבל ישראל לצעורי קא מכוין. דאלמא קא הדרי בהו ומודו דאדם אוסר דבר שאינו שלו אלא דסבירא להו דבסתם ישראל חזקה אינו עושה אלא לצער את חבירו הא בעו"ג ובישראל מומר אי נמי כשקבל עליו התראה מודו. וכן פירש רש"י ז"ל לשונו: ר"נ ורב עמרם ור"י אמרי לך הא דרב הונא אוקי כתנאי דהא ר' יהודה בן בתירא פליג אבל מלתין דידן לא תיקום בתנאי דאנן דאמרינן

אפילו כתנא קמא דאפילו לדידיה דאמר אדם אוסר דבר שאינו שלו הני מילי נכרי אבל ישראל לצעורי לחבריה קא עביד ואין לבו לע"א ע"כ ובהכי מיתרצא לן נמי הא דאמר רב נחמן בפרק ר' ישמעאל בועבדא דההוא נכרי דעל לחנותא ושדא ידיה בדולא ושקליה מאריה בריתחיה ושדייה לחביתא. דדמי ההוא חמרא אסיר דאלמא לא אמרינן לא כל המינו למיסר חמרא דישראל ושלא בפני ע"א. ומכל מקום בין הכין ובין הכין לא קיימא לן כותייהו במאי דקאמרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו וכמו שכתבנו למעלה. ועוד דרב חננאל ז"ל כתב דלא נחלקו רב נחמן ורב עמרם ורבי יצחק אלא בעושה מעשה כל דהו בסימן אחד בבהמה אבל במעשה גדול כשני סימנין וכיוצא בו מודה ואעפ"י שרש"י ז"ל הקשה על זה מדאקשינן עלייהו ממנסך י"ל דאף הוא כמעשה כל דהוא חשבינן ליה הואיל והוי נזק שאינו ניכר. ומה שכתב בההיא דרב אשי דעו"ג דנסכיה לחמרא דישראל כגון דנסכיה בהדיא והילכך לר' יהודה בן בתירא ולר' יהודה בן בבא שריא למשקל דמי מיניה דכיון דלא מיתסר אלא מדרבנן שרו ליה רבנן ועשאוהו כתשלומי נזק אבל לתנא קמא כיון דמתסר מדאורייתא מההוא עו"ג גופיה אסור למשקל מיניה דמי ולמיתב ליה חמרא דכיון דאי לא יהיב ליה חמרא לא יהיב ליה דמי חמרא יהיב. זו טעות גדולה ועל דא אכסוה שערי דאי בדנסכיה בהדיא אפילו לתנא קמא לא מצי למשקל מיניה דמי דהא מקלא קלייה מיניה לגמרי ודמי הזק גמור קא שקיל מיניה וכי יהיב ליה חמרא לאו זבוני מזבין ליה ניהליה אלא כיון דפרע ליה היזקיה דידיה יהיב ליה ותדע לך דהא בישראל חיובו מחייב וכדתנן המטמא והמדמע והמנסך במזיד חייב ואם כדבריו המנסך ובעל היין שניהם אסורים שזה מוכר יין נסך וזה לוקח וזה אפילו למאן דאמר היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק כל במזיד קנסוה רבנן וכדאיתא התם בפרק הנזקין וכל שכן בעו"ג וכל שכן למאן דאמר שמיה היזק ולא אמרינן כיון דאיסור דאורייתא אסור למשקל מיניה דמי. והילכך אדרבה הא דרב אשי דנסכיה שנשכו סתם קאמר ומשום הכי הוה ליה כשוגג בישראל וכיון דמנסך יינו של חבירו בשוגג פטור אי שקיל מיניה דמי דנכרי הוה ליה כמוכרו לו דהא משום תשלומי נזק לא מיחייב ליה דאמר ליה מאי עבדי לך. ואי משום דאתון אסריתו ליה מחמת מגעי לא ידעית ושוגג הייתי ובישראל בכי הא לא משלם אבל לר' יהודה בן בבא ור' יהודה בן בתירא דאמרי לא כל הימנך שרי למשקל דמי דדמי יין כשר שקיל מיניה וכיון דסתם יין דרבנן שרי ליה רב אשי דסמיך בהא אהנהו רבנן כפי דברי רש"י ז"ל אי נמי ממה נפשך כדברי הרמב"ן ז"ל שכתבנו למעלה. גם כל מה שכתב שם נראה שכתב כמתנמנם דלא ידע לאהדורי סברא אנפשיה שכך כתב והילכך היכא דלית בה שותפות לא מתסרא בהנאה אבל באכילה אסורה

ולא משום דאסר דבר שאינו שלו אלא משום שהאי גברא לא חזי לשחיטה והוה ליה כנוחר. ואם איתא מאי קא מקשי ליה רב נחמן לרב הונא משוחט חטאת בשבת בחוץ לע"א חייב שלש חטאות ואי אמרת כיון ששחט בה סימן אחד אסרה אשחוטי חוץ לא מיחייב מחתך בעפר הוא. ולדידיה מי ניחא והא איהו נמי סבר דאין שחיטתו של זה אלא כנחירה ואשחוטי חוץ לא מיחייב דהא אמרינן אשר ישחט ולא הנוחר ומאי קא הדרינן ומותבינן מינה לרב נחמן. ורב עמרם ורב יצחק מדאוקימנא בחטאת העוף דבהדדי קא אתו הא בבהמה לא. ואי אמרת אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אפילו בחטאת בהמה נמי. ומאי קושיא אי בבהמה הא לא הויא שחיטה אלא נחירה ופטור משחוטי חוץ לפי דברי כותב זה. ועוד כתב ובגמרא נמי אמרינן דדוקא בישראל מומר הא לאו הכי אמרינן לצעורי נפשיה קא מכוין ולא מתסרא בהנאה אבל באכילה אסורה דלא חזי לשחיטה ע"כ וזה ממה שאמרתי שאינו כותב אלא כמתנמנם ואי לאו מומר ואינו עושה אלא לצער את חבירו מותרת לכולי עלמא אפילו באכילה שהרי זה שאומר ששוחט לע"א אינו אומר אלא לצער את חבירו אבל בלבו אין מתכוין לע"א כלל. וכן פירש רש"י ז"ל זה לשונו: לצעורי לחבריה קא עביד ואין לבו לע"א. וזה דבר פשוט ואפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותה שאינו אוסר אפילו באכילה אלא ישראל מומר ידוע או ישראל שקבל עליו התראה לדעת רב נחמן ורב עמרם ורב יצחק. ואפשר דאפילו בשיש לו בה שותפות וכדברי רש"י ז"ל שכתב שם בההיא דמקשינן שנים אוחזין בסכין ושוחטין אחד לשם אחד מכל אלו ואוקימנא בישראל מומר דהוא הדין דהוה מצי לאוקומ' בשיש לו בה שותפות. ועוד רבה שם דברים ויש בהם מן השגיאות. ומי שיעמוד על דבריו ימצא ויאמר אל טחי תפל ויפול.

עוד שם כתב בהא דתנינן נפלה סכין ושחטה והיכא דנפלה מידו הרי זו כהפילה הוא וכי היכי דאמרינן לענין נזקין באבן מונחת לו בחיקו וכו'. ותמהני על דברי זה החכם ועל ראיותיו מה ענין זו אצל זו וכו' עד אבל בשחיטה אע"ג דלא בעינן כוונה כלל ואפילו לחתכה הצריכה התורה מכח אדם אי זה שיהיה ונפלה מידו ממילא פשוט הוא דהכא ליכא כח אדם כלל.

אמר הכותב הבו ליה אפריון שגלה בהלכה לנו מסתורין הנה לקט מדברי המחבר דברים כי על כל אלה דן המחבר ואמר כי זה להלכה אבל לא למעשה ועוד כי רבותינו בעלי התוספות דקדקו בכך ופסקו לאסור ועליהם יש לסמוך ומה ידע ולא ידע המחבר ואי זו ראיה הביא ואי זה הכרח הראה על מה שאמר לדחות מה שאמר המחבר ומה הועילנו אלא שחפץ למלאות גוילים לבטלה ולית בהא מששא כי היכי דליקריוה דרושא.

השער השני

פסקה א

במה שוחט כתב. כתוב שם תנן בפרק קמא בכל שוחטין חוץ ממגל קציר והמגרה והצפורן והשינים וכו' עד ודקדק בשמועה הרבה והעלה בפירושה דמסוכסכת אין לה אלא מורשה אחת ואינה זקופה אלא מוטה ואינה נרגשת אלא מצד אחד או בהולכה או בהובאה ושחיטתו כשרה ואפילו עומדת הפגימה באמצע הסכין ופירוש קיימא ברישא דסכינא שהפגימה כלפי ראש הסכין והמורשה שוכבת ומוטה כלפי קרנא דסכינא זהו פירושו ואם כן הוא באמת הוא לשון מחודש ורחוק מאד. ואני אומר שזה הפירוש א"א להתקיים מיהא דאמרינן בגמרא השוחט במגל קציר בדרך הולכה בית שמא פוסלין ובית הלל מכשירין ואמרינן עלה אמר רבי יוחנן אף כשהכשירו בית הלל לא הכשירו אלא לטהרה מידי נבלה אבל באכילה אסורה ודייק לה מדקתני בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. ולא קמה לן אלא מכשירין ומתירין כלה חדא מילתא היא ואי איתא אמאי לא מייתי לה לרבי יוחנן ראיה מיהא דתניא סכין שיש בה פגימות הרבה תדון כמגרה ופירש זה החכם ואפילו כולן מסוכסכות והכין קושטא דמילתא.

אמר הכותב באמת נתבלבל בשבילין ונהפכו לו כל השקקין כי רחוקים נעשו לו קרובים וקרובים נעשו לו רחוקים וכבר ראה את המחבר שפלפל בהלכה הרבה ומתוך פלפולו וקושיות והויות שמצא על דברי המפרשים הראשונים בא למדה זו. ובאמת כי היא מחודשת אבל מפורשת ואם תמה על החדוש וכי לא מצא בחבור דבר מחדש שלא שמע אלא זה. ואילו היה כח ... היה לו תחילה לתרץ קושיות המחבר ואחר כך יפרש כי כן דרך כל חכם לא שיכתוב דבר שפתים ומלבו יוציא מילין. ועתה אשוב על דבריו וראש דבריו מיוסד על שגיאה שכתב דר"י דאמר ע"כ לא הכשירו אלא לטהרה מידי נבלה דייק לה מדקתני ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין ולא קמה לן. ושגג בזו דר"י לא דייק לה מהא אלא רב אשי הוא דאמר אמאי דאמר ר"י דב"ה לא הכשירו אלא לטהרה מידי נבלה דייקא נמי דקתני בית הלל מכשירין. ועוד דרב אשי עצמו לא בא לחזק דברי ר"י ולומר דמדינא אסורה באכילה אלא הכי נמי מסתברא קאמר דמתניתין גופה דבית הלל שמעינן דהכי קאמרי דמפרש לה ר' יוחנן ואידחי ההוא מסתברא ואפילו הכי לא אידחא דר' יוחנן וזה דבר פשוט הוא ולא יטעה בו אפילו בר בי רב דחד יומא וזו שטה פשוטה בגמרא לכל מי שהורגל בו ועוד דבר מן דין קושיתו כקש ואין בה ממש דאילו מההיא ברייתא דאם יש בה פגימות הרבה תדון כמגרה אדרבה ההיא קשיא לן דבית הלל דהכשירוה מיהא מידי נבלה והכא קתני סכין שיש בה פגימות הרבה תדון גמגרה ונבלה היא ואיך יביא

ראיה מזה ממה שקשה מזה לזה דע"כ יש לנו לתרץ ולחלק בין זו לזו והתירוץ דההיא דפגימות הרבה מסוכסכות אינן כפופות כל כך וחוששין שמא הביא מעט ופגע במורשא אבל מגל קציר פגימותיה כפופין מאד ואין לחוש כשוחט דרך הליכתה וכן פירש רש"י ז"ל וחלק בין ההיא פגימה מסוכסכת למגל קציר דב"ה וז"ל והא דתנן שוחט במגל קציר דרך הליכתא ב"ש מכשירין מפני שמגל קציר עוקצי הפגימות נוטין מאד ואין עוקרין דרך הליכתא כלל וכלל ע"כ.

עוד כתב דעיקר הפירוש דאוגרת יש לה שתי מורשות ומסוכסכת מורשא אחת וכאן וכאן זקופות הן ונרגשות משני צדדין בין בהולכה ובין בהובאה גם בזו טעה דזו שאמר שזקופה ונרגשת בין בהולכה בין בהובאה אין זו נמצא אפילו במחשבה אלא אם תהיה המורשא זקופה ממש על גב הסכין או מן הצד דאי לא היאך תהא נרגשת ממש בהולכה והובאה שאינה נרגשת אלא כשפוגעין בעוקץ או דרך הולכה או דרך הובאה לפי מה שעומדת הפגימה שאילו היתה מתחלה אוגרת והוחלקה המורשא השניית וכמו שפירש רש"י ז"ל זו אינה נרגשת דרך הולכה אלא דרך הבאה בפגעו בעוקץ והרמב"ן ז"ל כן פירש במסוכסכת שהיא כפופה וזה לשונו: פירוש מסוכסכת מרוח אחת שעוקץ הפגימה כפול כמגל קציר ואין המסוכסכת קורעת אלא מצדה האחד שהפגימה בה וזה ודאי עיקר הוא עכ"ל. ואף מדברי רש"י ז"ל שהוצרך לתרץ הא דאם יש בה פגימות הרבה אם ההיא דב"ה דמכשרי במגל קציר ותירץ דהאי דמגל קציר פגימותיה כפופים מאד כמו שכתבתי נשמע דמסוכסכת אעפ"י שכפופות אין כפופות מאד כשל מגל קציר ואעפ"י שפירש שמסוכסכת יש לה עוקץ אחד זקוף לא זקוף ממש קאמר שתהא נרגשת בין בהולכה ובין בהובאה אלא בפוגעין בעוקץ או שקורעת דרך נפילה הסימנין ממנה וכמו שמבואר בפירושיו. עוד כתב בדקיימא ברישא דסכינא לפי שאין כח במורשא אחת לנקוב אלא להחליש ואפילו בבא לשחוט סימנין גרודין שאין עליהם עור ולא בשר ומכל מקום אף מסוכסכת פסולה במוצא חצי קנה פגום ובא לגמרה דהשתא האי מורשא בזעא ע"כ ופליאה ממני דעתו וקורא אני על זו לא רישא אית לה סיפא ולא סיפא אית לה רישא תחילה אמר שהמסוכסכת זקופה ונרגשת משני צדדין בין בהולכה בין בהובאה ואחר כך אמר שאין כח במורשא אחת לנקוב אפילו בבא לשחוט סימנין גרודין שאין עליהם לא עור ולא בשר אלא להחליש ואחר שהן גרודין והן פוגעין במורשא הנזכרת למה לא תפסל. ועוד יאמר לנו מה היא החולשא ומה היא הנקיבה ולא אמרו לשון מחליש בסימנין אלא בעור ובשר אבל בסימנין אין דרך בהם לומר מחליש וזה פשוט ואלו דברים שכתב חלושין שאין להם עמידה. ולבסוף כתב דאף במסוכסכת פסולה במוצא

חצי קנה פגום שבא לגומרה ולמה פסולה והלא נגמר השחיטה בלא קריעה ונקיבה רק בחלישותא דסכינא וכן כל שחיטה וא"ת שאותה חולשא פוסלת בסימנין אף בהתחלתן נאמר כן שתפסול דדילמא פגעה בושט שנקובתו במה שהוא. ואורייתא נביאי וכתובי לא מצאתי בדבריו לא טעם ולא ריח ומלבד זה שברר לו דרך עקומה ושלא כדעת כל המפרשים בסימנין גרודין לפי מה שהוא סבור שהמסוכסכת נרגשת וזקופה ומזה הביאו קושיא על פירוש רש"י ז"ל במה שפירש במסוכסכת וזה לשון הרמב"ן ז"ל שכתב על דברי רש"י ז"ל שפירש במסוכסכת חדא דקיימא ארישא דסכינא דשחיטתו כשרה מפני שכבר הוליך לא היה כח לסכין להחליש עד שעבר הפגימה ואין כאן ספק נגע הסכין בעוקץ בסימן אבל באוגרת מורשא קמא מחליש עור ובשר והשני בא ופגע בסימן וקורעו וכתב עליו הרב ז"ל זה אינו מחוור שכשהכשירו בשחיטה הכשירו ואפילו בעור שנפגם אפשר בחצי קנה פגום נמי הכשירו דליכא למימר מחליש עור עכ"ל ואם הכותב הזה נעשו לו דברי החבור רחוקים האמת הכל קרובים.

פסקה ב

עוד שם כתב בשיעור פגימת סכין הא דאמרינן בפרק קמא דחולין אמר רב הונא בר רב קטינא אמר ריש לקיש שלש פגימות הן וכו' ורב חסדא אמר אף פגימת סכין ואידך בחולין לא קא מיירי וכולן כפגימת המזבח וכמה פגימת המזבח כדי שתחגור בה צפורן וכתב יש מי שאומר דהלכה כרב חסדא מדקאמרינן בקדשים לא מיירי ולא קאמר דבדיקת סכין לית ליה ואין זה מחוור דהא בעא מיניה רב אחא מרב אשי דמיא לסאסא מאי ואם איתא מאי קא מבעיא ליה ותו דהא אמרי בגמרא במערבא בדקי לה בשמשא ובנהרדעא במיא ורב אחא בר יעקב בחוט השערה רב ששת בריש לישניה וכו' עד הילכך קיימא לן דפגימת הסכין בכל שהוא. ומיהו לאו כל שהוא ממש אלא אוגרת כשמה שאוגרת שום דבר. וזה אינו נכון ומאן דדייק דהלכתא כרב חסדא מדאמרינן ואידך בקדשים לא מיירי ולא קאמר דאידך פגימת סכין לית ליה שפיר קא דייק דודאי ריש לקיש כל עיקר לא אמרה לשמעתיה אלא משום מאי דמסיים בה וכלן פגימתן כפגימת המזבח ולא לאשמעינן מנינא בפגימות אלא ודאי עיקר שמעתיה לאשמועינן פגימות דבחד שיעורא דהיינו פגימות בלחוד מאי דמחדי' בהו והא אתא לאשמועינן ואם איתא דלית להו האי שיעורא בפגימת סכין ודאי לית להו למיחשבה בהדייהו אלא הדבר ברור דכלהו מודו כרב חסדא.

אמר הכותב כותב זה בחלום ידבר דאינו אלא מביט בחבור ורואה וחולק ודבריו לא בהשכל דאם כדבריו שלא בא ריש לקיש אלא משום לאשמועינן פגימות דבחד שיעורא

לא משום מאי דמחדית שכלן כפגימות המזבח ופגימת המזבח חגורת צפורן הוא דאתא לאשמועינן היא הנותנת שהיה לו למנות פגימת סכין דאף היא כפגימת המזבח ואם בא לומר דלר"ל לא אתא לאשמועינן אלא הנהו דבחד שיעורא בקדשים ה"ל לפרושי הכין. ואפילו הכין דברי בטלה הן שאין בדבריו אלה לא כח ולא נה ולא סייעתא ולא תיובתא ולא ידענא להו פיתרי ומה שאמר שזה דבר ברור לא ברור מלל דלפי שמנאה רב חסדא בכלל הג' האחרות אמרו בדרך דילמא ר"ל אפילו אית ליה דרב חסדא בחולין לא קא מיירי. ותדע דאם איתא דכלהו אית להו כרב חסדא מאי קא בעא מיניה רב אחא בריה דרב אויא מרב אשי דמיא לסאסא מאי דהא כלהו אית להו בכדי שתחגור בה צפורן ורב אשי נמי דאמר ליה מאן יהיב לן מבשריה ואכלינן טפי הוה שפיר למימר ליה אפילו בטפי מינה כשרה דהא אמר רב חסדא דפגימות סכין כפגימת המזבח ועוד כתב ומאי דמייתי ראיה מדאמר בנהרדעא בדקי לה במיא ובמערבא בשמשא ורב אחא בחוט השערה ורב ששת בלישניה למימרא דלית להו דרב חסדא לאו ראיה היא דלא משכחת בחד מינייהו לישנא דאצרכתא דלא אמר במערבא מצריכי אלא בדקי וכולי האי לחזר אחר סכין יפה אבל לעכב אין לנו אלא כדי שתחגור בה צפורן ע"כ ואין אלו אלא דברי הבאי. חדא דכל הני בתר מאי דאמר מנין לבדיקת סכין מן התורה קא מייתינן להו דמשמע כל חד וחד מהני בדקי לה הכין לצריכותא אי אית בהו פגימה כלל דפסלי ליה לשחיטה מדינא דאפילו בפגימה כל שהיא מיפסלא ומינה אמר רבה וכן רב פפא דצריכא בדיקה אבישרא דאי בחגורת צפורן כרב חסדא בישרא למה צריכא והלא הבשר מרגיש כל שהו אבל אינו חגור בפגימת אלא ודאי משום דפגימת הסכין בכל שהוא ומיהו לא שתהא פגימה כל דהו ממש הנראית לשמש פוסלת דהא חוגרת אמרינן אלא שאילו היתה נראית שם היו בודקין אותה לאחר מכאן אם תחגור שום דבר ואפילו חוט השערה ובכך היו פוסלין אלו נמצאת פגומה אפילו כך אחר שחיטה ותדע לך דעל כרחנו יש לנו לומר כן דלצריכותא אמרו דהא חד מהני רב ששת דבדיק לה בריש לישניה דבסורא אמרו בשרא אכלה בשרא בדיק לה אלמא צריכותא היא וכן פירש רש"י ז"ל זה לשונו: בשרא אכלה בשרא בדיק לה היא באה לחתוך בשר לפיכך עיקר בדיקתה בבשר או בריש לישניה או בבשר אצבעו אם בשר זה פוגע בפגם כן יפגע בו בשר הסימן אבל בדבר אחר לא היה בדיקה שמא דבר קשה עובר על פגם קטן ואינו חוגר עד כאן לשון הרז"ל והרמב"ן ז"ל כתב זה לשונו: נהירא דאמורא נינהו דלמאן דאמר אבשרא ואטופרא וחוט השערה ושמשא ומיא אפילו פגימה קטנה שבקטנות שאין הצפורן חגור בה פוסלת בשחיטה ובלבד שתחגור בה צפורן או בשר או אפילו חוט השערה אבל אם

אינה חוגרת כלום הרי זו דומה לסאסא. ורש"י ז"ל פירש דמיא לסאסא שאין פיה חלק אבל פגם אין בה ומדבעיא לן הא שאין בה פגם שמע מינה כל פגם פוסל בה והכי קיימא לן דהא רבנן בתראי הכי סבירא להו ורבנו הגדול ז"ל נמי לא כתבה להא דרב חסדא וכן בעל ההלכות ראשונות לא הזכירם כלל וכתבו היכי בדקינן בשמשא ומיא וחוט השערה וצריכה בשרא ואטופרא. ע"כ לשון הרב הנה שהסכימו לפסק החבור הוא וכל הראשונים אשר מימיהם אנו שותים. עוד כתב כאן לישנא דתחגור בה צפורן אינו מלשון חגורה כמו שסבור החכם שהפגימה היא החוגרת ע"כ ורואה אני בזה שצפרנו ואצבעו אינן מרגישין במה שכותב שאילו תחגור כמו תרגיש א"כ חזר לומר שפגימת סכין בכל שהוא שבצפורן מרגשת היא אפילו בכל שהוא. גם במה שבא לדקדק בין תחגור בה צפורן לתחגור את הצפורן חזר מדקדק ולא ידע בדקדוק מאומה שאין זה אלא דקדוק של מי שלא דקדק בלשון חכמים שהם ז"ל לא ימנעו בדבר שזה פועל בזה וזה נפעל מזה מלהזכיר הנפעל בלשון הפועל שכן אמרו החולץ ליבמתו אעפ"י שהוא נחלץ והיא חולצת וכזה במקומות אחרים גם במקצת מקומות לכתוב כן. גם דקדוקו וחברו צולע על ירכו כי ויחגרו ממסגרותיהם מלשון חגר הוא. ועוד למה לא פירש תחגור הפגימה בהצפורן וכמוהו וחגרת אותם אבנט שהוא כמו אבנט או יפרש שהצפורן תחגור עצמה וכמוהו חגרו שקים שהוא כמו חגרו עצמם בשקים שלשון חגירה נופל בין בפועל בין בנפעל וכמו לבש ולבוש. וחושב הוא לחכמה כשהוא בודל מדברי כל הראשונים ושלא לצורך ולא להועיל וכולם מפרשים תחגור מלשון חגורה והרמב"ן ז"ל כתב שהצפורן חגור בה ופעמים אומר בקונדרסו ואדוני מורי רבנו משה אומר כן כדי לחסום הרואים ומצד אחר מעיד על עצמו שלא עמד על דבריו כלל עוד הוסיף בה דברים שכן כתב ורב אחא דבעא דמיא לסאסא מאי ודאי מרגשת בה צפורן ואעפ"כ כשרה שזה אינו מגוף הסכין ואינה פגימה כלל אלא כשמחדדין את הסכין ביותר עולה על פיה כמין חוט אחד ואותו חוט מסכסך בבשר האדם דומה לראשי השבלים ופעמים אותו חוט מסתלק מעל הסכין ועליו שאלו והשיבו שהוא כשר שאין פגימות אלא שמתוך דקותו של אותו חוט הוא מסכסך כך ונתבאר בפירש מה שהיה נעלם מרבנו ע"כ ומי יתן החרש יחריש ותהי לו לחכמה כי סכסך דברים ובא לפרש וכתב מגלת סתרים כי זה החוט שאמר שאינו מגוף הסכין לא ידעינן מאי וכי נוסך מן המשחזת על הסכין ומין בשאינו מינו אינו מעכב או בא לומר שכיון שלפעמים נופל אותו חוט מעל הסכין אעפ"י שעכשיו בשעת שחיטה ישנו רואין אותו כאלו אינו ולא פגע ונגע בסימנין או מה בא ללמדנו שאם הוא נרגש כמו שהוא אומר וכל פגימה שהיא בסכין עצמו ונרגשת בצפורן פוסלת אפילו ..שבחוט זה

שאמר תפסול ומה הוא הדבר שנעלם מרבנו שגלה הוא ואני רואה שהוא סותם הגלוי ובא לפרש ולא עלתה לו בידו.
עוד שם כתב החכם בענין תלוש ולבסוף חברו ובטלו דאמרינן עלה בגמרא אמר רבא פשיטא לו וכו' ואני אומר וכו'.
אמר הכותב הנאה והראוי שראיתי בכל דבריו הוא מה שכתב כאן שהוא עמד על דברים וראה כי מתוך דקדוקיו ופירושיו המוכרחין אמר מה שאמר והוא לא מצא בהן ידיו ורגליו ועשה עצמו כלא שומע ואמר שאין אזנו יכולה לשמען ואולי האמת אמר בזה אבל אוזן מלין תבחן שמעה ותאשר. ועל שאר דברים שכתב שם איני רואה לטרוח בהן כדי שלא אוציא הזמן לבטלה וכל רואיהם יכירום.
עוד שם כתב שנראין דברי האומר דאיפשיטא בעיין וכו' ואני אומר אכשור דרי בעלי הגמרא וכו'.
אמר הכותב ירפד חרוץ עלי טיט וחפצו מכריחו למלאת גוילים בדברים בטלים. ותחילה אומר כי בחבור כך כתוב קשיא לי אי פרושי קא מפרש כשרה כשרה למה לי ומכאן נראה לי לכאורה דהאי דיחוייא בעלמא היא ולא דסמכא ולא דייקינן בה כולי האי וכיון שכן אע"ג דהא דרבא לא איפשיטא בהדיא לכאורה ברייתא בכותל בנין כדאוקימנא מעיקרא ודברים של טעם הן ובעלמא דייקינן הכי נמי ומה שכתב דהלכתא הכי ולא מטעמיה מסייע אין בו ממש ואומרים לו לא מדבשיך ולא מעוקציך דאיהו שביק בישרא שמינא ומגרר גרמי ובכל מה שכתב אין בו תועלת של כלום חדא דאילו הוה פשיטא ליה לרבא בשחיטה אי שמיע ליה דרב פפא ודאי רבא שמעה להא דרב פפא רב פפא תלמודיה דרבא הוה ואמאי דקא פריש לה רבא כרבי אלעזר דאמר תברה אמר רב פפא כולה חד תנא הוא ולא קבלה רבא וטעמא משום דרב פפא אזיל לטעמיה דאמר דחקינן ומוקמינן כחד תנא ותרי טעמי ולא מוקמינן בחד טעמא ותרי תנאי כדאיתא במנחות בפרק כל המנחות באות מצה ופליג אדר' יוחנן דאמר בשלהי פרק המפקיד מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא מובילנא ליה מאניה לבי' מסותא דניחא ליה לרבי יוחנן לדחוקי ולאוקמי בחד טעמא ובתרי תנאי מלדחוקי ולאוקומי בחד תנא ובתרי טעמי ורבא ניחא ליה נמי בהכין מלדחוקי ולאוקומי בחד תנא ובתרי טעמי. ותדע לך עוד דאם כדבריו גמרא דידעי לה הא דרב פפא אמאילא פשטא מהא ולימרו כלום איסתפקא ליה לרבא אלא משום דסלקא דעתיה דהאי ברייתא דזרעים תנאי היא ולא משכח ליה פיתריה בלאו הכי הא אמר ר"פ דחד תנא ותרי טעמי הוא ועוד תדע לך דרב פפא לא אתא למימר דהכשר זרעים לאו תנאי דעל כרחין תנאי נינהו בעלמא אלא דפרושי קא מפרש

הא דלא תיקשי רישא לסיפא. ועוד דהא האי תנא דהכא סבר כתלוש דמי ור' אליעזר סבירא ליה כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע ולענין הכשר זרעים נמי אית ליה הכין דגרסינן בפרק המוכר את הבית מי גשמים שחשב עליהן להדיח את האיצטרובול אליבא דר' אליעזר לא תיבעי לך דאמר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע דאלמא פשיטא להו דר' אליעזר לענין זרעים כמחובר דמי אם כן ראייתו יתיב זבוב ומחיק ליה וליכא למיסמך עלה ודברים אלו יותר אדנים לעמודים ליחידים ולכל אשר על האמת מודים.
עוד שם גרסינן בפרק קמא אמר מר נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה אמר רב הונא וכו' ואינו נכון וכו'.
אמר הכותב אין אדם יכול לעמוד על דעתו איך עלה על לבו לומר דכיון דהוא גופה לא שריא אלא בדיעבד לא שייך למגזר וכוליה תלמודין אסרינן דיעבד גזרה משום לכתחילה פירות הנושרין בשבת אי נמי ביום טוב אסרוה דיעבד משום גזרה שמא יעלה ויתלוש וכן משקין שזבו. וכן מבשל בשוגג בשבת ואספרם מחול ירבון. והשוחט במגל קציר דרך הליכתא דאסרי בית הלל באכילה מיהא וטעמא גזרה שמא יבא מעט ויפגע בפגם אילו אמר ברי לי שלא הבאתי מי שריא ליה גם מה שהאריך בספור ייחוסו של רב שהיה ר' חייא חביביה ורביה לא ידעתי למה וכי לייחוסו הוצרכנו כאן לדעת מי היה רבו. גם מה שאמר דרב לא אמר על הא דנעץ סכין בכותל ילך ויבשר לתינוקות דגמרא עשאה אמר מר כדי לומר מה שאמר רב עלה והוא אומר דבעלמא איתמר אם כן הוה ליה לגמרא לאיתויי ההיא דאמרה רב עלה שאילו אמר רב צואר בהמה למטה כשרה אבל צואר בהמה למעלה לא חיישינן שמא ידרוס היינו אומרים כן אבל עכשיו דאמר לא שאנו על כרחנו לאו מימרא באפי נפשיה איתמר אלא אברייתא אמרה והוא אומר דלאו אהא אמרה אין אלו אלא דברי החול אלא ודאי דאפילו בדיעבד ואפילו באומר ברי לי פסולה גזרה דלמא דריס ולאו אדעתיה וסבור שלא דרס ומתוך כובד הבהמה שמא הכבידה מעט על הסכין ונדרסה.
עוד כתב שם. סכין ששחט בה טרפה פליגי בה רב אחא ורבינא וכו' עד והכא איכא למידק טובא שוחט בסכין של נכרים מאי טעמא אסרי כלל וכו'. אמר הכותב ראו הביא לנו רוב דברים ללא הועיל וקושיות ישנות מקושש ובפירוקין חלושין את הישרה יעקש ואם אבא לכתוב על כל פרט אוציא הזמן לבטלה אבל שלא יהיה חכם בעיניו אכתוב מעט מהרבה ותחילה אומר כי מה שהקשה דסכין של נכרים נותן טעם לפגם ולמה קולף ולמה מדיח קושיא ישנה היא זו ועליה נאמרו תירוצין רבים לראשונים ואחד מן התרוצים דילמא בסכין בן יומו. ואי נמי מאן אמרה להא דסכין של נכרים רב ורב דילמא

אית ליה נותן טעם לפגם אסור ורבא איסתפק ליה בע"א גבי עכברא בשכרא דאסר רב אי אסר משום דסבירא ליה נותן טעם לפגם אסור. ויש מי שתרץ דשמנונות שבעין על גבי הסכין אין בו בשאינו בן יומו נותן טעם לפגם והתירוץ הזה אני מגמגם בו קצת דבר הניכר לעין הוא דטיחת שמנונית מועטת שעל דופני הסכין אפילו לשעתא נפגמה קצת וכל שכן וכשאינו בן יומו ואין מביאין ראיה מחתיכה של בשר ושל שומן המרובה ועומדת בפני עצמה לטיחה בלבד ועוד שעל ידי הברזל מקבלת טעם ונפגמה והנסיון מעיד על זה ועם זה לא תקשה לנו ההיא דחלתית של נכרים שהביאו הראשונים על זו כמו שכתב הוא. אבל מורי הרב רבי יונה ז"ל היה מתרץ באותה של חלתית דמה שאמרו שם אע"ג דאמר מר נותן טעם לפגם מותר אעפ"י שסתם סכין שמנוניתא איכא שאני התם לפי שהחלתית ניקח מן החנונים והחנוני מקנח כליו כדי להשביח מקחו ושלא יהיה חלתיתו מזוהם ולפיכך אין בו אלא משום הבלע שבסכין שנגעל על ידי חריפות החלתות. ועל הבלע הנפלט הוא שאמרו שאעפ"י שנותן טעם לפגם חריפות החלתית מתקנו וחוזר לשבח. וזה יותר נאות מן התירוץ והפירוש שכתב הוא שאעפ"י שאמרו אחד מן הגדולים הקודמים אינו נראה והוא חלש וזר אלא שהוא אומר אהבתי זרים ותדע שאם כדברי אותו פירוש איך אמר אע"ג דאמר מר נותן טעם לפגם מותר ומי אמר שהשומן נותן טעם לפגם בחלתית שנצטרך לתרץ וליתן טעם לאיסורו ואדרבה אנו אומרים שהוא לשבח וראוי להחליש כח חריפותו. ואיך תהיה ההנחה הפך הדבר ואם מפני שאין דרך לעכב ולאכול שומן עם החלתית וכי כל הדברים שאין דרכן של בני אדם לאכול זה עם זה חושבין אותו לפגם. והנה מה זה שהשיבו אע"ג אגב חורפא דחלתית מחליא ליה ועוד שאינו כן ועוד שאי אפשר לומר כן דהא אין דרכן של בריות לשתות עכברא בשכרא ואפילו הכי נסתפק ביה רבא וכי אין דרכן של בריות לזלף יין על גבי חטים ואפילו הכי אסרו חביתא דחמרא דנפלה לביתא דחיטי ועוד במאי דקאמרי אגב חורפא דחלתיתא מחליא ליה אינו במשמע הלשון ששומן שעל הסכין מחליא ליה לחלתיתא אלא דאגב חורפא מחליא לשומן חדא דלא הוה ליה למימר אגב חורפא דחלתיתא דאגב משמע דעל ידי זה נתקן האחר ואם איתא הוה להו למימר אגב חולייה דשמנונית מחליא ליה חורפיה דחלתיתא ועוד דשומן מאן דכא שמיה לימא סתם מחליא ליה הול"ל אגב חורפיה דחלתיתא שמנונית מחליא ליה. אלא אין פירוש זה נכון ואדרבה הכי קאמר אע"ג דפסקא נותן טעם לפגם שפליטתו פגומה ע"י חריפותו של חלתית מחליה ליה לאותו טעם הנפלט. עוד כתב דתו איכא למידא דודאי קיימא לן כרב באיסורי וכיון דכן בשוחט את הטרפה היכי פסקינן דסגי ליה בסכין בהדחה ותו קשיא מההיא. דאמר רב

נחמן סכין ששחט בה אסור לאכול בה רותח ולא סגי בהדחה ופירש המחבר דודאי בית השחיטה צונן וכו' עד ואינו נכון כלל וההיא דרב נחמן אטעיתיה אבל אני אפשר והכי פירושא סכין ששחט בה ולא הודחה אסור לאכול בה רותח כלומר לחתוך בה רותח מפני טיחת הדם שבה ואם חתך בה רותח לאחר שניטל מן האור כדמוכח בפסח שני אבל אם חתך בה צונן אמרי לא בעי הדחה ואמרי לא בעי הדחה כלומר אותו צונן שחתך בו דלא דמי לשאר צונן דעלמא דאיכא טיחא כל דהו במה שנגע אבל לגבי דם לאחר שנתייבש אינו דבר המתדבק אלא שנפרך ונופל ואינו נדבק כלל אלו דבריו.

אמר הכותב באמת ניכר שלבו אונסו ושמא לא למד ואם למד שמא שכח וכבר אמרתי שאם באתי לחזר אחר פרטי דבריו אשר כתב והאריך הוציא הזמן לריק ואני מדלג על מה שאמר שהוא יפרש ההיא דרב נחמן דאטעיין ומי יתן לא יפרש וישתקע פירושו ולא יאמר דמה שאמר דהא דרב נחמן אמר שמואל בשלא הודח הסכין אבל אם הודחה מותר לאכול בו אפילו רותח זה הפירוש מופרש ומוקצה מחמת חסרון ידיעה דכל איסור סתם משמע ודאי אסור עד שיכשירנו הכשר גדול כשאר סכינים האסורים וכל הגדולים פה אחד פירשו לשון רש"י ז"ל איידי דבית השחיטה רותח בולע הסכין מן הדם ואסור לחתוך בה רותח מפני שחוזר ופולט בו ע"כ. ולשון בעל המאור ז"ל מדקא פסיק ואמר אסור לאכול בה רותח דומיא דקערה שמלח בה בשר אלמא צריך הגעלה בחמין ע"כ ולשון הרמב"ן ז"ל מדקא אמרינן אסור סתם משמע עד שיכשירנו הכשר גדול שהוא הגעלה או שיפה או ליבון ושמא אית ליה לשמואל בית השחיטה רותח מדאמרינן נמי בקערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח שמואל לטעמיה דאמר מליח הרי הוא כרותח אלמא דכל היכא דאיתמר אסור סתם מפני שהוא רותח הוא ע"כ ואחר שבא לחלוק על דברי החבור יותר היה לו ראיה לומר דשמואל אית ליה בית השחיטה רותח ולית הלכתא כותיה או שיאמר דהלכה כמאן דאמר רותח לא התירו בסכין ששחט בה טרפה משום דבית השחיטה צונן כדברי החבור אלא משום דאגב דטרידי סמנין למפלט לא בלעי כי על כל אלה היה מוצא סייוע בדברי הראשונים ז"ל ושהן נאותין אלא שכבר אמרתי שהוא בוחר הדרך הזר שאין לו חבר גם מה שכתב דשחתך בה צונן למאן דאמר לא בעי הדחה דאצונן קאי וטעמא משום דדם לאחר שנתייבש אינה נדבק כלל אלא נפרד ונופל והטעם זה טעות מכמה טעמים האחד שהוא בא להכחיש את העין שאנו רואין אותו נדבק אגב דוחקא דסכינא ועוד דמה שאמר צונן לא בעי הדחה לא חלקו בין צונן לח לצונן יבש. וכן לא חלקו בין שחתך בה מיד ששחט בה שעדיין הדם לח על הסכין בין לאחר שנתייבש .... אמרו והוא לא ידע בכל אלה. ומעתה הוא שלא הטעהו ר"נ ילך

ויבשר לנערים ויתר מה שכתב שם על כבולעו כך פולטו ומה שחלק בין ניטל מעל האור ללא ניטל מעל האור ומה שאמר בהכשר ניצוצית ושהביא ראיה מכל יום ויום נעשה געול לחבירו שאמר בשלהי ע"א לא יספיק לי גליון על תשובות השגיות ומשכיל על דבר ימצא ואיש מבין יחקרנו.

עוד כתוב שם עוד כתב זה המחבר הכשר שיפה בסכין עם הכשר נעיצה ואינו נכון וכו'. אמר המחבר חפצו של זה הכותב איננו מניח לו לישון וחילק ראשון ראשון כי כאן לא היה מקום על זה שבחבור כן כתוב וסכין של נכרי צריך שיפה או נעיצה בקרקע מפני שתשמישו תדיר ולא תסור שמנוניתו בהדחה בעלמא ע"כ לשון החבור ומעתה אפילו תמצא לומר דשיפה מטהרת אפילו לרותח גמור כ"ש שמטהר לצונן ואי משום דאף נעיצה תטהר לצונן כבר אמר שיפה או נעיצה ומכל מקום כיון שמהר למצוא אני אומר שכן האמת שהמחבר כן דעתו שלא נשנית שיפה אלא לצונן חריף כאתרגא דשבור מלכא דשלהי פרק השוכר שבע"א שעל אותה משנה הביאו אותו מעשה דמשמע דמתניתין בצונן כזה נשנית ורש"י ז"ל כן פירש שם בע"א ורבנו שמואל ורבנו יעקב ז"ל כן הסכימו דלא אמרו שיפה ונעיצה אלא לחתוך בה צונן. והר"ר אברהם ז"ל כ"כ שם דלרותח צריכה ליבון או הגעלה וכתב הוא ז"ל וא"ת מפני מה לא פירש המשנה הכשר לרותח כמו שפירש לשפוד ואסכלא ותירץ מפני שהסכין רוב תשמישו צונן לפיכך הוצרכה המשנה ללמד הכשר אפילו לצונן ומשום דאגב דוחקא פלטה איהי ובלע אידך הצריכות שיטפה ונעיצה והכשר רותח לסכים וגם כן אינו צריך לשנות משום דבכלל את שדרכו להגעיל יגעיל או בכלל את שדרכו ללבן באור ילבן הוא. הנה אמת ויציב הנה נכון דמארבעה קראי שמיע לן ונסתיימא הילכתא ויציבא למילתא.

פסקה ג

עוד כתב שם אתמר השוחט בסכין ונמצאת פגומה אמר רב הונא אפילו שבר בה עצמות כל היום וכו' וזה אינו נכון וכו'. אמר הכותב טעה במה שכתב חדא דכל מה שכתב באותן תרי לישני אינו לרב חסדא וכדאיתא בגמרא בהדיא. ואם בא לומר דלרב חסדא אפילו לא שבר בה עצמות אלא תלינן דבעצם דמפרקת נגע ובו נפגם מה בכך וזה לא מעלה ולא מוריד למה שפסקו הלכתא כותיה דרב חסדא בששבר דלא פסקינן כותיה בכל מאי דקא שרי איהו. ועוד דאי משום הא למה ליה למכתב כל אותו אריכות והא בהדיא אמרו מכלל דרב חסדא סבר אע"ג דלא שבר אי לא שבר במאי אפגים ואהדרו אימר בעצם דמפרקת אפגום. גם מה שאמר דבשאינו ידוע לו ששבר בה עצמות דמפרקת הוא דאפליגי רב הונא ורב חסדא טעות הוא מצד אחד ואמת הוא מצד אחר שאילו אמר

שאף בזו נחלקו זה אמת דהא רב חסדא מכשר אפילו בזו ולא נפקא לן מינה מידי אפסק הלכה ולומר דבעצמות אלו הוא שפסקו כר' חסדא שבאלו הוא שנחלקו אבל לומר שבזו דוקא פליגי זה אינו אמת דהא אפילו שבר בה עצמות כל היום קאמר רב הונא דהיינו עצמות דעלמא על כרחין כיון דקאמר שבר בה עצמות כל היום עצמות דעלמא משמא דאי בעצם דמפרקת מאי כל היום ועל כרחנו מה שאמרו הלכתא כותיה דרב הונא בשלא שבר והלכתא כרב חסדא בששבר ולא שבר עצמות דעלמא משמע דבהא הוא שנחלקו בפירוש וכמו שאמרנו אלא דמכלל מה שאמרו הלכתא כרב הונא בשלא שבר והלכתא כותיה דרב חסדא בששבר שמענו דרב חסדא אפילו בעצם דמפרקת ואפילו בספק נגיעה תלי וסבר להקל משום דמעמידין סכין על חזקתו גם מה שכתב דאי לא איכא חדא דלא איירי בה גמרא ואין פסק מידי דהיינו נגע בעצם דמפרקת ואפילו וכו' גם זו טעות דאנן הכי קאמרינן דרב הונא ורב חסדא כל היכא דנמצאת פגומה פליגי דלרב הונא לעולם פסולה ואפילו שבר בה עצמות דעלמא כל היום ולרב חסדא אפילו לא שבר עצמות תלינן להקל אפילו בספק נגיעת עצם דמפרקת והילכך כי אמרינן הלכתא כותיה דרב הונא בשלא שבר בה עצמות לכשתמצי לומר דבשלא שבר בה עצמות דעלמא דאמר כבר פסקו הלכה כרב הונא דפסולה כל שלא שבר בה עצמות דעלמא ולא תלינן בעצם דמפרקת ואפילו נגע ודלא כרב חסדא וכל שכן בסתמא וכן ממה שאמר והלכתא כותיה דרב חסדא בששבר בה עצמות שמענו דדוקא בששבר בה עצמות אפילו נגע בעצם דמפרקת לא לכשתמצי לומר דשברו בה עצמות דוקא עצמות דעלמא קאמר ואם כן לא שיירו שום דבר שאפשר לתלות בו כרב חסדא שלא פסקו בו הלכה דלא כותיה אלא בששבר בה עצמות דעלמא וזה פשוט.

השער הרביעי

פסקה א

כתב שם השוחט בשבת וביום הכפורים וכו' ומקשו בה והלא מחלל שבתות בפרהסיא שחיטתו אסורה. וכתב המחבר בשם התוספות שאין שחיטתו אסורה אלא מראשונה ואילך והראיה מהא דתנן בפרק אותו ואת בנו השוחט לע"א ר' שמעון פוטר וחכמים מחייבים ואוקימנא ושוחט ראשון לשלחנו ושני לע"א וחייב כל היכא דלא אתרו ביה לע"א וכו' ואינו נכון שפסולו ופסול שחיטתו באים לו כאחד וההיא כבר תרגמה מורי הרב ר' משה ז"ל דמומר לע"א אין שחיטתו נבלה דמכל מקום ישראל הוא ולא אמרו נבלה אלא בנכרי וכיון דמהניא ההיא שחיטה לטהרה מידי נבלה דינא הוא דמחייב

באותו ואת בנו למאן דאמר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה מידי דהוה אשור הנסקל דמחייב באותו ואת בנו ואם תאמר משנתינו מיירי בצנעא ובהא שחיטתו כשרה.
אמר הכותב לתרץ משנתנו מדברי המחבר למד שתירץ כן ועוד תירץ תירוץ אחר יפה ממנו דמתניתין הא אוקימנא בשוגג ורב יהודה היא וכדאיתא התם. ובאמת כי ההיא דאמור בתוספות צריכה תלמוד ומחמת שיש לדקדק עליה מההיא דהיתה בהמת חברו רבוצה לפני ע"א כיון ששחט בה סימן אחד אסרה ומהשוחט לשם הרים ועוד ממקומות אחרים. ואחת מאלו היה לו להביא ולא לדחות דברי גדולי החכמים בדברי פיו. גם מה שתירץ בשם הרב ר' משה ז"ל בההיא דאותו ואת בנו שהביא המחבר לראיה משם התוספות אומר אני מאן יהיב לן מעפריה ומלינן עיינין אבל זה אינו נראה לי דשוחט לע"א ממש זבחים מתים היא וכדברי ר' יהודה בן בתירא מטמאת אף באהל ועוד דאיך אפשר לומר שזו אינה נבלה דאם קרי שחיטת ישראל ואינה נבלה מאי פסולה ואי אמרת דכל ששחט ישראל ואפילו ישראל מאיני לע"א לא תהא שחיטתו נבלה למאן דאמר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה אם כן מאי קא מותיב רב נחמן לרב הונא מהשוחט בשבת בחוץ חייב שלש חטאות ואי אמרת כיון ששחט בה סימן אחד אסרה אשחוטי חוץ לא מיחייב עפרא בעלמא הוא דמחתך והא בשחוטי חוץ לכולי עלמא שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ומינה ילפינן לשחיטה שאינה ראויה בעלמא דשמא שחיטה ור' מאיר בכסוי הדם משפיכה שפיכה דשחוטי חוץ גמיר ואם כן אף שוחט לע"א נחייב אפילו בבהמה דשחיטה היא ולא מחת עפר ואינו דומה לשור הנסקל דהתם ישראל כשר שחיט ליה ובדין היה שיהא מותר אלא דלאחר גמר דינו אסריה רחמנא דכתיב ולא יאכל את בשרו. ועדיין ההיא דאותו ואת בנו צריכה תלמוד.
עוד שם בהא דאמרינן המבשל לחולה בשבת וכו' עד אבל מורי לא כך אמר וכו'. אמר הכותב לא חדש בזה שום דבר על מה שכתב המחבר שאף הוא כתב שני הדעות אלא שהודיענו שהוא בורר לעצמו הדרך האחר.
עוד שם הא דאמרינן השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא וכו'. וכתב המחבר יש מי שפירש אפילו בחולה שחלה בו ביום דמשום מוקצה ליכא דקיימא לן בשבת כר' שמעון. ויש מי שפירש דבמוקצה דבעלי חיים מודה ר"ש שאין אדם מצפה אימתי תשחט בהמתו והכריע זה המחבר כדברי האומר דר"ש לית ליה מוקצה כלל וכמאן דאמר ביום טוב חלוק ר"ש בבעלי חיים שמתו וכיון דכן הוא ה"ה בנשחטו דכיון דמודה במתו הוו להו מוכנים לכלבים ולר"ש דלית ליה מוקצה מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם

ע"כ ודברים אלו אינן כלל. ומה שאמר דלר"ש דלית ליה מוקצה מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם הא בורכא דבהא אפילו ר"י דאית ליה מוקצה מודה בה.
אמר הכותב כתבתי דברים כלשונם בארוכה מפני שהעיד על המחבר בפיו מה שלא ראה בעיניו וזו רעה חולה ודרך רעה שירחק ממנה האדם. אמר שהמחבר כתב ולר"ש דלית ליה מוקצה מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם וזה אינו אמת שאין כן בחיבור אלא שהוא הוסיף כן מפני שההנהו לכתוב עליו הא בורכא והנני כותב לשון המחבר להודיע מה העיד ומה דברי זה לשון החבור יש מי שפירש אפילו בחולה בו ביום שחלה בשבת משום מוקצה ליכא דהא קיימא לן בשבת כר"ש לית ליה מוקצה משום דסתם לן תנא כותיה בשבת וכדאמרינן בריש פ"ק דביצה. וזה נראה לי יותר דדוחק הוא לומר דחלוק היה ר"ש בבעלי חיים שמתו כפשטא דמתניתין דמחתכין את הנבלה לפני הכלבים ובנשחטו מודה. ועוד דאם חלוק בבעלי חיים שמתו הרי הוא מ"מ מוכנת לכלבים מוכן לאדם ע"כ. הנה שכתב המחבר שכל שמוכן לכלבים מוכן לאדם ולא תלה את זה בדר"ש בלחוד ומשום דלית ליה מוקצה אלא שהוא הוסיף מדעתו כדי לגרוע ולא נשמר מן העונש שנענש על זה מי שקדמו. ובענין שאמרו המחבר לא יודה ר' יהודה אלא ר"ש דאית ליה בעלי חיים שמתו מוכנים הן לכלבים.
ועתה אשוב על עיקר הדבר ועל מה שכתב כאן יותר כדי לחלק על פסק המחבר כתב ודברים אלו אינן כלל דודאי מודה ר"ש בבעלי חיים שנשחטו דלא גרעי מכוס קערה ועששית דמודה בהו ר"ש אלא שהיא גדולה ורחוקה מאד ולא אמרו מוכן לכלבים מוכן לאדם במידי דמחוסר מעשה בידי אדם כגון שחיטת בעלי חיים בשבת ע"כ ועוד הוסיף דברים שאין להם עיקר.
ואני אומר מה שאמר שדברים אלו אינן כלל גדולים ממנו אמרום וצופים יסדום. ומה שאמר דר"ש מודה בבעלי חיים שנשחטו דלא גרעי מכוס וקערה אם כן יודה אף בב"ח שמתו דיותר עשויין כוס וקערה לכבות ממיתת ב"ח הבריאים ואין אדם מצפה אימתי תמות בהמתו הבריאה. ואם דעתו לומר שאף למאן דאמר חלוק היה ר"ש בבעלי חיים שמתו דוקא במסוכנת. ולמקצת נוסחאות שבפרק אין צדין היה לו לומר כן וכ"ש בנשחטו אלא שאני רואה שאינו מקפיד על לשונו. ומכל מקום מי שפירש ההוא דרב דימי אפילו בחולה שחלה בו ביום כך דעתם דחלוק היה ר' שמעון אף בבעלי חיים שהיו בריאים בערב שבת ומתו דאינו מודה ר"ש אלא בכוס וקערה דאיכא תרתי לגריעותא חדא דהוקצה מחמת איסור ועוד שדחאו הוא בידים וכדאמר אביי בשמעתא דהשוחט בשבת ובי"ה והא דאמרינן בשלהי מי שהחשיך בכל השבת כולה הלכה כר"ש לבר

ממוקצה מחמת איסור הא פרישו ומאי ניהו נר שהדליקו בו באותו שבת דלמא כשדחאו בידים דוקא אמרו אבל בשאר איסורין הבאין מעצמן הלכה כמותו שלא הוקצה הוא אותן אלא איסורא הוא דרכיב עליהו וכל שנסתלק האיסור ושלא בעבירה חזר להכשירו וזהו פעם בביצה שנולדה בשבת שאינה אסורה אלא משום גזרה שבת דעלמא אטו שבת אחר יום טוב וכדאיתא בריש פרק קמא דביצה והילכך אפילו בהמה כל שנסתלק ממנה האיסור שלא בעבירה כגון שנשחטה לחולה למה תאסר. ומורני הרב ר' יונה ז"ל כתב דהא דאקשינן התם בריש פרק קמא דביצה אי הכי שבת דעלמא תשתרי לדידן דסבירא לן כר"ש בשבת קא מקשה דכל שלא דחאו בידים הלכה כר"ש.

השער החמישי

פסקה א

בכסוי הדם. כתב שם שחט ולא נתן עפר למטה כו' ואינו נכון וכו' עד אין בילה מעכב בו. אמר הכותב הני דידי לאו דיממא אינון דכמה שגגות יש כאן חדא דמדקא מערב ותני הניתז ושעל גבי הסכין משמע דחייב לכסות זה כזה. ועוד דמנא להו לבעלי הגמרא דהא דקתני דחייב לכסות דחייב לגרור ולכסות קאמר דילמא במקומו מכסה ליה אלא על כרחין מדקתני חייב לכסות משמע להו דחייב בכסוי הראוי קאמר דכל היכא דאפשר לכסויי בעפר למטה ועפר למעלה ואפילו לגרור ולכסויי מיחייב ואם כן אף בשניתז כן ועוד דמקאמר בדם קדשים ולגרריה ולכסייה מי לא תנן דם הניתז ושעל גבי הסכין חייב לכסות בודאי משמע דמדם הניתז הוא עיקר דבריו דהוי דומיא דדם שעל גבי קרקע המזבח. ועוד דאם איתא דכל דראוי לבילה בשעה שניתז אין בילה מעכבת בו אף הוא לא יהא חייב לעולם ליתן עפר לא למעלה ולא למטה כדרב זירא דהא בשעה שהדם שותת ראוי הוא ליתן עפר למעלה ולמטה ומאן דמתקן כוליה פיקתא למה ליה. ומאי דקא טעי בדר' יונתן התם הכי קאמר בקדשים אע"ג דלא אפשר למיתן עפר למטה ליתן מיהה עפר למעלה דהא בדר' יונתן אע"ג דלא אפשר למטה חייב לכסות למעלה ופריק דר' יונתן שאני דאע"ג דעבר ושחט ואי אפשר ליתן עפר למטה מכל מקום דם הראוי לכסות כדינו היה ואע"ג דאי אפשר לו עכשיו ליתן למטה כיון דראוי לבילה היה אין בילה מעכבת בו ולומר דדם כזה אינו ראוי לכסות כל מה דאפשר יצא דם קדשים שבשעת שחיטה אי אפשר בלמטה ולא זהו שחייבה התורה לכסות כיון דאא"ל לעולם להיותו בתורת כסוי גמור ולפיכך חזר והקשה אף זה ראוי לכך דהא אפשר לגרור לכסות שאף בעלמא מחייב בכם דהיינו דם הניתז ושעל הסכין. ואלו דברים פשוטים הם דתמיה אני אם יש בהם מקום טעות אפילו לבר בי רב דחד יומא ומה שהוסיף מדעתו בר' יונתן דאמר

שחט בהמה ואח"כ חיה חייב לומר לאחר שנקרש דם הבהמה איהו חלים ואיהו מפשר ואינו שאילו נקרש דם הבהמה כדי שיוכל לגרור מעליו דם החיה גורר ונותן עפר למטה ועפר למעלה וכן משמע גם מלשון הרב בעל המאור ז"ל הילכך הלכה כרבנן דאמרינן כל דמו חייב לכסות ואפילו דם הניתז ושעל הסכין וגריר ליה ומכסה ליה ע"כ. אלמא אתרוייהו אמר דמגריר שאילו שעל הסכין לבד היה לו לפרש ולא לסתום שכן דרך כל מי שבא לפסוק.

עוד שם כתב המחבר השוחט ולא יצא ממנו דם מותר באכילה דתנן וכו' והיה לו לכתוב דאסורין באכילה וכו' בלא שום רמז. אמר הכותב באמת לכשתמצא לומר דאף זו צריכה נתוח אברים כאותה שאמרו בשלא שחט את הורידין די במה שכתוב בחבור דרך ארוכה בענין ורידין. אלא שקרוב הדבר לומר שבזו אין צריך לחתוך אבר אבר דבמתניתין סתמא אמרו השוחט ולא יצא מהן דם כשרים ונאכלין בידים מסואבות ולא אמרו לא במשנתנו ולא במה שנתפרש עליה בגמרא שיהא צריך חתיכה אלמא בכל ענין מותר. ועוד שהרי שנינו ונאכלין בידים מסואבות כלומר מפני שלא הוכשרו בדם ואם נאכלין בחתיכת אבר אבר קאמר ובלא הדחה ומליחה חתיכתן מאי מהניא דדם כיון שנקרש שלא יצא מחמת החתיכה לבד אלא אם כן מדיח ומולח ומדיח ואם כן עכשיו הוכשרו במים ומכח קושיא זו היה אומר רבנו יצחק בר אברהם דאין הבשר צריך הדחה ואפילו בבישול אלא במליחה לבד סגי וליתא דהא במתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ובתוספות העמידה באוכל בצלי ולפי דבריהם נצטרך לומר דבצלי אין צריך לא הדחה ולא מליחה אבל לפי מה שסובר דאפילו בצלי צריך קצת מליחה וכדגרסינן במנחות מולחו והופכו ומולחו וכן לצלי אפילו בצלי לא משכחת לה דכל שצריך מליחה צריך הדחה תחילה או דחלליה בי טבחא אלא דאוכלן באומצא שאין צריך כלום קאמר ולא באה במשנתנו אלא לאשמועינן דאע"ג דלא יצא מהן דם ואינו יכול לכסות את הדם אפילו הכי מותרין דכיסוי בדיעבד אינו מעכב ואי נמי משום דיוקא דדוקא בחולין מדקתני חיה אבל בקדשים אין נאכלים בידים מסואבות משום דחבת הקודש מכשירתן ואי נמי לאשמועינן דאע"ג דלא יצא מהם דם מותר דדם האברים שלא פירש מותר ולפי דעת התו' שאמרו שאוכלין צלי י"ל דאוכלה כלו כאחד דהפרש יש בין שוחט ולא יצא מהם דם לשוחט ולא חתך את הורידין דהתם הדם פורש לצאת וכיון שלא חתך את הורידין בעוד שהדם חם אינו נפלט לחוץ דהוה ליה כדם האברים שפירש ואעפ"י שלא פירש בחוץ ממש כל שפירש בפנים ממקום למקום דם שפירש קרינן ליה דגרסינן פרק כל הבשר איבעיא להו מכביד את הבשר וגוזל את הרבים משום דמבליע שם באברים הא לדידיה אי בעי למיכל באומצא

שפיר דמי או דילמא כיון דמבליע דם באברים לדידיה נמי אסור למיכל באומצא אבל כאן ששחט סימנין וורידין ולא יצא מהן דם נראה שלא פירש ממקומו כלל ואין הדם צלול שאילו פירש דרך סימנין ודרך וורידין היה יוצא ולפיכך נאכלין באומצא בידים מסואבות ואי נמי צולה אותן כלן כאחת בלא הדחה ומליחה.

עוד שם כתב השוחט לחולה בשבת אעפ"י ששחט ברשות אפילו יש לו דקר נעוץ לא יכסה. ואיני מבין דבריו אם רוצה לומר שאין לו לכסות כלל וכו' ודאי מסתבר לי דבעפר מוכן גמור מותר לכסות וכן בכוי. אמר הכותב הרבה הועילנו בשהודיענו שכן הוא דעתו והיה לו לגלות ראיותיו על זה דאם לא למה נסמוך על דעתו ודעת בעלי התוספות גדולי המחברים אמר בהפך. אבל אני אדון שלא כדעתו שאין מכסין כלל ואפילו באפר כירה ואפילו הכניס קופת עפר לעשות בו צרכיו כדעת הראשונים וכדברי המכריעים לפני חכמים דגרסינן בפרק כסוי הדם דרש רב עינא אפתחא גלותא השוחט לחולה בשבת חייב לכסות אמר להו רבא לית דחש לי לשמטוה לאמוריה דתנן ר' יוסי אומר כוי אין שוחטין אותו ביום טוב ואם שוחטו אין מכסין את דמו מקל וחומר ומה מילה שודאה דוחה את השבת ספקה אינה דוחה יום טוב כסוי שודאי אינו דוחה את השבת אינו דין שספקו אינו דוחה יום טוב וכוי אפילו בדקר נעוץ ואפר כירה ועפר מוכן קאמר שאין מכסין את דמו דאי לא הכין אפילו חיה ועוף אין מכסין. ועוד דהכין איתא פ"ק דמסכת ביצה ומינה דבשבת אפילו ודאי דהיינו שוחט לחולה בשבת אין מכסין את דמו. ולא תימא דקופת עפר דר' יהודה עדיפא מדקר נעוץ ואפר כירה חדא דהתם מילתא פסיקתא קתני דודאי אינו דוחה שבת ועוד דאם כן אמאי קאמר רבא סתם לית דחש ליה ואמאי שמטוה לאמוריה דילמא בשיש לו עפר מוכן דקופתו של רב יהודה קאמר ואפילו תמצא לומר משום דרב עינא סתמא קאמר דמשמע אפילו בדקר נעוץ ואפר כירה כדרך שמכסין ביום טוב מכל מקום רבא דאמר לשמטוה לאמוריה לא לשתמיט דלימא והני מילי בשאין לו עפר מוכן אבל היה לו עפר מוכן חייב לכסות כדרב יהודה אלא ודאי שמע מינה דמילתא פסיקתא תניא דודאי אינו דוחה את השבת דמאי דאצטרכינן עבדינן דהיינו שחיטה משום פקוח נפש הא מידי אחרינא לא משום גזרת הרואין שמא יבאו לכסות אפילו בדקר נעוץ ואפר כירה. ועוד תדע שאפר כירה וקופת עפר חד דינא אית להו. וכוי אין מכסין את דמו אפילו בעפר קופה אין מכסין כדמוכח פרק קמא דביצה דאתי לאקשויי עליה דרב יהודה מדתנן כוי אין מכסין את דמו ואם איתא לכסייה כדרב יהודה ופרקינן דלית ליה ואקשינן תו ולכסייה בדקר נעוץ ואפר כירה ופרקינן דלית ליה ודחינן להאי פירוקא מסיפא דמתניתין דקתני ואם שחטו אין מכסין את דמו אלא דאית

ליה ואסקה רבא אפילו בדאית ליה אלא שדקר נעוץ מוכן לודאי ואין מוכן לספק וה"ה לאפר כירה ולקופת רב יהודה דאי לא אכתי תקשי לן לכסייה באפר כירה ובקופת עפר. וכי פי' שם רש"י ז"ל. ומכל מקום יש לי מקום דקדוק במתני' דכוי דקתני כסוי שאין ודאו דוחה שבת אינו דין שספקו אינו דוחה י"ט קא כייל ותני דכל שודאו אינו דוחה שבת ספקו אינו דוחה י"ט ומינה כל שספקו מכסין בי"ט ודאי מכסין בשבת דאי לא מאי ק"ו הרי מצינו שאפילו במקום שאין ודאו מכסין בשבת מכסין ספקו בי"ט וכיון שכן הכי אפילו לרבא דשמטיה לאמוריה דרב עינא מכסין את דמו בעפר שהכינו לו או אפילו הכניסו לכסות בו צואה חדא דאיהו קא מפרש טעמא דכוי אין מכסין את דמו בדקר נעוץ מפני שדקר נעוץ מוכן לודאי ואינו מוכן לספק אלמא טעמא דסתמא אינו מוכן לספק הא בעפר שהכינו מכסין. ועוד דבהדיא אמר רבא הכניס עפר לכסות בו צואה מותר לכסות בו דם צפור דם צפור אסור לכסות בו צואה ודייקינן מינה התם בפרק קמא של מסכת ביצה דאית ליה לרבא דכוי הרי הוא כצואה אלמא אפילו לרבא כוי מכסין את דמו בדאית ליה עפר שהכניס לכסות בו דם כוי ואפילו בשהכניסו לכסות בו צואה שזה וזה ספק והרי הכינו אפילו לספקות וכיון שכן אף אנו נאמר דודאי מכסין בשבת בכענין זה שהכניסו עפר לכסות בו צואה. ואי נמי באפר כירה ובשיש לו חולה שחלה מערב שבת שדעתו לשחוט לו בשבת שהרי הכל מוכן לו מערב שבת וכדאמרינן השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא ואוקימנא בפרק קמא דחולין בחולה שחלה מבעוד יום. ואם נפשך לומר אם כן מפני מה שמטינ' רבא לאמוריה דרב עינא יש לנו לומר משום דרב עינא אמרה סתם ומשמע לכל חולה קאמר ואפילו חלה בו ביום ולא היה דעתו לשחוט לו למחר. וא"ת אם כן לדידן דקיימא לן כרמי בריה דרב ייבא דאמר כוי היינו טעמא דלא מכסי ליה גזרה משום התרת חלבו אם כן מן הדין היה לכסות את דמו ומשום גזרה בלבד הוא דאין מכסין ולא משום איסור דחוי אם כן ודאי בשבת למה אין מכסין. יש לי לומר דרמי מוסיף הוא על דברי רבא ותרתי אית ליה דאילו בדקר נעוץ ואפר כירה ועפר סתם אין מכסין את דמו משום דדעתו בהן על הודאי ואין דעתו על הספק וכדרבא ועוד דאפילו הכניס עפר לכסות בו צואה או לכסות בו את הכוי אפילו הכי אין מכסין גזרה משום התרת חלבו ומכלל דבריו שוחט בשבת לחולה שחלה מבעוד יום ודעתו לשחוט בשבת חייב לכסות באפר כירה שהוסק מע"ש. ומכל מקום לא ראינו לא' מרבותינו נוחי נפש ולא שמענו מהם שאמרו כן ולא ראינו אחד שנהג כן. ואמרו בירושלמי כל הלכה שהיא רופפת בידך ואינך יודע מה טיבה צא וראה מה צבור נוהג בה ונהוג כן. ועוד שיש לנו לומר כלך לדרך אחרת דבמתניתין קא פסיק ותני שאין ודאו

דוחה שבת ואין ספקו דוחה י"ט ואפילו את"ל דלרמי לולי גזרת התרת חלבו היינו מכסין את דמו מכל מקום במתניתין קא כייל ותני שאין ודאו דוחה שבת ואין ספקו דוחה י"ט ואעפ"י שאין כאן דחיה כלל שיש לו עפר מוכן מכל מקום לגזירת הרואין דחיה היא ותדע לך שאם אין אתה אומר כן בא ונקשה לנהרבלאי דאמרי התם בפרק קמא דביצה אפילו הכניס עפר לכסות בו דם צפור מותר לכסות בו צואה לומר דדעתו אף לספק אם כן תקשי להו מתניתין דר' יוסי קא דריש קל וחומר ואין מכסין ולפי דבריהם מכסין אלא על כרחנו נהרבלאי אית להו גזרת חלבו ולא איסור טילטול אפר וגומא וכתישה ואפילו הכי קתני במתניתין קל וחומר דממה נפשך אין מכסין ונסיב ליה כדמתניתין טעמא מודאי בשבת אלמא לדידן דאית לן גזרת התרת חלבו אין לך לעולם שמכסין את הכוי בי"ט. ומיהו י"ל דטעמייהו דנהרבלאי משום דס"ל כודאי משוינן לה דמילתא דשכיחא היא ומכל מקום מה שאמרתי ראשון נראה לי עיקר ועליו דעתי מסכמת להורות הלכה למעשה שאינו מכסהו כלל כסתמא דמתניתין וכרבא דאמר שמטיה לאמוריה וסתמא קאמר דאלמא לא משכחת לה דמכסין.

עוד שם כתב חרש שוטה וקטן ששחטו ואחרים רואין אותם חייבים לכסות בינם לבין עצמן פטורין מלכסות דרוב מעשיהן מקולקלין וחזקה קלקלו בשחיטת וכו' קיימא לן כר' מאיר הרי שזה החכם קובע דבריו בטעמו של ר' מאיר הואיל ורוב מעשיהן מקולקלין כפשט הגמרא וטעות הוא וכו' עד אותו ואת בנו ע"כ. אמר הכותב מה זו תשובה למה שכתוב בחבור בגמ' פסקו כר' מאיר מדשלח ר' אלעזר לגולה הורה ר' כר"מ ובין שתמצא לומר משום דרוב מעשיהן מקולקלין לבד בין שתאמר דמשום תרתי קאמר ר"מ משום מעשיהן מקולקלין ואחזקה סמוך ומשום הא הורה ר' כר' מאיר מה הוסיף ומה גרע המחבר דעל כרחין טעמא משום דרוב מעשיהן מקולקלין הוא ולא עוד אלא דאין לעולם הולכין אחר הרוב דמיעוטא כמאן דליתא דמיא ואפילו במקום דליכא חזקה וכיון שכן אין הכל תלוי אלא ברוב וכשתמצא לומר דרוב מעשיהן מקולקלים ובודאי חייבים על שחיטתן משום נבלה ובאותו ואת בנו שוחטין אחריהן כר"מ אבל לרבנן לאו כודאי משוו לה אלא ספוקי מספקא לה ואזלי הכא לחומרא והכא לחומרא וכדאמרינן בגמ' בשלמא רבנן לחומרא אלא ר' מאיר מאי טעמיה וא"ר יעקב א"ר יוחנן מחייב היה ר"מ על שחיטתה משום נבלה דאלמא ר"מ הוא דמחייב על שחיטתן משום נבלה ולא רבנן ואלו היו רוב מעשיהן מקולקלין בודאי לרבנן כלר' מאיר אף הם היו מחייבין על שחיטתן משום נבלה. ועוד דא"כ מאי איצטריך למתני במתני' מודים חכמים שאם שחטו אין סופגין את הארבעים פשיטא שחיטתן אינה שחיטה כלל לספוג את הארבעים מבעיא

אלא ודאי מהא מתניתין שמעינן דלרבנן ספוקי מספקא להו דאילו היו רוב מעשיהן מתוקנים השוחט אחריהן סופג היה את הארבעים ואי סבירא להו דרוב מעשיהן מקולקלין לא היה צריך לומר שאינו סופג את הארבעים ומחייבין היו על שחיטתן משום נבלה אלא ספוקי מספקא להו אי רוב מעשיהן מקולקלין אי רוב מתוקנין. ורבינו שמואל ז"ל פירש דלרבנן רוב מעשיהן מתוקנין ואע"ג דאמרינן דמיעוטא כמאן דליתא דמי חשו רבנן הואיל ושכיח ואסרו שחיטתן כמו דמאי ע"כ ודילמא אתי למיכל משחיטתן פטרי השוחט אחריהם ומכל מקום מחייבי בכסוי הואיל ונקל לכסותו. ע"כ. ואמאי דקאמרינן מאי טעמא אמר רב אמי הואיל ורוב מעשיהן מקולקלין בודאי קאמר ולר' מאיר קאמר. ומכל מקום בין שיהיו רוב מעשיהן מתוקנין לדעת ת"ק כדברי רבנו שמואל ז"ל בין שיהיו מסופקין כמו שאמרתי היו חייבים לכסות ואסור לשחוט אחריהם אותו ואת בנו אבל לר"מ רוב מעשיהן מקולקלין ובזה הורה ר' כותיה דהולכין אחר הרוב ומיעוטא כמאן דליתיה דמי לדעת רבנן דר"מ וכדקיימא לן בהא כותייהו וכ"ש כשיש חזקה ורובא כי הא. ומה שאמר דאפילו לרבנן רוב מעשיהם מקולקלין ונתלה בזה בחוט הסרבל מדקאמר ר' אמי הואיל ורוב מעשיהם מקולקלין והניח אשלי רברבי שמכריחין שאין סוברים כן רבנן כמו שכתבתי הביאו לומר דבר שהוא מן התימה בעיני היאך יעלה זה בלב שום אדם והוא שהוצרך לומר דלרבנן אע"ג דאיכא רובא וחזקה חיישי כיון דליכא פסידא וטירחא דמאי פסידא איכא אי מכסה אי נמי ממנע ולא שחוט אותו ואת בנו ע"כ לשונו וראה כמה יש מן קושיו' על דברי' אלו חדא דאילו אתה מחייב לכסות אתו למימר שחיטה מעלייתא היא ואתו למיכל. משחיטתן וכדאמרינן בהדיא מעיקרא ורבנן מ"ש רישא דלא פליגי ומאי שנא סיפא דפליגי רישא אי אמרת חייבין לכסות אמרי שחיטה מעלייתא היא ואתו למיכל משחיטתן סיפא אמרי בשרא הוא דלא צריך אי הכי רישא נמי אמרי לנקר חצרו הוא צריך שוחט באשפה מא"ל בא לימלך מא"ל ועוד דמאי דקאמר דמאי איכפת ליה כיון דליכא פסידא וטירחא לכסות ואי נמי מימנע ולא שחיט אותו ואת בנו מי לא עסקינן שצריך לחפור בדקר ולכסות או שבא בספינה וצריך לשרוף טליתו ואי נמי שצריך לבשר ואין לו אלא אותו ואת בנו. וקשה מכולן דאיכא למימר השתא במקום דמחמיר ר' מאיר בדליכא אלא מעוטא מקילי רבנן ואמרי מיעוטא כמאן דליתי דמי מקום דמיקל ר"מ דאיכא רובא וחזקה כי הכא מחמרי רבנן אתמהא. ואי משום דמאי איכפת לי' כמו שאמר הלא אמרו כל העושה דבר ואינו צריך נקרא הדיוט וחס ושלום נעשה דברי רבנן חוכא ודברי הדיוטות עד שהוצרך רבי להורות שלא כמותן רחמנא ליצלן מהאי דעתא.

עוד שם בענין במה מכסין הרבה לכתוב והעיקר כאותו לשון שכתב וכו'. וזה אינו דכל דבר שזורעין בו ומצמיח עליו וכו'. עד עפר הכתוב בתורה. אמר הכותב אינו אלא כמבקש תואנה ומי שיביט במה שכתוב בחבור וראה שלא על הדרך שלקחו הוא נאמרו דברי החבור. ועוד מה שאמר שכל שזורעין בו ומצמיח הוא העפר הכתוב בתורה אינו כלום שהרי חול הדק ושחיקת אבנים וחבריהם שנשנו בברייתא לא באו אלא מרבוי הכתוב דוכסהו ומן הרבוי הוא שאמרו שאנו שזורעין בו ומצמיח אע"פ שלא נקראו עפר מין עפר הן לומר שמגדילין ומצמיחין כעפר ויש לרבות אותם מוכסהו אבל עפר ממש לא איקרי וזהו שאמר בחבור בלשון וא"ת דכל דבר שזורעין בו ומצמיח מכסין בו כעפר אע"פ שלא נקרא עפר וכן כל דבר שנקרא עפר מכסין בו אע"פ שאינו מגדל ומצמיח כשחיקת זהב לפי שנקרא עפר.

עוד שם ובמי שהפסיק ושח בין שחיטה לשחיטה העיקר וכו' עד ולא כמו שנאמר בדבריו בספרו זה המחבר. אמר הכותב מדייני גזירות היא זה גוזר על ימין וחוזר על שמאל ואומר בלא טעם כל מה שלבו חפץ וחלק בין תפילין לשאר מצות מפני שחלוקין בבר.. .. וחלוק ברכות אלו לא ידענו מה הוא שאם רצה לומר שכל שיש לו ברכה בפני עצמו וכשסח מברך על שר ראש שתים זו אינה כדעת הרב אלפאסי ומהו חלוק הברכות שגורס לסח לחזור ולברך כיון שהוא גוזר דאין מעכבות זה את זו לא מעלה ולא מוריד וכן לדבריו ארבע מינים שבלולב שמעכבין זה את זה אם לא אגדן וברך כשנטל את הלולב וסח בין נטילת הלולב לנטילת ההדס אינו מספיק וזה דבר שא"א שכל שסח קודם שגמר מצותו בבירור הוא חוזר ומברך ועוד הוא צריך לתרגם לנו דבריו עד שנשיב עליהן. גם מכאן תראה שלא עמד על דברי הרמב"ן ז"ל אעפ"י שהוא משתבח כל היום ואומר מורי רבנו משה אומר כן שבו בלשון שנאמרו דברים בחבור כתבן הרב רבי משה בר נחמן ז"ל וז"ל ולענין הפסק למדנו ממה שכתב רבנו יצחק ז"ל במסכת ר"ה ואם סח בין שחיטה חיה לעוף או עוף לעוף שצריך לחזור ולברך ברכת שחיטה אחרת וכדאמרינן בתפילין מפני שהן שתי מצות שאינם מעכבות זו את זו ע"כ לשון הרב ז"ל.

עוד שם ולענין כסוי כתב בשם הרב בעל הלכות גדולות ז"ל דמכסה והדר מברך וכו'. עד וכן מצאתי להרמב"ן ז"ל. ואינו נכון וכו' עד לברך בעל. אמר הכותב הרב בעל הלכות אמרה והרב ר' משה ז"ל פירשה והוא נשאו לבו לומר אינו נכון בגזרה בלא טעם ובלא ראיה אין זה כי אם רמות רוחא דנקיטא ליה. ועוד שאף מכאן נראה שלא עמד על דברי הרב ר' משה ז"ל ואינו אומר מורי אלא לשכך את אזן השומעים אשר לא ראו את דבריו. ועתה ראו אם קבלה הרב ז"ל או אם כתב משום ללמוד ממנה לברך עליה בעל זה הנה

לשון הרב ז"ל ובהלכות גדולות ובתר דמכסי מחייב לברוכי אשר קדשנו במצותיו וצונו על כסוי הדם ותמהני מאי שנא מכל שאר מצות שמברך עליהן עובר לעשייתן. ואפשר שזו מפני שהיא מצוה תלויה בשחיטה שאם שוחט שחיטה שאינה ראויה פטור מלכסות וכבר התחיל בה ואינו עובר לעשייתה לפיכך תקנוה לאחר כסוי שהכשר מצוה היא ומשום הכי תקנוה בעל ולא תקנו לכסות אעפ"י שמששחט לא סגיא דלא מכסי ע"כ לשון הרב ז"ל.

הבית השני

השער הראשון

פסקה א

בהכשר הנשחטים: השער הראשון, כתב שם בביאור הדברים המפסידין השחיטה עיקור ועיקור פי' רש"י דהיינו פסוקת הגרגרת ואינו מחוור דאם איתא במידי דמטרפי ביה סימנים מני שמואל בהלכות שחיטה לתני נמי נקובת הושט וכו' עד וכתב והנכון בעיני מה שפירש בהלכות גדולות דעיקור הוא שנעקרו סימנים ממקום חבורן בלחי שאינו עושה אותה טרפה ואפילו הכי אגמריה רחמנא למשה לא תשחוט בסימנין עקורין וכו'. וכתב התופס על זה על דברים אלה וזו סברא זרה מאד ושבח אני המסתלק מן הסברות הרחוקות וזה רחוק מאד.

אמר הכותב שבח אני אותו במה שאמר אילו השמיע לאזנו מה שהוציא בפיו כי אני רואה אותו בכל דבריו אוהב הזרים וגם בזה האריך ולא כלה מרוב דברים הדברים הזרים אשר מצא והעומד עליהן ועל טעמיו יראה ויבין. ועוד ראה בחבור מה שחדש המחבר בדבר זה בקושיות ותירוצין והוא מלקט מהן וחוזר ומקשה מהן כאילו חדשם הוא וכבר תירץ בחבור כל הקשה בזה ואם באתי לכתוב לא יהא בו שום תועלת על השנות הדברים הכתובים שם בחבור כאן ולמטה בבירור דיני העיקור ופסוקת הגרגרת בסוף השער הזה הראשון אלא שראיתי להוסיף עוד טעם באיסור עיקור אחד מסימני העוף לפי שלכתחילה כל שאפשר צריך שנים וכן אוסיף בטעם מה שאמרו סימנין שנדלדלו ברובן טרפה שכתוב בחבור דלאו טרפה ממש קאמר אלא אסורה אומר אני עוד דכלהו אאלו טרפות דמתניתין אמרום דפרישנא דאסורות קתני ואגב שיטפא דמתניתין אמרו נמי בהני לשון טרפה. ובתוספות ג"כ הסכימו בזה לדעת הרב ז"ל בעל ההלכות שאין פירוש נאות לעיקור סימנין אלא הוא.

עוד שם גרסינן בפרק השוחט אמר רב כהנא מנין לשיטה מן הצואר שנאמר ושחט את בן הבקר ממקום שסח חטהו וכו' ואינו נכון וכו' עד בעינן הלכתא. אמר הכותב הוצרכתי לכתוב פרטי דבריו משום שיש בהן שגיאות הרבה ותחילה אומר כי מה שחשב לסתור פי' דלא לשוייה גסטרא דאי הכי ההיא דשמואל מכתב כתיבה מאי קושיא דילמא אין הכי נמי לרב יימר דמייתי שחיטה מן הצואר מוזבחת מבקרך דהיא בבהמת חולין וכי איצטריך שמואל לרב כהנא דמייתי לה מקדשים מושחט את בן הבקר ובקדשים הוא דאמר קרא דלא לשוייה גסטרא משום דלדם הוא צריך ואי עביד לה גסטרא אין הדם מתמצה שכל שחתך את המפרקת קודם שתצא נפשה אינה יכולה לגנח אבל בחולין לא שמענו. וכן נמי לתנא דבי רבי ישמעאל דמייתי לה נמי מבהמה דקדשים ואי נמי לר' חייא דמייתי לה מוערכו בני אהרן לא שמענו דלא לשוייה גסטרא לא בקדשים ולא בחולין ולפיכך הוצרך שמואל לאשמועינן בחולין ותדע לך עוד שהרי ההוא דשובר מפרקתה של בהמה שמואל משמיה דר' חייא אמרה ולר' חייא לא שמעינן מקרא בשום דוכתא דלא לשווייה גסטרא ולפיכך אשמעינן שמואל אפילו בחולין לא לשוייה גסטרא. אבל למאן דאמר דקרא דלא לשוייה גסטרא קאמר בודאי משום שלא יבלע דם באברים הוא וכן משמע ממה שפירש רש"י ז"ל לאחד מן הלשונות והוא הנכון שפירש דלא לשוייה גסטרא שלא יחתוך המפרקת לשנים. וכן פירשה בפירוש זה של רש"י ז"ל. וכתבו בתוספות משמו זה לשונם נראה לרבנו כפירש ראשון שבקונטרס דלא לשויי' גסטרא שלא יחתוך כל המפרקת לשנים ומקרא קא מפיק מושחט משמע ממקום ששחטהו כלומר נקהו מן הדם אלא מבליע דם באברים כדאמרינן לקמן בפרק כל הבשר אמר שמואל משום ר' חייא השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה הרי זה מכביד את הבשר וגוזל את הרבים ומבליע דם באברים והיינו דוקא לגבי קרבנות דאמר רחמנא חטהו נקהו מן הדם שצריך דם להזאה אבל בחולין לא דהאי קרא לגבי קרבנות הוא דכתיב ע"כ. הא שמענו מדברי רבותינו בעלי התוספות בפירוש כמו שאמרנו דבקדשים שמענו משום דלדם הוא צריך בחולין לא שמענו עד שבא שמואל משמיה דר' חייא ולמד גם ממה שאמר דלא משמע אלא דממקום שזב או ששח חטהו אבל שלא יתיז את הראש כולו מהו משמע. מדבריו משמע ודאי שלא הבין דברי רש"י ז"ל שהרי רש"י ז"ל כ"כ ז"ל דלא לשוייה גסטרא שלא יחתוך כל המפרקת לשנים דהכי משמע חטהו הוצא את דמו ותו לא ע"כ. גם מה שאמר דאפילו לשמואל אין הדין כן אלא בשבר אבל לא בחותך דברי התול הם דמה הפרש בין חותך לשובר שאם הוא משום צערא כמו שפירש רש"י ז"ל שם שבשעה שהיא טרודה להוציא דם כששובר מפרקתה מתוך

צרתה אין בה כח להתאנח ולהוציא והיא נחה ושוקטת והדם נלבע באבריה ע"כ. כל שכן בחותך מעט מעט שיש לה צער יותר לפי ארך זמן החתיכה. וכן אם הטענה משום שנשבר מפרקתה אינה יכולה להתאנח להוציא דם אף בחותך כן. וכבר כתבתי בסמוך שאפילו בחותך דרך שחיטה אמרוה רש"י ז"ל ורבותינו בעלי התוספות. גם מה שאמר שהרשות נתונה לשוחט אפילו קדשים שלא נאמר בבהמה ולא יבדיל נראה בודאי שלא ידע מהו לא יבדיל שנאמר בחטאת העוף שמתוך דברים אלו נראה שהוא סבור דיבדיל ולא יבדיל בהבדלת מפרקת נאמר ואם כן עלה בדעתו שבוש גדול הוא שאין הבדלה אלא בסימנין שצריך לחתוך אותן כולן או רובן לרבנן כדאית להו ולר' שמעון בן אלעזר כדאית ליה אבל כל דבר שאינו בשחיטה אינו בהבדלה וכדאמרינן בפרק קמא דחולין אמר אביי ותקשי לך עולת העוף דבעיא שני סימנין וכי לאחר שמתה עומד וחולק אמר ליה התם כדי לקיים בה מצות הבדלה אי הכי עור נמי כל שאינו מעכב בשחיטה אינו מעכב בהבדלה והא מיעוט סימנין לרבנן דלא מעכב בשחיטה ומעכב בהבדלה אימא כל שישנו בשחיטה ישנו בהבדלה כל שאינו בשחיטה אינו בהבדלה אלמא לא נאמרה הבדלה אלא בסימנין ובסימנין כל דשחיט כולהו בבהמה בין בקדשים בין בחולין טפי עדיף. גם מה שחשב להביא קושיא ממה שאמרו מנין לרבות את הראש שכבר הותז וחשב שהותז לגמרי קאמר גם בזה טעה דאילו כן לא היה אומר להביא את הראש שכבר הותז ומשמע דודאי הותז דאי משום דברשותיה להתיז הכי הו"ל למימר מנין לרבות את הראש שהרי רשאי להתיזו. אי נמי מנין לרבות את הראש אם ניתז אלא על כרחנו שכבר הותז בשחיטת סימנין קאמר ומשום דכתיב והפשיט את העולה והדר כתב ונתח אותה לנתחיה משמע דאינו בכלל הערכה אלא אברים שקדם הפשטן לנתוחן ויצא הראש שכבר הותז העיקר שבו דהיינו סימנין. ובפירוש רש"י ז"ל מצאתי כתוב כלשון הזה שכבר הותז בשחיטה קודם הפשט וכיון דנחתכו סימנין קרי ליה הותז מפני שכל חיותו תלוי בהן וכמונח בדיקולא דמי ובכלל הפשט אינו ע"כ. ומה ששנינו במשנתנו התיז הראש בבת אחת התיז סימנין בבת אחת כלומר בהולכה או בהובאה קאמר ואין מתיז ששנינו מתיז סימנין ומפרקת וכ"פ אף הרמב"ם ז"ל.

פסקה ב

ומה שאמר דמתניתין דהתיז שני ראשין כאחת בשהתיז כל הראש סימנין ומפרקת אע"פ שאינו ענין לנדון שלפנינו כדי להגדיל תורה אני אומר שאי אפשר למשנתנו ולמה שנאמר עליה בגמרא לומר כן ואע"פ שראיתי לאחד מגדולי המפרשים שכתב כן אין מכירין פנים בהלכה אלא לאמת ותדע לך שהרי שנינו התיז שני ראשין בבת אחת אם

יש בסכין כמלא צואר כשרה במה דברים אמורים בזמן שהוליך ולא הביא או הביא ולא הוליך אבל אם הוליך והביא אפילו כל שהו. ועתה ראה אפילו יש בסכין חוץ לצואר כמלא צואר היאך אפשר לשחוט ולחתוך כל הצואר בשיעור זה בלא דרסה בהולכה לבד או בהובאה לבד והלא לסימנין לבד צריך לפחות כמלא צואר ומה שנשאר ממנו כדי צואר אחר איך יתיז בו צואר בהמה ומי לא עסקינן בשוחט שור או כשב. וכל שכן למאי דאיבעיא להו בגמרא אי חוץ לצואר משהו קאמר והגע עצמך היאך אפשר לומר דבמשהו הנשאר יחתוך עצמות ומפרקת והדעת מעיד שצריך קופץ ואתה אומר שיחתכנו סכין משהו בבת אחת יש לומר כך שאפשר שנסתפקו בזה. ואפילו למאי דמסיקנא דחוץ לצואר כמלא צואר קאמר אינו באפשר וכמו שאמרתי ודאי התיז סימני שני ראשין קאמר שאפילו לסימנין לבד בעינן כמלא צואר וחוץ לצואר כמלא צואר ואפילו בשוחט עוף אחד או בהמה אחת ועוד דמי שסובר דפירוש התיז את הראש הראש ממש סובר דבשאינו מתיז אלא סימנין לבד אעפ"י שאין בסכין כמלא צואר כשרה ואעפ"י שאין משיבין את הארי לאחר מותו אני אומר כי בפרק ראשון של תוספות חולין מצאתי שאינו כן דתנינן תמן מצות שחיטה מוליך ומביא הוליך ולא הביא הביא ולא הוליך כשרה ובלבד שיהא בסכין כדי הולכה והובאה הוליך והביא אעפ"י שאין בסכין כמלא שנים בצואר שחיטתו כשר ע"כ. הנה שהצריכו כאן חוץ לצואר כמלא צואר אפילו לסימנין לבד שהרי לא שנו כאן התיז את הראש. גם מה שפירש זה לשונו וקרא למאי אתא כיון דסוף סוף אגמרא סמכינן דלא לשוייה גסטרא בדוכתא דליכא שח כלל או דשח או דזב בעי אבל ההוא דוכתא היכא או אזנו או לבו או צוארו להכי בעינן הלכתא ע"כ. אלו דברי הבאי הן ואין להן שום ממש דאנן אמרינן דשחיטה מן הצואר הלכתא היא דמן הצואר ולא מאזנו ולא מלבו אם כן למה כן אצטריך קרא לאשמועינן ממקום שזב או ממקום ששח ועוד דאנן אמרינן קרא למאי אתא והוא אומר דלהכי בעינן הלכתא אין אלו אלא דברי נערות. ועוד מאי דלא לשוייה גסטרא דגסטרא היינו גיסי תרי והוא אומר דלא לשוייה גסטרא במקום אחר ודעתו לומר שלא ישחוט במקום אחד וכי קרינן לשחיטה גסטרא ועוד מי סגי לשון גיסטרא לימא דלא לשחוט במקום אחד ומאן דידע לפרושי כי הא תיובתא מותיב בי מדרשא.

עוד שם כתב שהייה כיצד נפלו כליו וכו'. ואינו נכון וכו'. אמר הכותב נסתרה דרכו רש"י ז"ל גורס כן וכתב כן בפירוש והוא אומר שאינו וזה לשון רש"י ז"ל עומדת כאן ומחוסרת הטלה בארץ איכא בין ר' חנינא לר' יוחנן ור' יוחנן משער בשחיטה לחודה ורבי חנינא בעי הטלה בארץ ושחיטה עכ"ל. ועוד גזר מעצמו דאפילו למאן דגריס הכי הלכה כר'

יוסי בר חנינא. ובחבור ביאר מחלקתו של רש"י ז"ל לפי גרסתו עם שאר הפוסקים על פי גרסתם וסוגיית הגמרא וכתב דלפי גרסת רש"י ז"ל יש להחמיר וראוי להחמיר כדבריו ואף בספר המאור כן כתב ובאמת נראה שחפצו מביאו כל היום לכלל טעות וכותב מבלי לב ככותב לשכך אזן הנערים.

פסקה ג

עוד שם בענין חלדה במאי דבעי רב פפא החליד במיעוט סימנין כתב המחבר במיעוט וכו' ואינו נכון וכו'. אמר הכותב שבוש הוא זה שזו שיטת הגמרא שבמקצת פשיטא ליה בין להקל בין להחמיר ושואל במקצת אם הוא כן ופעמים שיסתפק במקצת ושואל במקצת וזו שיטה פשיטה בגמרא וזה נכון בכאן יותר מן הפירוש השני שבירר הוא שפירשו מקצת המפרשים דרב פפא אדרב יהודה דמכשר תחת העור קמיבעיא ליה במיעוט סימנין מהו שאילו כפירוש זה אחר דברי רב יהודה הוה להו לבני הגמרא לסדורא להא דרב פפא ואי נמי אחר דברי בי רב ולמה הכניסו ביניהם ההיא בעיא דאבעיא להו לבי רב תחת צמר מסובך מהו אלא ודאי לכאורה משמע דרב פפא נמי לדבי רב קמבעיא ליה והא בירר את שאינו ברור כפירוש השני. ואף הרב ר' משה בר נחמן ז"ל כן כתב וז"ל: קא מבעיא ליה לרב פפא תחת מיעוט סימנין אם אינו יודע או יודע הוא שפסולה ודאי כיון שישנו בכלל שחיטה וכן נראה פירוש זה מדברי בעל הלכות ראשונות וכן פירש ר"ח ז"ל והרמב"ם ז"ל ע"כ. הנה שהרב לא ידע שאין זו שיטת הגמרא והוא ידע אין זה אלא שהוא משבש עצמו לדעת גם מכאן נודע שלא עמד על דברי הרב ר' משה ז"ל.

עוד שם כתב דהא דתני רבי יצחק בר יוסף קמי דרבי יוחנן כל הצואר כשר לשחיטה וכו' ולא ביאר דבריו וכו'. אמר הכותב ילך ויבשר לחמורים כי קושייתו הגדולה אשר מצא כבר היא דרך פירוש בפירושי רש"י ז"ל אלא שהוא קלקל כל מה שאפשר לקלקל שאמר שהריאה עומדת נפוחה וכנגד ראשו של כנף מגיע עד מקצת הקנה והלשון הזה משובש שאין זה מחמת נפיחת הריאה אלא שתכונת כנפי הריאה עודפים ממקום חבורם בקנה ולמעלה והקנה בתכונתו יורד בין כנפי הריאה וזה לשון רש"י ז"ל שהן נמתחין ופורשים כנפים למעלה אעפ"י שהקנה יורד ביניהם עד מקום חבורן. ועוד אני אומר כי מה שעשה קושיא אינה אלא לנערים שאפילו עכשיו שאנו אומרים שאינו אלא עד מקום שהכנפים פורשים מאי תאנוס ומאי לא תאנוס הנה מקומו ידוע נראה עד איזה מקום בקנה מגיעין ראשי הכנפים אלא מאי אית לך למימר שהסימנין לעתים מתקבצין ומתקצרין כאילו נבלעין בעצמן ופעמים שהם נמתחים בעצמן ויוצאין באונס ופעמים

שהם עומדין בבינונית דהיינו בשעה שהיא רועה וא"כ אף אם באנו לומר עד מקום חיבורן ממש כך הדין וכך הענין ואנה היא הוקשיא הגדולה שעשה לקטנים.

פסקה ד

עוד שם בדין הגרמה כתב דהגרים שליש ושחט שני שלישים פסולה וכו' והם דברים תמוהים וכו'. אמר הכותב אישתבש ואין בכל הדברים אלו שאמר שום סדר וכל שכן במה שפסק. ותדע לך כי מה שאמר וכתב לראיה דרב הונא ורב יהודה לא נחלקו אלא בהגריס שליש ושחט שליש והגריס שליש אי נמי בשחט שליש והגריס שליש ושחט שליש הא בהגריס שליש ושחט שני שלישים כולהו מודו דכשרים דברים של בטלה הן שאין הדבר תלוי בהן ובמחלקותם ודברים אלו לא נעלמו מן המחבר שעליהן דן שהמחבר כן אמר שאעפ"י שמכלל מחלקותם של רב הונא ורב יהודה ורב ששת נמי דמשמע לכאורה דקאי כרב הונא משמע דלכלהו הגרים שליש ושחט ב' שלישים כשרה אפילו הכי אין בנו כח להכשיר עד דאיכא רובא בשחיטה דנפקא ביה חיותא דהיינו שחט שני שלישים והגריס שליש משום דהא ללישנא קמא דרב הונא משמיה דרב אסי אפילו רבי יוסי בר יהודה פסיל בהגריס שליש ושחט שני שלישים ואע"ג דללישנא בתרא מכשר כיון דלישני פליגי בשל תורה הלך אחר המחמיר והא דקאמר דלישנא קמא אידחי בהדיא אינו אמת דלא מצינו בגמרא שנדחה. ואי משום דאתקיף עליה רב חסדא ואמר ליה לימא מר איפכא הכי נמי אתקיף ללישנא בתרא ולאו בדוקא אמרה כדי לדחותה לא ללישנא קמא ולא לבתרא אלא לימא מר אמר ורב יוסף אקשי עלה מאן לימא דההוא רובא לאו רבי יוסי בר יהודה קתני לה אלמא רב יוסף כההוא לישנא קמא דרב יהודה סבירא ליה וללישנא בתרא אתקיף רב חסדא ואמר דדילמא ההוא רובא דהתם ר' יוסי בר' יהודה קתני לה ולעולם אפילו ר' יוסי בשהגריס שליש ושחט שני שלישים פסול. ואע"ג דאמר ליה רב חסדא לרב הונא לא תהדר בך דאם כן מפסדת ליה לקמייתא לאו למימרא דרב חסדא מודה לרב הונא בקמייתא אלא הכי קאמר ליה למאי דסבירא לך בקמייתא אי אפשר לאודויי לרב יהודה בהא דעל כרחיך הא בהא תליא. וכיון דללישנא קמא רב הונא משמיה דרב אסי ורב יוסף נמי משמע דסבירא להו דלכולי עלמא כל שהגריס בתחילה פסולה ואפילו ללישנא בתרא אתקיף עלה רב חסדא אנן בשל תורה אין בנו כח לפסוק כחד מן לישני לקולא. ומסוראי נמי דדחו לרב נחמן ומוקי ההיא דר' אליעזר בר מניומי דוקא במקום שחיטה משמע נמי הכי וכמו שאכתוב בסמוך והנה תרי לישני נמי דאפליגו בהו רב הונא ורב יהודה ליכא חד מינייהו דאפשר לן למיסמך עליה ותדע לך דהא ללישנא דהגריס שליש ושחט שליש והגריס שליש פליג עליה רב

יהודה ורב נחמן נמי משמע דפליג עליה מדבעו מיניה בסורא שחט שליש והגריס שליש ושחט שליש מהו ואמר להו לאו היינו דרבי אליעזר בר מניומי אלמא רב נחמן אכשורי מכשר בהא ולכאורה משמע דכל מאן דמכשר בהא מטריף בהגרים שליש ושחט שליש וכדאמר ליה רב חסדא לרב הונא לא תהדר בך דאם כן אפסדתא לקמייתא דלעולם בעינן דכי נפקא חיותא תיפוק בשחיטה ובשחט שליש והגריס שליש ושחט שליש נמי לא איבריר דאע"ג דאמרה רב יהודה משמיה דרב להיתרא ומשמע דרב הונא אודי בה וכן נמי רב נחמן דאודי בה להכשירה לסוראי הא רב חסדא דאמר ליה לרב הונא לא תהדר בך דאם כן אפסקתא לקמייתא ומדלא אהדר ליה רב הונא מידי אפשר דאודו ליה לרב חסדא בהא דהא סתרה אידך וקאי בקמייתא כדקאי מעיקרא דלית ליה כי הא דרב יהודה וסוראי נמי דחו ליה לרב נחמן ורב נחמן נמי כל עצמו לא אמר אלא משום דתלי לה ברבי אלעזר בר מניומי וכיון דדחו ליה ואמרי ליה דדילמא במקום שחיטה שתיק להו רב נחמן דאלמא לא סמך בהא להכשיר ומהא דסוראי נמי משמע דלא מכשרינן אלא בדאיכא רובא במקום שחיטה ובדנפקא חיותא בשחיטה דבהכי מוקמינן לה לר' אלעזר בר מניומא וזו אחת מראיות המחבר ומכל מקום נשתבש שבוש גדול במה שפסק בקמייתא דרב הונא דאכשר בהגריס שליש ושחט שליש והגריס שליש כי יותר היה נראה לפסוק כרב יהודה מדמודה רב הונא דשפיר עבד דאיקפד משום דאיהו שמעה מרב. ועוד דאיכא רובא בשחיטה. ומיהו אי אפשר למיפסק מספיקא לא כהאי ולא כהאי כדאמרן ואף כל הפוסקים כן פסקו שלא להכשיר מספק אלא בהגריס שליש ושחט שני שלישים וזה לשון הרמב"ן ז"ל ובהגריס שלישים לא איפסיקא הלכתא כמאן ונקטינן מיני חומרו דרב הונא ורב יהודה ולא שריא לעולם עד דאיכא שני שלישים שחוטים במקום אחד. ובספר המאור כתב זה לשונו ונקטינן מינה שחט שני שלישים והגריס שליש או שהגריס שליש ושחט שני שלישים כשרה אבל שחט שליש והגריס שליש או שהגריס שליש ושחט שליש והגריס שליש כיון דמספקא לן הלכתא אי כרב הונא אי כרב יהודה נקטינן תרוייהו לחומרא ע"כ. וכן פסקו רבותינו נ"נ ואין אחד מהם שהיקל לפסוק מפסק כחד מינייהו והוא מברר לעצמו להקל כי מצא רב הונא חן בעיניו. והמחבר חשש שלא להקל אפילו בהגריס שליש ושחט שני שלישים ומן הטעם שכתבתי. ועוד מדנקיט גמרא בההיא דשמואל דכל הכשר בשחיטה כשר במליקה כהוא לישנא קאמר דר"ה אמר רבאסי דגרסינן התם אלא מאי ראשו שפוי ראשו דנקיט מראשו והגריס ואזיל עד דמטי תתאי וכדרב הונא אמר רב אסי דאמר רב הונא אמר אסי הגריס שליש ושחט שני שלישים פסול ועל הראיה הזאת שכתובה בחבור.

פסקה ה

כתוב שם הא ודאי וברכא דהא בגמרא מוכח בהדיא דאנן כי מייתינן הא דרב הונא אמר רב אסי וכו'. אמר הכותב הוצרכתי לכתוב כל זה מפני שאני צריך לגלות מומים שבהן כי רבו פתח דבריו שאף הוא מעיד שצריך להוציא השמועה מפשטה ודמה היות דברי חכמים כמוהו שמדבר בלעגי שפה ובלשון אחרת והאי דנקט הגריס שליש ושחט שני שלישים אליבא דרבנן נקט לה דלית הלכתא כותייהו אלא משום דרבי יוסי בר יהודה לא פליג עלייהו אלא במגריס בסימנין בעצמן אבל במגריס בבשר שלמעלה מודה ומיהא הוא דקא מתכוין בגמרא לאתויי אלו דבריו וזה שגעון מכמה צדדין האחד דבכל דוכתא דאיכא כי הא בגמרא לא מסתם סתמי ליה אלא מימר אמרי ועד כאן לא פליג רבי פלוני אלא בהכי הא בהכי מודה וזו שיטה פשוטה בגמרא אפילו לבר בי רב דחד יומא. ועוד מי הזקיקם לבעלי הגמרא לאתויי הא דהיא לבר מהלכתא ולמימר מני דלא כפשטן לימא מאי ראשו שפוי ראשו כי הא דאמר ר"ה אמר אסי מחלוקת שהגריס שליש ושחט שני שלישים דרבי יוסי בר יהודה סבר מידי דהוה אחצי קנה פגום ודוקא במגריס בסימנין הא בבשר לא דלא דמי לחצי קנה פגום והשתא הוה מייתי מדרבי יוסי בר יהודה גופיה ולא נצטרף לנביא ולעקימת שפתיו. ועוד שלא היה צריך להביא ראיה כלל לחותך בשליש הסימן בבשר ושליש בסימן שאינן מצטרפין דפשיטא ואין לך תינוק יושב בבית רבו שאין זה פשוט לו. ועוד דגמרא נסיב ושחט שני שלישים והוא מביא ראיה מהגריס שליש בבשר שלמעלה מן הסימנין ושחט שליש לבד בסימן. הרי אין תמהו לבב גדול מזה והוא מדבר כאן כמי שלא ראה מאורות הגמרא לעולם ואפילו לפי מה שלקחו בגמרא בהגריס שליש ושחט שני שלישים לפסול ואמר הוא דבהא פליג רבי יוסי אבל במגריס וחותך בבשר ברוב היה מודה רבי יוסי זה בלי ספק יותר מטעות דאדרבה בכי הא לכולי עלמא כשרה דמה שחתך בבשר לא יעלה ולא יוריד וכשהגיע לסימנין ושחט שני שלישים לכולי עלמא כשרה. ודכותה נמי במליקה לדבריו היכא דאתחיל בשפוי ראשו שהוא כמו כלמעלה מן הסימנין בשחיטה ואגריס ואזיל עד תתאי וחתך סימנים כולם או רובם למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אמאי אין מליקתו כשרה. ואיני רואה לו בזה אלא ערבובי דברים וכמעט שאני אומר שלא היה בדין להשיב עליו בזה שאין כאן אלא חבילה של הבלים. ועוד דמה שכתב דלרמי בר יחזקאל דאמר אין עיקור סימנין לעוף כל שכן דלית ליה הגרמא איני מודה בדבר זה משום דקשיא לי מדגרסינן אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי הא דתני רמי בר יחזקאל אין עיקור סימנין לא אמרו אלא למאן דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה אבל למאן דאמר יש שחיטה לעוף לא

ואמר ליה רב אשי אדרבה איפכא מסתברא למאן דאמר יש שחיטה לעוף מן התורה הכי גמירי לה כלומר דבהמה דוקא אגמריה רחמנא למשה דלא לשחוט בסימנין עקורין אבל בעוף ישחוט אפילו בסימנין עקורין אלמא רמי בר יחזקאל כמאן דאית ליה יש שחיטה לעוף מן התורה אית ליה וכל היכא דאמרינן דיש שחיטה אין שחיטה אלא בחותך לרחבן דרך שחיטת גוף הסימנין אבל לא עוקרן ולא נוחרן כלומר שלא יהא חותכן בסכין לארכן וכדרבי דאמר כאשר צויתיך מלמד שנצטוה משה על הושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה אלמא למאן דאמר יש שחיטה לעוף מן התורה רוב אחד בעוף דרך שחיטה בעינן כרוב שנים בבהמה ואי בהגרמה ליכא רוב אחד בשחיטה דבמקום שנצטוה על רוב שנים בבהמה נצטוה על רוב אחד בעוף. ועוד דגרסינן בריש פרק השוחט השוחט ונתנבלה בידו הנוחר והמעקר פטור מלכסות ואי אמרת אין שחיטה לעוף מן התורה אמאי פטור מלכסות נחירתו זו היא שחיטתו נבעי כסוי אלמא פשיטא דלמאן דאמר יש שחיטה לעוף מן התורה אין הריגתו דרך נחירה כשחיטה לכולי עלמא בין למאן דאמר יש עקור לעוף בין למאן דאמר אין עקור לעוף בשחיטה לכולי עלמא אין שחיטה אלא בששוחט בסכין רחבן של סימנין וכ"ש דרך עקירה ואצ"ל למאן דאמר יש שחיטה דעיקור גופה אינה שחיטה אלא אפילו למאן דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה עיקרה אינו כלום ואינו אלא כחונקו או מרצץ את מוחו ופטור הוא מלכסות שלא אמרה תורה אלא שאין בעוף הלכות שחיטה אבל נבלה וטרפה שייך בה וכל שלא המיתו דרך חתיכת הסימנין עצמן הרי הוא כחונק אותו או מרצץ את מוחו והיינו נמי דכי אקשינן מן הנוחר והמעקר פטור מלכסות לא אקשינן אלא מנוחר וכדקאמר ואי אמרת אין שחיטה לעוף מן התורה אמאי פטור מלכסות נחירתו זו היא שחיטתו ולא קאמר נחירתו ועקירתו זו היא שחיטתו ואי נמי נימא סתם ואי אמרת אין שחיטתו מן התורה הרי זה שחיטתו דהשתא הוה קאי בין אנוחרו בין אעוקרו. ועוד דאקשינן ממלק בסכין מטמא בגדים בבית הבליעה ואי אמרת אין שחיטה לעוף מן התורה תהני ליה סכין לטהוריה מידי נבלה דאמר חתיכת סימנין כבשחיטה בעינן ולא אמרו אין עיקור סימנין לעוף אלא לומר דשחיטה בסימנין עקורין שרא ביה רחמנא. וזה נ"ל ברור. והשמועה בההיא דכל הכשר בשחיטה כנגדו בעורף כשר במליקה פשוטה לפניך בפירושי רש"י ז"ל והוא בקש חשבונות רבים אשר אין להם שחר כאשר הראיתיך. ולענין עיקר הגריס שליש ושחט שני שלישים שהחמיר בחבור לאסור ושיש פנים להיתר מעובדא דההוא תורא דהוה לבני רב עוקבא דאתחילא ביה שחיטה בתרבץ הושט וגמרה בושט עצמה ואמר רבא רמינא עליה חומרי דרב וחומרי דשמואל וטריפנא ליה חומרי

דשמואל דאמר לאו מקום שחיטה הוא אי כשמואל האמר ברובו כרב דאמר במשהו. ואם איתא ליתני הגריס שליש ושחט שני שלישים אסורה כולה כשמואל הרי התחיל בהגרמה אלמא כל כי האי משרא שרי רבא אך הא ליתא דאסיקנא התם דרבא כולה כרב עבדא דאפילו לדידיה תרבץ הושט לאו מקום שחיטה הוא ואין הגרמה בושט. ואפשר נמי דאפילו לשמואל אסירה לכשתמצא לומר דהא דאמרינן היכא דכל הכשר בשחיטה כנגדו בעורף כשר למליקה שמואל אית ליה כרמי בר יחזקאל שאין עיקור סימנין לעוף אלא דאפשר דאנן הוא דאמרינן הכי לתרוצי הא דשמואל אפילו כי אמרי דאית ליה ההיא דרמי בר יחזקאל אבל שמואל גופיה לא אמרה ודילמא שמואל לית ליה הכי דרמי בר יחזקאל ומשום הכי אפשר למטרפה ודאי לשמואל. ומכל מקום מהיא דרבא דטריף בההוא תורא ומשום דרמי עליה תרי חומרי לא תקשי לן כלל כדאמרן דלאו משום תרי חומרי אלא כולה כרב עבדה. ואי משום דאמר להו רבי אבא זילי אמרו ליה לבריה דרב יוסף בר חמא דלשלים דמי תורא למריה לא תקשי לן דדילמא איהו נמי כלישנא בתרא דרב הונא סבירא ליה ולא עדיף לן מדרב הונא ורב חסדא.

השער השני

פסקה א

בשיעור הכשר השחיטה. עוד שם בענין ווירידין קיימא לן כר' יהודה דאמר עד שישחוט את הווירידין והמחבר וכו' ואינו נכון וכו'. אמר הכותב המחבר דקדק בזה הרבה מבשרא דאסמיק וביעי ומוזירקי וכן משוחט לחולה בשבר ומשובר מפרקתה של בהמה וכל סתם שחיטת בהמה כדינה קאמר כלומר דאינה חותך ווירידין אפילו הכי שרו באומצא והעלה הענין בדברים שהדעת מקבלתן והשכל מעיד עליהם והוא כותב דברים שאין להם לא טעם ולא ריח ומוקצין מן הדעת ומי שעומד על דברי החבור ידע ויבין כי הם דברי אמת ומה שהקשה הוא דר' יהודה אפילו בדיעבד קאמר ובתוספתא נמי כן כבר תירץ הרב המחבר בדברים מוכרחין בחבורו ואיני יודע מי גורם לו לחלוק אחר שראה דברי החבור אלא שהחפץ יסלף דברי צדיקים.

השער השלישי

פסקה ג

עוד שם בדין פרכוס בבהמה אמר רב נחמן בר יצחק פרכוס שאמרו בתחלת שחיטה וכו' ואינו נכון וכו'. אמר הכותב מי מכניסו לחלוק ולהתלות במה שאין לו שחר דמלאים לישנא בעלמא הוא ולומר שיש דם הרבה ומן הסתם זינקה בכח ומלאו פני תבל ערים מלאה הארץ חמס בדוקא נאמר ושבר עצמות כל היום בדוקא אמרו. ובתוספות רבותינו

הצרפתים כן הקשו וכן תירצו כמו שכתוב בחבור וז"ל שכתבו גבי מילתיה דשמואל אי לאו מילתא דשמואל הוה אמינא דהא דקתני במתניתין כותלי' לאו כותלי בית השחיטה אלא כותלי הבית ועל הא דרבה אמרו זה לשונם לית ליה לרבה הא דאמר שמואל כותלי בית השחיטה שנינו אלא הוא מפרש כותלי הבית וכדפרישית לעיל ע"כ.

עוד שם בענין השוחט את הבהמה ומצא בה עובר וכו'. אמר הכותב מבקש תואנה הוא כדי להקשות ולכתוב המחבר כתב בחבורו וסדר כל דיני בהמה המקשה והוציא העובר את ידו בין הוציא אבר אחד ולא החזירו או הוציא והחזירו וכל המחלוקות שנחלקו בגמרא ביש לידה באברים ואין לידה לאברים ואחרי כולן אמר דברים אלו שאמרנו בבן שמנה בין חי בין מת לפי שאין במינו שחיטה ואי נמי בבן תשעה מת אבל בבן תשעה חי כל שיצא ממנו רובו אינו ניתר בשחיטת האם והילכך הרי זה כילוד וניתר בשחיטת עצמו והיאך אפשר להסתפק בדבר זה שלא נאמרו דברים אלו אלא בבן תשעה שיצא רובו ממש ושאינו ניתר בשחיטת האם ואילו בשיצא רובו במיעוט אבר או חציו ברוב אבר כבר פסק בחבור ששניהם מסופקים לחומרא אם הם כנולדים או לא ואם עשאן מסופקים ונשחטה האם אם יעלה על לב שיאמר מיד שהיא כנולד ואינו ניתר בשחיטת האם וניתר בשחיטה עצמו אין זה אלא שחפצו מריצו לדבר דבר לא זולת זה.

פסקה ד

עוד שם בענין ריאה בשני קרומית של ריאה דקיימא לן דאם ניקב אחד מהם חברו מגין. אמר הכותב המחבר בקי ברפואות יותר ממנו שיודע שאינו יודע אבל הוא אינו יודע ואיני יודע שאינו יודע וכבר אמר החכם ארסטו כי מי שאינו יודע שאינו יודע. אינו יודע. ומכל מקום אף מה שהוא רוצה לומר אומר בלשון אחרת דמה ביאר ופירש בין קרקבן לריאה דאי משום דריאה עשויה לקלוט את הרוח מה בכך הרי העור העליון סותם את נקב התחתון ואי משום דכל שקולטת את הרוח הוא דוחק ונוקב א"כ אפילו נקב התחתון והעליון קיים טרפה וכמאן דאמר אי נקיב תתאה אע"ג דלא אינקיב עילאה אלא שהיה לו לומר שהרוח נכנס בין עור לעור עד שמגיע לנקב שבעליון מה שאין כן בקרקבן שהקרקבן והעור דבוקין הרבה ומגינין זה על זה או שאין המאכל שהוא גם אינו עובר בין זה לזה כן היה לו לומר אם בא לחלוק אבל מכל מקום מסתברא שהעורות שבריאה דבוקין הרבה זה בזה ואין הרוח נכנס ועובר בין זה לזה ולפיכך מגין זה על חברו.

עוד שם האי ריאה דקיימא גילדי גילדי אוכמי אוכמי חזותא חזותא כשרה. אמר הכותב עוקר כל התחומין וקורא לי עיקר והנה רש"י והלכות גדולות וכן רבותינו בעלי התוס' וכן הרמב"ן ז"ל הסכימו בדבר לאסור. ואף הרב ר' אברהם בר דוד ז"ל שחלוק בדבר לא

מאותו טעם החלוש שכתב הוא אומר אלא שחלק בין כולה למקצתה ואינו מפני שכל המראות הפוסלים בריאה משום נקב הוא ונקב משהו מפסל בריאה וכבר ראה בחיבור ראיות מכריעות ראויות לסמוך עליהם וכ"ש להחמיר בשל תורה ולא עוד אלא שברר לעצמו דרך זר מה שאינו ולא יהיה דאמר גילדי גילדי היינו בועות וזה באמת שיבוש דהוה ליה למימר הני בועי כדקאמר בסמוך הני תרי בועי דסמיכן אהדדי אי נמי האי ריאה דקיימא טינרי טינרי או בועי אוכמי אוכמי ועוד כי מה שאמר שאין מראות פוסלות אלא כשהן בבשר הריאה זה באמת שיבוש שאין שום מראה הפוסל בבשר הריאה ולא אפילו לקות כמליא מוגלא ונשפכה כקיתון דקיימי סמפונתא אלא כשאותן מראות הן בעור הריאה פוסלים מפני שהגיע הפסד לעור ועתיד לינקב וזהו פסולו וזה דבר ברור ואין צריך לפנים.

עוד שם בריאה דאגלדא כאהינא סומקא העיקר מה שכתב דכשרה ולא בעיא בדיקה ולא כנפיחו כלל ואין לחוש לזה. אמר הכותב רמות ריחא נקיטא ליה שאעפ"י שהמחבר כתב דמדין הגמרא יראה שאינה צריכה נפיחה דכשרה קאמר וכשרה לגמרי משמע אפילו הכי צריך לחוש לדברי הרב בעל ההלכות ז"ל שכתב והוא דלא מפקא זיקא דאלמא משמע דס"ל לו ז"ל דצריכה נפיחה ומצינו כשרה דצריכה בדיקה דהיינו דרסה וטרפה בכותל אם שהתה מעת לעת ושחטה כשרה וקאמר ר' אלעזר בן אנטיגנוס ברייתא משום ר' ינאי וצריכה בדיקה וכן במקצת מקומות אחרים ולפיכך יש לחוש לדברי הרב בעל הלכות ז"ל ואין לדחות דבריו להקל בלא ראיה.

עוד שם כתב הא דאמר רב נחמן ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים כשרה ואפילו מוחזקת רביעית. אמר הכותב הלשון הזה שכתב משובש שאין כל שעוריהן דוקא שהם אמרו רחלות גזוזות מנה אפילו כל שהן ולאו דוקא ואמרו כמה כל שהן אמר רב מנה ופרס וכן בעירוב אומר וצריך להגביה כל שהו וכמה כל שהו טפח. וכן ביותרת שאמרו אפילו בטרפא דאסא לאו דוקא ואעפ"י שהרמב"ם ז"ל אומר שהוא דוקא אין הכל מודים לו ועוד כי בזו נראה ודאי דלאו דוקא רביעית תדע לך דהא רב נחמן סתמא קאמר ריאה שנמוקה וקרום שלה קיים כשרה ולא נתן בזה שיעור של רביעית והא דקתני בברייתא דמייתי בגמרא דתניא כותיה ריאה שנמוקה וקרום שלה קיים אפילו מחזקת רביעית כשרה לאו דוקא רביעית דהוא הדין ליותר מכאן דאי לא היאך אמרה רב נחמן סתמא בלא שיעור שדרך האמורא לפרש אפילו במה שסותמין בברייתא ולא לסתום מה שהוצרכה הברייתא לפרש וזה נראה לי ברור. וזהו שלא מצינו לשון מפרש ולא לשון פוסק שכתב וחלק.

עוד שם אמר רב נחמן האי סמפונא דריאה דאנקיב טרפה ואוקימנא בניקב לחברו לפי שחברו וכו'. אמר המחבר תמיה אני איך אהב סברות זרות ולא מצאתי בכל מה שכתב כאן רק שגיאות והקלה שבהן הוא מה שכתב כאן כמה פעמים שאין לאחר שמובלע בריאה שום טרפות והנה בין עיניו דקיימי סמפונתא ואף הרמב"ם ז"ל כתב שקנה הכבד שאמרו הם המזרקים שבה הדם מתבשל ואם נקב האחד מהם טריהפ ואעפ"י שהפריז הרב כאן את המדה מכל מקום אתה שומע מדבריו שאף נקובה פוסלת בסמפונות שבתוך הריאה ועוד כי מה שלא נבלע בריאה לא נקרא בשום מקום סמפון אלא קנה קנה הלב קנה הריאה קנה הכבד וכל שנבלעו בתוכן קרוי סמפון כמו ששנינו הריאה שנקבה או שחסרה ר' שמעון אומר עד שתנקב לבית הסמפונות מחט שנמצאת בריאה ר' יוחנן ור' אלעזר ור' חנינא מכשרי סמפונא נקט ואתא ההוא מחטא דאשתכח בסמפונא רבא התם לבית הסמפונות קתני לדוכתא דשפכי סמפונות כלהו וכן במקומו אחרים. ועד שלא נבלעו בתוכן קרויים קנים תלתא קני הוו חד פריש לליבא וחד פרישי לריאה וחד פריש לכבדא. ועוד דאם איתא דמאן דמקשי והאמר רב נחמן האי סמפונא דריאה דאינקיב טרפה היינו מאי דקאמר תלתא קני הוו דריאה כריאה למה להו דשינו בלשונם לימא והאמר רב נחמן תלתא קני הוי דריאה כריאה. ועוד דההיא דתלתא קני אמימר אמר משמיה דרב נחמן ואם כן הוה להו למימר והאמר אמימר משמיה דרב נחמן שזו שיטה בגמרא שאין חוסמין את האומר ולעולם אומרים אותה משמו. ואפילו ספיקי דגברי אמרי. ומה שאמר דהיינו קנה הריאה דאמר רב נחמן דלא אשכחן דאמרה רב נחמן בדוכתא אחרינא כל שכן שהן דברי הבאי וכי כל מקום שאמרו בגמרא והא אמר ר' פלוני מקום ידוע יש לו זו תינוקות של בית רבן יודעין אותה שרוב מה שיש מן המין הזה בגמרא הם דברים שאמרום. ועוד שאילו כמו שאמר שהמקשה בודאי היה סבור דההיא דרב נחמן דהיינו קנה הריאה לאחר שנבלע בבשר הריאה קאמר ומי שתרץ קאמר ליה דלאו לאחר שנבלע בבשר אלא הקנה קודם שיבלע בבשר איך הפך הדבר בלשון חתום כל כך ואמר ההיא דאינקיב לחבירו איתמר דמשמע שלא השיב לו אלא שאין הדבר נאמר אלא בניקב לחבירו הא שלא לחברו כשרה אבל להפך את הדבר לגמרי ולומר שלא אמרה רב נחמן בסמפון שבפנים אלא בקנה שבחוץ אינו במשמע דברים אלו כלל והכי הוה ליה למימר ההיא בקנה הריאה קודם שיבלע בריאה איתמר. ועוד למה ליה למימר ניקב לחברו איתמר דאי משום דאתא לאשמעינן דאפילו נקב במקום שמתפצל טרפה אין זה מקומו ואין כאן מקום למה שלא היתה שאלה אלא למה שהיתה שאלה דהיינו למימר ליה דבקנה קודם שיבלע בבשר איתמר סוף דבר כל מה שכתב כאן אין

בו מתום. גם מה שחשב לקושיא אם איתא דאי אינקיב מבפנים לחברו טרפה למה לא נחוש לה כדרך שאנו חוששין שמא נקב עור הריאה וחזר המחט לאחור ועלה לו תירוץ בזה שאין טרפות בתוך הריאה כלל. גם זה הבל דלדבריו אפילו היא לפנינו שלמה ועולה בנפיחה נחוש שמא ניקבה ונדחקה וחזרה לאחור ועלה עליה קרום וקרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום. אלא מאי אית לך למימר דרבנן טרופאי אמרי כיון שאין דרך קנה לבלוע אנו חוששין שמא מבחוץ נכנסה ונקבה ולפיכך אמר נפיחה אינה מצלת דדילמא קרום עלה עליה ורבנן דמכשרי סברי כיון דנמצאת שלמה אנו תולין להכשיר ונעמידנה על חזקתה ונאמר שדרך קנה נבלעה אבל כל שאי אפשר לבדקה ואין דרך קנה לבלוע בהדיא חוששין לה אבל כיון שנכנסה כאן דרך קנה סתמא תולין להקל שלא נקב סמפון לחברו ולפי שהיה המקשה סבור דרב נחמן בכל סמפון קאמר היה בדין להקשות כן שהרי נמצאת מחט בבשר הריאה ואעפ"י שאתה תולה להקל לומר דרך סמפון הריאה נכנסה מכל מקום דעל כרחנו יש לנו לומר שנקב אחד מן הסמפונות והרי היא טרפה לפניך והשיב דההיא לאו בכל מקום הסמפונות איתמר אלא בשנקב לחברו במקום שמתפצל זה מזה שהוא מקום קשה ואינו מגין. וכן מפורש מבואר בפירושי רש"י ז"ל כלשון הזה שכתבתי. וראיה שנשפכה כקיתון דמכשרינן ולא חיישינן שמא ניקב הסמפון לחברו כבר הקשה ותירץ בחבור דהתם לנקב לא חיישינן דכיון שהגיע להפסד גדול כזה אם איתא דמטי לקותא לסמפונות איפרוקי הוי מפרקי וידיע במנא הילכך כל דליכא במנא שורייקי חוורי חזקה לא לקו ולא נקבו ועל כרחין אית לן למימר הכי דהא קאמר והא דקיימי סמפונה אלמא לא מכשרה עד דקיימי כל סמפונה ומנא לן דלא לקה חד מינייהו אלא ודאי כדאמרן ומי שאמר שהמחבר נתפש בזו קורא אני עליו הפח נשבר ואנחנו נמלטנו.

עוד שם אמר רבא הני תרתי בועי דסמיכי להדדי לית להו בדיקותא כתב שמא תדחוק האחת את חברתה ותבקע מדוחק חברתה וכל העומד לינקב כנקוב דמי ואלו דברי נביאות. אמר הכותב הנח להן לישראל אעפ"י שאינן נביאים בני נביאים הם ומיהו כאן לא ידעתי למה קורא אם למה שאמר שמתוך דוחקן תבקע האחת זה מצוי בעור רך כעור הדק והרך של ריאה וכן פירשו קצת מהמפרשים ואין בו פירוש יפה כמוהו.

פסקה ה

עוד שם ולענין סירכא שאוסרת בריאה בשלא כסדרן כתב שיש לפרש אפילו לפירוש שאין סירכא בלא נקב וכו'. אמר הכותב האריך בזה הרבה ועוד יותר ממה שכתבתי ותמה אני איך מתפתה במה שאינו כדאי לחלוק ותולה עצמו בחוט הסרבל ומניח אשלי

רברבי וכל מה וחשב לראיה או לקושיא כבר עמד עליו המחבר וברר הכל ב"ה. ותחלת כל דבר אומר שכל מקומות ששמענו בישראל הסכימו בהפכו שהרי בכל המקומות נהגו היתר בסרכא תלויה ואחר שמלא כרסו ממנה חוזר ואוסר לנו ומשוי להו לכל ישראל ונפשיה טועין ואף הרמב"ם ז"ל כתב שכל האוסר מפסיד ממונן של ישראל ובכל צרפת ובכל ספרד נוהגין בה היתר עתה יראה הרואה אם ראוי להניח הסכמת כל ישראל ומעשיהן לעשותן טוען ולשמוע דעתו וסברתו. ועוד שאם אין סירכא בלא נקב כמו שהוא אומר על כרחנו הנקובין יותר מן הסרוכין וכיון שאנו מצריכין בדיקת הריאה משום חשש סירכא שהיא משום נקב נצריך לבדוק כל ריאה שמא יש נקב ועדיין לא נסרך. ועוד אפילו מחתוך לחתוך לא נכשיר אלא בבדיקה דכיון דכל סירכא ודאי ניקבה ואינה כשרה אלא מחמת הסירכא שעלתה עליו וסתמה נחוש שמא עדיין לא נסתם כל הנקב ולא נכשיר אלא בבדיקה ואם נאמר דכל שנסרכה אפילו הוא נקובה עדיין חברתה מגינה עליו לפי שעל ידי הסירכא החתוכין מהודקין זה על גב זה כריאה שנקבה ודופן סותמתה דכשרה כל דסביך בבשרה אם כן נאסור אפילו מחתוך לחתוך כל שהסירכא הולכת באלכסון שעכשיו אין הריאה מהודקת מחתוך לחתוך וכבר התירוה הגאונים ז"ל בכנופיא.

השער הרביעי

פסקה א

כתב שם כתב המחבר ג' מינין יש במחוסר זמן א' בעוף ושנים בבהמה וכו'. אמר הכותב מבקש תואנה הוא דאפילו לפי מה שהוא אומר שאין ראוי לומר לשון מחוסר זמן אלא בישנו בשחיטה הא איכא אפרוח שלא נפתחו עיניו כדברי ר' אליעזר בן יעקב שראוי בשחיטה בדבריו והיה לו למחבר לכתוב משום דראב"י לפי שיש מרבוותא ז"ל שפסקו כוותיה משום דמשנתו קב ונקי וכמו שכתב המחבר בחבורו ואם מפני שצרף המחבר ליה דברי חכמים וכתב אפרוח שלא יצא לאויר העולם. מנין לו שא"ל לשון מחוסר זמן אלא על מה שישנו בשחיטה שאני אומר כל שלא הגיע זמן היתר אכילתו נופל בו לשון מחוסר זמן ולזה נתכוון המחבר. ואם נפשך לומר לעולם אין ראוי לומר כך אלא על מי שאין דבר אחר גורם לו ליאסר אלא חסרון הזמן אבל זה דבר אחר גורם לו שאפילו נשחט נבלה הוא כנפל שאין שחיטתו מטהרתו מידי נבלה אם כן אפילו בבהמה נמי כל שלא שהה ח' ימים יאמר כן שאינו מחוסר זמן דכל ששחטו קודם לכן נבלה היא כנפל וכן כתב הרב בעל התרומה שהביא הוא ממנו ראיה. וזה לשון בעל התרומה אסור זה דכל השרץ השורץ על הארץ אינו אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא כדאיתא בהדיא

פרק אלו טרפות ומכל מקום נראה דמן התורה אסור משום נבלה ואפילו שחטו אין בכך כלום שאין שחיטה שייכא ביה וכן בהמה קודם ששהה שבעה ימים אמרינן בפרק החולץ ובפרק ר' אליעזר דמילה כל שלא שהה שבעת ימים נפל עכ"ל אלמא כל שלא שהה שמנה ימים ושחטו נפל הוא ואין שחיטה מטהרתו מידי נבלה עוד כתב המחבר שכל שלא יצא לאויר העולם אין בו משום נבלת עוף טהור ושלא כדברי בעל התרומה מדשבקינן להההוא איסור בפרק אלו טרפות דהוי אסור חמיר של תורה ואסמכוה באסור קל באסמכתא דרבנן אשרץ השורץ על הארץ וכמ"ש המחבר עליו בחבורו וכמו שכתב הכותב כאן דנקט טעמא מוסף על איסור נבלה דלא אפשר בלאו הכי מילי נינהו ותדע לך דעל מה שפירש רבינא שאם ריקמה ואכלה לוקה עליה משום השרץ השורץ על הארץ אקשינן א"ה מאי איריא דשרץ אפילו דעוף טהור נמי דתניא כל השורץ על הארץ לרבות אפרוחים שלא נתפתחו עיניהם דראב"י וע"כ לא פליגי רבנן עליה אלא היכא דיצא לאויר העולם אבל לא יצא לאויר העולם לא ואם איתא דאיכא משום נבלה דבר תורה והכא בדוקא קא מקשה על מה שאמר רבינא דלוקה משום שרץ השורץ על הארץ ולומר משום שם זה עצמו לוקה נמי אדעוף טהור מאי קושיא דלמא כי לא פליגי רבנן עליה הני מילי בעיקר איסורא ולעולם משום נבלה אבל לא משום שם השרץ השורץ ואם נפשך לומר דאמאי דקאמר ר' אליעזר בשלא נפתחו עיניו דהיינו משום שם שרץ השורץ על הארץ הא מודו רבנן בשלא יצא לאויר העולם לא היא דמחלוקת זו אינה שנויה בהדיא בשום דוכתא דנימא דאמאי דקאמר האי קא מהדר אידך אלא ברייתא בפני עצמה היא שנויה סתומה בלא תנאי אלא דמשום דאוקימנא לה בריש פ"ק דביצה כר' אליעזר בן יעקב אמרוה כן בשם ראב"י ואוסיפו עלה דבראב"י כאלו היא שנאה כך בהדיא ולית דברייתא דאפליגו בה ראב"י ורבנן הכי מתניא התם בריש פ"ק דביצה אפרוח שנולד בי"ט אסור ראב"י אוסר אף בחול לפי שלא נפתחו עיניו ואמרינן עלה בגמרא כמאן אזלא הא דתניא כל השרץ השורץ על הארץ לרבות אפרוחים שלא נתפתחו עיניהם כמאן כראב"י ומכל מקום מדאסרי רבנן בנולד ביום טוב אלמא כל שלא נולד מודו ליה רבנן משום נולד שאינו מן המוכן והיינו דאמרי הכא דכל שלא נולד מודו ליה רבנן. וא"כ מנא לן דמודו ליה רבנן מההוא טעמא דכל השרץ דוקא דלמא משום נבלה אלא על כרחין לא אשכח ביה טעמא אחרינא להדאתן של חכמים בעד שלא יצא לאויר העולם דאם איתא ליקשי למה לו למימרא אם בשריקמה וללקות עליה למה לי ביצת השרץ דעוף טהור נמי דלוקה עליה משום נבלה ולבסוף מיהא דדחה דהאי דקא מסמכי לה שרץ השורץ על הארץ לאו דאורייתא אלא באסמכתא דרבנן ליהדר וליקשי אכתי

למה לי משום ביצת השרץ וללקות עליה דאי בשריקמה אפילו דעוף טהור נמי לוקה דבר תורה ומשום נבלה אלא שכל שיצא לאויר העולם לא מיקרי עוף ואין בו משום נבלת עוף טהור. ואל תתמה שהרי יש לך גדולה ממנה בפירות שהתליעו בתלוש שכל שפירשו אסורין משום שרץ השורץ על הארץ ואלו לא פירשו מותרין לכתחילה. ואפילו בביצת עוף טמא אני אומר כן דמסתברא שאינו לוקה עליה דבר תורה בשריקמה ואכלה משום שרץ העוף וכמו שכתב המחבר בחבורו וכמו שאני עתיד לכתוב בסמוך ב"ה. אלא שהיא אסורה משום שכל היוצא מן הטמא טמא. ואי נמי אסורה משום בת היענה ואף משום שם זה נ"ל שאינו לוקה דכל שריקמה יצאה מתורת ביצה ואעפ"י שראיתי לאחד מגדולי המפרשים שאמר באפשר שלוקה עליה משום בת היענה.

פסקה ב

עוד שאל המחבר אפרוח זה למה סמכו איסורו לשרץ השורץ ולא סמכו אסורו לשרץ העוף וכו'. אמר הכותב מה שכתב דודאי ביצת עוף טמא שריקמה ואכלה לוקה על זה משום שרץ העוף למה ודאי והלא הרב בעל התרומות ז"ל כתב שלוקה עליה משום שרץ השורץ על הארץ ונראה מדבריו דאפילו צא לאויר העולם כל שלא נתפתחו עיניו לר' אליעזר בן יעקב שעל דבר זה סמך לתרץ מה שסמכו ביצת עוף טהור שריקמה לר"א בשלא נתפתחו עיניו שכן כתב דלהכי אסמכוה אשרץ השורץ ולא אמר משום נבלה דמשום דאיתיה באפרוח טמא מן התורה אסמכוה גם בטהור דאלמא עוף טמא בשלא נתפתחו עיניו אית ביה משום שרץ השורץ לראב"י ועל זה כתב המחבר מה שכתב וז"ל המחבר שכתב שם על דברי הרב בעל התרומה שכתב שאפילו שחטו הרי הוא אסור משום נבלה דבר תורה. וקשה דאם איתא כיון דאסור מדאורייתא משום נבלה למה אסמכוה אקרא דכל השרץ השורץ על הארץ מי סני נבלה דכתיבה באורייתא ומצאתי לרב ז"ל בעצמו שהרגיש בקושיא זו ודחק עצמו בתירוצה דשמא משום דאיתיה באפרוח טמא מן התורה אסמכוה גם בטהור. וזה דחוק בעיני הרבה ועוד נ"ל דביצת עוף טמא שריקמה אינה אסורה משום שרץ השורץ על הארץ שאלו אתה בא לאוסרה אי אפשר לך לאוסרה אלא משום שרץ העוף והרמב"ם ז"ל כתב כן דביצת עוף טמא שהתחיל האפרוח להתרקם ואכלה לוקה עליה משום שרץ העוף. ואני אומר שאינו לוקה עליה לא משום שרץ העוף ולא משום שרץ השורץ על הארץ. ותדע דהא בההיא שמעתא דפרק אלו טרפות משמע דאין לוקה עליה משום שרץ העוף מדאסמכו אפרוח של ביצה טהורה לשרץ השורץ על הארץ ולא אסמכוה אקרא דשרץ העוף דדמי לי טפי אלא שאין לוקין משום שרץ העוף עד שיצא לאויר העולם כעוף המעופף על הארץ ואמרינן בשלהי אלו

טרפות נמי כל השרץ השורץ על הארץ נמי נראה לי שאין לוקה ותדע לך מדאמרינן בפרק אלו טרפות חלבון וחלמון מעורבין זה בזה בידוע שהיא ביצת השרץ ואמרינן עלה למאי הלכתא אמר רבינא לומר שאם ריקמה ואכלה לוקה עליה משום שרץ השורץ על הארץ. ואם איתא אכתי מאי נפקא לן מינה דאפילו דעוף טמא אם ריקמה לוקה עליה משום שרץ השורץ על הארץ. אלא מכאן נ"ל דדוקא בביצת עוף טמא בשריקמה אינו לוקה עליה לא משום השרץ השורץ על הארץ ולא משום שרץ העוף זהו מה שכתב המחבר ואשר יראה הרואה אותו ידע וישכיל מתוך הדברים שהן דברים דבורים על אופניהם וימצא בהם כמה פלפלין חריפין והוא בא לחלוק בדבר שפתים ואיזו ראיה ואיזו הכרח הוסיף הוא שנצטרך להודות לתמיהותיו. גם מה שכתב דמשום דלא מיקרי שרץ העוף אלא בעופות טמאים לא אסמכוה אשרץ העוף אין לזה לא טעם ולא ריח וכי כי אסמכוה אקרא אשרץ העוף על הארץ לא נאמר גם כן בעופות טהורים כדי שנדמה זה לשרץ השורץ על הארץ והלא גם לאו זה דשרץ השורץ לא נאמר אלא בשרצים טמאים ואפילו הכי אסמיכו אפרוח עוף זה טהור לו ולא שיהא ממש כן אלא באסמכתא בעלמא אם כן לסמכוה אשרץ העוף דדמי ליה טפי. גם לשונו שכתב שלא נאמר שרץ העוף אלא בעופות טמאין לשון מקולקל הוא שלא נכתב על עופות טמאין אלא על שרץ עוף טמא דצרעה לאו עוף טמא הוא ולוקין עליה משום שרץ העוף. גם יתר הלשונות שכתב כאן לא נח בהם ולא בטעמיהם ואיש נבון יחקרנו.

השער החמישי

פסקה א

עוד שם גרסינן בפרק בהמה המקשה השוחט את הבהמה ומצא בה בן שמנה בין חי בין מת או בן ט' וסברה זו אינה נכונה וכו' דהא דלא כר' הושעיא. אמר הכותב דברים אלו לא נעלמו מעיני המחבר וכבר כתב בחבורו כל מה שנחלקו בפסק דברים אלו כל הראשונים נחי נפש והראיות שסמכו עליהן ומה שיש להם מן הקושיות והויות ומתוכן הוציא דבש מסלע ושמן מחלמיש צור שאין אדם עומד על העיקרים אלא מתוך ברירת האוכל מתוך הפסולת והוא בחר אחד מן הדרכים שמצא בו להקל וה"ר אפרים ז"ל פסק כר' מאיר בכל לאיסורא בין בשחיטה בין בגידו וחלבו והרמב"ם והר"ם בעל העיטור ז"ל פסקו כשתי הסתמות בשחיטה כר' יהודה כסתם מתניתין דפרק גדי הנשה ועשו חלבו כגידו והרב אלפסי ז"ל נראה לי מתוך דברים שפסק כסתם מתניתין דבהמה המקשה להיתריא כסתם מתניתין דגיד הנשה לאיסורא אלא שהתיר חלבו כר' יהודה וכן נראית דעת רבותינו הצרפתים ז"ל והוא הנכון שבכולם וטעמא רב יש בהם ז"ל כתבו דבחלב

הלכו לשיטתן דלרבי מאיר דאמר טעון שחיטה דאלמא חשיב לה בהמה מעליא וקרינן בה וזבחת מבקרך ומצאנך הוא הדין נמי דחשבינן לה בהמה מעליא לענין חלב וקרינן ליה שור או כשב או עז ור' יהודה סבר דחדשים ולידה גרמי ליה ולא קרינן ליה בקר וצאן עד שעת לידה והילכך חלבו נמי מותר עד שעת לידה דכתיב שור או כשב או עז כי יולד ובהא מיתרצא שמעתא קמייתא דגיד הנשה דאתיא אף כר' אלעזר דההיא דר' אלעזר מילתא פסיקתא היא וליכא מאן דפליג עלה מדאקשינן מינה לשמואל בפרק גיד הנשה דמה וחלבו אסור. וכן בריש פרק המקשה ולא נצטרך לדחות ההיא סוגיא דפרק גיד הנשה מדר' אלעזר ואלו מן הדברים שנאמרו מעליות פלפולין של רבותינו הצרפתים ז"ל שמצאה ידן לתקן הדקדוקים הנכונים ומה שכתב הוא דאפילו איכא טעמא לא מקבלינן כל דלא אתמר בגמרא דברים המוכיחים בעצמן הן שאין כדאי להשיב עליהן דכל שאתה מוצא דברים קשים וצריכים תירוץ מפי גדולי ישראל הדולין מבור חכמתם ופלפולן אנו חיין. ומה שתמה מה ההפרש בין חלב וגיד שזה מותר וזה אסור ואפילו בבן שמנה מעתה אין כאן תמה דבטעמא תליא מלתא כדאמרי דהכא לא מקרי חלב שור וכשב. והכא קרי גיד הנשה דלא תליא בשור וכשב דעם יצירתו נאסר. ומה שאמר שלא יקבל בו שום טעם לא עמד טעמו בו שא"כ לימא לן בדמו דהא כולהו אית להו כל בבהמה תאכלו ואפילו הכי אסר ר' יוחנן בדמו ומאי שנא ואיזה טעם יאמר לנו בו והמחבר כבר כתב כללן ופרטן של כל דברים אלו בראיות ובדקדוקי דקדוקים יותר מאד ומתוכן בירר מה שבירר אחר שסילק כל צרור מתוך גרנו והעומד על דברי החבור ידענו.

עוד שם והקשה המחבר דהא קשיא לר' יוחנן דפסיק כסתם משנה ובפרק בהמה המקשה סתם לן תנא כר"י לענין שחיטה והכא לענין גיד סתם לן תנא כר"מ ע"כ וכבר אמרו ביבמות על כיוצא בזה דרמא הא לא חש לקמחיה דלא מקרי סתם מתניתין אלא היכא דליכא פלוגתא כלל אבל היכא דאיכא פלוגתא לא. אמר הכותב לא נהיר ולא בהיר דמה שאמר דרך כלל אינו נקרא סתם מתניתין אלא היכא דליכא פלוגתא כלל טעה שהרי אמרו בריש פרק קמא דביצה לענין מוקצה לגבן שבת דסתם לן תנא כר' שמעון דתנן מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים והלכה כר' שמעון ואע"ג דאיכא פלוגתא בצדו דתנן ר' יהודה אומר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן ואם דעתו לומר שאינו נקרא סתם מתניתין לאקשויה מינה על כלליה דרבי יוחנן דאמר הלכה כסתם משנה היה לו לפרש כן ולא לעקם לישניה. ומיהו גם בזו לא אמר כלום דההיא דיבמות היינו דתני פלוגתא בתר סתמא ומשום אידך טעמיה דר' יוחנן דאמר סתם ואח"כ מחלוקת אין הלכה כסתם וכדאיתא התם בהדיא עלה דההיא

דמאן דרמא הא לא חש לקמחיה אבל היכא דתני מחלוקת ואח"כ סתם בהא ודאי אף ר' יוחנן פסיק בה כסתם דהוה ליה כמחלוקת ואח"כ סתם. וכיון שכן בפרק המקשה ששנה מחלוקת ואח"כ סתם לגבי שחיטה וכדתנן טעין שחיטה וחייב משום אותו ואת בנו דברי ר' מאיר וחכמים אומרים שחיטת אמו מטהרתו ודין הוא לפסוק כסתם דהוה ליה מחלוקת ואחר כך סתם אלו סתם רבי משנה אחרת הפך זו אבל לאחר זו סתם בפרק גיד הנשה משנה אחרת בהפך זו דהיינו סתם מתניתין דגיד הנשה ואלו היו שתי משניות אלו בנות בקתא חדא והא בחברתה תליא דבזו ובזו הלכו לשיטתן למה שנה הא דבגיד הנשה סתם אם לא שחזר בו מאותו סתם שבפרק בהמה המקשה ועל כרחין לא היה לו לישנות דברי ר' מאיר סתם בגיד אלא הוה ליה לפרושי בה דברי ר' מאיר דלא להתמה וזהו שהקשה המחבר דכיון שחזר ושנה דברי ר' מאיר סתם בגיד הנשה לר' יוחנן דפסק כסתם משנה שלאחר מחלוקת הוה ליה לרבי יוחנן למפסק אף בשחיטה כר' מאיר. ולפיכך הוצרך לפרשן כדי שיעמדו שתי הסתמות דלא הא בהא תליא ולא הלכו בגיד לשיטתן על שחיטה אלא דטעמא דשחיטה וחלב לחוד וטעמא דגיד לחוד וכדברי רבותינו בעלי התוספות ז"ל וכמו שכתב המחבר.

עוד שם עוד כתב לענין בן פקועה דתנן השוחט את הבהמה ומצא בה בן תשעה חי טעון שחיטה וחייב משום אותו ואת בנו וכו'. אמר הכותב הרבה דברים מרבים הבל וגם הוא לעתים מחליף לשון המחבר פעמים מוסיף פעמים מקצר ונוטל תפארתו ממנו והמחבר דקדק כן מלשון רש"י ז"ל שכתב הזאב טורפו ולא יכול עוד לחיות ואעפ"י כן התירוהו בשחיטה לפי שאינו טעון שחיטה אלא מפני מראית העין ואין סימני טרפה טורפין אותו כלל שאין לחוש לסימני טרפה מפני מראית העין שאין הרואה אותו יודע בו שנטרף והבא לימלך מלמדין אותו ע"כ ואף הרמב"ן ז"ל כן כתב ומדקא מפרש שאין לחוש לסימני טרפה מכלל הדברים שמענו שאעפ"י שהשוחטו רואה אותו בסימני טרפות ואין יכול עוד לחיות אפילו הכי אין חוששין לו לפי שהוא יודע שמן הדין כמונח בדיקה ולא דמי לטרפה ואם אינו יודע ובא לימלך מלמדין אותו ואומרים לו ואם כן מדבריהם יש ללמוד במחליד ודורס שהשוחט אם ידע כבר ידע ואם לא ידע ובא לימלך מלמדין אותו והרואים אינן מכירין אם החליד או דרס וכ"ש שאינו יודע אם נפגמה הסכין או לאו ומה דמיון בין זה לנוחר סימנין או עוקרן ועוד שהעקרו והניחור אינן דרך שחיטה שאין שחיטה אלא בשוחט סימנין לרחבן לא שקרען לאורכן דהיינו נוחר או עוקרן ממקום מחברתן דהיינו עוקר אבל בסכין פגומה דרך שחיטה הוא אלא שדבר אחר גורם ליפסל וכל אותם טעמים שכתב הוא בנפל עליה שאינו אלא סריטה בעלמא ויש בדבר כמה

דינין ואני רואה בכולן דהתם משום ארס הדריסה בלבד אמרו שאלו בטרפות אחר לא אמרו וכמו שכתב הוא זה רעות רוח וכבר אתה רואה לשון רש"י והרמב"ם ז"ל שאמרו שנטרף ולא היה יכול להחיות עוד ולא מחמת הארס בלבד דעודנו חי ולא נודע אם הגיע הארס לאברים הפנימיים אם לאו דאפילו ודאי דריסה בבדיקה סגי ועוד שבפירוש אמרו שאין סימני טרפה אוסרין אותו ועוד שאם משום ארס דריסה בלבד היה להם לומר בפירוש אותו בן פקועה אם שור אם כשב אם עז גם מה שכתב שיש בדבר דינן הרבה דיש מדעת יש שלא מדעת יש שיש לו דריסה ויש שאין לו ומונה והולך כל חלקי הדורסים תמהני אחר שחשב לחכמה כשמונה והולך למה שכח עוד אחד שהיה לו למנותן בפרטן והיה לו לומר בעינן מדעת ובעינן ביד ולא ברגל ולא במלתעת ובאמת כי הבל כתב בכל זה דזאב זה כבר ראו אותו שטרפו מדעת ומחיים וכבר נודע שיש לו דריסה בבהמה דקה. ועוד דאף בפגימת הסכין יש חלוקין הרבה יש אוסר במוליך ולא מביא ובמביא ולא הוליך ויש שאינו אוסר אף במוליך ומביא ובסכין ארוכה וקיימא ברישא דסכינא ולא פגע בה לא בהולכה ולא בהובאה ויש אפילו עומדת באמצע הסכין ושמא נשתטו רוב הסימנין עד שלא פגע בפגימה ועוד שכבר הודה הוא דבדיני ספקותיו הולכין בו להקל ואם כן סכין אינו ודאי כל שיש בו יותר משיעור שחיטה וכמו שאמרנו.

עוד שם שנינו בפרק גיד הנשה שולח אדם ירך לנכרי וגיד הנשה בתוכה מפני שמקומו ניכר וכו'. אמר הכותב קרובים נעשו לו רחוקים והוא חולק על הדבר הראוי ותופס בידו מה שאינו ראוי כי טעם ראשון שאמר דשמא יתננה לו בפני ישראל שהוא יודע בה שהיא כשרה הוא מוקצה מן הדעת דכיון דההיא אוקמתא אינה באפשר אלא בגזרת ישראל הרואה והמכיר בה איך חסרו ממנו בגמרא העיקר ואמרי ישראל סתם שא"א לאוקומה למתניתין בהכי וכל שכן הטעם השני שהוא חלוש ודל כח מאד דאדרבה כל שהיא חתוכה כחתוכא דישראל בודאי נודע ליה לאחר שעמל בה ונקרה שנולד לו בה ריעות או ספק ומעשים בכל יום שאלמלא כן אין ישראל עשוי לטרוח ולנקר הבשר מגיד ושמנו ולמעטו מאוכליו שהגיד ושמנו אינו מאוס בעיני הנכרי וכל שישראל חברו רואהו שהוא מוכרה או נותנה לנכרי כך מומר אמר לאחר שחתכה נודע לו שהיא אסורה ולפיכך מוכרה או נותנה. ועל כן לקח לו המחבר טעם אחר קרוב ונכון מאלו ומיהו כותב זה דרכו לקצר ולקלקל או בלשון או בעיקרין בכל שיש בדברי המחבר טעם כעיקר וזה לשון המחבר אב"א במקום שאין מכריזין גזרה שמא יתננה לו בפני ישראל ואעפ"כ במקום שאין מכריזין אין לוקחין מהן אי חזי ישראל חבריה דיהיב ליה אתי למזבן מיניה דסבר אם איתא דטרפה מימר הוה אמר לי כדי שלא אחזור ואזבין מיציה והמתרץ הזה סבור

שלא התירו למכור במקום שאין מכריזין אלא במפרש טרפה היא משום גזרת הרואין דאלו מכרה לו סתם חיישינן דילמא אי חזי ישראל סבר כשרה הוא ואתי למזבן מינה דמימר אמר אי טרפה הוא מסתפי שמא יתפס עליה כגנב ואפילו נותנה לו במתנה למחר יודע שהיא טרפה והוא בוש ממנו דנבלה וטרפה מאיסי בעינייהו והילכך מי ששולח ירך כשרה ונותנה לו במתנה אם חתוכה היא אתי למזבן מיניה וקא אכיל לה בגידה עכ"ל ובגמרא אמרו ולימא נפל טרפתא לא זבני מינה ורב אשי נמי אוקו כולה ברייתא דהשולח לחברו שלמה אין צריך ליטול ממנה גיד הנשה וכו' במקום שאין מכריזין ומציעתא בשמכרה לו בפני ישראל דאלמא אף במקום שאין מכריזין אף הטרפה אסור למכור לנכרי בפני ישראל משום גזרה דשמא יחזור הנכרי וימכרנה לישראל ואעפ"י שאלו מכרה לו שלא בפני ישראל אין ישראל לוקח ממנו במקום שאין מכריזין ולפי מה שכתבתי אתי שפיר אלא לשני טעמים שכתב הוא למה ניחוש והלא אין כאן אחד מהן. ואף לגירסת הספרים דגרסי ברב אשי גזרה שמא ימכרנה בפני ישראל ק' דמאי גזרה לפי דבריו. ובאמת כי רבנו תם ז"ל העמידה להיא בשמעתייהו ומוכרה לו בחזקת כשרה אלא שהוא פירש כל השמועות במפרש ולפיכך במאי דאוקימנא מתניתין במקום שלא הכריזו אי מפרש כשרה הא איכא ודאי למגזר שמא יתננה לו כן בפני ישראל אבל בסתם ליכא למגזר ורישא וסיפא דברייתא בסתם ומציעתא במפרש כשרה היא ומדתננהו ופירוש הוא ז"ל כן כי היכי דלא תקשי אמתניתין להנהו לישני דלעיל דאוקימו מתניתין בגזרה ובאיסור גנבת דעת וכמו שכתוב בחבור אבל ליכא גזרה בחדא מינייהו במוכר סתם מכל מקום לפי גרסת הספרים דגרסי בדרב אשי גזרה שמא ימכרנה לו בפני ישראל ופירש רש"י ז"ל ומציעתא דקתני אסור למכור לנכרי אלא אם כן הודיעו גזרה שמא ימכרנה לו הטבח בפני ישראל וזה הרואה לא שמע מן הטבח שהיא טרפה כסבור שהיא כשרה ע"כ ורוב המפרשים פירשו כן ומהן אנו למדים דאף בטרפות יש לחוש לכך ושלא כדבריו.

עוד שם אב"א משום דגניב ליה לדעתיה דאמר שמואל אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעת הנכרי וכו'. אמר הכותב כתב דברים כמה וכמה ולא ידעתי מי הביאו לכך ולמה מרבה דברים כאנשים בל ידעו מה. ותחילה אומר כי המחבר הביאו לחפש ולדקדק מתוך השמועות שיעמוד המנהג שנהגו בכל המקומות מושבות ישראל למכור נבלות וטרפות לנכרי ואפילו נבלת העוף ואינן חוששין לגזרה דשמא נמכרנה בפני ישראל אלא אפילו בפני ישראל מוכרן לו וכדי שלא נשים כל ישראל טועים המחבר מחזר למצוא להם היתר מתוך השמועות וטרח והביא ראיות להעמדת המנהג וכמו שכתב בחבור

בארוכה ושנזכור בסמוך ב"ה דרך קוצריי אבל תמה מן הכותב הזה מי הזקיקו לומר דהאי אב"א אינו חוזר בו ממה שאמר תחילה שיש לחוש לשמא יתננה לו בפני ישראל דרוב אב"א שנאמר בגמרא הוא לסתור ולחדש טעם או טענה אחרת שלא היה. ועוד דדבר הלמד מענינו הוא דהא מעיקרא אתינן לאוקומה במקום שמכריזין והדר אמרינן ואב"א במקום שאין מכריזין ומשום גזירה והאי אב"א חוזר הוא מאוקמתא ראשונה והדר אמר אב"א משום דגניב לדעתיה וסתמא האי איבעיא אימא בתרא כקמאי וכשנאמר כן אתי לסיועיה למנהגן של ישראל. ועוד ראיה גמורה למי שאינו מתעקש מדעת מדאמרינן בגמרא ואב"א משום דגניב לדעתיה ומייתינן מדשמואל דשמואל הוה עבר במעברתא אמר ליה לשמעיה פייסיה למעברתא פייסיה ואיקפד שמואל ואמרינן מאי טעמא איקפד ואמר אביי תרנגולת טרפה הואי ויהבה ניהליה בסך שחוטה כלומר וגניב ליה בהכי לדעתיה ואם איתא מנא לן דמשום דגניב ליה לדעתיה איקפד דלמא משום דחייש לגזרה דשמא יתננה לישראל. ועוד דאמרי התם והא דשמואל לאו בפירוש אתמר אלא מכללא ואמרינן דאי מכללא מאי ומהדרינן למאן דאמר תרנגולת טרפה הואי אמר לי לא איבעי לך לשהויי איסורא ואם איתא למה לן לאדוריה בתר טעמא דלא איבעי לשהויי אסורה לימא משום גזרה דשמא יתננה לו בפני ישראל ועוד דמלתא מעיקרא תמיהא היאך חששו לה שבפי' התיר הכתוב כן דכתיב לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה או מכור לנכרי וא"ת אם כן מפני מה לא הקשו ממנו בגמרא י"ל משום דלא קאי והדר ביה מיד ואוקמוה בטעמא דגניבת דעת ובריתא נמי דהשולח ירך לחבירו נמי לא חייש לה. ועוד דרבה בהנהו חטי דנפל עלייהו חביתא דחמרא דפרק בתרא דע"א שרא להו למטחניה ולמיפיה וזבוני לנכרים שלא בפני ישראל ולא גזר שלא בפני ישראל אטו בפני ישראל והוא שדחה דמשום הפסד מרובה חששו אינו אלא דברי הבאי דאלו לא נפל אלא על קב אחד מי נימא שהיה אוסר ואם איתא לא הוה שתקא גמרא התם מלגלויי הכי והוה להו לאשמועינן כמה שנויי כדי שנחוש לו. ועוד דאטו הכא דגזרינן מי לא גזרינן אלא בירך אבל בשור אחד של פעם שהפסדו מרובה לא. ואם כן בריתא דאינה חוששת לגזרה זו דלמא אפילו למאן דחייש לה במתניתין דירך בהא לא חייש דלמא נפל בשרא טובא לבני חילא ומשום הפסד מרובה לא חששו. ומאי דקאמר דלא סגיא דלא גזרינן משום שמא יתננה לו בפני ישראל דלית לה למתניתין תרצת אלא הכי דאי לא אמאי נקט שריותא דשלימה דהא פשיטא דליכא גניבת דעת ותנא היכא קאי דתני שריותא ע"כ זה אינו כלום דלפי דבריו שאומר דגנבת דעת דקאמר חדא ועוד קאמר ולרבויי באיסורי חדא משום גניבת דעת ועוד דלתרצת דמתניתין משום גזרה אכתי מנא ליה

דאית לן עדיין טעמא דגזרה ומוקמינן למתניתין במקום שאין מכריזין דלמא ההוא טעמא קלישתא דגזרה לית לן ולעולם מתניתין במקום שמכריזין ושלימה אין דחתוכה דנכרי מידע ידיע אבל חתוכה לא דאיכא משום שמא יחזור וימכרנה לישראל ועוד דאיכא משום גניבת דעת ולרבוי באיסורי קאמר ואין אלו אלא דברי הבאי. ועוד דמאי קושיא כי נקט מתניתין שריותא דשלימה וכי ליכא טובא מתניתין ומתניתא דתני מאי דפשיטא משום דיוקא והוי דיוקא עיקר. והכא נמי אפשר היה לו לומר דנקט שריותא דשלמה משום דיוקא דחתוכה לא ותדע לך דעל כרחין לאוקמתא קמייתא דאוקימנא במקום שמכריזין הא דנקט מתניתין שלימה אינו אלא משום דנדוק מינה שלמה אין חתוכה לא דשלימה פשיטא ואלו לפי תמהותיו לא הוה להו למנקט שריותא אלא אסורה וליתני לא ישלח אדם ירך לנכרי חתוכה מפני שאין מקומה ניכר ועוד דלמא הכי קאמר שולח אדם ירך לנכרי שלימה משום דליכא למיחש מידי דכיון דמקום שאין מכריזין הוא לא אתי ישראל למזבן מניה ואפילו כי מזבין ליה בפני ישראל דמקום שאין מכריזין מוכרין להם ואין לוקחים מהם ואי משום גיד דליחשוב נכרי דמתוקנת היא אף למאכלו של ישראל הא מקומו ניכר אבל חתוכה לא משום דגניב ליה לדעתיה ובר מן דין אני רואה ששכח כאן תלמודו ועיקרה דמלתא אשתמיטתיה דאצטריך טובא לאשמעינן שריותא דשלימה לכולי עלמא ואפשר נמי דמתניתין ליתא ותדע לך דהא בפרק כל שעה אפליגו בכל מקום שנאמר לא תאכל לא תאכלו אם יש במשמע אפילו איסור הנאה אם לאו ואקשינן אמאן דאמר אפילו איסור הנאה במשמע מהא והא תנן שולח אדם ירך לנכרי אעפ"י שגיד הנשה בתוכה ומשני כשהותרה נבלה היא וגידה וחלבה הותרה ומתניתין ר' יהודה היא דאית ליה יש בגידין בנותן טעם דתניא האוכל מגיד הנשה של טמאה ר' יהודה מחייב שתים ור' שמעון פוטר אבל לר' שמעון דאמר אין בגידין בנותן טעם אין משלחין ואפילו שלמה למאן דאמר יש איסור הנאה במשמע א"כ אפילו שלמה אצטריכא ליה דלמאן דאמר כ"מ שנאמר לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע דאצטריך לאשמועינן דאפילו הכי שולח אדם ירך לנכרי אעפ"י שגיד הנשה בתוכה משום דכי הותרה נבלה היא וחלבה וגידה הותרה וכמאן דאמר יש בגידין בנותן טעם. ולמאן דאמר איסור אכילה בלבד משמע ולא איסור הנאה איצטריך לאשמועינן האי דינא דגיד הנשה מותר בהנאה ואיכא מרבוותא דאמרי מתוך ההיא שמעתא דבפרק כל שעה דההיא מתניתין דשולח אדם ירך לנכרי ליתא לדידן דקיימא לן דאין בגידין בנותן טעם וכשהותרה נבלה היא וחלבה הותרה אבל גידה לא הותרה. ויתר הדברים שכתב גבי ברייתא דבנכרי בין שלמה בין חתוכה מותר ימצא המעיין בהם

ערבובי דברים ולעגי שפה ומי שיטרח בהם ובסתירתן לא יעלה בידו שבת כנגד הוצאת הטורח והיגיעה על כן לא חששתי להשיב עליהן והנחתי אותן למי שיעיין בהם ובלבד שיוכל להנבא מה דבר ומה פירש.

הבית השלישי

השער הראשון

פסקה א

עוד שם בשמעתא דסימני העוף כתב המחבר דכל עשרים וארבעה עופות טמאים וכלם דורסים הם חוץ מפרס או עזניה וכו'. אמר הכותב מבלי לב כותב ומקשה וזה נימוסו שמוסר רשותו לקולמוסו והמחבר כבר עמד על כל מה שפירשו הראשונים באותו שמועה בכלליה ופרטיה ומתוכן בירר פירושו של ה"ר משה בר יוסף מפני שבשאר הפירושים יש כמה גמגומין גם מקצת העופות הטמאין שפרט הכתוב נבדקו ביד ונמצאו בהם סימנין שלא כפירושי הראשונים ומה שהקשה הוא דמתניתין כללי קתני דכל הדורס טמא וכל שיש לו ג' סימני טהרה אלו בגופו טהור וכתב דמכלל זה לא אפשר למיתב כללא דוקא בבציר מהכי וכיון שכן קשיא דהא אמרת דליכא עוף טמא שאינו דורס לבד מפרס ועזניה דאנהו נמי בני חד חד נינהו ואם כן לימא וכל עוף שאינו דורס ויש לו אצבע יתירה או זפק או קרקבן נקלף טהור ע"כ זו היא שאמרתי שמבלי לב כותב ומקשה שהמחבר ודאי כן כתב דמתניתין כללי קתני ונפקא מינה לעוף שבא לפנינו בג' סימני טהרה בגופו בידוע שהוא טהור ומתירין אותו מיד ואין צריכין להמתין ולבדוק אם ידרוס לאחר זמן אם לאו דאיכא דלא דריס מיד אעפ"י שהוא עוף הדורס כתרנגולתא דאגמא דנהגו בה היתר ולאחר זמן ראו אותה דורסת ולפיכך הוצרכה משנתינו לכלל זה לומר דכל שבא לפנינו באצבע יתירה וזפק וקרקבן נקלף מותר מיד דבידוע שאינו דורס וכדתניא בברייתא יש לו אצבע יתירה וזפק וקרקבנות נקלף בידוע שהוא טהור ותדע דהא אמר אמימר עוף הבא בסימן אחד טהורה והנפקא מינה בדלא דרס ולפי דבריו בא ונקשה לאמימר ממתניתין דלא אשכחן כללא להיתר אלא בבא בשלש סימנין בגופו אלא דודאי כללי דמתניתין כעין סוג שיש תחתיו פרטים וכללי קטנים והוא שכללי המשנה אינן צריכין שום בדיקה אחרת אלא כל שדורס מטמאים מיד וכל שבא בשלשת סימנין בגופו מטהרין מיד מה שאין כן בשאר הכללים שנאמרו בגמרא שצריכין לדבר אחר כגון שיהא בקי בהן ובשמותיהן או בעורב ומיניו או בפרס ועזניה או שאינו דורס והנה אמת הנה נכון וקושייתו כמוץ גנבתו רוח ומה שחזר והקשה מהא דאמרינן בגמרא בעוף

הבא בשני סימנים טהור והוא שיכיר עורב וכתב הני סימנין מאי נינהו אילימא סימני גופו אי דריס כלל גדול שנינו שכל הדורס טמא ואי דלא דריס אפילו אינו מכיר עורב טהור דהא אמרת דכל שאינו דורס ויש לו סימן אחד של טהרה בגופו כשר ואצ"ל שני סימנין ע"כ עתה יראה הרואה שדבריו כולם יקח רוח ישא הבל דכל שבא לפנינו בשני סימנין בגופו ולא ידענו אם דורס אם לאו קאמר שכל שהוא מכיר בעורב ומיניו מותר מיד שכמו שכתבתי למעלה אבל אם דורס בידוע שהוא מין עורב וסבור הוא להכי עורב ומיניו ואינו מכיר והוא ענין תרנגלתא דאגמא דחזיוה לבסוף דדרסה ואסרוה משום מין עורב וסבורים היו מתחילה שמכירים עורב וכל מיניו והתירוה וכשדרסה ראו שטעו בכך ואסרוה וכמו שכתב המחבר בחבורו ומעתה חבשנו השברים ורפאנו את המזבח אשר הרס ומה שכתב בשני סימני עורב שאחד בגופו והשני שאינו דורס א"א לומר כן חדא דלא קאמר הלשון שבא בסימן אחד ובא בשני סימנים שאמרו בגמרא בא בסימנים שבגופו ממש משמע שבאלו בא לעולם אבל בסימן דורס ואינו דורס אינו בא בכך ועוד דבא משמע שמיד מתירין אותו בכך ואלו היה אחד מהן אינו דורס לא בא סימן טהרתו עמו להתירו מיד עד שנשהה אותו זמן מרובה ונבדוק אחריו אם יהא דורס אם לאו ועוד שרש"י ז"ל ור"ת ז"ל כתבה שהעופות שאנו קורין פלקין ואסטור מין עורב הם והם דורסים ושלשה בתי המפרשים שכתב בעל המאור כלם הסכימו שהעורב דורס וגם הוא הסכים עמהם וכתב על פי ה"ר משה בר יוסף כלשון הזה זו דעת הרב ר' משה והוא הרב המובהק שלנו ועליו היינו סומכין מפני שהצעות המשנה כלן נכונות וברורות כדבריו ע"כ הנה הוא מעיד שהצעות המשנה כולן נכונות וברורות לפי פירוש הרב וזה חותר בצפרנו ואומר שכללי המשנה סותרין הפירוש הזה וגם הרמב"ן ז"ל כתב שהפירוש שהסכים עליו הר' משה מחוור ועוד טעה במה שכתב שכל העופות הטמאין יש לה מג' סימנין אלו והיל"ל חוץ מנשר אלא שכותב בלא השגחה.

פסקה ב

עוד שם והא דגרסינן בע"א בפרק אין מעמידין אלו דברים של נכרים מותרים וכו' וטרית טרופה וכו' כמו שכתב שם עד ובדברי המחבר לא נתבאר זה כראוי. אמר הכותב האריך בדברים שאין להם שחר ופירש פי' מעורבב ודבר מבולבל אין להם טעם בעיקר ובדברי המחבר נתבאר ענין ההלכה כראוי וכפי האמת וחס ליה למחבר שיכתוב כמו שכתב הוא ומי יתן גם הוא לא כתבן ותהי לו לחכמה.

עוד שם גרסינן בע"א אין מעמידין אמר רב קרבי דגים אין ניקחין אלא מן המומחה וכו'. אמר הכותב כמות רוחא נקיטא ליה ומבלי לב חולק על גדולי ישראל והמחבר כל מה

שכתב מתלתא וארבעה קראי שמיע ליה שהלשון הראשון הסכימו עליו רבנו יעקב ז"ל דמדפריק רבינא בשנימוחו ולא אמר סימנין לאו דאורייתא כדאמרינן בחולין גבי ביצים שמעת מינה דסימני עוברי דגים דאורייתא והרב ר' אברהם בר דוד ז"ל פסק כן וכתב ודוקא סימני עוברי דגים דאורייתא משום דליכא דדמי להו בטמאין אבל בביצים של עוף לא סמכינן אסימנין משום דאיכא דעורבא דדמי לדיונה. ורש"י ז"ל כתב הנך סימני ביצים לאו הלכה מסיני הם ולא סמכינן עלייהו עכ"ל ולשון ר"ח ז"ל אלא שמע מיניה סימנין של ביצים לאו דאורייתא ע"כ אלמא מדברי כלם נלמוד דדוקא סימני ביצים לאו דאורייתא. אלמא הא של דגים דאורייתא. וראיה לדבריהם דהא טעמא אמרינן בחולין משום דאיכא דעורבתי דדמיא לדיונה. הא בדגים דלא אשכחן דדמי לטהורין סימני דאורייתא ועלייהו סמכי הא ודאי ניחא טפי לאוקומי שתי הסוגיות כפשטן ולא נצטרך לדחות אחת מהן ולהוציא אחת מהן מפשטא ואעפ"י שבירושלמי נראה מדברי שמואל דאף בדגים אין סימנין דאורייתא אנן אגמ' דילן סמכינן ואי נמי ר' נתן דירושלמי דאמר קומי שמואל ידענא לאפרושי בין עוברי דגים טמאים לעוברי דגים טהורים ואחמי ליה שמואל חד צלפוחא ואמר ליה כזה מהו אמר ליה טמא ואמר שמואל לא ביש לי דאמרת על טהור טמא אלא שסופך לומר על טמא שהוא טהור לאו למימרא דסבירא ליה לשמואל דסימנים דגים לאו דאורייתא אלא לומר דבעי בקי בהם יפה יפה וכי אמר ליה ר' נתן דאיהי בקי וידע לאפרושי בינייהו בדקיה אי בקי או לא ואשכח דאיהו אינו בקי אבל שמואל דלמא הוה בקי ותדע לך דאי סבירא ליה לשמואל דאף בדגים לאו דאורייתא הכי הוה ליה למימר לא תסמוך עלייהו דסימנין לאו דאורייתא דר' נתן ושמואל לאו בהא פליגי אי סימנין דאורייתא או לאו אלא במאי דקאמר ליה דאיהו ידע לאפרושי בדקיה ולא תימא דאי סימנין דאורייתא כולהו בקיאי בהו שלא כל שיש בגופו היכר לחכמים כולהו חכמים בקיאין ביה דהא ליתא וכדאמרינן בנדה בשילהי פרק כל היד אמר ר' יוחנן חכמתנותיה דר' חנינא גרמא לי דלא אחזי דמא מטהרנא מטמא וטמינא מטהר. ומה שדחה הלשון השני שכתב המחבר דשתי השמיעות חולקות דמההיא דע"א משמע דסימנין דאורייתא ומההיא דחולין משמע דסימנין לאו דאורייתא לא כתב הוא איזו ראיה יש לו לדחות אותו הלשון ואין שומעין לו וגדולים ממנו אמרוהו ופשטא דההיא דע"א משמע ודאי דאית להו סימנין דאורייתא מדאקשינן ולבדוק בסימנין ולא דחי רבינא סימנין לאו דאורייתא כדדחינן בחולין ולא אשכח רבינו פירוקא אלא בשנימוחו וכ"נ דעת הרב אלפסי ז"ל דכתב בע"א ההיא דרב דאמר אין לוקחין קרבי דגים אלא מן המומחה ולא כתב מאותה הסוגיא דהתם כלום לא אותה פירכא דלבדוק בסימנין

ולאו פירוקיה דרבינא דאמר בשנימוחו וכתב בחולין ההיא דאמר ר' זירא סימנין לאו דאורייתא וכמו שכתב המחברו בחיבורו.
ועתה אחזור למה שאמר אני אפשר ואפרש ואכתוב מה שכתב ופירש וכך כתב ואני אפרש דודאי לא פליגי ולא קשיין אהדדי דהתם בע"א אמרינן. אמר הכותב הטריחני לכתוב כל דבריו מפני שיש בפרטיהם כמה שבושים. ותחילה אמר שאילו כתב דשתי הסוגיות אינן חולקות וכאן אית להו סימנין לאו דאורייתא ולא הכניס עצמו לפרש מה שפירש היה באיפשר דאף רבנו יצחק הזקן הידוע בעל התוספות פירוש כן וכמו שראה בחיבור המחבר אבל הוא הרבה דברים המרבים הבל תחילת דבריו אמר דמומחה דאמרו בע"א היינו מומחה מוחזק בכשרות ושאינו מומחה אינו חשוד אלא שסומך על הכירו וסבור שמכיר ואינו מכיר ואם כן מומחה ומוחזק בכשרות מאי נינהו שאינו סומך ע"י דעתו עד שידע באמת וסתמו כפי' אני מלחתים אבל שאינו מוחזק בכשרות בוטח על ידיעתו אבל אינו חשוד. וכי ר' נתן דירושלמי לאו מומחה ומוחזק בכשרות קרית ליה איהו משמע דסומך על ידיעתו ועוד כיון דלא חשוד הוא אף בשנימוחו יהא נאמן באומר של דג פלוני וטהור הוא דהא לאו חשוד הוא להעיד עדות שקר ומה לי אני מלחתים מה לי של דג פלוני טהור כיון שאינו חשוד ובאומרו אני מלחתים נאמן אף בשנימוחו אלא מוחזק דקאמר או מוחזק להכיר קרבי דגים כציידין וכיוצא בזה וכמו שפירש רש"י ז"ל ולפיכך במוחזק סומכין עליו ובשאינו מוחזק אין סומכין עליו עד שיאמר אילו דגים ואילו קרביהן או שיאמר אני מלחתים ואי מומחה ומוחזר בכשרות קאמר היינו מוחזק דאינו חשוד ליקח מן הנכרים בחזקת טהורין ולמכור אלא לוקח מציידי ישראל שאומרין לו שהן כשרין ושאינו מומחה היינו ע"ה ונחשדו עמי הארץ ליקח קרבי דגים מן הנכרים בחזקת שהם טהורין ומוכרין אותן לישראל ושמא טמאין הן ואם אמר אני מלחתים נאמן דמירתת משום דלא מצי משתמט ליה אבל אם לא אמר אני מלחתים מצי משתמט ליה ואומר ישראל מכרן לי בחזקת שהם כשרין והרמב"ן ז"ל שפירש האי מומחה מוחזק בכשרות ולמדה מאותו ירוש' כן פירש וכלשון הזה שכתבתי. ועוד דמה שאמר רבינא הוא הדין דהוה מצי לתרוצי סימנין לאו דאורייתא אלא משום דאכתי תקשו למה לי מומחה תסגי באומר של דג פלוני וטהור הוא. זו אינה שיטת הגמרא שיקשה מדבר ויכול לתרץ אותה הקושיא ולדחות שאינו כן ומתרץ תירוץ אחר וכאילו קבל דברי המקשה שהוא כן ועל כרחנו היה לו לדחות ולומר סימנין לאו דאורייתא כדי לדחות הקושיא ושלא לטעות שנסמוך על הסימנין בשלא נימוחו ואי משום שלא ישוב ויקשה לו עוד אכתי מומחה למה לי באומר של דג פלוני וטהור הוא סגי לימא סימנין

לאו דאורייתא ואי נמי בשנימוחו כלומר אפילו תמצא לומר דאורייתא בשנימוחו ויותר היה ראוי לכותב זה לפרש דאע"ג דקיימא לן דסימנין לאו דאורייתא אפילו הכי אוקמה רבינא בשנימוחו לפי שרצה לתרץ אפילו לדעת למקשה וזו בודאי שיטה פשוטה בגמרא לתרץ אף למה שמקשה סבור. ועוד כי אפילו דאוקמה בשנימוחו אכתי איכא לאקשויי הכי והא באומר של דג פלוני וטהור הוא נאמן כיון שאינו חשוד ומומחה למה לי וכמו שכתבתי למעלה. ועוד דאי משום הא אכתי איכא לאקשויי למה לי מומחה באומר אני מלחתים סגי ואע"ג דנימוחו. ועוד מסתבר לי דאפילו בנימוחו באומר של דג פלוני וטהור הוא נאמן ואפילו בחשוד לקנות מנכרי ולמכור ואפילו בנכרי ומנא אמינא לה מדתניא אין מוכרים ביצה טרפה לנכרי אלא אם כן נטרפה בקערה לפיכך אין לוקחין מהם ביצים טרופות בקערה. אלמא לא אסרי לקנות מהם ביצים טרופות בקערה אלא מפני שהתירו למכור להם בצים טרופות שלא לאבד ממונן של ישראל ומכירת ביצה טרפה טרופה בקערה תקנה הוא שהתקינו משום איבוד ממון ואסרו שלא לקנות מהם דאי לא תימא הכי ליתניה איפכא אין לוקחין בצים טרופות בקערה מן הנכרי ולפי' מוכרי להם ביצת טרפה טרופות בקערה אלא שאני חוכך בזה מפני שאין נראה לי כך מדברי הרב האלפסי ז"ל. וכן מדברי ר"י בעל התוספות עוד גלגל כותב זה כאן ללא לצורך ושלא בענין אותה שאמרו אם נתארח לו או שיגר מותר. וכתב ופירש בו ענין אין ראוי לטרוח בסתירתו ואפילו תינוקות של בית רבן ימצאון שאין ראוי לכתוב כן על ספר ומי שיעמוד על דבריו ידע בעיון ראשון.

השער השני

פסקה א

במתנות כהונה מי חייב ליתן. כתיב וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם יצא כהן ונכרי וכו'. אמר הכותב אפילו לכשתמצא לומר בההיא דספק בכורות דאפילו תקפו כהן מוציאין מידו וכדרבא אינו דומה לזו דהתם הוא דאפשר לומר דלפי שהספק הוא בגופו שמא בכור שמא אינו בכור והילכך מספק אין לכהן בו שום שייכות דאמרו ליה בעלים אייתי ראיה דבכור הוא ושקיל והוא הדין כאן לכוי ולבא מצבי ותישה. אבל כאן שאין ודאי מתנות כהונה אלא דמספקא לן אם הלוי אינו בכלל עם ואם ישנו ואי לוי בכלל עם הרי הן של כהן ואין ללוי בגופו של מתנות חלק כלל והוה ליה כממון המוטל בספק שכל מי שתופס בידו אין מוציאין מידו וכענין שאמרו שם בתקפו אחד לפנינו למאן דאמר אין מוציאין אותו מידו וכן כל כיוצא בזה. ועוד דההיא גופה דספק בכורות קיימא לן תקפו כהן אין מוציאין מידו כרב המנונא דהא מתניתין המוציא מחברו סתם

קתני דמשמע בין תפס כהן בין תפס ישראל וכדסבירא ליה כרב המנונא התם ורבא דחויי הוא דקא דחי לעולם אימא לך תקפו כהן מוציאין מידו ולומר דאין מכאן ראיה מוכרחת ומכל מקום איצטריך לרבא לאפוקי מתניתין מפשטא דלמימר מאן מוציא כהן וזה דחוי בעלמא וכדאמרינן בכתובות פרק המדיר גבי הוגלד פירוש המכה דאמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה ואוקימנא מאן מוציא ואביי נמי דחוי לרב חיננא דאמר ליה לרבא תניא דמסייע לך ואמר ליה אי משום הא לא תסייעי למר ואע"ג דהדר ביה מכל מקום משמע דכדרב המנונא סבירא ליה בפירושא דמתניתין דכל מאן דתפיס אידך קרי מוציא דסתמא קתני וכן פסק הרמב"ם ז"ל בכל ספק בכורות דאי תפס כהן אין מוציאין מידו וז"ל שכתב בפרק ה' מהלכות בכורות כל בכור שהוא ספק דינו שירעה עד שיפול בו מום ויאכל לבעליו ואם תפס אותו הכהן אין מוציאין אותו מידו ואוכלו במומו אבל אינו מקריבו שאינו מקריב לעולם אלא בכור ודאי שמא ישחוט חולין בעזרה ע"כ. ולגבי מתנות גם כן כתב בפירוש בבהמה של לוי אם תפס הכהן אין מוציאין מידו.

עוד שם כהן פטור מן המתנות בשוחט לשולחנו וכו'. אמר הכותב כמה אוהב דברים הבטלים וכותב כדי שיקרא דרושה והמחבר כן כתב בפי' שהביא לראיה ההיא דאושפיזכניה דר' טבלא דאמר ליה רב טבלא לרב נחמן מאי טעמא עבד מר הכי ואהדר ליה רב נחמן דכי אתא ר' חנינא אמר רבי יהושע בן לוי וכל זקני דרום אמרו כהן טבח שתים ושלש שבתות וכו' א"ל וליעבד מר הכי ואמר ליה הני מילי היכא דלא קבע מסחת' אבל הכא הא קבע מסחתא. כך כתב המחבר בחיבור. ומה נוסיף עוד ברור ע"ז אלא שחפץ לשפוך דיו ולשבר אוזן הנערים. ומן המין הזה הוא מ"ש על מה שכתוב בחיבור במה שנהגו בראשית הגז כר' אלעאי ולא במתנות והרחיב בו המחבר הביאור הוא בהבל ואין זה מבואר אבל אני אפרש ולא באר ולא פירוש יותר ממה שכתוב בחיבור ובכלל דברי המחבר אותו המעט שחשב לחכמה והעומד על החיבור ידענו.

השער השלישי

פסקה א

במליחה וניקור בשר: כתב שם המחבר במי שלא שחט את את הווורידין דאסור לאכול וכו' ואינו נכון שהרי וכו'. אמר הכותב הבו ליה אפריון שחדש לן ראיה מופתות על שאין דברי המחבר וראיותיו נכללות המחבר הביא ראיות חזקות כראוי מוציק לפי שהוצק מן האמת בשפתותיו השוחט לחולה בשבת שאמרו מותר לבריא באומצא ולא הזכירו בו תנאי ובלבד בששחט הורידין דודאי סתם שוחט בהמה אינו שוחט את הווורידין ובסתם שוחט התירו לאכול באומצא וכן בשובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה שאלו

בגמרא אמרו מותר לאכול ממנה באומצא ודוקא משום דשובר המפרקת הא בסתם שוחט בהמה כדרכה מותר באומצא. ועוד אי בבהמה שלא שחט הווירידין אסור באומצא אפשר דלא משתמיט תנא או אמורא דלשמעינן בשום דוכתא הכין וכל מבין שאינו משבש עצמו לדעת ידע ויכיר וישמע ויוסיף לקח ומ"ש שלא תלו ההיתר אלא בניתוח אבר אבר טעה טעות גמורה שהם שאמרו לא אמרו ואם לא שחט את הווירידין מנתח אבר אבר אלא רב חסדא הוא דקאמר לא לכל אמר ר' יהודה אלא בעוף הואיל וצולהו כולו כאחד אבל בהמה הואיל ומנתחה אבר אבר לא צריך ומשום היתר בהמה אמרו הואיל ומנתחה אבר אבר בהכי סגי לה. וכל שכן במחטט אחר החוטים שעיקר האיסור מחמת דם שבהם אין האיסור מחמת דם האיברים שדם האיברים דרך סימנין הוא יוצא ומתמצה כולו כדאמרינן בפרק השוחט רוב אחד בעוף הא תנא ליה רישא ורובו של אחד כמוהו אמר רב הושעיה חדא בחולין וחדא בקדשים וצריכא דאי אשמעינן חולין משום דלאו לדם הוא צריא אבל קדשים דלדם הוא צריך אימא לא סגי ליה ברובא עד דאיכא כוליה צריכא וכולה שמעתא כדאיתא התם דאלמא דם האברין דרך סימנין יוצא כולו ואין שחיטת ווירידין ונקיבתן אלא מחמת דם שבחוטין שאין מתמצין אלא דרך הווירידין של חוטי דם נקובין אל הווירידין ונגררין דרך שם חוץ מדרועא ודלועא. וכיון שכן כל שמחטט אחר חוטי דם אוכל הוא את הבשר בצלי ואפילו כולו או אפילו באומצא. ולא עוד אלא אפילו אמרו גבי עוף ואם מנתחו אבר אבר מותר לא היה במשמע ניתוח איברים דוקא אלא ניתוח אברים לומר כי בהכי סגי ליה משום דבנתוח האברים החוטים נחתכים ובחתיכת מלוחה סגי וכיון שכן קל וחומר בחתיכה וצלייה וכדאמרינן בחוטי דדרועא ודלועא. חתכינהו ומלחינהו אפילו לקדרה שפיר דמי וכ"ש בשמחטט אחר הווירידין ומוציאן גם הטענה שמצא דכל שלא שחט את הווירידין דם מובלע בליעה יתירה גם הוא טעות גמורה מכמה צדדין חדא דדם האברין עצמן מתמצה הוא דרך הסימנין כמו שאמרנו ומהו הדם שיבלע עוד בבשר ואי משום שדם החוטין נבלעין בתוך הבשר דם החוטין אינו יוצא אלא דרך הווירידין וכל שלא נחתכו הווירידין אין הדם יוצא מהם ואינו נבלע בבשר. ועוד דאפילו תמצא לומר שנבלע הדם בעצם הבשר נורא שאיב ליה דלא גרע מבשרא דאסמק ומוזריקי דלצלי אפילו בלא חתיך שרי כדאיתא בפרק כל הבשר וכיון שכן לפי דבריו שסבור דדם האברים מותר ואפילו פירש ממקום למקום כל שלא יצא לחוץ וכמו שאכתוב בסמוך וכיון שמותר בשלא פירש בחוץ ממש לפי דבריו ואפילו שנפלט בצד זה ונבלע בצד זה מה לי בליעה מועטת מה לי בליעה מרובה. אלא כל שמוסיף לכתוב מוסיף שגיאות. וניתוח האברים שאמרו לא מחמת דם שבאברים אלא

שבניתוח האברים יחתכו חוטי הדם וכן האמת וכן כתוב הראב"ד ז"ל באיסור משהו ויותר מזה כמו שתמצא לו שם וכמו שכתוב המחבר בשמו.
עוד שם כתב דדם האברים כל היכא דפריש הרי הוא בלא תעשה וכו' ואינו נכון. אמר הכותב דעתא קלישתא יש כאן וכל מה שכתב כאן דברי שבוש גמור חדא שהרי אמר בשובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה דאי בעי למיכל מינה באומצא לא מצי אכיל משום דמבליע דם באברים וכי מבליע דם בהם מאי הוי לפי דבריו והלא דם האברים שלא פירש לבחוץ הוא ומשרא שרי. ובשרא דאסמיק נמי למה להו למימר דאי אנחינהו אגומרי נורא משאב שאיב דאפילו בלאו הכי משרא שרי דמאי דנפיק פי' ומאי דלא נפיק הא שרי בחלוטי ועוד שהוא עצמו כתב למעלה שכל של חתך את הוורידין לעולם אסור עד שיחתוך אבר אבר ואפילו חטיטת חוטי דם לא מהניא וקא יהיב טעמא משום דדם מבלע בבשר בליעה גדולה ואפילו אור לא שאיב ליה ואסור ואמאי והלא דם שלא פירש בחוץ הוא וכמו שכתבתי למעלה וקשיא מדבריו לדבריו ועוד יש שבוש גמור במה שכתב דאין המלח מוציא כל הדם בשיעור שהיתה אלא בכדי שאין כח במים פושרין להפליט יותר ומשבאו לכלל רותחין הן חולטין. וזה שבוש גמור דודאי כל ששהה במלחו כדי שיעור מליחה דהיינו כדי הילוך מיל לפי דעת מקצת הגאונים ז"ל או כדי שיעור צליה בשיעור זה קים להו לרבנן דפלט כל עיקר דמו האסור ואעפ"י שלאחר מכאן פולט דבר אדום אינו דם גמור אלא ציר אדום וכדקרי ליה רבא חמר בשר ואכיל ליה ועוד דאי משום דסמכינן אפילו בכדי שיעור מליחה אפילו לקדרה משום חליטה מה עשה לצלי קדר וכן לעוף בבצק שאין שם מים להחליט וכי מי אסרינן עד שיהיו כמליח דבעי ליה לאורחא ועוד אי משום חליטה היאך אנו סומכין על זה וכבר הסכימו הגאונים ז"ל שאין אנו בקיאין בחליטה וכיון שכן לא היה לנו לעולם לאכול בשר בקדרה עד שיעמוד במלחו ביום תמים עד שיגמור ליפלוט כל מראה אדמימות שבו ואף בדורות דהשתא מה ראו למלוח קצת ולסמך אחליטה קצת או כולו בתקנת מליחה או כולו בתקנת חליטה ועוד אמר בפירוש שאין כח המלח מוציא בכדי שיעור מליחה אלא כדי קליפה וזה טעות גמורה שהוא צריך לומר שאילו חתך קצת מן הבשר אחר מליחה צריך לחזור ולמלוח מקום חתך ולהשהותו עוד כדי שיעור מליחה וכן כתב בפירוש למטה ומי שרוצה לטגן בשר או בצים ומחתכין את הבשר דק דק ומערבין עם בצים א"א אלא במליחה דבעי ליה לאורחא או שישהה במלחו ביום תמים ושוי נפשיה וכל ישראל טועין ואין דבריו אלא שבוש גמור ובלבול מוח.

עוד שם כתב דלצלי לא בעי מליחה והביא הא דאמרינן במנחות במלח תמלח יכול תבוננו כבינה וכו' ואנהרו בה עיינין וכו'. אמר הכותב קרי ליה אנהרות עיינין מן שמיא ושמא לכנוי אמרו וכדקרינן לעוירא סגי נהורא. שהרי בזה טעה ועוד היא יתרה מטעות ואפילו לא נמצא כתוב בספר מפורש טעותו היה לו להתבונן ולומר לנפשו זיל קרי בי רב הוא ומקרא מלא דבר הכתוב על כל קרבנך תקריב מלח ולא על מה שאינו קרב ואילו אמרה בחלק כהנים היה יכול לטעות ולומר אף חלק כהן דמשולחן גבוה קא זכי אבל חלק בעלים מאי איכא למימר. ועוד כי בהדיא תנינן לה בתורת כהנים בפרשת ויקרא דאין טעון מלח אלא דבר שמקבל טומאה וקרב על גבי המזבח החיצון דתנינן תמן מעל מנחתך יכול תהיה המנחה כולה טעונה מלח תלמוד לומר קרבנך הקומץ טעון מלח ואין המנחה טעונה מלח אין לי אלא קומץ מנין לרבות את הלבונה תלמוד לומר על כל קרבנך תקריב ארבה אני את הלבונה הבאה עם המנחה מנין לרבות את הלבונה הבאה בפני עצמה לבונה הבאה עם לחם הפנים ואמורי חטאת ואמורי אשם ואמורי קדשי קדשים וקדשים קלים מנחת כהן ומנחת כהן המשיח ומנחת נסכים ועולת העוף מנין תלמוד לומר כל קרבן ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר מה קרבן מנחה דבר שיש לו טומאה ועולה לאישים על המזבח החיצון אף כל שיש לו טומאה העולה על המזבח החיצון לאישים יצאו עצים שאין להם טומאה יצא הדם שאין עולה לאישים יצתה הקטורת שאינה על המזבח החיצון ע"כ שנוייה שם ועתה אי אנקרו ליה עיינין מן שמיא עיניו יחזו עפעפיו יבחנו ויבחנו דבריו האמת אתו.

פסקה ב

עוד שם הא דאמרינן חוטין של יד אסורין חתכיה ומלחיה אפילו לקדרה שפיר דמי ואיכא מרבוותא מאן דדייק וכו'. אמר הכותב אינו אלא מן המתמיהין וכל השומע יצחק לו המחבר מה שכתב משם אבוהון של ישראל ר"י הזקן הידוע בעל התוס' כתב והמחבר דקדק עליו מבעי ומוזריקי ובשרא דאסמיק דלצלי לא בעי חתיכה משום דנורא משאב שאיב. ועוד מההיא דהזרוע שאמרו כל כהן שאינו יודע ליטלן אין נותנין לו מתנות והכותב הזה גונב דברים ועושה עצמו כמחדש וכמוציא קושיות בצורות להציל עינינו והמחבר הכריע כדברי ר"י ז"ל מדקיימא לן כר' יהודה בווירידין דבעינן חתיכת אבר אבר ואפילו לצלי ונתן טעם שיש בו עיקר גדול לכל מודה על האמת ולכל מי שיודע לפרשו להפריש בין דבר לדבר ואמר דביעי ומוזריקי וכן בשרא דאסמיק מפני שפניהם ממש על פני האש אמרינן בהו נורא משאב שאיב אפילו בווירידין עצמן דהיינו מוזריקי אבל כל שהווירידין מובלעין בבשר האברים אי לאו חתכינהו בחתיכת האברים אין כח

באש להפליטן ולשאוב את דמן והיינו טעמא דחוטין שביד וההיא דהזרוע אפילו לצלי בחתיכה קאמר. וכבר האריך המחבר בזה וישבה כראוי וכן רישא בכבשה דלכאורה תראה שקשה לזה כבר פירש המחבר בחיבורו יפה יפה וכמחפש בנרות נר אלקים נאמר כל הסדקים שהם בדבר זה כנגד הרב הגדול ר"י הזקן והעמיד הכל על בריו ועומד דברי הרב ז"ל כי כל דבריו מדוקדקין בתכלית הדקדוק והכותב הזה כשראה הראיה החזקה שהביא המחבר מורידין לר' יהודה חזר עוד ושנה בטעות שאמר למעלה דאיסור עוף דלא נשחטו בו הווירידין אינו מצד עצמן של ווירידין אלא מצד הבשר שבלע דם בליעה מרובה ואינו יוצא אלא בחתיכה וכבר גיליתי לעיל הטעיות הגדולה שיש בזה ומי שיש לו מוח בקדקודו לא יסבול שתהא גדולה בליעת הדם שנבלע ונתפשט אפילו לפי דבריו בבשר מפני שלא נשחטו הווירידין מבשרא דאסמיק דאמרי דבגומרי משאב שאיב ליה דמא נורא מלבד רובי הראיות שכתבתי על זה למעלה כדי לבטל דבר זה שאמרנו ואין ראוי לשמעו. ומה שכתב המחבר דברים ברורים הם למי שדעת שפתיו ברור מללו.

עוד שם עוד אני חוזר למעלה לדקדק במה שכתב המחבר במה שאמרו בסימני טומאה דורס ואוכל ופירש המחבר דורס ואוכל כשהוא חי כפי מה שנתפרש לשון זה בארי הא כשאינו אוכל חי כדרך שנאמר בזאב שאינו דורס אלא טורף ואוכל ע"כ ואיני מבין דבריו שזו וזו קרויה דריסה ובכל מקום לשון דריסה נעיצת צפורנים והטלת ארס וכדאמרינן אין דריסה אלא ביד אין דריסה אלא בצפורן ותנן ודרוסת הזאב וראיה ברורה על דבריו שהרי סימני טומאה הפכן בתורים והם לטהרה אצבע יתירה וזפק וקרקבן נקלף ואינו דורס בתורים והדורסין אינם דורסין כלל ואלו דברים פשוטים וברורים ע"כ. אמר הכותב הלכה זו חזר ושנאה משום חידוש נאה שמצא. ואין דבריו אלא דברי מתמיהין ואמר שאינו מבין דברי המחבר והמחבר משום ר"ת ז"ל אמרה ואף הרמב"ן ז"ל כן כתב משום ר"ת ואם הוא אינו מבין בדברים אין המחבר אחראי לו שיבין הוא גם מה שכתב נראה ודאי שנשתבש במה שכתב המחבר משום ר"ת ז"ל שהוא כתב שאינו מבין לפי שזו וזו קרויה דריסה דמי לא ידע בכל אלה אלא מתוך דבריו נראה שהוא טועה וסובר שהראיה שהביא המחבר אינה אלא מלשון דריסה ושאין לשון דריסה אלא בדורס ואוכל חי וזה טעות שטעה בדברי הרב ז"ל כך כתב דדורס שאמרו כאן היינו דורס ואוכל חי וכדאמרינן בסוף ד' אבות נזיקין ארי ברשות הרבים דורס ואוכל פטור פי' משום דדרכו בכך וה"ל תולדה דשן בר"ה דפטור טרף ואכל חייב דלאו דרכיה למטרף ולמיכל ואינו כעין דורס דמתניתין דקתני דרוסת הנץ ודרוסת הגסה התם פיר' שמטילין ארס והכא פירש דורס ואוכל חי והראיה שהרי שנינו ודרוסת הזאב ובבבא קמא פרק כיצד אמרינן דזאב לא

דריס ואכיל אלא טריף ואכיל אלמא דורס דהכא לאו היינו כדורס דהתם כן פירש ר"ת ז"ל ועתה ראו איך אפשר לטעות בדבר זה. גם הראיה הברורה שמצא מתורים אינה אלא התול בעלמא ואיזו ראיה יש מתורים שדורס שאמרו כאן היינו שאינו מטיל ארס ושאינו אוכל חי וכי התורים דורסין ואוכלין חי ולמה קרא דברים פשוטים וברורים ואילו אינם רכסים ודברים כחרסים.

עוד שם כתב שם ולענין מליחה לקדרה צריך שיתן מלח מב' צדדים ואפילו שנתן מלח הרבה מצד אחד צריך שיהפכנו ויתן מלח מצד השני ומיהו מסתבר בשאפשר לו ולמצוה מן המובחר כדי להפליטו מידי דמו היטב אבל היכא דלא אפשר אלא מצד אחד שפיר דמי ואפילו בשר עבה המלח מפליט את דמו יפה ואפילו מצד אחד ע"כ. ואינו נכון שכבר כתבנו לעיל שהדבר ברור והנסיון מוכיח ועד שאין כל הדם נפלט בשיעור זה שאנו מולחין לקדרה ואין המליחה בזה אלא להפליט הדם הקרוש על פני הבשר ולא להפליט מה שבתוכו ודי לנו בזה דשוב לא יפליט בקדרה בעוד שהמים פושרין וכשיבואו לכלל רותחין שוב אין אנו חוששין לקדרה אסור לחתוך אותה כשנותנה בקדרה אלא אם כן מולח מקום חתך או שנמלחה כדי שיעור מליחה כרותח כ"ש שאסור הבשר כשמלחו אותו מצד אחד ולא מצד שני.

אמר הכותב לא די לו שכתב שבוש אחד פעם אחת למעלה עד שחזר וכתב שנית ואני כבר הבאתי לעיין כל מבין ותלמיד מה שיש בכלל דבריו אלה מן השבושין והטעיות ושאין לאחר שיעור מליחה לקדרה דם אסור נשאר אלא ציר אדום הקרוי חמר בשר וחיך אוכל יטעם לו כי בכדי מליחה דקדרה טעם המלח נרגש בכל חלקי הבשר ואפילו במוח שבעצמות וכן כתב הרמב"ן ז"ל משם הרב אלברצלוני שכתב במליחה כל חתיכה וחתיכה כדי צלייתה בתנור וכתב על זה הר"ם ז"ל שמא נלמוד ממה שאמרו מליח הרי היא כרותח דצלי אלמא כשם שבצלייה יוצא מידי דמו לגמרי ומכאן ואילך חמר בשר הוא כך במליחה יוצא מידי דמו ושעורן שוין במציאת ע"כ לשון הרב ז"ל. ועוד דאי משום חליטה כמו שאמר אנו אין לנו עכשיו ידיעת חליטה. ועוד מה נעשה לצלי קדר ועוף בבצק שאין שם חליטה וכן עוף שאנו מבשלים במחבת שאין המים חופים אותו וא"א למים לחלוט אותו וכן בשר שנמלח ואחר כך חתכוהו יהא מקום חתך צריך לחזור ולמלוח וזה לא נשמע מעולם ולא נמצא כן לכל אדם והוא משים את עצמו ואת כל ישראל טועין מתוך טעות אלו. ועוד כי מדבריו תבא קולא מתוך חומרא שאם נפלה חתיכת בשר שלא נמלחה בקדרה לא נשער לאיסור אלא בשיעור קליפתו בלבד ורחמנא ליצלן מהאי דעתא שגישתא. ועוד שהוא מצריך למלוח את החלחולת ואת הדקין משני

צדדין וזה לא שמענו. וכל מי שנתן ה' אליו עינים לראות ואזנים לשמוע ישמע ויוסף לקח. ומשכתב שהדבר ברור כמו שאמר ושיעיד עליו הנסיון לא ברור מללו והנסיון נס לרחק ונס והלך לו.

וכתב עוד גרסינן בפרק כל הבשר אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מולחו וכו'. אמר הכותב ופירש מכדי שיפלוט דם משובש הוא זה שאם הדחה ראשונה אינה אלא מחמת שמא ישתהה הבשר במלחו יותר מפליטת דם וציר זו חששה רחוקה היא האי גברא בעי לה לשעתא ואתה מזקיקו להדיח גזרה שמא ישתהה זמן מרובה ביום תמים שהבשר פולט דם וציר בי"ב שעות וגזרה זו לא שמענוה בשום מקום. ועוד דאמרינן רב הונא אמר מולח ומדיח במתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ולא פליגי הא דחלליה בי טבחא הא דלא חלליה ביה טבחא ואם כדברי זה שאין הטעם בהדחה ראשונה אלא מחמת שמא ישהה יותר בכדי פליטת דם וציר לימא אפילו לא חלליה בי טבחא הא דבעי ליה לאורחא דאין חושש לסלוק ממלחו לעגל הא דבעי ליה ליומיה לקדרתו. ועוד דאי משום הא מאי הועילו באותה ראשונה והא איכא לחלוחית דם שעל פני הבשר שהוא פולט מחמת מלחו דמחמתיה צריך הדחה אחרונה אפילו לפי דבריו ואם ישתהה מלהדיח אחר מליחה יותר מכדי פליטת דם וציר יחזור ויבלע בבשר דמאי שנא שפלט מאי שנא שהיה על פניה מעיקרא וא"ת שאותו דם שפלט אין אנו חוששין לו לפי שהוא דם שנמלח ואינו אסור דבר תורה הוא הדין לאותו שעל פניו בשעת מליחתו שהרי כשמולח הבשר גם הדם שעל פניו נמלח אלא פירש משובש הוא שפירש והפירוש הנכון (במליחה) [בהדחה] ראשונה כדי שיתלחלח הבשר וידבק בו המלח וגם הבשר יהא נוח יותר לפלוט את דמו והעין יעוד על זה וכן פירש בתוס'.

עוד שם רב דימי מנהרדעא מלח במלחא גלילינתא ומנפץ לה. כתב המחבר ודאי רב דימי לאו למימר וכו' וזה וזה אינו נכון וכו'. אמר הכותב מה שכתב המחבר מתרי קראי שמיעה ליה מהרב ר' אברהם ברבי דוד ז"ל שכתב כן באיסור משהו ומן הרב רבי משה בר נחמן ז"ל שהסכים עם הרב ר' אברהם ז"ל בחידושי חולין. והוא מזקיקני להאריך דברי הגדולים בלשונם וזה לשון הר"ם ז"ל רב דימי מלח במילחא גלליניתא הראב"ד ז"ל פירוש שמי שאינו מולח במילחא גלילינתא צריך להדיחו בכלי מנוקב יפה יפה כדי שלא יחזור ויבלע דם הנבלע במלח שהוא נימוח עכשיו במים ורב דימי מנהרדעא מלח במילחא גלילינתא ונפץ לה ואחר כך מדיחה אפילו בכלי שאינו מנוקב שאין כאן אלא טיחה טיפת דם שעל פניו ואינה כדאי לאסור את הבשר דצונן הוא ופורתא היא ובטיל לגמרי עכ"ל הרב ז"ל. והתימה איך מלאו לבו לחלוק על גדולי ישראל שקטנם עבה

ממתניו וחולק בטעמים פגומים שאין בהם ממש דמה שאמר שלא אמרו מליח הרי הוא כרותח אלא בבשר שיש בו ממש אבל משקין לא דברים אילו דברי התול הן וכי המשקין אין בהם ממש ושמא שכלים נפרדים הם שאינן מקבלים מקרה וההוא בר יונה דנפל לכדא דכמכא דשרייא רב חיננא בריה דרבא מפשרוניא ושבחיה רבא משום דקסבר דכי אמר שמואל מליח הרי הוא כרותח הני מילי דאינו נאכל מחמת מלחו אבל האי הרי נאכל מחמת מלחו כלומר הכותח נאכל היה מחמת מלחו וכן פירש הרמב"ן ז"ל אותן בר גוזלא לא מליח הוא אלא הכותח הוא שיש בו מלח אלא שהוא נאכל מחמת מלחו ואי נמי היה מליח שהוא נאכל מחמת מלחו ע"כ וכן בספר תרומה אלמא כשנאכל מחמת מלחו הוא שאמרו אינו כרותח הא בשאינו נאכל מחמת מלחו הרי הוא כרותח אילו דברים פשוטים הם בין לגדולים בין לקטנים בין לתינוקות של בית רבן.

עוד פירש הוא דברי רב דימי כלשון הזה הנכון דרב דימי היה מולח וכו'. ובאמת אין זה נכון דשיבוש גמור חדא דרב דימי לא שמענו מדבריו אלא שהיה מולח במילחא גלגלינתא ומנפץ אבל שהיה יותר מכדי שעור מליחה לא שמענו ואם כדבריו עיקר הכל הוא שהייה היתרה ואיך חסרוה מכאן והיה להם לומר מלח במלחא גלגליתא ומשהה לה ומנפץ לה. ועוד הטעם שכתב פגום מעיקרו דודאי המלח או שורף הדם בטבעו או מושכו ואינו שורפו א"ת שהוא שורף מה לי דקה מה לי גלגלינתא ואם אינו שורף אפילו גלגלינתא פולט ועד שידיח דמי הבשר הטוחים עליו אינו כשר ואיך יכשיר רב דימי בלא הדחה כלל. ועוד שהוא בא להכחיש את הראות ואוחז את העינים אנו רואים את המלח ואת הבשר מלוכלכים בדם והוא אומר שעבר לגמרי ועוד שאם כן למה מנפץ אותה שאם המלח שורף אין כאן דם כלל לא בבשר ולא במלח ואם אינו שורף הרי יש טיחת דם על הבשר ובמלח ואולי יאמר בזו שלא היה הניפוץ לצורך ההכשר אלא כדי שלא יקדיח המלח את תבשילו ואין אלו אלא דברי הבאי. ועוד דבמתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ואיך יאמר רב דימי שלא יקדיח וכן הסכימו כל חכמי ישראל ובהלכות גדולות מנפץ ליה ממלחיה ומדיחה שפיר ושרא לבשולי.

עוד שם כתוב אפילו בשר שנמלח ועומד וכו'. אמר הכותב בדקתי אחר דברי הרמב"ן ז"ל ולא מצאתי לו כן אעפ"י שאני בקי יותר ממנו ואני תמה שהוא סותר דברי הר"ב ז"ל כחמין על נתר מרצונו הפשוט כמו שהראתיך בעיניך כאן בכמה וכמה מקומות ולפעמים מביא ממנו ראיה. ועוד כי תלה בו דברים שלא אמרין מעולם בוקי סריקי. ומה שכתב המחבר דברים פשוטים ומחוורין הם ומשם רבנו רב ר' יונה ז"ל אמרן וכבוד הרב מורנו במקומה מונח שאפילו אמרו בן תדל היה לן לקבלן לרוב פשיטותן כל שכן שיצאו

מפי רבנו ז"ל ומה שאמר שאם כן א"א דלא לשתמיט גמרא לאשמועינן הכי הא ודאי אשמועינן לכל מאן דאית ליה דגרסינן התם רב ששת מלח גרמא גרמא ואמרינן עלה תרי מאי טעמא לא דלמא פלוט האי ובלע האי חד נמי דלמא פליט האי גיסא ובלע האי גיסא ובלע האי גיסא אלא לאו לא שנא כלומר דבין הכי ובין הכי כל דטרידי למפלט לא בלעי. אלמא שמעינן מיהא בהדיא דכל היכא דלא פלט דם וציר בלע בשרא דמא דנפיקא מניה כי היכי דבלע דמא דמעלמא ועל כרחין כיון דבעינן הדחה בתר מליחה משום דם דאיכא על בשרא אי נמי על מלחא הוא וכיון שכן כי נייח מלפלוט הדר בלע והעין תעיד שחרצי המלח מלאין דם וחוזר הוא ונבלע בבשר בחמו של מלח ומה שכתב שהכל כבר בירר הוא שאין טיחת דם נשארת אחר פליטת ציר שהציר מעבורתו. זה דבר בטל ואין ראוי לשמעו שלא בירר ולא יברור והעין תעיד על זה. ואיך אפשר לומר כן חדא שאין הציר היוצא לאחר מכאן מדיח את הדם ואפילו היו נגררין מים על הבשר לאט כדרך שהציר נגרר עליו מעט מעט ובנחת לא היו מדיחין את הדם שעל הבשר ותדע לך דהא אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מולח יפה יפה ומדיחו יפה יפה ועל זה אמר הרב בעל הלכות ונחוויריה שפיר והוא אומר שהציר המועט ההולך לאט מעבירו לגמרי אין זה אלא שבוש גמור ובר מן דין על כרחין איכא טיחת דם בקמטין שבמלח ואיהו הדר ונבלע. ועוד דעל כרחין דם גמור פלט ויצא על פני הבשר והוא אסור ודאי ואם כן האיסור ברור ואין לך עדים שעבר כי עבר עליו ציר ואם כן היאך אתה מתירו מן הסתם וא"ת שהדם נמלח ודם שמלחו לאו דאורייתא א"כ אף בשנמלח עליו בשר אחר יהא מותר דהכי נמי איכא ספיקא שמא לא נבלע ואת"ל שנבלע דם שמלחו לאו דאורייתא ורב ששת למה היה מצריך למלוח גרמא גרמא וגם הוא הקשה לעצמו עדיין נחוש שהמלח שהוא בלוע מדם מצוי הוא שיהא ניתך והבשר בולע והוצרך לתירוץ פגום שכך כתב שאין חוששין לכך לפי שהדם נפגם הוא במלח ותו לא מתסר מלח אמטולתיה דלא אורחיה דדם במלח שהרי דם שמלחו מותר דבר תורה עכ"ל. וזה לשון גרוע ועומד הוא חדא דמכל מקום כיון שהוא מצוי להיות ניתך. היאך אפשר לשהות מלהדיח אחר שפלט דמו וצירו וכי לא נחוש לאיסור פגום מלהתערב עם הבשר ואם כן למה ידיח יפה יפה אחר מליחה והלא הדם פגום ולא ניחוש לו. ועוד דאם זאת הדרך מוציאתו מידי עברה ע"כ אפילו בשר שנמלח עליו בשר אחר לאחר שפולט הוא דמו וצירו יהא השני שבלע מן הראשון מותר שהרי הדם שנבלע בו פגום ודבר פגם אינו אוסר וכל שכן איסורין של דבריהם. ועוד שאם כן עלה בדעתו הלשון שכתב פגום דלמה הרכיב הדם על המלח ואמר שהדם הוא נפגם במלח ותו לא מיתסר מלח אמטולתיה דלאו אורחיה

דדם במלח וכי משום עצמו של מלח שנבלע בבשר אנו באין לאסור את הבשר שנצטרך לומר דלא מתסר מלח אמטולתיה הא אין המלח נאסר ואוסר שאין המלח נעשית חתיכת נבלה שאם כן לא תמצא לעולם בשר מליח שלא יהא נאסר שהמלח בלעו מדם ונאסר והוא נבלע בבשר ונטעם בו וטעמא לא בטיל אלא הדם הוא שנפגם לפי דבריו ולא היה לו לתלות בפגמו של מלח אלא בפגמו של דם וסוף דבר איני מוצא לו שום דבר ושתיקתו היתה יפה לו מדיבורו ואין אנו צריכין לקושיתו ולא לתירוצו ומה שהביא יטול בשכרו.
עוד כתב שהרמב"ן ז"ל כתב שהדם נשרף במלח וכלה שהמלח דבר אוירי ורך וראיה לדבר שאין המלח מזוהם בשבילו והוא מזוהם בשביל חלב ושומן ז"ל. גם זו לא מצאתי לו לרב ז"ל וא"א לומר כן שאם כן למה מנפץ את המלח והלא המלח מותר גמור הוא שאין בו הדם שכבר נשרף. ועוד למה מדיח ואדרבה מצאתי לו לרב ז"ל הפך מזה לגמרי שהוא ז"ל כתב דלצלי אין צריך מליחה ואפילו לגרסת הספרים דגרסי בפרק הקומץ לצלי לא להצריך מליחה לצלי קאמר אלא להקל קאמר והכי קאמר מי שרוצה למלוח צלי מותר ואעפ"י שאינו מדיחו וצולהו עם מלחו וקמשמע לן דלא תימה שעם מולחו אסור עד שידיחנו מפני שהמלח בולע את הדם והוא נאכל עם הצלי אלא המלח ע"י האור מפלט פליט מבלע לא בלע הילכך לצלותו בלא הדחה ובלא ניפוץ שרי אלו דברי הרב ז"ל ומהם אתה למד שהמלח במולח לקדרה בולע הוא ולא שורף. והראיה שהביא ואמר שאין המלח מזוהם בשבילו והוא מזוהם בשביל חלב ושומן. זיהום זה לא ידענו מה הוא אם שאינו מזוהם לקבל עיפוש המלח אינו מתעפש ולא מסריח לעולם אדרבה הוא שומר את אחרים מעיפוש וסרחון. ואם זיהום שאין הבליעה ניכרת שאין שנוי נראה בו העין תעיד שכל מה שמלחו בו משנה צורה לא מצד עצמו אלא מחמת הבלע שבתוכו ואם מלח לבן הוא אחר מליחה משחיר. גם הטעם שאמר שהמלח אוירי ודק הרי הוא משתעי בלישנא דחכמתא ולא ידעינן מאי עד יבא מורה צדק ויורנו.
עוד שם כתב דבשר שלא נמלח כלל שנתנוהו עם בשר קודם פליטת דמו וכו'. אמר הכותב כמה פעמים שנה בחטא זה וזה שבוש גמור מכמה צדדין שרובן של חכמי ישראל הסכימו שכל שנמלח כשיעור מליחה לקדרה הוי רותח והראיה מדרב ששת דמלח גרמא גרמא ואעפ"י (כן) שאין הטענה כן ואין ההלכה כן לא מן הטענה הזו אלא משום דקיימא לן דכל דטריד למפלט לא בלע הא לאו הכי ודאי אסור לכולי עלמא והייינו כשיעור מליחה. וכן מקדרה שמלח בה בשר וכן מעובדא דרב מרי בר רחל דאימלחה ליה בשר שחיטה בהדי בשר נבלה ואסרה רבא וסתם מליחה מליחה דקדרה היא וכן דגים טהורין דמלחן עם דגים טמאין וכן אטמאתא דריש גלותא דאימלחן בגידא נשיא

וכאלה אין מספר וכיון שכן כל העלון שמלח ופולט והתחתון תפל שאינו טרוד לפלוט או שנמלח הראשון קודם השני וגמר הראשון לפלוט דמו וצירו ושוב אינו טרוד לפלוט עד שלא גמר השני פליטת דמו הראשון שבולע מן השני נאסר מפני שאינו טרוד לפלוט וכן כתב הרמב"ן ז"ל גבי עופות שמלחן זה עם זה דאמרו שאסורין זה לשונו. ואיכא למידק משמעתין שאם מלח בשר ונפלט ממנה דמו שאסור למלוח באותו כלי עצמו בשר אחר משום דהא נייח קמא ופליט בהדא והדר בלע קמא מינייהו ומיהו כל זמן שהוא פולט ציר ומיחל אף על פי ששהה כדי מליחה ויצא ממנו דמו איכא למימר איידי דטריד לא בלע אי נמי פליט והדר פליט אבל מכיון שנינוח הראשון לגמרי מלפלוט אם מולח השני עמו אסור עכ"ל. ותדע לך שאם אין אתה אומר כן למה אנו צריכין לכלי מנוקב שאפילו מלח בכלי שאינו מנוקב ונכבש בתוך הדם אינו נאסר דצונן וצונן הוא ובהדחה של אחר מליחה סגי ליה. ולא עוד אלא אפילו קודם שיעור מליחה הטיפות מיהא שנפלטות מחמת המלח חמות הן מיד ואוסרות כחמין על גבי צונן מיהא ואפשר יותר לפי שהטיפות כשהן מתמידות לינטף על התפל שתחתיו מחממות אותו ואוסרות לגמרי. ותדע לך מבשר שחוטה שנמלחה עם בשר נבלה דרב מרי בר רחל ואסרה רבא ומדקאמר ואסרה שמע מינה דלגמרי אסרה ולא בשיעור קליפה לבד וכן דגים טהורין שמלחן עם דגים טמאין דקתני אסורין. וכתב הרמב"ן ז"ל טעמא דמלתא דאע"ג דהוי כחם בתוך צונן דבקליפה שרי והכא קתני אסורין דמשמע לגמרי יש לומר מתוך שהיא פולט לתוכו כל שעה ושעה טעות מלוחות שהן כחמות אוסרין אותו לגמרי שלא יאמרו קולף אלא כעין חתיכה רותחת לתוך חלב צונן שהוא מתגבר עליו ומצננו אבל הכא כולי חיים מרוב טפות מלוחות שהן חמות בעצמן כן נראה לי וכן עיקר. ע"כ לשון הרב ז"ל. עוד כתוב שם את"ל שיאסור האחר לא סגיא ליה במליחה שהמליחה באה להכשיר הבשר מדם שבגופו להפליט מה שהיה פולט בפושרין עד שלא יבא לכלל רותח אבל אין לנו שיפלוט כל מה שהוא בולע על ידי אחר ואין לנו לסמוך בזה וכן דעת מורי הרמב"ן ז"ל עכ"ל ואעפ"י שכתב שאין כן דעת הרב ז"ל לא מכל מה שאמר כאן הוא אומר כן שהוא כתב כאן בכלל דבריו שאין המליחה באה להכשיר אלא מה שהיה פולט בפושרין עד שלא יבא לכלל רותח וזה טעות גמור וכמו שכתבתי למעלה ואף הרמב"ן ז"ל שהוא מסתייע עמו בזה סבור כמו שכתבתי למעלה בפי' וכתבתי לשונו. ואינו אומר כן כאן אלא שאין המלח מפליט דם (בכדי) [נכרי] שבלע ויש מגדולי ישראל רבים שהסכימו בזה שראוי לסמוך עליהם כמו ההר"ר יונה והרב בעל התרומות והרב בעל המאור זצ"ל וגדולה ממנה עוד אמרו שהם התירו אפילו בבשר שבלע דם מעלמא

אפילו לאחר שפלט כל דמו משום דכבולעו כך פולטו. ובזה הני חוכך להחמיר ובזה הוא שנחלק הרמב"ן ז"ל אבל כשלא פלט מתיר דכל אימת דפליט פליט גם דם שבלע וכמו שכתבתי למעלה משמו והעתקתי מלשונו והתימה ממנו שהוא הולך כנגד הרב ז"ל ברוב המקומות ולעתים בא להסתייע ממנו אעפ"י שאין לו בהם כדי סיוע ובאמת נראה שאינו יודע מדברי הרב אלא מעט.

עוד שם כתב שאסור למלוח כבד על בשר וכו'. אמר הכותב דברים אילו בחזיון לילה נאמרו לו ואדרבה אילו באנו לדין יותר חמורה כאן המליחה מן הצלי שהצלי כח האש גדול להפליט מה שבולע הבשר ממנו ואפילו היה הבשר הנצלה עמו יוצא מידי דמו וצירו כמולייתא דכבולעו כך פולטו מה שאין כן במליחה ועוד דאין האש מניח את הדם הנפלט להבלע כל כך דנורא משאב שאיב ושריף ואפילו הכי חוששין לכתחילה מחמת שפע הדם שבכבד וכ"ש במליחה שאין כחה גדול כל כך שכל דם שנפלט מן הכבד עובר על הבשר ואין המלח שורף שום חלק ממנו זה יותר קרוב שנבלע בבשר ואעפ"י שפולט דם וציר אין פורתת פליטה זו מצלת משפע דם הכבד אלא דבדיעבד שרינן בין בצלי בין במליחה משום דדמא משרק שריק וזה נכון וברור.

עוד שם דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין וכו'. אמר הכותב מסכים הייתי שלא לייגע את עצמי להשיב על זה לפי שהיגיעה יתירה על השבח ולקיים בנפשי דכל הדברים אשר ידברום אל תתן לבך שאינן אלא דברי נערות אלא כדי שלא יחשוב מי שיראנו מדלג על זה כמודה אמרתי אחר שנכנסתי א"א שלא אשיב ועתה ראו כמה מלא את המגילה בהבלים ובמה שאין לו שום קיום חדא שאם מי שפירש שאף העופות אסורין סובר דאמרינן אפילו בשאר האיסורין חתיכה עצמה נעשית נבלה ורוטבן של דגים אסור למה לי משום דפלטי דגים דם שבלעו והדר בלעי עופות אותו דם תיפוק לי משום רוטבן של דגים שבלע עופות ואפילו בעודן פולטין. ועוד אותו דם שאין רשומו ניכר ברוטב היאך יאסור את העופות והלא מועט שבמועט הוא שאתה אומר שאין רשומו ניכר. ועוד שאין הדם נבלע מעצמו בעוף שהעופות פולען וכיון שכן אף כשנתערב הדם עם הרוטב אינו נבלע שאין הרוטב ערב לו שיכניסנו בשיתופו ולא שיכנס עמו דרך גנבה. ותדע לך דלעולם אין הדם נכנס בעוד שהבשר פולט ואפילו ע"י תערובת רוטב שאל"כ שפיר קאמר רב ששת שאין מולחין חתיכה על גבי חתיכה שהמלח מפליט את הדם וכן נמי רוטבו של בשר ובשיתוף הרוטב שאין פליטת דם וציר מעכבה מלבלוע רוטב יכנס גם הדם ואף אנו נאמר דאפילו חתיכה אחת אסורה דפליט האי גיסא ובלע האי גיסא ועוד שאם אתה אומר כן אין לך בשר מותר במלוח לעולם שהמלח ודאי נכנס בכל חלקי

הבשר ויש דם במלח ואם כן יכנס הדם עם המלח ויאסור וע"כ אומר ר"י בעל התוספות שאין דבר מוליך מה שנתערב בו אלא כמה שהיה אותו הדבר המעורב יכול לילך מעצמו וזה הוא איסור קליפה שאם אין אתה אומר כן אין לך איסור קליפה לבד לעולם שקליפה זו ראשונה אסורה והיא תאסור את האחרת שבצדה והשניה את השלישית וכן לעולם וכ"ש אם היתה הקליפה הראשונה שמנה שיש בה כח לפעפע ואלו הדברים מוכרחים הן. ואם כן איך יכנס אותו דם אעפ"י שאין רשומו ניכר עם הרוטב כיון שאין כח בדם מצד עצמו להכנס בעוד שהעופות פולטין. ועוד שאפילו בבשר בחלב החמור שנעשה הכל כנבלה והרי הוא כגוף אחד אסור לגמרי והרי הוא כחלב אסור לאסור את החלב כמין במינו וכבשר נבלה לאסור את הבשר כמין במינו ואפילו הכי אינו אוסר הבשר שהוא מינו בנגיעה בצלי אלא בשרוטב מכסה אותה וכדמוכח בהדיא בשמעתא דנראין דברי ר' יהודה בשלא ניער בשלא כסה ודברי חכמים בשניער וכסה דכל שאין שם רוטב לערב ולהוליך אנו רואין את הבשר כאילו אינו פולט אלא ציר ורוטב של היתר בלבד וכל שכן בשאר האיסורין. עוד חזר ומצאו דברי רש"י ז"ל חן בעיני ולא מטעמו שכן כתב אעפ"כ דברי ר' שלמה ז"ל עיקר ולאו מטעמיה אלא דבליעתן של דגים מדם העופות לאחר שנתיבשו הדגים מסתמא אין כדי לחזור ולפלוט וזה נכון ע"כ. קרא נכון לאין נכון לו מכמה טעמים דמכל מקום לפי מה שכתב היה לו לאסור אפילו העופות מפני רוטבן של דגים שנעשו חתיכת נבלה. ועוד אי זה טעם יש במה שאמר שנתיבשו ואין בהם כח לפלוט וכי הדגים המלוחין הרבה הם יבשים כ"כ שאין בהם כדי לפלוט ושלא יאסור תערובתן.

עוד כתב הא דאמרינן דגים אסורין למימרא דבעי קליפה כיון דמחמת מליחה הוא דמיתסרי ע"כ וזה ודאי שבוש וכל מקום שאמרו אסור סתם לגמרי קאמרי ובשום מקום לא אמרו איסור במה שאינו צריך אלא קליפה ואדרבה אומרים בו מותר וכמו שאמרו בכיצד צולין חם לתוך צונן ושמואל אמר מותר ואע"ג דבעי קליפה וכדאמרינן אדמקרר ליה מבלע בלע ואהדרו שצריך קליפה ובהנהו אטמאתא דבי ריש גלותא דאמלחן בגידא נשיא אמרינן רבינא אסר ורב אחא בר רב שרי ולא שרי לגמרי קאמר אלא שרי בקליפה אלא לעולם במקום שצריך קליפה לחוד אומרין מותר או קולף אבל אסור סתם לעולם לא ובדג טהור שמלחו עם דג טמא שאמר שאם היה הטהור תפל וטמא מליח אסור לגמרי קאמר וכן רב מרי דאימלחא ליה בשר שחוטה בהדי בשר נבלה ואסרה ליה רבא לגמרי אסרה מדלא קאמר צריך קליפה וכן כתב בפירוש הרמב"ן ז"ל ולא שהיה צריך לפרש אלא מפני שהוקשה לו למה אסורין לגמרי דמאי שנא מחם לתוך צונן דסגי ליה

בקליפה. ותירץ משום דטיפות מלוחות שנופלות עליו חזר הבשר כלו להיות חם ואלו דברים ברורים הם.
עוד שם כתב המחבר לענין ביצים דבגופה של תרנגולת וכו'. אמר הכותב איהו חלם ואיהו מפרש ומאין לו שאין בהם דם אעפ"י שלא נגמרו וכל שהן חשובין כבשר. אף לענין בשר בחלב דרבנן למה לא יחשבו כבשר לענין דם דאורייתא וכן הסכימו רבותינו הצרפתים ז"ל וכן הרב בעל התרומה וכן האמת.
עוד שם כתוב אין מולחין אלא בכלי מנוקב וכו'. אמר הכותב כבר כתבנו למעלה שיש בכלל אלא כמה מיני שגיאות וגלינו אותם לעין כל.
עוד שם וכמה ישהה הבשר בכלי שאינו מנוקב ויאסר כתב הרב ר' יהודה ב"ר ברזילי ז"ל ברצלוני וכו'. אמר הכותב הוא חישב ראיה זו לשגגה ולא הרגיש במה שאמר שהדגים חמין וכשמוציאין פליטה זו הם בולעין שאם כן הוה ליה כחם לתוך צונן ואינו נאסר אלא כדי קליפה ואנן אסורים קאמרינן דמשמע כלן ואילו איהו אזיל לטעמיה שכתב למעלה שכל שבמליחה אינו איסור אלא כדי קליפה וכבר כתבנו למעלה שזו שגגה גמורה ואסורין לגמרי קאמר וכן הרמב"ן ז"ל וכמו שכתבתי למעלה.
עוד כתב שדברי הרב הם עיקר ומיהו הרב ז"ל לטעמיה דסבר דבשיעור מליחה חשוב מליח כרותח אבל לדידן לא חשיב מליח כרותח עד שנשתהה הרבה שמלח עד שטועמין בו אחר שנתבשל טעם המלח כמו שנתברר למעלה ע"כ. וזה כבר ביארנו למעלה שאין זה ממש והוא נעשה חולק לעצמו עם כל החכמים וראיות חזקות יש לבטל דבר זה ואין צורך לכתבן שנית ולא עוד אלא כל טפה וטפה שנפלטת על ידי המלח חמה ואינה נאכלת מחמת מלחה ועוד כתבתי למעלה וכן כתב הרמב"ן ז"ל וכבר כתבתי דבריו בלשונם למעלה.
עוד שם כתב ולענין כלים שמלחו בהם בשר גרסינן בפרק כל הבשר יתיב רב כהנא אחוריה וכו'. אמר הכותב לא די לו שכתב זה פעמים שלש ולא הרגיש במה שיש לו עליו מן הקושיות החזקות ושרוב חכמי ישראל הסכימו על מה שכתב המחבר ומכללן הרמב"ן ז"ל דכל טפה וטפה הנוטפות מן הבשר מחמת מליחה חמה ואפילו במליחה דקדרה והוא חוזר וכותב לרבות בחטא ועוד שהוסיף כאן לשון מבולבל לשון מקולקל שאפילו אם יעמוד דניאל היה מן התימה שיוכל לפתור אותו ולידע מה הוא בשר שאינו נאכל בתורת בשר שאינו מליח והראב"ד ז"ל שחלוק בדבר פי' אינו נאכל מחמת מלחו כגון בשר דבעי ליה לאורחא. ועיקר דבר זה כבר כתבתיו למעלה בארוכה פעמים שלש בראיות ברורות והסכמת רוב חכמי ישראל.

עוד שם כתב בשם הראב"ד ז"ל דקערה שמלח בה בשר וכו'. אמר הכותב חמסי על עצמי שהכנסתי עצמי להשיב על דבריו ואינו כדאי ואחר שנכנסתי אי אפשר לי להעלים עיני אמר כי דינין אילו לא נתחוורו בעיני המחבר. ואני אומר חס ליה למחבר שיאסף אסיפת שבושים גמורים כאילו שלא כתב כאן אלא שבוש אחר שבוש וטעות אחר טעות. תחילת דבריו אמר כי שיטתו מיישרת הכל. והיא מסרכת דרכיה שאם הקערה שמלחו בה בשר אעפ"י שאינה נקובה אינה נאסרת וכן הבשר עד שישהה שם עד שטועמין בו טעם מליח אפילו לאחר הדחה אם כן למה אין מולחין אלא בכלי מנוקב דהא בכדי הכשר מליחה לקדרה אינו נעשה מליח כרותח אלא צונן ואילו גבי דגים ועופות שמלחן זה עם זה דאמר רב נחמן אמר שמואל אסורים אקשינן היכי דמי אי בכלי מנוקב אפילו דגים ועופות נמי שפיר דמי ואי בכלי שאינו מנוקב אפילו עופות ועופות נמי דאלמא דבכלי שאינו מנוקב אפילו בכדי שיעור מליחה אסורין משום דה"ל כבושין וכבושין הרי הוא כמבושל וכן הא דאמר שמואל קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח. סתם מלח בהכשר כשיעור מליחה משמע. וכן שמעינן לה מדאמרה רב ששת מלח גרמא גרמא ואמרה עלה תרי מ"ט לא דלמא פליט האי ובלע האי חד נמי דלמא פלט האי גיסא ובלע האי גיסא דאלמא אפילו קודם שגמר הבשר פליטתו הרי הדם הנפלט מעט מעט כל טפה וטפה נעשית כרותח ונבלע אלא משום דכל שטרוד לפלוט אינו בולע דם ואם כדבריו לעולם אין חתיכה אוסרת חברתה דכל שיש בו דם אינו מליח כרותח ואינו בולע ואחר שפלט כל הדם ונשתהה עוד זמן במלחו אין כאן דם שיבלע אלא ציר ולמאי קא חייש רב ששת. ושמואל דאמר אין מולחין בשר אלא בכלי מנוקב ולמה לא ימלח והלא צונן הוא ואין מולחין אפילו בשיעור מנוקב הוה ליה למימרא אלא באמת שבושו ניכר לעיניים הוא בזה גם נמשך לטעות אחר שבוש זה ואמר שא"א לקערה נקובה שתאסר מחמת מליחה שקודם שתבא לכלל מליח כרותח דינו כצונן ואח"כ כבר כלה כל הדם וכבר הדיחתו פליטת ציר וכי ציר מועט הנפלט דרך מליחה מדיח הדם שעל פניו והלא הדחה יפה יפה במים צריך דאמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה. ועוד אפשר שיאמר מי שיש לו מוח בקדקדו שהציר היוצא מעט לאט וידיח מי הבשר היש טעות ושבוש נראה לעינים יותר מזה. ועוד שבוש אחר גמור שאמר ואי משום מלח שניתך עם דם שנסרך בו כשם שאין הבשר נאסר מחמתו כך אין הכלי נאסר מחמת כך. ולפי דבריו מי הגיד לו שאין הבשר נאסר בכך. דאילו לדידן שפיר דמי שלא יאסר הבשר אע"פ שהדם מלות וכרותח משעה שניטף לפי שהבשר טרוד לפלוט וכל הפולט אפילו ציר אינו בולע דם משא"כ בכלי שהכלי בולע ואינו פולט ואין לו דבר

שיטרידנו מלבלוע. אבל דברי שבושין גמורין הן. ומה שתלה בזה הכשר למלוח שתי פעמים בכלי אחד. לישקול טיבותיה ולישדיה אחיזרה דלא צרכינן לטעמיה דכבר כתב המחבר טעם ההיתר דכל דטרד למפלט לא בלע דם. ועוד יש שבוש אחר במה שאמר שכל זמן שהבשר נאסר הקערה נאסרת שהבשר אינו אוסר הקערה ואיני מרתיחה אלא הדם הוא שנעשה כרותח ונבלע בקערה ואפילו אין הקערה רותחת ואפילו לשמואל דאמר תתאה גבר נכנס כדי קליפה וכדאיתא בפסח שני בפרק כיצד צולין וכל שכן לרב דאמר עילאה גבר. עוד טעה טעות אחר גמור במה שכתב שאם נתנו בה בשר שדינו כרותח מחמת מלחו נאסר מחמת הקערה ואפילו קודם פליטת ציר דאף ע"ג דבשר לא בלע דם כל היכא דפליט אפילו ציר שאני קערה שהיא בלועה דם בפתוך ופולטת ובשר בולע בודאי מן הפותך. ויש בזה כמה שבושין דמי עדיף דם שנבלע בדפני הקערה מן הדם הזב מן החתיכות ובודאי המלח פתוך משומן החתיכות ומפליט מציר בשעת מליחה עם פליטת הדם וכיון שכן למה אין החתיכות בולעות דם בפתוך להצריך מיהא כדי קליפה כמו שאמר. ועוד לעולם אין הדם נכנס אפילו בעירוב ושותף של דברים אחרים אלא במקום שהוא יכול ליכנס מעצמו ושותפו מניחו ונכנס ותדע לך מבשר מלוח שהמלח נאסר מחמת בליעת הדם והמלח נכנס בכל החתיכה ואפילו הכי אין הבשר נאסר מחמת המלח וטעה בזה כמו שאמר שהמלח אין מכניס עמו דם הפתוך בו ועוד דאי לא תימא הכי אין לנו לעולם איסור קליפה שקליפה זו אוסרת קליפה אחרת חוצה לו וכן חברתה לחברתה הסמוכה לה וכן לעולם אלא כמו שאמרנו וכן האמת וכן כתב בפי' ר"י בעל התוספות אלא שהבשר נאסרת באמת מחמת טענה אחרת אם היא קערה שאינה נקובה לפי שהבשר נכבש בתוך הדם שהוא כרותח מחמת פליטתו וכבוש הרי הוא כמבושל ומיהו דוקא כל ששרוי בתוך הדם אבל מה שהוא חוץ ממקום כנוס הדם מותר ואפילו יש שומן באותו מקצת השקוע בתוך הדם. ומזה ידוע גם טעות אחר שכתב והוא מ"ש וקערה שאינה נקובה ומלחו בה בשר והגיע לכלל מליח כרותח כולו נאסר לפי ששורה בתוכו וע"י שרייתו נבלע כלו. וזה טעות גמור לפי שאינו נאסר אלא מה ששרוי בתוך הדם הנפלט וכמו שכתבנו ודבר זה מתברר ממתניתין דטפת חלב שנפלה ע"ג החתיכה וממ"ש עליה בגמרא לענין נוער וכסה. הנה שנשתבש בזה כמה שבושין וקרא לדברים אלו דברים מחוורין ופניו לא יחוורו. גם מ"ש ואם נקבה אחר שנאסרה ונתן שם בשר כל זמן שנשתהה שם בכדי מליח כרותח הרי זה אסור כדי קליפה טעות הוא לדעת הראב"ד ז"ל שאפילו לא נשתהה שם אלא קצת אסור שהכלי אסור והרי הוא כרותח וצונן לתוך חם אסור דקיימא לן כשמואל דאמר תתאה גבר. שכן דעת הראב"ד ז"ל דקערה שמלח

בה בשר ונאסרה אפילו לאחר שהודחה הרי היא כרותח ואוסר כדי קליפה אפילו היתר צונן שהדיחו בתוכו ואפילו היתר ניגוב אלא שבזו לא נ"ל דברי הראב"ד דמדקאמר אסור לאכול בה רותח משמע דצונן מותר בין לח בין יבש.

עוד שם כתב דקערה שמלח בה בשר שמותר לאכול בה צונן בין לח בין יבש וכו'. אמר הכותב צפיו עורים כלם ואנה מצא הוא ההשואה הזו הפשוטה שעשו הקנוח יפה כהדחה ואי משום דאמרינן בסכין ששחט בה טרפה והלכתא בצונן ואי איכא בליתא דפרסא תו לא צריך אדרבה דוקא מיניה איפכא דאי קנוח והדחה שוין למה ליה למימר הכי פשיטא ומאי קמשמע לן אלא לומר דאינו צריך הדחה אלא אפילו בקנוח סגי. ואיך לא נתן לב במה שאמר בסכין ששחט בה צונן דבעינן הדחה ולא אמרו בעיא קנוח לפי הגרסא הנכונה דגרסינן בעיא הדחה כלום הסכים והיא גרסת הספרים ורוב חכמי ישראל גורסין כן כמו שנכתוב בסמוך בס"ד ומינה שמעינן דבעינן הדחה ולא סגיא בקנוח ומאן דאמר לא בעיא כלום ואפילו קנוח דלהכשירה בלא כלום א"א דהא איכא טיחת דם שטוחה עליו אלא שהדחה הוא דלא בעיא הא קנוח בעיא. וזה דבר פשוט וכן פירש שם הרמב"ן ז"ל וז"ל צונן אמרי לה בעיא הדחה ואמרי לא בעיא הדחה פירוש הסכין ולא בעי אלא קנוח בעלמא ע"כ מכאן נראה שאינו בקי אפילו בדברי הרמב"ן ז"ל. ועוד חשב להגיה מלב דברי המחבר בזה וכתב ז"ל ועוד לפי דבריו שהוא סבור שהסכין אגב דוחקה פולטת מן הבלוע אמאי מהניא ליה הדחה דהדחה לא מהניא מידי לענין פליטה אלא לענין טיחה שעל גביו ע"כ וגם זה אינו דזה מן הענין הראשון שכתבנו דהדחה מהניא קצת אפילו לבלוע שלא להפליט אחר ההדחה חתיכת צונן מיהא והיינו דלמאן דאמר בעיא הדחה לא סגי ליה בקנוח יפה. והדחה מיהא מהניא ואל תתמה שהמים הצוננין מפליטין הן קצת שהרי מכשירין כלי היין אפילו מכניס לקיום וכיון שכן אף בשאר האיסורין כגון דם שבלע הסכין בדם מועט של בית השחיטה שאינו מסתרך כ"כ כדפני הסכין עם ההדחה מפליט קצת וכשלא הטיח אעפ"י שקנח יפה קים להו דאגב דוחקא דסכינא מפליט קצת שהרי נעיצה בקרקע מהניא ואפילו בסכין של נכרים הבולעין אפילו ע"י אש ואפילו שומן הנסרך ואפילו לחתוך ביה אתרוג וצנון החריפין ואעפ"י שאין הנעיצה מכשרת לכל שאינו מכשרת לחתוך בו רותח גמור. ע"כ אין מן התימה אם דם הנבלע ע"י חם בית השחיטה המועט שאינו קרוב אלא לבלע של צונן ושאינו מסתרך כל כך אם יצא אגב דוחקא דסכינא בהדחה.

ועוד חשב להגיה על דברי המחבר בזה וכתב זה לשונו ועוד שהמחבר בעצמו כתב לענין בית השחיטה דההיא חם מועט שבו גורם לסכין לבלוע אגב דוחקא דסכינא אבל

לא להפליט הסכין אלמא דלא סגי טעמא דדוחקא דסכינא להפליט סכין אפילו בסיוע חם מועט כעין בית השחיטה ע"כ. וגם זה איננו שהמחבר לא אמר אלא שבחם מועט של בית השחיטה אינו מפליט שמנינות הטרפה שבלע שהוא מסתרך בדפני הסכין ולפיכך בהדחה או בקנוח בעלמא סגי לפי שאין בית השחיטה רותח אבל סכין ששחט בה בולע הוא מן הדם ואם חותך בה רותח גמור מפליט גם מה שבלע הסכין אבל צונן אינו מפליט לגמרי אלא די בהדחה למאן דאמר בעי הדחה ולמאן דאמר לא בעיא הדחה קסבר דאפילו אגב דוחקא דסכינא לא פלטה מידי ובקנוח סגי.

עוד כתב בהגהותיו בזה זה לשונו אלא דברים אלו כשגגה הם וכו'. ופעם זה טעם לפגם הוא וכל מי שיש לו מוח בקדקדו יודע שזה הבל ורעות רוח וכי הדם אינו נדבק בכלים כשאר הדברים הנדבקין והסכינים ששוחטין בהם מלאים דם ועוד מי לא עסקינן שחתך בה צונן תכף לשחיטה וקודם שאפשר להינות נפרך וחלילה שיחלקו ויסתפקו בזה כלל.

ומי שאמר לא בעיא הדחה קנוח יפה מיהא בעי וכן כתב הרמב"ן ז"ל שכבר כתבתי לשונו למעלה. ומה שאמר שהמחבר הביאו לזה מה שהיה סבור דכי אמרינן צונן אמרי לא בעיא הדחה אסכין קאי. האמת אמר כי המחבר כן היה סבור ועדיין סבור כן וכן האמת וכן פירוש הרמב"ן ז"ל וכן בעל המאור ז"ל ואעפ"י שרש"י ז"ל לא פירש כן מאן יהיב לן מעפריה ומלינן עיינין אבל זה חוץ מכבודו אין פירושו כאן עולה יפה ותדע לך חדא דגרסת כל הספרים בעיא הדחה ורש"י ז"ל בעי לגרום בעי הדחה. ועוד נ"ל ראיה גדולה דהא מדקאמר אסור לחתוך בה רותח דקאי אסכין הא דקאמר בתריה צונן בעיא הדחה אסכין דאיירי ביה קאי דאם כדברי רש"י ז"ל הול"ל חתך בה רותח אסור צונן בעי הדחה וזה נראה ברור מתוך דקדוק לשון זה דהו"ל למנקט רישא וסיפא או בסכין או במה שחותך בה.

עוד שם כתב לענין כבד גרסינן בפרק כל הבשר אמר ליה אביי לרב ספרא כי סלקת להתם בעי מינייהו כבדא וכו'. אמר הכותב זה הבל ורעות רוח דכיון דבעא מיניה רב ספרא לר' זעירא כבדא מה אתון ביה במליחה ואהדר ליה ר' אמי שלקי ליה ואכיל הכי קאמר ליה ר' אמי מלחי ליה ושלקי ואכיל ולומר דבמליחה סגי ליה ומליחה בעי דאי לא מאי אסהדתיה דר' זעירא ודכוותה אמרו בפרק היה קורא בתורה דגרסינן התם אמר רב חייא בר אשי זמנין סגיאין הוה יתיבנא קמי דרב ומקדים ומשי ידיה ומברך ומתני לן פרקין וכי תימא דלא מטא זמן קריאת שמע אם כן מאי אסהדתיה דרב חייא בר אשי וטעם המחבר נאה ומתקבל והוא רודף כחפץ אחר ההבל.

עוד שם מאי שנא לענין גופה דלא מבעיא לן דתנן הכבד אינה נאסרת למיסר חברתה נמי לא תבעי לך דתנן וכו'. אמר הכותב כל מה שכתב פגול הוא לא ירצה וכל היום מעיד על עצמו שאינו בקי לא בהלכה ולא בפירושה ולא בדברי ראשונים. ותדע לך שהוא כתב שדברי המחבר מתיר מרק פגולים ולומר שהשמנינות דאיסורא לא תמנענו טרדת פליטת דם הכבד מלהבליע ולא זכר מה שאמרו פרק קמא דחולין השוחט בסכין של נכרי רב אמר קולף ורבב"ח אמר מדיח ואמרינן עלה לימא מאן דאמר קולף קסבר בית השחיטה רותח ומאן דאמר מדיח קא סבר בית השחיטה צונן ודחינן לה דכולי עלמא בית השחיטה רותח מאן דאמר קולף שפיר ומאן דאמר מדיח איידי דטרידי סי' למפלט דמא לא בלעי דאלמא טרדת פליטת הדם מונע מלבלוע אפילו שמנינות שעל גבי הסכין ואע"ג דאיכא נמי דוחקא דסכינא וכ"ש הכא דליכא דוחקא ורב נמי דאמר קולף היינו דקסבר דבולעין אגב דוחקא דסכינא. ובמ"ש ח"ו נשתקע ולא נאמר מעיד שלא ידע דברי הראשונים ואף דברי רש"י ז"ל שרש"י כן פירש כדברי המחבר ז"ל בכבדא דאיסורא כגון דטרפה ומשום שמנינות קאמר דאוסרת את המתבשל עמה לפי שבלע מן הטריפה ואינה נאסרת אם של היתר היא ובשלה עם הטרפה אינה נאסרת לפי שטרודה לפלוט כל שעה ואינה בולעת כלום ע"כ לשון הר"ב ז"ל וכן ודאי בדין דמאי דקתני אוסרת קאמר אינה נאסרת דאי לא תימא הכי לפלוג וליתני בדידה ולימא הכבד אוסרת במה דברים אמורים בכבדא דאיסורא ומשום שמנינות אבל בכבדא דהיתירא לא שזו קושיא פשוטה בגמרא בכל המקומות בשאפשר להקשות לפלוג וליתני בדידה והשתא הוה אשמעינן בהדיא תרתי ולא שישנו אותה בלשון זר ועמוק ותני גוונא חדא בחברתא וגוונא אחרינא בדידה וא"נ לתני הכבד אוסרת ואינה נאסרת ואי נמי פעמים נאסרת ופעמים אינה נאסרת ולא קשיא הא דנתבשלה עם בשרא דאיסורא הא דנתבשלה באפי נפשה. וכן כתבו התוספות וזה לשונם צריך לפרש בעל כרחין כמו שפירש רש"י ז"ל דאינה נאסרת מפני שטרודה לפלוט כל שעה ואינה בולעת כלום ואפילו שמנונית דהא ליכא לפרושי אינה נאסרת מחמת הדם אלא מחמת שמנונית אם היא של היתר ובשלה עם כבד של איסור נאסרת דאפילו כשהיא פולטת דם בולעת שמנונית דאם כן אדמפליג בין אחרים לדידה הוה ליה לאפלוגי באחרים דבאחרים גופה המ"ל אוסרת ואינה נאסרת שאינה אוסרת אחרים מחמת דם שלה ע"כ. ואף הרמב"ן ז"ן כן פירש וז"ל כי דחינן לה ומוקמינן לה בכבדא דאיסורא לומר דס"ד סולדת היא מן האור ולא פלטה ולא בלעה שמנונית כלל ע"כ ואעפ"י שפירש הר"ב ז"ל הטעם משום שהיא סולדת מכל מקום בשל

היתר שנתבשלה עם האיסור פירשה. ועתה תראה זה שקורא עצמו בקי בענינים אלו כמה הוא בקיאותו.

עוד שם היכא דחלטי ליה לכבד בחלא או ברותחין שפיר דמי וכו'. אמר הכותב לא ידענו מאי אדון ביה או למד ושכח או כתב ספרו לתינוקות שאין בכל דבריו אלו אלא שבושין גמורין פתח בהיתר דם הסמפונות מפני שהוא דם שנתבשל ודם שבשלו אינו אסר אלא מדרבנן ולפיכך כל שחלטו את הכבד הרי הדם מבושל ומותר ולפיכך חלטי להו לרב הונא ורב נחמן ואכלי משמע כלו ואפילו לדבריו תינח רב נחמן דחלטי ליה ברותחין דדילמא רותחין ומבשלים אבל רב הונא דחלטו ליה בחלא ואכיל מאי איכא למימר וכי צונן חומץ מבשל ועוד רותחין דר"נ חולטין הם וצומתין אבל לא מבשלים. ועוד דהא מודה דמדרבנן מיהא אסור ואם כן היאך אכלי ליה כולי בתר חליטה וראה שאין זה מוציאו מידי איסורו והרכיבו על טעם אחר רעוע מהראשון וכמרכיב חגר על סומא ואמר שדם שבסמפונות כיון דבליעי בגופיה דכבדא עשאוהו כדם האברים תינח לפי טעותו בשלא פירש מן הסמפונות לתוך הבשר שבקדרה אבל מה שפירשו ממנו לתוך הקדרה מאי איכא למימר וכ"ת דלאחר שנחלט אין יוצא ממנו כלום אם כן מאי קמייתי ראיה מרב הונא ורב נחמן דחלטי להו ואמר ומסתמא לבשולי בהדי בשרא עבדי הכי ואם איתא דאסור דם שבסמפונות אפילו התבשיל אסור משום דם שבסמפונות והדם שבסמפונות אינו נפלט (אלא) אחר חליטה וכי תימא דנפלט אלא שאינו אוסר כיון שנתבשל קודם שיצא אם כן עוף שלא שחט את הווירידין אמאי אסור לצלותו כלו כאחד והא מה שנשאר בווירידין לא פירש מידי דהוי כדם האברים שלא פירש ולא עוד אלא שמתבשל ועוד שאם יפלוט אינו מתערב באחרים אלא נופל באש. ועוד אם כן כבדא עילוי בשרא דמתני רב דימי דאסור וכחלא שרי וקא מפרש טעמא כחלא עלוי בשרא שרי חלב שחוטה דרבנן כבדא עלוי בשרא אסיר דאורייתא ואמאי והא ע"י בישול נפיק ודרבנן הוא וכבר הותר מדאורייתא בפנים בתוך הכבד מחמת שנתבשל ולא יצא עוד שהיתר וקיל טפי מסמפונות דכשיצא אינו ניכר על גבי הבשר וטפי הוה להו למשריה בהא מדם שבסמפונות שנראה לעינים. ועוד שפעמים יפרוש לעצמו בעין דמי לא עסקינן שבדרך אכילתו או דרך חתוכתו יפול מדם הכנוס שבסמפונות בקערתו או נאמר שאסור עד שיאמר לאחרים אבלעו עלי ואנא איכול ובי דוגי דכבדא אמאי אסור דהא לא יצא אלא ע"י בישול וכ"ש דבשרא בדלא יהיב תרי תלת גללי דמלחא ועוד דלבתר הכי בעי לשפויי ועוד אי מהאי טעמא אפילו במליחה נמי לחודה לישתרו דהא דם שמלחו נמי כדם שבשלו וכי היכי דחליה מתרת את הדם שמסמפונות לפי דעתו שאמר שאפילו נתבשל

הכבד עם בשר ופולט את דם שבסמפונות בתוך התבשיל אפילו הכי מותר דלהכי חלטי ליה לרב הונא ולרב נחמן כמו שאמר למה להו למחלט הא מכי מלחי ליה שרי על ידי מליחתו. ועוד שאם כדבריו הלב שבשלו עד שלא קרעו אמאי קורעו אחר בישולו ומאי שנא מדם שבסמפונות. וכן רישא אמאי אסור כי לא אנחיה אנחיריה ולא דץ ביה מידי והלא חוטי דם שבקרום בליעים הם והדם מתבשל בתוכן וכן הני חוטי דדמא כגון דלועה ודרועא וחוטי יד אמאי אסורין עד דחתיך ומלח להו לימלחינהו בלחוד ושרי דהא בגוף הבשר הן ולהוי כדם האברים וכדם הסמפונות ואפילו בלא מליחה נמי דהא שבהן מתבשל הוא בתוכן וכי תימא דלרב הונא ולרב נחמן הכי נמי הא טעותא רבתי היא דהא שמואל אמרה להיא חוטי יד ורב נחמן תלמידיה דשמואל סתמא דמלתא כרביה סבירא ליה דבעלמא אקשינן מדרב הונא אדרב ולומר דכיון דרב הונא תלמידיה דרב סתמא דמלתא רב הונא מרב רביה שמיע ליה וכאילו אקשינן מדרב אדרב. ולגבי פינכא דר' אמי אמרינן מדרב אמי תלמידיה דר"י הוא ואי לאו דשמיע ליה מרביה לא הוה עביד ומדר' אמי פשטינא דר"י רביה אית ליה הכי. ועוד דראייתו משובשת ביותר מלבד זה שכן כתב וראיה לדבר מדרב הונא ורב נחמן דחלטי ליה ואכלי ודאי בשולי מבשלי להו בתר הכי בהדי בשרא דאי באפי נפשה בלאו הכי שרי ומאי ראיה דהתם דכיון דקא חלטי ליה סברי דכולי כבד חלוט ושוב אינו מוציא דם כלל ולהכי מייתינן הא דרב הונא ורב נחמן. וכדאמרינן התם בכבדא דאיסורא משום דמא מאי ואמרינן כי הדר סליק אשכחיה לרבי זריקא אמר ליה אנא וינאי בריה דרב אסי אקלעינן לאתריה דרב יהודה ב"ר שמעון בן פזי וקריבו ליה קניא בקופיה ואכיל. כלומר ומדאכיל שמע מיניה אינה אוסרת משום דמה ואתקיף ליה רב אשי דלמא מחלט הוה חליט מעיקרא כלומר ושוב אינו פולט דם כלל דהא רב הונא חלטי חלא ורב נחמן חלטי ליה ברותחין ואכיל אלא כל מאי שכתב אין בו טעם ובודאי מה שבסמפונות אסור כמו שכתב המחבר ודברי המחבר בזה דברי הראב"ד ז"ל הם וזה לשונו לא מהניא חליטה אלא כי היכי דלא ליסריה לבשרא דשלקי בהדיה למשרי לכבדא גופיה אבל סמפונות דאית בהו דם דם מבושל הוא ואסור ע"כ. ודם מבושל דקאמר דשרי מדאורייתא דאמרינן במנחות פרק הקומץ רבה דשרי איכא מאן דאמר דלא אמרו אלא בקדשים ואיכא מאן דאמר דאפילו בחולין ולא למשרי דאורייתא אלא שאין לוקין עליו משום כל דם לא תאכלו למיכל אסור מידי דהוה אחצי שיעור. ותדע מדאמר רב דימי כבדא עילוי בשרא אסור מאי טעמא דם דאורייתא ולל"מ דגזרה אטו דם דעלמא דהא דאורייתא קאמר דא"כ אפילו כחלא עילוי בשרא ליתסר גזרה אטו חלב דעלמא דאסור דאורייתא. ולמסקנא דאמרינן בין כבדא

בין כחלא בדיעבד שרי היינו משום דדם משרק שריק ודרך העברתו אינו אוסר דנורא שאיב ליה עד שלא יבלע וכעין חתיכה אחת העולה בצלי דלא אמרינן אתי דמא דהאי גיסא ונבלע בהאי גיסא ואי נמי בולע כבולעו כך פולטו וכדאמרינן פרק כיצד צולין גבי מולייתא. ואי נמי תמצא לומר דכל שבשלו מותר לגמרי דאורייתא כיון דעקר דם דאורייתא החמירו בו כדאורייתא ואפילו בספקותיו ודחיישינן ביה דוגי דאמרינן ודלמא עילאה מטא תתאה לא מטא. ולא אמרינן כיון דבשלו הוה ליה דרבנן וספקו להקל.

עוד שם גרסינן בפרק גיד הנשה רישא בכבשא וכו'. אמר הכותב כבר אמרתי דאיש זה אינו מכיר אם לא למד או שלמד ושכח או שכותב לתינוקות אמר שהוא גמר גמרא דלעולם הלכה כלישנא בתרא ואפילו להקל וגמרתו וקבלתו בזה טעות ושבוש ולא ידע שהגאונים ז"ל כלם כך הסכימו שבדיני ממונות בלבד הולכין אחר לישנא בתרא שאין בהם לא קולא ולא חומרא שהקולא שאצל זו חומרא אצל זה אבל לגבי איסורי אין הולכין אחר לישנא בתרא אלא לעולם הולכין אחר המחמיר בשל תורה. וכן רבותינו הצרפתים עושין תרי לישני כתרי אמוראי דבשל תורה הלך אחר המחמיר כל שאין חברו גדול ממנו בחכמה ובמנין אם כן מה שגמר לעצמו גמר וכן תמצא לרב אלפסי בכל מקום ואחד מהן כלישני דאתמור בניקב וסתמו. ומש"א דדם שבשלו דרבנן כבר כתבתי למעלה די"א דוקא בדם קדשים וא"נ שלא ללקות בחצי שעור. וא"נ דרבנן פעמים חוששין אפילו בספקותיו כשל תורה לפי שהוא קרוב לאיסור של תורה אם אתה מתיר ומיקל בזה יבא לידי דם שלא נתבשל וכל שהוא קרוב כ"כ בשל תורה הולכים בו להחמיר כשל תורה ועוד דשמא הדם חם ופולט דם מועט ואפילו לא הגיע עדיין לבישול ונבלע במוח קודם שנתבשל שהוא אסור דבר תורה וכדמוכח גבי ביה דוגי דאמרינן ודלמא תתאה בשיל עילאה לא בשיל ועוד שמעינן לה מדרב דימי דאמר כבדא עלוי בשרא אסור מאי טעמא דם דאורייתא ועוד נראה שאינו יודע בדברי הראשונים ז"ל כלום שכל מחברי ספרים כן פסקו כאן דאי לא דץ בנחיריה מידי אסור הרב בעל הלכות והרב אלפאסי והרמב"ם ז"ל והוא לבדו נשאר וגמרא שגמרה זרה.

עוד שם היכי דאשתלי ואטוייה מוקרא בלחוד אסור וכו'. אמר הכותב דריו לא בהשכל דאטו אי אפיק כוליה מוקרא ולא מלחיה ובשליה בקדרה מי שרי ומוקרא לית בה דמא על כרחין דמא אית ביה וכי טוייא לית ליה לדמא דוכתא למיפק דכמין קדרה הוא והיינו דכי אנחוה אבית השחיטה או אנחיריה ודץ בנחיריה מידי דשרי ואי לא אסיר וכיון שכן דם גופיה דימוקרא דלא נפיק ע"י מליחה מפלט פליט בקדרה ע"י רוטב ולא ידעינן כמה

ועל כרחין בכוליה משערינן וכדאתמר גבי כחלא אע"ג דחלב מתה דרבנן וכ"ש בדם דאורייתא וכ"כ הרמב"ן ז"ל מפורש וצריך לשעורי בששים בכולא מוחא ע"כ.
עוד שם ולענין תרנגולת שמהבהבין אותה באור כתב המחבר שאין מניחין אותו בכדי שיחם הלב וכו'. אמר הכותב דברים אלו קנה רצוץ הסומך בו בא בכפו ונקבה. וכל מה שכתב מורה ומוכיח על עמו שהוא שבוש גמור. ותחילה אמר אותה אבן פנה יפה אשר ירה את מי נועץ ויבינהו דאותן מולייתא שנתבשלו קצת בצלי ולא הגיעו למאכל בן דרוסאי שיהא מותר למולחן וליתנן בקדרה אטו משנה או ברייתא מצא שממנה מביא לו ראיה. והוא עצמו מעיד שזה אין לו רמז בגמרא. ועוד טעה כי זה לא נאמר בגמרא ברמז לבד אלא דבר מבואר שכן אמרו כבולעו כך פולטו ודבר זה כלל גדול בכלל דברים אלו אפילו בכלים הקלים לפלוט כן שכן באוכלין שהדבר הנבלע בהן מסתרך בהן הרבה ואם נבלע ע"י אש אינו נפלט ע"י מלח שכחו מועט מן האש. ועוד דמולייתא אפשר לומר כבולעו כך פולטו אם שהה כ"כ דאפשר לו לפלוט על האש מה שבולעו וכדאמר רבא בריש פרק כיצד צולין אבל הכא אנן סהדי דלא פלט כלל ומאי דקאמר רואין כאילו לאלתר כלו שאוב וכלה באור טעות גמור הוא דאנן נורא משאב שאיב אמרינן וכן כבולעו כך פולט אמרינן אבל כאילו כלה לא אמרין והוא תולה שבושו תמיד בסרכא דנקט דם שבשלו אינו עובר עליו ותדע לך שהוא כשר ממולייתא ומולייתא הכשרנו הרי אמרו פרק כיצד צולין גבי מולייתא דשרא רבא מטעמא דכבולעו כך פולטו והא רבא אקלע לבי ריש גלותא וטפלו ליה בר אווזא ואמר אי לאו דחזיתיה דזיג כיזיזא חוורא לא אכלי ואי סלקא ואי סלקא דעתך אמרינן כבולעו כך פולטו מאי ארייא זיג אפילו כי לא זיג נמי ופרקינן בחוורתא דפריר ואם איתא אפילו חיורתא לישתרי דהא דם שבשלו הוא ורואין כאילו כלו שאור וכלה. ועוד דאסיקנא התם הילכך דסמידי בין אסמיק בין לא אסמיק שרי דחיורתא אי זג כזוזא חוורא שרי ואי לא אסיר דשאר קמחי אסמיק שרי אבל באלו לא אמרינן אפילו בדם שבשלו. ומ"ש שאין יורדין לדקדוקין אלו שאין להם שיעור דברי בטלה וכי דקדוקין הן אלו והלא דברים מחוורין הן ואין צריכין למלאכי השרת אלא לישראל הקדושים ולמלאכי השרת דאינון רבנן. ומה שכתב הוא כאן במליחת הרגלים דבר מעורבב כתב ואין לו משמעות.
עוד שם יש תמה על המחבר שהביא ראיה דכלי ראשון וכו'. אמר הכותב כל שהוא מוסיף לכתוב מוסיף לכתוב שאינו בקי כלל בדברי הראשונים ולא בדברי המפרשים. ואף בלשון הגמרא אינו משגיח והלא בגמרא אמרו גבי כפלי דדאיב תרבא ובלע בשרא אלמא משום בליעה הוא ולא משום טיחה הנדבקת ורש"י ז"ל כן פירש ז"ל דדאיב

תרבא ובלע בשרא שהחלבים והבשר מתחמים וזב החלב ובולע הבשר. ואף הרמב"ן ז"ל מסתפק בזה מפני שמצא לרש"י כן נמצא להרמב"ם ז"ל שאסר לעשות כן לכתחילה והוא עושה עצמו בריא שאין לחוש לדברי רש"י ז"ל ולא ללשון הגמרא ולא להרמב"ן שנסתפק בו ועוד מ"ש דבית השחיטה אינו מפליט ואינו מבליע דבר קשה אלא שבולע מן המוכן טעות מפורסם הוא דהא אמר רב נחמן אמר שמואל סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח דאלמא מבליע הסכין שהוא קשה ומחמת הדם שבלוע בתוכה אמרו שאסור לחתוך בה רותח ולא מחמת טיחת דם שעל פניה ואסור עד שיכשירנה הכשר גדול בהגעלה וכיוצא בזה וכן כתוב בספר המאור וכן הרמב"ן ז"ל כתב וכן כתב גם הרמב"ם ז"ל. עוד כתב בענין מליגת גדיים וטלאים אסור למלוג ואם מלג כיצד משערים וכו' וכתב בזה דברים מעורבבין ומובלבלין אשר אין להם שחר ועלגי שפה שאין להם משמעות ונמשך עוד למליחה וכתב ואין אומרים לעולם בענין מליחת ששים לפי שאינו בהשואה כדמוכח בשמעתא דטפת חלב דבעינן ניער וכסה ע"כ והשוה זו שכתב לא ידענו מה היא ואם בא לומר שכל דבר שאינו נבלע ע"י רוטב אינו נבלע בהשויה אלא כאן נבלע וכאן לא נבלע וכאן מעט וכאן הרבה והיינו טפת חלב א"כ כל שבמליחה וצליה לא נאסור אלא כדי קליפה או כדי נטילת מקום ולא נאסר את הכל שכן בטפת חלב שהביא לראיה אין אוסרין את הכל אלא מקום שנפלה עליו וזה א"א שהרי אמרו גדי שצלאו בחלבו אסור לאכול מריש אוניה ובשרא דמרי בר רחל דאימלחה ליה בהדי בשר נבלה ואסרה רבא ומדאסרה סתם שמע מינה לגמרי נאסרה דכל שאינו אסור אלא כדי קליפה או כדי נטילת מקום לא אמרינן בה איסור סתם אלא יאמר בפירוש יטול את מקומו או קולף ואוכל או אומרין מותר מפני שרובו מותר ואין אסור בו אלא כדי קליפה בלחוד או כדי נטילה וכדאמרינן בפרק כיצד צולין בפלוגתא דרב ושמואל דחם לתוך צונן רב אמר אסור ושמואל אמר מותר ואמרינן טעמא דשמואל דקסבר תתאה גבר ואקשינן אדמקרר ליה מבלע בלע ואמרינן דבעי קליפה ואפילו הכי הוה קרי ליה מותר ומינה נמי שמעינן דחם לתוך חם כלו אסור משום דאיסור מפעפע נבלע ומתפשט בכל ואפילו שלא ע"י רוטב ואין אומרין אינו בולע בהשייה כי אם ע"י רוטב. ואם דעתו לומר שכל שאינו בהשויה אעפ"י שאין באיסור אחד בששים כלו אסור לפי שאינו נבלע בכל בהשויה גם זה טעות מדאמרינן קולף ואוכל עד שמגיע לגיד ואוקימנא בכחוש. ועוד שזה הפך ראייתו שהוא מטפת חלב סוף דבר איני רואה בכל דבריו לא שורש לא ענף. עוד שם גרסינן בפרק כיצד צולין אמר רבא האי מולייתא וכו'. אמר הכותב צריך היה להיות זכרן שאפילו לפי דבריו אלא שאמר שהמלח בכדי הכשר לקדרה אינו מוציא אלא

הדם שקרוב על פני הבשר ובמקום אחר נתן בו שיעור קליפה מפני מה אסר מולייתא דמכל מקום אין חוששין לדם שלפנים בכדי קליפה חדא שהוא סבור דדם שבשלו מותר וכיוצא בו דם שבמולייתא מבושל הוא ועוד דלפי דבריו הבשר שנמלח בכדי שיעור הכשר ולא הגיע לכלל מליח שאינו נאכל מחמת מלחו היאך מותר בקדירה והלא פולט בקדרה דם שלפנים מכדי קליפה וכשהגיע אצל חשש זה הוצרך הוא למעלה לומר שזה מדין חליטה שעד שלא יגיע הבשר לפלוט ביתר מכדי קליפה נחלט ושוב אין הדם יוצא ולפיכך מותר ועכשיו שכח מה שאמר דאם כן במולייתא נמי עד שלא יגיע לפלוט ביתר מכדי קליפה נחלט כבר ועוד לפי טענתו מאי שנא מולייתא מאי שנא עוף בעלמא שאינו מלא או יהא כאן וכאן מותר מדין חליטה או כאן וכאן אסור כל שלא הגיע לכלל אינו נאכל מחמת מולחו ודברי הרמב"ם ז"ל ששבח כאן ואמר שהטיב לראות לא ראה טעמו וחלילה לו לומר כטעמו וטעם אחר יש לו ולא ידענוהו שהוא ז"ל כך כתב עופות שמניחן שלמים ומלא חללן בבשר ובצים ובשלו אסורות שהדם יוצא לתוכן ואע"ג דמלחן יפה ואפילו היה הבשר שבתוכן מבושל או שלוק או צלוי. עכ"ל הרב ז"ל הנה שאפילו בבשר צלוי אסר ואין כאן משום דם ואילו זה היתר כשמלחן בבשר מליח כל שהגיע לכלל אינו נאכל מחמת מלחו. ואם כן נתפרדה חבילתו ושיטתו שקרא נכונה אין קצה לחסרונה חדא דמשוי כלהו ישראל טועין שאמר שאם חתך בשר שנמלח שאסור ליתנו בקדרה עד שיחזור וימלח מקום חתך וזה לא נודע ולא נשמע מעולם ועוד עוף שטופלין בבצק היאך מותר למאן דאמר לא אמרינן כבולעו כך פולטו והלא זה לא נחלט וכן לכולי עלמא עופות מבשלין אותן במחבת שאין המרק מכסה אותן וכל שאינן נכסין היאך נחלטין ועוד שהגאונים ז"ל כבר הסכימו שאין אנו בקיאין בחליטה ולדבריו האיך אנו חולטין וכל מה שמבשלה בקדרה אינו אלא מדין חליטה גם מ"ש שאין הבשר יוצא מידי כל דמו בשעור מליחה לקדרה הנה כל נביא וכל חוזה הסכימו בדבר זה שכל היוצא לאחר שיעור זה אינו אלא חמר בשר הרב בעל ההלכות והרב אלברצלוני והראב"ד והרמב"ן ז"ל וכן כל הגאונים ז"ל ואחרי כל אלה קורא לשיטתו המשובשת שטה נכונה באמת אין זה נכון.

עוד שם אמר שמואל ככר שחתך עליו בשר אסור לאכלו וכו'. אמר הכותב באמת נודע שלא הבין דברי המחבר או שגנב מדעת מתניתין וגם דברי הרמב"ן ז"ל לא ידע כמו שאראך בעיניך ותחילה אומר כי הנאתו גנבת דעת כתב על המחבר כאילו הוא מעמיד הנהו דככר ובי דוגי בקודם שהגיע למאכל בן דרוסאי וכבר ראה המחבר שהעמידו בשנצלה ביתר מכאן זה לשון החבור ככר שחתך עליה בשר אסור לאכלה פירוש בשר

שצלאו בלא מליחה וכשהגיע לכלל צליה כמו שדרכו של אדם לאוכלו ע"כ ועתה אחזור לעקר הדבר ואומר באמת המחבר כן כתב וכן נראה לו באמת כי שמואל בככר שחתך עליה אסור מחשש דם גמור ואעפ"י שניצלה עד כדי מאכל בן דרוסאי או אפילו יתר מכאן דחושש הוא כיון דאסמיק וסמיכתא ואברי סומקא לאבראי יש לחוש שמא דם גמור הוא ודסימנין מוכיכין עליו ואע"ג דפני הבשר ניצל עדיין יש בתוכו דם שלא ניצלה ואגב דוחקא דסכינא נפיק וכדאמרינן בגמרא דאקשינן עלה דשמואל מאידך דאמר איהו אין מניחין כלי תחת הבשר עד שיכלה מראה אדמימות שבו דאלמא בשכלה מניחין ואמר שמואל ככר שחתך עליה בשר אסור לאכלה ופרקינן התם אגב חורפא דסכינא פליט והביא המחבר ראיה לדבריו דשמואל משום חשש דם אסר מדאמרינן רבא אכיל ליה וקרי ליה חמר בשר דאלמא לשמואל דאסר לאו חמר בשר הוא אלא דם ורבא ורב אסי סבירא להו דכיון שניצלה עד כדי שדרכן של בני אדם לאכלו תו ליכא דם אלא ציר אדום כציר היוצא לאחר שעור מליחה שהוא אדום ואין חוששין לו משום דם והלכך אפילו אגב חורפא דסכינא לא נפיק דליכא כלל וחילופי בבי דוגי דההיא ודאי בדלא בשיל ובהא שמואל לקולא ורב אסי לחומרא דשמואל סבר דאע"ג שלא ניצלה בשר עדיין מכל מקום כל דם שנוטף מעצמו משתעלה תמרתו אינו דם שהדם אינו מעלה תמרה שכל שניצלה מקצתו אנו תולין שניצלה כל הנוטף ממנו ורב אסי מודה ודאי בזה דכל שמעלה תמרה אין חוששין לו משום דם אלא שחושש שמא התחתון הוא שקדם ונצלה והוא שמעלה תמרתה אבל העליון שמא לא ניצלה ונוטף לתוך הכלי ואילו היה נוטף על האש לא היה מעלה תמרה ולפיכך חושש לו רב אסי אפילו משום דם גמור והביא המחבר ראיה לזה מדקאמר רב אשי דלמא תתאה בשיל וכיון דקאמר דלא בשיל דם הוא וכשראה התופס הזה ראיה זו נסתבך בה ולא יכול להינצל ממנה אלא בדברי נערות ואמר דלא אמר לא בשיל כלל אלא לא בשיל שפיר התתאה קאמר ובאמת זה חסרון דעת שאין אנו מקפידים בבישולי אלא מחמת איסורו ואם נתבשל גם העליון עד שיצא מתורת דם מה לי אם לא נתבשל לגמרי כתחתון דמכל מקום כבר יצא מידי דם וציר בעלמא הוא ומותר ותמה בדבר שאינו דם מה בין נתבשל לגמרי ללא נתבשל לגמרי אין אלו אלא דברי תינוקות ומה שתמה על דברי המחבר במ"ש דרב אשי חושש להא דבי דוגי משום דם ותמה ואמר אם כן גללא דמלחא מה מועלין ודם שנתערב בשומן מי אמרינן דמלחא שאיב ליה ומי סמכינן אהא באמת בקושיתו זו ניכר שלא הבין דברי המחבר כלל שהמחבר כך כתב ז"ל תדע לך דרב אשי משום חשש דם גמור קאמר דהא אמר דלמא תתאה בשיל עילאה לא בשיל ואם תאמר אם כן כי יהיה ביה גללי דמלחא נמי ליתסר

דהא בלעי אהדדי הא ליתא דלח בלח לא בלעי מהדדי אלא נבללין הן בהדדי וכי רמי ביה מלחא משאב שאיב לדמא ואי איכא דמא שכין בשיפולי מנא לגמרי ושומנא קפי לעיל ורב אשי נמי דאמר מייתי תרי תלת גללי דמלחא משיעלה תמרתו קאמר אבל לשווי בי דוגי מקמי דתכלה אדמיה לא משום דאכתי איכא ודאי דם ואפילו הכי לכתחילה לא אדאיכא תרי תלת גללי דמלחא דכל היכא דאיכא לתקוני מתקינן ולמיפק מידי ספק מפקינן הלכך מספק בדרבנן לא אסרינן למנא ובגללי דמלחא משיעלה תמרתו שרינן לכתחילה לאנוחי בי דוגי ע"כ לשון החיבור ואחרי זאת מה הקושיא שהוא מקשה וכבר נשמר המחבר מכל זה ועוד מצאתי להרמב"ם ז"ל שהעמיד הא דר"א בלאחר שעלתה תמרתו וזכה המחבר לומר כדבריו עוד בדקתי אחר דברי רמב"ן ז"ל מצאתי שפירש בכל כדברי המחבר ומפני שהעיד עליו מה שאינו אלא בהפכו אני צריך לכתוב דבריו בארוכה ובלשונו וז"ל ככר שחתך עליה בשר אסור לאוכלה יש להקשות לשמואל אם נתן הצלי עליה וחתכו אף הצלי אסור או בעי קליפה משום שחוזר ונבלע ממנו ואפשר דאגב דוחקא הוא דפליט ולא בלע ומיהו אנן כרבא קיימא לן דקרי ליה חמר בשר ע"כ. מזה אתה רואה שהרב ז"ל משום חשש דם גמור קאמר ומשום דוחקא דסכינא ורבא דפליג עליה משום דסבירא ליה דלאו דם גמור הוא אלא חמר בשר וכדברי המחבר. עוד כתב הרב ז"ל בבי דוגי ממש כדברי המחבר שכך כתב ז"ל קשיא לראב"ד ז"ל והא קיימא ליה כרב אשי דאמר לית ליה תקנתא אלא משדא בה תרי גללי דמלחא דאלמא מחמרינן בחמר בשר טפי משמואל שמתיר בשכלה מראה אדמומית שבו ולאו קושיא היא כלל שהרי מפורש בגמרא דטעמיה דרב אשי משום דחייש דלמא תתאה מטא עילאה לא מטה אבל אי לאו הכי משתעלה תמרתו שרי כשמואל ודרבא דשרי לאחר שהוא צלי כל צרכו ואוכלין אותו הוא דשרי דלית ליה דשמואל דאמר משום דוחקא דסכינא פליט דההיא פליטה נמי חמר בשר הוא שכיון שניצלה כל צרכו והרי ראוי לאכילה וכבר כלה אדמימות שלו לגמרי כל דם שבתוכו יצא לו ע"י האש ועוד קשה היכי סגי ליה בתרי גללי דמלחא דהא דמא ושומנא חמין ובלעי מהדדי וזו אינה קושיא דכיון שאמרו דדמא שכין ושומנא קפי אין לחוש לבליעתן שאין לך בולע כך. ע"כ לשון הרב ז"ל. הנה שכתב לגמרי כדברי המחבר עד שנראין דבריהם אחרים לגמרי והוא שאמר על דברי אחרים לגמרי והוא שאמר על דברי המחבר שהם דברים בטלים העיד על הרב מה שאינו ונוהג כן תמיד ואינו נזהר בעדותו ועוד ניכר מזה שאינו בקי בדברי הרב ז"ל כלל. ועוד אושיב על מה שתמה היאך אפשר דגללי דמלחא שואבין כל הדם וזו קושיא גדולה בעיניו ואני אומר אפילו לפי דבריו מה זו תמיהא ומה בין זו למליחת הבשר שאנו

סומכין עליה לשאוב כל הדם ולהתיר הבשר בקדרה ועוד כיון שאמרו שאיב דמא ושכין כמו ששואב מקצת למה לא ישאב הכל ועתה אחזור למה שאמר דעיקר של דברים כמו שאמר הראב"ד ז"ל שלא אסר שמואל אלא משום מראית העין ואומר אני כי מן הידוע שהרב אמת ותורתו אמת אבל המחבר הראה פנים לדבריו ויש לו קושיות על דברי הרב ז"ל ואלו חכם הוא היה לו לתרץ מה שהקשה המחבר ואחר יעמיק דברי הרב ז"ל לא שיהא מגבב קש וגבבא להשיב דבר שפתים על המחבר תשובה ואינו רואה לייגע את עצמו לכתוב עוד כאן מה שיש למחבר מן התשובות על דברי הרב הרוצה לדרוש אותם מעל ספר החבור וידע מה שהכריח את המחבר לומר מ"ש.

עוד שם הא דאמרינן לא ליסחוף איניש וכו'. אמר הכותב כבר אמרה לזו למעלה אלא שכתבה עוד כאן כדי להוסיף בה עוד טעות אחר שלא אמר עד עתה והוא שכתב דצונן בצונן הוא ואי בכפלי לאחר שנצטננו משמע ליה אפילו שפשוף גדול אינו צריך אלא הדחה בעלמא כעין בשר וגבינה כששנינו צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת ובלבד שלא יהיו נוגעין זה בזה ואקשינן עלה וכי נוגעין זה בזה מאי הוי צונן בצונן הוא ופריק אבייי נהי דקליפה לא בעי הדחה מיהא בעי ועוד מקרא מלא דבר הכתוב וישימו את החלבים על החזות ואינו דומה לאותה שאמרו הטבח צריך ג' סכינים אחד ששוחט בה ואחד שמחתך בה חלבים ואחד שמחתך בה בשר וכן שני כלים אחד שמדיח בו חלבים ואחד שמדיח בו בשר דהתם אגב דוחקא דסכינא נדבק החלב הרבה וכן המים שנמחה בהם החלב נדבק ביותר בבשר אלא הכא בדחיימי כפלי קאמרי כלומר סמך לנטילתן מן הבהמה וכן פי' בתוספות.

השער הרביעי

פסקה א

בדיני בשר בחלב:כתב המחבר דקיבה שבשלה בחלבה בחלב וכו'. אמר הכותב כמה דעתו זרה שקורא חוק למה שהסכימו עליו כמעט כל חכמי ישראל הראשונים ואחרונים ומן הדומה שלא ראה דבריהם ולא עמד עליהן ותקע עצמו בדבר נפרך בצפורן גם טעה שאמר לראיה דקיבה שבשלה בחלבה וכשרה שינקה מן הטרפה כמשנה אחרונה ועירב קיבה שבשלה בחלבה עם כשרה שינקה מן הטרפה וליתא דקיבה שבשלה ברייתא היא ואינה במשנה ובמשנה ראשונה היא לדעת הרב האלפסי ז"ל והמחבר כתב דעות הראשונים ז"ל וכתב מה שפירש הרמב"ן ז"ל דאפילו כשרה שינקה מן הטרפה קיבתה אסורה קודם חזרה נשנית אבל לאחר חזרה כלהו מותרת וכן דעת האלפסי ז"ל בהלכות בשמעתא דכחל וקיבה שבשלה בחלבה קודם חזרה אבל לאחר חזרה מותרות

ולזה הסכימו כל הגאונים וגרסת הספרים כן דגרסינן התם בשילהי כל הבשר הלכתא מעמידין בקיבת נבלה ובקיבת טריפה שינקה מן כשרה מאי טעמא חלב המכונס בעוד קיבה פירשא בעלמא הוא וכן היא בפירוש רבנו חננאל ז"ל ורבנו תם ז"ל מפני שהוקשה לו מתניתין דכשרה שינקה מן הטרפה קיבתה אסורה דלכאורה משמע דאפילו אחר חזרה היא מדקתני סיפא טרפה שינקה מן הכשרה קיבתה מותרת ואוקימנא לה בגמרא לאחר חזרה ומשמע דרישא נמי לאחר חזרה משום הכי חלק בין קודם שנקרש שאין ראוי להעמיד ועדין אינו כמיעוכל ובין לאחר שנקרש דאמר דכל שנקרש הוי עיכול ופירשא בעלמא הוא דאפילו כשרה שינקה מן הטרפה כל שהוא קרוש מותר דכיון שהוא קרוש הרי הוא כפרש בעלמא ומתניתין דכשרה שינקה מן הטרפה אפילו לאחר חזרה נשנית וקודם שנקרש וכן קיבה שבשלה בחלב קודם שנקרש אבל לאחר שנקרש עיכול הוא וכפרש בעלמא הוא ושרי אפילו קיבת העולה החמורה וכדאמרינן כל כהן שדעתו יפה שורפה חיה אבל בצלול כשרה שינקה מן הטרפה קיבתה אסורה והיינו קיבה שבשלה בחלבה וכשרה שינקה מן הטרפה וכמו שאמרנו ובספר המאור גם כן העמיד גירסת הספרים והודה לרבנו יעקב ז"ל ועוד אני אומר דחסרון דעת היא מי שרואה גירסת הספרים מסכמת להתיר בכל והגאונים כלם מסכימים בכך להתיר בין בקרוש בין בצלול דכל שבא לקיבה הוי עיכול וכפרש בעלמא ורבנו יעקב ז"ל מודה בקרוש מיהת וכן הרב בעל המאור ורבותינו בעלי התוספות יש חסרון דעת גדול מזהימי שתופס על כל אלה ואומר בהפכן מבלי הדעת ואילו אמר שאינו נראה לו די אבל לתפוס על דבריהם מדעתו בדמדומי קושיא מועטת שכבר עמדו הם עליה ותירצוה זה באמת בלבול הדעת.

עוד שם לענין לאכול בשר אחר גבינה וכו'. אמר הכותב ח"ו לא אמרו לפירוש זה שום מפרש בעולם והוא הוא האומר הראשון דבכלא שמעתין דהתם לא אמרו לידים הדחה אלא נטילה או נוטלין וכדאמרינן עוף וגבינה נאכלין באפיקורן הוא תני לה והוא אמר לה בלא קנוח הפה ובלא נ"י ואמרינן נמי אייתי ליה בשרא ואכיל כי לא משי ידיה ותדע לך מדקאמר והוא הדין למקנח והוא הדין למדיח וא"כ הוי ליה למימר וה"ה שמקנח וה"ה שמדיח ועוד היכי קאמר בהא דב"ה מדיח והוא הדין למקנח אדרבה הל"ל וכ"ש שמקנח דהשתא אפילו ידים דחזי ליה קצת אפילו בלילא צריך הדחה פיו דלא חזי כלל לא כ"ש.

עוד שם בענין בשר ואח"כ גבינה כתב שמותר לאלתר בקינוח הפה ובלא נטילת ידים וסמוך על זה במשענת קנה רצוץ מדמדומי ראיותיו יגבה לבו לומר שהם דברים מחוורין בלי פקפוק. והנה רבנו חננאל והרב אלפסי והרמב"ם ז"ל אסרו לגמרי עד שישהה שש

שעות דהיינו שיעור שבין סעודה לסעודה כמו שכתב המחבר והמחבר הביא כמה ראיות להעמיד דבריהם אעפ"י שהגאון והרב בעל ההלכות התירו בקנוח פה ובנטילת ידים ותופס זה הביא אחד מראיות המחבר והניח השאר ואף זו שהביא דחה על נקלה ואינו צריך להביא כאן דברי הראשונים ז"ל שכבר נכתבו בחיבור בארוכה דברי המתירים וראיותיהם ודברי האוסרין וראיותיהם אלא כדי לשבור דבריו שעשה אותם ברורים כנגד גדולי ישראל אכתוב עוד כאן דברי המחבר כלשונו כתב אחר דברי המתירין אין דרכן מחוור בעיני דאם כן לדבריהם רב חסדא דקאמר אסור לאכול גבינה בלא קינוח פה קאמר דשיהוי כיון דלא צריך לפי דבריהם לא נזכר כלל ואם כן כי בעא מניה רב אסי מרבי יוחנן כמה ישהה אהדר ליה רבי יוחנן ולאכלו מאי קא מקשי ליה מדרב חסדא דהא אסור דאר"ח בלא קינוח פה קאמר ושיהוי לא שמענו ממנו כלל ואי משום קינוח הפה הכי הוה ליה למימר בלא קנוח פה ובלא שיהוי מי שרי והאמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה. ועוד דרב אסי לא הזכיר קינוח פה כלל אלא שיהיו זמן ור' יוחנן שפיר קאמר ליה דאפילו אכל בשר אין צריך לשהות כלל אלא כל שמקנח פיו נוטל ואוכל ומדרב חסדא לשיהוי מאי קושיא. ועוד דאם איתא דרב חסדא אסור בלא קינוח קאמר היכי מסתם לישניה ואמר אסור לאכול גבינה דאסור לגמרי משמע ואינו דהא מותר לקנוח מיד ולאכול ועוד דלדבריהם לא נזכר קינוח אלא בבשר ואח"כ גבינה ואם כן לא הוה ליה לבעל הגמרא להביא ברייתא דקינוח הפה אחר מעשה דרב יצחק בריה דרב משרשיא דאכל גבינה ואח"כ בשר אלא אחר דברי רב חסדא דאמר אכל בשר אסור לאכול גבינה. הילכך שיטת ר"ת והרב אלפסי ז"ל נ"ל עיקר וכן נהגנו אנו ואבותינו ע"כ דברי המחבר. ונראין לו דברים אלו דברים נכונים נושקת שפתים. גם בעוף וגבינה דא מר אגרא נאכלין באפיקורן נ"ל דדוקא גבינה ואח"כ עוף אבל עוף ואח"כ גבינה אסור וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל וכבר הביא המחבר ראיות מכריעות ממעשה דרב יצחק בריה דרב משרשיא דאכל גבינה ואח"כ בשר כי לא משא ידיה ואקשו ליה מאגרא דאמר עוף וגבינה נאכלין באפיקורן עוף וגבינה אין הא בשר וגבינה לא דאלמא ההיא דאגרא כהאי גוונא היא כלומר גבינה ואח"כ בשר. ועוד מדר' חסדא דסתים לישניה אכל בשר אסור לאכול גבינה ולא קאמר אכל בשר בהמה אסור לאכול גבינה. ועוד מדפליג בין אכל בשר תחילה לאכל גבינה ואחר כך בשר דהוה ליה לאיפלוגי בדידיה ולימא הכי במה דברים אמורים בבשר בהמה אבל בעוף מותר לאכול אחריו גבינה.

עוד שם כתוב בענין תנור שטחו פניו בשומן וכו'. אמר הכותב אינו יודע מי גורם לו שבושין אלו שלפי הגמרא של פסחים בפרק כל שעה מוכח בהדיא דהיסק ממש בעיא

והיסק גמור יפה כדקאמר עד שיוסק התנור ועדיין היו מקשין שם היאך אפשר שעילה לו היסק מדמקשינן עלה הא דאמר רב קדרות בפסח ישברו אמאי ומשני האי היסקו מבפנים וזה היסקו מבחוץ דאלמא היסק גמור יפה קאמר וקנוח אפילו קנחו יפה יפה אינו מועיל ובאמת נראה שאינו בקי בדברי הראשונים כלום והיה לו לדעת כי יש בזה לראשונים שתי דעות ולדברי כולם ההיא דאין טשין את התנור באליה ואם טש הפת כולה אסורה עד שיוסק התנור עד שיוסק ממש קאמר והיסק יפה קאמר אלא שהכת אחת מביאה מכאן ראיה למה שאמר שמואל דגים שעלו בקערה מותר לאכלן בכותח דדוקא רותחין שאין הקערה פולטת על ידיהן אלא דבר מועט ולא הוי כטעם ממש אלא כנותן טעם בר נותן טעם. אבל נתבשלו בקערה אסור לאכלן בכותח דטעם גמור פולטת בדגים והביאו ראיה מההיא דאין טשין דאסור עד שיוסק התנור. וכתב אחרת אומרת דאפילו נתבשלו ממש לפי שאין הדגים בולעין מן הממש אלא מן הטעם שקבלה הקערה וההיא דתנור גזרה שמא לא יקנח יפה יפה דניחא ליה בטיחת השומן ועוד שטיחת השומן לחה ואין התנור מתקנח מהשומן יפה וי"א לפי שסתם תנורים אית בהו קרטופני והשומן נבדק בין הבקעים וא"א לקנחם יפה ולפיכך צריך היסק והרמב"ן ז"ל פירש כן הטעם מפני שמא לא יקנחנו יפה וז"ל ומה שאמרו לענין הפת עד שיוסק התנור אינו אלא גזרה שמא לא יקנחנו יפה יפה לפי שהוא רוצה בטישת האליה כשם שגזרו על הפת אפילו לאכלה במלח ואין השומן נבלע בו מיד ופניו של תנור לחות מאליה ואם נתנו בו אליה הפת קבלה הטעם מהממש ולאחר שהוסק הרי לגמרי הוכשר ע"כ וכן פירש בספר התרומה עוד תדע כי מ"ש דהתם לאו היסק גמור כדי הכשר כשנאסר אותו אסור גמור קאמרינן זה שבוש גמור הוא דהתם מקשין עלה מקדרות בפסח ישברו והוצרכו להעמיד הא דתנור דוקא בתנור של מתכת הא של חרס לא וע"כ משום דהיסקו מבפנים אלמא היסק דהתם היסק גמור הוא. והוא שכ"כ לא חש לקמחיה.

עוד שם לענין כחל תנן הכחל קורעו ומוציא את חלבו וכו'. אמר הכותב ברי המחבר דברים אלו בארוכה לפי שיש בזאת השמועה פרושים רבים ופסקים לפי הפירושים והפירוש הנכון שבשמועה זו פירושו של הרב אלפסי ז"ל והוא שתפס בידו הרמב"ן ז"ל ומתוך השמועה פסק הרב אלפסי ז"ל בהלכות אי קרעו שתי וערב וטחייה בכותל שרי לבשולי בקדרה והיכא דלא עביד הכי שרי למטוייה לכתחילה. אבל לבשולי לכתחילה לא ע"כ ומדברי הרב נראה שכל שמבשלו בקדרה ואפילו בפני עצמו צריך לכתחילה לקרעו שתי וערב ופירוש השמועה לפי פסק זה כבר נתבאר בחבור ואותו הפירוש בעצמו הוא שפירש הרמב"ן ז"ל עליו כתב בלשון הזה זהו פירש המחוור בשמועה זו עליו סמך

רבנו הגדול נמצאת למד בהלכות כחל דלקדרת בשר צריך קריעה שתי וערב וטיחה בכותל אלא שלא בבשר אם בשלו בחלבו בלא קריעה מותר ולצלי מותר לכתחילה בלא שום קריעה כלל והיינו דרב נחמן ע"כ ולא התירו לכתחילה לקדרה בלא קריעה אלא הרב בעל המאור ז"ל ואף הוא נהג כשרות בעצמו וכתב אחר כל הדברים האלה ז"ל ומנהגנו בכל מקומותינו בכחל על פי הלכות הר' אלפסי ז"ל ור"ת ז"ל שלא היתר לכתחילה בקדרה בפני עצמה ואפילו בצלי אלא בקריעה כל דהו. וכן לדעת הרמב"ם ז"ל וכל זה נתבאר בחבור ונתבאר שם פירוש השמועה לפי כל אחד מן הפוסקים הללו ביאור רב.

עוד שם ולענין צלי וכו'. אמר הכותב כל מאי דכתב כאן כולהו בורכי דמאי דקאמר דלא אמרו אלא בצלי וצלי אבל צלי במבושל דאטו מי לא נאסר מחמת שמנינות וציר דאיסורא בצלי כמו שנאסר במבושל וכשנאסר אינו פולט ע"י האור ממה שפולטת הקערה ע"י רותח שמניחין בתוכו. ועוד בדקתי אחר מחבר הספרים ומצאתי כן מפורש לרב בעל התרומה זה לשונו והכחל שנצלה או נתבשל מותר לחתכו לכתחילה בסכין שחתכו בו בשר הרבה פעמים או מותר ליתן לכתחילה הכחל בצלי רותח בקערה שיש בה בשר שהרי פסקינן הלכתא בין כחלא בין כבדא עלוי בשרא כשפוד בצלי לכתחילה אסור דיעבד שרי והתם נוגעין זה בזה ושניהם רותחים והא דאסר התם לכתחילה לפי שהחלב נוטף קודם שצלה וגם בלא קריעה אבל אחר שקרעו וגם שנצלה מותר אפילו לכתחילה עכ"ל. גם מה שאמר דלא אמרינן בכלים תתאה גבר אינו כן דאפילו בכלים אומרים כן. וכן קבלנוה מרבותינו נוחי נפש. וכן תמצא להרמב"ן ז"ל גבי צנון שחתכו בסכין וכן כתבו בפירוש בתוספות גבי קערה שמלח בה בשר גם מה שאמר בזמן שאין דבר ששורה בתוכו בנוטל את מקומו סגי אינו כן שאינו צריך אלא קליפה בעלמא בדבר שאינו שמן אלא כחוש דומיא דאותה שאמרו בחם לתוך צונן אדמוקר ליה בלע ואוקימנא בקליפה וכן יש לפרש בגדי כחוש שאמרו קולף ואוכל עד שמגיע לגיד.

השער החמישי

פסקה א

ולענין דם וכו'. אמר הכותב תמה אני איך מוסר כל היום כל רשותו לקולמוס ואינו משגיח ולא מרגיש במה שכותב והלא כבר ראה שהמחבר כתב אותה שבכריתות וכתב דאותה אינה אלא בדם ביצים ממש כלומר עד שלא התחיל להתרקם אבל משתתחיל להתרקם מין בשר הוא ואסור דבר תורה ומשנמצא בחלמון לדעת הגאונים ז"ל א"נ אפילו בחלבון בקשר וחוץ לקשר כדעת רש"י ז"ל אינו חושבין אותו לריקום והיינו דאסרינן

לכולה ביצה ואמרינן דשדא תיכלא בכולה דאי לא מאי שנא האי דאסרינן כולה ומ"ש האי דלא אסרי אלא הדם לחוד והא האי והאי כהדדי נינהו ודרבנן בלחוד נינהו וזה דבר פשוט לא יעלם מכל. ומכל מי שמשגיח בהלכה. וגם הוא כתב בזה דבר והפכו ולא הרגיש שהרי כתב דההיא דכריתות אוציא דם ביצים סתמא קאמר ואעפ"י שהוא סימן ריקום אלמא אפילו יש בה ריקום דמה מותר דאורייתא ואח"כ כתב כל זמן שלא ריקמה קורא אני בה דם ביצים. דאלמא הא ריקמה מין בשר הוא ואין אנו קורא בה דם ביצים. וההפרש ששם בין סימן ריקום להתחלות ריקום איני יודעו ואיני מכירו. ומכל מקום הראשונים כך הסכימו כדברי החבור ובספר התרומה כתב ז"ל אוציא דם ביצים שאין מין בשר זהו דאורייתא אבל מדרבנן אסור כדאיתא במתניתין דהתם והיינו דם שעל הביצה כשאין כלל דם על הקשר שאותו לא בא מחמת שנתחממה הביצה תחת התרנגולת אלא מחמת שהביצה מוזרת ולכן אינו אסור אלא מדרבנן אבל דם שעל הקשר שסופו להיות אפרוח אסור דאורייתא שהרי אותו הוא מין בשר ע"כ.

עוד שם בענין חלבון וחלבון דתני אבוה דרבי אפטוריקי וכו'. אמר הכותב דברים מהופכין ותלה עצמו בהן בקושיא נהדפת כקש ושלא ככל חכמי ישראל הפך דברי כל הגאונים וכל חכמי ספרד והפך דברי רש"י ז"ל ותלה אותן בשער ואין משגיחין בהן כל עיקר והעיקר כדברי הגאונים ז"ל שאמרו דכל חלמון אסור או כדברי רש"י ז"ל דאפילו בחלבון אם נמצא בקשר וכמו שנתבאר בחבור.

עוד שם שאל המחבר וכו'. אמר הכותב נשבע להמיר טוב ברע. ומי לא עדיף טעם המחבר שכתב שבדם ביצים החמירו לאוסרו כל שהוא בעין הואיל ויש בה דמים אסורים דבר תורה כמו שבארנו ע"כ. וזה הטעם יותר נכון וברור כי מזה יצא לנו דין אמת אחר דכיון שאין הכל אלא מחמת מראית העין אם נתערב בדבר אחר אין אסור תערובתו דאין בו עכשיו משום מראית העין וכמו שאמרו בדם שעל בין השינים מוצצו ואכלו ואילו לאותו טעם שכתב הוא אסור תערובתו כשאר איסורין של דבריהם ויהיה דם ביצים משונה משאר הדמים המותרין שנזכרו עמו במשנה ועוד כי חזר על טעותו הראשונה שאמר דדם שנמצא אחלבון או בקשר וחוץ לקשר אינו אוסר דבר תורה אלא מדרבנן וכבר גלינו טעותו בזה למעלה ועוד טעה טעות אחר כי המחבר לא שאל שאלתו על דם שנמצא במקום ריקום אלא בשנמצא בשאר מקומות שבביצה שאמרו זורק את הדם ועליו הקשה אמאי זורק ולמה אינו אוכלו אבל אותו שבמקום ריקום מן הדין אסור ואפילו דבר תורה דדם בשר הוא וכמו שכתבנו.

השער השישי

פסקה א

עוד שם לענין גבינה שגבנו אותה מבהמה ידועה וכו'. אמר הכותב תם ליה למחבר שיטעה בדבר זה ואם הביט במקום זה בקיצור היה מוצא דבר זה מפורש להיתר וזה הוא הלשון שכתב שם בקיצור אמרו משמן של מקצת הגאונים ז"ל שהבהמה שנמצא טרפה אסורין הגבינות שנעשו מחלבה למפרע היו הבהמות רבות ונמצאת אחת מהן טרפה הולכין בה אחר שיעור ששים כשאר האסורין ע"כ הנה שכתב הדין הזה שם להיתר מפורש אבל אגב שיטפא נחסרה משם בארוך מלה אחת וכך כתוב שם נמצאת אחת מהן טרפה בזמן שאין גבינת חלב אותה טרפה בטלה בתוך השאר אם ידוע שהיתה טרפה בזמן שחלבו ממנה כולן אסורות ע"כ. ולומר שאם היא ראויה שנמכרת במנין או ראויה להתכבד בה לפני האורחים ואפילו לפי מה שמצא בספר היה לו לדון כן שהרי היה כתוב שם ונמצאת אחת מהן טרפה שאין חלב אותה טרפה בטלה מדכתב ונמצאת אחת מהן טרפה הרי זה מבואר שאחת מן הששים קאמר ועוד שאילו היה דעת המחבר ללמד חידוש על החלב שאינו בטל היה לו לומר אין חלב אותה טרפה בטלה בתוך השאר ולא היה כותב לשון שאין שהוא כמדבר שכבר נתבאר שאינו בטל. סוף דבר אין טעות במה שכתוב בספר ויגיד עליו רעו שבשער הקיצור.

עוד שם כתב דכל היכא דלא קיימינן מלה דמלתא אימת וכו'. אמר הכותב המחבר כתב בזה דעות גדולי ישראל וראיותיהן דיש מתירין כל הגבינות למפרע מדין חזקה. וכשדוחין שאין חזקה אלא מה שהיא חזקה ברורה מצד עצמה כגון חזקת פנויה ואי נמי נשואה וטהרה וטומאה ומקוה שכל אחד מאלו היה לו זמן מבואר לחזקתו משא"כ בחזקת בהמה שלא היה לה זמן חזקה מבורר דאפשר דמן הבטן יצאה טרפה ואין חזקתה אלא לאחר שראינוה שחיתה שנים עשר חדש ושמא עכשיו טרפה שלאחר מכאן נטרפה והיינו דבפ"ק דחולין אמרינן מנא הא מלתא דאמור רבנן אזלינן בתר חזקה ובתר דפשטוה חזרו ואבעיא להו מנא הא מלתא דאמור רבנן אזלינן בתר רובא ואתינן למפשטה מפרה אדומה ומאי ראיה דשאני פרה דהיא בת שתי שנים והעמדינה על חזקתה אלא מאי טעמא משום דאין לה זמן חזקה ברורה אלא דכשהיא חיה אנו יודעים למפרע זה י"ב חדש לא היתה טרפה. ומכל מקום מה שכתבו הראשונים ז"ל וחלקו בין הטרפיות אינו כמו שחלק הוא כי מה שמתירים הגבינות למפרע בשנמצא טרפה בטרפות שאפשר שהיה סמוך לשחיטה ממש לא קודם שחיטה סמוך לשחיטה קאמרי דלא משוינן להני רבנן קששי טועין גמורים דהא מימר קאמרי דכל שיצאה מחזקתה

מחיים ואי אתה יכול לקבוע לה זמן ולברר כבר יצאה מחזקתה מחיים ושוב אי אתה יכול לומר העמידנה על חזקתה והיינו סירכא דאפשר דסמוך לשחיטה ממש וקודם שחיטה רגע נגמרה סירכא אלא בשאפשר שנגמר הטרפות סמוך לשחיטה בתר שחיטה ממש קאמר כגון שנמצאת מחט באחד מן המקומות שנקיבתה טורפת ולא נודע אם נגמרה הנקובה משני צדדין מחיים או לאחר שחיטה מיד עם נדנודה וכיוצא בזה אבל סירכא א"א שתסתרך לעולם לאחר שחיטה אלא מחיים וכן בכל טרפיות כזה כגון מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות משני צדדין ונמצא עליו קורט דם וכיוצא בזה זו היא כוונת הגדולים ההם לא זולת זה ומ"ש דהנכון שמעמידין הבהמה בחזקת כושר עד זמן שאפשר כבר אמרו מגדולי הראשונים שאינו כן ומההיא דפ"ק דחולין דפרה אדומה וכמו שכתבתי וגם הלכות גדולות והרב בעל התרומות אסרו הגבינות שגבנו ממנה למפרע.

השער השביעי

פסקה א

בבשולי נכרים. כתב לענין פת של בעלי בתים בשדה וכו'. אמר הכותב דא בורכא דפת נאסרה במתניתין ולא הותרה בגמרין כלל אפילו מפלטר דהא מימר א"ר חלבו דרבי לא פלטר עו"ג קאמר אלא פלטר ישראל אבל פלטר עו"ג לא התיר רבי ור' יוחנן נמי לא אמר שהתיר רבי אלא אפילו קאמר משמע דלדידהו לא סבירא להו אלא גזרה כדקיימא קיימא וכדמשמע נמי מדאמר ליה ר' יהודה נשיאה לר' שמלאי שמעיה לא היית אצלנו בבית המדרש כשהתרנו את השמן אמר ליה בימינו תתיר את הפת א"ל אם כן קרו לן ביה דינא שריא. אלא לפום גמרין לא התיר רבי את הפת והתירו של פת בעמעום הותר מפני חיי נפש וכדאמרינן בירושלמי מדשקלו וטרו בה נמי ר' חלבו ור' יוחנן וכיון שכן לא שייך למימר בהא דרבנן היא ולקולא דבין לרב דימי בין לרב יוסי לא התיר רבי את הפת והילכך גזרה במקומה עומדת אלא דמדרבי יוחנן ור' חלבו דשקלי וטרו בפלטר שריא או לא שריא בפלטר אבל בעל הבית לעולם אסור וכן הסכימו כל הראשונים נ"ע דפת של בעלי בתים לא הותרה כלל והרמב"ם ז"ל כתב פת של בעלי בתים אין שם מי שמורה בה להקל שעיקר הגזרה משום חתנות ואם יאכל פת של בעלי בתים יבא לסעוד אצלם. עוד אמר שאינו אוכל פת של בעלי בתים אלא במקום סכנה כגון שהתענה שלשה ימים. והרמב"ן ז"ל כתב משם הגאונים ז"ל דבשבת בשאין לו פת אחרת מותר לאכול פת של בעלי בתים לפי שאסור להתענות בשבת אבל בחול אפילו אין שם פלטר אסור עוד כתב דכל מקום שאין שם פלטר ולא נהגו בפלטר קרוי שדה וזה טעות בידו דבעיר הא איכא משום חתנות ולא אמרי אלא בשדה ממש שהרי אמרו פעם אחת יצא רב לשדה והביא

עו"ג אחד לפניו פת פורני מאפה סאה ואמר מה ראו חכמים לאוסרה. ואקשינן מה ראו לאוסרה משום חתנות ופרקינן אלא מה ראו לאוסרה בשדה ולא אמרו מה ראו לאוסרה שלא במקום פלטר אלא בשדה דוקא קאמר דאילו בעיר אפילו ליכא פלטר מי ליכא משום חתנות ודוקא קא מקשינן מה ראו לאסרה בשדה שאין הכל אלא בין עיר לשדה והיינו דרב דימי אמר פעם אחת יצא ר' לשדה ורב יוסף אמר דלאו בשדה היה אלא בעיר וכדקאמר לא כך היה מעשה אלא פעם אחת הלך ר' למקום אחד ואמר אין כאן פלטר דבעיר לעולם לא שרינן אפילו למאי דהוו סבירין אלא מפלטר הא בעיר וליכא פלטר ליכא מאן דשרי דבעיר איכא משום חתנות עוד כתב ואפילו ליטול מן העיר פת וכו'.

אמר הכותב לא ידעתי מי היזקיקו לכך שהרי לא התירו אפילו לדבריו לאכול פת של בעלי בתים אלא במקום שאין פלטר ומשום חיי נפש אם כן כל שיש פלטר ישראל וזה נושא בידו פת לאכול בחוץ למה הותר ליקח פת של בעלי בתים והלא פת של ישראל מצויה לפניו. ועוד דאילו היה מעשה דאיבו בכה"ג רשע משוית ליה דשביק היתירא ואכיל איסורא אלא איבו פת בעלי בתים שלא במקום פלטר ישראל היה אוכל ביה מיצרי לפי שהיה מתיר לעצמו בשדה אפילו פת בעלי בתים ולומר שאין שם חתנות וכההיא דרב דימי שהתיר העם לעצמם משום ההיא דרבי ולא היא דרבי לא התיר פת של בעלי בתים והיינו דקאמר רב שאסור לומר דבר שמועה משמו לפי שעובר על גזרת חכמים וכל שאינו נוהג על פי חכמים ועובר על גזרת ב"ד אינו נחשב כחכם לומר דבר שמיעת משמו מדה כנגד מדה ואף כל שאר אנשי ישראל אסורין בזה דפת בעלי בתים לא הותר כלל בשום מקום שאמרנו למעלה.

עוד שם ולענין פת של פלטר וכו'. אמר הכותב עיקר גזרת פת של עו"ג לא היתה אלא מחמת חתנות דכל שאוכל מפתו ומבישולו אתי לאיקרובי והילכך שורת הדין היתה שכל שביד נכרי יהא אסור בין שאפה ובישל עו"ג בין שאפה ובישל ישראל וכל שביד ישראל יהא מותר דכל שביד נכרי איכא קרובי דעתא ואיכא למיחש לחתנות ובענין שכתוב וקרא לך ואכלת מזבחו וכל שקנה ישראל ואוכל לעצמו מותר דבביתו של ישראל ליכא משום חתנות וכדאיבו דאכיל ביה מיצרא וכענין שעשו בשכר דגזרו ביה משום חתנות ואמרינן בפרק אין מעמדין רב פפא מפקין לה לבבא דחנותא ושתי רב אחא מדפתי מיתא ליה ושתי ותרוייהו משום חתנות סבירא להו. אלא שבפת ובישול לא הלכו בהן אחר רשויות אלא כל היכא דאיתיה המותר מותר והאסור אסור לפי שבפת ובישול יש קירוב הדעת לפיכך הלכו בהם אחר תחלתן וכל שהוחזר בתחלתן אינו נאסר כשבא מרשות לרשות. וכל שנאסר מתחילתו באיסור הוא עומד באיזה רשות שיהיה. ולפיכך

כל שאפה ישראל ואפילו פתו של נכרי בעל הבית וישנו ביד ב"ה מותר אעפ"י שהוא ברשותו והיה לנו לאסרו משורת הדין לפי עיקר גזרתו של פת שהוא משום חתנות וכן לפי דברי כותב זה שהרי של בעל הבית היה ושל בעל הבית הוא ויש בו משום חתנות אלא מההיא דביתא דחיטי שמעינן שאפילו הפת של בעל הבית אם אפה אותו ישראל מותר או אפילו סייע באפייתו וכן כתב הראב"ד ז"ל בפרק אין מעמידין שאין קמחו נאסר אלא באפיא תליא כולא מילתא וזה לשון הרב ז"ל ועסת העו"ג בכליו של ישראל וסייע באפייתו ישראל ואחר כך לקח ממנו מותר שאין איסור הפת של עו"ג בעיסה לפי שאין חתנות אלא בפת האפויה ומשום בשולי עו"ג והכי מוכח לקמן בפרק השוכר מההיא חביתא דחיטי דאשתפוה עליה חביתא דיין נסך ושריא רבא למטחניה ולמפייה ולזבוני לעו"ג שלא בפני ישראל מאי טעמא דאי לפני ישראל חיישינן דלמא אזיל ישראל וזבין מיניה דעו"ג אבל שלא בפני ישראל לא אתי למזבן מיניה משום דהוה ליה פת של עו"ג אלמא בפני ישראל מיהא לית בה משום פת של עו"ג ואע"ג דזבין ליה מן הנכרי ע"כ. וזו שאמר המחבר שאין הדבר תלוי בשינוי רשות אלא כיון שאילו היה פת הפלטר בידו היה מותר גם עכשיו שבא מידו ליד בעל הבית מותר זה הכלל כל שביד הבעלים מותר מותר לעולם וכל שביד הבעלים אסור לעולם אסור ופלטר בין שהוא בידו ולקחו ישראל בין ששלח לו לביתו בין שזמנו כל שלא היה שם פלטר ישראל בשעת אפייתו מותר ואם לקח ממנו ישראל ואחר כך הגיע שם פלטר ישראל ואחר כך הגיע שם פלטר ישראל לא יצא הראשון מהיתרו דומה למה שאמרו בשנים שאמרו לאשה מת בעלה והיתירוה לינשא ונשאת ואח"כ באו שנים ואמרו לא מת לא תצא ואסיקנא לא נשאת ממש אלא כיון שהתירוה לינשא לא תצא מהיתירה הראשון ופת של עו"ג אינו כנבלה שנאמר עליו במקום סכנה מותר בא לו על שלחנו בשר שחוטה אסור בנבלה שהותר בה דהתם אסורה דאורייתא ולא הותרה אלא במקום פקוח נפש אין כאן פקוח נסתלק המתיר וחזר האיסור במקומו אבל פת שאינו נאסר אלא מחמת התקנה וכשאין שם פלטר הותר והעמידוהו על עיקרו כיון שהותר הותר ולא יצא מהיתרו ולא נעשה מיליא חוכא ועל שלחן אחד הותר ונאסר ואח"כ הותר. גם מה שאמר דפתו של בעל הבית ביד הפלטר מותר גם זה טעות בידו כמו שאמרנו דבתר מעיקרא אזלינן ולא נשתנה דינו כששנה רשותו. ועוד דאם כן ישראל שלקח פת של בעלי בתים ומכרו לישראל אחר יהא לוקח שני מותר בו דלא גרע ישראל ראשון מפלטר ואם זה מותר מצינו היתר רחב לפת עו"ג ומקום דחוק לתלמידים דרבי חזר להם רחב לא מוצק תחתיו ואין דבריו אלא דברי בטלה.

עוד שם ולענין פת של ישראל שנעשה על ידי עו"ג וכו'. אמר הכותב דבריו עמקו לשון והמכתב אשר לא נדע לשונו דמאי קאמר ולא איתמר בה האי טעמא היכן אמר דלא איתמר בגמרא או הוא בביתו. והטעם שכתב דתנור בפת והיסקו מלאכה חשובה חשיבא מאי חשיבות מצא בהסק התנור אצל פת יותר מהיסק כירה אצל תבשיל של בשר וכן עופות שטופלין בבצק ומבשלין אותן בתנור וכן צלי אש שצולין בתנור יהא מותר בשגר ישראל.

עוד כתב הקשיא טובא ודאי מנהגא היאך אנו אופין בתנור וכו'. אמר הכותב מן הדומה שלא היו רבותיו מפוייסין ממנו כשהניחו לו לפרש זה והוא האריך הרבה בדברים שאין להם כאן מקום וסופן אין בהם רוח חיים שהטעם שמצא בהיתר בישולי עו"ג לחולה בשבת אין לו לא טעם ולא ריח ולא עמד טעמו בו דמאי דקאמר דכיון שהוא ביום האסור לנו לבשל לית ביה משום חתנות אדרבה כל שא"א לחולה אלא על ידי העו"ג והעו"ג עושה עמו טובה כל שכן דאיכא משום איקרובי דעתא טפי. ואם בא לומר שאעפ"י שיש כאן איקרובי דעתא אפילו הכי במקום חולי לא העמידו דברים לא הול"ל דלית ביה משום חתנות דאדרבה משום חתנות איכא טפי אלא דלגבי חולי לא גזרו ואם כן עלה בדעתו למה האריך כל כך ובא טעמו ברוב דברים לימא בהתחלת דבריו בישולי עו"ג מדבריהם ומשום חתנות ובמקום חולי לא גזרו ואין בזה כל כך חכמה לומר שהניחוהו לו רבותיו להתגדר בו ועוד אם לגביה החולה התירו מה להם להתיר לגמרי ואפילו לבריא על ידי החולה די אם לא העמידו דבריהם אצל החולה כדרך התורה שהתירה אפילו הנבלה אצל חולה שיש בו סכנה ולא מצא סכין יפה וישראל יודע הלכות שחיטה נוחר או מעקר ולחולה משום פקוח נפש מותר ולבריא אסור ועוד אם לא העמידו דבריהם אצל חולה אף בחול יהא מותר ומי נימא בשבת לא העמידו אבל בחול העמידו אם כן אף אנו נאמר בשבת עצמה התירו ולצורך החולה לא העמידו דבריהם אבל למוצאי שבת שאין לו בו צורך יאסר וכל שכן לבריא וחלילה וחס שלא הותר אפילו לחולה עצמו אלא לעת הצורך בלבד דהיינו בשבת הא במוצאי שבת חזר לאסורו ודומה לנבלה לחולה שיש בו סכנה שאם נחרו לו בהמה לצורך אם הבריא נאסרה עליו וכל מה שתקנו חכמים והתירו כדרך שנהגה תורה נהגו הן באיסורי דבריהן. וכדאמרינן כל מאי דאמור רבנן כעין דאורייתא תקון ולענין היתר בשולי עו"ג לחולה בשבת כבר שאל אחד מחכמי הדור את המחבר כבר עברו כמה שמיטות וכך השיב דדברים אלו שאינן אלא משום גזרת חתנות כל שיש בו התר קצת התירו כגון הפוך בגחלים או הניח ישראל והפך נכרי או אפילו הניח נכרי והפך ישראל דכל שאלו אוסרין עליו עד שיהא בו מעשה של ישראל

יש היכר ולא אתי לאיקרובי וכן הדין בשבת דכל שא"א היום על ידי ישראל ובשאפשר אין סומכין על בשולו איסורו של שבת מוכיח עליו ולפיכך התירוהו לו ודוקא לחולה ובשבת לפי שא"א לו והקלו לו בזה אעפ"י שתחלתו וגמרו ביד נכרי ודכותיה בחול אסור לעשות כן אף לחולה ומ"מ לא לגמרי התירו אלא מה שהצריך לו דהיינו בשבת עצמו ולחולה עצמו אבל במוצאי שבת אסור אף לחולה ואף קדרה שבשל בה אסורה לחולה בחול שלא מצינו אסור אפילו של דבריהם שלא תהא חליפת כליו אסור כמוהו דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון וסתם יינן אסור ומשום בנותיהן הכלים אסורים וצריכין הכשר לפי מה שהוא כלי ועופות שטופלין אותם בביצה שבשלו אותה הנכרי אף הבצק אסור מפני שנבלע צירן ורוטבן בבצק ואין אומרים אין חתנות במה שנבלע בצק וכן כתוב בספר התרומה ומכל מקום עם כל זה לא עלה תרוץ למה שהיה עיקר השאלה היאך אנו מתירין לאפות בתנור דשגר נכרי ואפה נכרי אלא שלאחר מכאן כתב דלא חשיב בשולי נכרים כיון שזה מחוקי המלכות לאפות כולן פתן בפורני ואין אדם רשאי לקבוע פורני מעצמו לא גרע מפת פלטר של נכרי במקום שאין פלטר ישראל.

ועוד שהאופה אופה בבית מיוחד וכו'.

אמר הכותב ארכבה אתרי ריכשי וליכא חד מינייהו דמשמע להו לאינשי ואנא נמי לא ידענא הי מינייהו עיקר אי טעמא דאין אדם רשאי לקבוע פורני לעצמו ולא גרע מפת פלטר בדליכא פלטר ישראל אם כן מי שיש בידו פת שאפה ישראל יהא אסור בפת של בעלי בתים ישראל ונאפה בתנור ועוד שבכל מקום רשאין לעשות לעצמן פת בכוביא וכיון שכן יאפה בכוביא ולא יאכל פת של בעלי בתים אפילו של ישראל. ואי עיקר טעמא משום דאופה בבית מיוחד ואינו מתכוין לבשל לעצמו ולא לשום אדם מיוחד אלא למלאכתו לפי שהוא שכיר לאפות ולבשל לכל אם כן שלקות של חנוני שאינו מתכוין לאדם מיוחד אלא למלאכתו לבשל ולמכור ולמאכתו מתכוין יהא מותר ואם מפני שהשלקות שלו אבל האופה אין הפת שלו בודאי האופה יש לו חלק בכל הפת שאופה בתנור אחד מעשרים או אחד משלשים וכיוצא בזה ומתכוין הוא בודאי לבשל גם חלקם והוה ליה כשותף וגדולה מזו אמרו בישראל דקבר קרא באתונא ואתא נכרי ושדא סיכתא לאתונא אי לאו דאמרינן דלאו לבשולי מנא קא מכוין אפילו קרא אסורא ואע"ג דלא מיכוין לה נכרי ולא ידע לה וכל שכן הכא דמתכוין ליה לפת ולאדם מיוחד דקאמר איברא בשעת אפייה לאדם מיוחד הוא אופה דהא ידע דהאי דראובן והאי דשמעון. ואי משום דמתכוין למלאכתו אם כן מי שהשכיר נכרי לאפות לו ולבשל לו לשתרי דלמלאכתו אם כן מי שהשכיר נכרי לאפות לו ולבשל לו לשתרי דלמלאכתו ולשכרו

הוא מתכוין ומאי דקאמר נמי טעמא דפורני בית מיוחד הוא ואין אוכלין בו ולא שותין בו ורה"ר לכל היא ומשום כך לא חשיב בישולי נכרים אם כן בית מיוחד ושאדם בוש לאכול בתוכו אין בו משום בישולי נכרים ואם כן פת של בעלי בתים נכרים לשתרי דאין כאן משום בישול עו"ג מכל אותן הטעמים שאמר וכן השלקות ששולקים בשוק לא יהא בהם משום בישולי עו"ג סוף דבר אין בכל טעמיו ריח שיש לו עיקר. ומה שסיים דבריו וכל שכן פת שהיקלו בו. מה ראה שחזר והודה בו אחר שראה אותו כשאמרה המחברים אבל הטעם הראוי בו יותר הוא מה שכתב המחבר משם הרמב"ם ז"ל שכך כתב הרב ז"ל אפילו לא זרק ישראל אלא עץ אחד לתוך התנור התיר את כל הפת שבו שאין הדבר אלא להיות היכר שהפת שלהם אסורה ע"כ והוסיף המחבר על דבריו ואמר דמסתברא שאין לך כל קיסם וקיסם שאינו מוסיף בחום התנור ומקרב את אפייתו וכ"ז מקילותיו של פת ומנהגן של ישראל תורה היא ע"כ ולבשל על ידי עבדו ושפחתו של ישראל אסור כנכרי דעלמא שלא חלקו בגזרותיהם ואין הפרש בין עבד ושפחה לנכרי דעלמא שאם כן אפילו שפירו לשתרי ובין מלכים לשתרי דמן הידוע שלא יתחתן בו ואין הדבר אלא משום איקרובי דעת ודברים אילו מביאים לידי קירוב הדעת.

עוד כתב לענין בשול שנעשה ע"י עו"ג וישראל אמרינן בגמרא ארבב"ח א"ר יוחנן בין שהניח עו"ג והפך וכו'. אמר הכותב טעה במה שאמר הלכך תחילתו ביד ישראל כמאכל בן דרוסאי מותר דתחילתו ביד ישראל אפילו לא הגיע למאכל בן דרוסאי מותר כל שהניחו ישראל על גבי גחלים אעפ"י שהפך בו הנכרי מיד דההיא דאמר רבי אסי בר אמי אמר רבי יוחנן כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי עו"ג ואתי לאקשויי מינה אמאן דאמר ישראל שהניח בשר על גבי גחלים ובא נכרי והפך בו מותר ואקשינן עליה מההיא דר' יוחנן דמשתמע הגיע למאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי נכרים הגיע אין בו משום בישל עו"ג הא לא הגיע למאכל בן דרוסאי יש בו משום בשולי עו"ג. הא אוקימנא דהתם כגון דאותביה בסילתא ושקליה נכרי ואותיבי' בתנורא ותניא נמי ישראל שהניח בשר על גבי גחלים ובא נכרי והפך בו עד שיבא מבית הכנסת או מבית המדרש ואינו חושש. ומאי דקאמר נמי דכל שנגמר ביד ישראל ואפילו מצטמק ויפה לו מותר והביא ראיה מדאמר סתם הניח נכרי והפך בו ישראל ולא קא יהיב שיעורא. אין זה כלום דהניח כשלא הגיע למאכל בן דרוסאי משמע דאי בשהגיע וכל שכן כשהגיע למאכל כל בני אדם ודאי מבושל הוא זה ולא קרינן להא הניח. ועוד דאי לית ליה שיעורא אף אנו נאמר דאפילו להתבשל כל צרכו ואין מצטמק ויפה לו כל שהפך בו ישראל מעט יהא מותר דהא לא יהיב שיעורא אלא כל שהפך בו ישראל אלא לעולם לא קרי הניח

אלא בלא הגיע לידי בישול ומה שהביא ראיה גם כן מדכפליה לישניה ואמר עד שתהא תחלתו וגמרו ביד נכרי גם זה אינו כלום דהנחה קרי בכולה שמעתא התחלה וכל שהגיע לבישול קרי גמר ואפילו הגיע לבשולו של בן דרוסאי. ותדע לך דלבתר ברייתא דתניא ישראל שהניח בשר על גבי גחלים ובא נכרי והפך בו איבעיא להו הניח נכרי והפך בו ישראל מהו ופשיט לה רב נחמן בר יצחק ואמר ק"ו ומה גמרו ביד נכרי מותר גמרו ביד ישראל לא כל שכן ומאן אמרו להאי גמרו נכרי אלא מדקתני ישראל שהניח בשר על גבי גחלים ובא נכרי והפך בו קרי להפוך שלאחר הנחה גמרו וליכא מאן דמיקל להתיר בהיפך ישראל לאחר גמר בשול של כל אדם לפי שכבר נגמר ולאחר שמסלקו מעל גבי האש כדי לאכלו יחזרינו ישראל ויהפך זה בוודאי לכולי עלמא אסור. והמחבר ראה דברי ר"ח ז"ל שאסר כשבא על ידי נכרי למאכל בן דרוסאי ועל דבר זה כתב המחבר בכולה שמעתין קרי מבושל כל דמטי לכדי מאכל בן דרוסאי ואפילו על ידי נכרי והוצרך המחבר לומר כן דלא תימא דוקא לאפוקיה משום בשולי נכרים וכשהתחלתו היתה ביד ישראל וכסתמא דמימרא דר' יוחנן דאמר כל שהגיע למאכל בן דרוסאי אין בו משום בשולי נכרים אבל התחלתו ביד נכרי לא קרינן מבושל להחמיר עליו ולאסרו אלא להקל עליו עד שיהא מבושל כמאכל שאר בני אדם אלא אפילו להחמיר עליו ולאוסרו על ידי נכרי קרינן מבושל כל שהגיע לידי מאכל בן דרוסאי כההיא דאמר רב חמא בר אמי א"ר פדת אמר ר' יוחנן האי נכרי דחריך רישא על זה כתבה המחבר להההיא דריש אוניה הנה אמת הנה נכון.

הבית הרביעי

השער הראשון

פסקה א

בית התערובות: כתב שם בענין דג טהור וטמא שמלחן זה עם זה וכו'. אמר הכותב הגמול משלם לרבו ז"ל שהוא אומר משמו הפך מה שכתב הוא בעצמו כאן בדג וטמא שהרב ז"ל שכתב דכולן אסורין ולא סגי בקליפה וזה לשונו שכתב שם אע"ג דאמרינן בפסחים בשר רותח שנפל לתוך חלב רותח וכן צונן לתוך חם אסור וחם לתוך צונן בקליפה מותר והכא בין שטמא העליון או תחתון טמא מליח הוא פולט לתוך טהור טפל חם לתוך צונן הוא שזה פולט וזה בולע ואמאי קתני אסור לגמרי וי"ל משום שהוא פולט תוכו כל שעה ושעה טפות מלוחות שהן כחמות אוסרין אותו לגמרי שלא אמרו קולף אלא כגון חתיכה רותחת לתוך חלב צונן שהוא מתגבר עליו ומצננו. אבל הכא כוליה חאים מרוב

טפות מלוחות שהן חמות בעצמן וכן עיקר. ע"כ לשון הרמב"ן ז"ל. ובאמת כי בפרק גיד הנשה גבי הא דאמרינן ההוא כחוש הוה כתב הרב ז"ל דאפילו בחלב שמן לא אמרינן מפעפע במליחה אבל כאן בדג טהור וטמא שכתב המחבר מה שכתב חזר הרב ז"ל וגלה שאין דעתו כן אלא הטפות החמות גוברות ומבליעות בכל ואוסרות את הכל. ולא ראיתי גם לראשונים שאמר אחד מהם כן אלא ודאי מליח כרותח דצלי ותדע מהנהו אטמאתא דאמלחן בי ריש גלותא בגידא נשיא רבינא אסר ורב אחא בר רב שרי וטעמא דרבינא אמרינן התם משום דקסבר דכי אמר שמואל מליח כרותח כרותח דמבושל קא אמר וטעמיה משום דקא סבר דמיחל היוצא על ידי מליח מוליך ומבליע טעם קנוקנות שבגיד בכל החתיכות כרוטב שבקדרה ואע"פ ששומן הקנוקנות כחוש ואקשי ליה מר בר רב אשי מדקתני סיפא כבוש הרי הוא כמבושל מכלל דכרותח דצלי קאמר ומהא שמעינן דרבינא אסר את הכל כמבושל ומטעמא דאמרן ומר בר ר' אשי דחי דאינו כמבושל אלא כצלי מכל מקום פחות מצלי ליתיה ואילו היה חלב דעלמא שהיא שומן היה מפעפע ואוסר את הכל. ועוד שמעינן לה מעובדא דמרי בר רחל דאימלחא ליה בשר שחוטה בהדי בשר נבלה ואתא לקמיה דרבא ואסר ליה. ומדקאמר ואסר ליה הכל אסר ולא כדי קליפה ונטילת מקום דלעולם אסור סתם אסור לגמרי משמע דלאיסור קליפה בלשון מותר מפקי ליה וכדאמרינן בהנהו אטמאתא דריש גלותא רב אחא שרי ועל כרחין ההיא קליפה מיהא בעי כרותח דצלי ואפילו הכי אפקיה רבינא בלשון היתר וכן מר בר רב אשי דאמר אבא שרי. וכן בפרק כיצד צולין חם לתוך צונן שמואל אמר מותר דקא סבר תתאה גבר. ואקשינן אדמקרר ליה מבלע בלע ואמרינן בקליפה ואפילו הכי אמר מותר. ופעמים אומר קולף. ובשיעור נטילה אומר בהדיא יטול את מקומו וכדאמרינן התם נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו נטף מרוטבו על הסולת יקמוץ את מקומו. אלא ודאי כל היכא דאמור אסור כהנהו אטמאתא וכעובדא דמרי בר רחל ודגים ועופות שמלחן זה עם זה ודג טמא שמלחו עם דג טהור לגמרי קאמר וזה ברור.

עוד שם כתב דאינו נאכל מחמת מלחו היינו מליח דקדירה וכו'. אמר הכותב לא די לו שכתב שבושין אלו פעם ושתים אלא שחוזר וכותב ודברי המחבר פירש רבנו תם ז"ל הם וכן בעל הלכות גדולות וכן הרמב"ן ז"ל ואף הרב אלברצלוני ז"ל. וכבר הארכתי בדבר זה למעלה ועוד ראיות אחרות ברורות מרב ששת דמלח גרמא גרמא ומדגים ועופות שמלחן זה עם זה והטעם שהטפות הנוטפות מחמת המלח חמות הן כמו שכתבתי למעלה ומלשון הרמב"ם ז"ל ונבלעות בכלי ואי נמי בבשר שנמלח עמו כל שאינו טרוד לפלוט והאמת כי הרב רבנו אברהם בר דוד ז"ל דקדק מלשון שאינו נאכל מחמת מלחו

ולא אמר שאינו נאכל עם מלחו ועוד מטעם אחר ואמר שהמלח בלוע מן הדם ואסור באכילה ואין משערין את האיסור עם המותר ולומר אינו נאכל עם מלחו האיסור. וכל זה אין בהם כדי לדחות כמה ראיות מוכרחות ומה שאמרו אינו נאכל מחמת מלחו אינו נאכל כך מחמת מלחו שעליו לאפוקי מליח דצלי שנאכל עם המלח שעליו ואע"פ שהמלח אסור באכילה לשער בו רתיחתו מה לי מותר מה לי אסור הא אינו אלא לשער בו חומו ורתיחתו וכל שטועמו קפילא ואומר שנאכל או אינו נאכל מחמת מלחו מתירין או אוסרין ולא שיטעמנו קפילא קאמרינן אלא משערין כל שכמותו נאכל או אינו נאכל ואלו דברים ברורים. גם מה שפירש אינו נאכל בתורת בשר שאינו מליח אלא עדיין טועמים בו טעם מלח דברי הבל הם כי בודאי כל בשר שנמלח במליחה לקדירה אין לך אדם שאינו טועמו כבשר שנמלח ולא כבשר טפל שלא נמלח. ועוד שאילו כן לא היה להם לומר אינו נאכל מחמת מלחו אלא כל שנאכל מחמת מלחו הם אמרו שאינו נאכל מחמת מלחו והוא אומר שאינו נאכל כתורת בשר שאינו מליח לא לשון חכמים אלא לשון עלגים. ועוד שהוא אומר שזה בשיעור מועט אחר הכשר לקדירה הוא וחשב בזה לדחות הראיות החזקות שכתב המחבר ושיעור מועט זה לא ידענוהו ולא נתפרש ועוד שהוא כבר כתב בכמה מקומות שכל שפולט אדמימות דם הוא וזה לאחר שיעור גדול הוא כשש שעות ויותר לאחר הכשר מליחה לקדירה. ועוד שכל מי שחלק על דברי רבנו תם ז"ל והראשונים ז"ל בזה לא מצאו אינו נאכל מחמת מלחו אלא מליחת בשר דבעי ליה לאורחיה דזה ודאי אינו נאכל מחמת מליחתו והוא על כרחו הוצרך לומר שאינו כן מחמת כל אותן ראיות שמביא המחבר ורצה לחלוק ואמר אינקוט מיהת כל דהו בידי וכל זה מזקיקני לטרוח ולכתוב דברי הראשונים נוחי נפש כלשונם וככתבם. זה לשון הרמב"ן ז"ל פירוש רבנו תם ז"ל שמליח לקדרה מליח שאינו נאכל עכשיו מחמת המלח שיש עליו עד שינפץ אותו וידיחנו וכן הוא דהא אמר שמואל קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח ומלח בה סתמא כדין מליחת קדירה משמע. וכן מאי דאמרינן אימלחא ליה בהדיא נבלה הכי משמע למליחת קדירה והיינו נמי דאמר שמואל אין מולחין בשר אלא על גבי כלי מנוקב והיינו נמי דאמר דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין מליחה הצריכה להם במשמע דהיינו מליחה דקדירה וכן נמי אטמאתא דאימלחן בגידא נשיא דאמרינן לעיל בפרק גיד הנשה כולן במליחה דקדירה משמע דלאו לאורחיה בעי להו. והביא רבנו תם ראיה ממה שאמר בפרק הקומץ רבה טעמא דמיעוט רחמנא לדם הא לאו הכי הוי אמינא דבעו מליחה והאמר זעירי דם שמלחו אינו עובר עליו דאלמא מליחת קדשים כמליחת קדירה וכדאמרינן התם וכן לקדירה. ובעל הלכות ז"ל כתב ושיעור

המלחת בשרא כל שאינו נאכל מחמת מלחו ומשהייה לה למליחה עליה כשיעור טויה ושיעור טויה פרשו הגאונים ז"ל כדי הילוך מיל. נמצאתי למד שכל ששהה במלחו כדי הילוך מיל הרי הוא כרותח והוא שיש עליו מלח הרבה שיהיה פניו מכוסין במלח והכי משמע בפרק הקומץ ורש"י ז"ל פירש בפרק כיצד צולין שאינו נאכל מחמת מלחו קצת ואינו ראוי לאוכלו אלא אם כן הוא מדיחו והרי אינו נאכל לא לגמרי קאמר שאין שום אדם יכול לאכלו אלא כיון שנתקלקל טעמו אינו נאכל מחמת מלחו קרי ליה ואסור ואפשר שזו המליחה נמי כמליחת רבנו תם ז"ל ע"כ לשון הרמב"ן ז"ל. והוצרכתי לכתוב ולחזור ולכתוב כדי שלא יטעו אחרים בדבריו. גם מה שחזר וכתב בדג טמא וטהור שמלחן זה עם זה וטמא מליח וטהור תפל וטמא טפל וטהור מליח דוקא כשאין נוגעין זה בזה אינו כן אלא בנוגעין כמו שפירש בחבור וכן פירש הרמב"ן ז"ל וכן כל המפרשים ואינו צריך להאריך בביטול דבריו. וכבר כתבתי למעלה לשון הרמב"ן ז"ל.

עוד שם כתב שהדברים החריפין כצנון וכו'. אמר הכותב בכל מה שכתב כאן נשתבש בין בעיקרי הענין בין בלשון ותחילה אומר מה שטעה בלשונו אמר שאין שום דבר צונן מבליע ולא מפליט בשום חורפא ומתוך לשון זה משמע בברור שאינו מבליע אפילו מן המוכן שאם לא כן לימא אינו מפליט וכ"ש שאינו מפליט להבליעו באחרים ואחר כך אמר אלא שהן בולעין מן המוכן ואם בא לומר שהן בעצמו בולעין מן המוכן אבל אין מבליעין אחרים בחריפותן גם זה שיבוש שאם אותן דברים שנתערבו. בהן נעשו חריפין מחמת חריפותן אם כן אף הם נעשו חריפין ובולעין מן המוכן ואם לא נעשו חריפין מחמת תערובת הדברים החריפין אף האש כיוצא בהן שאם לא נתחממו באש אינה בולעין שעדיין צונן הם אא"כ ידחוק ויאמר דבאש צריך קליפה מיהא כדאמרינן בתתאה אדמקרר ליה מבלע בלע ובעי קליפה עוד טעה במה שהתיר לדוך שומים ובצלים בכלים של נכרים וכן לחתוך צנון בסכין של נכרים אם הדיח הסכין שאם כן חלתית של נכרים למה אסרוה אם מפני שומן שעל גבי הסכין לא הוה קרי ליה התם נותן טעם לפגם דכל שהוא בעין אינו קרוי פגום בשאינו בן יומו וכדעת רבותנו נ"ע אלא משום בלע שבו הוא שהחלתית מפליט בחריפותו ועוד אי איתא דהדחה קרי ליה ובהדחה סגי ליה נעיצה בקרקע קשה ועשרה פעמים למה לי בסכין יפה שאין בה גומות ואפילו לאכול בה צונן חריף ואילו בשילהי ע"א תניא סכין יפה שאין בה גומות נועצה עשרה פעמים בקרקע קשה אמר רב הונא בריה דרב יהושע לאכול בה צונן כי הא דמר רב יהודה ובטי בר טובי הוו יתבי קמי דשבור מלכא אייתו לקמיה אתרוגא פסק יהיב ליה לבטי בר טובי הדר נעצה עשרה זימני בארעא כי פסק יהב ליה למר יהודה דאלמא אם חותך בה צונן חריף

כאתרוג וכיוצא בזה אסור עד שינעוץ עשרה פעמים בקרקע ולא שידיח לבד דאם איתא למה ליה נעיצה עשרה פעמים ידיח ודי וכדאמרינן גבי סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח צונן אמרי ליה בעיא הדחה ובשוחט בסכין ששחט בה טרפה אמרו חד אמר בצונן ואי איכא בליתא דפרסא למכפריה לא צריך וגם רש"י ז"ל גבי צנון שחתכו בסכין פירש באחד מן הלשונות משום פליטת בלע שבסכין. ובספר התרומה אסרו פלפלין ותבלין שדכו במדוך של בשר לתת לקדירה של חלב וכן איפכא שהדבר החריף מפליט בחריפותו ואגב דוחקא מבלייע. גם מה שמתיר אפילו הן לחים טעותא הוא דהא אפילו יין שאינו חריף כל כך נבלע מיהא בכלי גת וכל שכן במכניסו לקיום וכן מפליט אם לא ימלא ויערה במים וממנו לדברים החריפים הרבה שמבליעין בקל וכן מפליטין. וחלילה לשחוק שומים ובצלים במדוכה של נכרים ומאן דכאית ליה אכיל גיעוליהן של נכרים. עוד שם כתב בספרו דבר זה לשונו וירך שנצלה בחלבה וכו'. אמר הכותב כמה הוא חכם שהעתיק דברי המחבר ועשה עצמו כמחדש ראיות ומכריע ואין בכל דבריו כהכרעת הקולבון והמחבר כתב זה לשונו ויש אומרים דחלב כחוש וכן שומנו של גיד אוסרין כדי נטילת מקום שהוא יתר קצת מכדי קליפה וכדאמרינן בפסח שני נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו ושומן מועט כזה שנטף על החרס אינו מפעפע יותר מחלב כחוש שבכליות או מחלבו של גיד והראשון נ"ל עיקר להלכה שאם כן לא היו אומרין סתם קולף ואוכל עד שמגיע לגיד דבשלמא אם א"צ אלא כדי קליפה משום דקליפה לא חשיבה להו אמרי הכי אבל אילו היה אוסר כדי נטילה לעולם לא היו מתירין סתם ומכל מקום למעשה ראוי לחוש ולהצריך נטילת מקום ע"כ דברי המחבר אם כן מה חדש ובמה נתחכם על המחבר. ועוד אני אומר כי מה שאמר שהרב מוכרע מההיא ליתא דההיא דנטף על החרס היינו משום דהרוטב שמן ומפעפע אע"פ שהוא מועט אבל חלב הכליות אע"פ שהוא מרובה כל שהוא כחוש אין ברובו כדי לפעפע אלא שהמחבר החמיר בו להלכה.

עוד שם מקצת מרבותי ז"ל אמרו שאפשר דאפילו בחלב שמן וכו' והדברים מוכרעין שלא נאמרו דברים אלו וכו'. אמר הכותב כל מה שכתב תפל מבלי מלח וחולם הוא ואין בכל דבריו אלה אלא כריר החלומות המחבר הביא ראיות מוכרחות לכל בעל עינים שכן כתב דאדרבה יותר יש לומר דמפעפע במליחה מבצלי מפני שהמיחל היוצא מן הבשר מוליך את האיסור וזו היתה סברתו של רבינא שהיה אוסר אטמאתא דבי ריש גלותא דאימלחן בגידא נשיא כאילו נתבשלו בקדרה עד שבא מר בריה דרב אשי ואמר דמליח הרי הוא כרותח לאו כרותח דמבושל קאמר אלא כרותח דצלי ותמה על עצמך

רבינא היה אוסר מליח כמבושל והוצרך מר בר רב אשי להביא מסיפא דשמואל דקתני כבוש הרי הוא כמבושל מכלל דרישא מלוח כרותח דקאמר כרותח דצלי הוא ואנו נקל ונאמר דאינו אפילו כרותח דצלי אתמה זו אינה תורה. ועוד דלא גרעא מליחה מריחא דצלי דהיאך אפשר שיהא מפעפע יותר בשר נבלה כחוש שצלאו עם בשר שחוטה שמן דהדר אזיל בשר נבלה ומפטם בשר שחוטה באותן ריח שקבל מבשר השחוטה ואלו ודאי דברים הנכנסין לאוזן בלא רשות הן והוא אומר מבלי טעם שהדברים מוכרעין שלא נאמרו דברים אלו אלא ע"י האור ואנה מצא ההכרע הזה אלא שקלמוסו הוגד לו ועל ראיית בשר נבלה כחוש שצלאו עם בשר שחוטה שמן אמר שאינה שאלה דדבר ברור הוא שהפיטום מתבשל בכל וברירה זו מי אמרה לו והא לוי דאמר לאו כלום הוא ואפשר דהלכתא כותיה והוא אומר דדבר ברור הוא דמפטם ומתפשט בכל כמה רב גובריה טפי מלוי וכבר כתבתי למעלה יותר מזה וכתבתי שאף הרמב"ן ז"ל סובר כן על דרך האמת וכמו שכתבתי דבריו למעלה בארוכה בלשונו גם מה שחלק על דברי המחבר במה שאמר דבמליחה משערין בששים ואמר שלא אמרו ששים אלא במבושל וניער וכיסה אבל במליחה ואפילו בצלי לא. טעותא רבתי היא וכותב הוא בלא השגחה וכי אלו צלה בשר נבלה שמן עם חתיכה אחת של בשר שחוט לא יאסור את כולה אם אין בחתיכת השחוטה ששים ולא נאסור אלא כדי קליפה או כדי נטילה הא ודאי בורכא דהא אמר ר"ה גדי שצלאו בחלבו אסור לאכול אפילו מריש אוניה ואוקימנא משום דמפעפע ואפילו במליחה נמי אסר רבא לרב מרי בר רחל ואסור לגמרי משמע ומה שאמרו בניער וכסה היינו שלא לאסור את שאר החתיכות שבקדרה לפי שאין איסור בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה אלא על ידי רוטב וכמו שכתב המחבר בחבורו ומשום רבנו יצחק ז"ל הידוע בעל התוספות וגם כן כתבתי אני למעלה אבל החתיכה עצמה שנפל עליה החלב כולה אסורה בלא ניער וכיסה וכדאמרינן עלה התם מאי לא ניער ולא כיסה אילימא לא ניער ולא כיסה כלל מבלע בלע מפלט לא פליט וכן אם נמצא חלב מפעפע נמלח עם חתיכות מרובות ולא נודע באיזו מהן נגע בשעת מליחה כולן אסורות אם אין ששים בין כולם כנגד חתיכת החלב המפעפע ואלו דברים נודעים ברורים לכל מי שיודע בהלכות איסור והיתר בין ימינו לשמאלו.

עוד שם ומה שכתב המחבר דמחמירין באיסורי דרבנן וכו'. אמר הכותב טעות הוא זה דאפילו בדרבנן נחמיר כל היכא דלא ידעינן מאי נפקא מינה וכחל יעיד דמשום דלא ידעינן מאי נפקא מינה אלא מתירין בששים וכחל מן המנין אלא שהיה לו לפרש אם

נפל איסור דרבנן בתוך היתר ולא עמדנו על שיעורו בשל תורה להחמיר ובשל דבריהם להקל והדברים עתיקים.

עוד שם גרסינן בפרק גיד הנשה אמר ר' חנינא כשמשערין משערין ברוטב ובקיפה ובחתיכות וכו'. אמר הכותב באמת הפירוש הזה שקראו נכון נכון למועדי רגל ויש בכלל דבריו הראשונים והאחרונים מלא סל שבושין. ותחילה אומר כי מה שאמר שאין שיעור ששים בצלי ובמליחה אלא בבשול והביא ראיה מקולף עד שמגיע לאיסור וכונתו לסמוך על אותה שאמרו קולף ואוכל עד שמגיע לגיד. זה באמת מאתו לא שגגה הוא אלא יותר מכדי טעות דההוא שמואל אמרו ובירך שצלאו בגידה ומשום דקנוקנות שבגיד כחושין הרבה ואין בהן כדי לפעפע ודברים מפורשין הם אלו בגמרא גבי ירך שנתבשל בה גיד הנשה אמר שמואל לא שנו אלא שנתבשל בה אבל נצלה בה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד ואקשינן אינו והא אמר ר' הונא גדי שצלאו בחלבו אסור לאכול אפילו מריש אוניה ופרקינן שאני חלב דמפעפע ואקשינן תו וכי צלאו בחלבו מי מיתסר והאמר רבב"ח עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דמעון בגדי שצלאו בחלבו ואתו ושיילו לר"י ואמר קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו ופרקינן ההוא כחוש הוה ובמליחה מיהא מפורש בכמה דוכתי דנאסר הכל מדגים ועופות ומבשרא דמרי בר רחל ומאטמאתא דריש גלותא וכבר כתבתי זה כמה פעמים למעלה וזה אפילו בר בי רב דחד יומא ידענו. גם במה שנמשך אחר דבריו ואמר לפי מה שגזר בזה והיאך מצטרף לבטל מה שלא נתערב עמו ותמה הרבה על זה והדברים אינם כמו שחשב והיה לו לזכור דאנן קיימא לן כל אסורין שבתורה בששים ואמרינן בפרק גיד הנשה דילפינן לה מן הזרוע בשלה וקסבר דבשר ועצם בהדי בשר ועצם משערינן והעצמות אינן בכלל איסור. ועוד דקיימא לן כמאן דאמר קליפין מצטרפין לבטל ולא עוד אלא שאפשר שאפילו קליפי איסור מצטרפין לבטל את האיסור ואעפ"י שלגבי ליטרא קציעות שנדרסה על פי חבית פלוגתא דר' אליעזר ור' יהושע דר' אליעזר אמר רואין כאלו הן פרודות והתחתונות מעלות את העליונות ור' יהושע אומר אם יש שם מאה פומין יעלו ואם לאו לא יעלו הדברים עתיקין וצריכין ידי אומן והפירוש שפירש בההוא זיתא דתרבא אין בו רוח חיים ושלח בכל ישראל וטעות הוא בידו מכמה צדדין שהוא נסתבך והרחיב את הדרך שמתחילה נפל בפני עצמו בסל שמולחין ולא נגע בבשר ועמד הבשר זמן מרובה ונתייבש ונצטמק ואח"כ נתבשלו יחד מכל חבלות תחבולות האלו לא נזכר בגמרא כלום ועוד שהצימוק שנצטמק הבשר לא מחמת בליעת הסל אלא שיצא המיחל כולו והלך לו ונתייבש הבשר וכן החלב ומאי דקאמר במאי דבלעא דיקולא והדיקולא לא בלע והיה לו לומר בשעת נפילתו או כיוצא

בלשון זה. ועוד הוא מפרש רב אשי להחמיר ודברי הנהו רבנן לקולא וכל הנביאים פה אחד רב אשי לקולא והנהו רבנן לחומרא רש"י ז"ל פירש זה לשונו סבר רב אשי לשיעורי להיתירא ולאוסופי עלה מה שבלעה קדרה כדי לבטל את האיסור ע"כ והנה פירש גם מאי דבלעה קדרה כדברי המחבר ורש"י ז"ל באותה שגגה ששגג המחבר. וכן פירשו בתוס' כדברי רש"י ז"ל והרמב"ן ז"ל פירש זה לשונו פירש דיקולא סל כדאמרינן ריש תורא בדיקולא ופירש הענין לא שהיה כזית ידוע בשעת נפילה אלא עכשיו מצאו בו כזית וידע רב אשי שבשעה שנפל שם היה בבשר ששים כמה שמצא עכשיו בחלב אלא שעכשיו נתמעט נפח הבשר ונצטמק מחמת מלחו שהוציא ממנו המיחל ונתייבש ונתמעט סבר להוסיף עליו מאי דבלעא דיקולא כלישנא בתרא דלעיל ולא היה נותן לב לחוש שהיה יותר החלב כשנפל שם ואמרו ליה רבנן אף החלב נצטמק לפי חשבון מחמת המלח שנמלח עם הבשר וכשם שאין בבשר ששים עכשיו כך לא היו בו ששים בשעת נפילה. וראיתי לגאון ז"ל שאמר דיקולא דבשרא שיעורא הוא כלומר מלא סל בשר והוא מתבשל בקדרה ומאי דבלע דיקולא לא גרסינן אלא מאי דבלעה קדרה כדפרישית לעיל ע"כ לשון הרמב"ן ז"ל הנה שפירשו הכל דרב אשי להקל ולא אחד בהם שהבין בהלכה לפרש באותו הפירוש הנכון שמצא באמתחתו וכן פירש הלכות גדולות ז"ל שרב אשי להקל. וכן הראב"ד ז"ל. וכן הרב בעל התרומה ואני תמה איך לא ראה אחד מכל אלה. גם מה שאמר הוי יודע דכי משערין ברוטב רואין ביצה ומחצה שלו שהוא רביעית לוג לכזית והכי מוכח בר"פ המוציא יין וזה לא נתבאר בדברי המחבר ע"כ.

אמר הכותב הוי יודע שאינו כן ולא נאמרו דברים אלו אלא במוציא יין יבש לפי שאינו חייב. אלא אם כן הוציא דבר חשוב ונתנו שיעור ביין כדי מזיגת כוס יפה דהיינו כוס של ברכה ורובע רביעית דכי חשוב ימזגנו יעמוד על רביעית ולפיכך תניא ר' נתן אומר יבש בכזית לומר דכל שיש בו כזית רביעית יבש הוי רביעית. וכן לענין דם נבלות דמטמאו בה ואמר ר' יוסף בר יהודה אף כשטימאו ב"ה לא טמאו אלא בדם רביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית וטעמא משום דאין דמה מטמא עד שיהא בו בשיעור בשרא לטומאה דהיינו כזית קרוש כבשרא אבל לגבי ביטול האיסורין אינו אלא מחמת טעמו וכך שיערו שבשיעור ששים הטעם מתפשט בכלל ומתבטל ובזה מים צלולין ומרק לח כחתיכה קרושה ולא שיצטרך כד אחד של רוטב לבטל כביצה של נבלה. ולכחל מי מקוה מים שכל גופו עולה בהן. ודבר ברור היא אדרבה יותר מתפשט ומתערב בכל ברוטב שהוא לח ממה שיכול להתפשט ולהתערב בחתיכות. ועוד תדע לך דכשנפלה חתיכת נבלה בקדרה של בשר שחוטה אין גוף החתיכה נמחית ומתערבת בקדרה אלא

צירה ושומנה שניתך ונעשה כעין המרק ופעמים שאין אנו מבטלין הבשר כמות שהוא אלא פליטתו וכיון שכן אף הרוטב שבקדרה משערין כמו שהוא וזה דבר פשוט. ועוד תדע דמאי דאמר חומרא דאתי לידי קולא כיצד בחתיכת בשר שחוטה ששיעורה כעשר זיתים שנפל עליה כזית רוטב של נבלה לא אסרה שהרי יש בחתיכה עשר רביעיות שהן חמש עשר בצים שהן הרבה משששים זתים ורביעית רוטב אינו נחשב בלחותו אלא לכזית בלבד ונמצא בטל ביתר משששים אלא דברים שאמר לא ברירן ולא בהירן וטעות הן בידו וביד מי שאמרן.

עוד שם כתב הא דגרסינן בגמרא גני זרוע בשלה וכו'. אמר הכותב מה נעשה לו אם הוא מרבה לתמוה ואוטם אזנו משמוע המחבר כבר אמר כי שיעורן אלו לשעורין דעלמא לקחום וכעין אסמכתא דאי לא עצמות של איסור וקליפין של איסור היאך אפשר שצריכין שיעור להתירן והלא הן אין בהן איסור ומה אנו צריכין לבטלן ואי בעצמות שיש בהן מוח כבר כתב המחבר שהמוח מצטרף אבל גופן של עצמות איזו לחות יש בהן שנצטרך לבטלן ואם מפני שהן מחוברין אל הבשר והן כגוף אחד אם כן גיד וקנוקנות שבו נצטרך שיעור לבטל גם את הגיד וגדי שצלאו בחלבו אפילו כחוש יהא כולו אסור דכולו חתיכה אחת היא וכל שכן שיש בו טעם בבשר משא"כ בעצם ועוד דבירושלמי תניא בהדיא דטנופת של היתר מצטרפת לאיסור ואף טנופת של איסור מצטרפת עם ההיתר אמרה ר' הונא דגרסינן התם בפרק סאה תרומה תני אין טנופת של תרומה מצטרפת עם התרומה לאסור על החולין אבל טנופת של חולין מצטרפת עם החולין להעלות את התרומות ר' ביבי בעי טנופת של תרומה מהו שנצטרף עם החולין להעלות את התרומה ממה דאמר רב הונא קליפי איסור מצטרפין להתיר הדא אמרה טנופת של תרומה מצטרפת עם החולין להעלות את התרומות אבל ברייתא תניא בהדיא מיהא שאין טנופת איסור מצטרפת עם האיסור וטנופת היתר מצטרפת עם ההיתר ואם איתא דבגמרין בדוקא אמרו דבשר ועצם בהדי בשר ועצם משערינן האי ברייתא דמייתי בירושלמי קשיא להני אמוראי בין למאן דאמר בשר ועצם בהדי בשר ועצם משערינן בין למאן דאמר בשר בהדי בשר משערינן ועצמות של היתר אין מצטרפין לבטל דכל שכן לרב הונא דאמר דאפילו קליפי איסור מצטרפין עם ההיתר לבטל את האיסור. ורבנו שמשון ז"ל כן הביא הא דר"ה דירושלמי בפרושי המשנה שלו בסוף מסכת תרומות לומר שכן הלכה כדברי ר' הונא. והדין נותן שהרי אמרה רב הונא ואמרוה לרב ביבי וקבלה אלמא הלכה הוא ומקובלת בידם ועם דברי המחבר נתיישב הכל לעין ריאה ואוזן שומעת.

עוד שם ולענין חתיכה עצמה נעשית נבלה ואפשר לסוחטו וכו'. אמר הכותב ראיתיו מאריך בדבר הזה הרבה ועדיין לא כלה מרוב דברים וכמדומה שלא עמד על דברי ראשונים בזה שהדבר הזה והראיות תלויות באשלי רברבי ודברי המחבר והראיה הזו דברי רבנו אפרים ז"ל ונחלקו בזה הוא ורבנו יצחק הזקן ז"ל הידוע בעל התוספות ואחריהם אבות העולם והוא בא לחתור הכותל לעיניהם בצפורנו. והוא מעיד על עצמו שאינו מבין הדברים האלה והיה לו תחלה לטרוח ולעמוד על דבריהם קודם שיקשה עליהם והרבה היה לו להשיב על דבריו אילו באתי להשיב על כל דבר ודבר אלא שאני מדלג ומקצר כמה שאוכל. ואומר אני כי מה שתקע עצמו בו לומר שכל זמן שהן ברוטב אעפ"י שלא בלעו אלא משהו היה פולטת איסור ואוסרת שאר החתיכות אין כן דעת הרב ז"ל אלא בכל שאר האיסורין חוץ מבשר בחלב שאין צריך לבטל רק הבלע אם לא נתן האיסור טעם בחתיכה אעפ"י שאותה חתיכה נאסרה למאן דאמר מין במינו בטל מכל מקום כשנכנסת ברוטב א"צ ששים אפילו לבטל אותו בלע דכיון דהוי משהו כמאן דליתיה דמי ואלו היתה חתיכה עצמה נעשית נבלה בשאר האסורין בב"ח כל שנאסרה היינו רואין את כל החתיכה כנבלה וצריכה ששים לבטל את כולה דכל מה שפולטת פליטת איסור הוא דאפשר לסחטו אסור וזו היא ראייתו של רבנו אפרים מאותה שמועה וכן כתובה בספר התרומות ומה שאמרו כיון שנתנה טעם בחתיכה חתיכה עצמה נעשית נבלה היינו דעד שתקבל טעם מן הנבלה אין אנו רואין את החתיכה כמי שיש נבלה בה כלל דאותו משהו רואין אותו לאסור אחריהם כאילו אינו אבל כל שקיבלו טעם רואים את החתיכה הבלועה כחתיכות נבלה לאסור את כל החתיכות בפליטתן משום שפולטת טעם הנבלה שבה ומה שאמר בנותן טעם לאו דוקא מי ישמע לו רב אמר כיון שנתן טעם בחתיכה. והוא בא לפרש ומוציא הלשון ממשמעו כדי לדחות מדעתו דברי גדולי ישראל ואילו עמד על דבריהם ידע ויכיר שאינו כמו שעלה בדעתו. ודעת רבנו אפרים וכן דעת רבנו יצחק הזקן ז"ל דנותן טעם ממש קאמר עד שהוצרך רבנו יצחק לומר מתוך אותה שמועה שלא החמירו לעשות חתיכה עצמה כנבלה אלא כשקבלה טעם ממש מן הנבלה הא כמשהו לא אפילו למאן דאמר מין במינו לא בטיל גם מ"ש דלעניין יי"נ אפילו במשהו אמרו חתיכה עצמה נעשית נבלה. אעפ"י שראיתי למקצת מן הגדולים שאמרוה ליתא דאדרבה מיין נסך הביא רבנו אפרים ראיה לדבריו מדשרינן התם אפילו כשנפל קיתון של מים באחרונה וכבר כתבה המחבר באחרונה עם ראיות רבות שיש לרבנו אפרים לזה מן המחמץ והמדמע ומים שאובים.

עוד שם ועוד הביא ראיה מההוא כזיתא דתרבא וכו'. אמר הכותב כמה ערב לו דרך המחלוקת עד שאינו משגיח על הטעיות שכאן טעה הרבה שהחתיכה בלועה מן האסור אינה פולטת כלום מן האסור הבלוע וכדאמרינן גבי טיפת חלב שנפלה על גבי חתיכה היכי דמי אילימא דלא ניער ולא כיסה כלל מיבלע בלע מיפלט לא פליט ואפילו קליפה לא בעי דכל שאינו נפלט אינו אוסר ותדע לך עוד דלפי דבריו אילו היה אותו כזיתא נוגע בחתיכה מהחתיכות אותה חתיכה שנגע בה היתה אוסרת חברתה כדי קליפה ואם כן אפילו כולה תאסור דקליפה זו גם כן תאסור קליפה אחרת וכן לעולם וכן בצלי. ועוד דהפירוש שפירש דאותו כזיתא לא היה נוגע בחתיכה אלא מופרש לעצמו בסל כבר כתבתי למעלה שהוא פירוש משובש מכמה צדדין ושלא כדברי כל המפרשים ועוד דאפילו את"ל דכשנגע בחתיכה היו צריכין לשער בכזיתא ובקליפה יותר מנא לן דבכזיתא בלחוד שיערום דמי אמרו התם סבר לשעורי בכזיתא לא בא שם אלא לומר דרב אסי סבר לשעוריה נמי במאי דבלע דיקולא ואמרי ליה רבנן דלא ועוד דאם זה עלה בדעתו יותר היה לו להקשות שבכל אותה חתיכה שנגע בה היה להם לשער שהרי חלב מפעפע הוא ואם אין שם ששים באותה חתיכה כל החתיכה נאסרה ויצטרך לשער כזית ובחתיכה הבלוע.

ועוד בקליפה חברתה למאן דאמר חתיכה עצמה נעשית נבלה ולמה לקח הקליפה וזרק את החתיכה. אלא דלכשתמצי לומר חתיכה עצמה נעשית נבלה נאסרו כל החתיכות ואפילו הן אלף ואפילו למאן דאמר מין במינו בטיל לפי שחתיכה זו שנגע בה החלב נעשית כנבלה והיא עצמה אוסרת ואפילו מחמת פליטת עצמה ובודאי הדין עמו אילו היינו אומרים דחתיכה שנעשית ממש כנבלה מחמת בליעת איסור ושתאסור פליטתה אפילו בצלי כנבלה עצמה ולפיכך כולן אסורות אם אין בחתיכות לבטל את שתיהן רצוני לומר חתיכה החלב והחתיכה שקבל טעם ממנה ואפילו למאן דאמר מין במינו בטל וכי היכא דליכא בכולהו לבטולי אא"כ היה מצטרף מה שבלע דיקולא עם ההיתר וזהו שהביא רבנו אפרים ראיה ממנה שאילו היינו אומרים חתיכה עצמה נעשית נבלה היו כולן אסורות כמו שאמרנו אבל אי לא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבלה אין משערין אלא בשיעור הזית שאין צריך לבטל אלא בכשיעור חתיכת החלב לבד ואפילו נתנה טעם בחתיכה שנפלה עליה וע"כ דחה המחבר שאפילו תמצא לומר דבשאר האיסורין נמי אמרי חתיכה עצמה נעשית נבלה אין אומרים שאותה חתיכה אסרה את כולן דאין איסור בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה. ולא אמרו שתעשה נבלה לאסור בפליטת ציר של

עצמה אלא בפליטת מה שבלעה מן האיסור וכן הדין אפילו בב"ח ולפיכך בההוא כזיתא לא שיערו אלא בזיתא בלחוד ואף כן מצאתי בספר התרומות כתירוץ הזה ועיקר.
עוד שם כתב המחבר שאעפ"י שאין אומרין חתיכה עצמה נעשית נבלה בשאר האיסורין מכל מקום אותה חתיכה וכו'. אמר הכותב לא די לו שמרבה בטעיות יתר מארבעי בכל דף ודף אלא שהוא מהתל בחכמי ישראל הגדולים רבנו אפרים וחכמי הצרפתים שאמרום ואומר שהם מילי דחוכא וכל מי שיש לו חך יטעם בדבריו טעם לפגם. תחילה אומר כי מה שאמר דכיון שהיא גופה היתר ראויה היא להיות נחשבת מן המנין ולהצטרף לשיעור ששים לבטל את האיסור ק"ו מן הכחל אומר אני שאם תמצא לומר שאינה מצטרפת ק"ו שאמר פריכא הוא דמה כחל שהוא עצמו בשר ואפשר לסחטו בידים ולהפריש החלב ממנו ולהכשירו ונמצא כל חלב ממנו עומד מופרש בפני עצמו וזהו ששאלו כיון שאין גוף הכחל אסור וחלב שבו מופרש לעצמו במאי דנפק מיניה משערין משא"כ באיסור בלוע שאי אפשר בשום פנים לסחטו בידים ממש ולהחזירו ולהכשירו ואם כן הו"ל כאיסור ממש לענין זה מיהא שלא יצטרף לבטל את האיסור הבלוע ק"ו מטנופת האיסור למאן דאמר שאינו מצטרף להתר לעלות את האיסור. ואם תמצא לומר שמצטרפת אף החתיכה עצמה לבטל את האיסור שבלוע בתוכה מה התמה הגורע שתמה ואמר מנין לך שלאחר מכאן יעמוד באיסורו ואע"פ שמצא שאפילו בכחל דאינו אוסר אלא מדרבנן אמרו כן והיה לו לדון ק"ו ממנו לשאר איסורין דאורייתא לטעות טעיות ואמר דהתם חדוש הוא מפני שהוא בעצמו בשר בחלב וזו טענת הבלים חדא דאין בשר בחלב ממש דאדרבה כיון שהחלב יכול להסחט ממנו לגמרי בעודנו חי ובקריעת וטיחה בכותל ומותר היה לנו לומר דכיון שכן אף עכשיו שנתבשל יצא ונסחט ממנו כל החלב שבו ולא יאסור אם נפלה בקדרה אחרת וכדאקשינן אי הכי דבכוליה משערינן נפל לקדרה אחרת לא יאסור דהא נפקא מיניה כוליה חלב ואפילו מפני שעשאוהו כחתיכה אחרת בלועה ואיסור שהיא כנבלה שלא לחזור להתיר לאחר בישולה החמירו אפילו בכחל ועשאוהו כנבלה כ"ש בחתיכה בלועה מאיסור שי"ל כן ומן הדין דאף הכחל לא אסרו אלא משום לתא דחתיכה זו הבלוע מאיסור וא"כ למה שפירש רש"י ז"ל שוייה רבנן כחתיכת נבלה מפני שנאסר בתחילה עד שלא נצטמק משנתנה הקדרה בו טעם מיד נאסר אטו שמואל ורשב"ל דאית להו אפילו בבשר בחלב דאפשר לסוחטו מותר מי לית להו ההיא דכחל והל"ל הא ניחא לר' יהודה ולרב ור' יוחנן ורבי חנינא דאית להו אפשר לסוחטו אסור אלא לחכמים שמואל ור"ל מאי איכא למימר ולדבריהם אפילו חתיכת בשר בחלב אם נפלה בקדרה אחרת שיש בה כדי לבטל את החלב הבלוע תחזור

החתיכה להתירה וכ"ש בשאר האיסורין וא"כ מצינו הגעלה לאוכלין אתמהה אלא על כרחנו כיון שנאסרה שוב אינה חוזרת להכשירה דודאי נאסרה וכשנפלו בקדרה אחרת אין אנו יודעין שנסחט ממנה כל האיסור ומספק אין אנו מתירין שאפילו בכחל דרבנן אמרו כן ותדע לך עוד שאם אין אתה אומר כן אף חתיכת נבלה ממש אינה חוזרת ואוסרת בקדרה אחרת דהא קיימא לן דכשנפלה תחילה בקדרה ראשונה בכולה משערינן דאי מאי דנפקא מינה לא ידעינן ואמאי אסרה קדרה והא כשנפלה הראשונה ראינוה ואין בה אלא כביצה ועכשיו כשראה לפנינו לאחר נפילה עדיין כביצה היא ולמה תאסור קדרה בכל' אלא מאי אית לך למימר שמא פלטה צירו כולה ובלעה ממה שחוצה לה מן ההיתר באותו שיעור שפלטה או שמא לא פלטה אלא מעט ובלעה כנגדו ולפיכך מן הספק אוסרת לאחר מכאן כמה קדרות בזו אחר זו ומשערינן בכולה בכל אחת ואחת ואף בחתיכה זו שנאסר מחמת בליעת איסור הדבר כן והוא הדין והוא הטעם ואנה מצא דברי לעג ושחוק על זה אלא שאינו משגיח בעיקרי דברי הגדולים ומלעיג עליהם עוד אמר דיותר ראוי לומר חתיכה עצמה נעשית נבלה בשאר האיסורין מבשר בחלב ודברים אלו תימהון לבב ואין ראוי להשיב עליהם.

עוד כתב וראיה לדבר מוכרחת כדברי דהא בגמרא מוכח בהדיא דאפשר לסוחטו וכו'. אמר הכותב לא נהיר ולא צהיר בהלכה זו כלל ומיעוט השגחתו מביא לכל טעיות אלו ולומר דברים מבולבלין וקודם שאתחיל ללמד על עיקר מה שכתב אגיד מה שיראה בעיניו הוא וכל מי שיש לו עינים לראות שמשתבש הרבה למה שמחמיר בדעתו כשאר האיסורין מבשר בחלב אע"פ שהדברים מוכיחין בעצמן שאינו כן דבשאר האיסורין איכא חלק מותר וחלק אסור ואפשר לומר בהן אפשר לסוחטו ולהפריד מן המותר אל האיסור ובשר בחלב כולן היתר וצירופן אוסרן ואין כאן חלק שנוכל לומר נפריד איסור מן ההיתר שהכל גוף אחד של איסור אבל הראיה שיראה אותה אפילו בעל עין אחת הוא שבשאר האסורין אינו לוקה עד שיאכל כל כך שיהא במה שאכל כזית מן האיסור לפי שאין היתר מצטרף לאיסור אלא בקדשים ואילו בבשר בחלב אם בישל חצי זית מזה וחצי זית מזה ואכלו לוקה לפי שחזר הכל כגוף אחד של איסור למאן דאמר אפשר לסחטו אסור וכיון שכן על כרחנו בשר בחלב חמור משאר האיסורין. וי"ל בשאר האיסורין דאפשר לסוחטו מותר אפילו למאן דלית ליה כבשר בחלב וזהו דעת רבנו אפרים ז"ל ויש לו כמה ראיות חזקות כראי מוצק ממתניתין דאין המדומע חוזר ומדמע אלא לפי חשבון ואין החומץ חוזר ומחמץ אלא לפי חשבון ואין המים השאובים פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון וכן מיין נסך שנפל לבור דאמרינן התם דאפילו נפל שם קיתון של מים

לבסוף אומרים סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו ואף רבנו יצחק ז"ל שחלק עליו לא מצא דקדוקים אלו שעשאן הוא כהררים ובמעט ההשגחה ההרים אלו ימושו. וידע וישכיל דהתם בפרק גיד הנשה אי אפשר להקשות שם מאי קא סבר אי קסבר אפשר לסוחטו מותר חתיכה עצמה למה נעשית נבלה שלא על קריאת השם דקדקו כן גבי טיפת חלב אלא על עיקר מה שאמר רב חתיכה עצמה נעשית נבלה ואוסרת החתיכות כולן מפני שהן מינה ועל זה הקשו שם בפרק כל הבשר מאי קא סבר רב אי קסבר אפשר לסוחטו מותר חתיכה עצמה אמאי נעשית כחתיכת נבלה לאסור את כולן כמין במינו והלא אפשר לסוחטו ונמצא שאין כאן בשר אסור אלא רואים את הבשר בחלב שאסרו כדרך שאנו אומרים בכל שאר האיסורין שנתערבו בהיתר שאנו רואים את הכל כדבר שאסרו ותדע לך ממלח שמלח בו את הבשר שאע"פ שהמלח בלוע מן הדם ונאסר על ידי הדם אין אנו רואין את המלח כמלח איסור כגון מלח של הקדש או מלח של ע"א שאילו היה כך היה חוזר ואוסר את הבשר בטעמו דטעמא לא בטיל אלא שאין אנו רואים את המלח אלא כדם שאסרו ולפיכך כשאמר רב בטיפת חלב שנפלה ע"ג חתיכה שחתיכה עצמה נעשית כחתיכת נבלה ואוסרת מינה על ההוא הקשו שם לרב מאי קסבר אי סבר אף בבב"ח אפשר לסוחטו כבשאר האסורין אינו בדין שתהיה חתיכה זו כחתיכת נבלה ממש אלא החלב שאסרו החתיכה זו מקצתה בשר ומקצתה חלב ואם היה באפשר לסחוט ולהפריד מן הבשר ישאר הבשר בשר שחוטה כשר ואם כן האיך אפשר לומר שיאסור שאר חתיכות הבשר משום מינה זהו שהקשו שם בגמרא עלה דההיא דטיפת חלב ותירץ דקסבר רב בבב"ח אפשר לסחטו אסור משום דאין כאן איסור מתערב בהיתר שנפריש האיסור מן ההיתר אלא זו לעצמו מותר וזה לעצמו מותר וחבורן אסרן ומיד חזר כל חלק ממנו אסור ויש כאן בשר נבלה לאסור חתיכות בשר כמין במינו וחלב נבלה לאסור חלב כמין במינו וזה הוא שחדש רב בכאן. אבל בההוא דגיד הנשה אדרבה אמרו ל"ל נותן טעם אותה חתיכה עצמה של נבלה היא עצמה תאסור. וא"כ בלא נתינת טעם תאסר הראשונה במה שהוא כמין במינו לרב דאית ליה כר' יהודה ואח"כ תאסור את האחרות שהרי חזרה הראשונה כמי שאסרה דהיינו חתיכת נבלה זהו שאמרו שם. ואלו דברים נושאים בעיני היודעים חן. ויש לי עוד להוסיף בזה ביאור אלא שאני מקצר ועולה.

עוד אמר ז"ל לא שייך דינא דחתיכה עצמה נעשית נבלה אלא בבלוע ע"י בישול אבל יבש ביבש או לח בלח לא. והיינו מתניתין דתנן אין המדומע חוזר ומדמע אלא לפי חשבון ואין המים השאובים פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון. אמר הכותב הלשון

הזה משובש דלמאן דאמר חתיכה עצמה נעשית נבלה אפילו בשאר האיסורין לא בבלעו על בישול דוקא אלא אפילו מלח הבלוע מדם כן.
עוד שם ובגמרא אמרינן כזית בשר שנפל ליורה של חלב בשר אסור וחלב מותר ופרישנא וכו'. אמר הכותב מאן יהיב לך מעפריה דרבנו ומלינן עיינין אבל זה לא נתבאר יפה ועל דיני הגעלה נאמר זה ויש בזה דעות רבות אחרות לראשונים ז"ל והדברים ארוכים ואין זה מקומן.
עוד שם אמרינן במתניתין בפרק כל הבשר טיפת חלב שנפלה בחתיכה אם יש בה בנותן טעם וכו'. אמר הכותב אינו רואה להטריח את עצמו להשיב על כל מה שכתב כאן שדברי הבל הם וכל רואיהם יכירום במה שאמר הפריש בין זה לצלי מבושל ונתן לו דין שלישי אשר לא נשמע לשונו ואין טעם ולא ריח בכולם.
עוד שם דייקינן אדר' דאמר נראין דברי רבי יהודה בשלא ניער ולא כסה מאי לא ניער ולא כסה וכו'. אמר הכותב למד לשונו דבר תועה ולהלעיג על דברי גדולי ישראל ודברי המחבר דברי הרב ר' אברהם בר דוד ז"ל בהשגות ודברי רבי יצחק הזקן ז"ל ודברי הרב בעל התרומות ז"ל הן גם הרמב"ן ז"ל כתבם משם רבותינו ובעלי התוספות. וכל אחד צפורן אצבע קטנה שלהם עבה מכרסו והוא עונה אחריהם כולהו בורכי אלא שיש לו התנצלות בשאינו בקי בדבריהם ולא ידעם ולא שמעם וכבר כתבם המחבר בחבורו ועוד יזקיקנו לכתבם בלשונם כך כתוב בספר התרומות נראין דברי רבי יהודה בשלא ניער ולא כסה ומפרש גמרא אילימא דלא ניער ולא כסה כלל מבלע בלע מפלט לא פליט פירוש אותה חתיכה שבלעה טיפה של חלב לא פלטה אותה ואמאי נאסרו שאר החתיכות שאצלה אלמא אין בליעה הולכת מחתיכה לחתיכה שאצלה אפילו שתיהן חמות ואין זו אוסרת חברתה אעפ"י שאלו היתה הראשונה נבלה גמורה אוסרת כדאמרינן פרק כיצד צולין חם לתוך חם דברי הכל אסור כיון דלא נאסרה אלא מחמת בליעת איסור ואותה בלועה אינה הולכת חוצה לה אלא על ידי רוטב שניער וכסה לא תאסור חתיכה אחרת שאצלה כיון שהאיסור עצמו אינו הולך שם כך פירש מורי רבנו יצחק בר שמואל ז"ל והשתא אתי שפיר אע"ג דחתיכת היתר שנאסרה מחמת איסור פורתא שלא היה בחתיכה ששים לבטל כל הקליפה ואז החתיכה אסורה ולא סגי בששים לבטל איסור הנבלע בה דחתיכה עצמה נעשית נבלה אעפ"כ כי מלחו בשר היתר דהמלח אסור שבלוע מדם הנפלט כדאמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה אמאי אין אותו מלח כחתיכת איסור ויאסור כל הבשר הלא נותן טעם בבשר אלא כיון שהדם האוסר המלח אינו נבלע בבשר לפי שהדם אינו מפעפע אין

הבשר אסור לפי שאינו מתפשט דאין לו כח למלח לאסור במקום שאין הדבר האוסרו יכול ללכת ולהתפשט וכן כל מקום שהצריכו חכמים קליפה ולא יותר מחמת שאין האיסור מפעפע למה אין חתיכה נעשית נבלה ותאסור עוד קליפה סמיך לה ואותה קליפה שניה תאסור עוד אחרת וכן לעולם. ע"כ לשון בעל התרומות שכתב משם רבנו יצחק בר שמואל זצ"ל הידוע בעל התוספות וכן כתב גם הרמב"ן ז"ל בשם בעל התוספות. ועוד כתב זה לשונו לענין היתר שאמר בעל ההלכות בחתיכה שנפל עליה איסור ונעשית נבלה שאינה אוסרת אלא בשניער וכסה יש לנו על מה שנסמוך מן ההיא שמעתא דלקמן דקא מקשינן מיבלע בלע מיפלט לא פליט ע"כ לשון הרמב"ן ז"ל ואע"פ שיש לו בשמועה פירוש אחר בודאי הוצרך לדחוק בזה הרבה והרב רבי אברהם ז"ל האריך בזה הרבה בהשגות פרק תשיעי מהלכות איסורי מאכלות ועוד ליקט דברים מדברי הרמב"ן ז"ל באותה שמועה ומן הדומה שלא עמד על עיקר פירושו של הרב ז"ל ובלבל את הכל שכן כתב אלא הכי פירושא דאנן השתא אכתי לא קיימא לן לרבי אי אית ליה חתיכה עצמה נעשית נבלה והשתא הוא דמהדרינן עלה ודייקינן שמעתיה והיינו דקאמר אילימא לא ניער ולא כיסה כלל מבלע בלע מפלט לא פליט מן האיסור כדי לאסור דכיון שלא ניער אין פליטתה מרובה ואין בה מן האיסור עצמו מן הסתם כדי לאסור שאר החתיכות ולא אפילו אותה חתיכה שהיה מונחת על גבה מפני שאותה חתיכה קצתה הוא ברוטב וכל מה שנבלע בה מתפשט בכל הקדרה ומתבטל אלא לא ניער בתחלה אלא בסוף אמאי הא בלע והא פלט שפלט הכל כלומר כל מה שבלע ונתבטל בקדרה אם איתא דלא נימא חתיכה נעשית נבלה ע"כ וזו ודאי תקרא בורכא ובורכתא ורישא לית לה סופא וסופא לית לה רישא דבראש דבריו פירש מבלע בלע מפלט לא פליט מן האסור עצמו מן הסתם כדי לאסור דאין פליטתה מרובה כיון שלא ניער ואלו דברי נערות והלא אפילו פלט כל מה שבלע מאי הוי והלא אין באיסור עצמו דהיינו החלב כדי לאסור שאר חתיכות הבשר שאינן מינו של פליטת החלב ולאו אפילו אותה חתיכה שניה שהיא מונחת עליה ואפילו פלטה פליטה מרובה כדי לאסור אותה שהרי אותה שניה מונחת מקצתה בתוך הרוטב ומשם מתפשט בכל הקדרה כאלו ניער וכסה לפי מה שכתב וכדמקשינן ואזלינן אלא ניער בסוף הא בלע והא פליט ואין בו כדי לאסור כל החתיכות ואפילו החתיכה שנפל עליה מותרת לפי מה שכתב הוא בסוף היש בורכא טפי מהא אלא לא פלטה כלל קאמר ואע"ג דחתיכה עצמה נעשית נבלה אינה אוסרת חברותיה לפי שאינה פולטת אלא מיחל שלה בלבד. ואע"פ שהרמב"ן ז"ל כתב לא כחולק אלא כמתמיה שאין אלו אלא דברי נביאות דמאן לימא לן הכי אנו אין לנו אלא כדברי חכמים הבקיאים בהלכה

הבקיאין בטבעים וסומכין עליהם בזה כמו שסומכים עליהם באיסור קליפה ובנטילת מקום ובאיסור הכל ובדיני תתאה גבר ועילאה גבר ובשאר דרכי איסור והיתר שלמדנו מהם ואין אנו נשענים על בינתינו ולומר זה אפשר וזה לא אפשר. גם הרב ז"ל הוצרך לסבול דחקים גדולים בלי שיעור להעמיד דבריו ואין משיבין הארי אחרי מותו ע"כ איני כותב ומדקדק עליהם כאן. עוד האריך זה בפירוש אותה שמועה של ניער וכסה וגלגל עליה שמעתא דגיד הנשה דאוקי רב אמורא עלויה ודרש כיון שנתן טעם בחתיכה חתיכה עצמה נעשית נבלה וכתב בהם דברים שכל השומע ילעג למו ואינו כדאי להעלותם על ספר גם מה שפירש משם רש"י ז"ל בכסה אע"פ שלא ניער ההבלא שהיא בכל הקדירה שהיא מים על ידה מתפשט הטעם בכל הקדרה העיד משמו של רש"י ז"ל מה שאינה ואין הטעם מפני ההבל אלא לשון רש"י ז"ל כך הוא שמי השולים עולים על פיה ויורדים ע"כ וכן האמת עד כשהקדרה מכוסה מים רותחין שבקדרה מבעבעין ונפלטין בחוץ ולולי שמגלין אותה ישפך כל הרוטב שבה. עוד כתב שאין ראיה מאיסר קליפה בשאינה אוסרת קליפה סמוכה לה וכן לעולם ואמר שאינה ראיה דלצלי אינו מתפשט יותר מכדי קליפה לבד מחלב בדבר שמן וגלה ואמר שהראיה אינה כדאי ולא השגיח בטעותו שאם אתה אומר שכל חתיכה שנאסרה נעשית נבלה מחמת איסור שבלעה על כרחו כיון שנעשית הקליפה נבלה על ידי צלי גם היא תאסור שניה בהן בקליפה של נבלה שכיוצא בה וכל שכן אם אותה קליפה ראשונה שמנה וכגון שנפל האיסר על שומן של חתיכת בשר שפלטה אלא שהטעם כמו שאמר רבנו יצחק ז"ל והוא לא ידע ולא הבין ולא הרגיש ועל ראיית המלח הבלוע מדם שאינה אוסר ושכתב המחבר שאין המלח מכניס הדם אלא כל מה שהדם יכול לילך ולהתפשט מעצמו כתב הוא זה לשונו והמחבר כתב דטעם דבריו שאין כח בחתיכה הבלועה מחמת איסור להוליך הבליעה אלא במקום שהבלע יכול לילך ולהתפשט שם מעצמו ואיני מבין דבריו מהו זה שכתב לילך ולהתפשט שם מעצמו שאיני יודע לבלע רגלים ע"כ ומתוך לגלוגו גלה שאינו בקי לא בדברי הראשונים ז"ל ולא מצא רגליו בבית המדרש שאלו ידע דברי הראשונים ז"ל היה יודע שבלשון הזה כתבוהו וכמו שכתבתי אני לשונם למעלה. גם העיד בעצמו שאפילו קראי לא אגמריה והיה לו לדעת כי הושאל לשון זה לכל דבר הנעתק ממקום למקום כמי השילוח ההולכים לאט וכן הדברים המתפשטים ממקום נגד מקום אחר וכמו ילכו יונקותיו. ואף לדבר הנשמע ממקום למקום כמו קולה כנחש ילך. ומימרא נמי דגמרא לא ידע שהרי אמרו דאזיל האי ומפטם להאי וכן הלכו לשיטתן כלומר דברים אלו הלכו ונתפשטו אחר מה שאמרו במקום אחר מלבד שהוא מלגלג על דברי הראשונים ז"ל באין מבין. גם במלח

הבלוע מדם הוסיף לפגם ואמר שהדם כשנתערב במלח נפגם שעברה צורתו ואפילו לכתחילה מותר והוא שהדיחו אותו שלא יהא דם עליו ע"כ ואלו לשונות פגומין וכי מפני שנמלח הרבה קורא אותו מעובר צורה זו טעות גמורה ועוד שאם כן מה בין הבלוע בתוך המלח לאותו שעמד על פני מלח ואלו דברים פגומים תפלים מבלי מלח ואפילו תינוקות של בית רבן ירגישו בטעות גדולה כזו שמלח זו מלח סדומית אסורה כדת משה ויהודית שאם אין אתה אומר כן למה מולח ומדיח יפה יפה כיון שהדם עברה צורתו ונפגם ומותר אפילו לכתחילה ואין בכלל דבריו רק שגיאות. ועוד כתב דחיה אחרת בזה ואמר דמן הסתם יש בבשר כדי ששים במלח ע"כ וכל שמוסיף מוסיף הבלים חדא דמכל מקום קליפה אחת מיהא תאסר. ועוד מליחת חתיכה אחת קטנה מאי איכא למימר דאין בחתיכה ששים כנגד המלח ועוד הוסיף דברים אחרים זרים נכרים רחוקים מן האמת ואמר שהדם דבר אוירי שהוא כלה וחוזר ומתהפך לאויר היש דבר בטל מזה ותלה בוקי סריקי אלו ברב רמב"ן ז"ל וחס ליה דלימא הכי וספריו ודבריו בידינו והנה איננו שאר דבריו כבר כתבתי למעלה ביטולם מן האמת ומדברי גדולי עולם והאמת מפורסם לא נעלם וממה שכבר כתבתי למעלה נתבטלו דבריו כולם.

עוד שם וטעם כעיקר אמרינן עלה בע"א אמר ר' יוחנן טעמו וממשו אסור ולוקין עליו וכו' עד ושלא כדברי המחבר. אמר הכותב האריך בדברים שאין להם שחר לעיקר מחלקותם של ראשונים ז"ל אלא כמספר דברים לנערים ומתוכן לא נודע על איזה מן הגדולים נסמוך ואיזו ראיה ראויה להשען עליה אם טעם כעיקר דאורייתא רבנו תם ורבנו יצחק בר שמואל ז"ל והרב בעל הלכות והראב"ד ז"ל אומרים טעם כעיקר דאורייתא ויש פוסקים דרבנן כדברי רש"י ז"ל והרמב"ן ז"ל אבל המחבר כתב דברי כל אחד ואחד בראיותיהם ומה שיש להשיב ולחזק דבריהם גם מה שיש ביד המחבר מן הראיות וכל העומד על דבריו המסודרים בחבור ידע ויכיר מה בין דבריו לדברי זולתו.

עוד שם לענין בעלי חיים האסורין. וכו'. אמר הכותב המחבר בספק טרפה שנתערבה באחרים אמרה והתופס הזה טעה במה שכתב דכיון דאין כאן ודאי טרפה אלא ספק איפשר היה לומר דאפילו לא פירשו כלום מותר כל אחד ואחד מדין ספק ספקא דבכל אחד איכא למימר לא זהו שנפל כאן ואם תמצא לומר זהו איכא למימר שמא כשר היה וכן דעת רבנו תם ז"ל בריש פרק קמא דביצה אלא שרבנו יצחק ז"ל חלוק בדבר ואומר שלא אמרו כן אלא בספק שתי תערובות כגון מריבוא לריבוא שאין לומר במה שכבר אסרתו מן הספק שמא מותר הוא אבל מכל מקום כיון שאין כאן אלא ספק טרפה ועוד דניידי כולהו אע"ג דלא נתפזרו לגמרי כיון שפירשו כולן כאן ארבעים וכאן

ששים כולהו ניידי וכל הארבעים מותרים ואפילו בלי שנתערבו באחרים דכל המועטין שפירשו לצד אחד אנו אומרין בהן כל דפריש מרובא פריש ואיסורא בתוך רובא דפירשו במקום אחד אישתאר אלא דכיון דלא נתפזרו לגמרי אלא שהרוב פירשו למקום אחד מחמרינן ואסרינן ליקח מאותו רוב. וכן כתב רב אחא משבחא גאון ז"ל בסדר ויקרא זה לשונו ואילו איער' ספק דרוסה אפילו אחת בריבוא כולן אסורות (ואי בדיר כולהון לחדא דוכתא רובא לחדא דוכתא ומיעוטא לחדא דוכתא) הערה: ואי איבדור מינהון רובא לחדא דוכתא ומיעוטא לחדא דוכתא כצ"ל אמרינן איסורא בהך רובא איתא והנך מיעוטא שריין ע"כ ואיפשר עוד לומר דבכי הא אפילו פירשו הששים כולן למקום אחד אין אוסרין תערובתן דבכל חד וחד איכא ספק ספיקא דבכל חד איכא למימר לא זהו מן הששים שנתערבו כאן ואם תמצא לומר זהו מאותן שנתערבו כאן שמא בכל אותן שנתערבו כאן לא היה בהן אותו ספק שנתערב בתוך המאה שאין אומרין בודאי איסורא לתוך רובא אשתאר דבספק טרפה אין מחמירין בו בכך אע"פ שהחמירו בכך בטבעת של ע"א שם בפרק התערובות ומיהו בזה ראוי להחמיר הרבה כאלו היה האיסור נשאר בתוכו בודאי.

עוד שם בחתיכה הראויה להתכבד וכו'. אמר הכותב כיון שאמר שאינו מבין דברי המחבר מוטב היה לו לשתוק עד שיתן את לבו ויבין ומכל מקום מה שכתב אינו כלום והיה לו להבין מה שכתב הנה אמר דסיפא היינו אפילו בחתיכה הראויה היא הואיל ואין איסורא מחמת עצמה לפי שלא אמרו חתיכה הראויה אלא בחתיכות נבלה או של דג טמא וכאותה שאמר במשנת גיד הנשה אבל חתיכת בשר שחוטה שקבלה איסור ממקום אחר לא וזה אמת אבל אין הנידון דומה לראיה שהוא חושב שעיקר הטעם מפני שאין איסורה מחמת עצמה אלא דבר אחר גרם לה ואין הטעם אלא מחמת שהבלע אינו דבר חשוב ועיקר דבר אינה אלא מחמת חשיבות אבל זו שאיסורא מחמת טומאה היא עצמה נעשית גוף איסור מחמת הטומאה כמו בהמה טהורה שנטרפה או שנתנבלה וזה דבר פשוט ועוד כי מכלל טעמו אפילו היתה החתיכה מאת שדרכו לימנות כן וזה איננו שהרי ר' יוחנן דאמר התם אני שונה חתיכה בחתיכות עולה כבר פירש שם משום רבנו דקסבר ר' יוחנן דאת שדרכו לימנות שנינו וחתיכה אינה מאת שדרכו אלא מכל שדרכו ולריש לקיש דאמר כל שדרכו לימנות שנינו אפילו חתיכה בחתיכות לא היתה עולה וכמו שמפורש שם ומכל מקום את שדרכו לימנות וכל שדרכו לימנות הוא ענין אחד וחתיכה הראויה להתכבד בפני האורחים הוא דבר אחר ואף לר' יוחנן דאמר דלא אמרינן כל שדרכו לימנות ואין אנו אוסרין תערובתה מצד חשיבות זה אילו יש לה חשיבות אחר

מצד שראויה להתכבד בפני האורחים מודה הוא שאינו עולה ואם כן אותה חתיכה כיון שראויה להתכבד בה על כרחינו טעם אחר יש לה בעלייתה והוא מה שכתב המחבר ומשמו של הרב בעל התרומות ז"ל דכל חתיכה הראויה לאורחים ישראלים לכשתתבטל חשבינן ליה חשובה וראויה והילכך חתיכת חטאת טהורה שנתערבה במאה חתיכות של חולין כולן אסורות שהרי לכשתתבטל הוי כולן כחתיכות של חולין וראויות לכל האורחים אבל אם לכשתתבטל לא תהא ראויה להתכבד בפני האורחים אינה קרויה ראויה ולפיכך חתיכת חטאת טמאה שנתערבה במאה חתיכת חטאת טהורה אפילו לכשתתבטלנה אינה ראויה לכל האורחים שאינה ראויה אלא לזכרי כהונה בלבד דלפיכך בטלה שאפילו בטהרתה אינה חשובה להתכבד בפני האורחים וזה טעם חשוב והגון.

עוד שם בענין בריה דלא בטלה וכו'. אמר הכותב רבינו שמשון ז"ל לא פירש כן בפירושו המשניות שלו אלא כדברי המחבר דאילו לענין ציר שאינו אלא זיעה בעלמא וכדאמרינן פרק גיד הנשה ואינו אסור אלא מדרבנן א"א שיעלו בשיעור עד קרוב לאלף ועוד דאם איתא לעבדה פלוגתא בין האי תנא ור' יוסי בר' יהודה ורבי יהודה דאפליגו בה דתנן דג טמא צירו אסור ר' יהודה אומר רביעית בסאתים ר' יוסי אומר אחד ששה עשר בו אלא ודאי לאו לצירו אלא לגופו ועכברא בשיכרא איך יעלה לר' יוסי בר' יהודה בר' בון טעמו לאלף. ובגמרין אמרו כשנפל לחלא שאינו פוגמו ואמרו רב אחא שיער חלא בחמשין ושמואל בר רב חייא שיער שיכרא בשיתין והלכתא בשיתין ואלו דברים שאי אפשר לאומרן אלא לבטל גופו קאמר ובשאינו מכירו בין המתבשלין עמו שהן מרובין.

עוד שם ולענין ריחא וכו'. אמר הכותב דמי פומיה כדלא טעים תבשילא וברוח שפתיו בא לדחות ארזי אלקים כל נביא כל חוזה הרב בעל הלכות והרב אלפסי ז"ל והראב"ד ז"ל כולם אמרו בכנופיא דלוי לא התיר אלא בדיעבד אבל לכתחילה מודה דאסור וקצת מן הגאונים ורבנו תם ז"ל פסקו כרב וכן הרב בעל המאור ז"ל ומי גרם ויעצם את עיניו ח"ו שלא ראו אותה ראית המוכרחת שמצא הוא מבת תיהא דרבא אתמהא דלפי דבריו ההיא דרבא הוא תיובתא אפילו למי שפסק הלכה כלוי וכל שכן לכל שפוסק כרב והוא עם ראייתו הכריע את כלה ולו היה יודע דברי רבנו תם ודברי הרב בעל המאור היה יודע שלא ראה מאורות אותה הלכה שהם אמרו דההיא דרבא אינו דומה לזו דאביי הוא דמדמי לה לפת חמה וחבית פתוחה ורבא סבר דלא דמיא ותדע מדאמרינן התם בע"א בענין בת תיהא דאתיא לאוקומי אפילו אביי בתנאי דפת על גבי חבית אמר לך אביי לאו מי איתמר עלה אמר רבב"ח אמר ריש לקיש פת חמה וחבית פתוחה דברי

הכל אסורה והא נמי לדידי כפת חמה וחבית פתוחה דמיא. ומדקאמר לדידי כפת חמה וחבית פתוחה דמיא אלמא לדידיה דמיא לההיא אבל לרבא לא דמיא ליה וטעמא דלאביי כיון שמתכוין להנאתו להריח ומהנאתו ניכר טעמו של יין כמתכוין להנאתו דמיא ורבא סבירא ליה כיון שאינו מתכוין להנאת הריח אלא לבדיקת היין אפשר ולא מכוין הוא ושרי וקיימא לן כרבא ולא דמיא כלל להא דלוי אלא אפשר לרבא דסבירא ליה כרב ואפילו הכי שרי בבת תיהא מן הטעם שאמרנו אבל בדרב אפשר שכח האש גדול ומערב הטעמים ועכ"פ נהנה הוא באכילתו ובטעימתו ומחמת שבח טעמו אכלו. וכיון שכן הראיה שהביא יטול מה שהביא בשכרו.

עוד שם כתב המחבר כל איסור שנפל לקדרה של היתר אעפ"י שיש בהיתר ששים לבטלו אם וכו'. אמר הכותב כמה ערב לו לחם המחלוקת עד ששכח שיטת הגמרא בכמה מקומות כשבא לסדר דינין או לשאול שאלות פותח בדבר הפשוט ועליו מסדר והולך הדברים הצריכין וזו שיטה מבוארת בגמרא הרבה וכן המחבר רצה לסדר דיני חתיכת איסור שנפלה לקדרה של היתר ללמד דעת למי שאינו בקי בהלכה וכך כתב כל איסור שנפל לקדרה של היתר אעפ"י שיש בהיתר כדי לבטל את האיסור אם האיסור ניכר אין האיסור בעצמו מתבטל ברוב וזה אין צריך לפנים אלא זורקו ואוכל את השאר ואם נפל לקדרה אחרת אוסר כדאמרינן בכחל כחל בששים וכחל מן המנין וכחל עצמו אסור נפקא מינה שאם נפל לקדרה אחרת אוסר. לפיכך צריך ליזהר שלא ליטול מן ההיתר בעודנו חם כל זמן שהאיסור ניכר וכו' וכן חתיכה שיש בה חלב או שמנינות של גיד הנשה שנתבשלה עם החתיכות אעפ"י שיש ברוטב ובחתיכות ששים לבטל את החלב שבחתיכה זו צריך ליזהר שלא יטלנה בעוד שהיא חמה כדי שלא יתעורר החלב שבה ויאסור אותה אלא יניחנה בתוך הקדרה עם ההיתר עד שתצטנן ואח"כ יסלקנה ע"כ לשון החיבור. ועתה יראה הרואה את אשר אמר תחת אשר אהב את המחלוקת גם מה שכתב במה שאמר המחבר שצריך ליזהר שלא יטול מן ההיתר בעוד האיסור בתוכו חם וכתב הוא שלא הוצרכנו לזו שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותה אומר אני שאפילו הוא זקן לא ידע שאפילו רבן של גדולי ישראל רש"י ז"ל פירש בהפך מזה בגמרא ואמר שבגמרא לחד מן לישני התירו זה שהרי בגמרא אמרו כיצד משערין אותו משערין ברוטב ובקיפה ובחתיכות ובקדרה אמרי לה בקדרה עצמה ואמרין לה במא דבלעה קדרה ופירש רש"י ז"ל אביהן של ישראל אם ראינו כשנפל שם קודם שנתמעט ההיתר ואנו משערין אותו לאחר שנתבשל לכמות שנפל שם ואין בהיתר ששים בו אומדין כמה בלעה קדרה מן ההיתר לפי כשנפל שם היה שם היתר מרובה ונתמעט בבליעת הקדרה

ע"כ לשון רש"י ז"ל אלמא להאי לישנא סבירא להו דכיון שהיה ההיתר רבה על האיסור כדי לבטלו אעפ"י שנתמעט ההיתר לאחר מכאן אינו חוזר האיסור ואוסר. וכן פירש גם הרמב"ן ז"ל אמרי לה במאי דבלעה בקדרה משעת נפילה ועד עכשיו שאם נתמעט הרוטב על ידי האור יותר מן האיסור משערין לשעת נפילה לקולא ומשמע דהלכתא כי האי לישנא וקשה לי אלא מעתה נפל איסור לקדרה ויש בו ששים ונטל מן ההיתר ולא נשתייר שם ששים באיסור הכי נמי דמכיון שביטל תחילה אינו חוזר וניעור אם כן מצינו איסור בטל בפחות מששים. ואיכא למימר קולא הוא במאי דבלעה קדרה ונתמעט דרך בישול משנפל שם הא אילו נטל מן הרוטב ומיעטו בידים אסור עכ"ל הנה שצריך הדבר לאמרו לגדולים ממנו אלא שלא שמע ולא ראה ולא ידע איזה הוא מקומן של דברים ולא עוד אלא שאני אומר שעדיין תירוצו של הרמב"ן ז"ל אינו מספיק דכיון שהאיסור בפנינו ולא נתמעט שעורו לפי מיעוטו של היתר למה אינו חוזר ואוסר ומה בין שניטל על ידי האור לניטל בידי אדם או שנשפך לארץ מכל מקום האיסור נשאר בתוך היתר מועט. ואדרבה אני אומר שהיה בדין שאפילו ניטל הימנו בידים לא יחזור האיסור ויאסור בכמותו לפי שאנו רואים את האיסור שפולט ציר רוטבו בתוך הקדרה ומערבן עם כל מה שיש בקדרה ולפי חשבון ולפיכך אוסר תערובתו עד שיהא בו ששים כנגדו ובכולו משערין וכיון שכן אנו רואין כאלו פלט מעט מעט בתוך הקדרה את שלו וחוזר ובולע מעט מעט מן ההיתר שחוצה לו ולפיכך כשהוא נוטל מן הרוטב שבקדרה יש לומר שאנו רואין כאלו נטל מן האיסור כנגדו לפי חשבון ואין רואין מה שנטל כאילו נטל מן ההיתר לבדו ואעפ"י ששיעור האיסור שבא לפנינו עכשיו כמו שהיה אין אומרים שלא פלט כלל שא"כ אף הוא לא יאסור אלא בכדי שיעור כפי מה שנתמעט נפחו ושיעורו וכיון שכן יש לנו להתיר ממה נפשך ומיהו כשנפל לקדרה אחרת אין אומרים כן שבקדרה זו מיהא לא פלט כלום כדי שנאמר כאן פלט מצירו ורוטבו ועירבו עם מה שבקדרה וחלקו בכל לפי חשבון ובלע ממה שחוצה לו ולפיכך משערין בקדרה זו האחרת לפי כולו אבל בקדרה הראשונה היה באפשר להתיר ממה נפשך כמו שאמרתי ולפיכך צריכא רבה מה שאמר המחבר דאעפ"י שיש לדון להתיר מספק הוכלין בו להחמיר גם מה שאמר שאפילו אין האיסור ניכר ובטל בתוך הקדרה כל זמן שהאיסור קיים ולא נמוח אסור ליטול מן הקדרה ממה שנתברר לו שהיה היתר לפי שעכשיו נתמעטה היתר ועכשיו האיסור בודאי בפחות מששים ע"כ מן הדומה שאינו אמת שאם כן כשאמרו משערין ברוטב ובקיפה ובחתיכות על כרחנו היה להם לומר ובלבד שלא יאכל עד שיצטנן וכל שכן ללישנא דמשערין בקדרה עצמה וכפי מה שפירשו בקדרה עצמה בחרסי הקדרה

שהקדרה בעצמה ממה שנתברר שהוא היתר היא ואם כן אפשר דלא לשיתמיט חד אמורא בחד דוכתא דלימא הכין. ועוד שאם כן חתיכת איסור שנפלה בתוך הקדרה כיצד הוא עושה ואפילו לאחר שנצטנן הכל כשיאכל הרוטב והקיפה אינו אוכל החתיכות עמהן יחד ולפי חשבון ואם כן עכשיו נשארה החתיכה האסורה בתוך שאר החתיכות שאין בהן כדי לבטלה ואל תשיבני שהחתיכה בטלה ברוב בתוך שאר החתיכות דיבש ביבש בטלה ברוב דתינח למאן דסבירא להו הכין אבל למאן דסבירא להו דאפילו יבש ביבש בעי ששים מאי איכא למימר מי נימא דהאי הוי תיובתייהו. ועוד דלכולי עלמא הכא דליכא אלא שתי חתיכות בתוך הקדרה מאי איכא למימר אלא דעל כרחין כיון שאין האיסור ניכר וכבר נתבטל ברוב שוב אינו חוזר וניעור וכ"ש כאן לפי מה שאמרתי שרואין כאלו פלט מעט מעט ונתערב עם כל שבקדרה בכל חלק וחלק לפי חשבון וכל שנוטל רואין כאלו נטל מן ההיתר והאיסור לפי חשבון וכן הדין לאיסור יבש ביבש חתיכה בששים חתיכות כשהוא נוטל זה היא לבדה עם מי תצטרף חתיכות שבקערה ומצטרפות עם זו וכשזה נוטל אחת וחבירו נוטל אחרת זה אוכל את שלו וזה אוכל את שלו בשעה אחת כבר נתמעט האיסור והשיעור וכיצד הן אוכלין אלא כל שאין האיסור ניכר ונתבטל נתבטל.

עוד שם ולענין קפילא וכו'. אמר הכותב מה בצע כי יכתוב בשם המחבר מה שאינו זה לשון המחבר אי קפילא הוא אפילו שואלין אותו ויודע שלענין איסור והיתר שואלין אותו סומכין עליו ולא בעינן מסיח לפי תומו דהא לא מרע נפשיה. ואם מסיח לפי תומו אפילו שאר בני אדם. ויש מחמירין דלא סמכינן אלא אקפילא ובמסיח לפי תומו ויש לחוש לדבריהם הנה שדעת המחבר דבקפילא לא בעינן מסיח לפי תומו ואפילו אשאר בני אדם דלאו קפילא סמכינן דבמסיח לפי תומו והביא עליה ראיות מכריעות אלא שרצה לחוש לדברי האוסרין ואיזו ראיה יש לו שלא קדמו בה המחבר.

עוד שם גרסינן בפרק כל הבשר אמר רב נחמן גיד הנשה בששים ואין גיד מן וכו'. אמר הכותב קדרתו צריכה מלח צריכה תבלין וחסרה מלח חסרה תבלין כאלו מרגיש וכותב בלבולין כתב טעמא משום דהוא עצמו היתרה הוא ואין חלב שבו חלב מן הדין ולא נודע למה הרכיב שני טעמים אם לומר שהטענה בזה לפי שגוף הכחל בשר מותר הוא אם כן היינו דכתב המחבר ומה שהוסיף ואמר שאין החלב שבו חלב אם כן למה אנו צריכין להיתרו של גוף הכחל הא אין הכל אלא משום שאין החלב שבו חלב. ולא עוד אלא שלעולם הדבר בלעגי שפה דכתב דאין חלב שבו חלב מן הדין וזה אינו אמת דודאי חלב הוא אלא שלא אסרתו התורה עם הבשר משום דלא אסרה תורה אלא חלב אם

ולא חלב מתה והול"ל שהחלב שבו אינו אסור דבר תורה אלא מדרבנן. גם עיקר הטעם שאמר דהיינו לפי שאינו חלב ולומר שאינו אוסר אלא מדרבנן וכטעם שכתב המחבר משום הרמב"ם ז"ל אינו שכבר הקשה עליו המחבר שאפילו באיסורין דרבנן בעינן ששים כדאורייתא דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון ותדע לך מדאמרינן גיד הנשה בששים ואין גיד מן המנין ובודאי אליבא דהלכתא אתמר וקיימא לן דאין בגידין בנותן טעם אלא משום קנוקנות וחלבו של גיד אמרו וקנקנות ושמנו של גיד אינן אלא מדרבנן ואפילו הכי לא הקלו בו לבטלו בחמשים ותשעה ככחל ומה שהקשה על דברי המחבר דאדרבה משום דהוא עצמו בשר נעשה עם החלב שבו חתיכה דאיסורה ואפשר לסחטו אסור גם זה הבל דכחל זה לא נעשה מעולם בתוך קדרה זו חתיכת איסור שהרי נתבטל בששים בתוך מה שקדרה ובשר הכחל עצמו וכשנפל בתוך הקדרה עדיין היה באפשר לסחטו ממש בקריעה וטיחה ואפילו לבשלו בקדרה של בשר אלא שאם נפל לקדרה אחרת חוזר ואוסר לפי שלא נודע בבירור שנסחט כל חלבו בקדרה הראשונה והרי נעשה הוא לגבי קדרה אחרת כחתיכת נבלה לפי שחוששין שמא לא נתבטל חלבו בתוכו וגם הרמב"ן ז"ל כן כתב ז"ל לגבי ביצה בששים ואין ביצה מן המנין ולי היה נראה דלמסקנא כל איסורין שבתורה בששים אלא בכחל להקל לפי שהוא עצמו בשר הוא וראוי להצטרף ע"כ.

עוד שם כתב דהיכא דליכא בקדרה ראשונה חמשים ותשעה וכו'. אמר הכותב באתריה עשיק משחא שכל דבריו לא רוכבו בשמן שהטענה שאמר דכיון דכחל מעיקרא מן המנין אעפ"י שנאסרה הקדרה בשבילו אין מחמירין איסורי שהוא הוא גורם האיסור זה שיבוש גמור דמעיקרא לא נאסרה הקדרה בשבילו אלא מחמת חלבו אלא שמשערין בכולו משום דלא ידעינן כמה נפיק מיניה אבל לאחר שאסרוהו בקדרה ראשונה מפני שלא היה בה כדי לבטל חזר הכל כחתיכת נבלה דמאי שנא מחתיכת נבלה שנפלה לקדרה שכל מה שהיה בקדרה ראוי להצטרף לבטל את האיסור ואפילו הכי כי אין בחתיכות וברוטב ששים לבטל נעשה הכל כחתיכת נבלה ואם נפלה לאחר מכאן אחת מאותן חתיכות לקדרה צריכה ששים לבד מאותה חתיכה למאן דאמר בשאר איסורין חתיכה עצמה נעשית נבלה ולכולי עלמא כן בבשר וחלב דעלמא שנפל לקדרה ואין בכל הקדרה לבטל ואם כן מאי שנא כחל בשנפל לפחות מחמשים ותשעה דפחות מחמשים ותשעה בכחל כפחות מששים בחלב גמור דעלמא ואין אומרים כתחלת דינה שהיתה החתיכה הזו ראויה להצטרף לששים גם עכשיו תצטרף גם מה שאמר וכן אני אומר במה שנאסר בשבילו שבוש יותר ויותר הוא לכל מבין בדבר גם לפי מה שכתב למעלה מזו דמה שהקלו בפחות מששים בכחל היינו משום דחלב שבו אינו חלב מן הדין מאי וכן

אני אומר היא היא לפי דבריו וקיל מיניה לפי שכבר נתערב בחמשים ושמנה ונתמעט שיעור החלב בחתיכות לפי חשבון יותר ממה שהוא בתוך הכחל עצמו.
עוד שם כתב דיבש ביבש וכו'. אמר הכותב לישקול טיבותיה ולישדיה אחזיריה האי פירושא לנשי וכי המחבר לא כתב המשנה כצורתה דתנן בה ורוטב בנותן טעם. ומה היה לו לפרש יותר רק לנשים ולתינוקות יום ראשון שנכנסין בבית הספר.
עוד שם כתב דטעמא דמילתא דיבש וכו'. אמר הכותב דבריו במחתרת מצאתים על כל אלה כי כל זה כתב המחבר ונתן בו תבלין והוא גורע ומוסיף עד שניטל כל תפארתו ממנו ולא ידע כיון דרובא דאורייתא מ"ש בלול ובלוע מיבש ביבש דבלול ובלוע לא אוקימו אדאורייתא ויבש ביבש אוקימו אדאורייתא והמחבר כ"כ וטעמא דמילתא משום דהדברים הנבללים שא"א להפרידן ולאכול כל חתיכה וחתיכה בפני עצמה צריך ששים לפי שבפחות משיעור והאיסור זה נטעם ונרגש ואפילו מין במינו שאין טעם האיסור נרגש בו מכל מקום כיון שכנגדו במין ושאינו מינו נרגש החמירו בדבריהם ואסרוהו אבל יבש ביבש שהוא יכול לאכול כל חתיכה וחתיכה בפני עצמה וכשאוכל מזו אני אומר זו לא היא האסורה וכן בכל אחת ואחת וכשאוכל האחרונים שבכולן אני אומר במה שכבר נאכל היה האיסור וזו של היתר הוא ולפיכך אוכל כל אחת בפני עצמה ואינו חושש דכיון שיש שם כדי שיעור ביטול דאורייתא דמדאורייתא חד בתרי בטיל ואפשר לומר בכל אחת שמא עכשיו אינו אוכל את האיסור הקלו בו אף מדבריהם שלא להצריכו ששים כשאר האסורין ע"כ דברי המחבר והם יסודים על האמת ועל טעמא מתוקים ושאר הדברים שכתב המחבר להפריש בדין יבש ביבש שלא אמרו דין זה אלא בשאר האיסורין שבטלין בששים אבל בתערובת למעלה מששים כתרומה וכלאי הכרם וחמץ בפסח לא הם כתובים על החיבור בארוכה בטעמים ובראיות ברורות.
עוד שם כתב בענין ביצה טמאה וכו'. אמר הכותב מה ידע ולא ידע המחבר ובדברי המחבר ראה כן אלא שאין לבו של המחבר גם בהוראה וכן כתב המחבר ראיתי להרמב"ן ז"ל שהתיר אפילו בקלופות ובודאי כדבריו משמע לכאורה בגמרין מדדחינן כל הנך ברייתא ומוקמינן להו בביצת אפרוח ודחקינן לישנא דקתני טמאות דמשום דאית לה אפרוח קרי לה טמאה ואם איתא לוקמה בביצת עוף טמא כפשוטה ובקליפה וכדמפרש לה בירושלמי ומכל מקום צריכין אנו לחוש לדברי הירושלמי ע"כ לשון המחבר והנה הרב בעל התרומה אמר דאין הולכין אחר לשון בני אדם שקורין אותו מיא דביעי מדאקשינן עלה בגיד הנשה מן הברייתא ואע"ג דשנינן ומוקמינן בביצת אפרוח אשנויי לא סמכינן וגיעולי ביצים מותרות ששנו בברייתא בפרק אלו טרפות פירשו הגאונים ז"ל

וכן בתוספות מלשון שורו עבר ולא יגעיל הם אמרו כן ואנו נקל ולא נחוש אפילו לדברי הירושלמי שאוסר בקלופות מיהא.

עוד שם בענין נותן טעם לפגם וכו'. אמר הכותב האריך הרבה בזה ובקשיות של קש ואלו באתי לכתוב כל דבריו אוציא הזמן לבטלה שכל מה שכתב והאריך נודע שאירע לו מפני שלא ידע עיקרן של דברים ושלא נתן לב בשמועה ששם בפרק השוכר שבע"א ובשאר שמועות הרבה ואני אכתוב כאן דבריו ובסתום ממנו אודיע בקוצר אעפ"י שאפילו הקצר בתכלות הקציר עוד היה בו צד אריכות לפי מה שהצטרך להשיב על מה שנשתבש בו ותחילה אומר מה שכתב שכל הדברים סובבין עליו הוא מה שכתב המחבר דנותן טעם לפגם שאמר מותר לא שהוא פוגם עד לגר והוא טועה בו באיסור ואומר דלא התירו אפילו בתערובת עד יהיה האיסור פגום בעצמו לגר וזו ודאי שיבוש גמור לא השתבש בו אפילו אחד מן המתחילין ללמוד פרק אין עומדין שהרי התירו ביין נסך שנפל על גבי גרוגרות אעפ"י שהיין אינו פגום בעצמו ואפילו יין הרקח אלא מפני שפוגם מיהא בגרוגרות וכלל אמרו במשנתינו בפרק השוכר זה הכלל כל שהוא בהנאתו בנותן טעם אסור וכל שאינו בהנאתו בנותן טעם מותר אלמא לא פגום גמור כנבלה שאינה ראויה לגר בלבד אמרו אלא כל שאין בהנאתו בנותן טעם אינו אוסר תערובתו ולא עוד אלא אפילו נשתתפו דברים ופגמו אפילו אין באחד מהם לפגום אין אוסרין דגרסינן התם א"ר אבהו א"ר יוחנן כל שטעמו וממשו אסור ולוקין עליו וזהו כזית בכדי אכילת פרס טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו ואם ריבה טעם לפגם מותר ואקשינן עלה ולימא ואם נותן טעם לפגם מותר ופרקינן הא קמשמע לן דאע"ג דאיכא מילי אחריני דאפגמי בהדי.

ועוד דחומץ לתוך גריסין דאיכא טעמו וממשו ואין החומץ פגום אלא משובח בעצמו ואפילו הכי אינו אוסר גריסין אפילו הגריסין אינן פוגמין לגר ואפילו לאנשים חשובים רבים וכן יין לתוך העדשים דשרי רבי שמעון. ותדע לך עוד דהא אקשינן מכלי מדין למאן דשרי נותן טעם לפגם ואוקימנא בקדרה בת יומא ואמרינן דאפילו בת יומא א"א דלא פגמה פירוש פגמא פורתא ופורתא מאן קא שרי דאפילו פגמא טובא לפי דבריו לא שרינן אלא בפגם שאינו ראוי לגר ועוד דפגם ולבסוף השביח דאמרינן דאסור אם איתא דפגום אף לגר בעינן כי השביח לבסוף אמאי אסור דהא איהו הוא דאמר בסמוך הכא דכל שנפגם לגמרי והותר שוב אינו חוזר לאיסורו אלא ודאי דברים ברורים הם לכל מבין דאפילו פוגם קצת אע"פ שראויה עדיין לגר ולתושב אינו אוסר תערובת וכמו שכתוב בחיבור. ומה שחשב לקושיא דכיון שהבלע שבקדרה מצד עצמו ראוי לגר אם כן היאך התירה התורה קדרה שאינה בת יומא לכתחילה דמאי שנא ממערב חתיכת נבלה בתוך

ששים של היתר דאסור לבטל איסור לכתחילה אפילו מדאורייתא אין בדבריו כלום חדא דמנא ליה דמדאורייתא אין מבטלין איסור לכתחילה דלמא מדאורייתא משרא שרי אלא מדרבנן בלבד הוא דאסור ופשטא דשמעתא דזרוע בשלה דבפרק ג"ה הכין דייקא וכן הסכימו רבותינו חכמי הצרפתים ז"ל ולא עוד אלא אפילו מי שדוחה אותו הלכה ומסיק מינה דאסור לבטל איסור מדאורייתא היינו לבטל איסור בעינו כעין זרוע שמבשל עם האיל דאפשר לבשל זה בפני עצמו וזה בפני עצמו וחדשה בו תורה לבשלם יחד דאין בשלה אלא שלמה אבל בלע שבקדרה א"א ולפיכך מותר כיון שפוגם תערובות ואי אתה אכלו לעולם אלא בפגמו ובתערובת ועוד שאם אתה בא לאסור הקדרה לעולם איכא הפסד כלים וכענין שחששו והתירו בתנור חדש שהסיקוהו בקליפי ערלה ובגינה שנזדבלה בזבל של ע"א ופרה שנתפטמה בכרשיני ע"א משום דזה וזה גורם ואין אומרין חדש יותץ וגינה תבור ופרה תרזה ואף כאן כיון דאין אתה טועם האיסור שבו בפני עצמו אלא ע"י תערובת מרובה ואי אתה טועמו בשבחו אלא פגמו מותר ואפילו הכי אסרוהו מדרבנן לכתחילה הואיל ונכנס ונבלע בקדרה בשבחו עוד כתב דהדברים הפוכין ממה שכתב המחבר דטפי קיל נבלה מבלע שבקדרה וכתב בזה דברים קלים מסובין ואין ראוי להשיב עליהם. עוד כתב שהמחבר סבור דקדרה שאינה בת יומה אילו הוה מיתסרא בדידה משערינן וליתא דקדרה דלא בת יומא מסתמא נתייבשה עד כדי שאין בפליטתה כדי נותן טעם ע"כ וזה (נותן טעם) טעות גמורה מכל מה שכתב דאם כן למה לן להתירה משום נותן טעם לפגם תיפוק ליה משום שאין בה כדי נתינת טעם ולר' מאיר דאמר נותן טעם לפגם אסור היאך מוכח מכלי מדין שאסרה תורה אפילו קדרה שאינה בת יומא לפי דעתו והא קדרה שאינה בת יומא אין בה כדי טעם ואם כן על כרחין לא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא וקדרות בפסח למה ישברו לרב ולמה משהו לשמואל והלא מותרת כשאינן בת יומן שנתייבשו ואין בהם שום דבר מהאיסור וכלי היין שמותרין בשנתייבשו י"ב חדש. ועוד טעה טעות אחר גדול שזה גורר את זה ואמר דחומץ לתוך גריסין וכיוצא בו שפוגם מתחלתו אפילו בפגם מועט מותר משום דטעמו ולא ממשו מדרבנן ומקילין ביה וזה טעות מפורסם וכי חומץ בתוך גריסין אין בו ממשות של חומץ בודאי טעמו וממשו יש וא"ת דכל שאין בו כזית בכדי אכילת פרס קרינן טעמו ולא ממשו והכא דוקא כשאין בו כזית בכדי אכילת פרס אפילו לפי טעותו היה להם לפרש בגמרא והוא דלית ביה כזית בכדי אכילת פרס. ועוד מה יעשה בגרוגרות שהיו באין בספינה ונשתברה חביות של יין על גביהן ובא מעשה לפני חכמים והתירו ולא אמרו אם יש בהם כזית כדי אכילת פרס אסורין וכ"ש לדעת רש"י ז"ל ודעת רבותינו בעלי התוספות ז"ל שפירשו

טעמו ולא ממשו שאין בו מגופו של איסור אלא טעמו בלבד כגון בשר בחלב שאין בחלב גופו של בשר אלא טעמו אבל בחלב שנבלע בתוך הבשר אינו קרוי טעמו ולא ממשו וכן ענבים ששרה אותן ביין ונתנו הענבים טעם ביין ועוד דשיעור כזית בכדי אכילת פרס לא אמרו רבי יוחנן אלא ללקות הא לאיסור אסור מדאורייתא כחצי שיעור וכן דעת רבי יצחק בעל התוספות ועוד דאנן קיימא לן דנותן טעם לפגם מותר וכמתניתין דכל שאין בהנאתו בנותן טעם מותר וכמעשה דגרוגרות וחומץ בגריסין ואי תליא בטעמו ולא ממשו אם כן משוינן לרב בעל הלכות ולרבנו יעקב ורבנו יצחק והראב"ד זצ"ל טועין גמורין שפסקו דטעם כעיקר דאורייתא. ובאמת נראה שלא עמד על דברי גדולי ישראל הראשונים ז"ל.

עוד שם כתב החכם לענין הדברים הפגומים והמאוסים מעיקרן וכו'. אמר הכותב היה אליו חזות הבל כדברי הספר החתום והאמת אמר כי דברי המחבר אליו כדברי חידות ונבואות והוא לא ידע ולא ינבא אך משכיל על דבר ימצא בהם טעם צוף דבש אמרי נועם. ותמה אני איך מלא גוילין בדברים בטלים הנה תמה על דברי המחבר ואמר היאך אפשר שהוא עכבר אסור ולא יאסר תערובתו. וזה דבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו הלא ראה שהיין המשובח אינו אוסר גרוגרות בתערובתו וכן החומץ בגריסין ויין בעדשים ואמת לא נפגמו היין והחומץ בעצמן בתוך התערובת כנבילה שאינה ראויה לגר ואפילו הגרוגרות והגריסין והעדשים עצמן לא נפגמו לגמרי שלא יהיו ראויין לגר אלא אין הולכין בתערובות אלא כל שאין בהנאתן בנותן טעם מותר וכמו ששנינו במשנת השוכר את הפועל וכמו שכתבנו למעלה וזה פשוט לכל יודע ספר ואין צריך לפנים. גם מ"ש דלא אסרה תורה שום שרץ ושרץ פגום אלא עכבר שפרט בו הכתוב לרב ששת ולדעת רבא אפילו עכבר מותר ועכבר שפרט בו הכתוב לאו עכברא דביתא אלא עכברא דדברא זו טעות גמורה ויתר מטעות כמו שיתבאר למטה בע"ה ולא יטעה בו אפילו אחד מן הנערים ויש בזה אסיפת ראיות גלויות כאוסף החסיל וכמו שיתבאר למטה ב"ה. גם מ"ש שלא אסרן הכתוב לכל השקצים והרמשים בעודן עומדין בחייהן ובמיתתן בפגמן אבל אם הוכשרו ויש להם שבח בתערובתן נאסרו. גם בזה אמר הבל ועתה יתן אל לבו שהתורה אסרה סתם שרץ העוף ושרץ המים ושרץ השורץ על הארץ ואם אתה אומר שלא אסרה תורה אלא אותן שהן מושבחין אם כן לא נכנס עכברא דביתא וזבובים ויתושין וכיוצא בהן בכלל איסור מעולם ואפילו חזרו והשביחו מאי הוי והלא לא נאסרו מעולם ולא דבר בהן הכתוב וא"ת שכלן היו בכלל שרץ ושקץ שאסרה תורה אם כן אפילו בפני עצמן בעומדן בפגמן נאסרו שלא אמר הכתוב כל שרץ העוף כי יפול מהם אל תוך

תערובת לא יאכל אלא באמת כלל דבריו אלה שבוש יתר מאד הוא וכמעט שאני אומר שלא היה ראוי להשיב עליהם כי הן מעידין על עצמן ועכבר בשכרא שאמרו אשבוחי משבח לאו אגופו דעכבר אמרו שחזר לשבח אלא על השכר אמרו כן כלומר העכבר משביח את השכר והיאך אפשר שהעכבר מותר ופליטתו אסורה. ועוד שכבר נשתנה פליטתו והוא מורה ובא שכל שנשתנה גופו אע"פ שהוא משביח מותר. ועוד טעה טעות אחר דהוא סבר דרבא הוא דקא מוקי בגמרא התם לעכבר שפרט בו הכתוב בעכברא דדברא ודלא כרב ששת וליתא דאדרב ששת אמרינן לה התם בפרק השוכר ואליבא דרב ששת הוא דאמרה רב שימי ומקמי דברי רבא ורבא לא איירי כלל בעכברא דדברא ורב שימי לאו על עכברא דקרא קאמר אלא על עכברא דעולה על שולחן מלכים וכדאמרינן התם א"ל רב ששת בעלמא סבר רב נותן טעם לפגם מותר והכא חידוש הוא דהא ממאס מאיס דבדילי אינשי מיניה ואפילו הכי אסריה רחמנא הילכך נותן טעם לפגם אסור. מתקיף לה רב שימי מנהרדעא ואי מאיס עולה על השולחן מלכים ההוא בעכברא דדברא והדר אמרינן אמר רבא הלכתא נותן טעם לפגם מותר ועכברא בשכרא לא ידענא מאי טעמיה דרב אי משום דקסבר נותן טעם לפגם אסור ולית הלכתא כוותיה ואי משום דקסבר עכברא בשכרא אשבוחי משבחי מכאן אתה רואה שכל מה שכתב בזה טעות גמורה. גם מה שכתב דמסתברא לו דרבא פליג נמי אדרב אפילו בסברא זו דעכברא בשכרא וקסבר רבא דעכברא אפילו בשכרא לא משבח סברא פחותה סבר ולמה נעשה רבא חולק בזה דאם כן היה לו לרבא לומר אחר הכל ולית הלכתא כוותיה ולמה אמר לית הלכתא כוותיה בנותן טעם לפגם אסור ולא אמר כן בעכברא בשכרא אשבוחי משבח וכי נעשה אותו חולק על רב אחא ששיער חלא בחמשין שמואל בר רב חייא ששיער שכרא בשיתין ואסיקנא נמי בהלכתא אידי ואידי בשיתין וכן לכל איסורין שבתורה.

עוד שם בהא דאמרינן התם אימרטוטי אימרטטא וכו'. אמר הכותב זה יותר טעות מפורסם ממה שכתב ותחילה אומר כי מה שמאס פירוש אימרטט נחתך ותלה אותו במחבר רש"י ז"ל פירש כן ומכאן נראה בודאי שלא עמד על דברי הראשונים וכן כתב ופירש נמרט שערי גם המחבר כן פירש בשם הראב"ד ז"ל ושניהם כאחד טובים אבל מה שכתב דכל שרץ שאסרה תורה דוקא שרץ מושבח אבל שרצים המאוסין מעיקרן כעכברא דביתא וזבובין ויתושין מותרין כנבלה המוסרחת מי יתן החרש יחריש ותהא לו לחכמה וחשב להנצל מצרעה ונמלה ואמר דלסימנא בעלמא אמרום אי איכא דכוותייהו משובחין ואם איתא למה להו לרבנן למנקט הני נימרו הנך חשובין דכוותייהו ועוד נשמטו ממנו כמה הלכות הלא בפשפש הנמאס והנבאש בריחו אמרו טעמו כריחו

ואמרו בנדה פרק הרואה כתם טעמו כריחו למאי הלכתא והשיבו לכדתנן היה אוכל את התרומה וטעם בו טעם פשפש זורקו. ואע"ג דאיכא משום משמרת תרומותי ועוד הרי אמרו בפרק אלו טרפות הני חמרא דכדא בתר תריסר ירחי שתא שריין משום דכל שאין בו עצם אינו מתקיים שנים עשר חודש אלמא תוך י"ב חדש אוסרין והתולעים שבתמרים מי לא מאיסי ולא בדילי אינשי מינייהו ויבחושין שבשכר שאמרו התם גם כן שאסור לשתות בלילה עד שיסנין וכן תולעים שבעיקרי גפנים שאמרו שם שיש בהם משום שרץ השורץ על הארץ וזיזין שבעדשים כל אילו יאמר שטעמם מושבח ולא בדילי אינשי מינייהו ותולעים דבאודנא דכוורי ועוד צב דבקרא יש כמותן בדברא עולה על שולחן מלכים ומרבה רגלים שאמרו זה הנדל טעמו לשבח מאי אפשר לו לכפור בכל אלה לומר דיש להם טעם מושבח דדבר זה נגלה לעינים ועוד דודאי בדילי אינשי מינייהו וכל דבדילי אינשי מינייהו אמרו דמאיסי וכדאמרינן התם דהא עכברא דמימאס מאיס ובדילי אינשי מיניה דאלמא כל דבדילי אינשי מיניה נקטינן ליה כמיאוס ועוד דבהדיא אמרו בע"א פרק אין מעמידין מומר פליגי ביה רב אחא ורבינא חד אמר לתיאבון מומר להכעיס מאיני חד אמר אפילו להכעיס מומר אלא איזהו מומר מאיני זה העובד עו"ג ואקשינן מדתניא אכל פרעוש או יתוש אחד הרי זה מומר והא הכא דלהכעיס כלומר דאין זה לתיאבון שאין לו טעם אלא פגום ולהכעיס הוא אוכלו וקתני מומר ומשני התם דקא בעי למטעם טעמא דאיסורא אלמא אפילו פרעוש ויתוש נאסרו אע"ג דמאיסי ובדילי אינשי מינייהו וקרי ליה מומר או מאיני הנה דברים אלו פשוטים ברורים אפילו לתינוקות של בית רבן.

עוד שם כתב המחבר יש איסור שאינו צריך אלא קליפה והם כל האיסורין שאין מפעפעים וכו'. אמר הכותב באמת כן אמר למעלה ולא די שנשתבש בזה פעם ושתים ואלא שהוא חוזר ומשלש וכבר כתבתי למעלה שהכל שבוש גמור והבאתי כמה ראיות מוכרחות וכן כתבתי שכן דעת כל חכמי ישראל וכן הרמב"ן ז"ל בשמעתא דדג טמא מליח וטהור תפל. והיה לו לזכור דברי שמואל מליח כרותח ופרישנא כרותח דצלי. ואינו צריך לחזור ולכתוב יותר ולאבד דיו וקולמוס ונייר על זה.

עוד כתב גם במה שכתב המחבר שכן הדין באיסור שנפל על גבי חתיכה ולא כיסה אותה הרוטב וכו'. אמר הכותב זה טעות גמורה שכל שלא ניער וכיסה ואין רוטב מכסה אותה הרי זה כצלי וכל שאינו מפעפע אינו אוסר אלא כדי קליפה ואין הבל הקדרה כרוטב לערב שאם כן לא ניער ולא כיסה אינו מעלה ולא מוריד ובכלל קדרה משערינן וזה פשוט אלא שמביאתו לכלל טעות זה משנה טיפת חלב שנפלה ע"ג חתיכה דקתני

אם יש בה בנותן טעם באותה חתיכה ניער את הקדירה אם יש בה בנותן טעם באותה קדירה והוא סבור שחלב אינו מפעפע ואפילו הכי קתני אם יש בה בנותן טעם באותה חתיכה כלומר כל החתיכה אסורה. וזה טעות בידו שהחלב מפעפע והכי נמי מוכח פשטא דכחלא עילוי בשרא דאמרו אסור מ"ט חלבא מיסרך סריך ולא אסיקו בה הנ"מ לכתחילה אבל דיעבד שרי כדאסיק בה מרימר בדרשיה. ומשום דחלב מפעפע אמרו אם יש בה בנותן טעם בכל אותה חתיכה וע"כ אמרו גם כן בניער וכיסה כלומר לבסוף שאם אין בכל הקדרה כדי לבטל כל אותה חתיכה אסורה דאי לא לא היה צריך לבטל אלא כדי הקליפה וכן כתב מפורש הרב בעל התרומה זה לשונו הכי פירושה על המשנה טיפת חלב שנפלה על חתיכה של בשר ואין ששים באותה חתיכה לבטל הטיפה נאסרה החתיכה לפי שיש בה נתינת טעם של חלב ואם אחרי כן ניער הקדירה בכף וע"י כן נכנס החתיכה בתוך הרוטב אז צריך ס' לבטל כל החתיכה שנאסרה ומהכא משמע שחלב מפעפע בכל החתיכה דאי במקצתה גרידה כי נמי ניער וכיסה אמאי צריך לבטל כל החתיכה והלא לא נאסרה כולה ע"כ לשון הרב ז"ל.

עוד שם כתב שיש שאוסר כדי נטילה שהוא יותר מכדי קליפה שהקליפה וכו'. אמר הכותב נסתרה דרכו לא ידענו מהו זה שאמר שהצלי לית ביה דין ששים אם נתכוון לומר שהצלי אפילו בדבר המפעפע אינו צריך אלא נטילת מקום בזה שהרי רוטבו של גדי מפעפע הוא ואפילו הכי אין צריך אלא נטילת מקום כי התם ואי זו כוונתו גדי שצלאו בחלבו היה תיובתיה שעליו אמר בפרק גיד הנשה אסור לאכול מריש אוניה. ולמעלה כתב הוא שצלי אינו צריך אלא כדי קליפה. ולא ידעתי לכמה גוונין נתהפך הצלי שלו ובכל מקום לא טעמנו בו טעם לשבח וכן מצאתי לו שכתב בסמוך כאן דרוטב אינו מפעפע ובזה יש לו ב' טעיות האחד שעל כרחין רוטבו של גדי המקולס מפעפע הוא דשומנו של גיד הוא שנוטף מעליו והיינו שאמרו בבי דוגי לקבל שמנינות הנוטף והשני שאם אינו מפעפע אינו צריך קליפה ולא נטילת מקום כמו שאכתוב בסמוך שכתב אחרי זאת.

עוד שם וכן מ"ש בזה שאין נטילת מקום אלא בדבר שיש לו פעפוע וכו'. אמר הכותב כמה אהב דברים זרים לא אמרן אדם מעולם ואי אפשר לאומרן כי מה שאמר שהרוטב שמנו של בשר הוא והחלק השמן שבו הוא ובבירור מפעפע ומ"ש שאין במפעפע דין נטילת מקום אינו כן שאם היה ברוטב כדי לאסור הכל היה אוסר הכל אבל מפני שיש בגדי כדי לבטלו אינו אוסר אלא כדי נטילה וכדי נטילת מקום מיהא אסור כל שנודע מקומו וכן מ"ש דדבר המפעפע אין משערין בו בששים אלא אוסר הכל בצלי ולא נאמר

ששים אלא בקדירה טעות גמור הוא שא"כ יותר חמור צלי ממבושל דבצלי אוסר הכל ובמבושל אינו אוסר אלא בפחות משישים ואינו כן דהא דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח כבוש הרי הוא כמבושל פריש מר בר רב אשי דמליח כרותח דצלי קאמר אלמא שמואל להקל על המליח קאמר שאינו אוסר כמבושל אלא כצלי ולא להחמיר שיאסור אפילו אלף ולא חלק שמואל בין מפעפע לשאינו מפעפע. וכן תבין מדברי המפרשים שם בפרק גיד הנשה גבי גדי שצלאו בחלבו ואתו ושיילו לרבי יוחנן ואמר להו קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו ואוקימנא דכחוש הוה לומר שלא היה בחלבו אחד בששים לבשר והבשר רבה עליו ומבטלו ואם כדבריו אין לחלב שיעור בצלי ואפילו כזית של חלב אוסר אפילו אלף זתים מפני שאינו נבלע ונבלל בהשויה אלא השויה זו לא שמענוה מעולם וגם הרמב"ן ז"ל כן סבור שם בההיא דאטמאתא דריש גלותא וז"ל ודאי שמנוניתא דגידא נשיא הוה ומדאסר רבינא שמע מינה דלא הוה בבשרא ס' לבטולי לאיסורי ואעפ"כ התירו בצלי אלמא לא בעי בצלי ששים אלא בחלב של שמן דמפעפע אבל בחלב כחוש אינו מפעפע ולא בעי ששים ע"כ לשון הרב ז"ל וממנו תראה שהוא אומר כן שבחלב שמן בטל בששים בצלי וכן תבין ממה שכתבנו למעלה בשם הרב בעל התרומות ז"ל בפירוש משנת טיפת חלב. וכן תמצא לכל מי שפירש הלכה מעולם. גם מה שכתב שכל שאין בו פעפוע צריך ליטול את מקומו ולא סגי ליה בקליפה טעות הוא בידו שהרי באטמאתא דבי ריש גלותא דמליחה כרותח דצלי אמרו רב אחא שרי וכל שצריך בו נטילת מקום אין לומר בו שרי וכ"ש לפי דעתו שכתב בכמה מקומו דבמליחה אינו אוסר אפילו כלצלי דלדידיה רבינא דאסר לא אסר הכל ואם כן רב אחא דשרי לא בעי נטילת מקום אלא קליפה בעלמא. ועוד שהוא בעצמו כתב למעלה שהצלי שאינו מפעפע אינו צריך אלא כדי קליפה וכמו שכתב הוא למעלה גבי ההוא כזיתא דתרבא דנפל לתוך דיקולא דבשרא אלא שהצלי העלוב הזה נתהפך בידו לכמה גוונין גם מ"ש דחם לתוך חם כשעוברין שניהם יחד מן האור אינו צריך אלא נטילת מקום אינו כן וההיא שמעתא דכיצד צולין הטעתו דגרסינן התם חם לתוך חם דברי הכל אסור צונן לתוך צונן דברי הכל מותר חם לתוך צונן וצונן לתוך חם רב אמר עילאה גבר ושמואל אמר תתאה גבר ואמרינן עלה תנן נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו קס"ד בחרס צוננת בשלמא לרב דאמר עילאה גבר אמטו להכי יטול את מקומו דאזיל האי ומרתח ליה לחרס והדר החרס ומרתחא ליה לרוטב וכי הדר רוטב אפסח קא מטוה פסח מחמת חמימות דחרס ורחמנא אמר צלי אש ולא אצלי דבר אחר אלא לשמואל דאמר תתאה גבר חרס כיון דצוננת היא אקורי מקררא ליה אמאי יטול את מקומן. דאלמא דברי רב ושמואל נמי

בשיעור נטילת מקום קא מיפלגי כמתניתין דנטף מרוטבו על החרס וכן מאי דקא שוי ביה תרווייהו דהיינו חם בתוך חם דאסור אסור עד כדי נטילת מקום קאמרינן והא ודאי טעותא הוא דחם לתוך חם ד"ה אסור קאמרינן ואסור סתם הכל משמע ומתני' דנטף מרוטבו על החרס דקתני יטול את מקומו לא לשעורו הביאוהו אלא להביא ראיה ממנו לתתאה גבר ומיהו התם סגי ליה בנטילת מקום משום דדבר מועט הוא ואין בו כדי לאסור את הכל אבל ממנה נלמוד לתתאה גבר וחוזר לדיניה דאם יש בו כדי לאסור את הכל אוסר כשיעור מפעפע שאוסר בס' בין בקדרה בין בצלי ואלו דברים ברורים הם.

עוד שם כתב דיש איסור שאינו צריך אלא גרידה וכו'. אמר הכותב כמה החפץ מקלקל השורה המחבר לא מצנון החריף הרבה הביא ראיה דאדרבה בצנון סבר המחבר דאפילו בנטילת מקום לא סגי ליה מדקאמרינן ביה איסור סתם אע"פ שהראב"ד ז"ל התיר בנטילת מקום. וכן לא הביא ראיה מקישות ואבטיח דגרידה שנאמר בגמרא עליהם אינה אלא במקום הדחה ומשום דלא שייכא בהו הדחה ללחותם ואף הם אינם חריפים כלל שיביא המחבר ראיה מהם. אלא ראייתו מסלקא דהא ודאי יש לה כח משיכה כידוע בעניני הרפואות והוא גרע ממה שכתב המחבר או מדעת כדי לחלוק או שלא הבין דברי המחבר שכן כתב המחבר הם הדברים שבולעים בצונן מחמת חריפות הנמצא בהם וחריפותן וכח משיכתן מועט כדגרסינן בפרק כל הבשר צנון שחתכו וכו' עד דסילק אסי' כלומר עד דגריס ליה לפי שיש בסלקא מעט כח משיכה ואם פתיך בהו ליפתא שפיר דמי לפי שמתיקות הלפת מחליש כח המשיכה שיש בסלקא ע"כ.

עוד שם כל שאיסור והיתר נוגעין וכו'. אמר הכותב כמה יהיר האי מרבנן שתופס על גדולי ישראל לבד שאף הראב"ד סבור כמו שכתב המחבר ועוד שהוא כולל כל המקומות שלא נאמר כן בשום מקום בעולם ואפילו מקרא מלא דבר הכתוב ושכחו שהרי כתוב בתורה וישימו את החלבים על החזות ומשום דצונן בצונן הוא אלמא מישרא שרי ליה קרא וגם מה שחשב להפריש בין זה לכלים ואמר שמותר להשתמש בכלי של היתר בדברים אסורין על דעת להכשירן מפני שאין ההיתר והאיסור בהן כאחד והלא הכלי של היתר ומה בין זה לשתי חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור מכל מקום כלי העשוי למלאת היתיר לאוכלו הוא ואינו רואה בדבריו לא טעם ולא ריח ותופס בדבר שפתים דברי הגדולים ז"ל.

עוד שם כתב שיש איסור שצריך שפשוף גדול וכו'. אמר הכותב מי הזקיקו לומר כן שהרי הדבר מוכרח מן השכל שחלב נדבק בבשר הרבה והחלב אינו סר בהדחה מועטת

וסתמא דשמעתא לאו בבשר שהודחה קאמר וניקור בשר שאמר כבר הצריכו לקנח את הסכין בכל פעם בסמרטוט קשה וכן נהגו מנקרי הבשר.עלם

השער השני

פסקה א

בספק תערובות: כתב שם כתב החכם איסור שנפל ואינו יודע וכו'. אמר הכותב דברי המחבר דברי רבותינו בעלי התוספות הן וכן כתב גם הרב בעל התרומה ז"ל וזה ודאי יותר נכון דלאוקמא כמאן דאמר התרומה בזמן הזה דרבנן דוחק הוא חדא דהא פלוגתיה דר"א ורבי יהושע היא במגילה וקיימא לן כרבי יהושע דאמר שמעתי שמקריבין אעפ"י שאין בית ואוכלין קדשים אעפ"י שאין קלעים דקדושה שניה קדשה לעתיד לבוא וקדושה שלישית אין להם וכן פסקו הפוסקים ואפילו למאן דסבירא ליה דקדושה יש להם זו שיטה פשוטה בגמרא שכל שאפשר להעמידה בכולי עלמא אינו מעמידה בפלוגתא.

עוד שם כתב החכם שאין תולין להקל בכיוצא וכו'. אמר הכותב תמה אני איך נוכל לחלוק על האמת המפורסם דעל כרחן ר' יוחנן אע"ג דלא בעי רבויא מחצה על מחצה מיהא בעי ותדע לך דאם כן הל"ל רבי יוחנן אמר אפילו רבתה תרומה על החולין אבל ודאי מדקאמר אע"פ שלא רבו חולין על התרומה לא נחלק על ריש לקיש אלא ברביות החולין הא כשרבתה תרומה מודה. ועוד תדע לך מדקא מותיב ממקוה דקאמר עד רובו ואמרינן מאי לאו דנשתייר רובו ופרקינן דלא נשקל רובא אלמא פשיטא להו דרבי יוחנן דלא נשקול רובו מיהא בעי והא דקופות בכי הא הוא דאמר רבי יוחנן דאי לא אף לכשתמצא לומר דלא נשקול רובו תקשי ליה דאם איתא דר' יוחנן שרי אפילו ברביות התרומה. ומה שכתב דקיימא לן כלישנא בתרא דפריקו אב"א שאני הכא דאיכא למימר שאני אומר מאי קא מייתי מהא ראיה דהתם הכי קאמר אב"א במקוה דלישתייר רובו קאמר כדקאמרת אבל בקופות לא בעי רבייה וזה ברור ולעולם בקופות לא בעי רבייה כמקוה אבל מכל מקום דקופות דלא להוי תרומה יתרה על החולין מיהא בעי וכדקאמר מעיקרא דלא נשקול רובו ודברים אלו פשוטים הם. ומה שכתב דאיסורין דרבנן תולין להקל כל היכא דאפשר לומר דלא נפל הכא איסורא כלל. לא דבר נכונה דהא ליטרא קציעות דרבנן הוין תיובתיה דבעינן מאה כד ולא אזלינן בכל חד וחד לקולא לומר לא נדרסה כאן כלל. והו"ל לפרש כל היכא דאיכא אחריתי דאיסורא דאי נפל לתוכה לא מעלה ולא מוריד ואני אומר איסורא לתוך האי דאיסורא נפל כענין שתי קופות דאחד תרומה ואני אומר תרומה לתוך תרומה נפל.

עוד שם והוי יודע דהא דאמרינן בתרומות בשתי קופות בשתי עליות יעלו לא נאמרו וכו'. אמר הכותב הוי יודע שאינו כן וכמה שגגות יש במה שכתב ואין בדברים אלה שום סדר שהרי בתחילת דבריו מודה באיסורין דאורייתא ושיעורין דרבנן ואם כן אפילו לח בלול אפילו באיסורין דאורייתא כל ברוב נתיר דהא שיעור דרבנן ואין טעם האיסור נרגש והיינו שתי מגורות דבפרק כל שעה למאן דהוא מקשי מינה למאן דאמר כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא. ועוד דאפילו יבש ביבש אנו מתירין ולאוכלן ביחד ואלו במין ושאינו מינו בדכותה היה טעמו נרגש ולמה אומרין בו שאני אומר משמע להו דאפילו אית ביה טפי מכזית בכדי אכילת פרס והוה פשיטא ליה למקשה דאפילו בתרומה דאורייתא אי לא אמרינן כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא דלכולי עלמא אמרינן ביה שאני אומר ועוד דשתי מגורות בעלייה אחת ושתי קופות בשתי עליות כולהו מוקי להו בתרומה בזמן הזה דרבנן ודלא כהלכתא כר' אליעזר דאית ליה קדושה שלישית יש להן ופליג עליה דר' יהושע ור' אליעזר ור' יהושע הלכה כר' יהושע סוף דבר אינו יודע לו בזה שום סדר.

עוד שם מש"כ במטבע קצר שלו בשתי קדרות שנפל איסור לתוך אחד מהן שמצטרפות לבטל זה אינו שלא נאמר דין זה בשום דבר שיש בו בנותן טעם או שראוי ליתן טעם אע"ג דלית ביה כגון מין במינו אלא אם כן כשיעור מאה לתרומה ויש ששים בכל אחד ואין ידוע באי זו נפל האיסור ע"כ. אמר הכותב כאן שנה בשגגה וכבר כתבתי למעלה שאין לומר אלא אפילו שתי קופות ואין באחת מהן אלא חמשים מצטרפות ומעלות וכן כתבו גם כל הראשונים כ"כ מפורש. ועוד דאם כן אין מצטרפים למאה שהוא שיעורן לתרומה אלא לפחות למאה ועשרים. ועוד אמרוה בירושלמי בהדיא בשתי קופות של נ' ונ' דגרסינן התם במסכת תרומות ר' זירא ור' חייא בשם ר' שמעון היו לפניו שתי קופות בזו חמשים סאה ובזו חמשים סאה ונפלה סאה תרומה בתוך אחת מה ואין ידוע לאיזו נפלה רצה להעלות מזו מעלה מזו מעלה מחצה מזו ומחצה מזו מעלה ע"כ.

עוד שם כתב הא דאמרינן בזבחים בפרק התערובות וכו'. אמר הכותב כבר כתב דברים אלו למעלה וכבר השבתי עליהם והראתי לו שכן כתב מפורש רב אחא משבחא גאון ז"ל בשאלתות ודברים ברורים הם. ועוד היה לו לדעת כן ממה שכתב גם הוא בעצמו שאפילו נתערבו כל הששים למקום אחד דלא דיינינן ליה בספק ספקא אלא כאילו ודאי הך דאיסורא בתוך רובה אשתאר. ואיך אפשר לזכות שטרא לבי תרי שנאמר שנעשה הרוב כאילו ודאי שם האיסור ועוד נאסור את הארבעים כל שהן בפני עצמן אפשר לומר ודאי בששים הוא ועוד הוא בתוך הארבעים.

עוד שם כתב רבנו יצחק הזקן וכו'. אמר הכותב דברי המחבר דברי התוס' הן שאמרום בריש פרק קמא דביצה והוא אומר שלא אמר כן. גם מה שכתב דביצה ספק נולדה ביו"ט ספק לא נולדה נתערבה באחרות כלן אסורות משום דספק ראשון מדאורייתא משום הכנה דרבה אינו כן דספק נולדה ביו"ט אינה אסורה דאורייתא ולא עוד אלא אפילו נולדה ביו"ט עצמו מותרת דבר תורה דיו"ט מכין לעצמו ולא אסרו נולדה ביו"ט דעלמא אלא משום גזרה יו"ט אחר השבת וכדאיתא התם בהדיא ואולי הטעהו מה שאמרו שם עלה דההיא דנתערבה בשלמא לרבה דאמר משום הכנה הוי לחומרא. דאלמא לכאורה משמע דהיא גופה אסורה לרבה משום ספיקא דאורייתא וליתא אלא התם הכי קאמר בשלמא לרבה דאיכא למימר משום גזרה דיום טוב אחר השבת דאיכא איסורא דאורייתא מדרבה וזה דבר ברור ולא עוד דאפילו נולדה ביו"ט אחר השבת כל שנתערבה באחרות דבר תורה כולן מותרות דדבר שיש לו מתירין דאינו בטל לא מדאורייתא הוא אלא מדרבנן שהחמירו עליו וכמסקנא אפילו באיסורין דרבנן כן ומכל מקום ממה שכתבתי תראה שלא בלבד במה שהוא עצמו אסור משום ספיקא דאורייתא כספק טרפה וכיוצא בו אמרה ר"י אלא במה שספקו מותר דאורייתא אלא כל שאסרוהו משום דעיקר מה שאנו חוששין לו הוא אסור דבר תורה כביצה זו שהיא עצמה מותרת דבר תורה אלא שחשו לה ואסרוה משום דעיקרא יש לחוש לנולדה ביו"ט שלאחר השבת.

עוד שם והחכם הקשה מההיא דאמרינן במסכת ערלה וכו'. אמר הכותב הכי מה בין זה לביצה שנתערבה באלף דאף היא מותרת דבר תורה וכמו שכתב הוא עצמו אפילו לא נתערבה באחרות וכ"ש דבטלה ברוב דבר תורה וכמו שכתבתי למעלה. אלא כל מש"כ כאן שגגות הן. ואין בזה אלא כמו שתירצו התוספות וכמו שכתוב בחיבור דהתם דוקא בשנחתך מלא הסיט מן הבגד ואין ידוע אם מלא הסיט האסור נחתך אם לאו דהשתא איכא תרי ספיקו כעין שתי תערובות.

עוד שם עוד הקשה מההיא דאמרינן בכתובות וכו'. אמר הכותב גם זו שגגה מכמה טעמים חדא דכל שאתה מעמיד אותה על חזקתה העמידנה בחזקה שלא נבעלה עד עכשיו שנמצאת בעולה ואין לומר שמא לא תחתיו זינתה דכל שאתה ממשיך זמן חזקתה לא נבעלה עד שנתארסה ועוד שזה ודאי בספק אחד אסורה היא מדאורייתא משום ספק סוטה ואילו אשת איש שראינוה שנבעלה אין תולין דבר תורה להקל משום חזקה דכשרות שהרי שור שחוט לפניך ואין כאן אלא חדא ספיקא ספק באונס ספק ברצון וספיקא דאורייתא לחומרא. ומה שאמרו בריש פ"ק דכתובות ולדרוש להו דאונס בישראל מישרא שרי ומותרת לבעלה אע"פ שראינוה שנבעלה דשאני התם דראינו

מתחילת ביאה באונסה ואפילו למאן דאמר תחילתו באונס וסופו ברצון אין חוששין שמא נתרצית לבסוף וכ"ש למ"ד פטור דאנוסה הוא דיצר אלבשה. ועוד דכבר כתבתי למעלה דכל שעיקר מה שאנו חוששין הוא אסור דבר תורה אעפ"י שזה עכשיו דרבנן כספקא דאורייתא עבדינן לה להכי כענין ביצה שנולדה ספק בחול ספק ביו"ט וכמו שכתבתי וזו ודאי היה לנו לאסור אותה אפילו בשתי ספקות אלא דתירץ המחבר דשאני התם דאי אפשר לה לזו לבוא לפניך אלא בשתי ספקות ואי אתה יכול להחמיר עליה ולומר דהיאך נתיר וכבר אסרתה וכמו שאתה אומר בספק נולדה שמיד עמדה לה באיסור ואח"כ נתערבה באחרות ונתוסף בתערובת ספק זה השני וכיוצא בזה במה שאסרנו מחמת ספק טרפה ואח"כ נתערבה באחרות וכמו שכתב בחיבור וכיוצא באותה של ס"ס דכתובות נ"ל ההיא דאמרינן בפ"ק של ב"ק שילייא שיצאת מקצתה ביום ראשון ומקצתה ביום שני אמר רבא לחוש חוששת ומנינא לא מני' אלא משני ואקשינן מאי קמ"ל דאין מקצת שילייא בלא ולד תניינא שילייא שיצאה מקצתה אסורה באכילה כלומר ואם יש מקצת שילייא בלא ולד אמאי אסורה באכילה ה"ל ס"ס ואמאי והא אפילו יש שילייא בלא ולד נאסור אותה דהא ספק ראשון דאורייתא דאם יש בה ולד אסורה דבר תורה אלא שא"א לבא לפניך אלא בשתי ספקות ספק יש בה ספק אין בה ואם תמצא לומר יש בה שמא אין הולד כאן.

עוד שם השיב דכי קתני נתערבה באלף כלן אסורות דבירושלמי וכו'. אמר הכותב ודאות נעשו לו כשגגות דהא על כרחנו בירושלמי אמרוה על ודאה והוא גוזר דבגמרין לא אמרוה אלא אספיקא ומנין לו זה אולי בחלום נאמר לו שלא כדעת ר"ת ז"ל ומה שחשב להוכיח דבירושלמי לית להו הכנה דרבה מדהוה מדמה לנשרים לא אמר ולא כלום דמעיקרא הוה ס"ל לדמויי לנשרים וספק הכן משום דהכא לאו אסירה גמורה הוא דאפילו נולדה ביו"ט עצמו מותרת הוא דבר תורה דיו"ט מכין לעצמו אלא שהחכמים אסרוה גזרה אטו נולדה ביום טוב שלאחר השבת ועשאוה כשאינה מוכנת וכיון שנתערבה חזר כל התערובת בספק מוכן ואהדרו ליה דלא דמי' דמ"מ יש כאן אחת אסורה שאסרוה בודאי בפני עצמה והיא מוכח על כלן לאסור כל התערובות ודברים ברורים הם.

עוד שם אני חוזר לדקדק במה שכתבתי למעלה בענין חתיכה וכו'. אמר הכותב אין זה נכון ואילו היתה הקושיא קושיא מוטב שתשאר בקושיא ולא ישאר עליה תירוץ כזה כי דברים אלו מרבים הבל ומה איסורין הקלין שיש להם שעור אוסרין תערובתן בהנאה ואעפ"י שאינו דבר חשוב איסורין החמורין שאין להם שיעור לא כ"ש אם כן נמצא קולן

חומרן וחומרן קולן. אבל הקושיא שאמר אינה אוגרת אלא מסוכסכת הדעת דלרבנן ודאי מן הדין היה שיהא מותר הבגד בהנאה אלא שא"א דערלה אוסרת עד אחד ומאתים ונמצא כל שאין בהיתר מאתים כדי לבטלה הרי הבגד בעצמו אסור לישראל ולמכור נמי לנכרי א"א כדי שלא יחזור וימכרנו לישראל דכל דבר שמותר לקנות מנכרי אם נתערב בו איסור לא ימכרנו לנכרי מהאי טעמא דשמא יחזור וימכרנו לישראל וכענין ביתא דחטי דנפל עליה חביתא דחמרא דאסור למוכרה לעו"ג ואפילו טחנו ואפאה אסור למכרה לנכרי בפני ישראל כדי שלא יחזור וימכרנו לישראל כדאיתא בגמרא וכן כל כיוצא בזה ולפיכך אפילו לרבנן אין לו שום צד היתר אלא בשיש בו מאתים כדי לבטלו ואילו בי"נ בסתם יינם אפילו נתערבו יין ביין מוכרו לעו"ג חוץ מדמי יין נסך שבו משום דביין נסך אין לחוש שימכרנו לעו"ג לשמא יחזור וימכרנו לישראל והכי איתא בירושלמי בסוף פרק כל צלמים גמרא נטל ממנה עצים אמר ר' חגאי כד נחית מן אילפא אשכחית לר' יעקב בר אחא יתיב מקשי נטל ממנה כרכר אסור בהנאה ותניא ימכר כלו לעו"ג חוץ מדמי יין נסך שבו אמר ר' יעקב בר אחא חגיי קשיתה חגי קיימתה מאי כדין תמן אין דרך בני אדם ליקח מעו"ג ברם הכא דרך ליקח מנכרי ע"כ.

עוד שם עוד במה שכתבתי למעלה בחתיכה הראויה להתכבד בפני האורחין ודעת רבותי וכו'. אמר הכותב מה נעשה לתמהותיו ואילו היו כאן גדולי רבנו הצרפתים שאמרו כן היו אומרין לו אל תתמה על החפץ גם לרב בעל התרומה ימצא כן בספרו. ואני כבר כתבתי והארכתי בזה למעלה. ואין תועלת בהשנות הדברים. גם מה שאמר בשם רבותיו שלא אמר חתיכה הראויה אלא בשנתבשלה ואח"כ באחרות זה לא שמענו ולא נשמע אליו ולא ראינו מעולם מי שאמר כן ואילו אמרוה רבותיו אשר אמר באמת לא היה נעלם ממנו כי לא בסתר ידברו.

עוד שם כתב החכם בענין חתיכות איסור שנפלה בחתיכת היתר ונאסרו ונפלה אחד מהן לים הגדול וכו'. אמר הכותב שלל במים ועלה בידו חרס דעל כרחו להקריב שנים שנים קאמר ותדע לך מדאמרינן גבי איברין באיברין בעלי מומין אמר ר' אלעזר לא אמר רבי אליעזר אלא שנים שנים אבל אחד אחד לא ואותיב עליה ר' ירמיה וחכ"א אפילו קרבו כלן חוץ מאחד מהן יצא לבית השרפה כלומר מכלל דלר' אליעזר יקרב והא אין כאן אלא אחד והאיך יקרב אחד יחידי שאין כאן אלא זה וא"ל ר' יעקב לר' ירמיה בר תחליפא אסברא לך מאי אחד זוג אחד כלומר אם נשאר זוג אחד אבל אם לא נשאר אלא אחד לבד אפילו לר"א לא יקרב וכן פירש שם רש"י ז"ל ודבר מוכרח הוא. וכענין זה בעצמו אמרו בדם בעלי מומין מאי אחד זוג אחד וכן כל אותה סוגי' דצלוחית שנפלו שם מים כל

שהן מוכרחת כן. ורש"י ז"ל כן פירש שם בריש פרק התערובות וז"ל כר' אליעזר דאמר במתניתין אם קרב ראש של אחד מהן יקרבו כל הראשים והאמר ר' אליעזר לקמן בהאי פירקא לא התיר ר' אליעזר להקרבן אלא שנים שנים יחד דודאי חד מינייהו דהיתירא ואיסורא תליא בההוא דאקריבא ברישא אבל חד וחד דאיכא למימר האי דאסורא היא. תרתי קאמר שימכור הטבעות שנים שנים ע"כ לשון רש"י ז"ל ואפילו הכי לא התיר ר' אליעזר אלא אם קרב ראש אחד מהם קודם שנמלך להקריבן וכן היא בפירושי רש"י ז"ל גבי איברים באיברים. ומה שכתב דשנים שנים שקרבו שנים מתחילה שנים מאי מהני דבשלמא בשהקריבן שנים שנים היינו דחד מינייהו דהיתירא הוא בשעת הקרבה אבל כשקרבו כבר שנים אותו דהיתירא דהוה בהנך תרי דמעיקרא מאי קא עביד דהא היתרו של ר"א אינו אלא משום דהך דאיסורא אזל ליה. ולמכרן שנים שנים דקאמר היינו טעמא דכל שורת הדין דבר תורה כולן מותרת דרובא דאורייתא אלא מדרבנן אסורין וכשנפל אחד לים הגדול נתוסף בהן היתר דאיכא למימר הך דאיסורא נפל אלא שעדיין לא התיר ר' אליעזר למוכרן אחד אחד כיון דליכא דהיתירא ממש אבל כל היכא דמוכרן או מקריבן שנים שנים ודאי איכא חד דהיתירא וכיון דודאי חד דהיתירא מותר למוכרן אפילו לישראל דלא עדיפי מראשי הזבחים שקרבן שנים שנים על גבי המזבח ובטבעות נמי אמרינן הואיל ועל כרחין חד מינייהו דהיתירא מגו דחד דהיתירא תלינן אידך בהיתירא ומה שכתב עוד דמאי דאותיב ר' ירמיה מדתנן אפילו קרב כולן חוץ מאחד ובמאי דאוקי ר' יעקב מאי אחד זוג אחד שבוש גמור הוא וניכר לכל בעל עינים.

עוד שם עוד כתב החכם באיסור וכו'. אמר הכותב כבר כתבתי למעלה דדעת רבנו אפרים ז"ל דאין חתיכה עצמה נ"נ אלא בב"ח והוא הנכון והמחוור מתוך ראיות מרובות.

עוד שם בהא דאמרינן בע"א וכו'. אמר הכותב ההפרש הזה אין הכל מודים בו וכבר כתבנו הדעות כולם למעלה עם הראיות ועם מה שיש להשיב עליהם בס"ד.

עוד שם כתב החכם מי שהוא חשוד וכו'. אמר הכותב חפץ הרוצה לחלוק לכל דבר מביא לכלל טעות דודאי אם אינו חשוד למה שאין הרבים רגילין להקל בו אעפ"י שהוא מיקל בדבר שהרבים מקילין בו מפקידין אצלו אותו דבר בעצמו ולא חיישינן לחילופי שאינו חשוד לא לגזול ולא להחליף ואין זה קרוי מומר לאותו דבר שהוא שמיקל בדבר זה אינו בעיניו כעובר וכמומר לזה והיינו דאסיקנא בפ"ק דחולין ובגיטין פרק הנזיקין דלחלופי לא חיישינן משום דבדמאי הורגלו רבים להקל ותנן בפרק שלישי של מסכת דמאי המוליך חיטיו לטחון הכותי ולטחון עם הארץ בחזקתן למעשרות ולשביעית לטחון הנכרי דמאי המפקיד פירותיו אצל הכותי ואצל עם הארץ בחזקתן למעשרות ולשביעית

אצל הנכרי כפירותיו ר' שמעון אומר דמאי. וכל שכן חשוד באיסורי דרבנן כאוכל גבינה של נכרים וכבר כתוב זה בחבור בארוכה ובביאור רב אבל אם היה חשוד לגזלה אין מפקידין אצלו כל דבר שיש לחוש לחליפי איסור שהוא נוהג בו ואפילו לחלופי דמאי כדאמרינן התם השתא מגזל גזלה חלופי מבעיא וכן אם חשוד בדבר כגון לנבלות וכיוצא בזה אין מפקידין בידו אותה דבר אם הוא של תורה עד שיהא בו ב' חותמות ואם של דבריהם בחותם אחד וכמו שכתוב בחבור בביאור רב. ומה שכתב דמש"כ המחבר בחבי"ת וחמפ"ג שלא כשיטת הירושלמי לא ידענא מאי קאמר ואולי כתב שלא בהשגחה. ויתר הדברים שכתב שם בחותם אחד ושני חותמות לרבנן ולרבי אליעזר אין ממש בדבריו וכבר כתבתי כל זה בארוכה בבית היין בס"ד וכן השבתי בארוכה במה שכתב בענין מפתח וחותם ואיני צריך לכתוב עוד כאן.

עוד שם עוד כתב שהמשלח ירך מנוקרת וכו'. אמר הכותב מה שכתב המחבר כמה גדולי ישראל חתמו בו שכן אמרו משמו של רש"י ז"ל והרב בעל העיטור ז"ל סמך על זה להתיר אפילו בחתך שחיטה אעפ"י שאין המחבר מודה לו בסימן שחיטה כמו שכתוב בחבור ומה שפי' בחתיכה דנכרי מידע ידיע כחומץ לשנים ויבין כל מבין ועוד דמתוך מה שכתב נראה שלא הבין בראיה שהראיה אינה מתוך כללא כלומר מדקאמר חתוכה דנכרי מידע ידיע מכלל דישראל הוי סימן חתיכה ונקר גידה אלא הראיה מדאסרינן בחתוכה דילמא אתי למזבן ישראל מיניה דאת"ל שאין סומכין על חתיכה דישראל מה לי שלימה מה לי חתוכה דבין כך ובין כך לגיד הנשה ליכא למיחש דלא אתי למיכל עד דמחזר אחר בקי' ומשום הא אתי לאקשויי אי הכי אפילו שלימה נמי לא דדילמא חתוך לה נכרי ומזבין לה לישראל וישראל סמיך על חתיכה דקס"ד דליכא מידי בין חתיכה דנכרי לחתיכה דישראל פריק דחתיכה דישראל ודאי איכא למיחש דילמא אתי למסמך עליה דסימן מובהק הוא אבל בדנכרי לא חיישינן דמידע ידיע. והא דקאמר אב"א במקום שאין מכריזין גזרה שמא יתננה לו בפני ישראל ולא קאמר שמא יבוא ישראל לסמוך על סימן החתוך היינו טעמא משום דבמקום שאין מכריזין מוכן להם ואין קונין מהם כלל בין שלימה בין חתוכה ואעפ"י שראינוה חתוכה כחתוכה דישראל מימר אמרינן דילמא לאחר שנקרה ישראל לתבשילו נמצאת טרפה או נבלה או נולד בה שום חשש איסור אחר כל שכן לדעת רבנו תם ז"ל שפירש דאפילו חתוכה שמכרה לנכרי בפני ישראל אסור ליקח ממנו אלא אם כן נתנה או מכרה לו בפני ישראל ואמרו בפירוש שהיא כשרה והוא הנכון שבשמועה וכשמועה דשמואל דיהיב לנכרי נבלה במר דשחוטה אבל במקום שמכריזין ולא הכריזו שמוכרין להם וקונין מהם איכא למיחש אי לאו דחתוכא

דנכרי מידע ידיע ובחתוכא דישראל כל שהגיד בתוכו דאתי ישראל למזבן בשר מיניה דנכרי ביומא דלא אכרוז ואי חתיכה היא אתי למסמך בהא אפילו לגבי גיד. והדין נותן בודאי לסמוך על סימן ניקור במשלח לחבירו על ידי נכרי דהשתא על סימן שתי אותיות הקלות להזדייף ביד נכרי סמכינן עליה החתוך דישראל בחטיטת גיד הנשה הרבה למי שלא למד לכ"ש וזהו ק"ל שאין עליו תשובה.

עוד שם עוד כתב שהמשלח על ידי נכרי בסימנין וכו'. אמר הכותב מה נעשה לו דמשוי ר' יצחק ז"ל טועה בדבר שהתינוק לא טעו בו באמת כל מי שמשלח בסימנין על ידי נכרי בין לביתו בין לחבירו לא צריך הוא לעיין אם יש בו סימנין אם לאו ולא מחמת זיוף סימנין לבד אלא אפילו משום חליפין גמורים שהחליף דבר בדבר ושלא עשה בו סימנין כלל ומיהו אם שלח לביתו והוא בא לאחר מכאן וחזר לראות אם יש בו סימנין בודאי אם ראה שאין בו סימנין או שראה שאין סימנין אלו מאותן צורות כגון ששלח בצורות אותיות ובא ומצא סימן קשרים משונן כזה ודאי אסור שהרי ראה שאינו זה שמסר לו ואפילו היכר הכלי בטביעות העין שאינו סימן היכר הכלי אלא ממה שנותן בתוכו ומי לא ידע בכל אלה אלא אין הדברים אמורים אלא במשלח לחבירו א"נ לאנשי ביתו והוא אינו בא שם להכיר בחותמו אז סתמו זו היא שאמר רבנו יצחק ז"ל שאינו צריך לחזור אחר סימניו דכל שרואה בו שני סימנין סתמא דמלתא בסימנין אלו נמסר בידו ולא זייף דלעולם לא חיישינן שיטרח ויזייף וכ"ש שיטרח ויזייף בסימנין אחרים שאם אתה אומר כן אלו שמשלחין בשר ודגים בסימנין וסומכין על הסמנין משוים לכולי עלמא טועים ובשר המסומן במקולין באותיות ופעמים מחלפין השומרים סימנים פעמים כותבים ראשי פרשיות פעמים אותיות פעמים סימנין אחרים של כתיבה לעולם היינו צריכין שיהא שומר יושב ומשמר כדי שנשאל אותו אם עשה סימן זה בבשר זה או בחתיכה זו אם לאו אלא סתמא דמלתא כל שמסר לו בסימנין חזקה לא זייף שמא יתפס עליו כגנב אלא שאף רבנו יצחק ז"ל אומר דאפילו הכי טוב לשלוח לחברו סימן פלוני עשיתי בו וכן יאמר לנכרי דע שאני שלחתי לחברי ואמרתי לו איזה סימן עשיתי בו. ולענין השאלה החזקה שאמר וכתב עליה דאי בטביעת עינא אפילו בלא מגופה אלא בכיסוי לבד מועיל זו שגגה גמורה דבכיסוי לבד ואפילו במגופה אי אפשר להיות בו טביעות עינא דדילמא זייף במה שאין בו שום טורח בכיסוי לבד ונראה לו שהוא זה ואינו וזה דבר ברור ופשוט.

עוד שם עוד כתב החכם מי שהוא חשוב לאכול גבינה וכו'. אמר הכותב כמה שגגות שגג בזה בין בעיקרן של דברים בין בלשון הגמרא וכי בעל הגמרא ממשל משלים הוא

לומר דברים נראים כמפורשים ואינן אלא משל וחידה זה לא נמצא מעולם בכל הגמרא. ושגה גם בעיקר הדין דאם איתא עשינו אנשי סוריא אוכלין איסורין אלו לתיאבון וכיון שאינו להכעיס יכול אדם להתארח עמהן ולאכול ממה דמשגר ליה ואם כן מכאן יצא לנו למומר אוכל נבלות לתיאבון דמותר להתארח בביתו ולאכול משחיטתו וכן אם שגר לו מותר לאכול משחיטתו ולא תהא כזאת בישראל ואין אוכלין משחיטתו אמרו לא שנא קונה ממנו לא שנא לוקח ממנו במתנה ולא מצאו לו היתר אלא בבודק סכין ונותן לו ועוד תדע לך דאפילו בדמאי הקלו דרוב עמי הארץ מעשרין אפילו הכי אין מתארחין עמו ואם נתארח אצלו אינו מאמינו. ותנן בפרק רביעי ממסכת דמאי המדיר את חבירו שיאכל אצלו והוא אינו מאמינו על המעשרות אוכל עמו בשבח ראשונה ואעפ"י שאינו מאמינו על המעשרות ובלבד שיאמר לו מעושרין הן ובשבת שנייה אעפ"י שנודר ממנו הנייה לא יאכל עד שיעשר ע"כ ואם על הדמאי כן כ"ש חשוד בימ"ח מח"ג ואלו דברים ברורים הם. גם מה שאמר דיותר אדם נזהר מלהאכיל איסור לאחרים מלאכול הוא עצמו זה דבר תימא שיאהוב יותר נפש חבירו מנפשו ואדרבה אמרו בפרק שני של דמאי רבי יהודה אומר המתארח אצל ע"ה נאמן אמרו לו על עצמו אינו נאמן כיצד יהא נאמן על של אחרים. אלא על כרחנו אנשי סוריא לא היו חשודין לאכול אבל חשודין למכור ואינן נזהרין מלפני עור לא תתן מכשול וכן פירש רש"י ז"ל זה לשונו אין לוקחין ימ"ח מח"ג בסוריא שחנונים שבסוריא חשידי דלא קפדי אלפני עור לא תתן מכשול ומזבני לישראל דברים שלקחו מן העו"ג ומיהו אינהו גופייהו לא אכלי איסורא. הילכך אם נתארח אצלו מותר לאכול עמו ע"כ לשון הרב ז"ל. והא דקאמר בעל הבית לא שביק היתירא ואכיל איסורא לאו למימרא דאי לא משכח היתירא אכיל איסורא כענין שאמרו בחשוד לאכול לתיאבון אלא לפי שהתירו לאכול עמו ולקבל ממנו דורון ולאכול קאמר והכי קאמר מותר להתארח ולקבל ממנו לפי שהחנונים אעפ"י שחשודים למכור הם בעצמם אין חשודין לאכול איסורין אלו אלא מן המותר שלוקחים מישראל ובאלו אמרו אינן חשודים לאכול איסור אלא היתר.

עוד שם עוד כתב מי שחשוד וכו'. אמר הכותב אינו יודע מי גורם לו להחליף לשון המחבר וכותב הכונות כפי מה שהוא סבור וחוזר ותופס והמחבר לא כן כתב אלא כ"כ וזה לשונו: שכתב על הנותן לחמותו בזמן שאמר לו עשי לכי משליכי חושש ואפילו אמרה לו מעושר. ממנה אתה למד לחשוד על גבינת העו"ג שמותר ליתן לו לבשל לו אבל בזמן שאמר לו בשל לי גבינה חושש משום גבינה של עו"ג ע"כ לשון המחבר ובזה אין לדקדק בו כל מה שאמר דכאן יש לחוש שמא משל עצמו בשל לו ולא עוד אלא

אפילו לקח מאחר אינו נאמן אם היו רבים מקילין בזה ואוכלין כדרך שאמרו בדמאי שאפילו אמר לו קח לי ממי שהוא נאמן ואמר לו ממי שהוא נאמן לקחתי אינו נאמן.
עוד שם עוד נראה מדברי החכם בענין תשע חנויות וכו'. אמר הכותב הוא חלום והוא מפשר שהמחבר לא על חנות אחד מוכרת בשר נבלה בידוע אמרה דאעפ"י שזה לא ידע שיש כאן חנות מוכרת בשר נבלה כיון שלקח משם מן הקבוע לקח והמחבר לא כתב כן אלא בשנמצא שם ספק טרפה או אפילו וודאי טרפה לאחר שלקח שקנה זה וכל מה שלקח מתחלה ולאחר שפירש נולד לנו הספק הזה אם לקח מן הטרפה או מן הכשרה מותר דזה כנמצא הוא דמאי שנא מתשע חנויות דודאי מי שלקח מן הקבוע לקח אלא שלא נולד לנו הספק בעודו בקבוע אלא בפירש ומשום כך מותר ואעפ"י שידענו בבירור שלקחו מי שלקחו מן הקבוע שאין בשר נמכר בעיר אלא במקולין וכן פירשו רבותינו הצרפתים בתוספותיהם גבי ההיא דאמר וכי בשביל שוטה שעשה שלא כהוגן נאבד את המקולין.
עוד שם עוד כתב דחתיכה חשובה וכו'. אמר הכותב כבר כתבתי למעלה שזה לא שמענו מעולם לאחד מן הראשונים ואיך סתם כל מזון ולא פירשו לנו. ועוד כי ראויה להתכבד בה בפני האורחים מצד חשיבות הוא שחשובה היא כיון שראויה להתכבד בה ואם כן אפילו עכשיו חשיבותה עליה וכדבר שבמנין בחבילי תלתן דמצד חשיבותן אינן בטלין וחתיכה הראויה אף היא חשובה היא אפילו בחיותה שיבשלנה ויתכבד בה בפני האורחין.
עוד שם עוד כתב החשוד לאכול גבינה של נכרים וכו'. אמר הכותב איברא נראין דבריו לפשטן יותר מדברי המחבר אעפ"י שנראה שלא כיון יפה לטעם אישתמוטי דקאמר. ואני אסייע דבריו מתוך הירושלמי דגרסינן התם על ההיא מתניתין תני אמר ר"י אפילו אמר לו מפלוני אינו נאמן עד שיאמר לו קח לי ואני אתן מעות א"ר יוסי מאי טעמא אני אומר אחר קרוב מצא לקח ממנו. דתנן התם התקבל לי גטי במקום פלוני אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לאותו מקום ר' אלעזר אוסר מיד מאי טעמא דר' אלעזר אני אומר אחר הדלת מצאו אתיא ר' אלעזר כר' יוסי ור' יוסי כרבי אלעזר דר' יוסי רביה דר' אלעזר ולא מודה ר' אלעזר שאם אמר לו אל תקבלהו לי אלא במקום פלוני שאוכלת בתרומה עד שיגיע גט לאותו מקום וכה אפילו אמר לו מאיש פלוני אינו נאמן עד שיאמר לו קח מפלוני ואני נותן מעות ע"כ בירושלמי ומכאן נראה דלרבנן דוקא באומר לו מאיש פלוני קח לי ור' יוסי פליג אפילו בהא עד שיאמר אני נותן מעות ועדיין אני אומר שנראין דברי המחבר דאפילו תמצא לומר דלרבנן אי אמר מעצמו נאמן או מפלוני נאמן

קניתי לך אינו נאמן לא אמרו שאינו נאמן אלא באומר סתם מאיש נאמן קניתי לך וא"נ מאיש פלוני שהוא נאמן לפי שבאלו אפשר להשמט שאפילו בדקו אחריו ומצאו ממי לקח או אפילו בדקו אחר אותו פלוני שאמר עליו שהוא נאמן וימצא שאינו נאמן יכול הוא וכדאיתא בהדיא בבכורות בשילהי פרק כל פסולי המוקדשין דאקשו אריש דהא מתניתין אמאי אינו נאמן לרב יהודה דאמר דכל מילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר ודחו התם אית ליה לאישתמוטי עלי דידי המוני הוה מיהימן. ולא כמו שיראה ממה שכתב דמצי לאישתמוטי כיון דמנפשיה קאמר דנראה שרוצה לומר דמצי לאישתמוטי ולומר מאיש נאמן לקחתי והלך לו למדינת הים. ומכל מקום אם יחדו לו אדם שהוא בודאי מוחזק לכל בנאמן למה לא יהא נאמן והא הכא מילתא דעבידא לאיגלויי הוא ולית ליה לאישתמוטי ולא משקר והא דקתני מאיש פלוני הרי זה נאמן לאו דוקא בשאמר לו משלח מאיש פלוני קנה לי אלא כל שייחד המשלח או השליח איש ידוע מוחזק ונאמן נאמן דלא משקר כל היכא דליכא לאישתמוטי ועוד נראית לי ראיה גמורה על זה מהא דגרסינן בבכורות בשילהי פרק כל פסולי המוקדשין אמר רב יהודה נאמן הכהן לומר בכור זה נתן לי ישראל במומו מאי טעמא דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר ואותבינן רב שזבי מהא מתניתין דדמאי האומר למי שאינו מומחה על המעשרות קח לי ממי שהוא מעשר אינו נאמן אמאי כל מילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר ודאי התם דאית ליה לאישתמוטי עלי דידי המוני מהימן סופא ודאי מסיעא ליה מאיש פלוני נאמן הרי זה נאמן ודחינן התם כיון דאית ליה תובע מירתת כלומר כיון שהיו בידו ליקח מאותו הפלוני הנאמן מירתת שלא לשנות וכן פירש שם רש"י ז"ל ואמרינן תו התם אמר רב יהודה בר אבא מנא ליה ליהודה אנא קבעתיה בגידול וגידול קבעה בדידיה והכי אמרינן לה נאמן ישראל לומר בכור זה נתתי לכהן במומו. בסורא מתנו כלישנא קמא בפומבדיתא מתנו כלישנא בתרא והלכתא כלישנא קמאי אלמא מסקנא דהא שמעתא דמלתא דעבידא לאיגלויי לא משקר כרב יהודה וכדסייעניה מסופא דמתניתין דדמאי והא דדחינן שאני התם כיון דאית ליה תובע מירתת ליתא אלא בין אמר לו משלח מאיש פלוני הנאמן קח לי ובין אמר שליח מאיש פלוני המוחזק בנאמן לקחתי לך נאמן דלא משקר וק"ו מבכור דרב יהודה.

עוד שם גרסינן בפרק גיד הנשה ההיא טבחא דא"ל לחבריה אי הות מפייסת מנאי הוה ספינא לך משור של פטם דעבדי אתמול עד והמחבר הביא מעשה זה ולא נתחוורות דבריו בו ע"כ. אמר הכותב אחר שסתם דבריו ואמר שלא נתחוורו בו דברי המחבר עילה

מצא שלא אשיב על חלומותיו ועל דבריו ודברי המחבר באותה מעשה דברים ברורים על אפנהים ולפשוט קמטין של הלכה והעומד עליהם ידעם.

פסקה ב

עוד שם לענין בשר שנתעלם מן העין וכו'. אמר הכותב לא ידענא מאי אדון ביה אם ראה שום ספר לגדולי הראשונים ז"ל בזה אם לא שדבריו הפוכין מדברי כולם והנה הגאונים ז"ל שפסקו כרב כולם סבורין דהנהו עובדי דרב חייא בר אבין ורב חנניה חוזאה כרב עבדי ועליהן סמכן לפסוק כרב ודלא כלוי ורש"י והר"ז הלוי ז"ל שפסקו הלכה כלוי אמר דודאי הנהו עובדי כרב נינהו אלא דתלמידי דרב הוו ואי נמי מדת חסידות היתה והרב בעל התרומות פירשן לפי שניטלו ממקומן כדבר המחבר. ונמצא בפי עורב כולי עלמא אסרי אלא בשרוב אוכלי בשר ישראלים נינהו כעובדא דבי רב כהנא במעלי יומא דכיפורי והוא בורר דרך לעצמו ויש בו כמה סוגין דכיון דהוא עושה נמצא בפי עורב כבשר הנמצא ביד נכרי ממש וכאן בשרוב אוכלי בשר שחוטה ואין העורב מביא אלא ממקומו ממש א"כ עיר שטבחין ומקולין ישראלים וחוצה לה סמוך לחומה טבחים נכרים ומקולין של נכרים בשר שנמצא ביד נכרי בתוך העיר מותר דהולכין בתר רוב העיר ואפילו אין דלתות מדינה נעולות וכי נאמר כן אם ראינו עורב ובשר בפיו וכי עורב אינו לוקח אלא ממקומו בלבד ואם כן אף אנו נאמר בבשר שהניח בביתו ובא ומצאו במקום אחר ככרשא דר' אבין וגבא דרב חנניא דעורב או שרצים דשדי ביני דני אפילו רוב אוכלי בשר שבעיר טבחי נכרים עורב וחולדה ברדלים לא נטלי אלא ממה שנמצא בבית ולא חוצה לו דמאי שנא מעיר וחוץ לחומה. ומה שאמר דלפי דברי המחבר שאפילו רוב אוכלי בשר דההוא יומא ואפילו רחוק הרבה מפומבדיתא ישראל נינהו וסיים לנו מקום עד היכן איהו נמי יסיים מקום דבעלמא חיישינן והשתא לא חיישינן ואפילו היתה מדינה גדולה כאנטוכיא ועוד דעורב הא אמרינן דלא שקיל אלא מדוכתיה ואפילו ביומא דלא מעלי יומא דכפורי אי שרא בשכונת ישראל כי הני אע"ג דרוב אוכלי בשר שבמדינה טבחי נכרים נינהו לישתרי דהא לא שקיל אלא מהסמוך לו והא דקא מקשה ואזיל על דברי המחבר דאמר דאפילו ללוי חיישינן כל היכא דניטל ממקומו דהשתא ודאי איכא למיחש לעורב או לשרצים ואקשי מפרגיות דר' אמי טעותא רבתי היא דאנן בפרגיות לא תלינן בעורב אלא בעוברי דרכים ומהם נפלי להו או אנחינהו ושכחו. ויותר טעות במה שאמר אנן הכי קאמרינן אפילו הוחלפה כשרה דהיכי שייך תמן הוחלפה והא אינה אלא דנפלה מידי עוברי דרכים סוף דבר איני מוצא לו בדברים אלו אלא אורחות

עקלקלות והמחבר כבר כתב דברי כל הראשונים וראיותיהם ומה שיש בדברי כל אחד ואחד מהם באר היטב בס"ד.

השער השלישי

פסקה א

כתוב שם בדיני ביטול האיסורין כתב החכם דאיסורין דרבנן כגבינה של נכרים וכו'. אמר הכותב לא טוב עשה שהתיר בשם המחבר את אשר לא התיר כי המחבר כתב אחר כל דבריו שראוי לחוש לדברי האוסרין זאת ועוד אחרת שהמחבר כתב דעות כל המחברים וכל ראיותיהם וכולן הסכימו שלא כדעתו או באיסור שאסר ובהיתר שהתיר כי יש מן הגדולים שהיתירו לבטל איסור דרבנן לאחר שנתערב בשיעור שאין בו לבטל והם הביאו מההיא דעצים שנשרו מן הדקל לתוך התנור ומה שדחה ואמר דהתם אסיקנא משום דמיקלא קלי איסורא טעה טעות גמורה דהתם מעיקרא אקשו מדאמרינן דאין מבטלין איסור לכתחילה ועלה פריקו ה"מ בדאורייתא אבל בדרבנן מבטלין וההיא קושיא איפריקא אלא דהדר אקשו עלה קושיא אחרינא ולרב אשי דאמר כל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל מאי איכא למימר כלומר נהי דמשום אין מבטלין איסור לכתחילה ליכא משום דרב אשי מיהא איכא ופריק אפילו מדרב אשי ליכא דשאני הכא דמקלא קלי איסורא. וזה דבר פשוט ואיך מקשה בלא השגחה על גדולי ישראל כדלא גמרי שמעתא ויש מי שמתיר יותר דבאיסורין דרבנן דאין להם עיקר בדאורייתא אפילו לכתחילה מערבין אותן בהיתר ומבטלין אותם וראייתם מההיא דבכורות דרבה מבטל חלת חו"ל ותרומת חו"ל ואכול לה בימי טומאתו ורב הונא בריה דרב יהושע כי מתרמי ליה חמרא דתרומה רמי תרי נטלי דחולין וחדא דתרומה מכאן ואילך רמי חדא ושקיל חדא. ומינה לכל איסורין שכיוצא באלו ויש מי שאמר דאפילו באלו לא אמר להתיר ברוב לזרים אלא לכהן טמא דרבה כהן היה כדאמרינן רבה ואביי מדבית עלי קא אתו אבל לזר אסירא. והרמב"ן ז"ל מן המתירין באיסורין של דבריהם שאין להם עיקר בדאורייתא ולא בתרומה וחלה של חו"ל בלבד אמרה הרב ז"ל אלא בכל כיוצא בהן אמרה וכ"כ ה"ה לכלאי הכרם בחו"ל וגבינה של נכרים ואעפ"י שחששו לתערובת איסור של תורה אינה אלא גזרה וכן בשולי נכרים אלו דברי הרב ז"ל שכתב ביבמות פרק הערל. ועוד כתב שם והיינו דהיקילו בחלת חו"ל לאכול אותה עם הזר על השולחן בחו"ל משא"כ בחלת חו"ל בארץ משום דבארץ כיון דאית ליה התם עיקר בדאורייתא החמירו בעלייתה גזרה שמא תתערב בהם אבל בחוץ לארץ התירו דליכא למגזר דאפילו תתחלף להם לית לן בה ע"כ

והוצרכתי לכתוב כאן להוציא מלבו ומלב כל העומדים על דבריו ומכל מקום המחבר כתב בסוף דבריו שצריך לחוש לדברי האוסרים.

השער הרביעי

פסקה א

כתוב שם באיסור כלים והכשירן האריך המחבר בענין הגעלה וכו'. אמר הכותב דברי המחבר דברי הגאון רבנו יצחק הזקן ז"ל הידוע הוא שכל דבריו מזוקקין שבעתים וכבר נתוכחתי בדברים פה אל פה עם הרב רבנו משה ז"ל וכה אמר אלי שאין המים מבליעין אלא מפליטין אמרתי א"כ נבלה שנתבשלה בקדרה בתוך המים ואין במים ששים תאמר שאין הקדירה נאסרת שאין המים מבליעין אמר התם רוטבו של נבלה בעצמו הוא שנבלע אפילו שלא בסיוע המים אמרתי א"כ אפילו פליטת הכלי תחזור ותבלע מעצמה בכלי ולא הועילה הגעלתו אמר אם כן יורה גדולה מכלי מדין איך הגעילוה ואין שום כלי מחזיק ששים חלקים כנגד גופו של כלי אמרתי ומי הגיד לנו שהגעילו במדין יורה גדולה שמא לא הגעילו היום אלא למחר. וכל שכן למאן דאמר טעם כעיקר לאו דאורייתא עד שנדחק רבנו הרבה ואמר למאן דאמר מין במינו לא בטיל אפילו כלי קטן היאך הגעילו ניחוש שמא בשלו בו מים שנתנסכו לע"א ואינם בטלים אמרתי מה זו קושיא סתם מימיהן בעינן מותרין לשמא בשלו מים שנתנסכו בכלים ניחוש ושתק רבנו. גם מה שאמר בשם הרב ז"ל שאין המים מבליעין אלא מפליטין והביא ראיה מההיא דבמים ולא במזג טעות הוא בידו שאין משם ראיה לשאין המים מבליעין אבל הרב ז"ל תרתי אמר חדא שהמים מפליטין ולא מבליעין ושאר משקין מבליעין ולא מפליטין ולשאין שאר משקין מפליטין הביא ראיה מההיא דזבחים בפרק ד"ח דגרסינן התם במים ולא ביין במזג וגם בזו אמרתי זו גזרת הכתוב היא בקדשים לענין מריקה ושטיפה בלבד ואדרבה משם נראה דבעלמא מגעילין אפילו ביין ובשאר משקין דכולן מפליטין הם אלא דבקדשים בלבד אמרו למריקה ושטיפה ונחלקו שם אם בכל הקדשים כן אם לאו דתנן התם א' שבישל בו וא' שעירה לתוכו רותח אחד קדשי קדשים ואחד קדשים קלים טעונין מריקה ושטיפה. ותניא חטאת אין לי אלא חטאת שאר קדשים מנין תלמוד לומר קדש קדשים יכול אפילו תרומה תלמוד לומר אותה דר"י ואמרינן מאי טעמיה דר' יהודה כתיב קדש קדשים אין קדשים קלים טעונין מריקה ושטיפה וקסלקא דעתך דכלי שבשלו בו תרומה אין צריך להגעיל קא אמר ואקשינן ותרומה לא בעיא מריקה ושטיפה והתניא קדרה שבשל בה התרומה לא יבשל בה חולין ואם בשל בנותן טעם אמר אביי לא צריכה אלא לדאמר מר במים ולא ביין במים ולא במזג הא אפילו ביין כלומר כלי שבשל בו

תרומה אינו צריך רק להגעיל מה שנבלע בתוכו ולהגעיל אפילו ביין סגי וזה ברור וכן פירש רש"י ז"ל זה לשונו אמר אביי מודינן דהגעלה בהיא ולא נצרכה הא דמעוט מריקה שטיפה אלא לכדאמר מר בתו"כ ומורק ושוטף במים ולא ביין ולא במזג הא תרומה אפילו ביין ובמזג דלא קפדינן אלא להגעיל אסור הנבלע בו ע"כ לשון הרב ז"ל אלמא אפילו שאר משקין מפליטין גם בא הוא להוסיף טעם על דברי הרב ז"ל במה שהקשיתי לרב עצמו ז"ל שאם אין המים מבליעין אם כן כלי שבשל בו נבלה עם המים לא נאסר שאין המים מבליעין ואעפ"י שלא מצא הרב ז"ל לזה תשובה חשב הוא למצוא תשובה ואמר דנבלה שנימוחה בתוך המים ואין כאן ששים במים אלו אינם מים אלא רוטב אבל הבלע בפליטתו כחו קלוש וחלוש ואין כח המים מתבטל בשבילו.

עוד שם כתב תדע שהרי ירקות שנתבשל בתוכן בשר וכו'. אמר הכותב אין זה נכון אלא למועדי רגל שאין בו לא טעם ולא ריח שא"כ אפילו קדירה שבישלו בה נבלות וכן כל קדרות של נכרי אם בשלו בהן ירקות או אפילו בשר יהא מותר ומותר לנער בכף כשרה בתוך קדרה אסורה ואפילו לכתחילה ואפילו קדרה בת יומא שהבלע הנפלט קלוש וחלוש ואין בו כח לבטל כחן של מים היש טעות גדולה מזו גם דבריו סותרין זה את זה שהרי הוא מודה שהמגיעל כלים הרבה במים שזה אסור שאז תעבור צורת המים ואם כן כשבשל בשר מרובה ואפילו בפני עצמו בקדירה ואח"כ בשל בו ירק מועט או דג אחד יחידי יהא אסור לאכלו בכותח שהבלע מרובה ונפלט ונתערב בירק המועט או בדג הקטן יחידי ויאסרנו תינוק ובר בי רב דחד יומא שלא יכיר בפגמן של טעמים אלו. והביא ראיה שכתב משבשתא היא דכשבשל גופו של בשר בתוך הירקות אם אין בירקות ששים אסור לאוכלם בחלב לפי שהירקות בלעו ממשו של בשר אבל ירק שנתבשל בקדרה לא בלע ממשו של בשר אלא טעמו ואין בו כדי לחול בו שום איסור בשר בחלב וע"כ אין דין זה אלא בבלע של היתר כגון בלע של בשר שחוטה או של חלב כשר וכן בבלע של קדשים שאין ראוי לחול עליו שם פגול לאחר שבשלו לאחר מכאן דכל יום ויום נעשה גיעול לחבירו כדאיתא בשילהי השוכר את הפועל שבע"א אבל בבלע של איסורין לא אמרו נ"ט בר נ"ט ואלו טעמים ברורים הם לעיני כל.

עוד שם כל כלי שנגעל צריך שטיפה בצונן אחר הגעלה וכו'. אמר הכותב מנהגן של ישראל תורה היא וכך נהגו מלבד שכן אמרו הגאונים ז"ל וכ"כ הרב בעל התרומות ז"ל זה לשונו: וכשמגעילין כלי רגילות הוא ומנהג מיד שמסירין הכלי הנגעל מן היורה שופכין מים צוננין על הכלי וכן פירש רבנו ומר רב נהילאי ותימא למורי רבנו אם המים שנאסרו בשבילן חוזרין ונבלעין מה תקנה בצוננין הללו הלא קודם שהספיק לשוטפן יש לנו

לחוש שהמים של איסור נבלעין בכלי ועוד אם המים אסורין כגון שאין ששים כנגד הכלי הנגעל אם כן אף בתוך היורה מתחילה קודם שהוציא הכלי משם נבלעין בכלי כדפרישית לעיל ואילו אינן מגעילין לעולם אלא שאינן בני יומן או כלי קטן שיש ששים במים מן הכלי המגעיל שאז המים מותרין ומה שנהגו לשפוך מים צוננין על כלי נראה למור' רבנו דקיי"ל כרבנן דפרק דם חטאת דאמרי מריקה בחמין ושטיפה בצונן והתם נמי אמרינן מאי טעמא דרבנן מידי דהוה אגיעולי עו"ג דאלמא הוא הדין דגיעולי עו"ג מדמינן לקדשים ע"כ ושטיפה כשטיפת הכוס ומריקה כמריקת הכוס דאמר דמריקה ושטיפה כדרך שבני אדם שוטפין בכוסות קאמר לא כיון לאחר מן הפירושין שה"ר אברהם בר דוד ז"ל פי' במריקה ושטיפה דכוס אסור כמו שכתב המחבר ורש"י ז"ל פירש במריקה ושטיפה דכוס של ברכה מריקה מבפנים ושטיפה מבחוץ.

עוד שם גרסינן בפ"ב דע"א הלוקח כלי תשמיש מן העו"ג וכו'. אמר הכותב איברא כן כתב הוא למעלה וכבר גלינו שם מה שטעה בזה הרבה ודי היה לו לטעות פעם אחת ולא לשנות בשגיאות.

עוד שם ומש"כ המחבר דשיפה ונעיצה אינן אלא לצונן וכו'. אמר הכותב באמת נראה שאינו בקי בדברי גדולי ישראל הראשונים ז"ל גם לא עיין בחבור בעיון גם כי ניים ושכיב שהרי רש"י ז"ל כן פירש שם שהשיפה אינה אלא להתיר לצונן בלבד ולא לאכול בה רותח וכן הראב"ד ז"ל וכן הסכימו רבנו שמואל ורבנו תם אחיו ז"ל דלא אמרו שיפה ונעיצה אלא לאכול בה צונן והירושלמי דנראה שמתיר בנעיצה אפילו לרותח ובסכין קטנה כבר כתבו המחבר ודחאו דאי לחתוך בה רותח קאמר אגמרין פליג דאמר רב הונא בריה דרב יהושע דדוקא לאכול בה צונן וכדמסיים בה ואזיל כי הא דמר יהודה ובאטי בר טבי הוי יתבי קמי דשבור מלכא ואלו דברים ברורים הם.

עוד שם גרסינן בפרק כל הבשר אמר רב נחמן אמר שמואל סכין ששחט בה אסור לאכול בה רותח בלא הדחה קאמר. אמר הכותב טעות מפורסם שנה פעמים וכבר גלינו שגיאותיו בזה למעלה ולא עוד אלא שכל מה שפירש ושכתב שם אמרו מפורש בהופכן ודברים פשוטים הם.

עוד כתב המחבר דכלי שאינו בן יומו לא חשיב נותן טעם לפגם אלא לענין בלע שבו דדבר הבלוע ואינו בן יומו חשוב בודאי נותן טעם לפגם אבל כל דבר שהוא בעין אינו חשוב פגום בשאינו בן יומו וכן לענין טיחת כלים אינו חשוב פגום בשאינו בן יומו וכי שרינן דבש ושמן ולא חיישינן לגיעולי נכרים משום דחזקת כלים בסתם כשאינן בני יומן משום שאין דרך להשתמש בכלים דרך בשול ולא ע"י האור אלא אחר הדחה שהדיחו

אותו מתשמיש ראשון. והקשה מההיא דע"א דאסרינן קורט של חלתית משום דמפסקי לה בסכינא דארמאי ואע"ג דאמר מר נותן טעם לפגם מותר אגב חורפא דחלתיתא מחליא ליה שמנונית והוה ליה נותן טעם לשבח ואסור אלמא טיחה דסכין חשבינן נותן טעם לפגם אי לאו משום טעמא דמחליא ליה ע"כ ולאו קושיא היא כלל וכבר כתבנוה למעלה דהתם לאו משום דחשבינן טיחת הסכין דבר הפגום בעצמו דהא לא אפשר דאם איתא לא הדרא מיתסרא משום דמשבחא דכל דבר שניתר מחמת שנפגם אינו חוזר להיאסר לעולם אלא הכי קאמר סד"א משום דלאו אורחא דחלתית בשמנונית דליהוי פגם בו וכיון דכן לישתרי קמשמע לן דמשום דמחליא ליה חשבינן תערובתו לשבח והא דאמרינן התם בשילהי ע"א וכולן שנשתמש בהן כלומר בכלים של נכרים עד שלא הטביל תני חדא מותר ותניא אידך אסור ומוקים הא דתניא מותר כמ"ד נותן טעם לפגם מותר קתני מיהת שלא הטביל כלומר שלא הדיח ושרי לה משום דנותן טעם לפגם אלמא טיחה גופה דלאו בת יומא חשיבא נותן טעם לפגם ולמאן דאסר אסורא ולמאן דשארי שריא אפשר דשלא הטביל דהתם טבילה קאמר ואגב שיטפא נקטה ולאו דוקא דמשום טבילה לא מיתסרא ובדידה נמי לא שייך דין נתינת טעם כלל א"נ אפשר דעד שלא הטביל הדחה קאמר ואגב שיטפא נקטינה לכלהו תלתא וההיא דתניא מותר לא הדרא אכולהו אלא אשלא הגעיל ושלא ליבן א"נ אפשר דכי אמרינן דטיחה חשיבא איסור בעין ולא חשיבא פגומה משום דלאו בת יומה טיחה נדבקת כעין טיחת שומן או רוטב אבל טיחת דבר צלול כעין יין כיון שנתייבשה דינה כבלע וכל שאינו בן יומו חשוב פגום ואיסור קנקנים לאו משום טיחה אלא משום פליטת כח היין וההיא אפשר דלא מיפגמא בשהייה.

עוד שם עוד כתב קדירה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב וכו'. אמר הכותב טועה הוא בדמיונות ותולה בוקי סריקי ברב ז"ל וחס ליה דלימא כי הני מילי גריעותא ומה לו לרב ז"ל להביא ראיה מעצים שנשרו מן הדקל דהתם בדבר שאין לו עיקר בדאורייתא והוא ז"ל בעצמו מן המתירין בכענין זה וכמו שכתבנו למעלה אבל חמץ לאחר זמנו לרב דלית ליה כרבי שמעון יש לו עיקר בדאורייתא גם מה שאמר דבלע שאינו בן יומו סתמא אינו אלא משהו אם כן למאן דאמר נותן טעם לפגם אסור אם בשל מותר דהא אינו אלא משהו וכל שיש בו ששים משהו יין מותר ובריית דקא תני בלוקח כלי תשמיש מן הנכרים אם נשתמש בהן אסור ואוקימנא בשילהי ע"א כמאן דאמר נותן טעם לפגם אסור היכי משכחת ליה דאסור והא בטל במיעוטו וגם מה שאמר דאין אסור לבשל בפסח בכלי שנתבשל בהם חמץ אלא לדידן דסבירא לן דחמץ בפסח במשהו אם כן לר' יוחנן דאמר דאף חמץ בפסח בנותן טעם משתמש היה אף בכלים שנשתמש בהן חמץ אפילו בחמין

ונמצאו בביתו כלי חמץ וכלי מצה מעורבין זה בזה חס ליה לא יאמר עליו כזה ואף אנו למי שפוסק אפילו בחמץ בפסח בנותן טעם כבשאר האיסורין נבוא ונשתמש בהן לכתחילה כל שאינן בני יומן חלילה לנו מעשות זאת ועוד דאם כדבריו כיון דאפילו במינו לרב מותר מן הדין דפגום הוא היאך גזר לאחר זמנו שלא במינו אטו מינו ומינו מותר דבר תורה אלא על כרחין אפילו משהו ופגום במינו אסור דבר תורה לרב או משום דאית ליה נותן טעם לפגם אסור וכמו שפירש רש"י ז"ל אי נמי דכל איסורי משהו אוסרין אפילו לפגמן כדעת רבנו יצחק ז"ל והקושיא שהקשה והתירוץ שנסמך ונשען עליו כמשענן הקנה הרצוץ ענין אחד יש להן דהתם איפשר לומר דמדקאמר אמר רב סתם קדרות בפסח ישברו משמע שכלל בזה כל הקדרות ואפילו הקדרות שלא בשל בהן דייסא ולא קמחים. אלא דחוששין להם למשהו חמץ ולפיכך בפסח בין לרב בין לשמואל כיון דלדידהו במינן במשהו לכתחילה אסור להשתמש אפילו בכלים שלא נשתמש בהן חמץ אלא במשהו ואפילו בשאינן בני יומן דנותן טעם לפגם אסור דכל שאיסורו במשהו אפילו נותן טעם לפגם אוסר כדעת רבנו יצחק ז"ל ועיקר והילכך בפסח כדי שלא יבוא להתיר במינו בכענין זה לכולהו אסור ואפשר דלמאן דאית ליה חמץ אפילו בזמנו בנותן טעם כרבי יוחנן מותר להשתמש בקדרה כזו משום דמותר לבטל איסור משהו לכתחילה בכל האיסורין ששיעורן בנותן טעם וכן דעת הראב"ד ז"ל בספר איסור משהו. אבל לאחר זמן לשמואל פשיטא דמשהא להו לאחר זמנו ועביד בהו בין במיו בין בשלא במינו דאית ליה כר"ש ואפילו חמץ ממש מותר ואפילו לרב כיון דכל אחר זמנו בנותן טעם מותר היה סבור המקשה דמותר לבטלו שלא במינו אפילו לכתחילה דלאחר זמנו כולי האי לא גזרינן וא"ל דלא אלא לרב כיון דאסר ליה במשהו אפילו לאחר זמנו אסור דאע"ג דהופג טעמו באיסורי משהו ליכא משום טעם לפגם כדאמרן והילכך גזר שלא מינו אטו מינו. עי"ל דאפילו בקדרה דבשל בה דייסא הוא ושיש בה כדי נתינת טעם וכן פירשה הראב"ד ז"ל ואפילו הכי שפיר קא מקשה אפילו לרב לישהינהו לאחר זמן וליעבד בהו שלא במינו לפי שאין זה דומה לכל שאר האיסורין וטעמא דמלתא דבכל שאר האיסורין שאיסורן נוהג בכל זמן מן הדין הוא שאם נבלעו בכלי בשבחן אפילו נפגמו בתוך דפני הכלי שיהא אסור לבטלן משום דאיכא למגזר השתא שאם תתיר את זה שאינו בן יומו יבוא להתיר אפילו בן יומו לפי שאין פגמו ניכר וכן בכל האיסורין אבל חמץ שכבר עבר זמנו וא"א לבוא בו עכשיו לידי איסור בדמיונו לשמואל מותר ואפילו לרב היו סבורין דה"ה והוא הטעם ואמר דלא דלרב ודאי איכא למיגזר אטו מינו משום דלדידיה אפילו לאחר זמנו אסור וזה נכון ומעתה בין שאר האיסורין ובין בבשר בחלב לא יש כלום לחלק

ובכולן כלי שאינו בן יומו אסור להשתמש בו לכתחילה ותדע לך עוד דהא לגבי קדשים אמרו במבשל בשפוד חטאת האידנא אי מבשל ביה למחר בו שלמים לו חטאת אית ביה משום נותר דחטאת דהאידנא ואמאי והא כל המדות הללו בו דבלע היתירא ועוד שלא בא לכלל נותר אלא בפגם שאינו ב"י ומשהו דנתייבש כמו שאמר ואין ראוי לחול בו שם נותר.

עוד שם עוד כתב כלי שנבלע מאיסור מועט ודרך אותו כלי להשתמש בו בשפע מותר וכו'. אמר הכותב תמיה אני מי הביאו לידי דברים משובשין כאלו וכאלו אין שומע באזניו מה שמוציא מפיו. ותחילה אומר אחר שראה שהמחבר אמר כן בסתם כל האיסורין מה ראה לומר ולדבריו משהו חזיר שנבלע בקדירה. יהא מותר לבשל בו נשתקע הדבר ולא נאמר ומה התמה שמצא באיסור החזיר יותר משאר באיסורין ואולי להבהיל אוזן הנערים שהחזיר מרוחק בעיניהם הרבה מאוד ואם לא נתכוין היה לו לומר תמיהא גדולה ממנה ויאמר אם נבלע בקדירה מעט דם חזיר שהוא באיסור כרת מה שאין כן בבשרו. ובאמת כי המחבר בכלל האיסורין שאינן במשהו אמר כן ולא שאמרן מעצמו אלא משום אחד קרובי העידה הראב"ד ז"ל ומאותה ראיה של קנקנים. ועתה ישמע חכם לדבריו שחשב למצוא קושיא מיין שנתן בקנקנים של עו"ג ואמר אם איתא דבלע משהו יהא מותר ליתן בתוכן יין לכתחילה דאין בבלע כדי לאסור דכל שאינו אוסר בהנאה אינו אוסר במשהו. וכיון שהוא אומר כן למה לא השמיע לאזנו דכל שכן כשאינו בולע כלום השתא משהו מממשו אינו אוסר קליטה טעמו שבקנקות לא כל שכן יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא אתמה ועוד אי משום קליטת טעם בלבד למה יאסור יין שהרי אין קליטת טעמו ניכר ביין אחר כלל ויותר היה ראוי לאסור מים שנתן לתוכן דטעמו של אותה קליטה נכרת בהן השתא מים שנכרת בהן הקליטה נותנין בהן לכתחילה יין שאין נכרת בהן לא כל שכן. ועוד אנא מצא הוא שטעם היין בלא ממשו כלל יהא אסור ואוסר אדרבה היתירוהו בגמרא לגמרי דהא אביי ורבה אפליגו בבת תיהא דהוא כלי ששואבין טעם היין ממנו להבחין בין טוב לרע אביי אסור ורבא שרי וקיימא לן כרבא ועוד דקא מייתי לה רבא מדתנן תנור שהיסיקוהו בכמון של תרומה ואפה בו את הפת הפת מותרת שאין טעם כמון אלא ריח כמון ואפילו לאביי בכי הא יתיר דלא אמר אלא בקולט בפיו מאותה בת תיהא מטעם ממשו של יין בחבית ועושה זה כשואף וקולט בפיו מן הממש שהוא בעין וכאילו אוכלו ממש אבל קנקנים שהלך מהן היין לגמרי כדבריו ולא נשאר אלא ריחו אפילו אביי מודה בדבר זה שהרי דחה אביי אותה של כמון משום דהתם מיקלא קלי איסורא כלומר שאין הכמון בעין שילקוט הפת ממנו ועוד שאם מפני קליטת

טעם יגמר את הכלים וזה מועל יותר להעביר הטעם והרי יותר ממלוי ועירוי גם מה שחזר כמה פעמים דודאי אין המים נבלעים בשום דבר טעותא רבתי היא מן הגמרא ומן השכל העדות ראיית העיין תדע דאפילו בדשיעי אמר דבלעי כדאמרינן בפרק אין מעמידין ירוקי ודאי לא תיבעי לך כי מיבעי לך באוכמי וחיורי ודשיעי מאי אמר להו חזינא דמדייתי ומדמדייתו ודאי בלעו והתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דפנו לעולם אלמא בולע הוא דהא חזינן דמדייתי בצונן וקנקנים חדשים כשאדם ממלאן אפילו מים לשעה יחסרו המים לפי שהן נבלעין בדפני הקנקנים ואל תטעה במה שאמר שם ומאי שנא מיין נסך דדריש להו מרימר קוניא בין אוכמי בן חוורי בין ירוקי שרי ופריקנא זה תשמישו בחמין וזה תשמישו בצונן ותחשוב כי היין כיון שהוא יוצא צונן אינו נבלע כלל ואינו כן אלא מפני שבחמץ אמר שאסור לעולם דכ"ח אינו יוצא מידי דפנו וביין אמר שחוזרין להכשרן באוכמי וחיורי. וע"י הכשר מים במלוי וערוי ואמר טעמא משום דחמץ על ידי חמין תשמישי ונסרך החמץ בתוכו הרבה והתורה העידה שאינו יוצא ממנו כולו לעולם אבל יין שנבלע בצונן אינו נסרך בתוכו ויוצא ממנו בקל להכשרו ואלו דברים פשוטין שלא הייתי צריך לכותבם אלא מפני הטועים ותדע לך עוד דהא בכסי דפחרא אמר אי שתי בהו נכרי פעם ראשון ושני כ"ע לא פליגי דאסור כלומר אסור עד שימלא ויערם ככלי שמכניסו לקיום משום דעד שני פעמים אינו שבע מלבלוע וכפי הפירוש הנכון אלמא בולע הוא מן הצונן. וכן שנינו בענין טהרות חבית שהיא מלאה פירות ונתונה לתוך המשקין ושאבו הרי הן בכי יותן ואילו משקין אמרו במים וביין וחומץ ושאר כל המשקין ושאבו הרי הן בכי יותן ואילו משקין אמרו במים וביין וחומץ ושאר כל המשקין טהורה לפי שאין נבלעין בדפני כלי חרס ע"כ והביאה הרמב"ן ז"ל בחולין גבי צונן אמרי לה בעי הדחה עוד כתב בזה טעמים לא עמד טעמא וקראה מאירי העינים והם באמת מחשיכי עיני השכל ועיני הלב ולכל מה שהוא פשוט לא חששתי לכתוב ולזכור את פגמיהן כל רואה יכיר.

עוד שם עוד כתב החכם שהמחבת שמטגנין בה וכו'. אמר הכותב המחבר אומר דברים של טעם והוא משיבו דברי הבאי וכי האור רואה פני השפוד מקום שהבשר נתון בו וכן באסכלא הא אינו אלא כל שהאור מהלך תחתיו ואין בתוכו משקין להרטיב ולהקליש הכח שלא יסתר' הבלע בתוך הכלי והתוספתא שאמר מדברי המחבר למדה שהביאה ודחאה וכן שנו בתוספתא מחמי חמין והטוגנין והקומקומסין מדיחן ברותחין וכתב המחבר שאפילו הכי נראה שאין סומכין על התוספתא שא"כ מפני מה חסרו ממנה הטוגנין כשהביאוה בגמרא. עוד אפשר לומר דטוגנין ששנו בתוספתא כשהיא

כמין קומקומסין ומחמי חמין שדרכן לטגן בשמן מרובה כדרך הנשים עושין כן היום שממלאין המחבת בשמן ומטגנין בתוכו הדגים וזה בבירור כמחמי חמין ודי בהגעלה.
עוד שם כתב שהשפוד וכו'. אמר הכותב מ"ש בזה המחבר מדברי הראב"ד ז"ל הוא שכתב בספר איסור משהו וגם הרמב"ן ז"ל כ"כ בחולין בשמעתא דככר שחתה עליה בשר ומשמו של הראב"ד ז"ל כתבה אלא שאמר נ"ל דכבולעו כך פולטו כדאמרינן במולייתא ע"כ ומכל מקום אף לדברי הרב ז"ל אסור להשהותו דלאחר שיעבור רוב חומו יש לו כח לבלוע אבל לא לפלוט כל מה שיבלע.
עוד שם כתב החכם גרסינן בירושלמי במסכת תרומות פרק אין נותנין דבלה וכו'. אמר הכותב מה ידע ולא ידע המחבר וכבר עמד המחבר על הכל בחבורו ובטענות יותר נכונות וכמו שיראה המעיין שם ואמר בטעם התרומה לפי שאין לה עיקר מן התורה ובתרומת חוצה לארץ והביא ראיה מפינכא דרבי אמי דאימלח בה בשר ותברה ולא הכשירה בהגעלה אע"ג דדם שמלחו דרבנן ודחה גם ראיית הרב ר' שמריה מנעוה ארתחו בטענה יותר נכונה דנעו' של חרס היא וכן פי' ר"ח ז"ל אלא דשאני התם דנבלע בצונן גם מה שאמר שאם כן אפילו באיסורי תורה שאינן בני יומן דהשתא אינן אלא מדרבנן אלא כיון דבהנהו לא אמרינן קו' לאיסורין דרבנן וזה טעות דשאני התם דעיקר האיסורין בעוד שהיו בשבחן היו דבר תורה גם מה שפירש הירושלמי פירוש משובש הוא ואין הלשון והסוגיא שלשם הולמים כן ועוד ששיבש גירסת הירושלמי מדעתו שרא ליה מריה שהוא מהפך את הנוסחאות מבלי הדעת כדי לחלוק על האמת ונוסחת הירושלמי האמיתית והכתובה בכמה ספרים ובמפרשים משניות כך היא ר' יוסטנא בר שונא בעא קומי ר' מונא תנן הרכינה ומיצת הרי זו תרומה ואתמר הכין והוא שבש מעצמו והכניס בה מה שאינו וכתב תנן הרכינה ומיצת ודיו ואתמר הכין וכתב שזו גרסה נכונה בעיניו ופירוש תנן הרכינה ומיצת שלשה טיפין ודיו ואין צריך להגעיל אלא מקילין לתת מיד חולין ואתמר הכין שצריך להגעיל שלשה פעמים ואהדר ליה גבי הרכינה ניכר מה שאנו מבטלין בתוך החולין ויש בחולין כדי לבטל אבל כאן ע"י האור הוא נגעל ולא ידענו כמה ע"כ ורחמנא ליצלן מהאי דעתא דליטעי ר' יוסטנא ולימא דקדרה שבשל בה תרומה יהא מותר לבשל בה חולין לכתחילה בלא שום הכשר דהא תניא בהדיא קדרה שבשל בה תרומה לא יבשל בה חולין ואם בשל בנותן טעם ועוד מאי קושיא דהרכינה ומיצת דהתם שלשה טיפין מיהא צריך להטיף וכה היאך יתיר בלא כלום וכל מה שכתב שבוש גמור הוא ור' יוסטנא לא מקשה כדי להקל אלא להחמיר ובדקתי בפירושי המשנה לרבנו שמשון ומצאתי שם הגרסא כמו שכתובה בחבור ופי' זה לשונו קדרה של חרס ואע"ג

דחרס אינו יוצא מידי דפנו בתרומה הקלו לפי שמדבריהם מאיליהן קבלוה קסבר תרומה בזמן הזה דרבנן ופריך ממנה שמחמת מתניתין גבי הרכינה ומיצת לא היה לנו להקל ומשני שהאור מגעילה ומפליטה ואין זו קולא עכ"ל הרב ועל כן אמר המחבר דמסתבר ליה דה"ה לשאר איסורין דרבנן כיון שאמר ואין למדין ממנה לנבלה ולא אשמעינן עדיפה מינה ולימא ואין למדין ממנה לשאר איסורין דרבנן וזה נכון ובחבור מפורש כתקונו.
עוד שם עוד כתב דכלי חרס וכו'. אמר הכותב לא דק וגם דבריו נראין כסותרין זה את זה אמר דבהגעלה די לו בהגעלה אותו מקצת שנשתמש בו דכלל גדול אמר בחולין דכבולעו כך פולטו ואם כן אף אנו נאמר בכלי שצלה בו איסור אם ליבן אותו מקצת נכשר כולו דכבולעו כך פולטו ועוד דכיון שהוא אומר דכלי מתכות כל שחם אותו מקצת שצלה בו חם ונתפשט הבלע אף במקצת שלא צלה בו א"כ אף כשליבן אותו מקצת חם כולו ואותו חם גם הוא מכלה מה שבלע כדרך שבלע והיה לו ללמדנו מאין לו דינין אלו אם מן הגמרא או מן הסברא. ותחילה אומר מנין לו שנאמר חם מקצתה שצלה בו חם כולו אפילו מה שלא צלה בו ובלע דילמא לא אמרו אלא אם חם מקצת שחוץ לצלי הרואה פני האש חם כולו אפילו אותו מקום שהבשר חופה אותו וכאותה שאמרו בר"פ כ"צ דאמר דאין צולין את הפסח בשפוד של מתכת משום דבמתכת אמרינן אם מקצתו חם כולו כלומר וכיון שאם המקצת שחוץ לטלה והרואה פני האש חם אפילו מה שכנגד הטלה אעפ"י שאינו רואה פני האש שהבשר יכסנו ואף רטיבות הטלה אין מצילתו מאותו חם וקא מטוי הפסח ממי השפוד והתורה אמרה צלי אש ולא צלי דבר אחר מכאן נראה הפך ממה שאמר דאדרבה אם אומרים חם מקום הצלי חם אפילו מה שחוץ לצלי אבל מקום הצלי לא קרינן ליה חם מפני שאינו רואה פני האש ועוד שרטיבותה היוצא מן הצלי מחליש כח חום האש וקתא דסכיני דפסחא אפשר משום דקתא גופיה נוגע בחמץ ובלע כעץ פרור דצריך הגעלה ומכל מקום לא למעשה אני אומר אלא להלכה דאפשר דחם מקצתו חם כלו אמרינן אפילו באותו חם שתחת הצלי לבלוע מיהא מחמת אותו חם כולו אעפ"י שאין בו כדי לבשל ועוד אני אומר מאין לו דמבשל איסורין גמורין כנבלה וכיוצא בו במקצת כלי שלא יהא צריך להכשיר כל הכלי ואם נפשך לומר מההוא דזבחים פרק דם חטאת דאמרינן אחד קדשי קדשים ואחד קדשים קלים טעונין מריקה ושטיפה כדברי ר' יהודה ואתא למעוטי תרומה. ואקשינן ותרומה לא בעיא מריקה ושטיפה והתניא קדירה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בשל בנותן טעם בשל בה תרומה לא יבשל בה חולין ואם בשל בנותן טעם ופריק רבא לא צריכא אלא לדאמר מר בשלה במקצת כלי טעון מריקה ושטיפה כל הכלי הא לא צריך. אי משום הא דילמא לא אירייא דהתם

אפשר דדוקא בבב"ח ובתרומה דבלע היתירא ובב"ח טעמא משום דכל שנחלש טעם הבשר על ידי הגעלת אותו מקצת הכלי שבישל בו שוב אינו ראוי לחול עליו שם איסור בשר בחלב. ובתרומה נמי אע"ג דמעיקרא אסורה לזרים והויא ליה לזרים כדבר האסור שאני תרומה דאפילו היא בעינא היקילו בה להתירה ולבטלה לכתחילה במה שאין דרך להקפיד בעלים בחוליהם ודוקא כל שאין בה נתינת טעם וכמו שאמר במגורה שפינה ממנה תרומה ורוצה ליתן בה חולין שאין צריך להיות יושב ומלקט אבל בשאר איסורין גמורין כנבלה וכיוצא בה אני אומר בשל במקצת כלי שצריך להגעיל כל הכלי לפי שהאור מהלך תחת אותו מקצת שמבשל בו וחם מקצתו שהאיסור בו חם כולו ועל ידי הבישול הרוטב מתבשל ומתפשט ונבלע קצתו למעלה ואפשר דמשום הכי אמרו בסכיני דפסחא מגעיל להו ולקתייהו ברותחין לפי שהסכינין מתשמשין בהם בדברים הרטובין ושיש בהם מרק להבליע דחמץ בפסח אסור הוא כשאר איסורין ומיהו אפילו נשתמש בסכין בחמץ בחמין ואמר רב אשי דפרזילהו בנורא וקתייהו ברותחין אף לכשתמצא לומר דמקצת הסכין שבתוך הקתא בולע דחם מקצתו חם כולו אמרינן ושעל ידי הרוטב מתפשט ובולע הכל אפילו הכי אפשר דאותו בלע דפרזלא דתוך הקתא נפלט מחמת ליבון של סכין שחוץ לקתא ועם ההגעלה שמגעילו עוד דיו לו ועוד שאינו משתמש במצה במקצתו שבתוך הקתא.

עוד שם כתב בכלי שטף שבלע מן האיסור וכו'. אמר הכותב כאן כתב שפת יתר ויתר מה שכתב בשורת הדין שאף הדין אשר דן אינו כן ותחילה אומר שיתר הרבה בדבריו במה שאמר דרך כלל דכל איסור ניכר אין לו היתר ואין לו ביטול וכלל זה אינו שהרי עצים שנשרו מן הדקל לתוך התנור ביו"ט נכרין הן ולכתחילה אין מערבין אותן עם רוב עצים מוכנים כדי להסיקן בתנור ואפילו הכי כשנפלו בתוך התנור והן ניכרין אפילו הכי מרבין עליהם עצים מוכנים ומבטלין אותו ברוב ומסיקן. וכמו שאמרו ג"כ בפרק במה מדליקין גבי מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים ומה שחלק בין עצים אלו לתערובת יבש ביבש שעל כל פנים יאכל את האיסור ממש בעינו אפילו הכי מתירין מטעם דחד בתרי בטיל זה שאינו אוכל לעולם ממשו של איסור אלא טעמו ולא ממשו ולא נודע באיזו לא כל שכן וכ"ש לדעת רש"י ז"ל והרמב"ן ז"ל שאמרו דטעמו ולא ממשו לאו דאורייתא וכ"ש דאפשר דאפילו טעמא דאיסורה ליכא ואילו איכא קפילא שרי אפומיה אפילו היא גופה אם עירה לתוכו רותח אלא ודאי כל מה שכתב כאן אין לו טעם.

עוד שם עוד כתב בהא דאמרינן בשילהי השוכר את הפועל דע"א רבי יוחנן וריש לקיש וכו'. אמר הכותב תמה גדול הוא זה מי היזקיקו לבא לידי שבושין אלו ברייתא מיתניא

בהדיא ושגורה בפי הראשונים דמקמי רב אשי וקשישי מיניה טובא והוא אומר דרב אשי אפקה להההיא מתניתא והוא קבעה בהלכתה אתמהא ובנדרים פרק הנודר מן הירק גרסינן ישמעאל איש כפר ימא ואמרי לה איש כפר ירחא העלה בידו בצל שנעקר בשביעית ונטעו בשמינית ורבו גידוליו על עיקרו ויתיב וקא מיבעיא ליה גידוליו היתר ועיקרו אסור מהו כיון דרבו גידוליו על עיקריו אתיין גדולי היתר מעלין את האיסור או לא אתא לקמיה דר' אמי לא הוה בידיה אתא לקמיה דר' יצחק נפחא ופשר ליה מן הדא דאמר ר' חנינא הדר אתא לקמיה דר' אמי פשט ליה מן הדא דאמר ר' יצחק אמר רבי יוחנן ליטרא בצלים שתיקנם וזרעם מתעשרת לפי כולה אלמא אתיין גידולין מבטלין עיקר דלמא לחומרא שאני אלא מן הראשונים ליה דתניא רש"א כל דשיל"מ כגון טבל ומעשר שני והקדש וחדש לא נתנו בו חכמים שיעור וכו' אלמא ברייתא זו דרבי שמעון ידועה ושגורה היתה להם ורבי אמי תלמידיה דר' יוחנן ידע לה ופשט בעיא דר' ישמעא איש כפר ימא מאותה ברייתא והוא אומר דר' אשי אפקה כלומר שלא היתה ידועה להם. ורבא גופיה דקא מפרש טעמא אחרינא בההיא דהאשה ששאלה מים ומלח לעיסתה. הוא בעצמו ידעה ונקיט ליה בידיה בהלכתא דגרסינן התם בההיא שיקלא וטריא דשמעתא דבצל מתיב רב"ח קונם פירות האלו עלי קונם הם לפי קונם הם על פי אסור בחילופיהן ובגידוליהן בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה אפילו גדולי גדולין אסורין אמר רבא שאני קונמות הואיל ואי בעי מיתשל עלייהו הוו להו כדבר שיש לו מתירין ואינו בטל ברוב והתם דאוקמא רבא בטעמא דתבלין לטעמא עבידי וטעמא לא בטיל חד מן תרי תלת טעמא נקט ושיטת הגמרא היא והתמה הגדול שראה בחיבור שרבנו יעקב ז"ל הקשה אותה קושיא אמאי קא מפרשינן טעמא דר' יוחנן וריש לקיש בכהיתרו כך איסורו ולא קא מפרשינן משום דשיל"מ ותירץ תירוץ נאה ביותר נאה ומוכרח לפי שיש טבל שאין לו מתירין כמו שכתוב בחבור בביאור רב. והוא בקש חלומות רבים וחשבונות רבים ובא חלומו ברוב ענין.

עוד שם אעפ"י שנתבאר שסתם כלים של נכרים אינן בני יומן וכו'. אמר הכותב כבר זכה המחבר ומצא חן בעיניו שאמר שהטעם שמצא להתיר אמיתי ומכל מקום אין המחבר מתפתה במתת שוא ולא יאמין כי אם בשום ומי יאמר לנו שדרכן לחתוך החלתית בכל סכין ואפילו החנונים ואין חוששין לזה אין אלו אלא דברי נביאות ואין סומכין על שיכוין לדחות ראיה שבחולין שאמרו כיון דאמר לה עשי לי משליכי כמאן דעריב אותו בידים דמי. ויכול היה לדחות דשאני חלתית משום דטיחת שומן שעל הסכין אינו פוגמו אלא משביחו וכדאמרינן אע"ג דאמר מר נותן טעם לפגם מותר אגב חורפא דחלתיתא מחליא

ליה וכיון שנהגו הכל בזה היתר ישראל קדושים הן ואין הקב"ה מביא תקלה על ידם ואע"פ שאינם נביאים בני נביאים הם כדאמר להם הלל כששאלוהו בערב הפסח שחל להיות בשבת והורה שהפסח דוחה את השבת דכתיב במועדו אפילו בשבת שאלוהו בהולכת הסכין לשחוט הפסח כיצד יוליכוהו בשבת ולא היה בידיה אמר להם הניחו להם לישראל אפילו שאינם נביאים בני נביאים הם מיד כל מי שהיה פסחו טלה תוחב סכינו בצמרו מי שהיה פסחו שה קושרו בין קרניו מיד נזכר הלכה ואמר להם כך אמרו שמעיה ואבטליון מי שפסחו טלה תוחבו בצמרו מי שפסחו שה קושרו בין קרניו ועוד אמרו בירושלמי כל הלכה שהיא רופפת בידך ואינך יודעת מה טיבה צא וראה מה צבור נוהג ונהוג כן. וכיון שלא ראינו בחכמי הדור מי שמוחה בעושין מרקחות על ידי הרקחים נחזיק הדבר כהיתר שאין הקב"ה מביא תקלה על ידיהם ונפש עבדיו ישמור.

הבית החמישי

השער הראשון

פסקה א

בית היין: עוד שם גרסינן בע"א בפרק ר' ישמעאל אמר רב קטן בן יומו וכו'. אמר הכותב לא בדעת דבר ולעולם גוזר מדעתו בלא ראיה ובלא טעם והא ברייתא סתמא קתני ועלה אמרינן מלו ולא טבלו עושין יי"נ הא מלו וטבלו אין עושין יי"נ ודייקינן מיניה טבלו ומלו אין עושין יין נסך לאפוקי מדשמואל דאמר הלוקח עבדים מן העו"ג אע"פ שמלו וטבלו עושין י"נ עד שישתקע שם ע"ג מפיהם. וכן איתיביה מינה רבא לר"נ דאמרה להיא משמיה דשמואל ואם איתא מאי קושיא דלמא הא דשמואל בשגיירן בעל כרחן ובריייתא בשקבלו עליהן וגיירן מדעתם. ועוד דהא ברייתא גדולים דומיא דקטנים קתני וקטנים לאו לאונסן הן דקטנים הם ומינה גדולים נמי לאו לאונסן ועוד דעבדים דומיא דבני השפחות קתני וקא מפרשינן אליבא דרב דהכי קתני עבדים כבני השפחות מה בני השפחות מלו וטבלו אין עושין יין נסך אף עבדים מלו וטבלו אין עושין יין נסך ולאפוקא מדר"נ א"ש ואם איתא האיך מפקא מדשמואל דהא שמואל במגיירן בע"כ ובריייתא בשלא בע"כ דדומיא דבני השפחות קתני וסתמא בני השפחות לאו בעל כרחן שאינן יודעים בטיב ע"ג בבית ישראל רבן והיינו נמי רבותא דאשמועינן ברייתא דעבדים כבני השפחות להקל בשמלו וטבלו דאי לא מאי רבותא דקתני דעבדים כבני השפחות ועוד דאי ברייתא לאשמועינן דווקא דמלו וטבלו אין עושין י"נ ואפילו גיירן בעל כרחן ולאפוקי מדשמואל דאמר כל שגיירן בעל כרחן עושין יין נסך ואע"פ שמלו וטבלו למה

לי דנקטיה דומיא דבני השפחות ולמסתמא כולי האי דגדולים אפילו בעל כרחן כבני השפחות דמדעתן לישמועינן הכי בהדיא בעבדים ולימא הכופה את עבדו וגיירו מל ולא טבל עושה י"נ מל וטבל אין עושה י"נ דהשתא הוה אשמועינן בהדיא דלא כרב נחמן אמר שמואל אלא שכותב זה בוחר בדברים הזרים ומוצץ מאצבעו כמו שאינו משגיח אפילו בסוגיות שבגמרא.

עוד שם הא דתניא הלוקח מן העו"ג לאפוקי בני השפחות ול"ש לוקח מן העו"ג ול"ש לוקח מישראל ושלא כדברי המחבר. אמר הכותב כל זה ממ"ש שהוא כותב וגוזר שלא מדעת והא ברייתא קתני הלוקח עבדים מן העו"ג ואם איתא למה ליה למתני מן העו"ג ליתני סתם הלוקח עבדים דהוו כולהו בכלל בין לוקח מן העו"ג בין לוקח מישראל. והמחבר כשחלק בין לוקח מעו"ג ללוקח מישראל לא בלקוח בן יומו קאמר אלא בלוקח מישראל אחר שעמד בביתו של ישראל שנים עשר חדש שנשתקע שם ע"ג מפיו בבית ישראל ובזה אפילו שמואל מודה דיינו מותר מיד שמל וטבל והיינו דנקט לה שמואל נמי בלוקח עבדים מן הנכרים וביבמות נמי מוכח הכי בהדיא דמדקאמר מתגלגל עמו כל שנים עשר חדש היינו טעמא דדילמא לאחר י"ב חדש שישתקע בבית רבו שם ע"א מפיו יתרצה ויקבל עליו למולו ולשון המחבר כך היא וכיון דקיימא לן כשמואל העבדים שמלו וטבלו גדולים עושים יין נסך ליאסר בשתיה עד שישתקע ע"א מפיהם דהיינו עד יב"ח ודוקא בשלקחן מן העו"ג אבל לקחן מישראל מיד שמלו וטבלו ישראלים גמורים הם ואינן עושין י"נ כל ששהו בבית ישראלים יב"ח דבביתו של ישראל אין שם ע"ג שגורה בפיו ע"כ ודברים מחוורים הם לכל בעלי השכל.

עוד שם ובגמרא מייתינן חדא ברייתא דאית ביה תרי לישני לענין רוקן ומדרסן וכו' והילכך בתרווייהו אזלינן לחומרא לאסור בשתיה ושלא כדברי המחבר. אמר הכותב כמה דברים מחודשים וכמה ראיות ברורות הביא זה עד שנצטרך לומר שלא כדברי המחבר וכל מה שיאמר הוא אינו אלא בקדרה אחת ממה שראה בחבור והמחבר כתב שני הדעות וגדולים ממנו שחצי צפורנם עבה מכרסו פסקו להקל ולהתיר בנכרי קטן אפילו בשתיה כשמואל ופירשו דרב ושמואל פליגי רב חננאל והרב בעל הלכות וכן הרב בעל התרומה שפסקו כולם להתיר מנכרי קטן אפילו בשתייה וכ"כ רבנו יצחק הידוע בעל התוספות דלית הלכתא כרב וכבר כתב בחבור דבר זה בארוכה. ורבנו יעקב ז"ל פסק כרב לאסור בשתיה בעו"ג קטן וכ"כ המחבר כל זה בראיותיהן ולא הועילנו זה אלא שנדע שהוא נסכם על קצת ממה שאמרו הראשונים נ"ע ולמדנו שאין לאחר הסכמתו כלום.

עוד שם דנכרי קטן אינו אוסר בהנאה ומכאן סמכו וכו'. אמר הכותב באמת נראה שלא עמד על דברי הראשונים ולא הכירם ולא ידעם ונאה היה לו ללמוד ואח"כ יכתוב כי המחבר לא מעצמו אמר כן אלא משמן של ראשונים ז"ל והרב רבי ברוך ז"ל בעל התרומה כן כתב זה לשונו לדברי הגאונים ז"ל וכן פירש רש"י והרב רבי יהודה בר נתן ורבנו שמואל ז"ל בשם רש"י ז"ל כולם פירשו דנכרים בזמן הזה לא בקיאי בטיב ע"א ומשמשיה והוו כתינוק בן יומו שמגעו אינו אוסר בהנאה ועל סמך זה רגילות עכשיו שישראל לוקח מן העו"ג חובותיו מיינם ונהנים שפיר מיינם של עו"ג ע"כ לשון הרב ז"ל א"כ מי שאינו יודע מה טיבן של ראשונים ישתקעו דבריו ולא יאמרו אבל דברי היודעין נאמרין בבית המקדש ובמושב זקנים. עוד טעה טעות גדולה במה שהפריש בזה בין מגען ולייגם ואמר לא התירו יין בהנאה אלא בגר תושב שקבל שבע מצות בב"ד וזה טעות גמורה דלא אמרו קבלה בב"ד בגר תושב אלא להחיותו וכדאיתא התם בהדיא. אבל כל שאינו עובד ע"א אעפ"י שלא קבל בב"ד יינו כשמנו אסור בשתיה משום בנותיהן ומותר בהנאה שלא אסרו בהנאה אלא משום נסוך וכל שאינו מנסך יינו מותר בהנאה ועוד טעה טעות אחר דהיכן מצינו ממגעו בכונת יין מותר בהנאה ויינו אסור בהנאה זה לא ראינו ולא שמענו ולא ספרו לנו רבותינו שאם עובד ע"א ויודע בטיב ע"א ומשמשים אף מגעו אסור דלמא נתכוין וניסך ואם אינו יודע בטיב ע"א וניסוכה אף הוא אינו מנסך בשלו גר תושב וקרוב היה יותר יינו של גר תושב לכתחילה לאסרו בהנאה מלאסור עכשיו יינו של עו"ג לפי דעת מי שאומר דעכשיו חזרו כולם כקטנים שאינם יודעין בטיב ע"א ותדע לך דמעיקרא שהיו העו"ג אידוקין ומנסכין היה לנו לחוש בשל גר תושב עו"ג נכנס בביתו של גר תושב זה ונגע ביינו ושכשכו לע"א ואפילו הכי התירו ולא חששו כ"ש בשל עו"ג עכשיו שאין שום אדם מנסך דלמא נחוש וכיון שכן אם איתא דנסמוך על זה עכשיו במגען אף אנו נאמן דיין שלהם מותר בהנאה כגר תושב וכל זו היא דעת הראשונים נ"ע.

השער השני

פסקה א

עוד כתב בהא דגרסינן בפרק רבי ישמעאל לוקחין גת בעוטה וכו'. אמר הכותב ומה המחבר חושש אם דבריו המפולפלין והמבוררין והמושכלים ערבבו את ראשו מי שיעמוד עליהם יטעם טעמם ויבין חכו כי צלולה חביתו של המחבר וישר דרכו.

עוד שם כתב המחבר החכם מגעו של נכרי וכו'. אמר הכותב אחר שאינו מבין דברי המחבר שהן דברים ברורין מבין בקלקלתו דברים שאין להם שחר חדא דלפי מה שאמר דלכולי עלמא בעוסק בחנם אפילו ברגל אסורא בהנאה הא דבעו מהו לדרוך עם העו"ג

בגת בשל ישראל קאמר הא בדורך עם העו"ג בגתו של עו"ג לכולי עלמא אסור וזו טעות היא בידו דאם איתא לא הוה להו למימר מהו לדרוך עם העו"ג אלא מה הוא שידרוך העו"ג עם ישראל בגת אלא ודאי לדרוך ישראל עם העו"ג בגתו של עו"ג קאמר ומשום שכרו קאמר כלומר אם אסור בהנאה ונמצא ישראל משתכר ביין האסור בהנאה ואף הרמב"ן ז"ל פירש זה לשונו: מהו לדרוך עם העו"ג בגת הכי קמבעיא ליה מי הוי כשוכר עצמו ליין נסך ע"כ. ועוד דהיאך יאמר דניסוך דרגל הוי נסוך בשאינו עוסק במלאכתו אנן אמרינן דניסוך דרגל לא הוי ניסוך והוא אמר דהוי ניסוך אלא דבעוסק במלאכתו לא חיישינן ואם איתה הכי הו"ל לנסך ברגל לא חיישינן. וכן פירשו כל המפרשים דאין דרכן לנסך ברגל משום דבזיא להו לא מחמרינן בה כולי האי למיסרה מן הסתם בהנאה וכן פירש הרמב"ן ז"ל ניהו דרגל לא הוי ניסוך למיסריה בהנאה. וכן הראב"ד ז"ל ניסוך דרגל לא שמיה ניסוך פירוש אינו חשוב בעיניהם להיות מנסכין כן ומתניתין דאסר בשתיה במדידת קנה משום ספק ניסוך אפילו הכי ניסוך דרגל בזיא להו טפי ולא מנסכי ברגל ע"כ וכ"נ מדברי הרמב"ן ז"ל דלעולם נגיעת הרגל אינה אוסרת בהנאה לפי שאין הרבה מנסכין דבזיון הוא להם.

עוד שם עוד כתב ופיו נמי עושה יין נסך וכו'. אמר הכותב באמת דומה פיו כמי שלא טעם טעם הגמרא מעולם ומה התימא הזה שתמה אם לא שמע רב אדא אותה תוספתא וגמרתינו מלא על כל גדותיו מזה דאמרינן ברייתא לא שמע ליה ואמרינן אי תניא תניא. וכי אותיביה מברייתא וקיימא בתיובתא היכי אמר מאן דאמר דלא כברייתא וכי אישתמיטתיה ההיא ברייתא. ורבה דאותביה נחמני מתניתא דאגרמים ייתי ויתמה היאך אישתימיטתיה לרבה הך ברייתא ולאלה אין מספר וזו אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותה ומה שהקשה מה הועיל רב אדא דסוף סוף קשיא ליה רישא דאגרדים שקדח במניקת רישא ודאי לא תיקשי ליה לרב אדא דאיהו מפרש שקדח המגופת במניקת ונגע ביין עם המניקת וכמו שפירש רש"י ז"ל ובנוגע קודם שתייתו ביין עם גוף המיניקת כולי עלמא מודו דאסור אפילו בהנאה דאין כאן הוכחה גמורה להציל אפילו מאיסור הנאה לכולי עלמא ומה שתמה גם כן היאך אפשר דלא ידע רב אדא מה שאנו יודעין דזריקה אינה חשובה כמגע ומתוך ענוותנתו אמר שאנו כחמורים אם הן בני איניש בזה גם בזה כמי שלא השגיח בגמרא כלל שהרי הוצרך רב אסי למיבעי ליה מר' יוחנן כדאמרינן התם ב"מ בר אסי מר' יוחנן יין שמסכו נכרי מהו ופשיט ליה דאסור ומשום לך לך אמרין נזירא וא"ת דאדרבה לא איבעיא ליה לרב אסי היתירו אלא אם יש בו שום איסור מכל מקום היכי לא ידע איהו מאי דידעינן אנן דאסור משום לך לך אמרין נזירא ועוד דהא

רב חייא הוא ס"ד דזריקה עושה יין נסך כמגע דגרסינן התם אמר רב אשי כל שבזב טמא בעו"ג עושה יין נסך כל שבזב טהור בעו"ג אינו עושה י"נ ואותביה רב חייא נטל את החבית וזרקה בחמתו לבור זה היה מעשה בבית שאן והיתירוהו בחמתו אין שלא בחמתו לא. והוצרך רב אשי לתרוצה ולאוקומה דאזיל מניה מיניה. ומעתה איזה תמה יש אם היה סבור רב אדא דירושלמי כרב חייא דגמרין. ואין אומרין היאך לא ידעו הם מה שאנו יודעין שזו שאלת נערים שאחרונים לא ידעו אלא לאחר שלמדו מפי גמרא מה שנחלקו בו הראשונים עוד מתנשא לאמור אני אפרש דפלוגתא דרב אדא ורבי ירמיה דירושלמי לפי שהוא כמתכוין למלאכתו ובטעימת פיו פליגי ופליגי אי חשיב כמתכוין למלאכתו ולענין להאסר בהנאה ודכולי עלמא קדח במיניקת והעלה יין בפיו דינא הוא דמתסר שהרי אין שתייתו נראה שהיא מתוך המניקית ואפשר שמפסיק בה ומשתהא בה מש"צ למלאכתו ומתכוין לנסך אבל ראיה דמייתי התם ממאי דקתני או שטעם את הכוס והחזירו לחבית דהכא ליכא אלא טעימה בכוס ובדבר הנראה לנו ואמרי דמיתסר ופריך רב אדא בשהחזירו העו"ג כלומר שלקח עו"ג הכוס אחר שתייתו ונגע ביין והחזירו לחבית והאי דלא פריש לה משום דבכללא הוא מסתמא בהדי דמחזיר לו לחבית והאי דלא צריכא ליה הויא כעין כוונת מגע ע"כ.

ואני אומר מה לו אצל ירושלמי ואין לו עסק בו וידיו מסולקות ממנו ומה שפירש בו מוכיח עליו שהוא פירש מוקצה מן הדעת דמה לנו אם נראית שתייתו או לא מתוך המיניקת או מן הכוס וכי בשאין שתייתו נכרת שוהה ומתכוין לנסך וכששותה מן הכוס אינו שוה כלל ואינו מתכוין לנסך דילמא אף בשותה מן הכוס אינו גומע אלא שוהה מתוך שתייתו ואינו ניכר לו וזה דבר מצוי ועוד ודילמא נסך בשכשוך בשפת הכוס כשמושך מן הכוס אל פיו או כשמוריק מן הכוס אל פיו ואין דבריו אלו אלא דברים בטלים ועוד מה שאמר דבחזירת היין לחבית נגע עם הכוס ביין והחזרו ואמר דמסתמא הכי הוא ומשום כך לא הוצרך לפרש כן כ"ש שזה טעם בטל ודבר שאינו וכי דרכו של מחזיר המותר לחבית להכניס הכוס לתוך היין הא אינו אלא שופך ומחזיר היין לחבית. אלא שהם ודאי נחלקו בשותה מן היין אם יש בזה הוכחה גמורה שאינו מתכוין אלא לשתיה בלבד ולא לנסכו בפיו או אין בזה הוכחה גמורה ואוסר בפיו מתוך שתייתו ומכוין לנסך עם שתייתו וכן פירש המחבר בחבורו וזהו שאמרו עושה י"נ בפיו או אינו עושה והוא רואה מתוך החבור ועושה עצמו כמחדש פירוש ומוסיף בו דברים בטלים ופוגם את הפירוש טעמים שאין להם לא טעם ולא ריח. אחר כך בדקתי וחפשתי אחר דברי הרב רבי משה בר רבי נחמן ז"ל ומצאתי דברי מפורשים כדבריו בכל פירוש

הירושלמי ובתוספתא ובמה שהקשתי על תירוץ רב אדא בנכרי המחזיר לחבית ולולא שהאריך בזה הרבה הייתי כותב לשונו.

עוד שם ההוא עובדא דהוה במחוזא וכו'. אמר הכותב נשבע להמיר טוב ברע ולא ימיר דמי שאסרו לא מחמת שכשוך יתירה אסר דיתרת זו לא נזכר בהלכה אלא שדא ידיה ושכשך ביה קאמר ולא מצינו הפרש בין שכשוך רב לשכשוך מועט ואפילו שקל מיניה פורתיה בידיה הוא הדין והוא הטעם אלא כל ששכשך בו ואפילו מעט או נטל ממנו מעט הרי זה אסור שלא היה לו ליגע בו כלל אלא היל"ל והאי דבדולא לאו חמרא וכיון שנגע בו בידיו חוששין שמא נתכוון לנסוך ואסור אפילו בהנאה לפי שאין כאן הוכחא שלא יהא מתכוין לנסוך ואינו דומה למדידה ולמתיז את הצרעה דהתם איכא הוכחה דאינו עושה לנסכו אלא מתכוין למלאכה וסומכין על זה שלא לאסרו בהנאה מיהא.

עוד כתב דרב נחמן אסר ואייתינן ראיה לרב נחמן מאגרדמים שטעם מן הכוס והחזירו לחביתו כלומר והחזירו העו"ג ונגע בו בחזרתו דהכי סתמא כמלתא ע"כ. אמר הכותב זה מן הטעות שלמעלה שלא אמרו בברייתא בהחזירו ונגע ביין שבחבור בהחזירו ונגע ביין שבחבור וסתמא נמי אינו עשוי ליגע בחזירתו אלא לשפוך המותר בחבית. וכן כתב הרמב"ן ז"ל זה לשונו הא דקתני והחזירו פירש רש"י ז"ל והחזיר הנכרי קאמר ואין דבריו ברורים דחזרת נכרי מאי מהני ביה למיסר את שבחבית בהנאה והוא לא נגע ביה כלל. ודמי ליין שמזגו נמי נכרי שאע"פ ששפך המים ביין אינו אסור אלא בשתייה ומשום לך לך אמרין נזירא והא טעמא ליתיה אלא בשתייה כמו שכתב רש"י ז"ל ומדינא אפילו בשתיה שרי ואפילו למאן דאמר בנצוק חבור הכי שרי בהנאה דלאו גוף הנגיעה הוא וכי היכי דליכא יין בחבית ואיהו מוריק בה יין מחבית אחרת אינו נאסר בהנאה הכא נמי כי אית בה יין לאו מיתסר דהא למודד כי לית ביה יין ושפך מקצת ומוסיף ושופך עליו אינו נאסר בהנאה ושמא הוא מעמידה כשהיתה ידו של נכרי נוגעת בקלוח היורד מן הכוס לחבית ונצוק חבור לחשבו כמגעו ממש ואינו מחוור שאין דרך החזרה בכך לשנותה סתם ולא עוד אלא אפילו ניצוק ליכא כלל דמקטף קטופי שחזרתו בחביות כקטוף הוא ע"כ לשון הרב ז"ל וכתבתי דבריו בארוכה מפני שיש בהם ראיה לדברים שכתבתי כאן ושכתבתי למעלה וכנגד כל מה שכתב כותב זה עוד כתב שם דברים מבולבלים ומקצתן שלא כהלכה ומי שיעמוד על דבריו ימצא שעמלא הוא בעיני להאריך בסתירת מה שסתירתו נגלית למי שיעמוד על ההלכה ועל דברי הראשונים נ"ע ע"כ.

עוד שם כתב המחבר נגיעה בידו בסיבת כלי וכו'. אמר הכותב דרכיו לא יתכנו ודברי המחבר נכונים לכל מבין ואם אמר שהוא אינה מבין אין המחבר אחראי לו שיבינהו.

והמחבר כבר כתב טעם האיסור דלאחר הצלתו נותן דעתו ומשכשך והוא שאומר שצריכין אנו לראות בשכשושו זה רעות רוח דכל שידו שקועה בתוך היין מאן מודע דלא שכשך מעט שאין צריך שכשוך רב שיראו הכל בשכשוכו ואינו דומה למודד ומעביר מרותחת ולמתיז את הצרעה דמעביר מרותח ומתיז את הצרעה מתחילה ועד סוף עוסק במלאכה הוא ואפילו מודד מתחילה נראה מחשבתו שאינה אלא כמתעסק במלאכת היין ולצורך בעל היין וכל שתחילתו למלאכת היין ולהנאת בעל היין תולין במלאכה לבד ואין חוששין לניסוך ושלא לאסרו בהנאה מיהת אבל זה לא במלאכת היין ולא לצורך ולהנאת בעלים הכניס ידו לתוכו אלא להצלת כליו ודי שלא נחוש לנסוך כל שהוא מתעסק בהצלתו דהיינו עד שתשיב ידו לתופשו דכל שהוא טרוד בהצלה מקולין אנו שלא לאסור בהנאה ולומר דבהצלתו מתעסק אבל לאחר שהשיג והציל כבר עברה טרדתו ומאן לימא לך דלא נתן דעתו לנסך ואדרבה פעמים שהוא מודה על הצלת ממונו ונותן טעמו ודעתו יותר באותה שעה לנסך ותדע לך דכל שאינו מתעסק ביין למלאכת היין אע"פ שתחלת נגיעתו לא היתה לנסך אלא לענין אחר אע"פ שלא ראינוהו משכשך ממש לאחר מכאן אפילו הכי חוששין שמא נתן דעתו לאחר מכאן ונסך שהרי בנפל לבור ועלה אמר רב פפא לא שאנו אלא שעלה מת אבל עלה חי אסור ומאי טעמא אמר רב פפי דמודה עליה כיום חגם ע"כ ותדע בעצמך היכי דמי אי חזינא ליה דמשכשך פשיטא ואפילו אי לא דמי ליה כיום חגם ואי לא חזינא ליה דמשכשך אמאי והא לא שכשך ונראה לו שאלו דברים ברורים הם.

עוד שם כתב דנגיעה בידו ונראה שהוא מתכוין להצלתו וכו'. אמר הכותב כבר הודה דאם הא דרב פפא אסור בהנאה קאמר שהדין כן כמו שאמר כי היכי דלא תיקשי לן ממדדו בין ביד בין ברגל דמותר בהנאה והנה גדולי הדורות כך פירשוה והרב ר' אברהם בר דוד ז"ל כן פירש והביא ראיה מן התוספתא כמו שהאריך וכתב שם בפירושיו. ועוד דע"כ הודה שא"א להתיר את שלמטה מברזא בשתיה אלא א"כ נאמר דנצוק לא הוי חבור והנה הסכמת כל הגאונים ז"ל ר"ח והרב אלפאסי ז"ל ורש"י ז"ל ויתר הגאונים ז"ל כולם הקשו דניצוק הוי חבור ואף רבי משה ב"ר נחמן ז"ל כ"כ דכולם הושוו לאסור אותו אלא שכתב דלפי פירושו של רש"י ז"ל בקנישקניז צריך גמרא. ואנו לא נתבררה לנו צורת קנישקניז ולא יוכל לדון עליה להתיר בנצוק בעלמא. ואף הראב"ד ז"ל נתקשה במלאכת הקנישקניז היאך הוא וכדין אמר הרמב"ן ז"ל שאילו היתה עשויה כעין פירושו של רש"י ז"ל צריך ודאי גמרא אחר שרש"י ז"ל פסק בניצוק לאיסור ובגמרא אמרו בקנישקניז להתיר לכתחילה ועשו מעשה בעצמן. אלא שאין עסק הקנישקניז בניצוק שאינו בכענין

שפירשו רש"י ז"ל. ותדע לך דאלו כן כיון דכולה שמעתין דהתם בשילהי פרק השוכר בניצוק חבור או לא ועל דבר זה נשאו ונתנו שם רב הונא ורב נחמן ורב ששת ומדאמר להו רב חסדא להנהו סבותאי כי כיליתו חמרא לעו"ג קטיפו קטופי או נפיצו נפוצי משמע נמי לכאורה דאית ליה נצוק הוי חבור. אם איתא דמקנישקניז דשרו התם איכא למשמע דלא הוי חבור ע"כ הוה להו למבעי עלה התם שמעת מינה נצוק לא הוי חבור וכדאמרינן התם בהא דתני רבי חייא כגון שפחסתו צלוחיתו אבל לא פחסתו צלוחיתו מאי לא תפשוט דניצוק אינו חבור. ועוד מי איכא למימר דרבר"ה עביד עובדא דלא כאבוה רב הונא אבוה אמר נצוק חבור ורבה בריה עביד עובדא בנפשיה שתי בקנישקניז. ורב חסדא דאמר להו להנהו סבותא כי כיליתו לנכרים קטיפו קטופי או נפוצי נפוצי שמעינן מינה דלכתחילה מיהא חייש לניצוק ורבה בר רב הונא לא חייש ושתי אלא ודאי מלאכת הקנישקניז אין בה משום נצוק. ועוד אפשר לומר דאפילו תמ"ל יש בו משום נצוק אפילו הכי לא נפקא מינה מידי לענין פסק הלכה דכבר הסכימו הגאונים ז"ל דהלכה כרב הונא דאסר דרב נחמן לאו לאיפלוגי עליה דר' הונא קאמר ולא אשכחן דפליג עליה ר' נחמן כלל אלא דאמר דאפשר דלענין (נסך) [ניצוק חיבור] כטהרות ומנה לן הוא דקאמר ליה וכמו שכתב ר"ח ז"ל ואף לדברי רש"י ז"ל י"ל כן דאע"ג דפירש קנישקניז כן אפילו הכי פסק נצוק חבור מן הטעם שאמרנו ומכל מקום בין כך ובין כך קיימא לן דניצוק הוי חבור כדעת כל הגאונים ז"ל דקבלתן תורה היא וכיון שכן צדקו דברי המחבר ומי שאומר כדבריו אינו טועה ואשר לא ידע בכל אלה טועה מדרך השכל. עוד שם מגעו על ידי דבר אחר שלא בכונה וכו'. אמר הכותב מה שכתב דמוריק אורוקי שלא בכונה שלא בעוסק במלאכתו אסור בהנאה ולמדה ממאי דאמרי חד אסר ואפילו בהנאה ואוקימנא הא מעשה במוריק אורוקי דאלמא כל מאן דמוריק בכונת יין אוסר אפילו בהנאה הא טעותא הוא דעד כאן לא אוקומה בדמוריק אורוקי אלא משום מאן דשרי דלדידיה לא משכחת לה אלא בהכי משום דמוריק שלא בכונת יין מותר אפילו בשתיה אבל מאן דאסר לאו משום דמוריק בלחוד קא אסור אפילו בהנאה דמוריק אורוקי אינו אוסר בהנאה דגזרה דרבנן בלחוד היא ודי אי אסרוהו בשתיה והכא משום ספק נגיעה בידו ממש אסר מאן דאסר דדילמא מאן דידע דחמרא הוא יהיב דעתיה ונגע בו ונסך וכן פירש רש"יד ז"ל זה לשונו ואע"ג דמוריק אורוקי אפילו הכי חיישינן דלמא נגע ונסך ע"כ. והרב רמב"ן ז"ל כתב כן בפירוש בכמה מקומות דכוחו של עו"ג אפילו בכונת יין אינו אוסר אלא בשתיה וזה לשונו: כחו של עו"ג כגון מוריק אורוקי בכונת יין ובכונת מגע אסור בשתיה ומותר בהנאה ע"כ וחזר וכתב כן עוד שם במקומות רבים ובמה שכתב

דנוגע ביין על ידי דבר אחר שלא בכונת מגע שהוא אסור בשתיה ושלא כדברי המחבר ופירוש נגע בנטלא נגע ביין שבנטלא עם הכוס ואמר שזו פשטה של שמועה אינו שאם כן כי קאמרינן והא כי נגע בנטלא והו"ל מגע עו"ג שלא בכונה ואסור הכי הול"ל הוה ליה מגע עו"ג על ידי דבר אחר ואסור אלא ודאי פשטא דשמעתא טפי משמע דהו"ל מגע דעו"ג ממש והכי קאמר כיון שהוא נוטל מן הנטלא עשוי הוא ליגע ביין בידו. ורבנו תם ז"ל גם כן כתב דכל שאינו נוגע בגופו קרוי כחו וכוחו שלא בכונה מותר אפילו בשתיה ובכונה אסור בשתיה ומותר בהנאה וכ"כ גם הרמב"ן ז"ל משמו וזה כדברי המחבר.

עוד שם עוד כתב בנכרי הנושא חבית וכו'. אמר הכותב אסר המותר והתיר את האיסור אסור בחבית מלאה ונקובה ואמר שהדבר נראה שהטפטוף מתרבה מחמת נדנודו על גבי הנושא ואני רואין והדעת מעיד שאינו מתרבה מחמת נדנוד הנושא המהלך תחתיה והיא על כתיפיו. ומה שהתיר בשהולך לאיבוד זה אינו שלא אמרו אלא בהולך במקום הטינופת כטיט או במקום שמקבל זוהמא ממנו כזפת וכיוצא בו והיינו ההיא דפרק אין מעמידין דתניא נכרי רבבן ועבדן ונותן לתוכן יין וישראל עומד על גביו אינו חושש ואקשינן מאחר דנכרי נותן לתוכן יין וישראל עומד על גביו מאי הוי דלמא מנסך ליה ואמר רב זביד השתא מיהא כי קא שדי ליה לתוך הטיט כזורק מים דמי. אבל כל שהוא נופל על גב קרקע אעפ"י שהולך לאיבוד אסור שדרכן במנסכין כן שכן מזלפין יין לפני ע"א והוא ודאי טעי בהא דאמרינן התם אמר רב פפי שמע מינה האי עו"ג דשדא חמרא לבי מלחא שרי מתקיף לה רב אשי מי דמי התם קא אזיל לאיבוד הכא לא קא אזיל לאיבוד. והוא סבור דלאיבוד ממש קאמר וליתא ולדבי מלחא נמי. הא ודאי לאיבוד אזיל אשר לא יאסף. אלא לאיבוד שהוא נאבד בבזיון שהוא בטיט או בזפת וכן כתב הראב"ד ז"ל ועיקר וכן פר"ח ז"ל אוקימנא ביין שנותן למתקו כדי שיפלוט ריח העבוד של עור ויזרוק אותו יין דקא אזיל לאיבוד שנעשה כאותו שנותן מים לטיט ופירש בירושלמי אין עו"ג עשוי לנסך על גבי דבר מאוס ע"כ. אבל עו"ג דשדי מים או מים ויין לגבי תבשיל מליח שעושין בו יין מליח דישראל אסור. עכ"ל הרב ז"ל ואף הרמב"ן ז"ל הביא ירושלמי זה שם בחדושיו וחס לומר שמא ניסך אינו עשוי לנסך על גבי דבר מאוס.

עוד שם עוד כתב כל מקום שאמרו במגע עו"ג וכו'. אמר הכותב כאן שנה בחטא כבר כתב כן למעלה וכבר כתבתי עליו מגלה טעותו הגמורה בכל וראיות ברורות שהלכה כמאן דאמר שאדם אוסר דבר שאינו שלו דבר תורה ושמותר ליטול דמי ההוא חמרא מאותו עו"ג שנסך את יינו ואפילו נסכו בפירוש לע"ג לפי שאינו מוכרו אלא נוטל דמיד

נזקו ונכרי כי משלם מה שהיזיק נוטל מה שנסך וששילם את דמיו והראיתי שם בראיות ברורות שזה אמת שזה נכון.

עוד שם הא דאמרינן ישראל שהיה נושא לעו"ג מנה ואמר לו המתן לי עד שאמכור יין וחבית וכו'. אמר הכותב כבר כתבתי למעלה וגליתי טעותו בזה ושהראשונים נ"ע שאמרו עכשיו אינה בקיאין בטיב ע"ג ומשמשיה הם הם שאמרו בפירוש שעל זה יש לסמוך ליהנות ביינן וליטול ישראל ממנו חובו מן העו"ג הם אמרו כן בפירוש והוא אומר שלא אמרו אתמהא. ומה שהוסיף דכשהזכיר בגר תושב יינו ונחלקו בו אינו אלא מגעו. זו טעות גמורה שאפילו תינוקות של בית רבן לא יטעו בו והיאך אפשר לטעות בזה בשום פנים והלא אמרו יינו כשמנן ושאר כל דבריו כנכרי והיאך אפשר לומר יינן שנגע בו כשמנן וכי שמן יש בו איסור במגעו ואם אתה מפרשו כן אינך נמלט מאחד משני דברים כדי להשוות יין לשמן או שתאמר שמגעו ביין אינו אוסר אפילו בשתיה כשמן ונמצא חומרו קולו וזה אינו דליכא מאן דשרי מגעו דיין אפילו בשתיה או שתאמר דמגעו בשמן כמגעו ביין וזה אינו דבמגע שמנו של גר תושב ואפילו בנכרי לא אסרו כלל וזהו שתמהו מעיקרא שמנו כיינן סקלא דעתך ואלו דברים שכתב קראם נכונים ומתקבלין ואינן אלא נעות רוח ובטלים באמת הוא היה האומר הראשון.

השער השלישי

פסקה א

עוד שם כתב המחבר קונדיטון שאנו עושים שנראה לו וכו'. אמר הכותב הירושלמי שאמר שאסרו בפירוש לא כן אמרו בירושלמי ולא כן פירשו שם והוא שהעיד עליו לא ידעו ולא הכירו ולא מקומו איה אלא שראה אותו בחידושי הרב ז"ל ולא ידע כונת הרב ז"ל ומכל מקום המחבר לא הלכה למעשה אמרה אלא חשש למה שאמר הרב ז"ל על סמך אותו ירושלמי וזה לשון המחבר מדברי רבנו נראה שאותו שאנו עושין בדבש ותבלין משום יין נסך יש בו לפי שאין בו שליש פלפלין ולא אחד מעשרה ולולי שאמר רבנו הייתי אומר שמותר לפי שגם הוא נשתנה ריחו וטעמו ושמו שאין קורין אותו יין סתם והמחמיר תבוא עליו ברכה עד כאן לשון המחבר ועוד אני מוסיף להראות היתר אפילו בשלנו דלא עדיף מיין מבושל שאמרו שאין בו משום יין נסך מפני שנשתנה שמו וטעמו קצת כ"ש זה שלנו שנשתנה טעמו ושמו לגמרי ונ"ל שעל זה סמכו בגמרין שלא להתיר בפירוש ינומלין שהוא הקונדיטון לפי שסמכו על התירו של יין מבושל ועל התירו של חומץ ותדע לך עוד דלפי גמרין לא אמרו ינומלין בשיש בו דוקא שליש פלפלין אלא שיש בו דבש ופלפלין דמשמע דבש ופלפלין המכשירין אותו לשתיה שאם

איתא כשאמרו איזהו ינומלין ואמרו יין ודבש ופלפלין הול"ל תלתא דבש וחלתא חמרא ותלתא פלפלין כדאמור בירושלמי וכדאמור בגמרין באלונתית אלא משמע מדלא פירוש דלא אקפיד אשיעורא אלא כל שנשתנה שמו עד דקרו ליה ינומלין הוי ינומלין לדיניו. ועוד דע"כ לא פרישו בירושלמי ההוא שיעורא אלא לענין גלוי אבל לענין י"נ לא פירשו ושמא מפני שנחש שותה ממנו עד שיהא חד טובא החמירו בו לענין גילוי וכענין שאמרו בחמרא דאיקרים דגרסינן בפרק אין מעמידין אמר רבא האי חמרא דאיקרים עד תלתא יומי יש בו משום גילוי ויש בו משום יין נסך מכאן ואילך אין בו משום גלוי ואין בו משום יין נסך נהרדעי אמרי אפילו מכאן ואילך אין בו משום יין נסך אבל יש בו משום גילוי מאי טעמא מקרי ושתי. וזה נראה לי נכון להלכה אבל לא למעשה לחוש לדברי רבינו ז"ל. והריני כותב לשון הירושלמי אות באות כדי שידע ויבין שאמר בפיו מה שלא ראה בעיניו גרסינן התם בפרק אין מעמידין רבי יצחק בר נחמן בשם ריב"ל היה אומר מתוק מר חד אין בהם משום גלוי רבי סימון בשם ריב"ל המר והחד והמתוק אין בהם משום גילוי ולא משום יין נסך רבי סימון מפרש החד קונדיטון המר פניסתיכון המתוק מהו חמרא מבושלא רבי יהושע בן זרוד הוה ליה יין מבושל שנתייחד ברשות נכרי שאל לרבי ינאי בר ישמעאל אמר ליה כן אמר ר"ל מתוק אין בו משום גילוי ולא משום יין נסך בר יודנא הוה ליה קונדיטון מגלי שאל מרבנן ואסרין ולא כן אמר רב יצחק בשם ריב"ל המר והחד והמתוק אין בהם משום גילוי ורבנין דקיסרין בשם רבי יהושע בר טיטוס כההוא דשחק חד לתלתא ע"כ בירושלמי הא שלא אמרוה להיא דשחוק חד לתלתא אלא גבי גילוי ולא הזכירו שיעור זה גבי ניסוך אלא שהרב ז"ל אחר שכתב הירושלמי בלשונו כתב אף לענין יין נסך אין להתיר אא"כ הוא כן שיש בו פלפלין חד לתלתא ע"כ וסבור הוא שזה מעיקר לשון הירושלמי ואינו כן אלא שהרב ז"ל למדה בהיקיש ולומר דכיון ששנו אותן דאשכחן דאמרו רבנן דקסרי בשם רבי יודאי בר טיטס מדברי ר"ח זצ"ל שכתב שם בפירושי אותו ירושלמי דרבי סימון מפרש חד קונדיטון דאית ביה דבש ופלפלין ולא כתב ההיא דברי יודנא ואלו היה דעת הרב ז"ל דאף לענין י"נ כן בבירור היה מביא אותו כדי שלא נטעה מתוך דבריו דלענין יין נסך בדבש ופלפלין הנטעמין בו דהיינו חד שחדוד הפלפלין נרגש בו מותר אלא משתיקתו של רב ז"ל יש בודאי ללמוד שאפילו בפלפלין הנרגשין בו עד שמחדדין את פה שותהו סגי.

עוד שם עוד כתב ויש אומרים שלא אמרו ג' חלקים מים ואחד יין הרי זה יין ולא וכו'. אמר הכותב המחבר כבר כתב מתוך ההלכה שבפרק המוכר פירות דכל שיש בו יותר מעל חד תלתא מיא לאו חמרא הוא אלא שכתב משם אחרים דלענין יין נסך דוקא

במתמד אמרינן הא במה שהיה מתחלתו יין כל שיש בו טעם יין ומראה יין יין מיקרי ויין גמור הוא ולאו קיוהא דההיא דהמתמד בדעייל תלתא ואפיק תלתא ופלגא אמרינן מי סברת חמרא הוא קיוהא בעלמא הוא דכל דעייל תלתא ולא נפיק ארבעה בידוע שאינו יין אלא עצירת תירוש ולאו חמרא הוא והאי טעמא דאית ביה קיוהא בעלמא הוא אבל בשיש בו יין גמור שהיה מתחלתו יין לא מיקרי קיוהא וכי היכי דמחלק רבי יהודא בין מתמד בפורצני ובין מתמד בדריקא בפרק אלו עוברין. ולענין יין נסך. מיהא כל שהיה מתחלתו יין יין מיקרי ויש בו משום יין נסך וכן בדין שלא נטיל לישראל ולנכרי בספל וישתו שניהם כאחד כל שיש בו מעט מים יותר משלשה חלקים. ומה שאמר שכן מוכיח בפרק המצניע לא ידעתי בפרק המצניע דבר כנגד זה ואולי המוציא בהמצניע נתחלף לו ומדתנן בפרק המוציא. המוציא יין כדי מזיגת הכוס ותני עלה כדי מזיגת כוס יפה ואמרינן מאי כוס יפה כוס של ברכה ואמר רבה בר אבוה כוס של ברכה צריך רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית ומה זו ראיה דאפילו תאמר שאינו ראוי לכוס של ברכה ואפילו אין מברכין עליו בפה"ג כיון דיש בו מראה יין וטעם יין גמור והנכרים מנסכין אפילו מזוג וכדאמרינן יין מזוג יש בו משום גילוי ומשום יין נסך אינו בדין שנקל עליו לשתות עם הנכרי בכוס אחד אע"פ שיש מעט מים בו יותר מכדי מזיגה. ודבר נאה וראוי ומתקבל בעיני כל חכם לב אמרו. והתמה ממנו שאני רואה אותו מתהלל ברב הרמב"ן ז"ל ואומר מורי רבנו משה ז"ל אומר כן ומן הדומה שאינו יודע ולא מכיר דברי הרב כלל ולא עמד עליהם שהרב ז"ל כן כתב וכן הסכים וזה לשונו שכתב בפרק אין מעמידין גבי יין מזוג אחר שהביא הסברא הראשונה דכל שאין בו רובע יין אין בו משום יין נסך ואפשר דהיכא דאית ביה טעם ומראה יין ביין עצמו לעולם יש בו משום י"נ אבל בשמרים לא דההוא טעמא קיוהא בעלמא הוא וכדמפורש התם משא"כ ביין עצמו דאעפ"י שיש בו יותר מעל חד תלתא מייא כיון שיש בו טעם ומראה ודאי יין הוא וכדאמרינן בפ"ק דמכות בשלשת לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה יין דהוי יין דחמרא מזיגא אקרי ולעולם יש בו משום יין נסך ואין לפרוץ ולהקל בדבר זה אלא בשמרים וה"ה נמי לפורצני דרמא בהו תלתא ואתו תלתא ופלגא אין בו משום יין נסך ממאי דגרסינן בר"פ אלו עוברין ע"כ לשון הרב ז"ל.

השער הרביעי

פסקה א

עוד שם כתב המחבר דאפילו לרבי אליעזר בעי במפקיד יינו וכו'. אמר הכותב כמה הרבה בקושיות ודברים שאפילו התינוקות יתקלסו בהן וכמעט שאני מתחרט בטרחי

שאכתוב סתירת כל מה שאמר לפי שאין בהם כדי תפיסת יד אבל כדי שלא יהיה חכם בעיניו אכתוב מה שאכתוב הנה כתב זה מבואר שאינו דאטו מי לא טריחא מילתא דמפתח וחותם כשתי חותמות אדרבה איכא טירחא טפי דבעי בית חלוק לעצמו ע"כ וכל השומע יצחק לו דאטו אנן מזקיקין לו ליחד לו מקום על כל פנים אינו אלא שאנו מקשים על כל מה שאין אנו מפקידין כך בבית הנכרי ואפילו מקום מיוחד וחשש המקשה שזה מחשש שיתומא או זיוף ולפיכך הקשו כיון דאיכא מגופה ולא חיישינן לשיתומא ועוד מונח במקום מיוחד ומפתח ביד ישראל ולא חיישינן לזייופא כלומר לזייף המפתח והמגיפה להסיר אותה ולהחליפה וכדשרי ר' אליעזר ולא חייש בכי הא לזיופא אמאי לא מותבינן ואהדר ליה משום שיבי דליכא אלא מפתח לבד דאפילו איכא שני מפתחות חוששין כ"ש דאין כאן אלא מפתח וחותם לבד דנקל יותר דכיון דאיכא שיבא דהיינו נקב במיניקות אע"ג דאיכא מפתח לאו כלום הוא ודקאמר נמי היכי אמרינן דלא מהדרי אזיופא כיון דבעי מפתח וחותם הא לאו מלתא היא דאנן ודאי לכולי עלמא אזיופא חיישינן דהא תנן חביות פתוחות אסורות וסתומות כדי שיפתח ויגוב ותגוב וכ"ת דלית הלכתא כההיא מתניתין לרבי אליעזר ולא חייש לזיופא ולעולם סתומות מותרות אם כן כי אמרינן בפרק השוכר השתא דקיימא לן כרשב"ג דאמר לשיתומא לא חיישינן וקיימא לן כר"א דלזיופא לא חיישינן אמאי לא מותבינן חמרא ביה נכרים הא בדר' אלעזר הוה סגי להו דהא דרשב"ג לא מעלה ולא מוריד למאי דקיימא לן כר' אליעזר דלא חיישי לשום זיופא ולא לשיתומא ולא להסרת מגופה אע"כ דרבי אליעזר לא מפקא מכל זיופא אלא דלזיופא רבה דיטרח ויזייף עד שיהיו בו שני חותמות כרבנן קאמר דלא חיישינן וזה ביאור וכל שכן מה שהקשה שאם כן הוי להו שלשה דינין חלוקים חב"י בעינן שני חותמות ויין מפתח וחותם וחמפ"ג חותם אחד וקרא לזה חוכא והוא מצחק בעצמו דאטו יין לאו היינו חב"י וחלק יין לעצמו וחב"י לעצמו היש דברי צחוק יותר מזה ועוד איזו חוכא מצא כאן דחבי"ת שאמר רב אפילו אמר צריך חותם בתוך חותם או יאמר צריך שני חותמות ולא היה במשמע ב' חותמות ממש ולר' אליעזר מפתח וחותם כשני חותמות ולאפוקי חמפ"ג דרבנן דסגי להו בחותם אחד. ועוד דרב לא הזכיר בחבי"ת שני חותמות אלא חבי"ת בחותם אחד אסור חמפ"ג בחותם אחד מותר והלא יראה הרואה שדברים אלו דברי התול וההיא דרבי חנינא דהתיר לבית רבי יין הבא בקרונות וכי לא כבר הביאה המחבר שם בחבורו והעמידה בשהיה לו מקום המיוחד בקרון ומפתח בידו וכן יש בקרונות ובספינות חדרים ומקומות מיוחדים וכבר כתוב כן בחבור בארוכה ובראיות ברורות מההיא דרב דאמר חב"י בחותם אחד אסור ואע"ג

דפסק הוא כר' אליעזר ועוד ממתניתין דקתני אלו אסורין בהנאה היין והחומץ שהיה מתחלתו יין ואקשינן פשיטא משום דהחמיץ פקע איסורא מיניה ופרקינן רב אשי הא אתא לאשמועינן חומץ שלנו ביד נכרי אינו צריך חותם בתוך חותם אי משום אינסוכי לא מנסכי ליה אי משום חילופי כיון דאיכא חותם אחד לא טרח ומזייף אלמא הוא דסגי ליה בחותם אחד משום דלא מנסכי ליה הא יין לא סגי בחותם אחד וכיון דאמרה רב אשי סתם שמע מינה מתניתין כולי עלמא היא דאי לא לימא ומתניתין מני רבנן היא וכבר כתבה המחבר בחיבור בארוכה וכל הגאונים ז"ל כולם השוו בדבר זה רב יהודאי והרב בעל הלכות והרב אלפסי והרמב"ם ז"ל ומעתה יראה על דברי מי מן החכמים הלעיג וקראן חוכא מבלי הדעת. ומה שהעמיד שמעתא דחותם בתוך חותם וכן חבית דרב במטהר יינו של נכרי לעולם בורר פסולת ומניח את הסולת והרבה פירושים נאמרו בהם והגרוע שבכולם הוא אותו שהעמידוה במטהר יינו והוא הניח ידו עליו. והרמב"ן פגם אותו פירוש לגמרי זה לשונו: ואחרים העמידוהו במטהר יינו של עו"ג ודאיכא חותם בתוך חותם כשומר שאינו בא לקיצין דמי וזה אינו כלום דחבית לאו במטהר אלא בכל ענין הוא אוסר ודכותייהו יין ע"כ לשון הרב ז"ל וטענה מוכרחת אמר דודאי בשר וחלב ותכלת לאו במטהר הן ודכותייהו ודאי הכא יין לאו במטהר וכן כל הפירושין שנאמרו באותה של חביות כדי לראותה ומפקיד אצל נכרי אין אדם יוכל להעמידה וכמו שנתבאר שם בחבור ועוד שכבר רובן של גדולי ישראל הסכימו דבמטהר יינו של נכרי לעולם אסור עד שישב ומשמר או שומר שאינו בא לקיצין.

עוד שם עוד כתב בענין חותם וכו'. אמר הכותב המחבר חותמו ניכר וסתמו שאין בדבריו רק מה שהסכימו עליו גדולי הראשונים ז"ל והתופס הזה מורגל בתפיסותיו לומר מה שלא ראה וזה לשון המחבר גבי ההיא ברייתא דפרק אין מעמידין דקתני השולח חבית של יין ביד כותי וציר ומוריס ביד נכרי אם מכיר חותמו וסתמו מותר ואם לאו אסור רבנו יצחק הזקן פירש דברייתא דקתני אם מכיר חותמו וסתמו מותר לאו למימרא דצריך לחזר אחריו ולדקדק אם מכירו אם לא אלא הכי קאמר אם כשחוזר על חותמו מכירו כשר ואם לאו אסור דמוכחא מלתא ודאי שנשתנה ונזדייף אחר שאינו מכירו אבל לא הלך ולא ראה כלל שהישראל השני מצאו חתם מותר והכי ודאי מסתברא דהא אמרינן דלא טרח ומזייף והילכך כל שלא ראינוהו שנשתנה חזקה לא טרח ומזייף ע"כ לשון המחבר. אם כן כבר הסכים המחבר שאינו צריך לחזור ולדקדק אם יכירנו בטביעות העין. ובאמת כי כתב שם המחבר דעות אחרות לגדולי המפרשים שכך כתב בשם הראב"ד ז"ל דכל שני קשרים משונים הוי חותם בתוך חותם ודוקא כשהכיר את קשריו שלא נשתנו ודוקא

במפקיד את יינו אצל עו"ג וחוזר ורואה את קשריו אבל שולח את יינו אצל חבירו על ידי עו"ג אין סימני הקשרים מועילים אלא סימן כתיבה בלבד ע"ג הטיט בפי החבית כדי שיהא ניכר שלא נשתנה ביד עו"ג וגם סימן זה אינו יוצא מתחת ידי עו"ג וכדתניא בברייתא השולח יין ביד עו"ג אם מכיר חותמו וסותמו מותר ואם לאו אסור ע"כ ופירש שם המחבר דברי הרב שמתיר בקשרים דוקא במפקיד יינו אצל עו"ג אבל לא בשולח על ידו אצל חבירו לפי כי מי שעשה הקשר בקי בו בטביעות העין שאל"כ אפילו ישלחם לחבירו ויודיעם שקשרו בקשרים כן וכן לא סגי ליה ואין הכונה לטביעות העין ממש כעין טביעת העין דעלמא שסומכין עליו בבשר ותכלת להתירן ע"י אותו טביעות עין ממש אלא טביעת העין בזה אין נראה בו לפי טביעות עינו שינוי וזה הטביעות אינו ניתר אלא למי שעשאו ולא למי שלא עשאו אעפ"י שהודיע לו מין הסימן שנעשה ע"ג וזה אמת וזה נכון.

עוד שם בשער השני כתב במוכר יין לעו"ג דאמר להו רב להנהו סבותאי כי כייליתו חמרא וכו'. אמר הכותב מה ידע ולא ידע המחבר והמחבר כבר דקדק הרבה בההיא שמעתא דבכורות דמה ישראל בחדא אף עו"ג בחדא וכההיא דאמימר ואף הוא כתב דעת הרמב"ן ז"ל וכתב דאף הוא נכון כמו שכתב בארוכה שם בחבורם אבל בודאי מה שהקשה הוא על המחבר טעה הרבה בדין אחר שהודה לו במה שאמר בשהקדים לו דינר דלדעת להוציאם נתנה לו והוא שהפריש דין זו לאותה של כור בשלשים שזו בשיש לו במה יקנה ראשון ראשון רצונו לומר שיקנה לו כליו אבל כאן אין הכלי קונה לו לעו"ג שבוש גמור הוא וכל מי שאומר כן אינו יודע בדינר כלום ותדע דהכא אין אנו באין לדון על היין אלא על המעות שביד ישראל המוכר ולומר שאינו דמי יין נסך כל שהקדמן לו קודם שנעשה יין נסך דבשעה שנתנן לו לאו דמי יין נסך הוו ובשעה שנעשה יין נסך לא קבל ישראל המוכר כלום דמאי דהוה הוה ואפילו נתנן לו העו"ג על מנת שיתן לו היין דכל שהקדימו לו לקנותו מעכשיו הוו להו לדין היתירן כמתנה וכאומר לחבירו הא לך מנה על מנת שתתן לי קרקע פלוני דמנה לא דמי הקרקע נינהו אלא המנה במתנה והקרקע תנאי ותדע לך מדאמרינן בר"פ השוכר את הפועל דבי ר' ינאי יזפו פירי מעניי בשביעית ופרעי להו בשמינית אתו אמרו ליה לר' יוחנן אמר להו יאות עבדי וכנגדן באתנן מותר דתניא נתן לה ולא בא עליה בא עליה ולא נתן לה מותר ופרישו דהכי קאמר נתן לה ואחר כך בא עליה אתננה מותר לכי בא עליה ליחות עליה איסור אתנן ואוקמה רבי אליעזר בשקדמה והקריבתו ואקשינן תו היכי דמי אי דאקנייה ניהלא מעיקרא מתנה הוא דיהיב לה כלומר ולא אתנן מקרי ואפילו לא קדמו והקריבתו ואוקימנא דבאמר לה

הוי גבך עד שעת ביאה ואי מצטרך לך קני מעכשיו. אלמא שמעינן מינה דכל דאמר לה מעכשיו כיון דמקמי ביאה אקנייה ניהליה לאו שכר ביאה הוא. אלא דאפשר דמשום מאיסותא דביאה אסור כשלא הקריבתו וכן נראה מדברי הראב"ד ז"ל אבל מדברי רש"י ז"ל נראה שהוא מותר לגמרי אלא בדאמר לה להוי גביך עד שעת ביאה ואי מצטרך לך קני מעכשיו שכן פריש הוא ז"ל אי דאקנייה קודם ביאה פשיטא דמותר ואע"ג דעל מנת ביאה יהביה ליה ניהלה כיון דמקמי ביאה אקנייה ניהלה לאו שכר ביאה הוא ואי מיצטריך לך קני מעכשיו. הילכך איצטריך מתניתין לאשמועינן דאע"ג דאמר לה לא ניקני לך עד שעת ביאה כיון דהדר אמר לה אי איצטריך ליך קני מעכשיו הויא לה מתנת חנם כי שקלתיה ואקרבתיה ע"כ דאלמא בדאמר לה להוי גביך היא דאמרינן דקדמה וקריבתו הא אמר לה קני מעכשיו יכולה להקריבו לו אפילו לאחר ביאה ואין כאן משום מאיסותא דביאה דכמתנה מהשתא חשבינן ליה. מכל מקום שמעינן דכל שהקדים ונתן לה אע"ג דנתינות טלה על מנת שתבעל לו נתנו לה כיון דמעכשיו נתנו לה להוציאו לה כל זמן שתרצה ולא להיות אצלה עד שעת ביאה לא חשיב למפרע ודין זה פשוט לכל מי שיודע בדינין כלום. והראב"ד ז"ל כתב כן שם מפורש זה לשונו אי דאמר לה קני מעכשיו אע"ג דאמר לה על מנת שתבעלי לי ויבעלה לו לבסוף פשיטא שאין זה שכר ביאה אלא מתנה הוא והביאה הוא תנאי המתנה כאדם שאומר לחבירו הא לך מנה על מנת שתתן לי קרקע פלוני שאין המנה דמי הקרקע אלא המנה מתנה והקרקע תנאי המתנה הכי נמי הטלה מתנה הוא ומשום דמאיסותא דביאה נמי לית ביה דהא ליתיה בשעת ביאה ע"כ לשון הרב ז"ל ויותר כתב הרמב"ן ז"ל בשם מקצת רבותינו הצרפתים ז"ל שדקדקו מההיא דאתנן שאם היה יין או ע"א ביד ישראל ועבר ומכרן לעו"ג בהקפה הדמים מותרין דעו"ג משעת משיכה קני להו וההיא שעתא אע"ג דמשתעבד כיון דלא מייחד שעבודיה לא מיתסר וכי פרע ליה בתר הכי לא מיתפסי דמים ולא מבעיא אי ליתיה ליין נסך בעולם דהיינו פירי דרבי ינאי אלא אפילו איתיה ברשות נכרי מותר כדאמרינן באתנן בטלה זה מיחסרא משיכה ע"כ ואעפ"י שיש בזה מקום עיון מפני כי שבשעה שמכר ישראל זה כבר היה באיסור ויין נסך מכר אבל כאן הדין פשוט לכל שבשעה שלקח ישראל מעות לא היה כאן איסור כלל שהמעות והיין שניהם היתר הן ולפיכך מותר ואפילו לכתחילה.

עוד שם בענין חומץ הדברים ברורים וכו'. אמר הכותב שמועותיו כחומץ לשינים וכי מפני שוטים שמייחדין אותו לחומץ נתיר יין נסך א"כ הכל לפי מה שהוא אדם ונמצא את שאסור לזה מותר לזה וחס ושלום אין ראוי לעשות בזה מעשה ומה שאמר שכן ראוי

לעשות מעשה חסרון דעת הוא כראוי לעשות למה וכן היה לו לומר ואפשר לסמוך על זה וגם זה איננו ואולי להחמיר אמרה.
עוד שם בענין קונדיטון וכו'. אמר הכותב תמיה אני איך מעיד בפיו מה שלא ראה בעיניו ומעיד וחוזר ומעיד ואני כתבתי למעלה שלא נאמר כן בירושלמי מעולם ולענין גלוי אמרו שהחד אין בו משום גילוי אמרוה. ועוד העיד עדות אחרת ואמר שאסרו עד שיהא שלישו דבש ופלפלין ואילו אותו הירושלמי שאמרו לענין גלוי דשחיק חד לתלתא לא אמר כלום אלא ששחקו בו תבלין שלישו והוא אומר שליש מן דבש ופלפלין ונמצא דברו מוציא מכלל זה ומכלל זה וכבר כתבתיה בארוכה למעלה.
עוד שם הא דאמרינן גר תושב וכו'. אמר הכותב קבלתו כמה זרה וסברתו כמה נכריה. הנה שפירש מייחדין אצלו יין כמו מפקידין אצלו יין ברשותינו וקבל עליו נטירותא ומפקידין ברשותו וזה שבוש דאם זה וזה בפקדון למה קראו לזה יחוד ולזה פקדון לא הוה ליה למיתני אלא מפקידין ברשותינו ואין מפקידין ברשותו או לימא כאן וכאן מייחדין ויחלק בין רשותינו לרשותו. ועוד דאי מפקידין ברשותינו וטעמא דאין חוששין אפילו בעיר שרובה נכרים משום דלהכי קביל נטירותא וסומכין על זה שנאמן הוא אצלנו בקבלתו אם כן אף ברשותו נפקד ולא נחוש לנגיעה דעו"ג שהרי קבל עליו שמירתו ואין זה אלא בלבול ושלא ככל ישראל. אבל פירוש מיחדין לומר שמניחין אותו בבית או בחנות שיש בו יין ובלא שומר ובלא חותם דכל שאין חשודין לנסך אין חשודין ליגע בו ולחלופי לא חיישינן דלא חששו בשום מקום לחלופי אלא במפקיד כמו ששנינו לא יתן אדם לחמותו אי נמי במי שעושה מלאכתו עמו כטוחנת אצל עם הארץ ומוליך פירותיו אצל הטחון אבל מניח פירותיו בביתו אעפ"י שמניח שם עבד ושפחה לא חיישינן לאיחלופי דברשותינו מנין לו לעו"ג שיחליף שלו בשלנו ותניא ישראל שהניח בשר על גבי גחלים ובא נכרי והפך עד שיבוא מבית הכנסת או מבית המדרש אינו חושש וכן אשה ששפתה קדרה על גבי כירה ובאה נכרית ומגיסה בה עד שתבוא מן השוק או מבית המרחץ ואינה חוששת ואין מפקידין אצלו ברשותו דבביתו נכנסים אצלו עו"ג ואינו מפקיד אם יגעו בו אחרים וכן פירש רש"י ז"ל ועיקר. עוד טועה טעות אחרת גמורה ולא די לו שטעה בו פעם אחת ואינו נזכר וחוזר וכותב והוא שכתב דיינו של גר תושב אסור בהנאה דכל שאסור בבתו אסור בהנאת יינו ואנן תנן יינו כשמנו וטעמא דאסור יין של עו"ג בהנאה אינו משום בנותיהן אלא משום ניסוך ובשתיה משום בנותיהן כפתן ושלקות שלהן דמשום חתנות ואינן אסורין בהנאה. וכל שאינן עובד ע"ג ואינו מנסך אין מפקידין אצלו יין אבל מיחדין אצלו יין דאף כיון שאינן מנסכין אין חוששין שמא יגנבו

דאין חוששין לגנבים ואין החשש לעולם ביין אלא משום ניסוך וכל שאינו מנסך אין חוששין למגעו דאין ביין אלא או משום בנותיהן או משום ניסוך ובשלהם איכא משום בנותיהן אעפ"י שאין מנסכין אבל בשלנו המיוחד אצלם ליכא משום בנותיהן ומשום ניסוך נמי ליכא דהא אין מנסכין ומשום שמא יגע כדי לגנוב ולאסור אותו בכך לא נחמיר בשלנו. ולפיכך הסכימו הגאונים ז"ל דיינן של ישמעאלים אינו אסור בהנאה וכן כתב הרמב"ן ז"ל משמן של גאונים ז"ל.

עוד שם שנינו בפרק רבי ישמעאל אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצרו של עו"ג ומלאו יין. אמר הכותב בכאן אמר שסדר דברים בשיש לו לנכרי שייכות ביין ולא בבית או בבית ולא ביין ואיני רואה דבריו אלא בלבולי דברים ומדבר בלא ראיה ובלא טעם כאומר דברים להנערים דברים מדעתו אמורים ואם כתבם קצרים וקראם מסודרים איני רואה בהם רק צלמות ולא סדרים כי יש בהם מן השגיאות הרבה. ואילו באתי לכתוב כל דבריו יארך הענין אלא אני כותב מקצת מש"כ והוא שכתב בכלל דבריו ואין לו שייכות ביין וישראל ועו"ג דרין שם באותו חצר הרי הוא בחזקת משתמר ומותר בישראל יוצא ונכנס והוא שהיה הפקק עליו ולא בחביות פתוחות ממש כיון שהעו"ג עומד שם ברשות ע"כ וזה טעות הוא דיוצא ונכנס כיושב ומשמר דמי דאפילו במטהר יינו של עו"ג אפילו בשומר שאינו בא לקיצין סגי ועוד שהרי שנינו המניח עו"ג בחנותו אע"פ שיוצא ונכנס מותר והתם אפילו בחביות פתוחות מיירי. ואפילו לכתחילה נמי מותר וכמו ששנינו אין השומר צריך להיות יושב ומשמר אלא אעפ"י שיוצא ונכנס מותר. וגרסינן ברפ"ק דחולין כשהעמידו משנת הכל שוחטין אפילו בעו"ג וישראל עומד על גביו דיוצא ונכנס ויוצא ונכנס לכתחילה לא והא תנן המניח עו"ג בחנותו אעפ"י שיצא ונכנס מותר וכולם כדאיתא התם עד אלא אמר רבא הכי קתני הכל שוחטין ואפילו כותי במה דברים אמורים בישראל יוצא ונכנס אבל בא ומצאו ששחט חותך כזית ונותן לו. אלמא ביוצא ונכנס מותר ואפילו לכתחילה ואפילו מה שבידו ובדרסה מועטת או חלדה מועטת מיפסלא ואפילו הכי מותר כל שכן כאן דאין בידו דמותר ואפילו פתוח לגמרי ואין עליו פקק דלא גרעא חבית פתוחה בלא פקק משוחט שתופס בידו ויכול לקלקל ברגע קטון וזה פשוט וכלה מתניתין בפתוחות לגמרי נינהו וכן דעת הראב"ד ז"ל אלא שחבית שעל כתפיו אסר מפני שמתעסק בה כמעביר חבית ממקום למקום. וגם הרמב"ן ז"ל התיר בפתוחות לגמרי אלא שבמעביר כדי יין אמר שנראה לו שצריך פקק. והוא שנה את הסדר במניח נכרי בחנותו וכל מקום שאמרו יוצא ונכנס אסר בלא תקן ובשומר ובבולשת ומעביר התיר ואפילו בא אחריו דרך עקלתון ואלו דברים הפוכים

והמחבר כתב כל דבריו אלו ופרטיהן מיוסדים על אדני הראיות בחבור ולא בטח על דבר שפתים. עוד כתב שם דחותם אחד לרבי אליעזר מותר ומפתח כחותם ושני מפתחות כשני חותמות ושלא כדברי המחבר. באמת שכל זה שלא כדברי המחבר ושלא כדברי הגאונים ז"ל פה אחד אלא קולו של רבי אליעזר אינו אלא שעושה מפתח אחד כחותם להתיר בחותם אחד עמו מפתח אחד דלרבנן אין המפתח עושה כלום שקרוב הדבר לפתחו ולא יודע בפתחו ובסגרו. עוד כתב ולפי מה שכתב המחבר בכמה מקומות נראה בבירור שהוא סבור שאין המגופה סימן כלל אינו נכון ע"כ העיד על המחבר מה שאינו ולא מצא לו זה בשום מקום וחס ליה דלימא הכי והיכי לימא הכי והאמרינן מפרק אין מעמידין היכי דמי חותם אמר רבא אגנא אפומא דחביתא שריקא וחתימא הוי חותם בתוך חותם שריקא ולא חתימא לא הוי חותם בתוך חותם אלמא אפילו שריקא ולא חתימא הוי חותם אחד ושריקא היינו כמגופה. אלא המחבר דעתו כדעת כל הגאונים ז"ל דמגופת החבית לבד אינו מצלת אפילו לרבי אליעזר עד דאיכא מפתח אחד עמה כדאמרינן כיון דקיימא לן כר' אליעזר דלא חייש לזיופא כלומר כל היכא דאיכא חותם אחד לא חיישינן אפילו לזייפא דמפתח אמאי לא מותבינן חמרא בי נכרים וסתם מניח ביה נכרים בסימן קאמר ולא בפתוח דכולי עלמא ידעין בהא אלא על שאין אנו סומכין ואפילו על מפתח וחותם קא קשיא ליה וקא סבר דמשום דבעינן שני חותמות כרבנן הוא דלא מותבינן ואהדר דמשום שיבות הוי טעמא ואפילו איכא חותמות טובא. ונ"ל כראיה גמורה מדאמר רבה הלכה כרשב"ג הואיל ותנן סתמא כוותיה דתנן היה אוכל עמו על השולחן והניח לפניו לגין על שולחן ולגין על הדולפקי והניחו ויצא מה שעל השולחן אסור ומה שעל הדולפקי מותר ואם אמר לו הוי מוזג והחביות פתוחות אסורות וסתומות כדי שיפתח ויגוף ותגוב ואמרינן פשיטא מהו דתימא כולה רשב"ג קתני לה קמשמע לן. אלמא הא מתניתין הלכתא היא דכל ששהא מיהא כדי פתיחה וסתימא וניגוב אסורות דאי לא למה פסק רבה כרשב"ג ומייתי ליה ממתניתין דההיא מתניתין ליתא מדר' אליעזר וכרשב"ג נמי ליתה דאפילו שהה כדי שיפתח ויגוף ויגוב מותרות דכל היכא דאיכא חותם אחד לא חיישינן ואפילו תמצא לומר דאפילו לר' אליעזר דלא חייש לזיופא אי לאו מתניתין הוה אמינא דלשיתומא מיהא לחוש ונפקא מינה היכא דאפשר לנקוב בלא הסרת המגופה אם כן כבר אנו אומרים דחייש ר' אליעזר לזיוף שיתומא מיהא וכדאמרת דרבי אליעזר לא חייש לזיופא כלל ועוד דמכל מקום לכשתמצא לומר דאי לאו מתניתין הוא אמינא דלשיתומא חיישינן השתא נמי מאן אמר לן דלא חיישינן לשיתומא דלמא ודאי חיישינן וכרבנן דרשב"ג דרבים נינהו ומתניתין ליתא דהא על

כרחין מתניתין ליתא מדר' אליעזר ועוד אי מתניתין ליתא מאי קאמר פשיטא אלא ודאי מתניתין הלכתא היא וכן פסק הרב בעל הלכות והרמב"ם ז"ל בחבוריהם דאלמא דאע"ג דקיימא לן כר"א איתא נמי למתניתין וסתומות אסורות אם שהה כדי שיפתח ויסתום ותגוב ואם כן אפילו לרבי אפילו במגופות צריך שיהא מפתח בידו. עוד יש דברים במה שכתב באותו סדור שאמר בלא ראיה ודברים הברורים המסודרים בחבור מפי הלכות נכוחות מרובות הם יוכיחו על עצמם.

עוד שם הא דתנן היה אוכל עמו על השולחן והניח לגין וכו'. אמר הכותב אין לו סדר למעלה כתב דכל שהוא פתוח בלא פקק אסור ואפילו ביוצא ונכנס וכאן מתיר שעל הדולבקי אפילו בתוך פשוט ידים ובודאי שעל הדולבקי בלא פקק הוא דומיא דעל השולחן ועוד מיגרע גרע הירושלמי מאחד מן המפרשים והירושלמי אין חולק על הגמרא אלא מפרש ואין להקל בזה.

עוד שם כתב הא אמרינן ההיא מסוביתא וכו'. אמר הכותב הא ליתה דלא דמי ליינו של ישראל שנתנו בבית ששכר בחצירו של נכרי ועו"ג דר בה דהתם כיון שהעו"ג דר בחצרו ישראל דר בחצר אחרת כיון שהעו"ג יש לו שייכות בחצר ואינו נתפס כגנב אסור אבל כאן שלא מסר לו אלא שמירת מפתח אין לו שייכות לא בבית ולא ביין ולפיכך מותר. וכן אמרו רבותינו הצרפתיים ז"ל שמכאן התיר רבנו יעקב ז"ל לישראל שהניחו יינם והלכו לעיר אחרת ביום טוב ונתנו המפתח לשפחה אלמא אפילו במודיע שהוא מפליג מותר בשלא מסר לו אלא שמירת מפתח דהא נתפס הוא כגנב על הכניסה שמא יראו אחרים ויאמרו להם לבעלים. ולא מצינו מודיע שהוא מפליג אלא במפקיד ושיש לו עסק ביין או במי שהוא נותן אצלו.

עוד שם הא דאמרינן ההוא ישראל ועו"ג דהוו שתו חמרא שמע ישראל קול צלויי וכו'. אמר הכותב אם יש טעם בריר חלמות. וכי מפני ששמע קל צלויי וקל שיפורא יוצא בבהלה ולא זכר את יינו ומי לא עסקינן שהיה מתעסק ביינו והא חמרא שתו ובעודו בכפו ובלעו שכחו אתמהא ועוד מי לא עסקינן ששהה מעט לאחר ששמע קול צלויי וקל שיפורא אלא שקם בבהלה ונחפז ללכת האם דברים אלה דברים של טעם אלא עצמו שאין בו מוח ועוד מי שהודיע שהיא מפליג ללכת לרחוץ או להקביל פני אביו או פני רבי מי אמרינן כיון דנפק בבהילו חמרא שרי. והטוב שראיתי בדבריו הוא מה שאמר שאינו מבין דברי המחבר ומה שאמר שניכר היה לעו"ג דלצלויי בי כנישתא אזיל ודכותיה אי אפשר ליה הכא לא אמר ולא כלום שאין העיקר אלא לצלויי וכן לשבות בעיר ושלא לעשות בעיר מלאכה אלא לנוח ודברים אלו שהן העיקר יכול לעשות כאן

ומשום שביתה בעיר או צלויי בי כנישתא לא מפסיד חמריה ואעפ"י שמתחילה עלה בלבו לעשות כן מימר אמר עו"ג הוא עשוי לימלך ולחזור לשבות כאן ולצלויי כאן כי היכי דלא לפסיד לחמריה.

עוד שם בהא דתנן פרק רבי ישמעאל במטהר יינו של עו"ג וכו'. אמר הכותב מה ידע ולא ידע המחבר וכבר כתב בחבור דברי מי שאוסר בשנמצא שם ועל זה דן בחבור והביא ראיות רבות מההיא דמטהר יינו של נכרי ומדמייתי מינה ראיה להההיא דשמואל ומכל הנך עובדין דפרק השוכר המניח נכרי בחנותו המניח יינו בקרון או בספינה והיה אוכל עמו על השולחן והניח לגין על הדולפקי דכל הני אינו נתפס על הכניסה ואפילו הכי בכולהו כי לא הודיעו שהוא מפליג מותר ונשמר המחבר מעובדא דההוא אושפיזא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל ונכרי ותירצה יפה. ואעפ"י שהראב"ד ז"ל אסר כשנמצא שם העו"ג לא נמנע המחבר מללמד היתר עליו ואם מפני הרב ז"ל לא נמנע ולא אגר דבריו הימנע מחמת מה שכותב הוא שזו שגגה ואי זו ראיה הביא ואיזה דבר הגון אמר שיתפשו בו דברי המחבר. ומש"כ דכיון דבההיא מתניתין דכתב לו התקבלתי לא תני בהדיא היתירא אפילו בנמצא שם הנכרי לעולם הוי יכול לדחויי לה הכי דהתם בלא נמצא שם העו"ג והיכי מייתי מינה ראיה זה ודאי טעותא ומזה נראה שלא הבין דברי המחבר כי ראית המחבר מדמייתי מינה ראיה ולא דחה לו התם בשלא נמצא שמע מינה דההיא מתניתין אפילו בנמצא שם היא שנויה וכולהו הכי קים להו ודומיא דמתניתין דעו"ג הנמצא עומד בצד הגת דלמעלה הימנה. ומכל מקום כבר כתב המחבר דיש לחוש לדברי האוסרים.

עוד שם עוד כתב דבמטהר יינו של עו"ג ונתנו ברשותו לא סגי בשני חותמות אלא בשומר ע"כ וכבר כתבנו למעלה דשני חותמות חשיבי בכל דוכתא כשומר. אמר הכותב דברים מוכרחים כאלו ראוי הם לו שיחזור ויכתבם כדי שלא ישתכח ומן הלב. והנה רב האלפסי ז"ל והרמב"ם ז"ל והגאונים והראב"ד ז"ל הושוו כולם לדעת אחת דמטהר יינו של נכרי לא סגי בחותמת אלא ביושב ומשמר ושומר שאינו בא לקיצין ופשטא דשמעתא ודאי הכין הוא וכן ראוי להורות.

עוד שם עוד כתב במטהר יינו של נכרי ונתנו ברשותו בעיר שכולה נכרים וכו'. אמר הכותב לעולם בוחר בדעות החלושות וכבר כתבתי למעלה שזה אין לו טעם ולא ריח והמחבר כך כתב בתשובת השאלה הזאת י"ל דהכא דיש לו שייכות בבית וביין לא מסתפי כולי האי. אי נמי י"ל דכיון שהוא דר בעיר אחרת כל שהוא יוצא הרי הוא כמודיע שהוא מפליג והולך לביתו ולעירו.

עוד שם במטהר יינו של עו"ג אחר הרי הוא כיינו של ישראל ברשות נכרי דבמפתח וחותם סגי ע"כ וליתא דבחותם אחד סגי ומפתח כחותם. אמר הכותב לעולם חוזר וכותב ואפילו מאה פעמים וכבר כתבתי למעלה מה שיש מן הראיות דחותם ומפתח יחד בעינן. עוד שם עוד כתב בעיר שרובה עו"ג והוא דר בשכונה שרובה ישראל ונכנסו וכו'. אמר הכותב זו תרבות רעה לקבץ דברים כדי לשבר את האוזן המחבר כך כתב אם ישראלים שבאותה העיר דרים בשכונה בפני עצמה שאין דרך הנכרים מפסקת אותה הרי אותה שכונה כעיר בפני עצמה ואין הולכין בה אחר רוב העיר אלא אחר רוב השכונה דהרי שכונה זו כעיר בפני עצמה ואעפ"י שאין דלתות השכונה ננעלו וכדרך שאמרו בבשר הנמצא דאין הולכין אחר רוב העולם אלא אחר רוב טבחי העיר ואעפ"י שאין דלתות מדינה נעולות כדאיתא בשילהי פי' קמא דכתובות ואמרינן נמי התם חדא בחורבה דמתא וחדא בחורבה דדברא וצריכא דאי אשמועינן חורבא דמתא התם הוא דמכשר ר' גמליאל משום דרוב כשרין אצלה אבל חורבה דדברא דרוב פסולין אצלה אימא לא צריכה דאלמא אחר רוב המקום אזלינן בכל מקום אע"ג דרובא דעלמא כנגדו ע"כ לשון החבור הנה שלא אמר המחבר אלא בשכונה מיוחדת שאין דרך העו"ג מפסקת שהיא ודאי כעיר בפני עצמה וכן אנו נוהגין בבשר הנמצא בשכונתינו להתיר ואין הולכין אחר רוב העיר מפני ששכונתינו מיוחדת ואין דרך העו"ג מפסיקת וה"ה והוא הטעם לתינוקת הנבעלת שם. וההיא דר' חנינא לא נעלמה מהמחבר שהוא כתבה שם בארוכה אלא דרבי חנינא ברובא וקורבה שאין המיעוט הקרוב מיוחד בעיר מיוחדת אלא בשכונת כרמים ורובן עו"ג ומיעוטן ישראלים דאפילו חצבא דחמרא דאשתכחת בשל ישראל אסורה דדלמא מרוב עו"ג הות שהרי אין שכונת כרמי הישראלים מובדלת ומיוחדת לישראלי שרגל הכל מצויה שם. ותדע לך דהא אקשינן התם בפרק לא יחפור על ר' חנינא והיה העיר הקרובה אל החלל ולזיל בתר רובא דעלמא ופרקו ביושבת בין ההרים. ואקשינן תו עליה ממתניתין דנפול הנמצא דקתני קרוב לזה שלו קרוב לזה שלו ואע"ג דאיכא חד מנייהו דנפיש ואוקימנא בשוין ואקשינן וליזיל בתר רובא דעלמא ואוקימנא בשביל של כרמים כגון דמדדה אי מעלמא אתי לא מצי אתי ואם איתא אכתי איכא לאקשויי וליחוש לרובא דעלמא דילמא מאחד מעוברי דרכים נפלי אלא ע"כ כיון דאוקימנא בשביל של כרמים לעוברי דרכים לא חיישינן דהוו להו הנהו שובכי כעיר היושבת בין ההרים דליכא למיחש לרובא דעלמא.

השער החמישי

פסקה א

בדיני תערובתו: גרסינן בפרק השוכר נטל משפך ומדד וכו'. אמר הכותב באמת נראה שאינו משגיח בהלכה כלל או שלמד ושכח ולא עוד אלא שמהפך דברי הגמרא מדבר לדבר ומגברא לגברא. ותחילה אומר כי מה שכתב שאותה סברא לא נאמרה אלא בכלי שאין בו בית קבול כגון משפך ולא בכלי שיש לו בית קבול ושלא כדברי המחבר ומאין לו שנאמרה אותה סברא אלא כך וכי ראיה הביא לנו שאיפשר לאומרה בכלי שאין לו בית קבול ושא"א לאומרה כשיש לו בית אחר שלא אמר מי שאמרה מדין הלכה אלא מן הסברא ומי שאמרה סתם אמרה ובאותו הלשון שכתבה המחבר כתבה הוא וז"ל שכתב בחידושיו לשון אחר מצאתי בה דכל דבר שאין מכניסו לקיום ועמד בו יין של איסור לפי שעה אם יבש הכלי אין צריך הדחה דכל שכבר יבשה טיפת יין נסך שבפניו והיא כלה מאיליה ע"כ אלמא בעל הסברא בכל כלי שאין מכניסו לקיום אמרה אלא שהרב ז"ל ואף הרמב"ן ז"ל לא הודה לבעל הסברא אלא בכלי שאין לו בית קבול כמשפך אבל בשיש לו בית קבול ככסי לא הודה לבעל הסברא זו. וגם המחבר לא הודה לבעל הסברא הזו כלל ולא אפילו במשפך מפני שאאל"כ דמשפך כלי הגת הוא. ולולי קושיא זו מאין לנו לחלק בין כלי לכלי כל שאינו מכניסו לקיום וכל שאנו מודים לו במשפך מי הכריחנו לחלוק עליו בכסי. ומה שדחה קושיית המחבר דאמר דמשפך ניגוב בעי ואמר שלא אמרו אלא בנשתמש בו בגת כלומר שנשתמש בו עו"ג בגתו אבל בשנשתמש בו עו"ג בשל ישראל לפי שעה לא והביא ראיה מכובי זו טעות הוא שהרי אמרו כל שמכניסו לקיום אפילו לפי שעה גזרו ביה רבנן והוא הדין והוא הטעם לכל שאר הכלים אם הפקיד ביד העו"ג כלי הגת לפי שעה צריך ניגוב ואם כלי שאינו צריך אלא הדחה הכל לפי מה שהוא כלי והא דקאמרין התם קסבר כל דבר שמכניסו לקיום אפילו לפי שעה גזרו בהו רבנן לאו דוקא מכניסו לקיום דאדרבה לריבותא קאמר הכי ולומר דאפילו לפי שעה גזרו ביה רבנן להצריכו הכשר גדול במילוי ועירוי ותדע לך דלאו דוקא דאם כן אף אנו נאמר שהגת בעצמו א"צ נגוב לפי שעה ואאל"כ מעובדא דסוף פרק רבי ישמעאל בעו"ג דאשתכח במעצרתא. ואמר רב אשי אי איכא טופח על מנת להטפיח בעיא ניגוב. וטעמא רבה איכא כדי שלא תתן דבריך לשיעורין. ואף הראב"ד ז"ל הכין אסקה בפירושיו. וגם הרמב"ן ז"ל כ"כ שם בכלליו ז"ל נמצא עכשיו שכלי עץ ואבן ועור ומתכת שאין מכניסין לקיום בשכשוך בעלמא סגי להו וזהו הכשר הקל שבהן. מכניסין לקיום אפילו עמד בהן יין של איסור לפי שעה עירוי וזהו הכשר חמור שבכולן. מכניסין ואין מכניסין כגון

המחץ והמשפך ניגב וזהו הכשר בינוני וכולן אין בהם הפרש בין שתחלת תשמישן בשל איסור או בשל היתר עכ"ל הרב ז"ל ומה שהביא מבר עדי טייעא דאנס כובי מר' יצחק בר יוסף בר עדי טייעא זוקי הוא דאנס מרבי יצחק בר יוסף ואצרכום מלוי ועירוי. ומעשה דכובי דבי פרזק רופילא הוא דאנסו כוב' ומלנהו חמרא ואהדרינהו ניהליה ואפילו הכי לא אצרכינהו רב יהודה אלא שכשוך משום דלא הוי דבר דבר שמכניסו לקיום ומדקאמר אמלינהו חמרא אלמא משמע דזמן מרובה העמיד היין בו ואפילו הכי לא הצריכו רב יהודה אלא שכשוך ואם הוא כלי הגת למה לא הצריכו ניגוב והלא לא לפי שעה היה אלא זמן מרובה דאי לא הול"ל ורמא בהו חמרא. אלא על כרחינו יש לנו לומר דכובי לא כלי הגת הן והיינו דכי תנינן הגת והמחץ והמשפך של עו"ג לא תנינן כובי בהדייהו ואינן עשויין אלא לתת בהן יין לפי שעה ואינן אלא כשאר כלים שאינן לא ממכניסן לקיום ולא מכלי הגת ואפילו היו של נכרים ממש ותחלת תשמישן ביד נכרים לא בעו אלא שכשוך בעלמא ותדע לך דגרסינן בפרק אין מעמידין אמר רב יהודה הני כובי דארמאי. דבר שאין מכניסו לקיום הוא וכל דבר שאין מכניסו לקיום משכשנו במים ואינו חושש. עוד שם הא דתנן יין אסור ואוסר בכל שהוא כתב המחבר בשם רבנו תם ז"ל דדוקא וכו'. אמר הכותב אם הראשונים ז"ל עמדו על ראיה זו שכתב המחבר כבר זכה שאמרו גברי רברבי כותיה אבל אני תמה אם עמד על דברי הראשונים שאמר וכן אם השגיח על דברי המחבר איך טעה כל כך במשמען של דברים שהוא סבור לפי מה שכתב שכונת המחבר לומר שכיון שהזכירו יין נסך אין במשמע אלא יין נסך ממש כלומר שנתנסך בודאי ועל כן טרח להביא מתניתין ומתניתא דיש בכלל יין נסך אפילו סתם יינן והמחבר לא כך כתב ולא אמרוה ולא עלתה על לבו אלא כך כתב מדאיבעיא להו על מתניתין שכרו לסתם יינו מהו אלמא משמע להו דיין נסך ששנו בהא מתניתין דהאי פרקא בודאי יינן שנו וזה לשון המחבר שכתב כאן וכבר כתבתי אני למעלה דכולה מתניתין ודאי מסתברא דבודאי יינן קא מיירי מדאיבעיא לן בגמרא גבי השוכר את הפועל לעשות עמו ביין נסך שכרו לעשות עמו בסתם יינן מהו דאלמא מתניתין בודאי יינן משמע להו ע"כ לשון החבור והוא שקצר דברי המחבר חדא מן תרתי איתה או שלא הבין כונת המחבר ולא השגיח בלשונו ולא בדברי הראשונים שאמר או שקצר לדעת כדי להפך הכונה ולתפוס גם מה שכתב דאדרבה ממתניתין משמע להו איפכא מדאיבעיא להו דאי בודאי יינן הא קא חזן דדוקא בודאי יינן ולא בסתם דברים של קינטור הם דאפילו שנו במתניתין בפירות שכרו להעביר יין שנתנסך לע"ג היה לו לשאול אם דוקא נקט או דילמא אפילו בסתם יינם וזה אפילו תינוקות של בית רבן יודעין שזה ענין פשוט

בכמה מקומות בגמרא. ויין נסך שנפל על גבי ענבים כיון דבנותן טעם קתני וכדאמרינן בגמרא בפלוגתא דאביי ורבא וכדקתני סופא זה הכלל כל שיש בהנאתו בנותן טעמא בהא פשיטא להו דאפילו בסתם יין מיירי דכל שאמרו בנותן טעם כאילו פרישו בה בהדיא אפילו בסתם יינן דפשיטא דלא גרע משאר איסורין של דבריהם דבנותן טעם. אבל בכל שאר המקומות שבמשנתינו זו ששנו יין ואפשר לחלק בין ודאי יינן לסתם יינן אפשר לומר דבכלהו משמע להו דוקא בודאי יינן.

עוד שם בהא דגרסינן במסכת ערלה פרק שליש בגד שצבעו בקליפי ערלה ידלק נתערב באחרים כולם ידלקו דברי ר' מאיר וכו' עד וכל מה שכתב המחבר בזה אינו נכון. אמר הכותב דברי נערים הם אלו ולמה לא כתב מה שאמר המחבר ובמה ראה בהם שאינו נכון וזה איפשר לומר לאחר לבר בי רב דחד יומא לומר כן אף על דברי אחד מגדולי ישראל ומי שלבו נוקפו אומר כן ומה אעשה האם אחזור ואכתוב מה שכתב ואין שום תועלת לכתוב כאן מה שכתב בחבירו. ועוד הוא לקח משיטות ארוכות שיש בו לגדולי הראשונים ז"ל ונתחבטו כולן על אותן דברים ומתוך דקדוקי הלכות מרובת כתב הוא דבר אחד אחוז מן החמשים מכל אשר בחר בלא ראיה ובלי שישמר מן הקושיות שיש בהם לראשונים ז"ל ולו חכם היה לו להכריח מה שאמר ושיסלק יתדות הדרכים סוף דבר אינו רואה בכל דבריו אלה אלא מה שנותן לאחד מקטני התלמידם לעשות כמוהו.

עוד שם כתב בשם רבנו יצחק בר' שמואל ז"ל דיין של תרומה בטל בששה חלקי מים וכו'. אמר הכותב תרעומת גדולה יש למחבר עליו שהוא משנה לשונו וכותב בלעגי שפה כאן וברוב המקומות ונוטל תפארתו ממנו ומכל מקום אנה ילך רבנו יצחק ז"ל מרוחו שאמר ומה שכתב ליתא ואיך נשאו לבו לדחות דברי רבנו יצחק ז"ל ברוח שפתיו וגם יותר מזה כתב הראב"ד ז"ל דכל שנפל יין במים ויתר מכדי מזיגת בני אדם קרוב הדבר להתירו בשתים והקושיא שהקשה מההיא דשמרים דבפרק המוכר פירות בחבור ראה אותה וכבר ראה שם לדעת רבנו יצחק לא החמירו בשמרים של ע"ג ולא אפילו ביין עצמו בשל הקדש והטענה בזה מפני שהיין המועט מפסיד טעם ונ"ט לפגם מותר וגם מה שאמר דיין שלנו כל היכא דנפישי מיא מעל חד תלתא מיא יצא מתורת יין ואינו נאסר במגע נכרי כבר כתבנו למעלה שיש לגדולי הראשונים ז"ל איסור בדבר זה וכבר הארכתי בזה והראיתי בו פנים מאירות בס"ד.

עוד שם גרסינן בפרק השוכר חמרא עתיקא בעינבי דברי הכל בנותן טעם חמרא וכו'. אמר הכותב תמה אני איך אינו חושש לדבריו ואיך קרא לדברים כאלו דבר נכון ורוטב וחתיכות ועצמות מצטרפין לבטל את האיסור ודבר יבש אינו מבטל את האיסור וקליפין

אינן מצטרפין לבטל וזו אפילו התינוקות יודעין עוד העלים תירוץ נכון וברור שאמר עוד המחבר הוא שיש לומר דאביי לית ליה רואין ובחזקתיה והדין היה דנימא דטעמא דרבא דאינו אוסר משום דקיימא לן כמאן דאמר רואין אלא דקושטא דמילתא בעינן למימר דאפילו בעלמא אינו אוסר רבא במשהו בכל כי הא דלאו בתר טעמא אזלינן אלא בתר שמא ונפקא מינה בעלמא דפעמים יאסור רבא במשהו ואביי בנותן טעם כדמפרש ואזיל בהנך אחריני דפליגי בהו אביי ורבא וזה נכון ולעולם כל מאן דאית ליה רואין כל שנפל יין אפילו ודאי יינן בגת שיש בו חרצנים וזגין אמרינן סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו דהיינו חרצץ וזג רבין עליו ומבטלין אותו וג"כ מצאתי לרב בעל התרומות.

עוד שם חזר בשער ד' על מטהר יינו של נכרי וכו'. אמר הכותב לא צהיר וקושיא ליתא מעיקרא ולתירוציה לא צרכינא ואי קושייתו קושיא תירוציה לא אתנח לן כלום ותדע דאין כאן קושיא דמאי קאמרת לימא ליה לעולם אסופא אלא דתנא קמא דבמפתח וחותם לא סגי הא בחותם בתוך חותם סגי וחכמים אומרים דאפילו בחותם בתוך חותם אסור עד שיהא שם שומר. הא ליתא דתנא קמא מיסר קא אסר ומשמע מסתמא דבכל ענין קא אסר דאי לא לימא עד שיהיה שם חותם בתוך חותם ואילו אמר כן בפירוש הוה להו לחכמים למיסר מאי דקא שרי תנא קמא אבל השתא דלא שמעינן היתירא לתנא קמא היכי שייך לאהדוריה לחכמים עליה ולמימר לעולה אסור עד שישב ומשמר דעל מאן דאסר לא שייך למימר לעולם אסור דאידך נמי מיסר אסר וכדמקשו בגמרא תנא קמא נמי מיסר אסור ואם תאמר אם איתא דחותם בתוך חותם עדיף ממפתח וחותם שפיר איכא למימר לדתנא קמא הא חותם בתוך חותם מותר מדנקט מפתח וחותם ולא נקט חותם בתוך חותם דעדיף מיניה לאו מלתא היא דאיכא למימר דמשום דנקט בשריותא דסופא דרישא מפתח וחותם נקט הכי נמי בסופא דסופא למימר דאע"ג דבסופא סגי בהכי בהא לא סגי והוא הדין דאפילו בחותם בתוך חותם כיון דלא תנא בה שריותא בחותם בתוך חותם מיהא וכדתנן שריותא בסופא דרישא ועוד תדע דאי לא תימא הכי אכתי איכא לאקשויי דילמא ת"ק מפתח או חותם קאמר הא מפתח עם חותם אחד מותר דע"כ אפילו אם תמצא לומר דלענין דינא אפילו מפתח כחותם מכל מקום בלי ספק חותם עדיף ממפתח דטפי מצו לזיופא בלפתוח ולסגור מלסתום החותם ולחזור לעשותו כמו שהיה והדעת מכרעת כן ועלה אמרו חכמים דלעולם אסור עד שישב ומשמר. ומיהו נ"ל דפשטא דברייתא אתיא כר' אליעזר דאמר בפרק אין מעמידין דהכל משתמר לרבנן חותם בתוך חותם חוץ מן היין עד שיהא יושב ומשמר והאי דלא מותיב מינה התם לר' יוחנן דאמר דאפילו יין משתמר לרבנן חותם בתוך חותם. דילמא ברייתא לא שמיעה ליה

לר' אליעזר. וההיא ברייתא דאחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצרו של עו"ג ומלאהו יין דקא מייתי התם דעלה איפליגו ר' יוחנן ור' אליעזר ברייתא אחריתי היא והתם חכמים אוסרין קתני ולא קתני בה עד שישב ומשמר וא"ת מכל מקום תיקשי ליה לר' יוחנן דאיהו ודאי שמיעה ליה מדאמר ליה לתנא ארישא דסופא דהא ברייתא תני אעפ"י שאין מפתח וחותם בידו איכא למימר דר' יוחנן על אידך ברייתא דמייתי התם בפרק אין מעמידין סמוך דקתני בה וחכמים אוסרין ולא קתני בה עד שישב ומשמר ומעתה אפילו תמצא לומר דשמיעה ליה נמי הא ברייתא לרבי אליעזר לא מצי לאקשויי מינה לרבי יוחנן דרבי יוחנן על פשטא דההיא ברייתא סמוך ואי נמי משום דבאידך ברייתא לא קתני בה עד שישב ומשמר סבירא ליה דחכמים אוסרין עד שישב ומשמר דהא ברייתא אסופא דסופא קאי ולית ליה כקושיין דאקשינן והא תנא קמא נמי מיסר אסר אלא דתנא קמא לא אירי אלא במפתח וחותם דקיימינן עלה וחכמים אסרו עד שישב ומשמר. ותנא קמא נמי מודה בה בהא והילכך לענין מטהר יינו של נכרי והניחו ברשותו הגאונים כבעל הלכות ור"ח ז"ל אסרוהו עד שיהא שם שומר שאינו בא לקיצין דהיינו יוצא ונכנס ואפילו כמה חותמות אין מכשירין אותו וכן הרמב"ם ז"ל והראב"ד ז"ל דבהא אפילו רבי יוחנן ורבי אליעזר מודו בה דכל שיינו ברשותו חיישינן ובעינן שומר כסתמא דמתניתין וברייתא. עוד שם בענין ניצוק וכו'. אמר הכותב אין זה נכון ואין בו ספק שהנצוק אסור ושומר נפשו ירחק ממנו וכן הורו לנו כל הגאונים ז"ל וכל גדולי ישראל ואמרו מפי חבורים העומדים לנס ומה שכתב שהרמב"ן ז"ל אמר לו כן מפיו אינו נאמן לנו על פי עצמו וספר הרב ז"ל בידינו ולא אמרן לפסק הלכה אלא שתמה על דברי רש"י ז"ל שאסר נצוק ישראל ושיראה מפירושו כי קנישקניס כעין נצוק הוא וכבר כתבתי זה למעלה בארוכה והרבה פעמים מעיד משם הרב ז"ל הפך לגמרי ממה שכתב בכתב יד הרב ז"ל בפירושיו ותולה בוקי סיריקי ברבו והפך סבריו ואם כן נבטל דברי הרב ז"ל שאמר עם הספר ונאמין במה שאומר הוא שאמרה לו בלחש ועד אין בו מכל תלמידיו שגדל.

השער השישי

פסקה א

בדיני כלי היין: עוד שם בדיני כלי היין כתב החכם הא דתניא בפרק אין מעמידין הכי גרסינן וכו'. אמר הכותב כל השומע יצחק לו רואה דברי המחבר בחבורו ועושה עצמו כמוצא מעצמו קושיות ותירוצין ומקשה כאלו לא עמד המחבר בחבורו על אותן הקושיות והמחבר בחר באותה גירסה מהכרח קושיות והויות שיש לרבנו שמואל ולרבנו תם ז"ל בגרסאות האחרות והדברים עתיקים והגרסא שברר המחבר היא גרסת רש"י

ורבנו תם ז"ל ומשמן כתבה בחיבור ומתוכה יש לדין בהכרח דנודות אין מכניסין לקיום וכמו שכתוב בחבור והקשה המחבר לדברי עצמו מזיקי דבר עידי טייעא ועוד מדורדרין ורוקבאות שנחלקו על ר"ג. סייעתו ונשא ונתן בהם הרבה והעמידן על מכונן. והוא בא לגבב גבבין מאותה שקבץ המחבר כאלו אמר לנו דברים מחודשים. ועוד בא לדין לנו בדעתו ושנסמוך עליו והניח דברי גדולי ישראל ואילו ב"ה ראה הכריחים הגדולים באותה גירסא יתורץ קושיתיהם אז טוב אבל מבלי לב יחלוק וידחה לבן של ישראל אין אלו אלא דברי הבאי גם מה שאמר שדבר נראה הוא שהנודות מכניסן לקיום העיד מה שלא ראה מימיו אלא שהיה לו לומר שמוליכין בו תמיד יין והרי הן כאבטא דטייעי שדינו ככלי שמכניסו לקיום ואף אם ראה הוא שמכניסין בהן במקומו יין לקיום לא היו עושין כן בימי רבותינו לפי שמתחייב בתוך אותה גירסא הנכונה ומלבד זה נהג בזה תרבות רעה שהעלים בזה דברי המחבר שכתב שם בסוף דבריו זה לשונו ואלא מיהו אם הכניס בהן יין לקיום או במקומות שמכניסין בו יין לקיום צריכין מלוי ועירוי עד כאן עוד הוסיף בה דברים בהכשר מילוי ועירוי. ואמר שיצרך שלשה ימים רצופין ולא מפוזרים ונראין דברי האומר שלא יהא ביניהם כדי מעת לעת כזאת ואיני יודע מה הוא שח ולא ראיתי מי שהצריך רצופין ואלו היה כן לא אפשר דלא לישתמיט חד בגמרא דלשמועינן הכי ועוד דהא צריך למלאת ולערות וטעמא משום דכל ששהו שם המים מעת לעת נחלש כח המים ושוב אינן מפליטין ולפיכך אם מלאן ולא עירן עד לאחר ג' ימים לא עלה לה הכשר וכיון שכן כל ששהו שם המים יותר מע"ל אנו רואין את המים ששם כאלו אינן ואם כן אין כאן ג' רצופים ושיעור זה שאמר משם אחרים שלא יהא ביניהן כדי מע"ל אין אלו אלא דברי בדואות. וסוף דבר דברים אלו אין להם שחר ולעולם כל שמלאן ועירן ג' ימים עלה להן הכשר בין רצופין בין מפוזרין שכל יום ויום מפליט לפי ג' ימים.

עוד שם עוד כתב המחבר דנראין דברי האומר דכלי מתכות אפילו מכניסין לקיום וכו'. אמר הכותב תמה הוא היאך אינו מקפיד לא על לשונו ולא על עדותו העיד שהמחבר כתב שנראין דברי מי שאומר דכלי מתכות וכן כלי עץ אפילו במכניסו לקיום אין צריכין מילוי ועירוי ואנה מצא זה בחבור ואדרבה בכמה מקומות כתב בהכשר הכלים דכלי עץ ועור וחרס במכניסן לקיום צריכין מלוי ועירוי וזה לשונו כלים שמכניסין לקיום בין שהיה תחלת תשמישן ביד נכרי בין שהיה תשמישן ביד ישראל ואפילו עמדו ביד עו"ג בלא חותם ואפילו לפי שעה הרי הן צריכין מלוי ועירוי. דאפילו לפי שעה גזרו בהו רבנן ולא שנא של עץ ולא שנא של עור ולא שנא של חרס ע"כ. גם מה שהביא לקושיא

מאבטא דטייעי שהן על עץ מדלא אמר זיקי זה שבוש ומאין לו דאבטא הוא עץ דלמא בקבוק חרס ואע"פ שהיה תשמישו ביד ישראל. ואי נמי קדרה של קירויא והוא מכלים הקטנים שעושין מן הדלועין היבשין שרוב הולכי דרכים נושאין אותם בידם ביין אי נמי של עור והגדולים קורים זיקי והזקנים אבטא שאילולי כן אף אנו נאמר שאינם של עץ מדלא קאמר קנקן. והנה הרמב"ן ז"ל כתב דלא מצאנו מלוי ועירוי לכלי עץ אלא ניגוב אלא שביטל דעתו בזה מפני דעת הראשונים ז"ל כמו שכתב בשילהי השוכר. ואלא מיהו אף המחבר כתב שאף אבטא של עץ צריך מילוי ועירוי שכן כתב זה לשונו אר"פ הני אבטא דטייעי בתר תריסר ירחי שתא שרו והם נודות הקטנים שהסוחרין מוליכין בהן תדיר בדרכים וכששותים זה נותנין בו אחר מחירתם וכן עושים תדיר ומתוך כך בולע הוא הרבה כאלו הכניסו לקיום ולפיכך אותן בראלש שמוליכן בידם עוברי דרכים צריכין הם הכשר גדול ע"כ וידוע שהבראלש הם של עץ. עוד בודאי טועה במה שאמר דכלי זכוכית צריכה עירוי שהעין תעיד שאינן בולעין אפילו בחמין כל שכן בצוני וכלי מתכות וכלי זכוכית הראב"ד ז"ל היתרן בלא מלוי ועירוי מדאמרינן דכלי קיניא חיורי ואוכמי כי לית בהו קרטופני שרי ולא מפלגינן בהו בין מכניסו לקיום בין אינן מכניסו. ועוד יש לו ראיות אחרות ואף הרמב"ם ז"ל נראה שסבור כן ודברים של טעם הן. ועוד דלא שבקינן מאי דשמעינן מתרי קראי ותפסינן דברי מאשר בחלום ידבר בו.

עוד שם מאי דאמרינן בכלי נתר שאין לו טהרה עולמית וכו'. אמר הכותב כי עתה הייתם לו אמר כנגד דברי הרב אלף ועתה קם עמו והמחבר עם הרב יתוכח וישוב מפני דבר שפתים. ומכל מקום באמת נראה שלא הבין דברי המחבר וקושייתו או הבין ומדעת רצה לומר מה שאינו ולא עלתה על לב המחבר. והמחבר לא על אותו צד הקשה על הרב ז"ל ויטריחני לכתוב דברי הרב ז"ל ודברי המחבר וזה אשר כתב גרסינן אמר רבי אמי כלי נתר אין להם טהרה עולמית מהו כלי נתר מחפורת של צריף וכתב הרמב"ן ז"ל דלאו דוקא עולמית אלא שאין להם שום הכשר מיד ואפילו במילוי ועירוי אבל ביישון שנים עשר חודש ניתרין דלא גרעי מחרצנים וזגין ודורדייא דארמאי דכולהו לאחר י"ב חודש מותרין ואינו מחוור בעיני שאין כן לשון הגמרא לשון עולמית דאדרבה טהרה עולמית יש להם אלא שאין להם טהרה יומיות לא ביום אחד על ידי ציר ומורייס ולא בשלשה ימים על יד מילוי ועירוי ועוד מסתברא שאילו היה להן טהרה ביישון אף בהגעלה או בחזרתן לכבשן האש נכשרין מיד ואם כן היאך פסיק ואמר שאין להם טהרה עולמית ונראין דברי הרב הראב"ד ז"ל שפירש דהוו להו כחרס הדרייני ואפילו לאחר שנים עשר חודש אסורין ואסורין בהנאה ומה שהביא ראיה מחרצנים וזגים אינה ראיה דקים להו לרבנן

דאין לחות היין שבחרצנים וזגים מתקיים אלא עד יב"ח אבל לאחר מכאן עץ יבש בעלמא הוא וכן הדין בדורדייא דלאחר יב"ח לחותו כלה ונעשה עפר בעלמא ע"כ הנה כוונת המחבר גלויה שהיא לומר דכל שאמר עולמית משמע שאין להם טהרה בעמידתן לעולם אלא טהרת יומיות היה לו לומר ועוד דאפילו יומיות נאמר שיש להן דכל שאנו מצפין שיכלה לחלוחית שבהן גם עכשיו אנו יכולים לכלות לחלותן או בהגעלה או בהחזרת כבשונות ונמצא שיש להן בין יומיות בין עולמית וגם מבלי טעם אמר שאינו דומה לחרס הדרייני כלל אלא שדעתו ראיה גדולה היא. גם מה שקרא שגגה דברי המחבר שאמר שכלי חרס יש לו הגעלה להכשיר מידי יין נסך גם חזר וכתב כן פעם שני למטה בסמוך ולא זכר נעוה ארתחו ומה שפירש רש"י ז"ל וכן רבנו יצחק הזקן ז"ל הידוע בעל התוספות כן דעתם גם ראיית הירושלמי שהביא המחבר והנם כתובים על ספר המחבר.

עוד שם רבא כי משדר גולפי להרפניא וכו'. אמר הכותב זה מעדותיו שמעיד על הרב ז"ל והנה ספרו בידינו ואיננו וחס ליה לרב שיעלה סברתו כזו ופה קדוש לא יאמר דבר זה.

עוד שם וכלי הגת אפילו לא נשתמש וכו'. אמר הכותב כאן שנה בטעות בין בדין בין בראיה וכבר הראתי בזה למעלה.

עוד שם כתב המחבר ואם דרכו ענבים בגת וכו'. אמר הכותב טעות זה כבר נכשל בו פעם אחת למעלה ועוד לא הרגיש וחזר וכתב כן והאריך בו הרבה וכל שמוסיף דברים בטעות ואני כבר כתבתי עליו למעלה ודי לי פעם אחת ולא אשנה לו ולענין מה שאמר המחבר כי ג"כ בספר התרומות וכן כתב רבנו תם ז"ל התיר מטעם סלק את מינו ושאינו מינו דהיינו חרצנים וזגים רבין עליו ומבטלין אותו.

עוד שם כתב המחבר בגת של חרס דאמרינן בגמרא דלא סגי בניגוב וכו'. אמר הכותב זה לא נאמר ולא מוכח בגמרא דיהא לה דין מכניסו לקיום ותלה בגמרא מה שאינו וטעה בהא דגרסינן התם אמר מר הגת והמחץ והמשפך של נכרים רבי מתיר בניגוב וחכמים אוסרים והא תנן ושל חרס אעפ"י שקלף את הזפת הרי זו אסורה אמר רבא אתאן לרבנן דאלמא לרבנן בעיא מילוי ועירוי ככלי שמכניסו לקיום וליתא דאילו אף בשתחלת תשמישה ביד נכרי שרי רבי א"כ למה ליה למיתני של נכרים ואפילו דישראל נמי אם דרך בה נכרי לאחר מכאן וליתני סתם אלא ודאי לא אסרוה חכמים אלא בשהיה תחלת תשמישה ביד נכרי וכן דעת הראב"ד ז"ל.

עוד שם גרסינן בשילהי ע"א הני דיקולי דארמאי וכו'. אמר הכותב הא ליתא דכל דאית בהו קיטרי היין כנוס בין הקשרים ויין כנוס אינו כלה ביישון וכל שכן בהדחת פנים חיצונים דהני דאית בהו קיטרי אלא בחביות של נסרים שאין בהם קיטרי בפנים אלא

החבקון חובקין אותן מבחוץ וכתב הרמב"ן דלפום פשטא דלישנא משמע הכא דאכולה הני צריך היתר קשרים לנגוב ולישון והוא הדין לקלוף זפת ואין להם הכשר כמו שהם אלא בעירוי עד כאן וכן נראה מדברי ר"ח ז"ל דאכולהו קאי וכן דרך האמת.

הבית השישי

השער הראשון

פסקה א

בית הקדושה בשער ראשון: כתוב שם גרסינן בפרק כל הבשר וכו'. אמר הכותב כיון שאינו מבין דברי המחבר ואינו מסכים לתירוצו היה לו לתרץ הקושיא דמקרא דוהתקשתם שתי הנטילות שמעינן מיניה וכשדרשו מיניה התם והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים. אלא בבירור כן דבר שאינו מבין דברי המחבר דאע"ג דבעלמא סתם ידים אינו פסולות להזכרת השם ולברכות דעלמא הוא הדין נמי מי שאכל בין פת בין בשר בין תבשיל ומי שהביאו לו פירות בתוך הסעודה שלא מחמת הסעודה שטוענין ברכה לפניהן וכן לאחר הסעודה שטעונין ברכה לפניהן ולאחריהן ואפילו הכי אין טעון נטילה ולא רחיצה וכן בין תבשיל לתבשיל אחר כמוהו ואפילו נמלך שטעון ברכה ולא נטילה ולא רחיצה ואם כן למה חייב במים אחרונים אלא מה יש לך לומר דאפילו הכי בשאוכל סעודה חייב משום דכתיב והתקדשתם והייתם קדושים אלמא עשאום לנטילות אלו כענין מצות דעלמא ומשום דכתיב אני ה' אלהיכם דאמרו זו ברכה יש לנו לומר דמצוה זו לא הוטלה אלא על המברך בלבד בין בברכה ראשונה דהיינו ברכת הלחם בין בברכה אחרונה דהיינו ברכת המזון וכשם שאין חיוב על כל המסובין ליטול ולרחוץ במים אחרונים אלא המברך אף בראשונים לא חייב אלא המברך משום דאסיק קרא כי קדוש אני ה' אלהיכם דדרשינן מיניה זו ברכה זו דעת המחבר עוד הזקיקיני עתה לבדוק אם אמצא לי חבר בדבר זה בדקתי ומצאתי לי רב שהרמב"ן ז"ל כן כתב כלשון המחבר ממש וזה לשונו תמהני הא דבעי לקמן מאי מצוה לימא והקדשתם ויש לומר ההיא למברך המוציא ומשום כבוד ברכה כדאמרינן ע"כ. ומזה נודע וממקומות רבים שאינו יודע בדברי הרב ז"ל כלום.

עוד שם הא דתני קדוש ידים ורגלים וכו'. אמר הכותב הרי הוא כמלקט מאחר הקוצר ולא שיבולים אלא גרגרים וכי המחבר לא ראה דברי הרב ז"ל ולא עמד על פירושו ועל ראייתו מהתירו במפה לאוכלי תרומה ולא התירו לאוכלי טהרות המחבר על דברי הרב ז"ל ועל ראייתו ועל דברי כל שאר המפרשין שבאותה הלכה עמד וכתב שם בחבור

דברים ברורים על אדניהם ומי מחבב הרב ז"ל יותר ממנו אלא שהאמת אהוב ואחר שחלק כאן על דברי הרב ז"ל היישוב מפני זה שאין בו שום חידש טענה וראיה אלא שהוא שונה בדבר ומי שיעמוד על דברי המחבר ידע כן כי לא לחכם אלא מבחירת האמת ישר ההלכות.

עוד שם ולענין נטילת ידים קיימא לן כל שטיבולו במשקה צריך נטילת ידים ולענין שתיה קיימא לן דסגי וכו'. אמר הכותב זו היא שאמרתי שהוא כמלקט גרגרם בין העמרים כי מה שכתב כאן דלענין שתיה צריך נטילה ואמר קיימא לן דסגי ליה בחדא ידא כולה מדברי המחבר ומאשר ראה בחבור למדה שאמר כן בחדוש מאותה של כיצד סדר היסיבה וכל חכמי הדור תמהו בזה ומשום כך נמנע מלהזכיר דברי המחבר אלא נקודה אחת מדבריו אלא שעדיין לא הביא דברי המחבר וראוי היה לו להסתכל היטב בדבריו עד שלא ישבנו היזקוקני לכתוב דברי המחבר כצורתן כדי שידעו הכל במה טעה זה לשון החבור לענין שתית יין או שאר משקין משמע דצריך ליטול ידו אחת שאוחז בה את הכוס שמא יגע בה במשקה כדאמרינן בברכות בפרק כיצד מברכין בסדר היסיבה בא להם יין כל אחד ואחד נוטל ידו אחת וטעמא כדאמרינן וגרסינן נמי ביומא פרק אמר להם הממונה תנו רבנן הלכה בסעודה אדם יוצא להשתין מים נוטל ידו אחת ונכנס דבר עם חבירו והפליג נוטל שתי ידיו ונכנס וכשהוא נוטל לא יטול מבחוץ אלא מבפנים ונכנס ויושב במקומו ונוטל ומחזיר פניו לאורחים. אמר רב חסדא לא אמרן אלא לשתות אבל לאכול נוטל מבחוץ ונכנס מידע ידעי דאנינא דעתיה אלמא אף לשתיה צריך ליטול ידו. ומיהו בזו אפשר דאהשתין מים קאי ומשום דמשפש' רגליו משום ניצוצות. ורש"י ז"ל פירש דלשתות אחר אכילה קאמר כלומר שממשיכין היו אחר הסעודה לעמוד ולשתות וחיישינן שמא יתן פרוסה לתוך פיו. ומכל מקום מאותה שבפרק כיצד מברכין משמע לי כן ע"כ לשון המחבר וכל בעל עינים יראה שלא הביא המחבר אותה של יומא משום דקשיא ליה נוטל שתי ידיו כמו שחשב הוא אלא להביא ממנה עוד ראיה לעיקר מה שאמר דלשתיה נמי בעיא נטילת יד אחת מיהא וחשש שמא ידחה הדוחה אותה ראיה ויאמר דלעולם לשתיה אין צריך נטילה כלל לפי שכבר הורגלו הכל לשתות מים ויין ושאר משקין בלא שום נטילה וידחה אותה שבפרק אמר להם הממונה שהיא אינה אלא משום שהשתין ושפשף ביד אבל בעלמא בסתם ידים אין צריך כלום למשקין מכל מקום מאותה שבפרק כיצד מברכין נשמעינן זהו שכתב המחבר ולא שהובאה מחמתה נוטל שתי ידיו ומשום שמא שפשף בשתי ידיו כמו שחשב הוא וחס ליה למחבר שיאמר כן. ומכל מקום הוא טעה הרבה במה שכתב דאם קבע עצמו לשתות צריך ליטול שתי ידיו

והביא ראיה מההיא דיומא בזה טעה בתרתי חדא בדין הנטילה והשניה בראיה. שאם אתה אומר שקובע עצמו לשתות טעון נטילת שתי ידיו אם כן כבר גזרת שהשתיה עצמו לשתות טעון נטילת שתי ידיו אם כן כבר גזרת שהשתיה בקבע צריך נטילה כאכילה ואם כן אפילו שותה שלא בקבע דמאי שנא מן אכילה דבין בקבע בין בעראי צריך נטילה. ואי מההיא דיומא ההיא על כרחין לא בקובע עצמו לשתיה היא אלא באוכל דהא הלכה בסעודה קאמרינן ולא מקרא קבע של שתיה בשום מקום סעודה אלא האוכל פת וזה דבר פשוט זכר לדבר ואקחה פת לחם וסעדו לבכם. אלא התם בשנכנס לסעודת לחם ומזון היא והכי קתני נכנס לסעודה והוצרך לצאת ולהשתין כשהוא חוזר נוטל ידו אחת ומשום שפשוף ואפילו אינו רוצה לחזור ולאכול אלא לשתות בלבד והוא הדין אפילו רצה לאכול כפי מה שכתבתי ואם הפליג לדבר וחזר ורצה לאכול נוטל שתי ידיו וכשהוא נוטל לא יטול מבחוץ אלא מבפנים לא שנו אלא בשדעתו לשתות לבד ומשום חשד וכן פירש רש"י ז"ל שאינו צריך לאכול עוד אלא לשתות אבל אם דעתו לחזור ולאכול בין השתין ונוטל ידו אחת בין השתין והפליג ונוטל שתי ידיו נוטל אפילו בחוץ שהכל יודעין דאינא דעתיה לאכול בלי שיטול ידיו וקרוב הדבר שאינו חוזר אלא להשתין ולטול ידו אחת דהשתא איכא אינות דעת אבל במפליג לדבר מאי אינות דעת איכא וזה קרוב בעיני יותר. ובין כך ובין כך נמצאת ראייתו בטלה וכל שכן לפי פירושו של רש"י ז"ל דכולה מלתא ליתא אלא מחשש שמא ימלך ויתן פרוסה לתוך פיו.

ד שם הא דאמרינן נטל ידיו לא יקדש וכו'. אמר הכותב נראה שקבל על עצמו לומר בהלכה הפחות שבלשונות וזה שאמר הגרוע שבגרועים. ועוד אני אומר שאי אפשר לומר כן מכמה טעמים דאטו משום דגלי דעתיה דפת חביבא ליה לא יקדש על היין ועוד דאם כן אפילו אחרים לא יקדשו לו על היין שכבר קבל על עצמו לקדש על החשוב ועוד מאי ניחא להו לתלמידיה דרב כי אמר להו רב יצחק בר שמואל בר מרתא אכתי לא נח נפשיה דרב ושכחינן לשמעתיה זמנין סגיאי הוה קאימנא קמיה דרב זימנין דהוה חביבא ליה ריפתא ומקדש אריפתא וזמנין דהוה ליה חמרא ומקדש אחמרא אדרבה היא הנותנת דכיון דכי הוה חביבא ליה ריפתא מקדש אריפתא הא נמי דנטל ידיו וגלי דעתיה דחביבא ליה ריפתא לא יקדש אלא אריפתא. אלא בבירור כל מה שכתוב אין לו שחר ומה שכתב המחבר הוא הנכון וכן פירש הרב בעל המאור ז"ל.

עוד שם כתב דפת הבאה בכיסנין וכו'. אמר הכותב מאי בורכתא אדרבה תמה על עצמך למה אינו צריך נטילת ידים כפת שהרי פת הוא ואי קבע סעודה עלייהו ודאי נוטל שתי ידיו ומברך עלייהו המוציא ושלש ברכות דפת גמורה היא והמחבר לא הוצרך ללמוד

מן הירושלמי שצריך נטילת יד אחת אלא ללמוד ממנו בחדוש דדי לו ביד אחת דאי לאו ההיא דירושלמי בודאי הוה אמינא דצריך נטילת שתי ידים דהא איתא בהו משום סרך תרומה דאטי מי לא עבדי כהנים כיסנין מתרומה והא דכתב דאינן אלא בפירות טעותא היא דפירות לא בעו נטילת ידים ואפילו בא לקבוע סעודות עליהן שלא חששו בהן משום סרך תרומה אבל כסנין ממין הצריך נטילת ידים ושיש לחוש להן משום סרך תרומה הן ולמה לא יצטרך ליטול עליהן שתי ידיו ואלא מההיא דירושלמי שמעינן דלא בעו שתי ידים הא לא כלום לא שמענו ושמא טעמא דירושלמי משום כל דלא קבע סעודה עלייהו עראי בעלמא הוא שאוכלין תחילה מהן מעט כדי לפתח בהן בני מעים ואין מתעסקין בהן בשתי ידים אלא כל אחד נוטל אחת בידו אחת ולפיכך לא הצריכוהו אלא נטילת יד אחד ואפילו בא לאכול מהן הרבה ונוגע ומתעסק בשתי ידים לא חלקו כל שאינו קובע עליהן לפי שרוב אוכליהן אינן אוכלין אלא מעט בעראי ובידו אחת כמו שאמרתי.

השער השני

פסקה א

עוד שם בשער השני כתב גרסינן ירושלמי דברכות פרק אלו דברים וכן בפרק ב' דחלה וכו'. אמר הכותב הרבה דברים בלא הועיל למה שתמה על המחבר. ואם עיקר דבריו לומר שעשו הכל הלכתא בלא טעמא מה לו להאריך כל כך לימא גזרות נינהו ושוינהו כהלכתא בלי טעמא. ואם תמה המחבר למה אמרו כך ואיך אפשר שיהיו המים הראשונים טמאין וצריכין טהרה ושהיו הידים טהורין למה תמה כל כך הוא על תמיהתו ומה התמה הגדול שמצא בזה ומה הטעם שנתן בדבר וליתן טעם לתמיהתו זאת הגדולה אולי היה לו לומר שמא עשאוה כמי חטאת שהנושא בשיעור הזאה טמא ומי שמזין עליו טהור ואם עשו המים הראשונים כמקוה לידים ולא לענין גופן של מים ואמת שאמרו שהמים השניים מטהרין את הראשונים וכי זה מוצאו מיד תמה אדרבה מוסיף תמה על תמה דאדרבה כיון שהמים הראשונים טמאין איך מטהרין אותן השנים אדרבה היה למים הראשונים לטמא את השנים להיות תחילה כל שכן שלא יטהרו את הטמאים ועוד כיון שנטהרו הידים במים הראשונים מה אנו צריכין למים שנים לטהר את הראשונים אפילו נגב את ידיו בלי שישפוך עליהן מים שניים ידיו טהורות אלא שהמים טמאים שאם יגע למקום שנפלו או למקום ששפשף ידיו בהן חוזרות ומטמאת כמו ששנינו בפרק שני דמסכת ידים נטל ידיו אחת משטיפה אחת ידו טהורה שתי ידיו משטיפה אחת ר' מאיר מטמא עד שיטול מרביעית וע"כ אמר המחבר שרבנו שמשון פריש מפסיק ושונה אם נטל חצי ידו מפסיק ומנגב ואחר כך שונה ונוטל החצי האחר כמו שכתוב בחבור

ולא שיהא צריך לשפוך על ידיו שתי פעמים מים שניים אחר ראשונים על כל פנים. ועוד כתב המגיה הזה בסוף דבריו כל היד היא בגזרה זו של טומאה עם חבור קנה הזרוע ומכל מקום לא תקנו נטילה אלא עד הפרק וצריך לו ליזהר שלא ליגע באוכלין במותר ידו ע"כ וזו ודאי טעותא רבתי היא דלא אמר נטילה לתקלה אם יטול ידיו עד פרק אמצעי של אצבעותיו ואפילו עד פרק אחרון שבאצבעותיו בין לחולין בין לתרומה ידיו אסורות מלאכול ומלבצוע כי איך יבצע ולא יגע בפס ידא ואלו היה כן היה להם לתקן על כל פנים לכולי עלמא בין לזה בין לזה עד סוף פיסת היד. אלא שהדבר פשוט שלא גזרו עליהן אלא עד הפרקים לכל חד וחד כדאית ליה וכשנוטל עד הפרק בוצע ונוגע ואוכל ואינו חושש.

עוד שם גרסינן בסוף שלשה שאכלו יין עד שלא נתן לתוכו מים וכו'. אמר הכותב קורא אני עליו את רגלים רצתה וילאוך ואיך תתחרה עם הסוסים והנה הרב המובהק הראב"ד ז"ל פרישה לנטילת ידים בחבורו שחבר בהלכות ידים ואני אומר הדין עמו מדקתני נוטלים לידים ואין נוטלין לידים שאלו משום הפסד אוכלין רוחצין ואין רוחצין הוה ליה למיתני. עוד דאף במה שכתוב נשתבש וכי עד שלא נתן לתוכו מים אין חוששין להפסידו ומאי לא נתן לתוכו מים ונתן לתוכו מים. אלא היה לו לומר שכל שנתן לתוכן מים נשתנה לעילויא הואיל והוכשר לברכה ואין מזלזלין בו אלא עד שלא נתן לתוכו מים לא נשתנה לעילויא ואין חוששין לזלזולן כל שצריך לו לנקות בו את ידיו ורש"י ז"ל פירש עד שלא נתן לתוכן מים עדיין לא נשתנה לעילויא ומי פירות בעלמא מיקרי אבל משנתן לתוכו מים שם יין עליו ואין נטילה אלא במים. וכבר כתב המחבר בחבורו שיש אומרים שאינו משום נטילה. אבל תפש בעיקר מה שכתב הראב"ד ז"ל בחבירו והוא הנכון. גם הלשון רש"י ז"ל שכתבתי נראה שאף הוא פירשו לענין נטילה ממש. וכל שנקרא מי פירות כשרין לנטילה והיינו שאין פוסלין את המקוה בשלשה לוגין ובנתן סאה ונטל סאה עד רובו.

השער הרביעי

פסקה א

תנן במסכת ידים הכל כשרין ליתן לידים אפילו חרש שוטה וקטן וכו'. אמר הכותב חסרון דעת אני רואה כאן עם כמה טעיות חדא שכל הנביאים פה אחד פירשו דבמכח גברא פליגי הנה הראב"ד ז"ל ורבותינו בעלי התוספות כתבו כן בפירוש. וכן רבנו שמשון בפירושי המשניות והוא מבלי לב קורא דברי שגגה למה שפירשו כל גדולי ישראל ובלא שום ראיה יש חסרון דעת יותר מזה גם הטעם שאמר במחלוקתן שאין הכל אלא

משום דבעינן כח כלי ומשום דילפינן מקדוש ידים ורגלים דבעינן כלי ולא חשיב כלי כל דלא אתי מכח אחר זו טעות גמורה דמהיכא תיתי ליה דבקדוש ידים בעינן כח אחר והלא דדין היו בכיור שהמים מקלחין מהן ובהן היו מקדשין ידיהם ורגליהם ואפילו אם תמצא לומר שהם היו פותחין את הדדין מכל מקום אין בא מכח אחר אלא מכח ראשון כדאמרינן בפירקא קמא דחול גבי השוחט במכני ומייתא עלה הא דאמרינן האי מאן דשקיל בדקא דמיא אחבריה וכו' ואם תאמר כל שתחילתו מכח אחר אעפ"י שפסק אז ככוחו חשבינן ודלא כההיא דמכני ודלא כההיא דמאן דאשקיל בדקא דמיא ומחלק ביניהן בלא ראיה ובלא טענה דאי משום דהנהו דאורייתא ונטילת ידים דרבנן קדוש ידים דאורייתא תהוי תיובתיה ועוד דהא רבי יוסי פליג במטה את החבית על צדה שהוא אחת מן השנים דפליג בהו ר' יוסי ופסיל והוא שכתב דר' יוסי מודו בנותן את החבית בין ברכיו וכל שכן במטה את החבית על צדה כותב טעיות הוא ואינו חושש לדבריו כלל. ועוד העיד עדות בטלה ואמר כי כן הוא בתוספתא חס ושלום לא היה אלא שאינו מקפיד על לשונו כלל. וכן שנינו במשנתינו הכל כשרין ליתן לידים אפילו חרש שוטה וקטן ומניח חבית בין ברכיו ונוטל. מטה חבית על צדה ונוטל והקוף נותן לידים ר' יוסי פוסל בשני אלו אלמא במטה ובקוף פליג ר' יוסי ועוד כי טעה טעות אחרת גדולה וכתב כמי שלא ראה המשנה כלל שכך כתב דלתנא קמא כל מכח אחר חשיב מכח כלי והכי מכשר תנא קמא חרש שוטה וקטן וקוף ור' יוסי פליג בהני דהני כמאן דליתנהו דמו ולא חשיב בהו כח כלי עד דאתי מכח בן דעת. הנה במשנה שלא פסל ר' יוסי אלא בהני שנים בלבד דהיינו מטה חבית על צדו והקוף הא בחרש שוטה וקטן מודה ועוד שהטעם שכתב במחלוקתן דברי שבושים הן ואין ראוי לחוש להם כלל ולהשיב עליהם גם מה שאמר דמשכשך ידיו בכלי לא עלתה לו נטילה הנה הרב בעל הלכות שהכשיר משם רב אחא משבחא והם נחלי גדולי ישראל והוא בחסרון ידיעה חולק וסותר דבריהם די לא בידין. וגם הר' משה בר' נחמן ז"ל אחר שתמה עליהן מפני שהוא כעין טבילה ואין טבילה בשאובן ובכלים חזר וקיימן כמו שכתוב בחדושיו בפרק כל הבשר גבי אריתא דדלאי והטעם שכתב המחבר בדברי ר' יוסי שחשש שמא יתפזרו דברי הרב המובהק ראב"ד ז"ל הם והקושיא שהקשה שא"כ לפלוג וליתני בדידה בין שיעור מצומצם למים רבים כל שמקשה כן בל למד צדק וכי זו בלבד עשו תקנה קבועה כדי שלא יבא לידי פשיעה אילו היה מתיר ר' יוסי ליטול שלא מכח אדם ביתר מכדי רביעית כיון דשיעור נטילה בעלמא ברביעית זמנין דאתי ליטול של מכח אדם אפילו בשיעור המצומצם גם מה שהקשה אם כן למה שנו הכל כשרין ליתן לידים וכולה מתניתין כיון דא"צ כח גברא

קושיא זו כל שכן שהוא טעות גמורה דכל הני אצטריכי משום דרבי יוסי דמכשיר בכל הנך ופסיל בתרתי מנייהו דהיינו מטה חבית על צדה והקוף ומי שלא ידע בכל אלה קורא דברי שגגה דברי גדולי ישראל. וכמעט שאני מתחרט כשטרחתי להשיב על דבריו אלה כי טעותם נגלית מבוארת אפילו לתינוקות של בית רבן. עוד נשתבש הרבה בפי' התוספתא שכתב המחבר ואיני רואה להתייגע בכתיבת תשובה מה שנשתבש בה ובר ביה רב דחד יומא ידענה.

עוד שם הא דתניא בתוספתא הנותן מתכוין והנוטל אין מתכוין וכו'. אמר הכותב לעולם בוחר בדעות הזרים וכי כיון שאנו מצריכין אותו שלא יסיח דעתו מהן אע"פ שהתנה וכמו שפירש רש"י ז"ל וכן הרמב"ם ז"ל מה הוא צריך יותר להתנות כיון שעיקר הנטילה אינה צריכין כונה אלא מסתברא דתוספתא אפילו בחולין קאמר והא דקאמר דמפורש בהדיא בפרק כל הבשר שמא בפרק השוחט נתכוין לומר ומשום דאמרינן התם דלחולין לא בעו כוונה וכדמייתי לה ממתנו דבפרק רביעי למסכת מכשירין דתנן פירות שנפלו לאמת המים ופשט מי שידיו טמאות ונטלן ידיו טהרות והפירות טהורין ואם חשוב שיודחו ידיו טהורות ופירות בכי יותן דייקינן מינה התם דלא בעינן לחולין. וזו המחבר הביאה בחבורו להקשות על דברי עצמו שהצריך לכונת לחולין ותירצה דההיא לאו אכילת חולין הוא אלא לנגיעת חולין שנעשו על טהרת תרומה וכמו שכותב בחיבור ודקדק עליה שם בדברים מבוארים לעולם לאכילה אפילו לחולין בעי כוונה וכמו שנתבאר שם.

השער החמישי

פסקה א

כתב לא נתכונו דברי המחבר בענין ברכה בנטילת ידים והנכון דמים אמצעיים וכו'. אמר הכותב כמה דעתו זרה ודרכו רחוקה מבני אדם וכל שגדולי ישראל אם מחייבין בדבר הוא פוטר ואם יפטרו הוא יחייב שרו אסיר אסרו שרי ובלא ראייה ובלא טעם אלא כריר החלמות. הנה הגאונים ז"ל הצריכו ברכה למים אחרונים וכן הסכים הראב"ד ז"ל כדעתם ולא על נטילת ידים אלא על רחיצת ידים שהן אין צריכין נטלא הם שצפרנם עבה מכרסו מסכימין בכך והוא מוצץ באצבעו וגוזר בהפכם וגם כל מה שכתב כתב בטעות שהביא לטענה מפני שאין מקפידים אמנא ואחזותא ואשיעורא. וזה שבוש הדעת דאטו הברכה בהא תליא אם כן הא דבעא מינה רב אשי מאמימר קפדיתו אמנא ואשיעורא ואחזותא אילו אמר דלא קפדי מי אמרינן דאף ברוכי לא מברכי ועוד דהכא לאו על נטילת ידים מברכין אלא על רחיצת ידים ומה לי אם נצטוינו על הנטילה ומה לי על הרחיצה כל שיש מצוה מברכין על נטילת ידים טעות הוא דאף בהני אין מקפידין לא על מנא ולא

אשיעור דמנא תיתי ולא אשכחן בשום דוכתא ואדרבה אמרי בכל מידי דמינקי דאטו ארחץ במים מי כתיב בנקיון כתיב ואף לחזר אין צריך דהא לייט רב חסדא אמאן דמהדר ביה אמייא בעידן צלותא ובההיא דפרק היה קורא גירסא אחרינא גרסינן והיא הנכונה וארבעת מילין דלתפלה להתפלל עם הצבור קאמר. ומים בשחרית טעמא איכא ואין מביאין ראיה מברכות של שחר שהרי מברכין הנותן לשכוי בינה וכן שלא עשאני נכרי ועבד ואשה ומלביש ערומים ושאר הברכות מה שאין עושין כן באמצע הימים והלילות אעפ"י ששומע קול הגבר וסיים מסאני וישן ואחר כך נער וטעם יש ואין מהם ראיה. ומכל מקום העיקר הוא כדברי הגאונים והראב"ד זכר כולם לברכה שהמברך ברכת המזון אם אכל דבר מזוהם רוחץ ומברך על רחיצת ידים דמים ראשונים ואחרונים אקרא חד אסמכינהו כדאמרינן התם בפרק אלו דברים והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים כי קדוש אני זה שמן הטוב אני ה' אלהיכם זו ברכה וכן בדין שנאמר שאו ידיכם קודש וברכו את ה' ברוך ה' לעולם אמן ואמן סלה ועד.

הבית השביעי: בית הנשים

השער הראשון

פסקה א

בית הנשים: מראות הדמים גרסינן בנדה פרק דם המפלת בעא מיניה רבי יוסי בר חנינא מרבי אלעזר הרואה דם יבש מהו אמר ליה תניתוה וכו'. אמר הכותב דברים אלו עוגה בלי הפוכה בלבל כמה דברים אשר אין להם שחר כבר הודה ואמר דדם יבש מעיקרו אפילו אינו חוזר בשריה דם הוא וטמא הוא ואין הפרש בין שהוא כמין צורת בריה בשערות בין דם דעלמא שאין לו שום צורה ואחר כך אמר דשריה סימנא בעלמא הוא דמתנחינא דאי שורין אותו ואינו נמוח אינו דם אלא בריה ורצה לקשור הפכים אלו בקשר שאינו של קיימא ואמר דה"מ בדבר מועט אבל לא בחתיכה ואלו דברים בטלים מכמה טעמים חדא דכל שאתה אומר דדם יבש מעיקרו ואע"פ שאינו נמוח דם הוא ולא מחזקינן ליה בבריה ואין צורתו מוכחת כלל דהוא הדין והוא הטעם בדם דעלמא אם כן אפילו כי לא נימוח מי הוציאו מכלל דם ומה לי מרובה ומה לי מועט. ובשלמא אי אמרת דדוקא בכיוצא כאלו שצורתן מוכחת עליהן כיון שאין דם עשוי ליעשות כן ועוד שאין נימוחין בשריית פושרין בידוע שאינה דם אלא בריה אבל בשאין מוכיח אין אפשר לטהר שאינו נימוח ומי הוציאו מכלל דם. ועוד אם יש חלוק בין מועט למרובה היה לו לפרש כמה הוא המועט הטהור בשלא נמוח וכמה הוא המרובה והמפלת חתיכה מי

תניא בה שיעורא ומי לא עסקינן אפילו בחתיכה קטנה ואפילו הכי לא תליא בשריה וקרא דקא אסר דם יבש מעיקרו ואפילו שראוהו בפושרין ולא נמחה מי קא יהיב קרא שעורא וכל מי שיש לו מוח בקדקדו ויכיר כי דברים אלו כמוץ אשר ידפנו רוח ועוד אמר דאפילו כמין קליפות ושערות אם נשתהו זמן מרובה מוסיפין ביובש ושוב אינן נימוחין ואפילו הכי טמאין וזו קשה שאם כן היאך היתירה המשנה בשריה דדלמא נשתנה הרבה בבית הרחם ונתייבש הרבה ולפיכך אינו נימוח בשריה גם מה שהביא ראיה דבר מבולבל ורפה ידים כי אמר והראייה הברורה בזה דכי בעינן דם יבש מהו מהדרינן להדיא תניינא המפלת כמין קליפה תטיל למים אם נמוחו טמאה דאלמא כל דם אע"ג דלאו בענין צורות חדא היא לגמרי בהדי ההיא ובכולהו אם נמוחו טמאה ואם לאו טהורה ע"כ ומכלל דברים אלו שבכל דם יבש קאמר דרבי יוסי בר חנינא לא שאל מר' אלעזר דם מועט יבש אלא סתם קאמר ורבי אלעזר על מה ששאל השיב ומשמע בין במרובה בין במועט ואם איתא דכולהו כעין משנתינו דהפילה כמין שערה כמין קליפה דתניא ביה תטיל למים אלמא כל דם יבש ואפילו חתיכה מרובה דוקא בשהטילו למים ונמחה דאי לא הוה ליה לפרושיה ליה הכין בהדיא דם מועט תטיל למים דתניתוה המפלת. ועוד אם איתא דהכי קאמר ליה דכולהו כעין מתניתין דקליפות ושערות כלומר בשהיטלוהו למים דוקא אם כן איך הקשה לו אי הכי אפילו לא נימוחו נמי דהא איהו קאמר ליה דדם יבש דוקא בשורין במים ואינו נמוח כעין משנתינו הא דם יבש שאינו נמוח טהור. אלא ודאי רבי יוסי בר חנינא סתם בעא מיניה ואהדר ליה רבי אלעזר דדם יבש מעיקרו כדם הזב מבשרה הוא דתנן המפלת כמין קליפות כמין שערות לומר דדם יבש גמור טמא ולפיכך הקשה לו אם כן אפילו בשלא נמוחו נמי ואהדר ליה דשאני הני דצורתן מספקתן ושרייתן מגלה עליהן הא בעלמא בין כך ובין כך טמאה וכן כתב הראב"ד ז"ל זה לשונו אם נמוחו טמאה ואם לא נמוחו טהורה דאמרינן כי לא נמוחו בריה היא אבל הרואה דם יבש אע"פ שלא נמוח טמאה נדה ע"כ. ומה שהקשה ואמר דאם איתא כסברת המחבר שערות וקליפות כי לא נמוחו נמי אמאי טהורה כיון דאיפשר דדם נקרש לעתים ונעשה כעין צורות אלו אפילו כי לא נמוחו נמי מספק נטמא. קושיא זו הבל ורעות רוח לפי שדבר רחוק הוא שיעשה כעין צורות בריה אלא שיש להסתפק בכך לפי שפעמים נעשה כן ולפיכך צריך לבדוק בשריה וכל ששרה ולא נמוחו בידוע דלאו דם הוא אלא בריה דשרייתן מוציאין מידי ספקתן. ועתה אחזור למה כתב תחילה ואמר שלא הצרכנו למה שכתב המחבר דכבר פשוט הוא למסקנא דדם יבש מעיקרו ואעפ"י שאינו נמוח בשריה שהוא טמא. הנה הרב בעל המאור ז"ל שלא ידע בכל אלה

וטעה הטעות הגדולה הזו לפי דעתו בדבר שלא יטעה בו אדם לעולם והמחבר הוצרך להודיענו כדי שלא יטעה בו שהוא התיר כל דם יבש שהיטילוהו למים ולא נמוח ולא חלק לנו בין דם מרובה לדם מועט ועשה הכל כעין קליפות ושערות וזה לשונו שכתב בהשגות שעשה על הראב"ד ז"ל כתב הרב הרואה דם יבש אעפ"י שלא נמוח טמאה נדה ואני אומר דא ודא חדא היא וראיה לדבר מדאמרינן בפרק דם הנדה אימא הנ"מ לח ותו הא דתנן המפלת כמין קליפות כמין שערות. מנא לן אמר קרא יהיה רבויא הוא אלמא אידי ואידי חד דינא אית ליה ומחד קרא נפקי ואם לא נמוח מנין היינו יודעים שהיה דם מעיקרו הלא זה הוא המפלת כמין עפר אדום שאם לא נמוח אנו אומרים בריה הוא ע"כ לשונו. והמחבר הוצרך להודיע שאינו כן ושהוא סובר בזה כדעת הראב"ד ז"ל.

השער השני

פסקה א

שער הפרישה: כתוב שם כתב החכם דאסור לאכול עמה על השולחן וכו'. אמר הכותב מעולם לא שמענו דבר זה ואולי הוא היה המגיד הראשון ואין לו טעם ולא ריח דאפילו יש אחרים עמהם איזה היכר יש להם ואם יבואו לידי הרגל ולאכול בקערה אחת שניהם מי מעכב א"ת שהאחרים המסובין שם יזכירום וימנעום מאין הם יודעים שהיא נדה וכי צריכין להודיע את המסובין. ועוד דדומיא דבשר וגבינה. על שלחן אחר עשאום כדאיתא בר"פ כל הבשר ואטו התם כי איכא אחריני בהדייהו מי שרי. אלא ודאי לא שנא מן הדין אלא שעכשיו הקלו לאכול עמה על השולחן ובלא שום היכר.

עוד שם כתב פעמים שאדם צריך לפרוש מן האשה וכו'. אמר הכותב שבוש הדעת אני רואה כאן ודמי פומיה כמאן דלא טעם תבשילא מעולם וכל מי שיש לו מוח בקדקדו ימצא שטעה במש"כ כאן. ותחילה אומר כי מה שתפס על המחבר שכתב דעונה אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים ואמר הוא שאינו נכון דבהדיא מוכח בשבועות דקודם שתראה אסורה לא מדאורייתא ע"כ אפילו לפי דעתו שחושב שאותה שמעתא דשבועות מוכחת כן מאי קושיא דא איהו גופיה אומר דההיא שמעתא לא דייקא כהלכתא דאליבא דמאן דאמר וסתות דאורייתא נקיט לה ואנן קיימא לן כמאן דאמר וסתות דרבנן. ואם כן קושיא אין כאן על המחבר ועוד נשתבש הרבה במה שאומר דוהזרתם את בני ישראל אינו אזהרה אלא למותר העונה שמשעה שלמודה לראות עד סוף העונה וזה באמת שבוש גדול דאזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתה שאמרו עונה הסמוכה לפני הוסת משמע ולא עונה הסמוכה לאחר הוסת דוקא ולא לפני וסתה ולא היה אדם שטעה בדבר זה מעולם. ותדע עוד מדאמרין בשילהי האשה שהיא עושה צרכיה תני

חדא ר' יהודה אוסרה לפני וסתה ומתירה לאחר וסתה ותניא אידך ר' יהודה אוסרה לאחר וסתה ומתירה לפני וסתה ולא קשיא הא דרגילה למחזי בתחלת יממא הא דרגילה למחזי בסוף ליליא כלומר רגילה למחזי בתחלת יממא אסורה לאחר וסתה מותרת לפני וסתה דהיינו בלילה כולה שלפני העונה ואפילו הלילה סמוך ממש לתחלת העונה שבתחלת היום והיכא דרגילה למחזי בסוף לילה אסורא לפני וסתה דהיינו מתחלת הלילה ומותרת כל היום שלאחר השעה שהיא למודה לראות בה ואפילו סמוך ממש ורבי יהודה מוהזרתם אמרה מדאמרינן התם עלה דההיא אמר רבא הלכה כר' יהודה ואקשינן ומי אמר רבא הכי והתנן והזהרתם את בני ישראל מטומאתם ואמר ר' יאשיא מכאן אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה אמר רבא עונה מאי לאו עונה אחריתי כלומר עונה מוקדמת לשעת וסתה ואם כן למודה לראות בתחלת יומא אמאי מותרת בלילה ופריק לה אותה עונה אלמה לכולי עלמא האזהרה על סמוך לוסתה מלפניו קאמר אלא שאם לא בא האורח בזמנו צריך ליזהר נמי לאחריו באותה עונה ממש כדברי רבי יהודה. עוד טעה טעות אחרת גמורה שאומר דעונה אינה אלא מה שהוא בין שעת וסתה עד סוף אותה עונה. ובשום מקום לא תמצא עונה סתם בפחות מן העונה כולה כלומר עונה גמורה או יום תמים או לילה וכדאמרינן בשילהי פרק ע"א כדרך שאמרו בטהרות כך אמרו ביין נסך וכמה עונה אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן או יום או לילה ולא עוד אלא שהיו סבורין שאסור אפילו בעונה יתירה כדמקשו על רבא שאמר הלכה כרבי יהודה שהעונה שלפני שעת וסתה מותרת ואקשו עליה מדאמרינן והזרתם את בני ישראל מכאן אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהם סמוך לוסתן וכמה עונה מאי לאו עונה אחריתי ואנו ממעיטין אפילו אותה עונה ונעמידנה אפילו על רגע אחד הנשאר מן העונה וכן כתב ר"ח ז"ל בפרק ידיעת הטומאה גמ' היה משמש עם הטהורה מכאן אזהרה לבני ישראל לפרוש מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה אמר רבא עונה ופירש משמיה דרבי יוחנן בסוף מסכת ע"א בענין כדרך שאמרו בטהרות כך אמרו ביין נסך וכמה עונה או יום או לילה ואסיקנא לעולם שתים עשרה שעה ע"כ לשון ר"ח ז"ל. ועוד טעה באחרת דאמר דלפני עונה דפלוגתא בוסתות דאורייתא או דרבנן ואם כן רבי יהודה דאסר כל אותה עונה ומשום והזרתם כמאן דאמר וסתות דאורייתא ואם כן קשיא הלכתא אהלכתא דקיימא לן כותיה דאסור בלפני וסתה דאלמא וסתות דאורייתא וקיימא לן כותיה דאמר וסתות דרבנן ודרבנן אדרבנן נמי קשיא דאיהו בעא מרב נחמן וסתות דאורייתא או דרבנן ופשט ליה בלישנא בתרא דוסתות דרבנן וכדאיתא בפרק כל היד ומסתמא רבא קיבלה מיניה דרביה הוא ובהא דבפרק האשה שהיא עושה

צרכיה פסק כר' יהודה דאסר לפני שעת וסת ומשום והזרתם. ועוד אי הא דלפני שעת וסתה בפלוגתא דוסתות תליא אם כן רבי יהודה ורבי יוסי בוסתות פליגי ר"י כמאן דאמר מדאורייתא ורבי יוסי כמאן דאמר מדרבנן ואם איתא בפרק כל היד דאתיא לאוקומה בתנאי ואייתינן התם תנאי טובא אמאי לא אייתו נמי התם תרי תנאי דהיינו רבי יהודה ורבי יוסי דתניא כיצד אמר רבי יוסי ימים ושעות וסתות היתה למודה להיות רואה מיום עשרים ליום עשרים ומשש שעות לשש שעות הגיע יום עשרים ולא ראתה אסורה לשמש כל שש שעות דברי רבי יהודה ורבי יוסי מתיר לשמש עד שש שעות ועוד קשה מאד על כלל דבריו שהוא מודה דקיימא לן כמאן דאמר וסתות דרבנן ואומר דסמוך לוסת מאחריו עונה אסורה דבר תורה אתמהה יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא דלמאן דאמר וסתות דרבנן אפילו בשעת הוסת ממש מותרת דבר תורה והראב"ד ז"ל בההיא דיבמות דיוצא לדרך חייב לפקוד את אשתו לא גריס סמוך לוסתה אלא הכי גריס לא צריכה אלא לשעת וסתה. והדין עמו דתניא בפרק כל היד הרואה דם מחמת מכה אפילו בתוך ימי נדתה טהורה דברי רשב"ג רבי אומר אם יש לה וסת חוששת לוסתה ואתי לאוקומיה פלוגתייהו בוסתות דרשב"ג סבר וסתות דרבנן והילכך אפילו יש לה וסת תולה בדם מכה ורבי סבר וסתות דאורייתא ולפיכך אינו תולה ואסיקנא דכולהו אית להו וסתות דרבנן ואפילו יש לה וסת תולה ומותרת לבעלה אלא שהדם טמא משום מקור דמקומו טמא. אלא על כרחנו למאן דאמר וסתות דרבנן וקיימא לן כותיה עונה הסמוכה לוסת שאמרו מדרבנן היא ואסמכוה אוהזרתם את בני ישראל וכן כתב הראב"ד ז"ל זה לשונו שכתב בחבור בעלי הנפש תחילה נאמר כי חשש הוסתות דרבנן היא דפלוגתא דרב ושמואל היא דאיתמר הגיע שעת וסתה ולא בדקה ולא ראתה וכו' ועוד מדאמרינן ביבמות חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך מוקמינן לה בשעת וסתה שמע מינה וסתות דרבנן ובמקום מצוה לא גזור דאי דאורייתא היכי שרינן ליה ועוד דמחייבינן ליה נמי אלא שמע מינה דרבנן היא והכי אפסיקא הלכתא בהלכות גדולות וכן פסק רב אחא. ואע"ג דתניא והזרתם את בני ישראל מטומאותם אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה עונה ההיא אסמכתא בעלמא היא ע"כ. והרב רבי זרחיה שהגיד עליו במה שהתיר לפקוד בביאה ביוצא לדרך לא השיג כלום על מה שאמר הרב דוהזרתם את בני ישראל אסמכתא בעלמא היא וממנה אתה למד שאף הוא מודה לו בזה וכן מצאתי לו מבואר בספר המאור בההיא שמעתא דידיעות הטומאה. אלא שאסרה בביאה ממש מדרבנן אף בסמוך לוסתה. וכן כתב הרמב"ן ז"ל זה לשונו חשש הוסתות מדברי סופרים הוא לפיכך אם עברה כל עונת הוסת ובדקה ומצאה טהורה ומותרת

לשמש ע"כ והוא שפוסק דוסתות דרבנן וכתב כי והזהרתם לפרישת עונה מדאורייתא ועם כל זה כתב דלפני וסתה מותרת ליוצא לדרך אפילו בביאה אין לו רֵעַ וַיֵלֶךְ שפי עתה אחזור לעיקר שמועה שבשבועות שאמר שמפורשת דעונה סמוך לוסת מלפניו שהוא דאורייתא. שנינו שם בפרק ידיעות הטומאה איזו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה נטמאתי ופירש חייב מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו ואמרינן עלה בגמרא אמר רב הונא משמיה דרבה הכי עביד נועץ צפרניו בקרקע עד שימות וזו היא מצות עשה שלו שישהא עד שימות האבר ואזהרתיה התם דקאמר דמדקאמר קרא ותהי נדתה עליו עליו תהא נדתה וכדאמר חזקיה התם ואין כאן זכר לוהזרתם את בני ישראל שיפרשו מנשותיהם וגרסינן בגמרא איתמר אמר אביי משמיה דר' חייא בר רב חייב שתים וכן אמר רבא אמר שמואל בר שבא אמר רב הונא חייב שתים חדא אכניסה וחדא אפרישה הוי בה רבא במאי אילימא בסמוך לוסתה ובמאן אילימא בת"ח כלומר שיודע שאמרו חכמים שמוזהרין בני ישראל לפרוש מנשותיהן סמוך לוסתן משום שמא יש לחוש שבעודו משמש יבוא האורח בשלמא אכניסה ליחייב קרבן דשוגג הוא דקסבר יכולני לבעול עד שלא יבוא האורח ומכל מקום לאו אנוס הוא דהוה ליה לאסוקי אדעתיה שמא תראה בשעת תשמיש ומזיד נמי לא הוי דסבור יכולני לבעול קודם שתראה וכן פירש רש"י ז"ל ומכאן דמה שאמרו חכמים והזרתם את וגו' מכאן אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנושתיהן אסמכתא בעלמא ומדרבנן בעלמא הוא משום דאיבעי למיחש ולאסוקי אדעתיה שמא תראה בשעת תשמיש דאילו היה מדאורייתא מזיד הוא זה שהתורה אמרה שיזהר עונה סמוך לוסת והוא עבר אדאורייתא בא עליה ומתוך ביאתו ראתה אע"כ לא דאורייתא אלא דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. ומה שפירש רש"י ז"ל בתלמוד חכם לזו שיודע שישראל מוזהרין לפרוש מנשותיהן סמוך לוסתן כדאמרינן לקמן והזהרתם את בני ישראל לא עלה על דעתו לומר שיודע שמוזהרין דבר תורה מוהזהרתם דכבר פירש הוא ז"ל דתלמיד חכם לאו אנוס הוא דהוה ליה לאסוקי אדעתיה שמא תראה בשעת תשמיש ואי דאורייתא לא שייך למימר ביה הוה ליה לאסוקי אדעתיה דאדרבה פושע גמור הוא ועובר אדאורייתא הוא אלא שלמד ויודע דאמור רבנן שיש לישראל להזהיר ולפרוש מנשותיהן וכדאסמכוה אוהזהרתם וכן פירש ר"ח ז"ל לשונו אי בתלמוד חכם חדא הוא דמיחייב דהוה ליה למיפרש סמוך לוסתה כדאמרו רבנן ולא עבד ע"כ. הנה אמת הנה נכון שאין זכר באותה שמועה לאיסור עונה מדאורייתא אדרבה איפכא שמעינן מינה כמו שכתבתי.

עוד שם בענין בועל את הבתולה וכו'. אמר הכותב מפני שלא הסכים בכך אין ראוי להניח את הירושלמי מה שמפורש בו ולתפוש את הסכמתו כי המחבר מן הירושלמי למדה ורמוזה היא גם בגמרין שהרי שנינו בפרק הבע"י כהן גדול לא ישא את הבוגרת ר' אלעזר ור' שמעון מכשירין בבוגרת ושוין שלא ינשא את מוכת עץ וגרסינן עלה בירושלמי מה בין בוגרת ומה בין מוכת עץ בוגרת כלו בתוליה במעיה מוכת עץ יצאו בתוליה בחוץ. ובמקום אחר אמרו בירושלמי בוגרת כחבית פתוחה ועל כן אמר המחבר כי יש מן הבוגרות שפתחיהן פתוח ויש להן דמים ויש שפתחיהן סתום ואין להם דמים ולפיכך כיון שיש מקצתן שיש להם דמים אעפ"י שאין להם אפילו טענת דמים הבועל אותה תחילה בועל בעילת מצוה ופורש ואעפ"י שלא ראתה עכשיו בשעת ביאה והנה נכון.

עוד שם גרסינן בפרק תינוקת תבעוה לינשא וניפייסה צריכה לישב שבעה נקיים כתב החכם וכו'. אמר הכותב הקים לנו השם נביא ששואל בעצו ואומר לנו שכל דבריו עיקר אעפ"י שהוא עוקר כל תרומי הראשונים הוא אומר שצריכה הפסק טהרה ושכן עיקר. והנה הראב"ד ז"ל והרמב"ן ז"ל הסכימו שאינה צריכה הפסק. ועוד לדבריו שהוא אומר דכיון דלאו ודאי חזאי בבדיקה אחת באותו יום סגיא דכיון דבדקה ומצאה טהור אמרינן אם איתא דחזאי דם מועט הוה וכיון דאפסקיה פסקה אם כן שוב אינה צריכה לבדוק בשבעה הספורים דכיון דפסקה אפילו ביום הראשון דמעייניה פתוח כל שכן בשאר הימים וא"ת דאפילו הכי חוששין דילמא איסתיפו בה בשאר הימים כל שכן ביום הראשון ואעפ"י שבדקה דלמא עם סלוק ידיה ראתה סוף דבר פעולו אין ידים לו. ולענין מה שאמר על ראיית המחבר דאייתי ראייה מדרבינא דלכאורה משמע דלא הצריכה מנין אחר והוא אומר מנא לן דילמא הצריכה הוא שאמר המחבר דכיון דלא אמרינן התם לאשמעינן האי דינא ודאי לכאורה משמע דמיד כנסה ולא הוצרכה לישיבה אחרת וגם שהראב"ד ז"ל שהצריך בדיקה תוך שבעה כשהגיע אצל ראיה זו הרגיש בה ואמר שסמך על בדיקת יום האחרון דקיימא לן סופן אעפ"י שאין תחילתן, ולפי דבריו נצטרך לומר שלא נתעכב שבעה ימים ממש שאם כן אפילו סופן ליכא אלא בשבא ביום השביעי ממש. ומיהו אף המחבר כתב שהרב ר' אברהם והרמב"ן ז"ל הצריכוה בדיקה תוך שבעה ואמר שהוא מבטל דעתו מפני דעתם אעפ"י שתמה על דבריהם כיון שלא הצריכוה הפסק טהרה דאלמא דם מועט הוא ונפסק אם כן אף היא אינה צריכה בדיקת שבעה ואם היא צריכה בדיקת שבעה אם כן אנו נצריכה הפסק טהרה גם מה שאמר דקיימא לן ברואה דעלמא ופוסקת בו ביום דלא סגיא ליה בבדיקה באותו יום לענין הפסק טהרה

דאמרינן דמעיינה פתוח אני אומר לא קיימא לן הכי וליתא אלא אפילו ברואה דעלמא דינא הכי וכמו שכתב המחבר בשער הבדיקה והספירה.

עוד כתב ומסתברא שאין תביעה של קודם קידושין כלום ואזלינן בתר תביעה דבתר קידושין דבההיא סמכא דעתה והא דאמרינן בהחולץ ואיתא נמי ביומא רב כי מקלע לדרשיש הוה מכריז מאן בעיא ליומה ורב נחמן כי מיקלע לשכנציב אמר מאן בעיא ליומי ופרכינן והאמר רבא תבעוה לינשא וניפייסה צריכה לישב שבעה נקיים פרקינן רבנן שלוחי הוו משדרי ומודעי התם פרוקי אחריני אתמו' עלה דשמעתה אבל להההוא פירוקה ודאי שלוחי נמי הוו מקדשי מעיקרא והא דלא ארווחו ביה משום דאיכא פרוקי אחריני ע"כ. וגם זה הבל ורעות רוח דודאי מההיא דיבמות שהביא ממנה המחבר ראיה גדולה היא דהכין ודאי משמע דלא הוו מקדשי אלא אודועי בלחוד הוא ודקא מודעי להו ואע"ג דאיכא פירוקי אחריני מאי הוי אטו מי סגי להו פירוקא קמא דלא אמרוה כתקניה ואמאי לא אמרו קושטא דמלתא ולימרו רבנן שלוחי הוו משדרי ומקדשי להו. ועוד דאם איתא בטלת קדושי ביאה. ועוד דלדעת מי שאומר דחופה הראויה לביאה ממש בעינן ולאפוקי חופה של אשה שפירסה נדה אם כן לא תמצא חופה אלא לאחר שבועה של קדושין וקידושין וחופה ביום אחד ולא תוך שבעה לא משכחת לעולם ומשוית להו לכל ישראל טועין שמקדשין ומכניסין לחופה וכותבין כתובתה ומכניסים את החתן ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה אלא דברים אלו מראין בעצמן באצבע שהם דברי טעות והתמה הגדול מי היזקיק לשום אדם כן בלא טעם ובלא ראיה וכבר כתב המחבר שאותן שבעה מונין להם מהכנת צרכי חופה כאותה שאמרו מכי רמו שערי באסיתא ואני אומר כי מנהגן של ישראל בכל מקום ומקום תורה היא וכל מה שעושין במנהגיהן יסודתן בקדש ובכל מקומותינו הנהיגו להכין סעודה ושמחה שבת לפני שבת של נשואין וזו היא תביעה וממנו מונין לה שבעה אלו.

עוד שם באשה שאין לה וסת המחבר כתב שחוששת לעונה בינונית והיינו משלשים וכו'. אמר הכותב המחבר משם רש"י ז"ל אמרה שכן פירש אמר ריש לקיש משם ר' יהודה נשיאה והוא שבא ומצאה תוך ימי עונתה תוך ימי עונתה שלשים יום לראייתה אבל לאחר ימי העונה בעיא בדיקה הואיל וסתם נשים חזיין לסוף עונה ע"כ וכן כתב הרמב"ן ז"ל זה לשונו ומצא אותה בתוך ימי עונתה כמה היא עונה משלשים יום מתחלת ראיה לתחלת ראיה אחרת שרוב הנשים כך הן רואות משלשים לשלשים במה דברים אמורים באשה שאין לה וסת אבל באשה שיש לה וסת לימים הרי זה מחשב ימי וסתה עד כאן והדין עמהן דהא מתניתין בחזקת טהרה לבעליהן בין ביש לה וסת בין שאין

לה וסת היא שנויה ועלה קאמר ריש לקיש ובאין לה וסת מאי תוך עונתה. והא דקאמר דריש לקיש איש לה וסת קאי מנא ליה הא לאקולי כהא הואיל ואפשר דאכולהו נשים קאי כסתמא דמתניתין וטעמא רבה איכא כדקאמר רש"י ז"ל הואיל וסתם נשים רואות מל' יום לשלשים תדע לך עוד מדאמרינן בלישנא קמא דרב הונא לא שנו אלא באשה שאין לה וסת אבל יש לה וסת אסורה לשמש. ואע"ג דאקשינן עליה אדרבה איפכא מסתברא מכל מקום אי לאו דאיפכא מסתברא שפיר הוה אפשר למימר לה הכין ואלו אמר בין אין לה וסת בין יש לה וסת הוה ניחא ולא הוה לן קושיא עליה ומכל מקום מה שהקשה מדאמרינן התם כל לבעלה לא בעיא בדיקה לעולם באשה שאין לה וסת טעות הוא בידו דעל כרחין כל הנשים חוששין בהן לעונת הוסת בין יש לה וסת קבוע בין אין לה וסת קבוע וכיון שכן אף אנו נאמר דכיון דסתם נשים חזויין לשלשים חוששת כמו שחוששות שאר נשים לעונת הוסת בין קבוע בין שאינו קבוע.

השער השלישי

פסקה א

הוסתות: כתב שנינו בפרק האשה שהיתה עושה צרכיה כל אשה שיש לה וסת דייה שעתה ואלו הן מפהקת ומעטשת וכו'. אמר הכותב ממה שתלה דברי המחבר בשגגה באמת נראה שלא ראה דברי שום חכם מן החכמים אשר היו לפנינו כי כן פירש גדולי המפרשים כדברי המחבר וז"ל הראב"ד ז"ל בחבור בעלי הנפש מה שאמר שמואל בגמרא הרי אמרו לימים שנים לוסתות אחד למה שלא מנו חכמים ג' לית הלכתה כותיה דאליבא דר' קאמר וקיימא לן כרשב"ג בוסתות דבעיא תלתא זמני בין לוסתות דגופה בין ליומי כסתם מתניתין ע"כ וכן בדין דבכולי גמרא ככל כי הא בעינן כמאן אמרה לשמעתא לא כמר ולא כמר או מני היא ולא תלינן בתנא חדתא וזו שטה פשוטה בגמרא ומ"ש דרבי לית ליה הכין טעה בזה שאין כל הדברים לקוחין על צד אחד ואע"ג דבעלמא אית ליה לרבי בתרי זמני בוסת דגופא אית ליה אפילו בחד דאנן נמי לא נסבינן כולהו מילי בחד גונא דהא פסקינן כרשב"ג בוסתות ובשור המועד ובנשואין ובמלקיות כרבי כל חד וחד לפי מה שהוא ענין ואפילו שהרב בעל המאור ז"ל לא פירש כן המחבר סמוך על דברי הראב"ד ז"ל שהוא רב מובהק.

עוד שם גרסינן בהאשה ראתה יום חמשה עשר בחדש זה ויום י"ו בחדש זה וכו'. אמר הכותב כבוד חכמים ינחלו אבל קושיותיה זו אינה קושיא דודאי שיפורא גריס שכל מה שבית דין שלמטה עושה ב"ד שלמעלה מסכימין עמהן דכתיב אשר תקראו אותם אשר תקראו אתם במעוד' וסומכין בקבוע חדשים ועבור שנים במקום כריתות כחמץ בפסח

ושחיטת הפסח ועינוי יום הכפורים גם בביאת הקטנים שאמרו קטנה בת ג' שנים ויום אחד בא עליה אחד מן העריות היא פטורה ואין מומתין על ידה פחות מכאן שניהם פטורין. וכן לענין הקטן בן תשע שנים ויום אחד אחר כן או פחות מכאן אין אנו מונין להם לימים אלא לשנים שבנויין לחדשים מלאים וחסרים ולחדשים ולשנים מעוברות ופשוטות לפי תקוני ב"ד. ואף בחדושי הגוף כן וכמו שדרשו ז"ל בלאל גומר עלי קטנה בת ג' שנים ויום אחד שנבעלה אין בתוליה חוזרים נמנו בית דין ועברו את השנה בתוליה חוזרין הוי לאל גומר עלי.

עוד שם עוד כתב וסת ההפלגה וכו'. אמר הכותב למי אני עמל ומיגע את נפשו להשיב על דבריו בודאי מי שמעיד על עצמו שלא שמע דברים אלו נודע שאינו בקי בטיב דיני וסתות ואף על דברי החכמים אשר היו לפנינו לא עמד וראוי היה לו שלא יהא לו עסק בהן. ועתה ראו באמת וסת ההפלגה בהפלגתה נקבע ואין קביעות לר' בפחות מתרי זמני ולרבנן בפחות מתלתא ואם כן איך אפשר לו שבשתי ראיות שאין נולד מהן אלא הפלגה א' יהא נקבע להפלגות לר' וכן לרבנן בג' הפלגות ואנן קביעות ג' הפלגות בעינן וזה נודע לכל מי שעמד על מסכת נדה ואפילו בני בי רב דחד יומא יודעין אותה ועוד שהרי שנינו אין האשה קובעת וסת עד שתקבענה שלשה פעמים ואינה מטהרת את הוסת עד שתעקר ממנה ג' פעמים והגע עצמך הנה שקבעה וסת ההפלגה בג' ראיות וב' הפלגות הבנויות מן הג' ראיות וכגון שראתה ראיה ראשונה וחזרה וראתה שניה ליום כ' ועוד חזרה וראתה ליום עשרים הרי וסת זה קבוע להפלגת עשרים לפי דבריו ואחר כך שינתה לשלושים זה וזה אסורין וחוששין לכ' ולשלשים ועוד חזרה וראתה לשלשים נעקר יום כ' ונקבע יום ל' דכמו שנקבע זה לל' נעקר הראשון והנה נעקר בתרי זמני ואנן עד שתעקר ממנה ג' פעמים תנן. ועוד לרבי וסת ההפלגה אין לו דין וסת קבוע אלא הרי הוא כוסת שאינו קבוע שנעקר בפעם אחת והגע עצמך הרי שהיא למודה להיות רואה מכ' לכ' ושנתה פעם לל' הותר יום כ' ונאסר יום ל' שהרי בין ב' ראיות אלו האחרונות הוקבע יום ל' ונעקר יום כ' ומלי דחוכא נינהו אלא דבריו דברי בטלה וטעות גדולה הן ועוד כל מחבר ספרים בדיני הוסתות כך כתבו בפירוש דרך פשיטות לא לחדוש וזה לשון הראב"ד ז"ל הא דאיפליגו רב ושמואל בדילוגים דרב סבר קמייתא ממניינא דוקא בדילוגים לחוד אבל בשאר וסתות לא פליגי מידי דאי וסתות דיומי נינהו כגון מריש ירחא לריש ירחא וכיוצא בו דכולי עלמא ממניינא היא ואי וסתות דהפלגה נינהו דכולי עלמא קמייתא לא מניינא היא דהפלגה לא ידיעה מידי עד ב' ראיות ובין ב' הראיות נעשית הפלגה א' והב' בראיה שלישית והשלישית בראיה הרביעית הילכך קמייתא לאו

ממניינא היא ובעינן שתשלש בהפלגות ע"כ וכ"כ הרמב"ן ז"ל כיצד האשה קובעת וסת ראתה היום תחילה וחזרה וראתה לסוף כ' יום אם הפליגה כן ג' פעמים שזה ראיות ד' הרי זה וסת קבוע שהרי הוחזקה זו ג' פעמים לראות מכ' לכ' ולמה לא הוחזקה בראיה שלישית מפני שראיה ראשונה בתחילה ראתה אותה ולא היתה בה הפלגה וכשתראה ד' ראיות הוא שהיא מוחזקת להפליג ראיותיה מכ' לכ' שהרי הפליגה ג' פעמים ע"כ ומכל זה יראה כל מי שיש לו מוח בקדקדו שכל דבריו טעות גמורה הן ולא ידע בוסתות כלום גם שם הוסיף בטעיותיו לפי שכתב דמסתברא ליה דוסת הדילוג אינו אלא בתוספת יום א' בלבד כגון שראתה יום ט"ו לחדש זה ויום י"ז לחדש זה וי"ט אינו נקבע לדילוגין כאלו ע"כ וזה מדברי התינוקות אשר לא ראו אור דמה לי דלוג מעט מה לי דלוג מרובה אלא באמת זה וזה אחד הן וכן כתבו הראשונים ז"ל ודברים ברורים הם. עוד חזר והוסיף בטעות שכתב בוסת ההפלגות דבג' ראיות סגי לפי שראה המחבר על וסת ההפלגה דבעינן ד' ראיות הקשה מאותה שאמרו בב"ק שור נגח שור לא נגח דבג' נגיחות הוי מועד לסירוגין ולא בעינן נגיחה רביעית ואעפ"י שהושוו שם וסת ההפלגה לזו והאריך המחבר בה ותירצה והוא נסתכך בה ואמר כי זאת של וסת ההפלגה גם הוא בג' ראיות כההיא דנגיחות וכל מש"כ שם שבוש גמור הוא שהוא טח ותפל על אותו בנין הנופל שבנה וכל מה שיבנה עליו האמת אומר אל טחי ותפל ויפול. וקושיא זו שהקשה המחבר מאותה של שור נגח ושל שור לא נגח וכל מה שכתב בה ובפירוקא דברי הרב המובהק הראב"ד ז"ל הם ככתבו וכלשונו בחבור בעלי הנפש ולא אועיל כלומר אם אשוב ואאריך בסתירות דבריו שכבר דבריו סתורין עם מה שכתבתי עליו כחומץ על נתר.

עוד שם גרסינן בפרקא קמא דנדה תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וכו'. אמר הכותב המחבר ערך שלחן לפניו וסדר את הכל והוא בא ומתגדר כאלו מצא כלי זהב והמחבר בירר את הסולת ואיזו דרך ישרה שיבור לו האדם להוציא הלכות מרובות לבר מהלכתא ולהטיל שלום בין המחלוקת ושיהו דברי כולן קיימין והוא שכתב שהמחבר הקשה לאותה שיטה שכתב הוא לא כתבה אלא המחבר כתבה ויותר יפה ממנו ועם כל זה סמך ידו על מה שמצא שיטה יפה מאוד להעמיד את הכל ואינו נכון ולא מתקבל על הלב דרבי שמעון בן יהוצדק אומר דלא כהלכתא דר' שמעון בן יהוצדק לאו אמתניתין ומתניתא אמר אלא מימרא בפני עצמה אמרה כדגרסינן התם אמר עולא אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק תנוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה פעם ראשונה ושנים רוקה ומדרסה בשוק טהור כתמה טהור ולא ידענא אי דידיה אי דרבי למאן נפקא מינה למהוי דבריו של אחד במקום שנים. אלא אליבא דהלכתא אמרו וליכא למימר דאליבא דרבי

אמרוה דהא לא קיימא לן כותיה. ועוד דרבי יוחנן וריש לקיש אמאי לא נחלקו אליבא דהלכתא וסמכו דבריהם על משמעות מכלל דברי רבי נשמע לרבנן והמחבר מצא רחב דרך אמת להעמיד את הכל ושאין בזה הפרש. בין רבי ורשב"ג בטעמים רחבים ערבים אמתיים והוא שכתב דכולי עלמא אתיא וטעמא דמלתא משום דכל שלא הגיע זמנה לראות אין לה דמים וראיה ראשונה שראתה אינה אלא כמקרה ואינה ראויה להצטרף עד שתחזק בראיות אחרות הילכך שניה אינה אלא כאחת מהן ואין לה כח להחזיק את הראשונה אבל כשתראה עוד פעם שלישית עד שתי הראיות האחרונות תתחזק ראשונה ואלו השתים מגלות על הראשונה שראיה גמורה היתה ולא מקרה ומעתה לפי הטעם הזה אפילו לרשב"ג נמי מוחזקת היא זו ובזה אין הפרש בין רבי לרשב"ג וזה דרך נכון וברור לכל מודה על האמת והאמת מראה את דרכו.

עוד שם עוד כתב זקנה זו שעברה עליה שלש עונות וראתה לאחר מכאן בעונותיה וכו'. אמר הכותב ומה נעשה לו ויבין דברי המחבר שיש להם טעם ועיקר שכך כתב מסתבר לי שהיא חוזרת לקביעותה הראשון כיצד אם היתה וסתה לימים קבועים אפילו בפעם אחת הוחזקה זו ואם וסת של הפלגות בב' ראיות כראשונות שהיתה למודה בהן שהרי נתגלה שהדלוג הראשון לא סילוק דמים היה אלא מקרה ועכשיו חזר הוסת למקומו ואינו נעקר ממנה עד שיעקר שלשה פעמים והראיה מדבעינן גבי תינוקת שלא הגיע זמנה לראות הדר קא חזיא בעונות מאי ולא בעי לה נמי גבי זקנה אלמא בזקנה פשיטא להו דאי הדר חזיא בעונות הדרא לחזקתה ע"כ. הנה שהמחבר כתב דברים מבוארים לכל מבין וראיה המוכחת ומה שכתב בוסת ההפלגה בשתי ראיות של שלש עונות וחזרה וראתה ראיה אחרת לעשרים יום של אותה ראיה היינו כמו שהיתה למודה מתחילה.

עוד שם עוד כתב הא דתנן בפרק קמא דנדה אעפ"י שאמרו דיה שעתה וכו'. אמר הכותב מאן יהיב לן מעפריה דרבנו הרמב"ן ז"ל ומלינן עיינין אבל המסייע אין בו ממש ואין פלא בעיני אם נפלאו בעיניו דברי המחבר באין מבין. ודברי המחבר וראיותיו מוכרחים הם כמו שכתב שאין ראיה המקרה ראיות לקבוע מהן וסת. ומה שהשיב מתינוקת שלא הגיע זמנה לראות דראיה ראשונה ושניה דיה שעתה ואם ראתה שלישית אפשר שיצטרפו הראשונות לקבוע את הוסת. אני אומר לא כאפשר אלא בודאי קבעה וסת בראיה שלישית ונצטרפו לה בין שניהם ואפילו ראשונה אבל הוא יודע ולא מבין טעם הדבר וההפרש שיש ביניהם וכבר ביאר המחבר זה בפירוש אותה שמועה של תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וטעמא דמלתא משום דראיה שלישית גלתה על הראשונות שלא היו מקרה אלא דמיה הם שמהרו לבוא ותינוקת זו כתינוקת שהגיע זמנה לראות ואפילו

לרשב"ג דבעי תלתא זמני הראשונה מן המנין מן הטעם הזה שעד השלישית לא יצאה זו מראיה מקרה ואינה הוחזקת אפילו לרבי אבל השלישית חזקה אף הראשונה והרי היא מוחזקת אפילו לרשב"ג אבל עוברה ומניקה כל ראיותיה מקרה חשבינן להו וכולן כראיה ראשונה של תינוקת שלא הגיע לראות. ומה שאמרו באשה שיש לה וסת מתוך ששאר שעות מסולקית דמה אמרו דיה שעתה אינו ענין לזה כלל וגם בזו טעה דאדרבה בשעת וסתה בלבד הוא דאמרה ר' דוסא ולא משום דדמיה מסולקין אלא אדרבה טעמא משום דאורח אינו בא אלא בזמנו ולא אץ לבא ואפילו בהא פליגי רבנן עליה אבל בשלא בשעת וסתה דברי הכל מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה וכדתניא אשה שיש לה וסת כתמה טמא למפרע שאם תראה שלא בשעת וסתה מטמא מעת לעת ואוקימנא מתניתין ר' דוסא ובשעת וסתה ובריית ככולי עלמא דכל דאיכא לאוקומה ולחומרא לחומרא מוקמינן וכדאיתא התם. ובודאי מזה נראית שאינו בקי בטיב דינן אלו ואין לו עסק בהן. ומה שאמר ששאר דברי המחבר לא נתכוונו ואין צריך להשיב באמת ידעתי כי לא יכוניו בעיניו הדברים הנכונים או שמא מצא שלא ימצא בהן ידיו ורגליו בבית המדרש ולקח לו דרך השתיקה ותהי לו לחכמה והדברים הנכונים ההם לא למשפטו עמדו היום. והראב"ד ז"ל כתב כן שאין האשה קובעת וסת לא בימי עבורה ולא בימי מניקתה.

עוד שם כתב החכם המחבר דאשה שאין לה וסת חוששת לעונה בינונית דהיינו שלשים יום ואין דבריו נכונים כבר נתבאר במה שכתבנו למעלה. אמר הכותב לא די לו עד שיחזור וישנה בחטא וכבר כתבנו למעלה טעותו ושדברי המחבר דברי רש"י ז"ל ודברי הרמב"ן ז"ל הם ודברים נכונים הם.

עוד שם כתב על הא דאמרינן כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן דלמאן דאמר וסתות וכו'. אמר הכותב קושייתו כקש לפני רוח דהא רב אשי סתמא קאמר רב הונא הכי קאמר לא שנו אלא שאין לה וסת לימים ויש לה וסת לקפיצות דכיון דבקפיצה תליא מלתא אימר לא קפיץ ולא חזאי אבל יש לה וסת לימים אסורה וסתות דאורייתא ומדקאמר לה סתם משמע דלא שנא שהה וחשב ימי וסת לא שנא לא חשב דבוסת הימים לעולם אסורה ובוסת דקפיצות לעולם מותרת וטעמא כדקא מפרש ואזיל דכיון דבקפיצה תליא אימר לא קפיץ. והאי לא חדא ספיקא היא דכל שהוא עומד בחזקת היתר מעמידין אותו על חזקתו דבוסת הימים ואפילו בשוהא ומחשב ימי וסתה אסורה למאן דאמר וסת דאורייתא ונעשה אותה סתמא כרואה ממש דהא רב הונא וסתות דאורייתא קאמר וכל שכן לכשתמצא לומר דאף למאן דאמר וסתות דאורייתא מחשב ובא עליה אפילו

בשיש לה וסת לימים וכדקתני סתם בברייתא ובאין ושוהין עמהן בין ערות בין ישנות במה דברים אמורים בשהניחו בחזקת טהורה אבל היניחוה בחזקת טומאה לעולם היא בחזקת טומאה עד שתאמר לו טהורה אני דמשמע דוקא כשהניחה בחזקת טומאה הא לאו הכי מחשב ובא עליה ואפילו למאן דאמר וסתות דאורייתא דלאו כרואה ממש מחזקינן ליה כיון דוסת עשוי להשתנות אלא דכל היכא דליכא למתלי בספק טהרה אחריתי חיישינן ומחמרינן כאלו ראתה וכדאמר שמואל לא ראתה ולא בדקה ואח"כ בדקה ומצאה טהור טמא משום דאם איתא דחזאי ליכא למיתלי טהרתה במידי אחרינא אבל היכא דשהה דדרך נשים לספור ולטבול תולין לטהר דספק ספיקא היא אימור לא חזאי ואם תמצא לומר חזאי אימור טבלה ור' יוחנן בין למאן דאמר וסתות דאורייתא בין למאן דאמר דרבנן קאמר דבעלה מחשב ובא עליה דר' יוחנן סתמא קאמרה ואם איתא כל שכן דיש לה וסת לקפיצות וימים אפילו בא בימי עונתה טהורה דהא אף מי שיש לה וסת לימים מחשב ובא עליה מכלל דוסת קפיצות אפילו בא בתוך עונתה מותרות. ומכל מקום בין כך ובין כך כיון דבקפיצה ביום ידוע תלי אני אומר לא קפצה באותו יום ועוד תדע דמה שאמר דקפיצה מידי דמתרמי הוא אם איתא מחשבינן ליה דמתרמי ובקופצת ביום עונתה מחזקינן לה אפילו חשב בעלה אסורה למאן דאמר וסתות דאורייתא וכדאמרינן ודאי ראתה לא אמר רבי יוחנן מידי והרי היא כילדה דבזיזה למטבל ועוד דהיאך איפשר לומר דקפיצה שכיחא דמתרמי רב אשי אמר כיון דבקפיצה תליא מילתא אימור לא קפיצה ואע"ג דסבירא ליה וסתות דאורייתא ואנן אמרינן דשכיחא דמתרמי ונחשבה כודאי רואה אתמהא וכל שכן דמתרמי ביום עונתה. ועוד דבוסתות בין למאן דאמר דאורייתא בין למאן דאמר דרבנן כל שהגיע עת וסת אסורה עד שתבדוק ותמצא טהור וכדאתמר הגיע עת וסתה ולא בדקה ולא ראתה ואח"כ בדקה ומצאה טהור אמר רב טהור ושמואל אמר אפילו בדקה ומצא טהור טמא ואוקימנא פלוגתייהו בוסתות דרב סבר וסתות דרבנן ושמואל סבר דאורייתא דאלמא אפילו לרב דאית ליה וסתות דרבנן דוקא בשמצאה טהור טהורה הא לא בדקה אסורה עד שתבדוק וכיון שכן אף בוסת דקפיצות אם איתא למאן דאמר מדאורייתא אסורה עד שישהא ויחשב ימי וסתה שהוא מן הספק כאלו אמרה טהורה אני א"כ אף למאן דאמר וסתות דרבנן כיון שהגיע יום עונתה שהיא למודה לראות בו לכשתקפוה אסורה מיהא עד שיחשב ימי עונה וטבילה ואינו כן והנה הראב"ד ז"ל כתב בין ערה בין ישנה לא מבעיא ביום וסתה עצמו דאסורה אלא מיום וסתה ואילך נמי אסורה עד שיהא שם כדי ספירה וטבילה כדאמרן והיכא דיש לה וסת לקפיצות וימים אפילו הגיע יום וסתה מותרת ואפילו ביום הוסת עצמו מאי

טעמא כיון דבמעשה תליה מלתא אימר לא קפיץ ולא חזאי ובין ערה ובין ישנה מותרת ע"כ. ומעתה במקום אשר אמר נשתקע הדבר ולא נאמר כעת יאמר ליעקב ולישראל. עוד שם עוד כתב החכם בוסת הפיהוקין וכו'. אמר הכותב לעולם דבריו הפוכין אדרבה לולי שאמרוה בגמרא להא בוסת הקפיצה היה לנו לומר דכיון שהקפיצה גורמת לוסת כל שבא הגורם היה לו לוסת לבוא וכל שלא בא עמו יש כאן מוכיח שאין הקפיצה גורמת אלא היום הוא שגורם ואפילו הכי אמרו שהקפיצה הגורמת אעפ"י שקדמה ולא בא הוסת עמו תולין עכוב הוסת בעיצומו של יום שלא בא עדיין. וכל שכן בוסת הפיהוקין מלוי הדם ברחם מביא לידי פהוקין שיש לומר כן שהוסת נתכנס ברחם וחיילותו קודמת דהיינו הפיהוקין קודמות לו וכדרך שאמרו בדם הקושי שהולד גורם לדם וחיילותיו של ולד הן שקדמו ובכל מקום המסבב קודם בטבע למסובב וזה הנה אמת הנה נכון.

השער הרביעי

פסקה א

הכתמים: עוד שם גרסינן בפרק האשה שבעה סימנים מעבירין על הכתם וכו'. אמר הכותב כך וסתו שאינו מקפיד על לשונו ומעיד ועושה מה שאינו ישנו. ואיך כתב שהמחבר כתב דדעת הרמב"ם ז"ל לענין לטהר אשה לבעלה נשנית משנה זו וקיבל החכם הזה דבריו ע"כ וכל זה אינו אמת ואדרבה כתב בהפכו כמו שאכתוב בסמוך לשון המחבר ועוד שהרי כתב בסוף דבריו והרמב"ן ז"ל פירש משנתינו לענין טהרות ויפה פירש. ואם כן איך העיד שהמחבר קיבל דברי הרמב"ם ז"ל בשפירש משנתינו לענין בעלה. הלא זו עדות בטלה. וזה לשון המחבר כתב הרמב"ם ז"ל שאינה חוששת לכתם עד שיודע שהוא דם דתנן שבעה סימנים מעבירין על הכתם וכו' העביר עליו שבעה סימנין ולא עבר הרי זה צבע. וסבר הרב ז"ל דלענין בעלה נשנית משנה זו ולומר שאינה חוששת עד שתעביר עליו שבעה סימנין ועבר. ובאמת אם העביר עליו שבעה סימנין ולא עבר מסתברא דטהורה לביתה דאפילו לגבי טהרות אמרו הרי זה צבע כל שכן לבעלה דכתמים דרבנן אבל סתמא וודאי נראה דטמאה לבעלה בלא העברת סימנין והכא לטהרות שנינו ותני והדר מפרש דתנן התם הטבילו ועשה על גביו טהרות ע"כ. הראיתיך בעיניך שהמחבר כתב דמשנתינו לטהרות שנינו דתנן הטבילו ועשה טהרות. ואם בא להשיב על מה שכתב המחבר שאם העביר עליו שבעה סימנין ולא עבר מסתברא דטהורה לביתה כך היה לו לומר והמחבר כתב שאם לא עבר טהורה לביתה ואינו כן או כיוצא בזה ולא להעיד מה שאינו. ואם כן כתב אפשר היה לו לומר כן שכן דעת הראב"ד ז"ל בהשגות שהשיג לרב ז"ל אלא שהמחבר בחר לו דרך הרמב"ן ז"ל מן הטעמים שכתב

בחבור ומכל מקום מה שחשב להביא ראיה ממה ששנינו והטבילו ואי בחזקת צבע מחזיקין אותו למה לי הטבילו אלא לא ודאי צבע אלא שתולין בצבע לענין טהרות קאמר אין זה כלום דאם כן למה לי למיתני במתניתין העביר עליו שבעה סימנין ולא עבר הרי זה צבע והטהרות טהורות ליתני העביר עליו ז' סמנין ולא עבר טהרותיו טהורות ותו לא ובאמת נראה לי דרבי יוחנן משמע ליה דכתם דמתניתין בדם נדה ודאי שנכתם בבגד קא מיירי מדאקשי ליה מיניה לריש לקיש דאמר בחרסין שבלעו משקין טמאין ונפלו לאויר התנור והוסק התנור טמא שסוף משקה לצאת ואמר ריש לקיש לא שנו אלא משקין קלים אבל משקין חמורים לא וטמאים אעפ"י שלא הוסק התנור ואותיביה רבי יוחנן מדתנן הטבילו ועשה על גביו טהרות והעביר עליו ז' סימנין ולא עבר הרי זה טהרותיו טהורות וא"צ להטביל. ואי מתניתין צבע ממש קאמר מאי קא מקשה ליה מיניה לריש לקיש דאדרבה אפילו משקין קלים אין כאן אלא דרבי יוחנן סבירא ליה דמתניתין בכתם נדה ודאי שנכתם בבגד קאמר דבטל לגבי הבגד כאלו אין כאן דם ממש אלא צבע הדם בלבד ולא צבע דעלמא קאמר וריש לקיש דחה דלאו בכתם נדה ודאי כדקאמר אלא בכתמים דעלמא וכתמין דרבנן וכדאהדר ליה הכא לכתמים דרבנן ולפיכך כיון שעבר אין תולין בדם אלא בצבע דעלמא. והיינו דאהדרי ואקשי ליה ר' יוחנן והתני רבי חייא דם הנדה ודאי מעביר עליו ז' סימנים ומבטלו. ומכל מקום המחבר מסתבר ליה דכיון דבכתמים דרבנן הלכו להקל בהעברת סימנין לטהרות כל שכן לבעלה שהרי החמירו בטהרות יותר מבעלה כדאיתא בכולה מכילתא דנדה. ואפילו תמצא לומר שהוא דם כל שלא עבר הולכין בו להקל כדרך שהקלו בהן בשבדקה קרקע עולם וישבה בו ואי נמי בכתם שנמצא על בגד של צבעונין למאן דאמר הכי בסוטה ואי נמי בשנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה כר' נחמיה כדאיתא בר"פ הרואה ואי נמי בכתם של תינוקת שלא הגיע זמנה לראות שאפילו סדינין שלה מלוכלכין בדם אין חוששין לה. ועוד מסתברא דמתניתין כוללת בין טהרות בין לבעלה דכוליה מתניתין דלעיל בין לטהרות בין לבעלה הוא ואם איתא דמתניתין דשבעה סימנין מעבירין על הכתם דוקא לטהרות במאי דאיקילו בהעביר עליו שבעה סימנין ולא עבר לא סגיא דלא ליתני במה דברים אמורים לטהרות אבל לבעלה אעפ"י שלא עבר טמאה וזה נראה לי נכון.

עוד שם תינוקת שלא הגיע זמנה לראות עד וכבר כתבנוה למעלה וזה שלא כדברי המחבר ע"כ. אמר הכותב כבר הראיתיך למעלה מה שיש בדבריו מן השיבוש.

עוד שם תניא בפרק הרואה נמצאת וכו'. אמר הכותב שבוש הדעת אני רואה דאי על כל בשרה טמא משום דקתני סתם על בשרה טמאה אימא סיפא על חלוקה ספק טהור ספק

טמא טהור ומדקתני על חלוקה ספק טהור ספק טמא טהור נימא דמשמע נמי דכל שעל חלוקה טהור בין ישנו על חלוקה לבד בין על חלוקה ובשרה וקשיא רישא אסיפא. ועוד שיבוש אחר אם איתא דעל כל בשרה טמא הגע עצמך טעמא מאי איכא למימר משום דכיון דמגופה חזיא ובגופה אישתכח תלינן דמגופה אתא אם כן האי טעמא הוה להו למימר ומאי קאמר דאי מעלמא אתא על חלוקה איבעי ליה לאשתכוחי דהא חלוקה לא מעלה ולא מוריד דכוליה טעמא לא איכא למימר אלא משום דכל על בשרה טמא הואיל ומגופה חזיא ובגופה אישתכח ועוד איזה סברא היא לומר לגמרא דאי מעלמא אתא לא איבעי ליה לאשתכוחי אלא על חלוקה לבד וכי דם הניתז אינו ניתז לעולם על בשרה אלא על חלוקה לבד. ומאי על חלוקה איבעי ליה לאשתכוחי דקאמר. ועוד דאם איתא הכי הול"ל על בשרה טמא דאם איתא דמעלמא אתא לא איבעי ליה לאשתכוחי על בשרה דהיינו עיקרא דמלתא ואי נמי לימא דאי מעלמא אתא לא איבעו ליה לאשתכוחי אלא על חלוקה. ועוד שבוש גדול יותר מזה לדבריו לעולם כל שנמצא בבשרה אפילו יש לה במה לתלות אינו תולה ואילו מתניתין דבפרק הרואה קתני הרואה כתם על בשרה כנגד בית התורפה טמא וכולה מתניתין ואחר כך שנו שם ותולה בכל דבר שיכולה לתלות שחטה בהמה דאלמא בכל מאי דתנן במתניתין טמאה תנא ותולה בכל דבר שיכולה לתלות. ואמרינן נמי עלה בגמרא תנינא להא דתנו רבנן עברה בשוק של טבחים ספק ניתז עליה ספק לא ניתז עליה תולה ומדקתני ספק ניתז עליה משמע דאפילו ניתז עליה ממש קאמר דאי לא ליתני ספק ניתז על בגדיה ורב אסי דאמר עיר שיש בה חזירים אין חוששין לכתמים היכי קאמר שאין חוששין דהא חוששין לכתמים הנמצאים בגופה ואפילו נמצאו גם בבגדיה ובבשרה ומכל זה ניכר שאינו בקי בטיב דינין אלו ונאה היה לו שלא יהא לו עסק בהן. גם הנה כל נביא כל חוזה כתבו בהיפך דבריו הרמב"ן ז"ל כן כתב בחבור ז"ל אם היה לה לתלות בבשרה כמו בחלוקה תולה וספקו טהור כיצד בחלוקה תולה וספקו טהור כיצד שחטה בהמה וכו' נמצא הכתם על בגדיה ועל בשרה כאחד תולה בכל דבר שיש לה לתלות ע"כ. ואף הרמב"ם ז"ל כ"כ. וכ"כ הראב"ד ז"ל המקומות שהיא תולה את כתמיהן אין להם פרט כי בכולן היא תולה חוץ מן השנים שאמרנו בעד שהם טמאין במה שהם ע"כ סוף דבר לא היה אדם מעולם שפקפק בדבר זה.

עוד שם גרסינן התם בעי ר' ירמיה כשיר מהו טיפין טיפין מהו פירוש המחבר דכי בעינן וכו'. אמר הכותב דאמת שני דברים שאינן מתהפכין זה נוטף על זה כבית התרפה על ירכה אין מן הדעת להיות על הרוב הטיפין זה שלא כנגד זה. ועוד שהוא סותר הטענה החזקה שכתב המחבר שלא נשאלה שאלה זו של טיפין טיפין לענין צירוף שיעור גריס

ועוד שכן כתב ותדע לך דאכתי לא איירינן כלל בשיעורי כתמים אלא באיזה מקום ובאיזה ענין נחוש להם ועלה הא בעי ר' ירמיה כשיר מהו טיפין טיפין מהו לרחב ירכה מהו ובשמעתא דלקמן הוא דאיירינן בשיעורין והתם הוה ליה למיבעיא אלא נראה כמו שאמרנו ע"כ וזו ודאי ראיה נכונה היא לכל מודה על האמת ואף מורי הרב ר' יונה ז"ל פירשה לזו דר' ירמיה בטיפים גדולים וההיא דלקמן בקטנים ולענין צירוף והדין בודאי נותן כן להלכה דהא משמע דכשיר וכשורה ולרחב ירכה לא לענין צירוף הן דלרחב ירכה כל הכתם אחד אחוז לרחב הירך וכתם אחד לבד הוא ולא שיהא חלק אחד ממנו מפרד מחבירו שנצטרך לשיעורא וכן עגול וכרצועה. ולפיכך א"א לפרשו לענין צירוף וא"כ אף טיפין טיפין שנשאלה עמהן לא לענין צירוף נשאלה. וכן מצאתי לרמב"ן ז"ל בחיבורו שכן כתב היה הכתם הנמצא על בשרה שהיה ארוך כרצועה או עגול או טיפין טיפין או שהיה אורך הכתם על רוחב ירכה בכל ענין שנמצא הואיל והוא כנגד בית התורפה הרי זו טמאה ואין אומרין אילו נטף מן הגוף לא היה כזה שכל דם שנמצא במקומות אלו מחמירין בו ואע"פ שהוא ספק עכ"ל וכלשון זה בעצמו כתב גם הרמב"ם ז"ל הנה שפירשו מבואר כדברי המחבר.

עוד שם איתמר בדק בעד הבדוק לה וטחתו בירכה ולמחר מצאתה עליו דם וכו'. אמר הכותב באמת נראה דכי ניים ושכיב למדה להאי מסכתא ושאינו מכוון באחד משמעותיו ולא ידע מקומה ולא הבין נתיבה דלא מסיק בה כמה דמסיק תעלה מבי כרבא והמחבר כבר דקדק הרבה בחבורו דכיון דאירי התם בעד הבדוק ובעד שאינו בדוק ומפלגינן בינייהו בין טחתו בירכה ובין הניחתו בקופסא ולא מפלגינן בינייהו בהדיא בשיעורין אלמא חד שיעורא אית להו והיינו גריס ועוד והוא דקאמר שכל שמטמא משום נדה הדין נותן שיהא בכל שהוא טעות רבתי היא דכל שטחתו בירכה אם הוא עגול איכא למימר דחיישינן למאכולת ולפיכך בעינן כגריס ועוד לאפוקי ממאכולת וכיון דנפיק ממאכולת ודאי מגופה אתא וכדאמר ליה רבי לר' חייא ואפילו בא לפרשה בפחות מגריס ומשום חומרא הואיל ובדקה בו כמו שפירשו קצת מן הראשונים ז"ל מכל מקום הראיה שהביא וקראה ראיה גמורה טעות גמורה היא דההיא דרבי ודרבי חייא דקאמר ליה רבי חייא לרבי אי אתה מודה שצריכה גריס ועוד אמר לו אבל אם כן עשיתו כתם כלומר דאילו משום נדה אפילו בכל שהוא היה לטמא דאלמא בעד הבדוק שניהם מודים דאפילו בכל שהוא טמאה נדה התם בשהניחתו בקופסא וכדתניא בהדיא בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא ודכותה וודאי בעד הבדוק בין עגול בין משוך טמאה נדה דוודאי מגופה אתא ובהרגשה אתא אלא דקא סברה הרגשת עד היא כדאיתא בפרק הרואה.

והא דרב בעד הבדוק וטחתו בירכה דאיכא למתלי בדם מאכולת שמא בירכה נרצפה עליו מאכולת והוא שיהא הכתם עגול אבל משוך דם קנוח הוא וכדתניא בר"פ הרואה עד שהיה נתון תחת הכר ונמצא עליו דם אם עגול טהור אם משוך טמא ותניא בתוספתא אם עגול טהור שהוא דם מאכולת אם משוך טמא שהוא דם קנוח וכן פסק הראב"ד ז"ל וכן הרמב"ם ז"ל דאעפ"י שהוא עד הבדוק לה ובדקה בו וטחתו בירכה ולמחר מצאה עליו דם פחות מגריס ועוד טהורה ובלבד בעגול דתלינן במאכולת.

עוד שם איתמר בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא וכו'. אמר הכותב מסייע אין בו ממש ואין תימא אם אינו מבין דברי המחבר כי אפילו דבר עצמו נראה שאינו מבין וכי מה בין מוכין נקיים בדוקים והניחן ואחר שעה או שתים או אפילו מיום עד לילה תניחם ובדקה בו ולא בדקתו ובין לחלוק שבדקתו ולבשתו ופושטתו ומניחתו ומשאילתו לחברתה וכן בפליון אם נחוש למוכין הללו שהגיע להן מקרה לאחר בדיקה גם לחלוק זה נחוש והשנייה והשלישית למה טמאות ואפילו הראשונה שמא מקרה נתחדש בו כמו שתולין גם במוכין הנקיים בדוקין ואדרבה כל שהיא לובשת את החלוק' מצוי יותר לקבל כתמים מעלמא ולאו אדעתא מן המוכין המונחין במקום אחד וכן בפליון וספסל ואף המחבר הקשה כן ודן לפני הרב ז"ל ולא השיב.

עוד שם גרסינן בפרק האשה שלש נשים שלבשו חלוק אחד או שישבו על ספסל אחד וכו'. אמר הכותב מה יתרון לבעל הלשון העד הנאמן כל חכם לב העומד על מכתבו ועל מכתב המחבר ואילו חכם היה לו לכתוב מקום הערבוב אשר אמר ואז נדע דבר מי יקום אבל עכשיו דברי נערות כתב. ועוד שעשה עצמו כמאסף הדינין ואסף רוח בחפניו כי כתב דברים מעורבבין במה שלא היה צריך והשמיט דינו הישנות דמטה שעלו דרך מרגלות המטה. אי נמי בשעברו דרך החיצונה וכן בשאינן משולבות ונמצא דם תחת הפנימית או החיצונה או תחת האמצעית והיא לא ידע ואשם ומה שחלק המחבר במקצת דינין בין מטה לחלוק ובמקצת לא חלק כן הוא באמת לכל בעלי עינים וכבר כתוב סדורן של דינין בחבור ולא דברי עצמו הן אלא דברי הרב רבי אברהם ז"ל שהוא רב מובהק והוא שהעליה ולא פירש אנה נמצא הערבוב ההוא לא כסה אלא מפני שלא מצא ידיו לחלוק רק בדבר שפתים ועל מה אשיבנו ואם באתי לכתוב מה שכבר כתוב בחבור בענינים אלו לא יהא בו שום תועלת בכתבי מה שכבר כתוב שם בדקדוקיו ובטעמיו קו לקו.

עוד שם הא דאמרינן תולות זו בזו אמרינן בגמרא דאם אחת מהן יושבת על דם טוהר שתולות וכו'. אמר הכותב זו כדעת הראב"ד ז"ל אבל הרמב"ן ז"ל כתב שאינה תולה

עכשיו שאינן נוהגות על דם טוהר וזה נראה באמת יותר דשיטת השמועה שם שאינה תולה במי שתקלקלנה אם תחילה בה וכיון שכן אף ביושבת על דם טוהר עכשיו אם תתלה בה מכל מקום הרי היא מקלקלת הילכך נראה יותר שאינה תולה בה.
ועוד שם הכתם שנמצא בחלוק מטמא למפרע עד שתאמר בדקתי את החלוק או שעת הכיבוס ואיבעיא להו עד שעת הכיבוס דחזקתו מתכבס או עד שעת הכיבוס דחזקתו בדוק ואסיקנא דחזקתו בדוק דחזקה שבנות ישראל בודקות חלוקותיהן בשעת כיבוסתן. ואמרו בגמרא רבי אחא אומר תחזור ותכבסנו אם נדחו מראיו בידוע שלאחר כיבוס ואם לאו בידוע שלפני כיבוס. רבי אומר אינו דומה כתם שלפני כיבוס לכתם שלאחר כיבוס שזה מקדיר וזה מגליד. ומסתברא למימר דלא פליגי אלא דר' מאיר אתא למימר דחלוק סתמו נכבד ונבדק בשעת הכיבוס ואפילו נאבד לאחר כך ואינה מטמאה למפרע בכתם אלא משעת כיבוס ואילך ור' אחא אתא למימר דאפילו בידוע שלא נבדק או שנתכבס ע"י אינה ישראלית איכא למיקם עלה דמלתא כשחזרה לכבסו ורבי אומר דאפילו לא נזדמן לה לכבסו ניכר הדבר בעצמו אם מקדיר או מגליד ולא פליגי כלל והלכתא בכולהו שדברים נראין הם לעינים הילכך כל היכא דנאבד או נתכבס על ידי ישראלית אמרינן חזקתו בדוק ואינה תולה בו נתכבס על ידי נכרית או שאמרה הישראלית שלא בדקה החלוק בודקין אותו כרבי אחא או כרבי אם אינה יודעת לבדוק טמאה ואינה תולה בו דלא אמרינן ספקא דרבנן לקולא כל היכא דאפשר למיקם עלה דמילתא אבל אם נאבד החלוק תולה בו דכתמים דרבנן וספקא דרבנן לקולא ולא נתכוונו דברים אלו בספר החכם ע"כ.
אמר הכותב מגוזרי גזירות היא זה ולוקח דברים מכל אשר בחר ועל כרחו פלוגתא דרבי מאיר ורבי אחא לא בנאבד קא מיירי דהא רבי אחא תחזור ותכבסנו קאמר ואדרבי מאיר דאמר מטמא למפרע עד שתאמר בדקתי את החלוק ולא היה בו כתם או עד שעת הכבוס קא מהדר ולומר דלרבי מאיר לעולם תולין בלמפרע עד שתאמר בדקתיו דכל שכבסתו חזקה שבדקתו ולפיכך אף היא תולה בו ולרבי אחא אינה תולה בו להקל אלא תכבסנו והוא בודק את עצמו. ורבי נמי פליג דכל שמגליד בידוע שהוא לאחר כיבוס ומה שמכבסו לאחר מכאן ומשנה מראיו או שאינו משנה אין סומכין עליו אלא הכל תלוי בשמצאנוהו עכשיו מקדיר או מגליד ואפילו כבסתו היא או ישראלית חברתה אין בכך כלום ולא אמרינן במקדיר בודאי בדקתו ואינה תולה בו כל שמקדיר בידוע דמעיקרא הוה ותולה בו ואם מגליד אפילו אמרה לא בדקתיו בשעת הכיבוס אין תולה בו בידוע שלאחר הכיבוס היה והראב"ד ז"ל והרמב"ן ז"ל פירשו הכל במקדיר ומגליד כרבי ולמען

דעת אם נתכוונו דברי המחבר אכתוב דבריו בלשונן וזה לשונו שלש מחלוקות בדבר לר' מאיר אין הכל תלוי אלא בבדיקת הכיבוס ולר' אחא אעפ"י שלא בדקתו בשעת הכיבוס תכבסנו עכשיו כיון דאפשר למיקם אמילתא אם נדחו מראיו אם לאו. ולרבי אינו חוזר ומכבסו אלא בודק במראיו עכשיו אם מקדיר או מגליד ומסתברא דכיון דכתמים דרבנן הולכין בו להקל והילכך חלוק או סדין שלבשתו בשעת וסתה ונתכבס וחזרה ולבשתו בלא בדיקה אם נתכבס ע"י ישראלית וליתה קמן דנשלייה חזקה בדקתו בשעת כביסה ואינה תולה בו אבל אם איתא קמן ואמרה דלא בדקה בשעת כביסה אין חזקתו מתכבס והרי זה תולה ואם נתכבס על ידי שפחה ואינה ישראלית הרי זו תולה בה ואפילו לייתא לשפחה ונכרית קמן ומיהו אם אפשר למיקם אמילתא אם מקדיר או מגליד ונמצא מגליד חיישינן לה וכדרבי אבל ראיתי לראב"ד שכתב כיון דאיכא למיקם עלה דמילתא כרבי דאמר אינו דומה כתם שלפני הכיבוס לכתם שלאחר הכיבוס שזה מקדיר וזה מגליד בדקינן לכתם אם מקדיר טהורה ואם מגליד טמאה ולפי דברי הרב ז"ל אפילו אין יודע לכוון אם מקדיר או מגליד חוששין לה וטמאה שאין זה כספק דרבנן דספק הבא לה ממיעוט ההכרה אינו ספק שאם זו אינו מכיר ובקי אחר יכיר ואפשר שגם הרב ז"ל לא אמר אלא בדאפשר לה למיקם אמילתא והרמב"ן ז"ל תלה הכל במקדיר ומגליד כרבי ויש לחוש לדבריהם ז"ל אלו דברים שכתב המחבר והוא מצא פתח פתוח ודברים מסודרים ועושה עצמו כמתחכם וכותב וחולק ופעלו אין ידים לו.

עוד שם כתב החכם פעמים שהיא רואה מגופה ואינה חוששת וכו'. אמר הכותב הנה שם עלילות דברים לשבר אוזן הנערים לאמר שמעו נא הגברים כי אמוץ לבו בגבורים אשר יצא שמו מקודם בערים הוא מן האוסרים ובאמת כי הרב דבריו על אופניהם דבירים ואמנם הרב איש אמת ואין לנו גדול ממנו להודות על האמת. שמע ויאמר אמת חלילה לו להכיר ולהחזיק בשקר ולכפור באמת והאיש הזה נופל חושב להיות בין הרב ובין המחבר הולך רוכל ודבריו לא בהשכל ודברים ברורים עומדים בין ההדסים בא בתרמילו להשליך עליהם חרסים מאשר לא עלה על לב הרב ז"ל וחלילה לו מעול ואשר אמר כי דברי המחבר אין הלב יכול לקבל ולא האוזן יכולה לשומען האמת אמר כי לא נתן לו ה' לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע דברים מפולפלים כאלו כי הוא חשב שלא הביא המחבר ראיה אלא מפני שנשאו ונתנו בהם ר' יוחנן ור"ל וליתא אלא משום דבבועל את הבתולה נחלקו אמתניתין ומתניתא וחזרו לומר כרבותינו ובזו לא נחלקו אלא אדרבה שקלי וטרו בה וזה לשון המחבר שכתב על דברי הרב ז"ל שאסר אעפ"י שאין משיבין את הארי אני אומר שאין הנדון דומה לראיה שאם אמרו בבועל את הבתולה שיש לה

שעת הכושר לאחר שתחיה המכה לא אמר במי שרואה דם מחמת תשמיש ומחמת מכה שאין לה שעת הכושר ונמצאת אתה אוסרה לעולם אדרבה בזו היקלו פעם שניה ושלישית ולבעל שני ושלישי ואעפ"י שאין לה מכה כדי שלא תאסור בת אברהם לעולם ותדע לך דרב ושמואל ורבי יוחנן ור"ל כולהו סבירא להו דבבועל את הבתולה דבועל בעילת מצוה ופורש כרבותינו שחזרו ונמנו ואלו גבי הרואה דם מחמת תשמיש לא נחלקו כלל שמותרת בבדיקת שפופרת ותולה באצבעות ובכוחות ותולה בוסת ובמכה והא שמואל דקא פריך עלה דההיא בודקת בשפופרת של אבר ופיה רצוף בתוכה. ור"ל בעא מניה מרבי יוחנן ותבדוק בביאה שלישית של בעל ראשון ואמר ליה לפי שאין כל האצבעות שוות אלמא מדשקלי וטרו בה שמע מינה דאינהו הלכה למעשה הכין סבירא להו ורבותינו נמי שחזרו ונמנו בבועל את הבתולה לא חזרו ונמנו ברואה דם מחמת תשמיש ומחמת מכה וטעמא כדאמרן דלא רצו לאסור אשה לבעלה לעולם ובבתולה נמי שאסרו לאחר גמר ביאת מצוה גמר ביאה מיהא התירו לו כדי שלא תאסרנה על הבעל וכדאמר לה רב אשי לר' אבא דבעא מניה ר' אבא מרב אשי אלא מעתה בעל נפש לא יגמור ביאתו אמר ליה אם כן לבו נוקפו ופורש ע"כ לשון המחבר. ועתה אחזור למה שכתב כי ממה שכתב נראה מפורש שהוא סבור דהרואה מחמת תשמיש אע"ג דשקלו וטרו בה לית הלכתא למעשה אלא הרי היא כבועל את הבתולה דאפילו לא הגיע זמנו לראות אסרוה לאחר גמר ביאה וזה טעות גמורה דההיא ודאי הלכה היא וכל מחברי ספרים פסקוה בספריהם הרב בעל ההלכות והרב אלפסי והרמב"ם והראב"ד ז"ל ובעל התרומת וגם הרמב"ן ז"ל פסקה בהלכותיו. ועוד כתב טעם מבלי לב שם באת לתלות במכה אין לדבר שיעור ונמצאת אשה שאין לה וסת פעמים שתראה בשעת תשמיש מוסתה ואתה תולה במכתה ואתה מטהרה לעולם ע"כ. ואם זו קושיא בא ונקשה אותה לתנא דברייתא שהתיר והוא כבר הורה שזו הלכה היא וליכא מאן דאמר דעיקר דינא לאו הכי דתולה במכתה ודברים פשוטים הם ע"כ ולמה פשוטים ולמה הלכה בעיקר דינא דהא איכא האי קושיא גוברא ואי משכחת פירוקא לברייתא אף הוי פירוקא לדידן כי נימא דאף היא הלכה למעשה עכשיו. ומה שכותב ק"ו מנערה שלא הגיע זמנה לראות כבר אמרנו דק"ו פריכא הוא דההיא תקנתא היא ולמי שיש לה שעת הכושר ואין איסורה איסור עולם תקנו. לאסור איסור עולם לא תקנו גם ברואה מחמת מכה פסקו להתיר בצור' הברייתא כל מחברי ספרים הרב בעל הלכות והרב אלפסי והרב בעל התרומה והראב"ד ז"ל והרמב"ם ז"ל זכר כולם לברכה וגם הרמב"ן ז"ל כן פסקו בהלכתא אלא שפירש ונאמנת אשה לומר מכה יש לי בתוך המקור שממנה יוצא הדם ותהיה מותרת

לבעלה לכשתפסוק ע"כ וזה תימה בעיני דהא אנן ההיא על הרואה דם מחמת תשמיש שנויא בברייתא ולומר שהיא נאמנת בכך ולא תתגרש מן הבעל אעפ"י שרואה דם מחמת תשמיש ורואה דם מחמת תשמיש שאמרו בברייתא היינו שרואה מחמת תשמיש אף בשעת תשמיש קאמר ואי נמי תוך שיעור וסת דאילו לאחר שיעור זה לא דיינינן לה ברואה דם מחמת תשמיש ובכי הא לא תצא מבעל ואפילו ראתה כמה פעמים אלא בודקת וסופרת וטובלת ומותרת לבעלה וכן פירשוה כל המפרשים.

השער החמישי

פסקה א

הבדיקה והספירה: כל נשים שראו דם או שטמאות משום כתם וכו'. אמר הכותב מה שקיעות משתקע כל היום ושמא סירכא דשקיעה נקטיה ומאי חזי בהא דשמטיה ומאי דקאמר דבגמרא מתמהינן טובא אי איתמר כלל מעולם האי טובא מנא ליה דאינהו משום דתנינן במתניתין אפילו בשנים לנדתה בדקה הוה משמע להו דשנים דוקא ולפיכך כי אשכחו בברייתא דאפילו בראשון נמי שאלו מי איכא מאן דאמר בראשון ושנים דמתני לאו דוקא ואהדרו אין הכי נמי דרבי אמר דראשון טעיתי שלא שאלתי דהכל דין אחד יש להן ובודאי איכא למידק מאי קאמר מי איכא למאן דאמר בראשון דאטו אמרו לו לאו תנאי נינהו אפילו לא אמרה אחרינא תנאי נינהו ואמרוה אלא טעמא הוא דקא בעי דסבורין האי שנים דמתניתין דוקא משום דבראשון מעינה פתוח וכדסבר ר' מעיקרא ואהדרו להו דאין הכי נמי דראשון כשני וכר' כלומר כטעמיה דאמר שני מאי טעמא כיון דפסק פסק ראשון נמי כיון דפסק פסק ושני דמתניתין איכא למימר דלאו דוקא דהוא הדין לראשון דחד טעמא אית להו והיינו דאקשינן ומעיקרא מאי סבר כלומר דודאי טעמא דמסתבר הוא ואם כן מעיקרא מאי סבר דלא שאל וכיון שכן קיימא לן כאמרו לו כרבי דקאמר דחד טעמא אית להו.

עוד שם בענין ספירת שבעה נקיים כתב המחבר דכל היכא דאיפסיקא בטהרה וכו'. אמר הכותב מה נעשה לו וינוח לבבו ולא יתמה כ"כ וצל ההרים היא רואה כאנשים באמת כך נראה מן הדעת דאנן לאו ספורים לפנינו בעינן כר"ע וכר' יהושע אלא שתספור ז' מוחזקין בטהרה כר"א וכדקתני הזב והזבה שבדקו עצמן ומצאו טהור ויום השביעי ומצאו טהור ושאר הימים לא בדקו הרי אלו בחזקת טהרה ואם בדקה בראשון לבד ושאר הימים לא בדקה אין כאן בדיקת שבעה ספורים אלא מדין חזקת טהרה וכן כשבדקה בשביעי ושאר הימים הראשונים לא בדקה אין הראשונים ספורים אלא מדין חזקה דכל שהפרישה בטהרה ובסוף הז' מצאה טהור חזקה שכולן יצאו בטהרה וכיון שכן כל שכן

כשבדקה באמצע דיום האמצע הוה ליה לקודמין כבודקת בסופן ולאחרונים כבודקת בתחלתן דאטו משום דבדיקת האמצע קרובה לשני הקצות מיגרע גרעא וגרירה שאמר לא ידענו מה היא הגע עצמך אם בדקה בתחלתה ובאמצען לפי דבריו לא עלתה לו בדיקה שבדיקת הראשון אין נגררים אחריה כל השבעה ספורים שהרי בדיקת האמצע באה וגרעה אלא טעמא דידיה טעמא דחוכא הוא והראב"ד ז"ל כן פסק דבדיקת האמצע תועיל וכן פסק גם הרמב"ן ז"ל זה לשונו בדקה ביום ראשון ושוב לא בדקה טהורה וכן אם בדקה ביום השביעי או באחד מן השבעה ושוב לא בדקה הרי זו בחזקת טהרה שהרי בדקה והפסיקה קודם לכן ע"כ והוא שמשתבח ואומר כן אומר אדונינו מורי רבנו משה ז"ל היאך הוא חולק על ישיבתו אלא באמת אינו בקי בדברי הרב כלל אלא שהוא משתבח בהן לשבר אזן הנערים.

עוד שם כתב המחבר תנן בנות הכותיים נדות מעריסתן והכותיים מטמאין וכו'. אמר הכותב ערבובא דרישא קאחזינא הכא ולביה אנסיה דלא יכיל למיקם אדעתיה דמחבר ואף דידיה לא עלה בידיה דכל מאי דכתב בכוליה ליכא טעמא אלא מילי צא ובדוק בכל דבריו לא תמצא אלא שמעתיק דברי גמ' לא זולת זה וקול דברים אנו שומעים ותמונת טעם אין אנו רואים גם במה שאמר יש כמה שבושים שהרי כתב דזבה שאני דכיון דבנקיות תליא מילתא יום שפוסקת בו ליכא למספריה דלאו נקי הוא דאלמא כל שרואה בו אינו נקי ואינו ראוי לספרו אם כן אף בסוף הספירה כן דהא נקיים מדם בעינן וליכא דמה לי בתחלת היום מה לי בסוף לטעמיה דשביק טעמי דכתבי קמאי וכדכתב המחבר ואיזה טעם נתן לנו בזה וכתב אבל בסופה כיון שתחילת היום עבר בנקיות הא איכא ספירה דשבעה נקיים וזה אינו דליכא שבעה נקיים דהא חזייא בפלגו דיומא ועוד מש"כ אבל בנדה דלאו בנקיות תליא מילתא אלא בימים בלחוד סוף היום בתחילתה עולה ליום אחד גם זה שבוש גמור משני צדדין האחד דלאו ביומי לחוד תלנהו רחמנא אלא ביומי טומאה וכיון שכן נבעי כולה יומא טמא ואי חזיא בפלגו דיומא לא נספריה למנין שבעה ימי נדה ועוד דאי ביומי לחוד תלנהו ומשום הכי עולה לו מקצת היום בתחלתה אף בסופה ליסוק לה מקצת היום דהא איכא ספירת שבעת ימי נדה סוף דבר רואה אני דבריו מרבים הבל. ועתה אכתוב דברי המחבר ככתבם וכלשונם למען ישמע חכם ויוסיף לקח זה לשונו נראה לי דודאי לעולם סוף היום כתחלתו כשתחילת היום גורם אטו טומאה או טהרה אבל בשאין תחילת היום גורם לא טומאה ולא טהרה אינו נחשב להיות גורר אחריו סוף היום והילכך זבה בין גדולה בין קטנה בסוף ספירתה מקצת היום ככולו לרבנן כדאית להו ולר' יוסי כדאית ליה. וסוף נדה נמי כיון דעל כרחין תחילת

היום טמא דשבעת ימים תהיה בנדתה כתוב משא"כ בסוף ספירת שבעה בזבה הילכך אף זו סוף היום כתחלתו והוא הדין והוא הטענה בזבה יום שפוסקת בו אבל תחילת נדה אעפ"י שהיה תחילתו טהור כיון שלא היה תחילת היום גורם שום דבר אינו נחשב לגרור אחריו מקצתו ולבטל כחו. והוא הדין לתחילת זבה שאין תחילת היום שלא ראתה מעכב על מקצתו שראתה אלא אדרבה מקצתו הגורם חשוב יותר לגורר אחריו המקצת שאינו גורם ולעשותו כיוצא בו ובאמצע הספירה בין רואה בתחלת היום בין רואה בסופו אינו עולה כלל מפני שהשבעה נקיים מדם לגמרי בעינן ואפילו לכותאי וק"ו דאמרינן בראש השנה נמי מהאי טעמא הוא לפי שאין השנה גורמת שום דבר לא בתחלתה ולא בסופה והוה ליה כתחלת נדה והילכך בין בתחלתה בין בסופה יום אחד שגורם חשוב שנה לגרור אחריו את הכל ולאו ק"ו גמור הוא דהא נדה בשעולה לה בתחלתה ואינו עולה לה בסופה בטעמא תליא מילתא כדאמרן משא"כ בשנה אלא משום דנדה אעפ"י שאין עולה לה בתחלתה ולפי שמקצת הראשון של יום אינו גורם אף בשנה כן כיון דאין בתחלתה ולא בסופה שום דבר גורם עומד כנגדו לבטל כחו של יום הילכך בין בתחילתה בין בסופה עולה ע"כ ועתה ירא איש נבון וחכם וישת טעם זה בין עיניו וידע אם דברים אלו נכונים או עלו עמהם ערבובים.

השער השישי

פסקה א

היולדת והיושבת על דם טוהר: עוד שם בהא דתניא המפלת שפיר שאינו מרוקם וכו'. אמר הכותב אנן קיימא לן בהא כשמואל כיון דעבד בה שמואל עובדא ולא דק מעולם שפירא בנהרדעא דקיימא לן דמעשה רב ולחוש חוששת ימי טוהרה לא יהבינן לה וכדאמר רמי בר שמואל לדידי מפרשא לי מניה דמר שמואל לחוש חוששת ימי טהרה לא יהבינן לה עד שישעיר והילכך אעפ"י שאינו מרוקם חוששת ויושבת שבועיים כיולדת נקבה מספק.

עוד שם המפלת בתוך ארבעים יום וכו'. אמר הכותב זו היא דעת רב אחא משבחא גאון ז"ל אבל הרב רב אברהם ז"ל אמר שאפילו לפחות מארבעים איכא למיחש לפתיחת וההיא דפרק אמר לו שנוייא הוא ואשינויי לא נסמוך להקל וראוי לחוש לדבריו.

עוד שם הוציא העובר את ידו והחזירה וכו'. אמר הכותב מסתברא דיד דווקא דלידה דאורייתא קים להו דליתא וכדאמרינן אינה חוששת לכל דבר מדאורייתא אבל מדרבנן חיישא וקרא אסמכתא בעלמא וכיון שכן דלא מספקי כלל בלידה אלא משום דכתיב ויהי בלידתה ויתן יד ועליה אסמכוה ודאי להאי משמע דדוקא ביד דביד כתוב בלידתה

הא בשאר אברים לא ומיהו אף המחבר כתב דיש אומרים דאפילו בשאר אברים כן ושראוי לחוש ולהחמיר כדבריהם.

השער השביעי

פסקה א

בדיני הטבילה: כתוב שם הרבה המחבר לדקדק במה שאמר שם שהמעין מטהר בכל שהו וכו'. אמר הכותב כל הרואה דבריו ילעג למו מאי גדול ומאי קטן ומאי מקוה מים דאמר דמשמע שיעור ומעולם לא שמענו שבא להם שיעור ארבעים סאה ממקוה מים אלא מובא השמש וטהר כדדרשו בספרא מאי ביאת שמשו כאחד אף כל גופו כאחת ושיערו חכמים דאדם בינוני אמה על אמה ברום שלש אמות ושיערו חכמים דהיינו ארבעים סאה אי נמי מדכתיב ורחץ את בשרו במים מים שכל גופו עולה בהן ומה שאמר שלא הבין דברי המחבר הטיב אשר דבר ולמה יבין והוא לא ידע וכדי שיקרא דרישא נכנס במה שאין מוצא בו ידיו ורגליו ואמר כי בודאי בקטן המעיין מטהר בכל שהיא בכל מה שגופו עולה בהן והנה רבנו יעקב ז"ל ורבנו שמשון ז"ל שאמרו שלא אמרו מעיין בכל שהוא אלא בכלי דוקא ולאחר שבטלו לרביעיתא אוקימו מעיין אדיניה לטבול בו מחטין וצנורות ויש להן בזה כמה ראיות כתובות בארוכה בחיבור המחבר ואעפ"י שהראב"ד ז"ל והרמב"ם ז"ל מתירין במעיין כל שגופו עולה בהן בבת אחת לרבנו תם ורבנו שמשון ז"ל שומעין שאמרו להחמיר בשל תורה והוא שעמד על החיבור וראה דברי רבנו תם ורבנו שמשון וראיותיהם ונשאול בו לפסוק להדיא שלא כמותם ואמר שבודאי כן הוא ובשל תורה ובמה שאינו יודע בטוב אותה מסכתא רצ"ל מסכת מקואות רמות רוחא הוא ותמהון לבב. ומה שכתב דמקוה עצמו אם היה הבית גדול ובו ארבעים סאה או יותר ומימיו מרודדין ואין גופו עולה בהן כאחת אין ראוי לטבול בו ואסור ליתן בהן שאובין עד שיהיו בהם כשיעור הזה אם בא לומר שאעפ"י שיש בו ארבעים סאה אלא שהמים מרודדים אסור להוסיף עליהם עד שיהא גופה עולה בהן טעות הזה בידו דכל שיש בו ארבעים סאה שנינו ממלא בכתף ונותן ואעפ"י ששנינו שם במקואות מקוה שמימיו מרודדין כובש חבילי זמורות לאו דוקא כובש אלא אם אין מים להוסיף קאמר הא אם בא להוסיף מוסיף ובלבד שלא יהא הרוב מן השאובין וכדעת הראב"ד ז"ל.

עוד שם גרסינן בנדה פרק תינוקת א"ר נדה בין בזמנה בין שלא בזמנה לא תטבול וכו'. אמר הכותב דעתא שבישתא לא צילתא קא חזינא הכא אם ראה דברי גדולי ישראל אשר בית ישראל נכון עליהם איך מלאו לבו להקל בהם שאסרו הם ועוד שהקל ראשו לומר שהדברים שכתב דברים ברורים להתיר מה שהם בעיני הגדולים דברים אסורים

הנה הראב"ד ז"ל שאסר אפילו עכשיו לטבול ביום שמיני משום סרך בתה ואסר גם כן משם הגאון רב אחא משבחא ז"ל וגם הרמב"ם ז"ל אסר גם הוא והוא קורא אותו תמיד מורי רבנו משה ז"ל ומיד חולק על ישיבתו גם מה שפירש בדרב פפי ורבא אפילו לפי דבריו דלאו אשמיני קיימי אלא אשביעי אי אפשר מה שפירש בו שהוא פירש דרבא אתקין למיטבל ביממא דשביעי משום אבולאי ואמר ליה רב פפי בלא טעמא דאבולאי ליטבלן ביממא ולא תשמש עד הערב ואמר ליה רבא משום דרבי שמעון דאמר אחר תטהר אחר מעשה הטבילה תטהר לשמש אלא שאסרו חכמים לשמש שמא תראה אחר ביאה ותסתור ואם כן מאי קא מהדר ליה רבא לרב פפי איהו בעא מיניה על הטבילה והוא מהדר ליה מדרבי שמעון דאסר לשמש ולא לטבול אלא כיון שבירר לו אותו דרך היה לו לפרש בדרב פפי וליטבלן ביממא ליטבלן ולשמשן דטבילה דנקט לישנא מעליא נקט וכאותה שאמרו ויום טבילה הוה וכמו שפירש הרב בעל המאור ועוד דכיון דאהדר רבא דאסור לטבול שמא תשמש ושמא תראה ותסתור אלמא להני גזרות איכא למיחש אם כן היאך חזר וכתב דביום השמיני מותר לה לטבול לכתחילה בלא טעמא אחרינא וליכא למיגזר כלל ואפילו טבלה בתה בשביעי ליכא אלא משום שמא תשמש ושמא תראה ולכולי האי לא חייש ע"כ ודבריו לא בהשכל שכבר אמר דרבא השיב לרב פפי דחיישינן להכי ואפילו לפי דבריו היה לו לומר לשמא תסתרך בתה ותיטבול בשביעי ותשמש ושמא תראה לכולי האי לא חיישינן אלא שאין עושה סדר לדבריו. ולעיקר הענין גם כן יש להקשות אם לשמש קאמר ר' שמעון מאי קאמר שמא תבא לידי הספק דאילו שמשה בוודאי כבר הכניסה בוודאי עצמה ובאה לידי הספק ומאי שמא תבא דקאמר. ועוד כיון דאמרו אתקין רב אידי בר אבין בנרש למיטבל ביממא דתמני משום אריותא ורב אחא בר יעקב בפפוניא משום גנבי ורבא משום אבולאי על כרחין כולן בתר מטבל ביממא דתמניא גרירו דאי לא הוה להו למימר ורבא במחוזא ביום שביעי משום אבולאי. ועוד דאם איתא כיון דרבא אתקין בשביעי ורב פפי לא קשיא אלא אמאי אצטרכינן לטעמא דאבולאי לא הוה ליה למימר ליטבלן ביממא דשביעי דהא בשביעי אתקין רבא ליטבלן אלא הכי הול"ל מכדי האידנא כולהו ספק זבות נינהו ליטבלן ביממא ותו לא אלא משום דרבא לא שרי למטבל אלא בשמיני ומשום אבולאי אקשו אפילו בשביעי ליטבלן לכתחילה ואהדר ליה דאסור בשביעי מיהת משום דרבי שמעון דאמר אסור לעשות כן כלומר אפילו לטבול שמא תחזיק עצמה במותרת בתשמיש ותבא לידי הספק כלומר תבא לשמש ותכנסה בספק שמא תראה ותסתור ולפיכך אסור לטבול אפילו בשמיני משום סרך בתה וכן דעת רוב כל גדולי ישראל וכן ראוי להורות.

עוד שם עצמה עיניה ביותר ופתחה עיניה ביותר אין לחוש אלא בקריצת שפתים. אמר הכותב כבר כתב המחבר שאפשר לפרש ההלכה דפרק התינוקת דאמרינן התם לית הלכתא ככל הני שמעתתא דסליק פירושא כי הא דלא חיישינן לפתחה עיניה ביותר ולעצמה עיניה ביותר אבל הראב"ד ז"ל פירש דיש לחוש לפתחה עיניה ביותר לעצמה עיניה ביותר כמו שיש לחוש לקפצה שפתותיה ביותר שאמרו לא עלתה לה טבילה וראוי לחוש לדבריו לרבות טהרה בישראל וצריך אדם ללמד כן בתוך ביתו.

עוד שם שנינו במקואות האוחז באדם וכלים ומטבילן וכו'. אמר הכותב משענתו משענת הקנה הרצוץ דמאי שנא אוחז באדם דגזרינן ריפוי אטו מהודק ומאי שנא באריסא דעל צואר העבד דלא גזרינן וכן השירים והנזמים והטבעות והקטלאות דתניא בתוספתא אוצין חוצצין רפויין אין חוצצין דאלמא לא גזרינן ובאמת דקאמר כחולם חלום דאריסא לא חיישינן אבל באדם שחברו נשען ע"י איכא שפיר למגזר קול דברים שמענו טעם לא שמענו ועוד דאי באדם משום נשען על ידו מה נעשה לכלים ששנו במשנה מקואות ומאן אדם חברו נשען על ידו איכא. ולפיכך פירש המחבר דתנא קמא לקולא ור' שמעון לחומרא עד שירפה את ידו ויעלו שם מים להדיא דאי ל"ה כיון שהוא עשוי לדחוק את ידיו על האדם והכלים שהוא מטביל הוה ליה כטבעת אוצין וליכא חבור אפילו במשקה טופח ואינו דומה לרגלי הטובל שע"ג קרקע המקוה דהתם כיון שהמים קדמו ועדיין איכא משקה טופח מחובר למקוה לא הוי חציצה אבל כאן סבר רבי שמעון שדרך האוחז בכלים להטבילן שדוחק ידיו עליהן כדי שלא יפלו מידו וכן אוחז בחבירו כדי שלא יפחד להשתקע במים דרכו לדחוק ידיו עליו וימנע מהיות המשקה שעל ידו חבור כלל למקוה ותנא קמא לא חייש להכי ואיכא משקה טופח מחובר ואין כאן חציצה והוא שכתב שהמים מקדימים ומבטלי לחציצה לשון נערות הוא דלא שייך כאן ביטול חציצה אלא שאין כאן חציצה דמשקה טופח הוי חבור וקיימא לן כתנא קמא דאין צריך לרפות אלא אפילו מרפה את ידיו כל שהדיח ידיו תחילה ואינו דוחק הרבה עלתה להן טבילה וטהורין. אשריהם ישראל שאביהם שבשמים מטהר אותם שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. ונאמר מקוה ישראל ה' מה המקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל.

ברוך אל עליון. השוכן ברום חביון. אשר לא תשיגוהו מחשבה ולא יתארוהו לשון שפה והגיון כי נעלה מכל עליון ומכל דמיון ונעלם מכל רעיון. גאה ושפל יראה ועומד לימין אביון. מקים מעפר דל להושיב עם נדיבים באפריון. והוא בחמלתו לא יגרע מדורשו עינו. וכל מבקש למענו. שומר פיו ולשונו. וברוך אל אמת שחותמו אמת אשר בחר בזרע

יעקב איש אמת כלו זרע אמת ונתן אלינו את תורתו תורת אמת כי הוא ה' אלהים אמת ברוך הוא אשר הנחני בדרך אמת ואשר הפליא חסדו לי ויורני ויאמר לי עלי אתי בגורלי להציל נפשך משחת ותמך בידי לא ביושר לבבי ולא בחסדי רק בחסדיו עד בלי די הוא ברחמיו ישים בלבבנו אהבתו ויראתו ישמרני משגיאות ויראנו נפלאות מתורתו ויכין לבנו עוד לאהבה אותו בכל לב ובכל נפש ובכל מאד למען יזמרנו כבוד ולא נבוש כי נביט אל מצותיו משמרתו חוקיו ותורותיו. ככתוב אחלי יכונו דרכי לשמור חקיך. אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיך. ברוך אלהים אמן ואמן.